

5100

Α. Θ. ΣΚΟΚΟΥ



ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ



1914

## ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1914

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ		ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	
Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὄρ. 10 ἡ νύξ 14		Ἡμέρ. 28. Ἡ ἡμέρ. ὄρ. 11 ἡ νύξ 14	
Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Ὑδροζόον		Ὁ Ἥλιος εἰς τοὺς Ἴχθῦς	
1	T Περιτομή καὶ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου.	1	Σ Τρύφωνος μάρτυρος.
2	Π Προσεόρτια τῶν Θεοφαν. Σιλβέστρου Πάπα Ρώμης.	2	K Ἡ Ὑπαπαντῆ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τοῦ Ἀσώτου.
3	Π Μαλαγίου Προφ. καὶ Γορδίου υ.	3	Δ Συμεῶν τοῦ Θεοδόχου καὶ Ἀννης τῆς Προφήτιδος.
4	Σ Ἡ Συναξίς τῶν 70 Ἀποστόλων.	4	T Ἰσιδώρου ὁσ. τοῦ Πηλουσιώτου.
5	K Παραμονή τῶν Θεοφανείων καὶ Θεοπέμπτου (Νηστεία).	5	T Ἀγάθης μάρτυρος.
6	Δ Τὰ Ἁγία Θεοφάνεια.	6	Π Βουκόλου ἐκ Σμύρνης, Φωτίου Πατριάρχου Κων/πόλεως καὶ Ἰουλιανού.
7	T Ἡ Συναξίς τοῦ Προφ. Προδρ. καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου.	7	Π Παρθενίου ἐπισκοπ. Λαμφάκου καὶ Κοσμᾶ ὁσίου.
8	T Κύρου τοῦ Ἀιτικῆς μάρτ., Δομνίκης τῆς ὁσίας.	8	Σ Θεοδώρου τοῦ Στρατηγ., Ζαχαρίου τοῦ προφ., Μάρθας καὶ Μαρίας μαρτύρων.
9	Π Πολυεύκτου μάρτ. καὶ Εὐστρατίου τοῦ θαυματουργοῦ.	9	K Τῆς Ἀπόκρεω. Νικηφόρου μάρτυρος.
10	Π Γρηγορίου ἐπισκόπ. Νύσσης καὶ Δομετιανοῦ.	10	Δ Χαραλάμπους ἱερομάρτυρος.
11	Σ Θεοδός. Κοινοβ. καὶ Ἀγαπίου.	11	T Βλασίου ἱερομάρτ. καὶ Θεοδώρας τῆς βασιλείσσης.
12	K Τατιανῆς μάρτυρος.	12	T Μελετίου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας (Cendres).
13	Δ Ἐρμούλου καὶ Στρατονίκου μαρ.	13	Π Μαρτινιανῶν ὁσ. καὶ Εὐλογίου.
14	T Τῶν ἐν Σινῆ καὶ Ραῖθῶ ἀναγρεθέντων Πατέρων.	14	Π Τοῦ ἁγ. μεγαλομάρτ. Θεοδώρου τοῦ Ὑρῶνος.
15	T Παύλου τοῦ Θηβαίου καὶ Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου.	15	Σ Ὀνησίμου τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐσεβίου.
16	Π Προσκύνησις τῆς τιμ. Ἀλύσεως τοῦ Ἀποστ. Πέτρου.	16	K Τῆς Τυρινῆς. Παμφίλου μάρτυρος.
17	Π Τοῦ ὁσ. Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου.	17	Δ Τῆς ἁγίας Μαρίας τῆς ἁγίας.
18	Σ Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου Πατριάρχων Ἀλεξανδρείας.	18	T Λέοντος Πάπα Ρώμης καὶ Ἀγαπητοῦ τοῦ ὁσίου.
19	K Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου καὶ Ἀρσενίου Κερκύρας.	19	T Ἀρχίππου καὶ Φιλήμονος τῶν Ἀποστόλων.
20	Δ Τοῦ ὁσ. καὶ Θεοφῶρ. Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου.	20	Π Λέοντος ἐπισκ. Κατάνης.
21	T Μαξίμου ὁσίου, Νεοφύτου καὶ Ἀγνῆς μαρτύρων.	21	Π Τιμοθέου τοῦ ἐν Συμβόλοις, Εὐσταθίου πατριάρχου Ἀντιοχ.
22	T Τιμοθέου τοῦ Ἀποστόλου καὶ Ἀναστασίου ὁσιομαρτ.	22	Σ Ἡ εὐρεσίς τῶν λειψάνων τῶν ἐν τοῖς Εὐγενίω μαρτ. καὶ τῆς ἁγίας Ἀνθούσης.
23	Π Κλήμεντος ἱερομάρτ. καὶ Ἀγαθαγγέλου μάρτ.	23	K Τῆς Ὁρθοδοξίας. Πολυκάρπου ἐπισκ. Σμύρνης.
24	Π Ξένης τῆς ὁσίας, Ἐρμολόγου, Μάμαντος.	24	Δ Ἠ' α' καὶ β' εὐρεσίς τῆς Τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου.
25	Σ Τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.	25	T Ταρρασίου Κων/πόλεως καὶ τοῦ ἁγ. Ἀλεξάνδρου.
26	K Τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου. Ἀρχῆ Τρωδίου. Ξενοφώντος ὁσ. καὶ Ἀνανίου.	26	T Πορφυρίου ἐπισκόπ. Γάζης καὶ Φωτεινῆς μάρτ.
27	Δ Ἀνακομιδῆ λειψ. Ἰω. Χρυσοστ.	27	Π Προκοπίου τοῦ ὁμολογητοῦ.
28	T Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, Παλλαδίου.	28	Π Βασιλείου τοῦ ὁμ. καὶ Νέστορος.
29	T Ἡ ἀνακομ. λειψ. Γρηγορίου ἱερ.		
30	Π Τῶν 3 ἱερ. Βασιλ. τοῦ Μεγάλου, Γρηγ. Θεολ., Ἰωάν. Χρυσοστ.		
31	Π Κύρου καὶ Ἰωάννου τῶν Ἀναργ.		

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias I  
Restrictions apply.

## ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1914

ΜΑΡΤΙΟΣ		ΑΠΡΙΛΙΟΣ	
Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 12 ἡ νύξ 12		Ἡμέρ. 30. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 13 ἡ νύξ 11	
Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Κριόν		Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ταυρον	
1 Σ	Εὐδοκίας ὁσιομάρτυρος καὶ Λομνίκης.	1 Τ	Μ. Τρίτη. Μαρίας ὁσίας τῆς Αἴγυπτίας.
2 Κ	Β' τῶν Νηστειῶν. Ἡσυχίου τοῦ Συγκλητικῆς καὶ Ἀνδρονίκου.	2 Τ	Μ. Τετάρτη. Τίτου ὁσ. τοῦ θαυματουργοῦ.
3 Δ	Εὐτροπίου μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.	3 Π	Μ. Πέμπτη. Νικητα ἡγ. Μηδικίου, Ἰωσήφ ὁμογράφου.
4 Τ	Γερασίου ὁσ. τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ.	4 Π	Μ. Παρασκευή. Γεωργίου τοῦ ἐν Μαλεῶ καὶ Πλάτωνος.
5 Τ	Κόνωνος μάρτυρος.	5 Σ	Μ. Σάββατον. Κλαυδίου μ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
6 Π	Τῶν ἐν Ἀμορίῳ 42 μαρτ.	6 Κ	ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ. Εὐτυχίου Κωνσταντινουπόλεως.
7 Π	Τῶν ἐν Χερσῶν ἱερομαρτύρων.	7 Δ	Καλλιστίου μάρτ. καὶ Γεωργίου ἐπ. Μιτυλήνης.
8 Σ	Θεοφυλάκτου ἐπ. Νικομηδείας.	8 Τ	Ἡρωδίωνος τοῦ Ἀποστόλου.
9 Κ	Τῆς Σταυροπροσκυνησεως. Τῶν ἡγ. 40 Μαρτύρων.	9 Τ	Εὐψυχίου μάρτυρος.
10 Δ	Κοδράτου μάρ. καὶ Ἀναστασίας τῆς Πατρικίας.	10 Π	Τερεντίου μάρτυρος.
11 Τ	Σωφρονίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων.	11 Π	Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Ἀντίπα ἐπισκ. Περγάμου.
12 Τ	Θεοφάνους τοῦ ὁσ. καὶ Γρηγορίου Πάπα Ρώμης.	12 Σ	Βασιλίου ἐπισκ. Παρίου.
13 Π	Νικηφόρου Κων/λεως καὶ Χρηστίνης.	13 Κ	Τοῦ Θωμᾶ. Μαρτίνου Πάπα Ρώμης.
14 Π	Βενεδίκτου τοῦ ὁσίου.	14 Δ	Ἀριστάρχου ἀποστόλου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
15 Σ	Ἀγαπίου μάρτυρος καὶ Ἀριστοβούλου.	15 Τ	Κρήσκεντος μάρ. καὶ Λεωνίδου.
16 Κ	Δ' τῶν Νηστειῶν. Σαβίνου μ. καὶ Χριστοδοῦλου ἐν Πάτμῳ.	16 Τ	Ἀγάπης, Εἰρήνης, Χιονίας μαρ.
17 Δ	Ἀλεξίου ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ.	17 Π	Συμεῶν τοῦ ἐν Περούδι.
18 Τ	Κυρίλλου ἀρχιεπ. Ἱεροσολύμ.	18 Π	Ἰωάννου ὁσίου καὶ Ἰωάννου νεομάρτ. τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων.
19 Τ	Χρυσάνθου καὶ Δαρείας μαρτ.	19 Σ	Παφνουτίου ἱερ. καὶ Τρύφανος.
20 Π	Τῶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἡγ. Σάββα ἀναιρεθέντων ὁσ. Πατέρων.	20 Κ	Τῶν Μυροφόρων. Θεοδώρου τοῦ Τριχινᾶ.
21 Π	Ἰακώβου τοῦ ὁμολογητοῦ.	21 Δ	Ἰανουαρίου ἱερομ. καὶ Ἀλεξάνδρας τῆς βασιλίσης.
22 Σ	Βασιλείου ἱερομάρτυρος ἐπισκ. Ἀγκύρας.	22 Τ	Θεοδώρου τοῦ Συκεῶτον.
23 Κ	Ε' τῶν Νηστειῶν. Νίκωνος ὁσιομάρτ. καὶ τῶν 199 μαθητῶν αὐτοῦ.	23 Τ	Τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου.
24 Δ	Ζαχαρίου τοῦ ὁσίου.	24 Π	Ἐλισάβετ τῆς θαυματουργοῦ καὶ Σάββα τοῦ στρατηλάτου.
25 Τ	Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου (ἡχθ. κατάλυσ.)	25 Π	Τοῦ ἡγ. Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου.
26 Τ	Ἡ Σύναξις τοῦ Ἀρχ. Γαβριήλ.	26 Σ	Βασιλῆος ἐπισκ. Ἀμασείας.
27 Π	Ματρῶνης τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ.	27 Κ	Τοῦ Παραλύτου. Συμεῶν ἱερομ. συγγενοῦς τοῦ Κυρίου.
28 Π	Ἰλαρίωνος ὁσίου τοῦ νέου.	28 Δ	Τῶν ἐν Κυτίκῳ 9 μαρτ., Μένωνος τοῦ θαυματουργοῦ.
29 Σ	Τοῦ Λαζάρου. Μάρκου ἐπ. Ἀρεθουσίων.	29 Τ	Ἰωάννου καὶ Σωσιπάτρου τῶν Ἀποστόλων.
30 Κ	Τῶν Βασιῶν. Ἰωάννου τοῦ Συγγραφέως τῆς Κλίμακος τοῦ ὁσίου. (Pâques).	30 Τ	Τῆς Μεσοπεντηκοστῆς. Ἰακώβου τοῦ ἀποστ. ἀδελφ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.
31 Δ	Μ. Δευτέρα. Ὑπατίου ἱερομ. ἐπ. Γαγγῶν καὶ Ἀκακίου.		

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiaki Apothetirio Dimosias  
Restrictions apply.

## ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1914

ΜΑΪΟΣ		ΙΟΥΝΙΟΣ	
Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὠρ. 14 ἡ νύξ 10 Ὁ Ἥλιος εἰς τοὺς Διδύμους		Ἡμέρ. 30. Ἡ ἡμέρ. ὠρ. 15 ἡ νύξ 9 Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Καρκίνον	
1 Π	Ἱερεμίου τοῦ προφήτου.	1 Κ	Τῶν Ἁγίων Πάντων. Ἰουστίνου μάρτ. τοῦ Φιλοσόφου.
2 Π	Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψ. Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου.	2 Δ	Νικηφόρου τοῦ ὁμολογητοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
3 Σ	Τιμοθέου καὶ Μαύρας μάρτ.	3 Τ	Λουκιανοῦ μάρτ.
4 Κ	Πελαγίας τῆς ὁσιομάρτυρος.	4 Τ	Μητροφάνους ἀρχιεπισκ. Κωνσταντινουπόλεως.
5 Δ	Εἰρήνης τῆς μεγαλομάρτυρος.	5 Π	Δωροθέου ἐπισκ.
6 Τ	Ἰωβ τοῦ πολυάθλου.	6 Π	Ἰλαρίωνος τοῦ θαυματ.
7 Τ	Ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἐν οὐρανοῖς φανέντος σημείου τοῦ Σταυροῦ ἐν Ἱεροσολύμοις.	7 Σ	Θεοδότου ἱερομονάχου τοῦ ἐν Ἁγύρᾳ.
8 Π	Τοῦ ἁγ. Ἀπ. καὶ Εὐαγ. Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου. Ἀρσενίου τοῦ Μεγάλου. (Ascension).	8 Κ	Ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου καὶ τῆς ἁγίας Καλλιόπης.
9 Π	Ἡσαίου τοῦ προφήτου, Χριστοφόρου μάρτυρος.	9 Δ	Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας.
10 Σ	Σίμωνος Ἀποστ. τοῦ Ζηλωτοῦ.	10 Τ	Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀντωνίνης.
11 Κ	Τῶν ἁγίων Θεοφώρων Πατέρων τῆς ἐν Νίκαιᾳ Οἴκ. Συνόδου. Ἐγκαινία Κων/πόλεως καὶ Μωκίου ἱερομάρτ.	11 Τ	Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα τῶν Ἀποστόλων.
12 Δ	Γερμανοῦ ἀρχιεπ. Κων/λεως καὶ Ἐπιφανίου ἐπισκ. Κύπρου.	12 Π	Ὁνουφρίου καὶ Πέτρου τῶν ἁγ.
13 Τ	Γλυκερίας μάρτ. καὶ Σεργίου.	13 Π	Ἀκυλίνης μάρτ.
14 Τ	Ἰσιδώρου μάρτ. τοῦ ἐν Χίῳ.	14 Σ	Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου καὶ Μεθοδίου ἀρχιεπισκόπ. Κωνσταντινουπόλεως.
15 Π	Τῆς Ἀναλήψεως Παχωμίου ὁσίου τοῦ Μεγάλου καὶ Ἀγιλῆως Λαρίσης.	15 Κ	Ἀμῶς τοῦ προφήτου.
16 Π	Θεοδώρου ὁσ. τοῦ Ἁγιασμένου.	16 Δ	Τύχωνος ἐπισκ. Ἀμαθοῦντος.
17 Σ	Ἀνδρονίκου καὶ Ἰουλίας ἀποστ.	17 Τ	Ἰσαύρου, Μαγουήλ, Σεβέλ καὶ Ἰσμαῆλ μάρτ.
18 Κ	Τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς ἐν Νίκαιᾳ Οἴκ. Συνόδου. Πέτρου καὶ Διονυσίου μάρτ. (Pentecôte).	18 Τ	Λεοντίου μάρτ. καὶ Θεοδούλου.
19 Δ	Πατρικίου Προύσης ἱερομάρτ.	19 Π	Ἰούδα τοῦ Ἀποστόλου, Παΐσιου τοῦ Μεγάλου.
20 Τ	Θαλλελαίου μάρτ.	20 Π	Μεθοδίου ἐπισκ. Τατάρων.
21 Τ	Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης ἱσαπ.	21 Σ	Ἰουλιανοῦ τοῦ Ταρσέως.
22 Π	Βασιλίσκου μάρτ.	22 Κ	Εὐσεβίου ἱερομάρτ. ἐπισκόπου Σαμσάτων.
23 Π	Μιχαὴλ ἐπισκ. Συνάδων.	23 Δ	Ἀγριππίνης μάρτυρος καὶ Ἀριστοκλέους.
24 Σ	Ψυχασάββατον. Συμῶν τοῦ ἐν Θαυμαστῷ ὄρει.	24 Τ	Τὸ γενέθλιον τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου.
25 Κ	Τῆς Πεντηκοστῆς. Ἡ γ' εἵρεσις τῆς τιμίας Κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.	25 Τ	Φεβρονίας ὁσιομάρτ.
26 Δ	Τῆς Ἁγίας Τριάδος. Κάρπου τοῦ Ἀποστόλου.	26 Π	Δαβὶδ τοῦ ἐν Θεσσαλονικῇ.
27 Τ	Ἑλλάδιου ἱερομάρτ.	27 Π	Σαμψῶν τοῦ Ξενοδόχου.
28 Τ	Εὐτυχοῦς ἐπισκ. Μελιτινῆς.	28 Σ	Ἡ Ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων ἁγ. Ἀναργύρων Κύρου καὶ Ἰωάννου.
29 Π	Θεοδοσίας μάρτ.	29 Κ	Τῶν κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.
30 Π	Ἰσαὰκ ἐκ τῆς Μον. Δαλμάτων.	30 Δ	Ἡ Σύνταξις τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων.
31 Σ	Ἐρμείου μάρτυρος.		

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetirio Dimosias I.  
Restrictions apply.



## ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1914

ΙΟΥΛΙΟΣ		ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	
Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 14 ἡ νύξ 10		Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 13 ἡ νύξ 11	
Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Λέοντα		Ὁ Ἥλιος εἰς τὴν Παρθένον	
1 T	Τῶν ἁγ. καὶ θαυματουργ. Ἀναργύρων Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ.	1 Π	Ἡ προόδ. τοῦ Σταυροῦ. Μνήμη τῶν 7 Παίδων Μακαβαίων τῆς μητρὸς αὐτῶν καὶ διδασκάλου τῶν.
2 T	Ἡ κατάθεσις τῆς τιμ. εἰθ. τῆς Θεοτόκου ἐν Βλαχέρναις.	2 Σ	Ἀνακομιδὴ τοῦ λειψ. τοῦ πρωτομάρτ. Στεφάνου.
3 Π	Ἐγκαινίων μάρτυρος καὶ Διομήδους.	3 K	Ἰσαακίου Δαλμάτου καὶ Φαύστου τῶν ὁσίων.
4 Π	Ἀνδρέου ἐπισκόπ. Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου.	4 Δ	Τῶν ἐν Ἐφέσῳ Ἁγίων ἐπτά Παίδων.
5 Σ	Ἀθανασίου τοῦ ἐν Ἀθῶ ὄσ. καὶ Λαμπαδοῦ τοῦ θαυματουργ.	5 T	Εὐσείγιου καὶ Νόνας μαρτ.
6 K	Σισῶῃ ὄσ. τοῦ Μεγάλου.	6 T	Ἡ μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου Ἰησ. Χριστοῦ.
7 Δ	Κυριακῆς μεγαλομ., Εὐαγγέλου.	7 Π	Δομητιου ὁσιομάρτ. καὶ Ἀστερίου.
8 T	Προκοπίου μεγαλομάρτυρος.	8 Π	Αἰμιλιανοῦ ἐπισκ. Κυζίκου τοῦ ὁμολογ. καὶ Μύρωνος.
9 T	Παγκρατίου ἐπ. Ταυρομενίας.	9 Σ	Μαθθία τοῦ Ἀποστόλου.
10 Π	Τῶν ἐν Νικοπόλει τῆς Ἀρμενίας 45 Μαρτύρων.	10 K	Λαυρεντίου μ. καὶ Ἰππολύτου.
11 Π	Εὐφημίας μεγαλομάρτ. ὅτε τὸν ὄρον ἐπεκύρωσε.	11 Δ	Εὐπλου μάρτ. τοῦ Διακόνου.
12 Σ	Πρόκλου καὶ Ἰλαρίου μαρτ., Βερενίκης μαρτ.	12 T	Φωτίου καὶ Ἀνικήτου μάρτ.
13 K	Ἡ Σύναξις τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ.	13 T	Μαξίμου τοῦ ὁμολογ. Εὐδοκίας, Εἰρήνης.
14 Δ	Ἀκύλα τοῦ Ἀποστόλου καὶ Ἰωσήφ Θεσσαλονίκης.	14 Π	Μιχαίου τοῦ προφήτου.
15 T	Κηρύκου καὶ Ἰουλίτης μαρτ.	15 Π	Ἡ Κοίμησις τῆς Ἑπεραγίας Θεοτόκου.
16 T	Ἀθηνογένους ἱερομάρτ.	16 Σ	Τοῦ ἁγίου Μανδηλίου ἦτοι ἡ ἀνακομιδὴ τῆς ἀχειροποιήτου εἰκόνας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ Διομήδους.
17 Π	Μαρίνης τῆς μεγαλομάρτ.	17 K	Μύρωνος καὶ Στρατόνων μαρτ.
18 Π	Αἰμιλιανοῦ καὶ Οὐαλεντίνης μ.	18 Δ	Φλώρου καὶ Λαύρου μαρτ.
19 Σ	Μακρίνης καὶ Δίου τῶν ὁσίων.	19 T	Ἀνδρέου τοῦ Στρατηλάτου μ.
20 K	Τοῦ ἁγ. ἐνδόξου προφ. Ἥλιου τοῦ Θεσβίτου.	20 T	Σαμουὴλ τοῦ προφ. καὶ τῶν ἐν Βιζύῃ 37 μαρτύρων.
21 Δ	Συμεῶν τοῦ διὰ Χριστὸν Σαλοῦ καὶ Ἰωάννου τοῦ συνασκητοῦ αὐτοῦ.	21 Π	Θαδδαίου τοῦ ἀποστόλου καὶ Βάσσης μάρτ.
22 T	Μαρίας Μυροφόρου τῆς Μαγδαληνῆς.	22 Π	Ἀγαθονίκου μ. καὶ Εἰρηναίου.
23 T	Φωκᾶ ἱερομάρτ. καὶ Ἰεζεκιὴλ τοῦ προφήτου.	23 Σ	Λούπου μ. καὶ Καλλινίκου.
24 Π	Χριστίνης μεγαλομάρτυρος.	24 K	Εὐτυχοῦς ἱερομάρτ.
25 Π	Ἡ Κοίμησις τῆς ἁγ. Ἀννης.	25 Δ	Τῶν ἀποστ. Βαρθολομαίου καὶ Τίτου ἐπισκ. Κρήτης.
26 Σ	Τῶν ἁγ. Παρασκευῆς καὶ Ἐρμούλου.	26 T	Ἀδριανοῦ καὶ Ναταλίας μαρτ.
27 K	Τοῦ ἁγ. μεγαλομάρτ. καὶ ἱαματικῶ Παντελεήμονος.	27 T	Ποιμένου τοῦ ὁσίου.
28 Δ	Προχώρου καὶ Νικάνωρος τῶν Ἀποστόλων.	28 Π	Μωϋσέως ὁσίου τοῦ Αἰθίοπος.
29 T	Καλλινίκου καὶ Θεοδότης μαρτ.	29 Π	Ἡ ἀποτομὴ τῆς τιμ. Κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου (Νηστεία).
30 T	Σύλα, Σιλουανοῦ, Κρησκέντος καὶ Ἀνδρονίκου τῶν Ἀποστόλων ἐκ τῶν 70.	30 Σ	Ἀλεξάνδρου, Ἰωάννου καὶ Παύλου ἀρχιεπ. Κων/πόλεως.
31 Π	Εὐδοκίμου τοῦ Δικαίου.	31 K	Ἡ κατάθεσις τῆς τιμίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Restrictions apply.

ρείας τοῦ Ὀλύμπου, ἀπὸ τὸ Μπογάζι. Τυρνάβου μέχρι τοῦ ἀνατολικωτέρου σημείου τῶν συνόρων τῆς Θεσσαλίας, ἐπερίμεναν τὴν διαταγὴν τῆς ἐκκινήσεως. Εἰς διάστημα εἰκοσι ἡμερῶν εἶχαν γίνῃ θαύματα ἐξοπλισμοῦ, συμπληρώσεως σχεδίων, ἐφοδιασμοῦ, κινητοποιήσεως. Ἀπὸ τὰ τρία ἐπιστρατευόμενα συμμαχικὰ κράτη ἡ Ἑλλάς πρώτη εἶχεν ἐμφανισθῆ ἕτοιμος, τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς προθεσμίας, τὴν ὅποιαν ἀπῆλθον οἱ κανονισμοὶ καὶ αἱ ἀναληφθεῖσαι συμμαχικαὶ ὑποχρεώσεις.

Τὴν νύκτα τῆς 5 πρὸς τὴν 6 Ὀκτωβρίου οἱ σωματάρχαι διατάχθησαν νὰ ἐτοιμάσουν τὰ σώματά των. Ἀνύποπτοι διὰ τὴν προσέγγισιν τῆς μεγάλης ἡμέρας οἱ στρατιῶται ἐκοιμήθησαν εἰς τὰ ἀντίσκηνά των. Ὅπως ἦτον πλήρης ἤδη ἡ ἐτοιμασία, δὲν ἐχρειάζετο παρὰ μιᾶς ὥρας μόνον ἐνέργεια, διὰ νὰ κινηθοῦν τὰ μεγάλα ἐκεῖνα ἀνθρώπινα κύματα, νὰ ὑπερβοῦν τὴν Ἑλληνικὴν γραμμὴν καὶ νὰ πλημμυρῶσιν τὴν ἀπὸ αἰῶνων δουλεύουσαν Ἑλληνικὴν χώραν. Καὶ ἡ διαταγὴ ἐδόθη ἀργά, μετὰ τὰ μεσάνυκτα, εἰς τοὺς ἐπιτελεῖς τῶν διαφορῶν σωμάτων, καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ ἐκλήθησαν ἐσπευσμένως νὰ λάβουν γνῶσιν τῶν διαταγῶν τοῦ Ἀρχηγείου. Ὅπως εἰς πᾶσαν περίστασιν αὐτοῦ τοῦ εἴδους, ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶχαν κοιμηθῆ ἀνύποπτοι καὶ ἡσυχοί, καὶ μόνον τὸ Στρατηγεῖον, ὃ ἐγκέφαλος τοῦ στρατοῦ, ἠγρύπνησε, κανονίζων καὶ τὰς τελευταίας λεπτομερείας τῆς μεγάλης μετακινήσεως.

Ὁ αὐγερινὸς ἐπρόβαλε προπορευόμενος τῆς αὐγῆς, ὅταν εἰς ὄλας τὰς διευθύνσεις ἀντήχησεν μέσα εἰς τὴν γαλήνην τῆς θερμῆς φθινοπωρινῆς νυκτὸς τὸ ἐγερτήριον σάλπισμα. Μιᾶς ὥρας καιρὸν εἶχαν οἱ στρατιῶται διὰ νὰ ἐτοιμασθοῦν. Ἀλλὰ δὲν ἐχρειάζετο καὶ περισσότερον. Ἡ ἐνωρίτερον τοῦ συνήθους ἔγερσις τοὺς ἀπεκάλυψεν ἀμέσως ὅτι ἐφθασεν ἡ ἐπίσημος στιγμή. Καὶ οἱ στρατιῶται ταχεῖς, εὐθυμοί, γεμάτοι ἐλπίδες, κεντριζόμενοι ἀπὸ ἐνθουσιασμόν, πρὶν ἀκόμη λήξῃ τὸ παραχωρηθὲν χρονικὸν διάστημα, ἦσαν παρατεταγμένοι εἰς τὴν γραμμὴν ἀνυπομονοῦντες νὰ βαθίσουν.

Ἀπὸ πέντε διάφορα σημεία, πέντε κολοσσαῖαι ἀνθρώπινοι στήλαι ἐκινήθησαν τὴν ἴδιαν στιγμὴν, ὑπὸ τὸ μῆνυμα ἐνὸς ἀνθρώπου, εἰς τὸν ὅποιον ἐστηρίζοντο αἱ ἐλπίδες ἐνὸς ὀλοκλήρου ἔθνους. Πέντε τεράστιοι ὄφεις, ἀνελίσσόμενοι εἰς τὴν ἀμφιβολίαν τοῦ λυκαυγοῦς, ἀφῆναν ὀπίσω των τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα, διευθυνόμενοι ἐκεῖ ὅπου τοὺς ὠδηγοῦσαν πόθοι πέντε αἰῶνων.

Ἀκριδῶς τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὅποιαν ὀπίσω ἀπὸ τὰς κορυφὰς τοῦ Ὀλύμπου ἐπρόβαλεν ὃ ἥλιος, ὃ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἐπάται τὸ ἐχθρικὸν ἔδαφος. Ὁ βασιλεὺς τοῦ στερεώματος ἤρχετο νὰ χαιρετήσῃ μὲ τὸ φῶς του τὸ φωτεινὸν ἀπαλευθερωτικὸν ἔργον τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Οἱ σωματάρχαι ἀπήθουναν ὀλίγα λόγια εἰς τοὺς στρατιώτας των:

— Παιδιά, ἀπ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν πατοῦμε τὸ τουρκικὸν ἔδαφος. Θυμηθῆτε πῶς εἰσθε Ἕλληνες καὶ πῶς ἀπ' ἐδῶ καὶ πέραν μᾶς περιμένουν χιλιάδες ἀδελφοὶ μας!

— Ζήτω! ὑπῆρξεν ἡ ἀπάντησις ἀπὸ χιλιάδας στομάτων.

— Ζήτω ἡ πατρίς! Ζήτω ὁ βασιλεὺς!

Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἐπλασιάζωνε τώρα μὲ τὰ χρυσάφια του καὶ μὲ τὴν χαρὰν του, τὴν χαρὰν τῶν ἀνθρώπων. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ συνηνοῦντο εἰς τὸ αἶσθημα τῆς χαρᾶς. Ὁ ἡλιος ἐχαιρέτιζε ἀπὸ τὰ ὕψη τοὺς ἀνθρώπους.

Ἐμπρὸς εἰς αὐτὸν τὸν χεῖμαρρον, τὸν ὁποῖον ἐκύλιεν ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ ἀγνότης τοῦ ἔργου, οἱ Τοῦρκοι δὲν ἐτόλμησαν νὰ σταθοῦν. Ἀπὸ ὅλας τὰς χαράδρας τοῦ Ὀλύμπου ἐρροβόλησαν πρὸς τὰ κάτω ὀμάδες ἀνθρώπων τρομαγμένων. Οἱ εὐζωνοὶ προπορευόμενοι, ἀναρριχώμενοι, σκαρφαλώνοντες, ἐκυνηγοῦσαν. Μόνον εἰς ἓνα σταθμὸν οἱ Τοῦρκοι δὲν ἠθέλησαν νὰ φύγουν καὶ ἡ ἀντίστασις τῶν ἐσημείωσε τὸ πρῶτον ἑλληνικὸν αἷμα, ἓνα λοχίαν καὶ δύο στρατιώτας.

Ὁ σταθμὸς τότε ἀνετινάχθη. Ὁ καπνὸς τοῦ ἐσκίασε μίαν στιγμὴν τὴν λαμπρότητα τῆς ἡμέρας.

Καὶ ὁ στρατὸς ἐπροχώρησε ἀπὸ τὰς κορυφογραμμὰς τοῦ Ὀλύμπου κάτω πρὸς τοὺς μακεδονικοὺς κάμπους.

Ἀπὸ τὰ φαιδρὰ τῆς στρατιωτικῆς ζωῆς



Ἡ θεωρία εἰς τοὺς στρατῶνας

\*Ὁ ἀξιωματικὸς. — Ἐν—δυσὸ! Ἐν—δυσὸ! Σᾶς εἶπα νὰ μετρᾶτε ὄλοι μαζί, καὶ ὁμως τώρα ἀκούω κάποιον ποῦ δὲν μετράει διόλου!...

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimos  
 Διημεροεπιστημονικὴ Βιβλιοθηκὴ Σαγούρα  
 Restrictions apply.



Εἰκόνες ἀπὸ τὸν πόλεμον. — Γέφυρα ἐν Ἐλασσῶνι

## Β'. — Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΕΛΑΣΣΩΝΟΣ

Ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ Ὀλύμπου ἐκτυλίσσεται θέαμα θαυμάσιον, ὁ κάμπος τῆς Ἐλασσῶνος, πρασίνη θάλασσα ἀπὸ ἐκτεταμένους ἀμπελῶνας, μὲ μίαν γραφικὴν γέφυραν, ἣ ὁποία δίδει πανοραμιακὴν ὄψιν εἰς τὴν πεδιάδα, καὶ μὲ λευκάζοντα τὰ μοναστήρια τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καὶ τῆς Παναγίας, παλαιὰ φρούρια πίστεως καὶ ἔθνικοῦ αἰσθήματος, ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ κάστρα, εἰς τὰ ὁποία συχνὰ προσέκρουσε καὶ ἐναυάγησε ἡ μανία τῶν κατακτητῶν.

Εἰς τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Ὀλοσσῶνος ἢ σημερινῆς Ἐλασσῶν, ἐθεωρήθη πάντοτε ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της σπουδαῖον στρατηγικὸν σημεῖον καὶ ἔτυχε τῆς προσοχῆς τοῦ Σεΐφουλὰχ πασσά, ὅταν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 ὁ ἄξιος ἐκεῖνος στρατιωτικὸς ἐμελέτησεν ὡς ἀρχηγὸς τοῦ ἐπιτελείου βῆμα πρὸς βῆμα τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Μακεδονίαν. Στρατῶνας, ὀχυρωματικὰ ἔργα, συγκοινωνία πρῶτης τάξεως, ὤφειλεν ἢ Ἐλασσῶν εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου.

Πλησιέστατοι πρὸς τὰ σύνορα οἱ κάτοικοι τῆς Ἐλασσῶνος ἀντελήφθησαν πρῶτοι τὴν προέλασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ οἱ Τούρκοι κατελήφθησαν ἀμέσως ἀπὸ φόβου. Οἱ σοφοὶ καὶ οἱ χοντζάδες ἐνίσχυσαν τὸν φόβον αὐτόν. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς συλληφθεὶς ἔπειτα διηγήθη ὁ ἴδιος πόση κρίκην τοῦ ἐπροξένει ἢ ἰδέα, ὅτι οἱ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.

"Ελληνες εισερχόμενοι εἰς τὴν πόλιν θὰ εἰσέδουν εἰς τὰ χαρέμια, θὰ ἐξεσκέπαζαν τῆς γυναίκες, δὲν θὰ ἐσέβοντο τὴν ἀγνότητά των. Ἄδικως ἕνας φρόνιμος γέρων, ὁ ὅποτος ἐγνώριζε καλὰ τοὺς Ἑλληνας, ἐπροσπάθησε νὰ ἐγκαρδιώσῃ τοὺς δημοθρήσκους του. Ἐκεῖνοι δὲν ἤθελαν ν' ἀκούσουν τίποτε. Καὶ ἐνῶ ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἀνερριχάτο εἰς τὴν κορυφογραμμὴν τοῦ Ὀλύμπου, ἀπὸ τὴν Ἐλασσῶνα ἤρχιζεν ἡ θλιθερὰ ἐξοδος τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδιῶν πρὸς τὰ Σέρβια, μὲ ὅλα τὰ δαίγματα τῆς φρίκης καὶ τοῦ τρόμου.

Οἱ ἄνδρες, ἀφήσαντες τὰς γυναίκας των καὶ τὰ παιδιά των εἰς τὰ Σέρβια, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἐλασσῶνα νὰ προσφέρουν τὴν βοήθειάν των εἰς τὸν στρατόν. Ἐπτὰ χιλιάδες ἄνδρες ἀπετέλουν τὴν φρουρὰν τῆς πόλεως. Βεβαίως ἡ δύναμις δὲν ἦτο μεγάλη. Ἄλλ' ἀπέναντι τῶν ἐπιτιθεμένων οἱ ἀμυνόμενοι εἶχον θέσεις ἐκτάκτως εὐνοϊκὰς, καὶ μολονότι τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἤμποροῦς νὰ εἶναι ἀμφίβολον, ὅπως δὴποτε ὁ ἀγὼν ἐπρομηγνύετο ἀρκούντως αἰματηρός.

Μὲ ὅλον τὸν φόβον ἐν τούτοις ὑπῆρχεν ἡ ἐλπίς, ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν θὰ προχωρήσουν. Εἰς τὸν τουρκικὸν λαὸν καὶ τὸν τουρκικὸν στρατόν ἐκράτει ἡ παλαιὰ πεποιθήσις ὅτι οἱ Γκιαούρηδες ἀπλῶς μετακινοῦνται, ἀλλὰ νὰ προβάλλουν δὲν θὰ ἔχουν ποτὲ τὴν τόλμην. Καὶ τὴν τελευταίαν ὁμοῦς αὐτὴν ἐλπίδα ἦτο πεπωμένον νὰ τὴν χάσουν πολὺ γρήγορα. Ἐνῶ ἦσαν συγκεντρωμένοι εἰς τὸ Διοικητήριον οἱ ἀνώτεροι διοικητικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ὑπάλληλοι, ἦλθεν ἡ ἀπαισία εἰδήσις, ὅτι οἱ Ἕλληνες κατέλαβον τὴν Τσαρίτσαϊναν καὶ ὅτι προχωροῦν πρὸς τὴν Ἐλασσῶνα.

Ἐν ἰσχυρῶν ἡμέρῃ εἴκοσι τέσσαρας ὥρας μετὰ τὴν διάβασιν τῶν συνόρων αἴμα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀνεπτύσσεται εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ἐλασσῶνος ἀπέναντι τῆς τουρκικῆς παρατάξεως καὶ μετ' ὀλίγον ἤρχιζε καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν ζωηρὸν πῦρ. Εἰς τὴν ἀνοικτὴν πεδιάδα οἱ εὐζῶνοι ἐπροχώρουν ἀκράτητοι διδόντες ἤδη τὸ πρῶτον δεῖγμα τῆς δρμῆς, ἡ ὁποία κατόπιν ἐπὶ δέκα μῆνας ὀλοκλήρους κατέπληττε ὄχι πλέον τὸν Ἑλληνισμόν, ἀλλὰ καὶ τὸν κόσμον ὀλόκληρον.

Ἡ πρώτη Μεραρχία, ἡ ὁποία ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην αὐτὴν, ἐδάπτειzen ἤδη εἰς τὸ πῦρ τοὺς ἄνδρας τῆς. Ἐνῶ τὸ περικύκλον ἐπροχώρει γοργὸν διὰ μέσου τῶν ἀμπελώνων, ἀπέναντι τῶν Τούρκων ὠχυρωμένων εἰς τοὺς λόφους καὶ κρυμμένων εἰς τὰς πλουσίας πτυχὰς τοῦ πυκνοῦ ἐλαιῶνος, τὸ πυροβολικὸν κατελάμβανεν ἤδη τὰς θέσεις του καὶ ἤνοιγε τὸ πῦρ. Εἰς ἀπόστασιν τεσσαρῶν χιλιάδων τετρακοσίων μέτρων ὁ συνταγματάρχης Βαρούχας μετὰ τὴν μοῖραν τοῦ πυροβολικοῦ του κάμνει θαύματα. Εἴκοσι τέσσαρα στόμια πυροβόλων ἐξερευγόνται τὸν θάνατον ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα.

Οἱ Τούρκοι ἀντέστησαν ὅσον ἦτο δυνατόν ν' ἀντισταθοῦν. Ἄλλ' ὅταν ἀντελήφθησαν, ὅτι ἡ περαιτέρω ἀντίστασις θὰ ἦτο ματαία, ἀρχίζουσιν πλέον νὰ φεύγουν. Καὶ φεύγουν ἐν πανικῷ ἀφήνοντας πίσω τὰ κανόνια των, τὰ ὄπλα των, τοὺς γυλιούς των, πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀποθήκευται ἐν τῇ πόλει καὶ τῷ ἑσπέρῳ ἐπιπέδῳ εἰς τὸν ἰλιγ-

γνώθη δρόμον των. Δέν υπάρχουν πλέον ανώτεροι και κατώτεροι, και ὁ ὡραίος μέγας δρόμος, ὁ ὁποῖος ὀδηγεῖ πρὸς τὰ Σέρβια, μαυρίζει ἀπὸ τὰ πλήθη ποῦ διαγωνίζονται και συνωθοῦνται και προσπαθοῦν νὰ φθάσουν.

Και ὁ Ἑλληνικός στρατός προχωρεῖ πρὸς τὴν Ἐλασσώνα, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἐξέρχονται νὰ τὸν ὑποδεχθοῦν σωτήρα και λυτρωτήν. Ἄλλ' ἐνῶ ἓνα σῶμα βαδίζει δια μέσου τῆς πόλεως, ἔξαφνα ἀπὸ ἓνα μιναρὲν ἀκούονται πυκνοὶ πυροβολισμοί. Ἐνας χότζας μὴ θέλων νὰ πιστεύῃ τὰ μάτια του, συγκεντρῶνων αὐτός μόνος ὄλον τὸ μῖσος τῆς φυλῆς, ἴσως ἐλπίζων ὅτι μὲ τὸ τουφέκι του θὰ ἐσταματοῦσε ἓνα στρατόν, ἴσως μὴ πιστεύων τὴν οὐτοπίαν αὐτήν, ἀλλ' ἐννοῶν νὰ πωλήσῃ ἀκριδὰ τὴν ζωὴν του, πυροβολεῖ ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω ἐκπροσωπῶν τὴν τουρκικὴν γενναϊότητα, τὸν τουρκικὸν φανατισμὸν μόνος αὐτός, ὁ εἰρηνικός και ἱερωμένος ἄνθρωπος, τὴν στιγμὴν ποῦ οἱ πολεμισταὶ και οἱ στρατιωτικοὶ ἐφευγον προτροπὰν δια νὰ σωθοῦν.

Οἱ στρατιῶται μας δυσκολευόμενοι νὰ προχωρήσουν ἐνόσφ ἐκεῖ παρεμόνευσεν ὁ θάνατος και ἀδυνατοῦντες ν' ἀνακαλύψουν τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐπυροβόλει και ἐκρύπτετο και διαρκῶς ἤλλαξε θέσιν, ζητοῦν τὴν ἄδειαν νὰ τινάξουν τὸν μιναρὲν. Ἄλλ' ὁ Διάδοχος δέν τὸ ἐπιτρέπει. Ἄν τὸν ἀνακαλύψουν και τὸν σκοτώσουν, ἔχει καλῶς. Πόλεμος εἶναι και αὐτὴ εἶναι ἡ τύχη τῶν πολεμιστῶν. Ἀλλὰ νὰ τινάξουν τὸν μιναρὲ, ὄχι. Τοῦτο ἀποτελεῖ ὄβριον πρὸς τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τοῦ κατακτωμένου λαοῦ.

Οἱ στρατιῶται πυροβολοῦν πλέον βροχηδὸν και μία σφαῖρα βρίσκει τὸν φανατικὸν χότζαν. Ἡ τελευταία ἀντίστασις ἔλειψε. Ὁ στρατός ὀλόκληρος πλέον ἔχει εἰσελθεῖ εἰς τὴν Ἐλασσώνα. Τώρα εἰσέρχονται και ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποῖους ἐσταμάτησεν ὁ χότζας.

Ἡ Ἐλασσὼν εἶναι Ἑλληνική.

## Χ Α Ρ Α

**Κ**ΑΙ πολεμοῦν μὲ τὸ τραγοῦδι-ὀλόχαρο,  
κ' ἢ κανονίς βαρεῖά κρατοῦν τὸ ἴσο.  
Χαρὰ ἔς τὸν καπετάνιο τὸν καλότυχον,  
ποῦ τέτοια παλληκάρια σέρνει πίσω!

Και πολεμοῦν μὲ τῆς πληγῆς ὀρθάνοιχτες,  
κι' ἀχνίζοντας σὴ γῆ τὸ αἷμα σιάζει.  
Χαρὰ ἔς τὰ παλληκάρια τὰ λιογέννητα  
ποῦ τέτοιος καπετάνιος τὰ προστάζει!

ΙΩ ΠΟΛΕΜΗΣ



Μακεδονική έκστρατεία. — Ἡ γέφυρα τοῦ Ἀξιού

## Γ'. — ΣΕΪΤΑΝ-ΜΠΟΓΑΖ

ἘΙΣ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου ἡ μάχη τῶν Στενῶν τοῦ Σαρανταπόρου θὰ ἔχη ἐξαιρετικὴν πάντοτε σημασίαν. Κατόπιν αὐτῆς ἔγιναν καὶ μάχαι περισσότερον ὀρμητικαὶ καὶ πεισματώδεις, ἀλλὰ καὶ ἐκπορθήσεις σημαντικώτεραι. Ἐν τούτοις ἡ μάχη τοῦ Σαρανταπόρου δὲν θὰ ἐπισκιασθῇ. Διότι πρῶτον κατ' αὐτὴν ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἀπὸ τῆς συστάσεώς του ἐπολέμησεν ἐναντίον φυσικῶς ὀχυρᾶς θέσεως καὶ ἐχθροῦ πολυαριθμοῦ, βοηθημένου ὑπὸ χαρακωμάτων τελειοτάτης ὀχυρωτικῆς.

Τὰ στενά τοῦ Σαρανταπόρου εἶναι ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα γνωστὰ διὰ τὰς φυσικὰς των δυσχερείας. Στρατηγοὶ ὡς ὁ Ξέρξης, ὁ Βρασιδᾶς, ὁ Ἀγησίλαος, ὁ Κάσσανδρος καὶ ἄλλοι τὰ ἐτρόμαξαν. Δύο ὄροσειραὶ ἑφους ὑπερχιλίων μέτρων διασχίζονται εἰς τὰ βάθη των ὑπὸ ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος λέγεται Σαραντάπορος ἀκριβῶς διὰ τὸ σήμα ἢ μὲν τὸ ὄνομα τοῦτο τοὺς πολλοὺς ἐλιγμούς του. Ὁ στρατηγὸς Σεΐφουλάχ, ὁ ὁποῖος, ὅπως εἶπομεν, εἶχε μελετήσῃ στρατηγικῶς τὴν Μακεδονίαν, ἀναφερόμενος εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, εἶχεν ἀποφανθῇ ὅτι μὲ τρεῖς χιλιάδας ἄνδρας θὰ ἦτο δυνατόν νὰ κρατήσῃ τὰ στενά ἐκεῖνος ἐπὶ μῆνας.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.



Ἐν τούτοις ὄχι τρεῖς, ἀλλὰ εἰκοσι ὀκτώ χιλιάδες ἄνδρες, κάλλιστα ὠχυρωμένοι καὶ ἔχοντες ἄφθονα τὰ μέσα τοῦ ἐπισιτισμοῦ καὶ τοῦ ἀναφοδιασμοῦ τῶν πυρομαχικῶν, δὲν κατώρθωσαν ν' ἀντισταθοῦν εἰς τὴν ὀρμὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Ἡ μάχη ἤρχισε τὰ ἑξημερῶματα τῆς 9 Ὀκτωβρίου. Πρὶν ἀκόμη ἐμφανισθῆ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἐξεκίνησαν αἱ Μεραρχίαι ἀπὸ τὰ διάφορα σημεῖα τοῦ καταυλισμοῦ καὶ ἦ μὲν πρώτη μὲ τὰ πεζικὰ συντάγματα 5ον, 4ον καὶ 2ον διηυθύνθη εἰς τὴν θέσιν Καλύβια καὶ παρατάχθη εἰς τὰ ὑψώματα ἀνατολικῶς τῶν στενῶν, ἡ δὲ δευτέρα μὲ τὰ συντάγματα 1ον — τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου — 3ον καὶ 7ον εἰς τὴν ἔξοδον τῶν στενῶν, ἡ τρίτη μὲ τὰ συντάγματα 10ον, 6ον καὶ 12ον πρὸς τὸ χωρίον Γιάκοβον. Ἐκ τῶν τριῶν μεραρχιῶν ἡ δευτέρα, ἡ λεγομένη καὶ Ἀθηναϊκὴ, διατάχθη νὰ ἀναλάβῃ τὴν κατὰ μέτωπον ἐπίθεσιν, αἱ δὲ δύο ἄλλαι θὰ ἐβοήθουν πλαγίως. Ἀπέμενεν ἡ ἕκτη, περιμένουσα ἐν ἐφεδρείᾳ, διὰ ν' ἀναλάβῃ τὴν καταδίωξιν τοῦ ἐχθροῦ ἂν οὗτος ὑπεχώρει.

Περὶ τὴν ἐνδεκάτην πρωϊνὴν ἡ μάχη ἐγενικεύετο πλέον. Τὰ πεζικὰ τῆς δευτέρας Μεραρχίας προχωρήσαντα πρὸς τὸ Χάνι-Χατζηγώγου ἤνοιξαν ζυγηρόν πῦρ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὃ ὅποίος εἶχεν ἐπισημάνει ἀπὸ τῆς προηγουμένης ἡμέρας τὰς θέσεις καὶ ἐπροξένει ἀρκετὰς καταστροφὰς εἰς τὰς τάξεις τοῦ πεζικοῦ μας.

Τὰ δύο συντάγματα, τὸ πρῶτον καὶ ἑβδομὸν τῶν Ἀθηνῶν, ἔδειχναν τὸ παράδειγμα τῆς ὀρμῆς καὶ τῆς τόλμης. Μολοντί ὁ ἐχθρὸς ἐκ τῆς θέσεώς του καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς βάλλων ἠραίων τὰς ἑλληνικὰς τάξεις, ὃ ἑλληνικὸς στρατὸς προυχώρει ἀφοβος καὶ ἀτρόμητος. Εἰς τὸ ἀριστερὸν ταυτοχρόνως ἡ μεραρχία Δαμιανοῦ προσέλασσε διὰ ταχείας πορείας ἤρχισε νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς Τούρκους νὰ ὑποχωροῦν πρὸς τὰ στενά. Τέλος ἡ πρώτη μεραρχία ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Μανουσογιαννάκην εἰσῆλθεν ὀλόκληρος εἰς τὸ πῦρ, προχωροῦσα μετ' ἀξιοθαυμάστου τόλμης.

Ἀπὸ ὅλας τὰς γραμμὰς τῆς παρατάξεως δὲν ἤκούετο ἄλλη λέξις. Ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοί καὶ στρατιῶται ἀπέστελλον πρὸς ἀλλήλους τὸ σύνθημα τῆς προσέλασεως:

— Ἐμπρός, παιδιὰ!

Μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης τὸ πυροβολικὸν μας δὲν εἶχε λάθει μέρος, ἔνεκα δυσχερειῶν ἑδαφικῶν, τὰς ὁποίας συνήντησεν εἰς τὴν τοποθέτησίν του. Ἄλλ' ἑπτὰ πεδινὰ πυροβολαρχία καὶ δύο ὀρειβατικὰ κατώρθωσαν ἐπὶ τέλος νὰ ἀναπτυχθοῦν καὶ ὁ κρότος τοῦ ἑλληνικοῦ τηλεβόλου ἠκούσθη τρομερὸς εἰς τὰ περίφημα στενά. Ὀλίγον ἀργότερα τὸ πυροβολικὸν τῶν μεραρχιῶν εἰσῆρχετο εἰς τὸν πύρινον χορὸν καὶ ἡ μάχη ἐλάμβανε πλέον λυσσώδεις διαστάσεις. Ἀξιωματικοί καὶ στρατιῶται ἡμιλλῶντο εἰς ἀνδρείαν καὶ εἰς ἡρωϊσμόν. Συντάγματα ἐπροχώρουσαν πρὸς τὸ πῦρ ψάλλοντα ὡς νὰ ἐπήγαιναν εἰς πανήγυριν.

Τέλος κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου τὸ δεξιὸν κέρασ τῆς τουρκικῆς παρατάξεως ἐτίμηκεν ὁ πύρινος χορὸς καὶ οἱ Τούρκοι ἤρχισαν νὰ

ἐγκαταλείπουν τὰ ὅπλα των καὶ νὰ φεύγουν. Τὸ Γλύκοβον ἐγκαταλείπετο καὶ ἡ Γ' μεραρχία ἤπειλει πλέον νὰ κυκλώσῃ τὸν ἐχθρόν. Τὰ δύο συντάγματα 1ον καὶ 7ον ἠτοιμάζοντο νὰ προβοῦν εἰς τὴν τελευταίαν ἀποφασιστικὴν ἐφοδὸν τοῦ κέντρου, ὅταν βροχὴ ραγδαία ἤρχισε νὰ πίπτῃ, καὶ τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἤρχισε ἐν τῷ μεταξύ νὰ καλύπτῃ τὸ πεδίου τῆς μάχης. Περί τὴν ἐξδόμην ἐσπερινὴν ἔπαυσαν καὶ οἱ τελευταῖοι πυροβολισμοί. Ἡ μάχη διελκόπη, διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὸ πρωί.

Ἐν τούτοις δὲν ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἡ ἐπανάληψις. Ὁ ἀρχιστράτηγος Χασάν Ταχσίν πασσαῶς, φοβούμενος κυκλωτικὴν κίνησιν, τὴν ὁποίαν ἐμάντευσεν ἐκ τῆς προελάσεως τῆς Δ' μεραρχίας, διέταξε ὑποχώρησιν τοῦ στρατοῦ του πρὸς τὰ Σέρβια καὶ τὸν Ἀλιάκμονα.

Τὸ πρωί, ὅταν ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἠτοιμάσθη διὰ τὴν ἐπανάληψιν τῆς μάχης, ἐπληροφόρηθη ὅτι ἐχθρὸς δὲν ὑπῆρχεν ἀπέναντι. Τότε ὁ Διάδοχος διέταξε τὸ μὲν 3ον πεζικὸν σύνταγμα νὰ προχωρήσῃ καὶ νὰ καταλάβῃ τὰ στενά, ἡ δὲ ἕκτη μεραρχία νὰ σπεύσῃ εἰς καταδίωξιν τοῦ ἐχθροῦ πρὸς τὰ Σέρβια.

Τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς μετὰ μιᾶς δλοκλήρου ἡμέρας λυσσαλέαν μάχην διήρχειτο τὰ τρομερὰ στενά νικητῆς καὶ ἀκράτητος, ἀφοῦ ὁμως ἐπλήρωσε δι' ἀρκετῶν ἀπωλειῶν τὴν τολμὴν καὶ τὴν γενναιοτήτά του. Δεκαοκτὼ ἀξιωματικοὶ καὶ 169 στρατιῶται ἦσαν νεκροί, 39 δὲ ἀξιωματικοὶ καὶ 1037 στρατιῶται ἀπεσώροντο ἀπὸ τὸ πεδίου τῆς μάχης τραυματίαι.

## ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

ἈΦΗΣΕ μάννα, ἀδερφή, ἐρωμένη  
 πάει μακρὰ ἀπ' ὅσους τὸν ποιοῦνε,  
 τὸν λαχταράει ἡ μάννα του κλαμένη,  
 κ' ἡ ἀδερφή μὲ τὴν Ἀγάπη του θρηνοῦνε.

Καὶ τί ἂν πέσῃ ἢ πληρωθῇ στῆ μάχη  
 ἀπ' τοῦ ἐχθροῦ τῆ φόνισσα ὀδίδα;  
 Πάντα σιὸ προσκεφάλι του θὲ νᾶχῃ  
 μάννα — ἀδερφή — ἐρωμένη, τὴν Πατριδα.

Καὶ σὰν γυρίσῃ νικητῆς καὶ πάλι,  
 τὸν καρτεροῦν ἀγάπης κ' ἀδερφῆς φιλιὰ,  
 καὶ στῆ γλυκειὰ τῆς μάννας του ἀγκαλιὰ  
 δαφνοστεφάνωτο θὰ γύρῃ τὸ κεφάλι.

(Σμύρνη, 1913)

ΣΥΛΒΙΟΣ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetirio Dimosias Is  
 Restrictions apply.



Ποίμνιον τοῦ στρατοῦ εἰς τὰ Βοδενα

## Δ'. — Η ΣΦΑΓΗ ΤΩΝ ΣΕΡΒΙΩΝ

**Α**ΠΟ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἤρχισε προελαύνων πρὸς τὴν Ἑλασσῶνα, οἱ Τούρκοι κάτοικοί της καταληφθέντες ὑπὸ φόβου, διηύθυναν τὰς οἰκογενεῖας των πρὸς τὰ Σέρβια μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι, καὶ ἂν κατελαμβάνετο ἡ Ἑλασσὼν, θὰ ἦτο ὁμως ἀδύνατον ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς νὰ περάσῃ τὰ στενὰ τοῦ Σαρανταπόρου καὶ ἐπομένως ὅτι εἰς τὰ Σέρβια αἱ τουρκικαὶ οἰκογένειαι θὰ ἦσαν ἐν πλήρει ἀσφαλείᾳ.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἶχαν συγκεντρωθῆ εἰς τὰ Σέρβια χίλια πεντακόσια τουρκικαὶ οἰκογένειαι, αἱ ὅποιαι μὲ τὴν πεποίθησιν τῆς νίκης ἐφέροντο μετὰ τραχύτητος καὶ ὑπεροφίας πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Τόση δὲ ἦτο ἡ πεποίθησις αὐτή, ὥστε νεάνιδες τουρκικῶν οἰκογενειῶν κατεγίνοντο ὄλην τὴν νύκτα τῆς 8ης πρὸς τὴν 9ην Ὀκτωβρίου νὰ ράπτουν μικρὰς τουρκικὰς σημαίας, μὲ τὰς ὁποίας θὰ προέπεμπον τὸν θριαμβευτὴν τουρκικὸν στρατὸν, ὅταν θὰ ἐπροχώρει ἀπὸ τὸ Σαραντάπορον πρὸς τὰ κάτω διὰ νὰ πλημμυρίσῃ τὴν Θεσσαλίαν καὶ νὰ φθάσῃ μέχρις Ἀθηνῶν.

Ἐν τούτοις τὴν νύκτα τῆς 9ης πρὸς τὴν 10ην Ὀκτωβρίου οἱ πρῶτοι Τούρκοι, οἱ ὑποχωροῦντες ἀπὸ τὸ Σαραντάπορον, ἤρχισαν νὰ ἐμφανίζονται ἐντρομοὶ πρὸ τῶν Σερβίων. Ταυτοχρόνως φυγάδες ἐνεφανίζοντο καὶ ἀπὸ ἄλλας σημαίας ἀπὸ τὸν Ἀλιάκμονα, ἀπὸ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.

τὸ Μόκρον, ἀπὸ τὸ Ράχοβον. Οἱ ὑποχωροῦντες ἀπὸ τὰ διάφορα σημεῖα παρέσυραν μαζί των καὶ τοὺς προκρίτους "Ἕλληνας καὶ ἱερεῖς" ἐντὸς τῶν Σερβίων συνελήφθησαν τινές, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ὁ διδάσκαλος Κωνσταντῖνος Κάρπος· ἀπὸ τὸ χωρίον Μεταξᾶ δὲ μετεκομιόθησαν δεμένοι καὶ κοντακίζόμενοι περὶ τοὺς 60 πρόκριτοι "Ἕλληνες, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ πέντε ἱερεῖς. "Ὅλοι αὐτοὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὰς φυλακάς, ἐνῶ οἱ "Ἕλληνες κάτοικοι τῆς πόλεως καταληφθέντες ὑπὸ δικαιολογημένων φόβων ἐκλείσθησαν εἰς τὰς οἰκίας των, ἀγνοοῦντες ἂν ἢ ἐπομένη θὰ φέρῃ τὸν θάνατον ἢ τὴν ἐλευθερίαν.

Δὲν ἦτο ὁμως ὀλιγώτερος καὶ τῶν Τούρκων ὁ τρόμος. "Ὅταν δὲν ἀπέμεινε πλέον καμμία ἀμφιβολία περὶ τῆς φυγῆς τοῦ Σαρανταπόρου καὶ ὅταν ἀπὸ διάφορα ἄλλα σημεῖα ἤρχισαν νὰ φθάνουν πρὸς τὴν πόλιν φυγάδες οἰκτροί, πανικόβλητοι καὶ καταλαστωμένοι, αἱ τουρικαὶ οἰκογένειαι ἐτράπησαν πρὸς ὄλας τὰς διευθύνσεις ζητοῦσαι τὴν σωτηρίαν, ἐνῶ οἱ βέηδες τῆς πόλεως συνήρχοντο, διὰ νὰ λάθουν τρομερὰν ἀπόφασιν.

Ν' ἀντισταθῇ ἡ πόλις δὲν ἦτο βεβαίως δυνατὸν. Στρατὸν δὲν εἶχε οὔτε ὀχύρωσιν. Ἄλλὰ καὶ ἂν εἶχε, θὰ ἦσαν ἀνωφελεῖ μετὰ τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο ὁ τουρικὸς στρατός. Ἐπρεπεν ἐπομένως ἡ πόλις νὰ ἐγκαταλειφθῇ. Ἄλλὰ πρὶν ἐγκαταλειφθῆ, ἔπρεπε νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ τουρική βαρβαρότης κατὰ ἀθῶων καὶ ἀόπλων ἀνθρώπων.

Κατεδικάσθησαν λοιπὸν εἰς θάνατον οἱ κρατούμενοι εἰς τὰς φυλακάς "Ἕλληνες. Πρὸς τὸ ἐσπέρας ὁ διευθυντὴς τῶν φυλακῶν ἔλαβε διαταγὴν ν' ἀπολύσῃ ὄλους τοὺς κρατούμενους εἰς αὐτὰς Τούρκους, οἱ ὅποιοι ἐξῆλθον ἀμέσως καὶ ἔλαβαν μέρος εἰς τὰ κατόπι γεγονότα. Μετ' ὀλίγον εἰδοποιοῦντο καὶ οἱ "Ἕλληνες φυλακισμένοι νὰ ἐξέλθουν καὶ αὐτοί.

Ἐν μέσῳ δύο στίχων Τούρκων στρατιωτῶν οἱ συλληφθέντες εἰς τὸ Μεταξᾶ, καθὼς καὶ πέντε ἀπὸ τὰ Σέρβια, ὠδηγήθησαν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Διοικητηρίου. Ἡ νῦξ ἦτο ἀγρία. Ἡ σελήνη πού καὶ πού προσέβαλλε μεταξύ μαύρων νεφῶν, τὰ ὅποια ἐκυλίσαν ἀπειλητικὰ εἰς τὰ ὕψη. Βρονταὶ καὶ κεραυνοὶ ἀντήχουν ἀπὸ μακρὰν.

Εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Διοικητηρίου στρατιῶται καὶ πολῖται ὤρμησαν μετὰ λόγχας, τουφέκια καὶ μαχαίρας κατὰ τῶν ἀόπλων θυμάτων των. Φρικώδης σφαγὴ ἐπῆλθε. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς δυστυχεῖς ἔπεσαν ἀμέσως νεκροί, ἄλλοι ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των ἀπεπειράθησαν νὰ διασπάρωσιν τὴν ζώνην τοῦ θανάτου ἔσω καὶ ἄοπλοι, ἀλλὰ δὲν τὸ κατόρθωσαν. Τὰ πτώματα ἐστοιβάζοντο τὸ ἔν ἐπί τοῦ ἄλλου. Καὶ ὅταν κανεὶς πλέον δὲν ἔμεινε ὄρθιος, οἱ μὲν στρατιῶται ἀπεμακρύνθησαν εὐχαριστημένοι, ἔμειναν ὁμως μερικοὶ πολῖται καθὼς καὶ οἱ πρὸ ὀλίγου ἀκόμη φυλακισμένοι, οἱ ὅποιοι ἀπετελείωσαν τὸ ἔργον ἐπὶ πτωμάτων πλέον. Ἐβδομήντα πέντε ὑπῆρξαν τὰ θύματα τῆς σφαγῆς αὐτῆς, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ πέντε ἱερεῖς καὶ ὁ διδάσκαλος Κάρπος. Ἄλλοι δὲ προστεθῶν καὶ ἄλλοι φόνοι διαπρα-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

χθέντες εις Μεταξά και εις άλλα σημεῖα τοῦ τόπου, τὸν ὁποῖον ἄφηναν πίσω των φεύγοντες οἱ Τούρκοι, ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς τῶν θυμάτων ὑπερέβη τὰ 150.

Ἐν τούτοις τὴν νύκτα τῆς 9ης πρὸς τὴν 10ην Ὀκτωβρίου, ἐνῶ οἱ Τούρκοι εἶχαν ἤδη ἐκκενώσῃ τὴν πόλιν, οἱ δὲ Ἕλληνες κάτοικοι ἦσαν κλεισμένοι ἐν ἀγωνίᾳ εἰς τὰς οἰκίας των, διεδόθη περὶ τὰ ἐξημερώματα ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς προσλαύνει. Πραγματικῶς μετ' ὀλίγον αἱ σάλπιγγες ἀνήγγειλαν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ στρατοῦ. Εἰς διάστημα δευτερολέπτων ὅλοι οἱ κάτοικοι ἐξαλλοὶ ἀπὸ χαρᾶν, τρελοὶ ἀπὸ ἐνθουσιασμόν, ἐξῆλθον εἰς προὔπαντησιν τοῦ στρατοῦ, ὁ ὁποῖος εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν και τὴν καταλαμβάναν ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως Γεωργίου.

Ἐν τῇ μεταξὺ συγγενεῖς τῶν θυμάτων ἐκδικούμενοι τὴν ἀγρίαν των σφαγὴν, ἔθεσαν πῦρ εἰς τὰς οἰκίας μερικῶν βέηδων, χωρικοὶ δὲ ἐπωφελοῦμενοι τῆς εὐκαιρίας ἐδοήθησαν τὸ ἔργον ἀλλὰ και ταυτοχρόνως προέβησαν εἰς διαρπαγὰς. Οὕτω μέρη τινὰ τῆς πόλεως ἐκάησαν, ἕως ὅτου ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς κατάρθρωσε νὰ καταστείλῃ τὸ πῦρ.

Τέλος τὴν πρωτὰν τῆς ἐπομένης 11 Ὀκτωβρίου εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν ὁ Διάδοχος. Ἀποθεωτικὴ ὑπῆρξεν ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Ἀρχιστρατήγου. Οἱ κάτοικοι ἔκλαιαν ἐκ χαρᾶς, γέρων δὲ κομισθεὶς εἰς τὸ παράθυρον, ἀφοῦ εἶδε τὸν Διάδοχον περνῶντα, ἐψιθύρισε: «Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλον σου, Δέσποτα» και ἀπέθανε.



### Οἱ τραυματῖαι . . . τῆς εἰρήνης!

Ὁ Γιάννης. — Κάτι μὲ δεμένο τὸ χέρι σὲ βλέπω, κύριε Κώστα. Μήπως ἔλαβες μέρος στὸν ἑλληνοτουρκικὸ πόλεμο;

Ὁ Κώστας. — Ὁχι, ἀδελφέ! Ἀλλὰ ἔλαβα μέρος χθὲς τὸ βράδυ εἰς τὴν συνεδρίασιν τοῦ Συλλόγου τῶν εἰρηνοφίλων!..

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias I  
Restrictions apply.



Μακεδονική έκστρατεία. — Μάχη εις τὸ Σόροβιτς

## Ε'. — ΦΛΩΡΙΝΑ

Ἡ ἐκπλήξεις τοῦ πολέμου, τὰ ἀπρόοπτα αὐτῆς τῆς μεγάλης συγκλονιστικῆς εἰς τὸν βίον ἑνὸς ἔθνους ἐποχῆς, συνεσωρεύθησαν γύρω ἀπὸ τὴν Φλώρινα.

Ὁ Σερβικὸς στρατός, κατερχόμενος πρὸς τὸ Μοναστήρι και καταλαβὼν αὐτό, ἀπώθησε πρὸς διάφορα σημεῖα τὸν Τουρκικὸν στρατόν, τὸν ὁποῖον δὲν κατεδίωξεν. Ἐνα τμήμα αὐτοῦ ἀπὸ εἰκοσι χιλιάδας ἀνδρας ὑπὸ τὸν Τζαβήτ πασσάν, φεύγον τοὺς Σέρβους, εὐρέθη ἀπέναντι τοῦ ἀριστεροῦ τῆς ἑλληνικῆς παρατάξεως, ἀποτελουμένου ἀπὸ τὴν πέμπτην Μεραρχίαν, ὑπὸ τὸν μέραρχον συνταγματάρχην τοῦ μηχανικοῦ Δ. Μαθιόπουλον.

Ἡ στρατιὰ Τζαβήτ δὲν ἀπετελεῖτο μόνον ἀπὸ τοὺς εἰκοσακισχιλίους τακτικούς, τοὺς ὁποίους ἀνεφέραμεν ἤδη. Τμήμα ἀτάκτων Τουρκαλβανῶν ὑπὸ τὸν Νιαζή παρηκολούθει τὸ στράτευμα αὐτό, ὅλοι δὲ οἱ χωρικοὶ τῶν πέριξ, μεταξὺ τῶν ὁποίων και οἱ Ἀσιάται Κονιάροι τῶν δεκατριῶν χωρίων Καϊλιάρ, ὀπλισμένοι και μεταχειριζόμενοι πάντα δόλον διὰ νὰ ἐξαπατήσουν τὸ ἑλληνικὸν στράτευμα, ἐνίσχυσον τὴν προέλασιν τοῦ Νιαζή.

Ὅλον αὐτὸ τὸ πλῆθος εὐρέθη εἰς τὸ ἀριστερόν τῆς ἑλληνικῆς παρατάξεως ἀπέναντι ἑξ χιλιάδων ἀνδρῶν, εἰς τὴν μεταξὺ Σόροβιτς

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias I  
Restrictions apply.

καὶ Μπανίτσης κοιλάδα, διακοπτομένην ἀπὸ τὰ ἐπικίνδυνα στενά τοῦ Σόροβιτς, κατεχόμενα ὑπὸ Τούρκων ἰδίως χωρικῶν, οἵτινες ἐπανεπιλημμένως προσεβλήσαν πρὸς αὐτὰ τὸν ἑλληνικὸν στρατόν.

Μὲ τόσον μικρὰς δυνάμεις ἢ Ἑλληνικῆ Μεραρχία ἐδέχθη τὸν ἀγῶνα ἐλπίζουσα ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐπιθεῖν ἐκ μέρους τοῦ κυρίου σώματος, τὸ ὅποιον ὁμως ἐσπευδε διὰ Γενιτσιῶν πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦτο ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ φθάσῃ ἐγκαίρως, διὰ νὰ προφθάσῃ τοὺς Βουλγάρους τοῦ στρατηγοῦ Θεοδωρῶφ σπεύδοντας καὶ αὐτοὺς νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν πόλιν. Ὁ Διάδοχος δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὸ κύριον σῶμα δυνάμεις, αἵτινες τοῦ ἐχρειάζοντο, καὶ ἡ μικρὰ μεραρχία ἠναγκάσθη, ἀδοθήτως καὶ εἰς ἔδαφος ἀκατάλληλον, ν' ἀντιμετωπίσῃ τοὺς Τούρκους καὶ θυσιαζομένη αὐτὴ νὰ προστατεύσῃ τὰ νῶτα τοῦ στρατοῦ τοῦ Διαδόχου, καὶ νὰ τὸν ἀφήσῃ ἐλεύθερον νὰ σπεύσῃ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ἔποιον τόση ἀνάγκη τὸν ἐκάλει.

Ἐπὶ πέντε ὁλοκλήρους ἡμέρας ἡ Μεραρχία ἠναγκάσθη νὰ παλαίσῃ μόνῃ τῆς πρὸς δύναμιν τριπλασίαν, ἐνισχυομένην ἀπὸ τοὺς ἀτάκτους καὶ ἀπὸ τοὺς χωρικούς. Ὅταν τὸ βράδυ αἱ λυσσαλέαι ἔφοδοι τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ ἐκόπαζαν, ἤρχιζε τὸ ἔργον τῶν ἀτάκτων. Οἱ αἰφνιδισμοὶ διεδέχοντο ἀλλήλους, ἐξαντλοῦντες τελείως τοὺς ἄνδρας τῆς Μεραρχίας, τῶν ὁποίων καθέννας εἶναι καὶ ἦρω.

Ἐβρεθείσα μεταξὺ τοῦ διλήμματος ἢ νὰ ὑποχωρήσῃ ἢ Μεραρχία ἢ νὰ κυκλωθῇ ὑπὸ προελαυνούσης ἐχθρικής δυνάμεως, ὑπεχώρησε πρὸς τὸ Σόροβιτς. Ἄλλ' ὑπεχώρησε θρυμματισθεῖσα. Ὁ τελευταῖος αἰφνιδισμὸς τῶν Τουρκαλθανῶν ἐδεκάτισε τὰ στελέχη τῆς. Ἀξιωματικοὶ βλέποντες ὅτι θὰ συναλμαδάνοντο ζῶντες ἀπὸ τὸν δλονὲν κατερχόμενον χεῖμαρρον, ἐπρόφθαναν ν' αὐτοκτονήσουσαν διὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὴν ἀγριότητα. Ὁ ἀγὼν, ὁ ὁποῖος ἤρχισε τὴν πρωτὴν τῆς 18 Ὀκτωβρίου, ἐτελείωσε τὸ ἑσπέρας τῆς 24 τοῦ ἰδίου μηνὸς μὲ πανώλεθρίαν τῆς Μεραρχίας, ἢ ὅποια ὁμως ἠδύνατο νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ ὑπερήφανον ρητόν τοῦ Γάλλου βασιλέως:

— Ἐχάσαμεν τὰ πάντα πλὴν τῆς τιμῆς.

Διότι πραγματικῶς τὸ μόνον αὐτὸ θλιβερόν ἐπεισόδιον εἰς τὴν ὅλην περιλαμβάνουσαν σειρὰν τῶν Ἑλληνικῶν θριαμβῶν, ὅχι μόνον δὲν ἀποτελεῖ στίγμα διὰ τὰ Ἑλληνικά ἔθλα, ἀλλ' ἴσως καὶ ἀπαρτίζει σειρὰν δυστυχιῶν μετ' ἐνδόξων ὁμως σελίδων.

Φρικώδης ἦτον ἐπὶ πολὺ καιρὸν ἡ θέα τῆς τρομερᾶς ἐκείνης κοιλάδος, εἰς τὴν ὅποιαν ἐχύθη τόσον αἷμα. Τὸ Σόροβιτς, πλουσία καὶ ἀνθοῦσα Ἑλληνικὴ κωμόπολις, ἐκάη ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον. Καθ' ὅλην τὴν ἑκτασον τῆς κοιλάδος καὶ τῶν στενῶν πυκνότετα τὰ πτώματα τῶν γενναίων ἐσκέπαζαν τὸ ἔδαφος, εἰς δὲ τὸ Σόροβιτς εὐρέθησαν ὑπόγεια γεμᾶτα ἀπὸ πτώματα τῶν αἰχμαλώτων, τοὺς ὁποίους μετὰ φρικώδη βασανιστήρια ἐφόνευαν οἱ τρομεροὶ ἀγριάνθρωποι τοῦ Τζαβήτ καὶ τοῦ Νιαζή.

Ἐν τούτοις ἡ ἀτυχία τῆς Ε' Μεραρχίας δὲν ἔμελλε νὰ μείνῃ ἄνευ ἐκδικήσεως. Μετὰ τὴν Θεσσαλονίκην ὁ στρατὸς τοῦ Διαδόχου

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.



ἐπῆρε τὸν ἴδιον δρόμον πρὸς τὰ περίφημα καὶ θλιβερά στενά, ὅπου ἐπερίμεναν ὁ Τζαβὴτ, ὁ Νιαζή καὶ οἱ χωρικοὶ Καϊλαριῶται.

Διὰ τὸν νέον στρατόν, ἰσχυρόν καὶ ἐμπνεόμενον ἀπὸ ὀρμητικὸν αἰσθημα ἐκδικήσεως, — διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς Πέμπτης Μεραρχίας, ἢ κατατρόπως τοῦ Τζαβὴτ ὑπῆρξε ζήτημα σύντομον. Ὁ Τζαβὴτ ἐτράπη πρὸς δυσμάς μετὸν Νιαζή, οἱ Καϊλαριῶται ἐγκατέλειψαν τὰ χωριά των, τὰ ὅποια ἐκάησαν, ἢ πανωλεθρία ὑπῆρξε πλήρης καὶ ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Φλώριναν ἄγων καὶ δεκατέσσαρα τουρκικὰ κανόνια, τὰ ὅποια οἱ Τούρκοι ἄφησαν φεύγοντες.

Ἡ Φλώρινα ἦτο πλέον Ἑλληνική, καὶ δικαίαι ἀποθέσεις ἐγένεν εἰς τὸν Διάδοχον καὶ εἰς τὸν στρατόν του. Ἀλλὰ καὶ ὁ τόπος γύρω ἐκαθαρίσθη ἀπὸ ὅλα τὰ ὑποπτα στοιχεῖα, τὰ ὅποια ἔσυρε μαζί του ὁ τουρκικὸς στρατὸς, καὶ οἱ χωρικοὶ ὅσοι συνελήφθησαν μετὰ τὰ ὅπλα εἰς τὰ χέρια ἐτουφεκίσθησαν.

Ἐν τούτοις θὰ περάσουν χρόνοι πολλοὶ διὰ νὰ λησμονηθῇ ἢ συμφορὰ τῆς κοιλάδος Μπανίτσας — Σόροβιτς. Εἰς τὴν ἱστορίαν ὄλων τῶν πολέμων ὑπάρχουν ἀτυχήματα ὁμοίας φύσεως, σπανίως δὲ τὰ ἀτυχήματα αὐτὰ εἶναι τόσον δικαιολογημένα καὶ τόσον τιμητικά, ὅσον τὸ ἀτύχημα τῆς Πέμπτης Μεραρχίας, ἢ ὅποια ἐλύγισε καὶ ἐκάμφθη μόνον ὅταν ἐξηγτηθῇ ἐντελῶς, καὶ ὅταν ἀνθρωπίνως ἦτον ἀδύνατον πλέον ν' ἀνθέξῃ. Ἀλλὰ πάντοτε ἡ κοιλάς τοῦ Σόροβιτς θὰ ἐνθυμίζῃ μίαν ἀπὸ τὰς μεγάλας καταστροφάς, καὶ θὰ εἶναι αἰώνιον μαρτύριον τῆς τουρκικῆς ἀγριότητος.



### Συγκινητικαὶ προσπάθειαι ὑπὲρ τῆς Ἀλβανίας

ΦΥΓΕΟΝΤΑΣ ἕνας ἀπὸ ἴδω, φυσιῶντας ἄλλος πέρα,  
 μετὰ φρέσκο τὴν ἐφούσκωσαν κοπανιστόν ἀγέρα.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifako Apothetirio Dimosias  
 Restrictions apply.



Προετοιμασία πυροβόλου εις τὰ Γενιτσά

## ΣΤ'.— Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΓΕΝΙΤΣΩΝ

Ἐκ ἀρχηγός τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ Ταχσίμ πασοῦς, ἀποχωρήσας ἀπὸ τὸ Σαραντάπορον, ἀπεφάσισεν νὰ συγκεντρώσῃ τὰς δυνάμεις του εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Ἀλλὰ ἡ πόλις εἶναι ἀνωχύρωτος, καὶ φυσικῶς δὲ δὲν προστατεύεται ἐπαρκῶς, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ τηρήσῃ ἐπὶ πολὺ τὴν ἄμυναν.

Ἐπροτιμήθη λοιπὸν ἡ ἄμυνα νὰ συγκεντρωθῇ εἰς τὰ Γενιτσά, τὴν ἱερὰν πόλιν τῶν Τούρκων, πρωτεύουσαν τῆς Τουρκικῆς Μακεδονίας, πρὶν γίνῃ τοιαύτη ἡ Θεσσαλονίκη, καὶ πρωτεύουσαν τῆς Τουρκίας πρὶν ὁ τουρκικὸς χεῖμαρρος ἐπέλθῃ κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Σειρὰ φυσικῶν ὀχυρωμάτων, ἐνισχυθέντων καὶ ὑπὸ τεχνητῶν τοιοῦτων, ὑπέσχετο ὅτι θὰ διατηρήσῃ τὴν ἄμυναν, τὴν ὁποίαν οἱ Τούρκοι ὑπελόγιζαν τοιαύτην, ὥστε νὰ σώσουν ἴσως τὴν Θεσσαλονίκην. Λίμνη, ἡ περίφημος λίμνη τῶν Γενιτσῶν, γνωστὴ ἀπὸ τοὺς Μακεδονικοὺς ἀγῶνας, καὶ ἔλη βαθύτατα καὶ ἀπλωμένα ἐνίσχυαν τὴν πεποιθῆσιν αὐτὴν.

Ὁ Ταχσίμ πασοῦς, ἑλληνομαθὴς Τούρκος ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα, γενναῖος καὶ ἐξυπνὸς ἄνθρωπος, ἐπιβαλλόμενος δὲ εἰς τὸν στρατὸν του, συνεκέντρωσεν ὅλας τὰς δυνάμεις του, ἐκ 35,000 ἀνδρῶν καὶ ὀκτὼ πυροβολαρχιῶν μὲ μέγαν ἀριθμὸν μυδραλλισβόλων, καὶ ἐξήλ-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetirio Dimosias Ist  
Restrictions apply.

θεν εἰς Γενιτσά περιμένων τὸν στρατὸν τοῦ Διαδόχου. Ἐν τῇ Θεσσαλονικῇ ἔμεναν ἀκόμη περὶ τὰς 8,000 ἄνδρας ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Γκαλήπ πασσάν, ἐνῶ ἡ θάλασσα ἐθεωρεῖτο ὡς ἀρκετὰ προστατευομένη ἀπὸ τὰ μεγάλα κανόνια τοῦ Καραμπουρνὸς καὶ πλήθος τορπιλλῶν βυθισμένων καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ λιμένος.

Εἰς ἔδαφος εὐνοϊκώτατον παρετάχθη ὁ τουρκικὸς στρατός, ἔχων ὀπισθὲν τοῦ τὴν Θεσσαλονικίην, μὲ τὴν ὁποίαν ἡ συγκοινωνία ἦτο εὐκολωτάτη, καὶ ἤτις ἦτο πλήρης πυρομαχικῶν. Ὁ Ταχοίμ παρέταξε τὸ κέντρον τοῦ στρατοῦ τοῦ εἰς τὸ χωρίον Μπουργος, τὸ δεξιὸν εἰς τὴν σειρὰν τῶν λόφων καὶ τὸ ἀριστερὸν εἰς τὰ μέρη τὰ φυσικῶς προστατευόμενα ἀπὸ τὰ ἔλη.

Τρία ἡμεροῦντια, διὰ ταχυτάτης πορείας καὶ ὑπὸ ραγδαίαν βροχήν, ἐπροχώρησεν ὁ ἑλληνικὸς στρατός πρὸς τὰ Γενιτσά, καὶ τὴν μεσημέριαν τῆς Παρασκευῆς ἡ πρωτοπορεία εὐρέθῃ ἀπέναντι τῶν Τούρκων. Οἱ ἄνδρες, νησιτικοί, καταπεπονημένοι, βρεγμένοι μέχρις ὀστέων, ἐπροχωροῦσαν ἐν τούτοις ἀνυπόμονοι, διὰ νὰ ἐκτοπίσουν τοὺς Τούρκους καὶ νὰ φθάσουν εἰς τὴν Θεσσαλονικίην. Ἦρχετο ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τοῦ πολιούχου τῆς Μακεδονικῆς πρωτεύουσος, ὁ ὁποῖος θαμμένος εἰς τὸν παλαιὸν Βυζαντινὸν ναόν, μεταβιβασθὲν εἰς τζαμί, ἐπερίμενε τοὺς ἐλευθερωτάς του. Καὶ μαζί μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Διαδόχου ὀλόκληρος ὁ Ἑλληνισμὸς εἶχε σχηματίσει τὴν πεποιθήσιν, ὅτι ἡ ἡμέρα τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἦν εὕρισκε τὴν Θεσσαλονικίην Ἑλληνικίην.

Ἡ σύγκρουσις τῶν δύο στρατῶν ὑπῆρξεν ὀρητικωτάτη. Οἱ Τούρκοι, ὠχυρωμένοι εἰς τοὺς ὑψηλοὺς λόφους, ὑπεδέχθησαν μὲ πικνότερον πῦρ τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν, ὁ ὁποῖος ἐπροχώρει μετὰ δυσκολίας, βυθιζόμενος εἰς τὴν λάσπην καὶ βρεχόμενος ἀπὸ τὰ ὕψη. Ἡ δευτέρα Μεραρχία ὑπὸ τὸν Καλλάρην προσέβαλε τὸ χωρίον Μπουργος. Εὐθύς ἀμέσως εἰσῆρχετο τὸ πυροβολικὸν εἰς τὴν ἀκτίνα τοῦ πυρός καὶ οἱ πρῶτοι κρότοι τοῦ ἔγιναν δεκτοὶ ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν στράτευμα μὲ οὐρανομήκεις ζητωκραυγὰς.

Ὀλόκληρος ἡ ἡμέρα περνᾷ μὲ ἀλλεπαλλήλους λυσσαλέας ἐφόδους. Τὸ ἑλληνικὸν πεζικὸν καὶ οἱ εὐζῶνοι ἀναδεικνύονται καὶ εἰς τὴν μάχην αὐτὴν ἀπαράμιλλοι. Τὸ πυροβολικὸν θαυμάζεται διὰ τὴν εὐθυβολίαν του. Καὶ εἰς τὸ μεταξὺ βρέχει τόσον, ὥστε Ἄγγλος ἀνταποκριτῆς παρακολουθῶν τὸν στρατὸν λέγει, ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἐβλεπαν νὰ πυροβολήσουν ἀπὸ τὸ ἀναπήδημα τῆς βροχῆς.

Οἱ Τούρκοι ἀνθίστανται πάντοτε, ἀλλὰ τὸ πυροβολικὸν των δείχνει σημεῖα κοπώσεως. Μερικὰ πυροβολεῖα εἰσήγαγον ἤδη. Ἐν τῇ μεταξύ αἱ ἐφοδοὶ πολλαπλασιάζονται καὶ διαδίδεται καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς παρατάξεως μία φράσις τοῦ στρατηγοῦ Διαδόχου:

— Ἀπόψε ὁ στρατός πρέπει νὰ κοιμηθῇ στὰ Γενιτσά.

Οἱ στρατιῶται προχωροῦν, ἐκτίθενται, δείχνουν τόσην περιφρόνησιν πρὸς τὸν θάνατον, ὥστε οἱ ἀξιωματικοὶ ἀναγκάζονται νὰ τοὺς σταματήσουν. Οἱ εὐζῶνοι ὀρμούν ν' ἀρπάσουν τὰ κανόνια μὲ τὰ χέρια των. Εἰς μερικὰ χαρακώματα ἡ μάχη διεξάγεται ὁμα

πρός σῶμα. Οἱ Τούρκοι πετάγονται ἔξω καὶ τρέχουν νὰ κρυφθοῦν εἰς ἄλλο χαράκωμα. Ἡ λόγχη θαυματουργεῖ. Εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Ἀξιῶδ' ὁ ἀγὼν λαμβάνει διαστάσεις γιγαντομαχίας, ἀλλὰ πρὶν νυκτώσῃ ἡ γέφυρα ἔχει καταληφθῆ.

Ὁ στρατὸς δὲν κοιμᾶται τὴν νύκτα. Μὲ ὄλον τὸν κάματον τῆς ἡμέρας, μὲ ὄλην τὴν ἐξάντλησιν ὀλοήμερου μάχης κατόπιν τριημέρου πορείας, οἱ στρατιῶται ἀκράτητοι, εὐθυμοὶ, ἀκούραστοι, νηστικοί, περιμένουν νὰ ξημερώσῃ. Εἰς τὸ μεταξὺ γίνονται αἱ ἀναγκαῖαι μετακινήσεις σωμάτων. Δύο συντάγματα μὲ πυροβολαρχίας περνοῦν τὴν γέφυραν, καὶ οὗτοι ἡ Δευτέρα Μεραρχία εὐρίσκειται ἀριστερᾶ τῆς τουρκικῆς παρατάξεως. Δεξιᾶ διηυθύνθη ἡ Δ' Μεραρχία καὶ εἰς τὸ μέσον εὐρῆκε τὸν καιρὸν νὰ προχωρήσῃ ἡ Γ'. Οἱ Τούρκοι δὲν ἀντελήφθησαν τίποτε. Ὅταν ὁμως ἐξημέρουν, ἐδέχθησαν πυρὰ ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα, καὶ τότε ἐνόησαν, ὅτι ὁ ἔχθρος δὲν ἐστάθη διόλου τὴν νύκτα. Τὸ τουρκικὸν πυροβολικὸν ἀπήντησεν εἰς τὸ ἑλληνικόν, ἀλλ' ἄσθενῶς. Καί, πρὶν εἶ: κριθῆ ἡ μάχη, τὸ πυροβολικὸν ἀπεσύρετο εἰς τὸ τελευταῖον του καταφύγιον, εἰς τὸν ἄνωθεν τοῦ τουρκικοῦ νεκροταφείου λόφον.

Ἀλλὰ ἡ Δ' Μεραρχία ἀπειλεῖ κύκλωσιν, ἐνῶ ἡ Γ' ἐκτοπίζει τὴν ἀριστερὰν τουρκικὴν πτέρυγα. Ἡ γενικὴ ἐπίθεσις κλονίζει τοὺς Τούρκους καὶ ἀρχίζει πλέον ὑποχώρησις μετατρεπομένη εἰς πανικόν.

Ταυτοχρόνως ὁμως εἶχον ἐκκινήσῃ ἀπὸ τὴν Θεσσαλονικὴν πέντε τάγματα ὑπὸ τὸν Γκαλήπ καὶ ἐσπευδον νὰ ἐνισχύσουν τὸν Ταχσίμ πασσαῦν. Οἱ ἐρχόμενοι εὐρῆκαν τοὺς φεύγοντας καθ' ὁδόν, προσεπάθησαν νὰ τοὺς κρατήσουν καὶ τρομερὰ πάλη συνήφθη μεταξὺ τῶν πανικοβλήτων τοῦ Ταχσίμ καὶ τῶν ἀμάχων ἀκόμη τοῦ Γκαλήπ παρασυρθέντων ἐπὶ τέλους καὶ αὐτῶν, ἀφοῦ ἐκάλυψαν μὲ πτώματα τὸ πεδίον τῆς ἀδελφοκτόνου πάλης.

Ὁ δρόμος πλέον ἦτο ἐλεύθερος. Τὰ Γενισὰ ἐγκαταλειπόμενα ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἐκκίοντο. Ὁ στρατὸς εἰσῆρχετο ἀκατάσχετος, ἐνῶ οἱ Τούρκοι σπεύδοντες νὰ περάσουν τὸν Ἀξιῶν ἐφονεύοντο μεταξὺ των. Δεκατέσσαρα πεδινὰ πυροβόλα, ὀκτῶ ὄρεινά, δύο σημαῖαι καὶ ἀναρίθμητα πυρομαχικά ὑπῆρξαν τὰ λάφυρα τῆς ὀραίας αὐτῆς μάχης, τῆς λυσσώδεστερας τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου. Ὁ στρατὸς τώρα ἐπὶ γαίανει συμφώνως πρὸς τὴν διαταγὴν τοῦ Διαδόχου:

— Ν' ἀναπαυθῆ στὰ Γενισὰ.

## Σ Κ Λ Α Β Ι Α

Σαν κόλασι γενήκανε οἱ παραδείσιοι τόποι!

Περνοῦν οἱ ξένοι, θλίβονται, καὶ κλαῖνε οἱ στρατοκόποι.

Σκλαβία φαρμακοζύμωτη, πῶς κάνεις τίς Πατρίδες  
μὲ τῆς βαρεῖς, τῆς μισερές, τῆς μαῦρες ἄλυσσιδες!

(Ἀπὸ τὰ «Νοσταλγικά».)

ΖΗΣ. ΣΙΑΚΡΗΣ



Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἐξωθι τῆς Θεσσαλονίκης

## Ζ'. — ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Ἡ παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας, ἡ πόλις τὴν ὁποίαν καθ-  
 ηγήσασε διὰ τοῦ μαρτυρίου του ὁ ἅγιος Δημήτριος, τὸ σημεῖον  
 εἰς τὸ ὁποῖον συνεκρούσθησαν τὰ συμφέροντα ὄχι μόνον τῶν λαῶν  
 τοῦ Αἴμου Ἑλλήνων, Τούρκων καὶ Βουλγάρων, ἀλλὰ καὶ Δυνά-  
 μων Μεγάλων, ὅπως ἡ Αὐστρία, ἡ ὁποία εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς  
 πόλεως αὐτῆς, ἐβλεπε τὴν τόνωσιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομη-  
 χανίας τῆς διὰ τοῦ θαλασίου ἀέρος τοῦ Αἰγαίου, ἡ Θεσσαλονίκη  
 λοιπὸν ἦτο ἑλληνικὴ πλέον. Καὶ ἑλληνικὴ ὄχι ἐκ ζωρεᾶς καὶ διὰ  
 προστασιῶν, ἀλλὰ ἑλληνικὴ δικαίωματι ξίφους.

Μετὰ τὴν μάχην τῶν Γενιτσῶν οἱ μὲν Τούρκοι κατέλαβον τὴν  
 γραμμὴν Γραδομπάρι—Θεσσαλονίκης, ὁ δὲ ἑλληνικὸς στρατὸς προ-  
 ελάσας διὰ τῶν γεφυρῶν τοῦ Ἄξιου, ἠπλώθη μεταξὺ Τεκελῆ—  
 Βαθύλακο—Γκιόρνιτιο, ἐνῶ τὸ Ἀρχηγεῖον ἐγκαθίστατο εἰς τὸ  
 Τοποῖν, εἰς τὴν ἔπαυλιν τοῦ πλουσίου Ἰσραηλίτου Μοντιάνο.

Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἦτο ἐτοιμὸς νὰ προσέλθῃ τὸ πρωτὶ τῆς  
 26 Ὀκτωβρίου. Ὅλα ἦσαν ἐτοιμα, αἱ κινήσεις τῶν διαφόρων Με-  
 ραρχιῶν εἶχαν κανονισθῆ καὶ ἐμελετήθη ἡ κυκλωτικὴ κίνησις διὰ  
 τῆς Μπάλτσας καὶ Δριμίγισο, μετὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἠναγκάζετο νὰ  
 ἀποχωρήσῃ ὁ τουρκικὸς στρατὸς.

Ἐνῶ ἐν τούτοις τὸ ἑλληνικὸν στρατεύμα ἐξεκουράζετο διὰ τὴν

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias  
 Restrictions apply.

ἐπίθσειν τῆς ἐπομένης, ἀπεσταλμένος τοῦ Τούρκου ἀρχιστρατήγου εἰδοποίησεν, ὅτι ἔρχονται οἱ πρόξενοι τῶν Δυνάμεων προσφέροντες τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως. Τῇ ὄντι μετ' ὀλίγον ἔφθασαν σιδηροδρομικῶς εἰς τὸ Τοφίν οἱ πρόξενοι τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας, ὁ φρουράρχος Θεσσαλονίκης Σεφίκ πασάς καὶ μικρὰ ἀκολουθία ἀξιωματικῶν. Εἰς τὴν συνέντευξιν τὴν ὁποίαν εἶχον μὲ τὸν Διάδοχον οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ ἀνήγγειλαν, ὅτι διὰ νὰ μὴ βομβαρδισθῇ ἡ πόλις, ἐδέχετο ὁ Ταχσίμ πασάς νὰ τὴν παραδώσῃ ἀμαχητὶ ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ ἐξέλθῃ ἡ τουρκικὴ φρουρὰ μὲ ὅλας τὰς τιμὰς τοῦ πολέμου, νὰ μείνῃ δὲ εἰς τὸ φρούριον Καραμπουρνού μέχρι λήξεως τῆς εἰρήνης.

Ὁ Διάδοχος ἀπήντησεν ὅτι δὲν θὰ προβῇ εἰς ἐπίθσειν, μόνον ἂν ἡ φρουρὰ παραδοθῇ καὶ μεταφερθῇ ὅπου διατάξῃ ἡ ἐλληνικὴ Κυβέρνησις. Ἄλλως τὸ πρῶτ' ἡ ἐπαύριον θὰ ἤρχιζεν ἡ ἐπίθσεις.

Οἱ πρόξενοι τότε παρεκάλεσαν νὰ ἐπιτραπῇ ἡ παραμονὴ τῆς Τουρκικῆς χωροφυλακῆς μέχρι τῆς εἰσόδου τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ. Ἄλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ πρότασις ἀπερρίφθη καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπεχώρησαν διὰ ν' ἀναγγεῖλουν τὴν ἀπόφασιν τοῦ Διαδόχου εἰς τὸν Τούρκον ἀρχιστράτηγον.

Μολονότι σχεδὸν δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία ὅτι οἱ Τούρκοι θὰ ἐδέχετο, ἐν τούτοις τὸ ἐλληνικὸν στράτευμα ἔλαθεν ὅλα του τὰ μέτρα τὴν νύκτα, κατέλαβε θέσεις μάχης καὶ τὴν 6 πρωΐνῃν ὥραν αἱ σάλπιγγες ἐσήμανον προέλασιν. Τὰ διάφορα σώματα ἐκινήθησαν, ὅταν οἱ ἀπεσταλμένοι ἐφάνησαν ἐρχόμενοι. Ὁ ἀντισυνταγματάρχης Δούσμανης τοὺς ἐδέχθη ἀντὶ τοῦ Διαδόχου προχωροῦντος πρὸς τὸ Σημετλή, διὰ νὰ ἴηται ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ προελαύνοντος στρατεύματος, ἐκείνοι δὲ ἐδήλωσαν ὅτι ὁ Ταχσίμ ἐπιμένει εἰς τὴν διατήρησιν πέντε χιλιάδων ἀνδρῶν ἐν τῇ πόλει. Ἄλλ' ὁ ἀντισυνταγματάρχης Δούσμανης ἀπήντησεν ἀρνητικῶς, καὶ ἐνῶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἐφευγον, τὸ στράτευμα ἐξηκολούθησε τὰς κινήσεις του πρὸς τὰ ἔμπρός.

Ἐνῶ ἤδη ἤρχιζαν αἱ συμπλοκαὶ τῶν προφυλακῶν, ἀνηγγέληθη ὅτι εἰς τὸ χωρίον Ἀποστολὰρ ἐφάνη κατερχόμενον ἐσπευσμένως μέγα σῶμα βουλγαρικῶν στρατοῦ μὲ κατεύθυνσιν πρὸς τὴν Θεσσαλονικὴν. Ταυτοχρόνως ὁμοίως ἔφθασαν καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ταχσίμ φέροντες τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως, ὑπὸ τοὺς ὄρους τοῦ Διαδόχου, καὶ αἱ σάλπιγγες καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τῆς ἐλληνικῆς παρατάξεως ἐσήμαναν: « Παύσατε πῦρ! »

Ἐνθουσιώδεις ζητωκραγαὶ ἠκούσθησαν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ. Ἡ Θεσσαλονικὴ παρεδίδοτο πλέον καὶ ἐγίνετο ἐλληνικὴ, καὶ ἐξεπληροῦτο τὸ ὄνειρον τόσων ἐλληνικῶν γενεῶν. Ὁ Διάδοχος εἶπεν, ὅτι εἴκοσι ἡμέρας μετὰ τὴν ἐκκίνησιν ἀπὸ τὰ σύνορα θὰ εὑρίσκετο εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν. Καὶ τὴν εἰκοστὴν ἀκριβῶς ἡμέραν ἐπραγματοποιεῖ τὴν ὑπόσχεσίν του ἐκείνην. Ὁ ἅγιος Δημήτριος ἔθαυματοῦργεῖ. Ἡ ἑορτὴ του εὑρίσκει τὴν Θεσσαλονικὴν ἐλευθέραν.

Τὸ πρωτόκρολλον τῆς παραδόσεως ἀπῆντησε ἀρκετὸν χρόνον συ-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.

ζητήσεων και εξουχισμού. Εἰς τὸ μεταξὺ τὰ δύο εὐζωνικά τάγματα τοῦ Κωνσταντοπούλου ἐπροχώρησαν πρὸς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τῆς πόλεως, ὃ ὁποῖος καὶ κατελήφθη, καὶ ἐπὶ τέλους εἰσῆλθεν ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς νικητῆς καὶ θριαμβευτῆς.

Ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ πόλις τῶν διακρίσεων περίπου χιλιάδων κατοίκων, ὑπεδέχθη ἐνθέρμως τὸν ἐλληνικὸν στρατόν. Ἐξῴσται ἐσημαιοστολισθῆσαν, ὃ λαὸς ἐξεχύθη εἰς τοὺς δρόμους, καὶ οἱ εὐζωνοὶ, καὶ οἱ ἱππεῖς, καὶ οἱ πυροβοληταί, καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ μηχανικοῦ ἐπέρασαν διὰ στίχων ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ὑπεδέχοντο μὲ ὄλας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ ἐθνουσιασμοῦ τοὺς νικητάς.

Τὴν ἐπομένην εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, ὃ ὁποῖος εἰς τὸ μεταξὺ παρέμενεν εἰς τὸ Γιθά. Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Βασιλέως ἀπὸ τὴν εὐτυχῆ πόλιν, ἡ ὁποία ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας ἔβλεπε τὴν ἐλευθερίαν μαζί καὶ τὸν Ἄνακτα, ὑπῆρξεν ἀποθεωτική. Ὑπὸ βροχὴν καὶ καιρὸν ἄθλιον τὰ πλήθη ἐσκορπίσθησαν εἰς τοὺς δρόμους διεψώντα νὰ ἴδουν τὸν Στρατηγὰ τὴν Γιθὸν καὶ τὸν εὐτυχισμένον Πατέρα, εἰς τὸ στέμμα τοῦ ὁποῖου τὰ τέκνα του προσέθεσαν ἕνα-ἕνα τοὺς ἀδάμαντας τῶν ἐλληνικῶν χωρῶν.

Εἰς τὸ μεταξὺ ὅμως ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐπερχομένου βουλγαρικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς Θεοδωρῶφ εἶχε ζητήσῃ παρὰ τοῦ Διαδόχου τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέλθουν δύο συντάγματα βουλγαρικά εἰς τὴν πόλιν διὰ ν' ἀναπαυθοῦν. Ὁ Διάδοχος πιστὸς εἰς τὴν συμμαχικὴν ἀδρότητα ἔδωκε τὴν ἄδειαν. Ἄλλ' ἀντὶ δύο συνταγμάτων, εἰσῆλθεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν πόλιν στρατὸς ἐκ τριάντα δύο χιλιάδων ἀνδρῶν, οὐδέποτε μὲν ἀναγνωρισθεὶς ὡς συγκυρίαρχος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, προσπαθῶν ὅμως διαρκῶς νὰ δημιουργῆ προστριβὰς διὰ νὰ προκαλέσῃ ρῆξιν. Δὲν θ' ἀναπτύξωμεν ἐδῶ τὰς λεπτομερείας τῆς ἀφορήτου αὐτῆς καὶ πολυμήνου συμβιώσεως τῶν δύο στρατῶν ἐντὸς τῆς αὐτῆς πόλεως. Τέλος τὴν 16 Ἰουλίου 1913 οἱ ἀπομείναντες Βούλγαροι, περὶ τοὺς 1200 μετὰ τὰς ἀλληπαλλήλους παρασπονδίας, ἐκυκλώθησαν ἐν Θεσσαλονίκη, συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι, καὶ ἐστάλησαν εἰς Τρίκκερι τοῦ Παγασητικοῦ.

## ΜΕ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

*Με τὸ τραγοῦδι ὁρμοῦν, λογχίζουν, στρώνουνε,  
κορομὰ βαρβάρων οἱ ἥρωες ἐκεῖνοι.*

*Ἐνα τραγοῦδι εἶνε ἡ ζωὴ τους σήμερα,*

*κ' ἡ νίκη τους τραγοῦδι θ' ἀπομείνη.*

*Με τὸ τραγοῦδι ὁρμοῦν, λογχίζουν, πέφτουνε,*

*κορομὰ μαρτύρων οἱ ἥρωες ἐκεῖνοι.*

*Ἐνα τραγοῦδι εἶνε γι' αὐτοὺς ὁ θάνατος,*

*κ' ἡ μνήμη των ἕνα τραγοῦδι θ' ἀπομείνη.*

ΙΩ. ΠΟΛΕΜΗΣ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiakó Apothetirio Dimósias Isthmou  
Restrictions apply.





Φωτογραφίες από την Ήπειρον.— Ἡ Πρέβεζα σημαιοστόλιστος

## ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

### ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑ

Ἐξ ἡμέρας πρό τῆς κηρύξεως τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου ἐπῆλθε γεγονός, τὸ ὅποιον ἔδωσε τὸ μέτρον τοῦ θάρρους καὶ τῆς εὐτολμίας, ἣ ὅποια θ' ἀνεπτύσσεται ἀργότερα ὑπὸ τε τοῦ στόλου καὶ τοῦ στρατοῦ κατὰ τὸν πόλεμον.

Ἐντὸς τοῦ Ἀμερρικανοῦ κόλπου εἶχον ἀποκλεισθῆ, ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς διαταγῆς τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως περὶ κατασχέσεως πάντων τῶν ἑλληνικῶν πλοίων, τέσσαρα - πέντε μικρὰ ἀτμόπλοια ἐκτελοῦντα τὴν συγκοινωνίαν καὶ χρησιμοποιούμενα διὰ τὸν ἐπισιτισμὸν τοῦ στρατοῦ Κραθασαραῶ, Κοπραίνης καὶ Μενιδίου. Ἐπίσης εἰς τὸν ἴδιον κόλπον ὑπῆρχε τὸ τουρκικὸν τορπιλικὸν «Ἀτάλεια» ταχύτητος δεκακοτῶ χιλιομέτρων καὶ μὲ δύο πυροβόλα τῶν 37. Ὑπὸ τὴν διαταγὴν τοῦ τορπιλλοβόλου τούτου ὑπῆρχον καὶ δύο βενζινακάτοι, εἰς τὰς ὁποίας ἐτοποθετήθη ἀνὰ μία μυδραλλιοβόλος. Οὕτως ὁ μικρὸς τουρκικὸς στολισκὸς ἦτο κύριος τοῦ κόλπου. Ὑπῆρχε ὅμως καὶ ἄλλο τορπιλικόν, τὸ «Τοκάτ», ἀλλὰ τοῦτο βυθισθὲν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἰταλοτουρκικοῦ πολέμου, εἶχεν ἀνελευσθῆ χωρὶς νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ χρησιμοποίησις του.

τοῦ πλοίαρχου Ι. Δαμιανοῦ δύο κανονιοφόροι, ὑπὸ τοῦ ἀξιωματικού Ν. Μακκῆν καὶ Κ. Μπουμπουλήν, ἐκρίθη σκόπιμον νὰ ἐκβιάσουν τὰ στενά καὶ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν κόλπον. Πρὸς τοῦτο ἐφωδιάσθησαν ἐκάστη μὲ ἓν ταχυδρόλον τῶν 10 βάλλον 20 βολὰς κατὰ λεπτόν.

Τὸ ἐπιχείρημα ἦτο δυσκολώτατον. Αἱ κανονιοφόροι ἔπρεπε νὰ διέλθουν τὰ ἀβαθῆ ὕδατα τοῦ στορίου, πλάτους διακοσίων μέτρων, καὶ ἔπειτα ἀκτὴν εἰς ἀπόστασιν πεντακοσίων μέτρων ἀπὸ τῶν τουρκικῶν πυροβολείων. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐξελέγησαν δύο κανονιοφόροι, ὥστε ἂν βυθισθῇ ἡ μία νὰ περάσῃ ἡ ἄλλη.

Τὴν νύκτα τῆς 3 πρὸς τὴν 4 Ὀκτωβρίου αἱ δύο κανονιοφόροι ἐξεκίνησαν, ἐπέρασαν ἀθορύδως τὸ στενὸν μεταξύ Ἀκτίου καὶ τοῦ ἐξοκίνησαν τοῦ Παντοκράτορος, εἰς ἀπόστασιν μόλις 240 μέτρων ἀπὸ τὰ τουρκικὰ πυροβολεία, ἔπειτα τὸ στενὸν μεταξύ Ἀκτίου καὶ τοῦ νέου φρουρίου τῆς Πρεσέζης, καὶ ἐπροχώρησαν εἰς τὸν κόλπον.

Τὴν τετάρτην πρωϊνὴν ὥραν τὸ κατόρθωμα εἶχε συντελεσθῆ, καὶ αἱ δύο κανονιοφόροι ἦσαν ἠγκυροβολημένοι πρὸ τῆς Βονίτσης.

Ἐπὶ ὅλης τῆς σειρᾶς τῶν τουρκικῶν φρουρίων Χαμηδιέ, Παντοκράτορος, Ἀγίου Γεωργίου, Παληοσάραγῃ, τῆς πόλεως Πρεσέζης καὶ τῆς Βρυσοῦλας ἠγρύπνουν οἱ Τούρκοι, ἐκτελοῦντες ὑπὸ ἀπλετον φῶς διάφορα συμπληρωματικὰ ἔργα, ἀποθλέποντα ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀκρωτιέραν παρεμπόδιον καὶ καταθύθισιν τῶν ἐλληνικῶν πολεμικῶν. Καὶ ὁμοῦ δὲν κατώρθωσαν ν' ἀντιληφθοῦν τὰς δύο κανονιοφόρους.

Ἐπὶ τῆς ἰδικῆς μας ἀκτῆς ἦσαν παρατεταγμένοι φρουροὶ παρακολουθοῦντες τὰς κανονιοφόρους, ἔτοιμοι νὰ τηλεγραφῆσουν εἰς τὸ ὑπουργεῖον. Πάντες οὗτοι ἔβλεπον μὲ ἀγωνίαν προχωροῦντα τὰ δύο μικροσκοπικὰ πολεμικὰ, χρειασθέντα μίαν ὥραν καὶ ὀλίγα λεπτά διὰ τὸν διάπλουν τῆς ἐπικινδύνου ζώνης.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ δύο πλοῖα μας ἐφθασαν πρὸ τῆς Βονίτσης, ὀλόκληρος ὁ Ἀμβρακικὸς ἦτο πλέον ἐλληνικός.

Ἡ «Ἀττάλεια» μὲ τὰς βενζινακάτους τῆς, ἀνκαλύψασα τὸ πρῶτὸν τὸν ἐχθρὸν, ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς ἓνα ἀπρόσιτον ὄρμισμον, ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν φρουρίων τῆς Πρεσέζης καὶ τῆς Βρυσοῦλας.

Ἐννοεῖται ὅτι ταχέως κατελήφθη καὶ μετενωμάσθη «Νικόπολις».

Διὰ τοῦ τολμήματός τούτου ὁ κόλπος ἦτο πλέον εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Ἑλλήνων, ἡ ἀκτοπλοῖα τῶν ἐλληνικῶν πλοίων ἐξησφαλιζέτο, καὶ αἱ ἐφοδιοπομπαὶ μεταξύ Ἄρτης - Κραθασσαρά δὲν θὰ παρηνωχλοῦντο ἀπὸ τοὺς Τούρκους κατὰ τὴν συνέχισιν τοῦ πολέμου.

### Τὸ μυστικὸν τῆς νίκης

Ἡ νίκη ἐπιτυγχάνεται διὰν ὑπάρχῃ προηγουμένως εἰς τὴν καοδιάν τοῦ στρατιώτου. Ἡ ζωνρὰ ἐπιθυμία τῆς νίκης, ἰδοὺ τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας. Ἡ μάχη δὲν εἶνε ἀπλῶς σύγκρουσις τῶν ὀφθαλμῶν ὀφθαλμῶν δυνάμεων. Εἶνε πᾶσι βουλῆσεων.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istitou  
Restrictions apply.



Ὁ ἀεροπόρος ὑπολοχαγὸς τοῦ μηχανικοῦ Μουτούσης

## ΤΑ ΑΕΡΟΠΛΑΝΑ

Ὁ βαλκανοτουρκικὸς πόλεμος μεταξύ ἄλλων ἀποδείξεων, τὰς ὁποίας ἐπρόκειτο νὰ δώσῃ ἐπὶ προβλημάτων τῆς νέας πολεμικῆς τέχνης, ἀνεμένετο νὰ πιστοποιήσῃ καὶ τὴν χρησιμότητα τῶν πολεμικῶν ἀεροπλάνων.

Πραγματικῶς δύο πρὸ πάντων ἀπὸ τὰς Μεγάλας Δυνάμεις, ἡ Γερμανία καὶ ἡ Γαλλία, ἐξοδεύουν κατ' ἔτος μυθώδη ποσὰ πρὸς ἱδρύσεις καὶ διατήρησιν στόλου ὀλοκλήρου ἀεροπλάνων, τὰ ὁποία ἔλαβαν ἕως τώρα μέρος μόνον εἰς γυμνάσια, ἀλλὰ εἰς τὸν πόλεμον δὲν ἐδοκιμάσθησαν ἀκόμη.

Φυσικὸν λοιπὸν ἦτο νὰ περιμένῃ ὅλη μὲν ἡ Εὐρώπη, ἰδιαίτερος ὅμως ἡ Γερμανία καὶ ἡ Γαλλία, νὰ βεβαιωθῇ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ποῖον μέρος θὰ ἔπαιζαν τὰ ἀεροπλάνα εἰς τὸν πόλεμον, καὶ κατὰ πόσον θὰ ἀπετέλουσαν ἀξίον λόγου παράγοντα εἰς τὴν πολεμικὴν τέχνην.

Ἐκ τῶν ἐμπολέμων ἡ μὲν Σερβία καὶ τὸ Μαυροβούνιον δὲν εἶχον διόλου ἀεροπλάνα. Ἡ Βουλγαρία εἶχε μόνον ἓν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ ἐπέβαινε Ρῶσσος ἀεροπόρος, ἡ δὲ Τουρκία εἶχε δύο, τὰ ὁποία ὅμως περιωρίσθησαν μὲ ξένους ἀεροπόρους καὶ αὐτὰ εἰς μίαν μόνον πτήσιν καὶ ἔπειτα ἐσταμάτησαν.

Ἀπέμενεν ἡ Ἑλλάς διαθέτουσα ἕξ ἀεροπλάνα μὲ Ἕλληνας ἀεροπόρους καὶ ἓν, τοῦ ὁποίου ἐπέβαιναν ὁ Ἕλληνας τὴν καταγωγὴν

Author: [https://www.wikisource.org/wiki/Επιτομή\\_ἱστορίας\\_Ἑλλάδος\\_1914-1918](https://www.wikisource.org/wiki/Επιτομή_ἱστορίας_Ἑλλάδος_1914-1918)

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.

Καί τὰ ἐπτὰ ταῦτα ἀεροπλάνα ὄχι μόνον ἐδοκιμάσθησαν εἰς τόν πόλεμον, ἀλλά καί ἀπέδειξαν τί πραγματικῶς ὑπηρεσίας θά ἤμποροῦσαν νά προσφέρουν τὰ ἀεροπλάνα, ἂν ἦσαν περισσότερα καί πρό πάντων ἂν ὁ πόλεμος διεξήγετο εἰς τόπον, ἐνθα αἱ ἀτμοσφαιρικά μεταβολαί δέν ἦσαν ἀπότομοι καί τὰ ρεύματα τόσον δυνατά.

Ἐκ τῶν ἐμπειροτέρων ἀεροπόρων ὁ ὑπολοχαγός Καμπέρος δυστυχῶς δέν κατώρθωσε νά προσφέρῃ ἐπὶ πολὺ τὰς ὑπηρεσίας του. Μία πρόωρος πτήσις τοῦ ἀεροπλάνου του, καθ' ἣν ἐτραυματίσθη τὸν πόδα, τὸν ὑπεχρέωσε ν' ἀπόσχη πάσης ἐπιχειρήσεως.

Περισσότερον ἔδρασαν ὁ ὑπολοχαγός τοῦ μηχανικοῦ Μουτούσης εὐτυχήσας νά ἐνεργήσῃ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ πολέμου καί εἰς τὴν Ἠπειρον καί πλησίον τοῦ στόλου χωρὶς νά πάθῃ τίποτε. Ὁ Μουτούσης σπουδάσας ἐν Γαλλίᾳ εἶναι ἐκ τῶν ἐπιτηθειοτέρων καί τῶν μᾶλλον ἀτρομήτων ἀεροπόρων. Κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς ἐκστρατείας τῆς Ἠπείρου ἔκαμε πέντε πτήσεις ὑπεράνω τοῦ Μπιζανίου, κατὰ τοῦ ἵσχιου μάλιστα διηύθυνε καί χειροβομβίδας. Καί τὸ μὲν ἀποτέλεσμα μικρῶν καί ὀλίγων χειροβομβίδων δέν εἶναι βεβαίως σημαντικὸν ἐπὶ στρατοῦ τόσον πολυαριθμοῦ. Ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ ὅμως τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ καί ἐπὶ τῶν κατοίκων τῶν Ἰωαννίνων, ὅπως καί ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἡ ἐπίδρασις ὑπῆρξε μεγάλη. Οἱ Τούρκοι τῶν ὀχυρωμάτων ἐθορυβήθησαν μεγάλως ἀπὸ τὸν ἐναέριον αὐτὸν κατάσκοπον, ἀπὸ τὸν ὅποιον δέν θά ἤδύναντο νά κρύψουν τὰ μυστικά τῆς ὀχυρώσεως καί τῆς παρατάξεώς των, καί ποῦ διηύθυναν τὰ ὄπλα καί τὰ κανόνια των. Οἱ Τούρκοι τῶν χωρίων καί οἱ ἄπλοὶ στρατιῶται κατελήφθησαν ὑπὸ δέους πρό τοῦ τεραστίου αὐτοῦ πτηνοῦ, τὸ ὅποιον ἐπερνοῦσε ἀπ' ἐπάνω των με ἀγνώστους διαθέσεις. Καί τέλος ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἐχαίρετῆσε μὲ ἐνθουσιασμόν τὸν τολμηρὸν Ἑλληνα ἀεροπόρον, ὁ ὅποιος παρέσχε σπουδαίας πληροφορίας ἐκ τῶν ἐναερίων ταξειδίων του εἰς τὸν ἀρχηγόν τῆς Ἠπειρωτικῆς ἐκστρατείας.

Ἐπίσης καρποφόροι ὑπῆρξαν αἱ πτήσεις τοῦ Μουτούση ἀπὸ τὴν Ἀθήμον πρὸς τὰ Δαρδανέλλια, ὅπου ὁ Ἑλλήν ἀεροπόρος ὑψώθη ἀνωθεν τοῦ Ναγαρά, ἀγκυροβολοῦ τοῦ τουρκοικοῦ στόλου, καθ' οὗ διηύθυνε χειροβομβίδας. Μὲ πικρατηρητὴν τὸν ἀξιοματικόν τοῦ ναυτικοῦ Μωραϊτίνην, ἐξηκρίωσε τὰς θέσεις τῶν διαφόρων πλοίων, καί ἔδωσε ἀκριβῆ τὴν διάταξιν καί τὸν ἀριθμὸν των.

Δύο ἄλλοι ἀκόμη Ἑλληνες ἀεροπόροι, οἱ Ἀθαμίθης καί Νοταρᾶς, προσέφερον ἐπίσης ὑπηρεσίας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἠπειρωτικῆς ἐκστρατείας, ὑψωθέντες ὑπὲρ τὴν Πρέβεζαν καί τὸ Μπιζάνι, καί συμπληρώσαντες τὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας εἶχον οἱ ἀρχηγοί.

Δυστυχῶς ἡ ἐνέργεια τῶν ἑλληνικῶν ἀεροπλάνων δέν ἔμεινε ἀνευ ἀπενικταίου. Ὁ νεαρῶτατος ἀνθυπολοχαγός Ἀργυρόπουλος, ἐκτελῶν πτήσεις ὑπὲρ τὴν Θεσσαλονίκην διὰ τοῦ ἀεροπλάνου του, τοῦ ὁποίου ἐπέβαινε καί ὁ γενναῖος ἀρχηγός τοῦ Κρητικοῦ σώματος

τος Μάνος, ὁ πολιτευτὴς καὶ ποιητὴς, κατέπεσαν παρὰ τὸν Λαγκαδᾶν. Ὁ ἀεροπόρος καὶ ὁ σύντροφός του ἐφονεύθησαν ἀμφότεροι, τὸ δυστύχημα δὲ τηλεγραφηθὲν εἰς τὰ ἄκρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ προσεκάλεσε τὴν θλίψιν τοῦ Πανελληνίου. Ἡ Πατρίς ἔχασεν ἓνα γενναῖον πολεμιστὴν καὶ ἓνα πολῦτιμον ἀεροναύτην.

Τιμητικωτάτη διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἀεροπλοῖαν ὑπῆρξεν ἡ ἔκθεσις τοῦ παρακολουθήσαντος τὴν δρᾶσιν αὐτῆς Γάλλου ἀεροπόρου λοχαγοῦ. Ὁ ξένος εἰδικός, ἀναγνωρίζων τὰς δυσκολίας, καθ' ὧν εἶχε νὰ παλαίσῃ ἡ νέα ἀκόμη εἰς τὴν Ἑλλάδα πολεμικὴ τέχνη, ἕνεκα τῶν κλιματολογικῶν ἰδίως συνθηκῶν, ὠμολόγησε τὸ θάρρος καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα τῶν Ἑλλήνων ἀεροπόρων καὶ ἀπεφάνθη, ὅτι ἀπὸ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον ἡ Ἑλλάς ἔδωκε καὶ αὐτὴν τὴν ἀπόδειξιν τῆς χρησιμότητος τῶν πολεμικῶν ἀεροπλάνων, ἀπόδειξιν μεγίστης σπουδαιότητος διὰ τὰ κράτη, τὰ ὅποια δαπανοῦν ἑκατομμύρια διὰ τὸν ἐναέριον στόλον των.



*Ἀπὸ τὴν διεθνῆ κωμωδίαν*

*Τὸ ἀξιοπεριέργον τέρας τῆς εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης*



Φωτογραφίες από τήν Ἡπειρον. — Νοσοκομείον στήν Φίλιππιάδα

## ΟΙ ΓΑΡΙΒΑΛΔΙΝΟΙ

ΜΑΖΙ μέ τήν ἐπιστράτευσιν ἤρχισε καί ἡ κίνησις τῶν Γαριβαλδινῶν. Εἰς τήν Ἰταλίαν μία φλογερά προκήρυξις τοῦ στρατηγοῦ Γαριβάλδη ἐξήγειρε παλαιούς καί νέους ὁπαδούς, οἱ ὅποιοι ἐσπευδον νά ἐγγραφοῦν εἰς τοὺς καταλόγους. Ἡ ἰταλική κυβέρνησις ἐπεμβάσα ἀποτόμως ἀπηγόρευσε τήν στρατολογίαν ἐθελοντῶν, ἡμπόδισε δέ καί τοὺς ἐγγραφέντας ν' ἀναχωρήσουν. Ἐν τούτοις ὁ στρατηγός Γαριβάλδης, μετὰ τοῦ υἱοῦ του Πιπίνου καί τῆς θυγατρὸς του, κατῆλθεν εἰς τήν Ἑλλάδα ἀκολουθούμενος ὑπὸ μικρᾶς ἀλλὰ γενναίας ἐμάδας ἐρυθροχιτῶνων.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ὁμως πυκνῆ ἐγένετο ἐγγραφή ἐνθουσιωδῶν ἐθελοντῶν εἰς τὸ ἐλληνικὸν σῶμα τῶν Γαριβαλδινῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ συνταγματάρχου τῶν ἐρυθροχιτῶνων καί πολιτευτοῦ Ζακύνθου Ἀλεξ. Ρώμα. Ἡ ἀσκησις τῶν ἀνδρῶν τούτων, ἀνελθόντων εἰς τρεῖς χιλιάδας, ἐγίνε συστηματικὴ καί μετὰ ζηλευτῆς ταχύτητος, καί τὸ σῶμα ἀπεστάλη εἰς τήν Ἡπειρον, ὅπου παρουσιάζετο μεγαλειτέρα ἀνάγκη ἀνδρῶν ἕνεκα τῆς μικρᾶς δυνάμεως, τὴν ὅποιαν ἀρχῆθεν διέθετεν ὁ στρατηγός Σαπουντζάκης.

Ἡρωϊκῆ ὑπῆρξεν ἐν γένει ἡ δρᾶσις τοῦ σώματος τῶν Ἑλλήνων Γαριβαλδινῶν καθ' ὅλην τὴν ἐκστρατείαν τῆς Ἡπέρου, μέχρι τῆς

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.

ἡμέρας, καθ' ἣν ἐθεωρήθη περιττὴ ἢ ὑπερβίη του καὶ ἀπεφασίσθη ἢ διάλυσις του. Ἐκτός του Ἄλεξ. Ρώμα καὶ ἄλλοι ἐκλεκτοὶ ἄνδρες προσεφέρθησαν νὰ ὑπηρετήσουν, ὁ ποιητὴς Λουρέντιος Μαθίλλης, ὁ Ναθαναὴλ Δομενεγγίνης, ὁ Ἀριστοτέλης Τοπάλης, ὁ Ἀλέξανδρος Γέροντας, ὁ Ἀλέξιος Τάκης, καὶ ἄλλοι. Ἡκολούθησε δὲ τὸ σῶμα καὶ ἡ κ. Ἀσπασία Ι. Πάλλη, κόρη τοῦ Κυριακούλη Μαυρομιχάλη, ἀνεψιά τοῦ Ρώμα καὶ σύζυγος τοῦ πολιτευτοῦ Ἀττικῆς Ι. Πάλλη. Ἡ εὐγενὴς κυρία, ἔχει μόνον προσέφερε πολυτίμους ὑπηρεσίας ὡς νοσοκόμος, ἀλλὰ καὶ ἐπολέμησεν ἢ ἰδία γεννικιότατα εἰς τὴν μεγάλην καὶ ἔνδοξον μάχην τοῦ Δρίσκου.

Ἡ μάχη τοῦ Δρίσκου ὑπῆρξεν ἢ σπουδαιότερα ἐν τῇ ὄλῃ πολεμικῇ δράσει τοῦ σώματος τῶν Γαριβαλδινῶν. Ὁ Δρίσκος εἶναι βουγόν παρὰ τὰ Ἰωάννινα, τὸ ὅποιον ὡς πολεμικῇ ἐπιχειρήσει περιελαμβάνετο εἰς τὸν κύκλον τῶν ἐνεργειῶν κατὰ τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἡπείρου. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐφθασαν οἱ Γαριβαλδῖνοι τὴν 26 Νοεμβρίου, ὅτε ἢ πολιορκία τοῦ Μπιζανίου εἶχε στενεύσῃ περισσότερο. Ὁλόκληρον τὸ σῶμα, μὲ ἀρχηγόν τὸν Ρώμαν καὶ ἐπιτελάρχην τὸν Μπαρδόπουλον, ἐβάδισε περὶ τὰ ἐξημερῶματα τῆς ἡμέρας ἐκείνης κατὰ τοῦ ὠχρωμένου ἐχθροῦ καὶ μετὰ διωκρον συμπλοκὴν οἱ ἐξακόσιοι Τούρκοι τοῦ λόφου ἐτρέποντο εἰς φυγὴν πρὸς τὴν πεδιάδα τῶν Ἰωαννίνων ἀφήνοντες εἰς χεῖρας τῶν νικητῶν σιγηνάς, ὅπλα καὶ αἰχμαλώτους. Τὸ ἐπιλοιπον τῆς ἡμέρας ἐπέρασεν ἀναίμακτον, πρὸς τὸ ἑσπέρασ δὲ ἐφθασεν εἰς Δρίσκον ὁ στρατηγὸς Γαριβάλδης μὲ τοὺς Ἰταλοὺς ἐρυθροχίτωνας καὶ τινα ἀνταρτικὰ σώματα Κρητῶν.

Οἱ ὑποχωρήσαντες ἀπὸ τὸν Δρίσκον Τούρκοι εἶχον ἐνισχυθῆ ἐν τοῦτοις διὰ μεγάλης δυνάμει καὶ ἀπεφάσιζον ν' ἀνακτήσουν τὰς ἀπολεσθεῖσας θέσεις των. Ἀπέναντι τοῦ Δρίσκου εἰς μεγάλα χαρακώματα, ἐν σπουδῇ ὀρυχθέντα τὴν νύκτα, ἐποποθετήθησαν τηλεβόλα καὶ εἰς τὰς ἐννεὰ τὸ πρωτὶ ἢ μάχην ἤρχισεν βαιοτάτη. Ἀπὸ τὸ χάνι τῆς Λεύκας ἄλλο τουρκικόν σῶμα ἤρχετο κατὰ τῆς παρατάξεως τῶν Γαριβαλδινῶν. Ἀπὸ τὴν Καστρίτσαν, ἀπότομον καὶ μεμονωμένον βουνόν, ἐδρέμετο τὸ πυροβολικόν.

Περὶ τὴν 3 μ. μ. κατέφθασαν εἰς τοὺς μαχομένους Γαριβαλδινούς καὶ ἐπικουραὶ. Ἦσαν τρία ἑλληνικὰ παλαιὰ πεδινὰ πυροβόλα μετ' ἀναλόγου στηρίγματος πεζικοῦ. Ἡ νέα δύναμις, παραταχθεῖσα πέραν τῶν νώτων τῶν Ἑλλήνων ἐρυθροχιτώνων, ἤρχισεν νὰ βάλῃ κατὰ τοῦ χανίου τῆς Λεύκας, κατὰ τῆς Γιάννιτσας καὶ τῆς Καστρίτσας, ἢ δὲ πρώτη βολὴ τῶν ἑλληνικῶν πυροβόλων ἐκαιρετίσθη μὲ ἐνθουσιώδεις ζητωκραυγὰς ὑπὸ τοῦ μικροῦ στρατεύματος.

Ἐν τοῦτοις εἰς τὸ μεταξὺ τὸ αἷμα εἶχε ρεῦσῃ ἄφθονον. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐπιτελείου Μπαρδόπουλος εἶχε τραυματισθῆ, ὁ ἐκ Πειραιῶς λοχαγὸς δικηγόρος Ἀλέξανδρος Βραχνὸς εἶχε φονεωθῆ, ὅπως καὶ ὁ Κρῆς ἀρχηγὸς Μακρῆς. Οὐκ ὀλίγοι δὲ ἀξιωματικοὶ, ὑπαξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες εἶχον τεθῆ ἐκτός μάχης.

Ἡ νύξ ἐπέρασεν ἡσυχος, ἀλλὰ ἢ μάχην ἐπανελήφθη ἀμέσως μὲ



τά ἐξημερώματα τῆς ἐπομένης. Νέα ἐνίσχυσις εἶχεν ἔλθῃ ἐν τῇ μεταξύ εἰς τοὺς Τούρκους, οἱ ὅποιοι, γνωρίζοντας τὴν στρατηγικὴν σημασίαν τοῦ Δρίσκου εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ συνόλου τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων τῆς κοιλάδος τῶν Ἰωαννίνων, ἤθελον ἀντίπασης θυσίας νὰ τὸν κρατήσουν. Ὅκτω χιλιάδες ἄνδρες λοιπὸν εἶχον κατέλθῃ ἐκ Καστρίτσας πρὸς τὸν Δρίσκον. Πλὴν τῶν ἀκινήτων τηλεβόλων τῆς Καστρίτσας καὶ ἄλλα εἶχον τοποθετηθῆ εἰς τὸ χάνι τῆς Λεύκας κατὰ μῆκος τῶν πρὸς τὴν Λίμνην χαρακωμάτων.

Τοιοῦτοτρόπως σοβαρῶς ἐνισχυθέντες οἱ Τούρκοι δὲν περιωρίζοντο πλέον εἰς τὸ ν' ἀπαντοῦν εἰς τὰ ἑλληνικὰ πυρὰ ἀπὸ τὰ χαρακώματα των, ἀλλ' ἔγιναν ἐπιθετικοί. Οἱ Ἕλληνες ἐρυθροχιτῶνες, ἀπτόητοι πρὸ τῆς βροχῆς τῶν σφαιρῶν καὶ τῶν οὐδίων, ἔμειναν ἀκλόνητοι εἰς τὰς θέσεις των ἀπαντῶντες διὰ πυκνοτάτου πυρός. Δύο λόχοι Γαριβαλδινῶν, ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Γαριβάλδην, ἐνίσχυσαν παθητικῶς μόνον τὸ δεξιόν. Οἱ ἄλλοι ὁμως ἐτήρουν μόνον τὰς θέσεις των χωρὶς νὰ πυροβολοῦν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἐξηγησθένισεν ὅπως δῆποτε τὴν ἄμυναν εἰς ἓν σημεῖον τῆς παρατάξεως.

Τέλος μετὰ τεσσάρων ὥρων ἡρωϊκὴν ἀντίστασιν τὰ ἀνταρτικὰ σώματα, τὰ ὅποια εἶχον ταχθῆ εἰς τὸ ἄκρον ἀριστερόν, τὸ ὅποιον ὑψίστατο καὶ τὴν πεισματωδεστέραν ἐπίθεσιν τῶν Τούρκων, ἤρχισαν νὰ κλονίζονται. Καὶ εἰς ἐπίμετρον τὰ πυρομαχικὰ τῶν ἐρυθροχιτῶνων δὲν ἦσαν πλέον ἀρκετὰ μετὰ τρίτημερον μάχην. Εἰς μερικὰ σημεῖα μάλιστα εἶχον ἐξαντληθῆ ἐντελῶς.

Ἐν τῇ μεταξύ τὸ κέντρον κρατεροῦ καὶ ὁ θάνατος ἐθέριζεν. Εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἡ κυρία Ἀσπασία Γ. Πάλλη, ἀφήσασα τὰ νοσοκομειακὰ τῆς ἔργα, ἐμάχητο εἰς τὸ πλευρόν τοῦ θεῖου τῆς, ὁ ὅποιος ἀφοβος καὶ ἀπτόητος ἔτρεχεν ἀπὸ τὸ ἐν σημεῖον τῆς παρατάξεως εἰς τὸ ἄλλο. Ἔπασαν ὁμως ὁ ἓνας μετὰ τὸν ἄλλον οἱ γενναῖοι. Ὁ ἐπιτελάρχης Μπαρθόπουλος, τραυματίας ἀπὸ τὴν προηγουμένην ἡμέραν, ἀλλὰ μὲ ὄλον του τὸ τραῦμα πολεμῶν γενναϊότατα, ἐδέχετο καὶ δεῦτερον τραῦμα σφαίρας. Ὁ ἡρωϊκὸς Μαθίλλης, ἀποσυρόμενος πληγωμένος ἀπὸ τὸ πεδίον τῆς μάχης, ἐδέχετο καὶ δευτέραν σφαῖραν, ἡ ὅποια τὸν ἄφηεν νεκρόν. Ἐφρονέετο ἐπίσης ὁ λοχαγὸς Ἀλέξανδρος Βραχνός, ὁ Τοπάλης καὶ ὁ Κρητικὸς Γερακάρης, παλαιὸς πολεμιστῆς τῆς Κρήτης, ὁ ὅποιος εἶχε καὶ τέσσαρας υἱοὺς εἰς τὸν πόλεμον. Τέλος ὁ ἴδιος ὁ ἀρχηγὸς Ἀλέξ. Ρώμας ἐδέχετο μίαν σφαῖραν εἰς τὸν βραχίονα κατ' ἣν στιγμὴν μὲ τὸ ρεδόλδερ του ὑπεστήριζεν ἓνα ἑλληνικὸν πυροβόλον, μετὰ μανίας προσβαλλόμενον ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Τὰ ἑλληνικὰ τηλεβόλα, πολὺ ὀλίγα διὰ μάχην τοιαύτης ἐκτάσεως καὶ ἐπιμονῆς, ἐδυσκολεύοντο πλέον ν' ἀνισταθοῦν εἰς τὰ πολλὰ καὶ εἰστοχα τουρκικὰ, τὰ ὅποια κατ' ἀρχὰς δὲν ἔφερον καμμίαν βλάβην, ἔπειτα ὁμως ἐγένοντο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν περισσότερο ἐπικίνδυνα. Αἱ ἐχθρικαὶ σφαῖραι εἶχον διατρήσῃ ἤδη τὴν λευκὴν σημαίαν μὲ τὸν ἐρυθρὸν σταυρόν. Τὸν Ρώμαν, ἀναγκασόμενον νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ χειρουργεῖον, ἀντικαθίστα ὁ Πιπ-

νος Γαριβάλδης, και ὁ συνταγματάρχης Ματθαίουπουλος βλέπων τὸ ἐπικίνδυνον τῆς περαιτέρω ἀντιστάσεως ἀπέναντι τὸσον καταπληκτικῶς ἀνωτέρου ὑπὸ ἐποψιν ἀριθμητικὴν ἐχθροῦ, ἐν συνεννοήσει μὲ τοὺς ἄλλους ἀρχηγούς διέτασε τὴν ὑποχώρησιν.

Ὅλιγον μετὰ μεσημβρίαν οἱ Ἕλληνες ἐρυθροχιτώνες ἀποκομίζοντες τοὺς τραυματίας των κατήρχοντο βραδέως πρὸς τὸ χάνι Καμπέρ - Ἀγᾶ, ἐπόθεν μετὰ τῆς διλοχίας τοῦ τακτικοῦ, ἦτις ἐχρησίμευσεν ὡς στήριγμα τοῦ πυροβολικοῦ, κατήλθον εἰς τὸ Διάπι, ὅπου διενυκτέρευσαν, καὶ τὴν ἐπομένην διηυθύνθησαν εἰς τὸ Μέτσοβον.

Ἡ μάχη τοῦ Δρίσκου, καθ' ἣν 800 ἄνδρες, μὲ τρία πυροβόλα καὶ ὀλίγα πυρομαχικά, ἀντέστησαν κατὰ ὀκταπλασίων ἐχθρῶν μετὰ δέκα πυροβόλων καὶ ἀφθόνων ἐφοδίων, ἀποτελεῖ μίαν τῶν ὄραιότερων σελίθων τῆς ἱστορίας τῶν Γαριβαλδινῶν.

Τὸ σῶμα τῶν Ἑλλήνων ἐρυθροχιτῶνων διελύθη ἔπειτα, ὅταν ἡ Ἑπειρωτικὴ ἐκστρατεία προσέλαβε τὴν τακτικὴν ὀργάνωσιν, ἣ ὅποια ἀπῆρτετο διὰ τὰ πέση τὸ τρομερὸν Μπιζάνι.



### Ὁ ὑπὸ κατασκευὴν βουλγαρικὸς στόλος

Στὴ στεροῇ τὸ δειξάν τι εἶνε: τῆς Ἀνατολῆς οἱ Προῦσοι (!)  
 ποῦ μᾶς πῆραν σὸ κινήγι ὡς σιὴ Σόφια πηλαλῶντας...  
 Τώρα φτεῖνοννε καὶ στόλο... Ὁ θεὸς νὰ μᾶς γλυτώσῃ!  
 Θὰ μᾶς ξαναπᾶνε πάλι ὡς σιὴ Σόφια... κολυμβῶντας!

ΣΑΤΑΝΑΣ



Σκίτσα από την "Ηπειρον. — Τραυματία έξωθι τῆς Πρεβέζης

## ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

### Α'. — Η ΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Ἕλληνικὸς στρατὸς κατὰ τὸ πολεμικὸν σχέδιον, τὸ ὁποῖον ἦτο κατηρτισμένον ὑπὸ τοῦ Ἐπιτελείου πρὸ τοῦ πολέμου, εἶχε διααιρεθῆ εἰς δύο μεγάλα σώματα, τῶν ὁποίων τὸ ἓν ὑπὸ τὴν Α. Υ. τὸν Διάδοχον ἐπρόκειτο νὰ δράσῃ εἰς τὰ Θεσσαλικά σύνορα καὶ τὸ ἄλλο ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Σαπουνητζάκην εἰς τὰ Ἡπειρωτικά. Εὐλόγως δὲ ἐθεωρήθη, ὅτι τὸ μεγαλειότερον μέρος τοῦ στρατοῦ ἔπρεπε νὰ διατεθῆ εἰς τὰ Θεσσαλικά σύνορα περισσότερον ἐκτεταμένα, ἀλλὰ καὶ φρουρούμενα ὑπὸ μεγαλειτέρων τουρκικῶν δυνάμεων.

Μὲ ὀλίγας δυνάμεις ὁ Σαπουνητζάκης ὑπερέβη καὶ αὐτὸς τὰ Ἡπειρωτικά σύνορα, ἐν μέσῳ τοῦ ἀπεριγράπτου ἐνθουσιασμοῦ λαοῦ καὶ στρατοῦ. Ὡς πρῶτος σκοπὸς τῆς προσλάσεως εἶχεν ὀρισθῆ ἡ κατάληψις τῆς πόλεως Πρεβέζης, ἀρκούντως ὄχυράς καὶ φρουρουμένης ὑπὸ ἀρκετῆς δυνάμεως τούρκων. Ἐν γένει δὲ ὁ ἀμυνόμενος ἀπέναντι τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ τουρκικὸς, ἦτο τριπλάσιος τοῦ ἑλληνικοῦ, ἐνισχυόμενος καὶ ὑπὸ μεγάλου ἀριθμοῦ ἀτάκτων σωμάτων Τουρκαλδανῶν Γκέγκηδων.

Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς, καταλαβὼν μετὰ μικρὰς μάχας τὴν Φιλιππιάδα, τὸν Λοῦρον, τὸ Ἐλευθεροχώρι καὶ τὴν Στριβίαν, ἐπρο-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

χώρησε πρὸς τὴν Νικόπολιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπερίμεναν αἱ μεγαλύτεραι δυνάμεις τοῦ τουρκικοῦ. Ἡ ἐπιχείρησις ἦτο ἐν γένει δύσκολος ἕνεκα τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δυνάμεων, τὰς ὁποίας διέθετεν ὁ στρατηγὸς Σαπουντζάκης. Ἐν τούτοις ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς τὴν ἀνέλαβε μὲ τὴν ἰδίαν ὁρμὴν καὶ τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμόν, τὸν ὁποῖον ἀνέπτυξε πανταχοῦ.

Ἀπεστάλη λοιπὸν τὸ σῶμα τοῦ ταγματάρχου τοῦ μηχανικοῦ Σπηλιάδου μὲ θέλοντάς Κρήτας καὶ Ἡπειρώτας καὶ ἡ μάχη ἤρχισε πεισματώδης. Οἱ Τούρκοι κατ' ἀρχὰς ἐφαίνετο ὅτι θὰ κρα-



Ὁδὸς Φιλιπιάδος — Ἰωαννίνων

τήσουν τὰς θέσεις των ἄλλὰ ἀπὸ τὸ ἀπόγευμα ἔδειξαν σημεῖα κλονισμοῦ καὶ τὸ βράδυ ὁ ἐχθρὸς ὑποχωρήσας ἀτάκτως κατέφυγεν εἰς τὸ ὄχυρόν φρούριον τῆς Πρεβέζης.

Ἐν τῇ μεταξὺ τὸ κύριον σῶμα τοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Σαπουντζάκην εἶχε προχωρήσῃ ἐξ ὄλων τῶν σημείων καὶ εἶχε περισφίγῃ τὴν Πρέβεζαν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἡ ἀντίστασις τῶν Τούρκων ν' ἀποβαίῃ ματαίᾳ. Ἐξ ἄλλου οἱ Τούρκοι ἤλπιζαν νὰ κρατήσουν ἐκεῖ τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν μέχρις ὅτου μεγάλαι ἐπικουραὶ ἐξ Ἰωαννίνων τοὺς βοηθήσουν νὰ διατηρήσουν τὴν Πρέβεζαν. Αἱ ἐπικουραὶ ὁμως δὲν ἤρχοντο, διότι τὸ τουρκικὸν στρατηγεῖον, βλέπον τὴν χειμαρρῶδη προέλασιν τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἐνόησεν τὸ ἀδύνατον τῆς ἀντιστάσεως καὶ ὅτι ἦτο προτιμότερον ἢ ἐπικουρὰν κληθῆναι τὸν στρατὸν τῶν Ἰωαννίνων εἰς τὸ Μπιζάνι.

Ἀπεφάσιον λοιπόν οἱ Τούρκοι νά παραδοθῶν. Τῷ ὄντι τὴν 14 Ὀκτωβρίου πρὸς τὸ ἑσπέρας οἱ ἐν Πρεβέζῃ πρόξενοι τῆς Αὐστρίας, Ἀγγλίας καὶ Ρωσσίας, παρακληθέντες ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων, μετέβησαν εἰς τὸ ἐλληνικὸν στρατηγεῖον καὶ ἐπρότειναν τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως.

Οἱ ὄροι, τοὺς ὁποίους ἔταξεν ὁ Σαπουντζάκης, δὲν ἦσαν βαρεῖς. Οἱ Τούρκοι στρατιῶται θά παρεδίδοντο ἄνευ ὄρων καὶ θά μετεφέροντο αἰχμάλωτοι, ὅπου ἔκρινε καλὸν ἢ ἐλληνικὴ Κυβέρνησις. Οἱ ἀξιωματικοὶ θά διετήρουν τὸ ἕξιφος τῶν μόνων.

Οἱ πρόξενοι ἐπέστρεψαν εἰς τὸ τουρκικὸν ἀρχηγεῖον καὶ ἀνεκοίνωσαν τοὺς ὄρους, οἱ ὁποῖοι, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἔγιναν δεκτοί, καὶ τὴν ἰδίαν νύκτα ὑπεγράφη τὸ πρωτόκολλον τῆς παραδόσεως. Οἱ ἐν τῇ φρουρῇ 450 στρατιῶται, 40 ἀξιωματικοὶ καὶ 150 τουρκαλθανοὶ παρεδίδοντο αἰχμάλωτοι, καὶ τὴν ἐπομένην μετεφέρθησαν εἰς τὴν Λευκάδα. Οἱ Τούρκοι πρὸ τῆς παραδόσεως τῆς πόλεως ἐπρόφθασαν καὶ ἐδύθησαν τὴν «Ἀττάλειαν», τὸ τουρκικὸν πολεμικὸν τὸ εὐρισκόμενον εἰς τὸν λιμένα μὲ τὰς δύο βενζινακάτους. Ἄν ὁμως τοῦτο τὸ λάφυρον κατώρθωσε τότε νά μὴ πέσῃ εἰς χεῖρας τοῦ στρατοῦ μας, περιήλθον ἄλλα πολλὰ πυροβόλα, ὄπλα, ζῆα κ.τ.λ. καὶ ἡ ἰδία δὲ ἢ «Ἀττάλεια» ἀνελικύθη ἀργότερα, μετονομασθεῖσα «Νικόπολις» εἰς ἀνάμνησιν τῆς μάχης.

Τὴν πρωτὰν τῆς 15 Ὀκτωβρίου εἰσῆλθεν ὁ ἐλληνικὸς στρατός εἰς τὴν Πρέβεζαν καὶ ὕψωσε τὴν ἐλληνικὴν σημαίαν ἐπὶ τοῦ φρουρίου ἐν μέσῳ τοῦ ἀπεριγράπτου ἐνθουσιασμοῦ τῶν κατοίκων. Ἡ εἰδησις ἐπροξένησε γενικὴν χαρὰν, διότι φόβοι ὑπῆρχον, ὅτι ἡ πρώτη αὐτῆ σπουδαία πολεμικὴ ἐπιχειρήσις εἰς τὴν Ἠπειρον, θά ἐστοιχίζε πολλὰς ὑπάρξεις.

Διὰ τῆς καταλήψεως τῆς Πρεβέζης ἔμεινε πλέον ἀνοιχτός ὁ ὁρός πρὸς τοὺς Κουμτζάδες, τὰ Πέντε Πηγάδια καὶ τὸ Γρίμπονον, μετὰ τὰ ὁποῖα ἡ σοβαρωτέρα ἀντίστασις ἀνεμένετο πλέον πρὸ τοῦ Μπιζανίου. Ἐκ παραλλήλου δὲ πρὸς τὴν Πρέβεζαν ὁ ἐλληνικὸς στρατός, διὰ τοῦ ἀνεξαρτήτου σώματος τοῦ συνταγματάρχου Ἠπίτου, ἠπλώνετο πρὸς δυσμὰς οὕτως, ὥστε τὸ μέτωπον τῆς ἑλλην. παρατάξεως νά βαδίξῃ εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος καὶ ἐπομένως νά δύνανται νά χρησιμοποιοθῶν ἐξ ὁλοκλήρου ὅλα αἱ μικραὶ δυνάμεις του.

### ΟΧΥΡΑ ΦΡΟΥΡΙΑ

Ἐκ τῶν ἐν Εὐρώπῃ φρουρίων, τὰ ὁποῖα θεωροῦνται ὡς τεράστια τὴν ὀχύρωσιν καὶ δυσπρόρητα, τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὸ Μέγας καὶ τὸ Στρασβούργον παρὰ τὴν πρὸς τὴν Γαλλίαν μεθόρον, καὶ τὸ Μπέλφοργ ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ ἐδάφους παρὰ τὴν Ἀλσατίαν. Ἐπειτα ἔρχεται τὸ πρὸ τῶν Ἰωαννίνων περιλάλητον Μπιζάνι, ἢ Βροσση, παρὰ τὸς πόλιν τῆς βορειοδυτικῆς Γαλλίας, τὸ Βιλεμσχάφεν ἐν τῇ βορειοδυτικῇ ἀκτῇ τῆς Γερμανίας, ἢ Ἀδριανούπολις καὶ ἡ Σκόδρα.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetrio Dimosias Istor  
Restrictions apply.

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ

Βιβλ. εισαγωγής

ΕΘΝΙΚΟΝ Φ. 5100

# ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

## 1914

ΕΤΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ

ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΛΟΓΟΓΡΑΦΩΝ  
[ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ]



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ "ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ,, ΟΔΟΣ ΑΡΑΧΩΒΗΣ 8

1914

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Ist  
Restrictions apply.



ΤΙΜΑΤΑΙ

'Εν 'Ελλάδι

φρ. 5,50

'Εν τῷ

'Εξωτερικῷ

φρ. 6





ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄

ὁ ἐν Θεσσαλονίκη δολοφονηθεὶς  
ἀλησμόνητος Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetirio Dimosias I  
Restrictions apply.

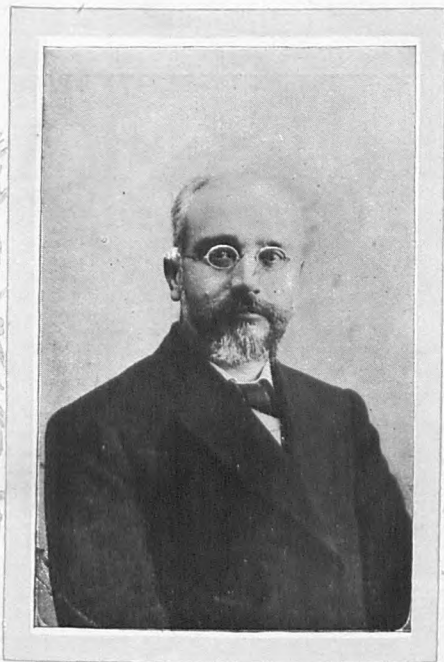


ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΒ΄

ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ὁποίου  
ἔδοξάσθη καὶ ἐμεγαλύνθη ἡ Ἑλλάς

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetirio Dimosias I  
Restrictions apply.



**ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ**

ἐπὶ τῆς πρωθυπουργίας τοῦ ὁποίου  
ἀνεπλάσθη καὶ ἐγκρατιώθη ἡ Νέα Ἑλλάς

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimos  
Restrictions apply.



Ἡ τελευταία επίθεσις κατὰ τοῦ Μπιζανίου

## Β'. — ΤΟ ΜΠΙΖΑΝΙ

**Μ**ΙΑ ἀπὸ τὰς ὠραιότερας ἀλλὰ καὶ τὰς τρομερωτέρας σελίδας τῆς ἱστορίας τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1912-1913 ὑπῆρξεν ἡ πολιορκία καὶ ἡ ἐκπόρθησις τοῦ Μπιζανίου, ἀπαιτήσασα ποσὸν ὑπομονῆς, ἀντοχῆς καὶ ἡρωϊσμοῦ, τὸ ὁποῖον ἀνεβίβασε τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν εἰς τὸ ὕψος τῶν μεγαλειτέρων καὶ γενναιοτέρων στρατῶν τοῦ κόσμου. Ἡ στρατιωτικὴ ἱστορία τῶν λαῶν τῆς γῆς δὲν παρουσιάζει ἐπιχείρησιν περισσότερον δύσκολον, ὑπὸ δυσχερεστέρας συνθήκας καὶ μὲ μεγαλειέτερον κίνδυνον.

Μετὰ σειρὰν μαχῶν, τὰς ὁποίας διεξήγαγε μὲ τὴν συνήθη του ὁρμὴν ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς εἰς τὰ στενά τῶν Κουμτζάδων, τὰ Πέντε Πηγὰδια καὶ τὸ Γρίμποσον, καὶ μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν Ἀγίων Σαράντα, τὸ κύριον σῶμα τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἔφθασε πρὸ τῆς σειρᾶς τῶν λόφων τοῦ Μπιζανίου, προστατευόντων τὰ Ἰωάννινα ἀπὸ νότου. Σημειωτέον ὅτι ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς λοφοσειρᾶς ταύτης εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ κατάληψις τῶν Ἰωαννίνων ἄνευ προηγουμένης ἐκπορθήσεως τοῦ Μπιζανίου.

Γνωρίζοντες τοῦτο οἱ Τούρκοι εἶχον συγκεντρώσει πρὸ πολλοῦ ὄλην τὴν τὴν προσοχὴν εἰς τὸ Μπιζάνι. Ἀπὸ πέντε ἐτῶν Γερμανοὶ μηχανικοὶ εἶχον ἐφαρμόσει ἀκερῶς τὰς τελευταίας τελειο-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.

ποιήσεις τῆς ὀχυρωματικῆς τέχνης, τοιαύτης, ὥστε δικαίως τὸ Μπιζάνι νὰ θεωρῆται ἀπόρητον. Τηλεβόλα βαρύτατα καὶ πολυάριθμα ἐκαλύπτοντο ἀπὸ τὰς πτυχὰς τοῦ ἐδάφους, τὸ πεζικὸν δὲ ἐκρύπτετο εἰς τέλει ὀχυρώματα, ὕψους ἀναστήματος ἀνθρώπου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα οἱ πεζοὶ ἠδύναντο νὰ πυροβολοῦν ἔρθιοι καὶ ἀνενόχλητοι. Θαῦμα ἐπιστήμης ἦτο ἡ ὀχύρωσις τῶν μερῶν, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπῆρχον πυροβόλα. Ἀποθήκαι τέλει καλυπτόμεναι ὑπὸ τοῦ ἐδάφους ἐχρησίμευον διὰ τὰ πυρομαχικά. Ἐξ ἄλλου ὁ δρόμος πρὸς τὰ Ἰωάννινα ἐλεύθερος ἐπέτρεπε τὴν ἀφιξίν ἐπικουριῶν, τὸν ἐπι-



Εἰς τὸ Παρατηρητήριον πρὸ τοῦ Μπιζανίου

σιτισμὸν καὶ τὴν προμήθειαν πυρομαχικῶν. Ἄν εἰς πάντα ταῦτα προστεθῇ, ὅτι τὴν φρουρὰν Μπιζανίου ἀπετέλουν τριάντα ἕξ χιλιάδες ἄνδρες ὑπὸ τὸν γενναῖον Ἐσσατ πασσάν, ἐνισχυομένην καὶ διὰ μεγάλου ἀριθμοῦ Τουρκαλθωνῶν τοῦ Τζαβῆτ πασσά, καὶ ὅτι ἡ πολιορκία διεξήχθη ἐν μέσῳ ὀρμητικῶν χειμῶν, θὰ ἀναγνωρισθῇ ὅτι σπανίως ἴσως στρατὸς εἰς τὸν κόσμον ἀνέλαβε δυσκολωτέραν στρατιωτικὴν ἐπιχείρησιν.

Ἡ πολιορκία τοῦ Μπιζανίου, ὑπὸ τοιαύτας δυσκολωτάτας συνθήκας, ἤρχισε τὴν 29 Νοεμβρίου δι' ὀρμητικῆς ἐφόδου διὰ τῆς λόγχης, ἡ ὁποία ἠνάγκασε τοὺς Τούρκους ν' ἀφήσουν τὰς προκχωρημένας θέσεις των καὶ νὰ καταφύγουν εἰς τὸ κυρίως Μπιζάνι. Ὁ χῶρος δὲν ἐπιτρέπει νὰ εἰσέλθωμεν εἰς ὅλας τὰς λεπτο-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiakó Apothetirio Dimósias Ist  
Restrictions apply.

μερείας τῆς τρομερᾶς αὐτῆς γιγαντομαχίας, ἣ ὅποια θὰ μείνῃ τὸ λαμπρότερον κατόρθωμα τοῦ ἔλου Βαλκανικοῦ πολέμου. Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς διὰ μυρίων θυσιῶν προέβαινε εἰς τὴν καθ' ἡμέραν στενωτέραν περισφιγνὴν τοῦ Μπιζανίου. Ἀλλὰ παρὰ τὴν ἀντίστασιν τοῦ ἐχθροῦ τρομερὰ ἦτο καὶ τοῦ καιροῦ ἡ ἐχθρότης. Ἀπὸ τῆς κηρύξεως τῆς πολιορκίας ἡ χιὼν ἤρχισε νὰ καταπίπτῃ ἀφθόως καὶ ἐνῶ αἱ ἑλληνικαὶ τάξεις ὑποχρεωμέναι νὰ ἐκτίθενται εἰς τὸ πῦρ ἀσράτου καὶ καλῶς ὠχυρωμένου ἐχθροῦ ἐδεκατίζοντο, ἐξ



Πρόχειρος τηλέγραφος εἰς Κανέταν

ἄλλου εἰς τὸ στρατόπεδον ἐνεφανίσθησαν τὰ κρυοπαγήματα ψύξεως ἐκ τοῦ πάγου, πολλοὺς ἀνδρας φονεύσαντα καὶ ἀκρωτηριάσαντα.

Μέχρι τῆς 7 Ἰανουαρίου ἐξηκολούθησε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ πολιορκία. Ἀλλ' ἦδη ὁ στρατηγὸς Σαπουντζάκης καταλαμβάνετο ὑπὸ τοῦ ὄριου τῆς ἡλικίας, ὁ δὲ Διάδοχος μετὰ τὴν μάχην τῆς Φλωρίνας εἶχε τελειώσει πλέον τὴν ἐκστρατείαν τῆς Μακεδονίας. Ἀνεχώρει λοιπὸν ὁ στρατηγὸς Σαπουντζάκης καὶ τὴν γενικὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ τῆς Ἠπείρου ἀνελάμβανεν ὁ Διάδοχος, ὅστις καὶ ἔσπευδε πρὸς τὸ Μπιζάνι, μεταφέρων ἐκεῖ καὶ νέας δυνάμεις ἀπὸ τὸν στρατὸν τῆς Μακεδονίας.

Ὁ Διάδοχος φθάσας ἀπέναντι τοῦ τρομεροῦ φρουρίου ἀπεφάσισε ν' ἀλλάξῃ ἐξ ὀλοκλήρου τὸ πολιορκητικὸν σχέδιον, εἰς τοῦτο

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothefirio Dimosias Istori  
Restrictions apply.

δὲ κατέγινε ἐπὶ ἓνα μῆνα καὶ πλέον, μεθ' ἧ ἀπεφασίσθη γενικὴ ἐφοδὸς κατ' αὐτοῦ περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου.

Τῇ ὄντι τὴν νύκτα τῆς 19 Φεβρουαρίου ἤρχισε γενικὸς κανονισμὸς ἐναντίον ὅλων τῶν τουρκικῶν θέσεων. Τὰ ὄχυράματα τοῦ Μπιζανίου δὲν ἀπήντησαν κατ' ἀρχάς, ἔπειτα ὁμως ἤρχισαν καὶ αὐτὰ νὰ βάλουν. Ἀλλὰ τὸ εὔστοχον πῦρ τῶν ἰδικῶν μας ἠνάγκασεν ἕξ ἀπ' αὐτὰ διαδοχικῶς νὰ σιγήσουν. Ταυτοχρόνως ἰσχυραὶ δυνάμεις πεζικοῦ συνεκεντρώθησαν εἰς τὸ ἀριστερὸν τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἐπὶ τῆς γραμμῆς Μανωλιάσας—Ἀγίου Νικολάου, εἰς τρεῖς φάλαγγας ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ὑποστρατήγου Μοσχο-



Τουρκοὶ αἰχμάλωτοι ἐκ τῆς φρουρᾶς Μπιζανίου

πούλου. Τὴν 20 Φεβρουαρίου τὸ δεξιὸν καὶ τὸ κέντρον τῆς ἑλληνικῆς παρατάξεως ἔκαμαν κινήσεις τοιαύτας, ὥστε νὰ πλανηθῇ ὁ ἐχθρὸς περὶ τοῦ σημείου, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἐγίνετο ἡ γενικὴ ἐπίθεσις. Ἐνῶ δὲ ὁ ἐχθρὸς συνεκέντρωνε τὴν προσοχὴν του πρὸς τὸ δεξιόν, εἰς τὸ ἀριστερὸν ἐγένινεν ὀρμητικωτάτη αἰφνιδιαστικὴ ἐπίθεσις. Ἡ κίνησις ἐξετελέσθη μετὰ θαυμαστῆς ἀκριβείας. Τὸ πρῶν κατελαμβάνετο δι' αἰφνιδιασμοῦ ἡ Τσοῦκα, καταληφθέντων τεσσάρων πυροβόλων. Μετὰ τριῶρον ἐπίσης ὀρμητικὴν ἐπίθεσιν καὶ ἡ Μανωλιάσα μετ' ἕξ πυροβόλα καὶ ὀλόκληρον τάγμα πολυβόλων.

Ταυτοχρόνως ἡ κεντρικὴ φάλαγγ κατελάμβανε τὸν Ἅγιον Νικόλαον μετ' ἕξι ταχυβόλα καὶ πολυάρθρημα πολεμικὰ ἐφόδια. Ἡδὴ ἡ θέσις τοῦ ἐχθροῦ ἦτο πλέον θυσάρεστος. Ὁ Ἐσσατ πασσὰς κατέβαλε τὰς τελευταίας προσπάθειάς, ἀλλὰ ὁ στρατὸς του ἔχανε

ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὸ θάρρος του. Ἦδη ἀπὸ τῆς 11 πρωῆ-  
νης τῆς 20 Φεβρουαρίου πολυάριθμα τμήματα στρατοῦ ἤρχισαν  
νὰ καταβαίνουν ἐκ τῶν κλιτύων τῆς Μανωλιάσας καὶ τοῦ Ἁγίου  
Νικολάου ἐν ἀταξίᾳ πρὸς τὴν πεδιάδα. Εἰς ἄλλο δὲ σημεῖον πρὸς  
τὴν Ραφίσταν ἐγένοντο καταληπταὶ προσπάθειαι τοῦ στρατοῦ πρὸς  
συγκέντρωσιν. Ἄλλὰ τὸ ὀρειβατικὸν πυροβολικὸν μας ἀντιληφθὲν  
αὐτοὺς ἔβαλεν ἐναντίον των καὶ τοὺς διεσκόρπισε. Τοιουτοτρόπως  
μία ἀκόμη προσπάθεια τοῦ ἐχθροῦ πρὸς ἀντίστασιν ἐξεμηδενίζετο.

Εἰς τὰς 2 μ. μ. ἤρχισε πλέον καταφανῆς ἡ φυγὴ τῶν Τούρκων  
πρὸς τὰ Ἰωάννινα. Μέχρι τῆς ἑσπέρας ἐξηκολούθησεν ἡ φυγὴ καὶ



Λάφυρα ἐπὶ τοῦ Μπιζανίου

ἡ ἐκ τοῦ σύνεγγυς καταδίωξις ὑπὸ τοῦ πυροβολικοῦ μας. Μερικὰ  
τουρκικὰ σώματα σταλέντα διὰ ν' ἀναχαιτίσουν τοὺς φυγάδας συν-  
εκρούσθησαν μαζί των καὶ οἱ νεκροὶ καὶ οἱ τραυματίαι ἐκ τῆς  
συγκρούσεως αὐτῆς ὑπῆρξαν πάμπολλοι. Ἐν τῇ μεταξύ δύο ἄλ-  
λαι μεραρχίαι τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐπροχώρουν ἐκ διαφόρων  
σημείων καὶ κατελάμβανον τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς θέσεις  
Δρίσκον, Κοντοβράκι, Χρυσοβίτσα, Δρεστενίκον, Λιάππι καὶ Δεμάτι,  
περισφίγγουσαι διαρκῶς τὸν ἐχθρόν.

Τὴν νύκτα διετάχθη μικρὰ ἀνάπαυσις διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ ἐπί-  
θεσις τὰ ἐξημερώματα. Ἄλλ' ἐν τῇ μεταξύ ὁ Ἐσπὰτ πασσαῶς ἐν-  
νόησε ὅτι πᾶσα ἀντίστασις θὰ ἦτο ματαία καὶ ἐν συσκέψει μετὰ  
τῶν ἀξιωματικῶν του ἀπεφάσισε πλέον τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiakó Apothetirio Dimósias Ist  
Restrictions apply.



Πρὸς τούτο ἐξήγησε τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων, ὅστις ἀμέσως ἔσπευσε νὰ ἀποστείλῃ τὸν Πρωτοσύγγελλον του, διὰ νὰ συνοδεύσῃ τὴν πρεσβείαν, τὴν ὁποίαν ὁ στρατηγὸς θὰ ἔστειλλε πρὸς τὸν νικητὴν. Περί τὴν 2 πρωϊνὴν ὥραν οἱ Τούρκοι ἀξιωματικοὶ Ρεσάη πασσᾶς καὶ Ταλαάτ βέης συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Πρωτοσύγγελλου παρουσιάσθησαν εἰς τὰς προφυλακὰς πρὸς τὸ Αὐγὸ, ἐκεῖθεν δὲ ἡμέτερος ἀξιωματικὸς τοὺς ὠδήγησεν εἰς τὸ ἑλληνικὸν στραταρχεῖον εἰς τὸ χάνι Ἐμίν-Ἀγᾶ δι' αὐτοκινήτου.

Οἱ Τούρκοι ἀξιωματικοὶ παρουσιασθέντες εἰς τὸν Διάδοχον τοῦ ἐπέδωκαν ἐπιστολὴν τοῦ Ἐσσάτ δηλοῦντος ὅτι ἀπεφάσισε νὰ παραδοθῆ ἄνευ ὄρων, βέβαιος ὢν, ὅτι ἡ ζωὴ, ἡ τιμὴ καὶ ἡ περιουσία τῶν Ὀθωμανῶν θὰ ἦσαν ἐξησφαλισμένα. Ὁ Διάδοχος ἐδέχθη φιλοφρόνως τὴν ἐπιτροπὴν, ὑπεσχέθη ὅτι οὐδεὶς Τούρκος θὰ πάθῃ τὸ παραμικρὸν καὶ ὥρισεν ἕκαστον σῶμα νὰ ὑψώσῃ λευκὴν σημαίαν καὶ νὰ παραδίδεται εἰς τοὺς ἡμετέρους.

Πραγματικῶς ἤρχισεν ἀμέσως ἡ παράδοσις καὶ ἡ 21 Φεβρουαρίου ἀνατέλλουσα εὗρε τὸ τρομερὸν Μπιζάνι καλυπτόμενον ὑπὸ ἑλληνικῶν σημαίων. Οἱ παραδοθέντες ἀνῆλθον εἰς 33,000, πλὴν μικροῦ τμήματος, τὸ ὁποῖον διέφυγε πρὸς βορρᾶν. Ἐπίσης κατελήφθησαν 108 τηλεβόλα, ἐξ ὧν 35 τοπομαχικὰ μεγάλης δόξης τῶν 15 καὶ 12, τὰ δὲ λοιπὰ πεδινὰ καὶ ὄρειβατικά. Ἐτι δὲ μέγας ἀριθμὸς ἵππων, τυφεκίων καὶ κολοσσιαία ποσότης πυρομαχικῶν.

[Ἀπὸ τὰ φαιδρά τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου]



Ἐγκάρδιοι εὐχαριστίαι διὰ τὴν σεφεικὴν σύμπραξιν  
πρὸς ἄνωσιν τῆς Ἀδριανουπόλεως



Είσοδος ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἰς Ἰωάννινα

## Γ'. — ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ἈΠΟ τῆς ἡμέρας τῆς προσλάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν Ἠπειραν ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἰωαννίνων παρηκολούθει μὲ ἀγωνίαν τὴν πορείαν, ἀναμένων νὰ ἴδῃ πρὸ τῆς ἡπειρωτικῆς πρωτεύουσας τοὺς νικητὰς καὶ τοὺς ἐλευθερωτὰς. Εἰς τὸ μεταξὺ ὅμως ἡ τυραννία ἐγένετο βαρυτέρα καὶ ἡ ζωὴ δυσκολωτέρα εἰς τὴν πόλιν. Οἱ Τούρκοι, καχύποπτοι ὅπως εἶναι καὶ ὑποπτευόμενοι διαρκῶς συνεννοήσεις μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων τῆς πόλεως καὶ τοῦ προελαύνοντος ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἐπανειλημμένως ἐξετράπησαν εἰς βιαιότητα κατὰ τῶν πολιτῶν. Πλεῖστοι πρόκριτοι συνελήφθησαν καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὰς φυλακὰς, γύρω ἀπὸ τὴν πόλιν ἐσχηματίσθη ζώνη ἐπιτηρήσεως, καὶ ἐν γένει φόβος καὶ τρόμος διεχύθη εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων.

Ἄφ' ὅτου ὅμως ἤρχισε ἡ πολιορκία τοῦ Μπιζανίου, ἡ ζωὴ τῶν Ἑλλήνων κατέστη δυσκολωτέρα ἀκόμη εἰς τὰ Ἰωάννινα. Ἀπὸ τὰς θέσεις, τὰς ὁποίας κατείχον οἱ Ἕλληνες στρατιῶται, ἔδλεπαν πρὸ αὐτῶν ἐν ἀπόπτῃ τὴν πόλιν καὶ τὴν ἱστορικὴν λίμνην. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα ἐφαίνετο ἡ ἑλληνικὴ παράταξις εἰς μερικὰ τῆς σημεία. Ἐμεσολάβει ὅμως τὸ τρομερὸν Μπιζάνι καὶ ἀπεμάκρυνε τὴν πόλιν ἀπὸ τοὺς ἐλευθερωτὰς τῆς.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.

Καθ' ὅσον ἡ πολιορκία τοῦ Μπιζανίου ἐστένευε καὶ ὁ ἐλληνικός στρατός ἐπροχώρει δυσκόλως μὲν ἀλλὰ σταθερῶς, ἡ αὐστηρότης τῶν Τούρκων εἰς τὰ Ἰωάννινα ἐγένετο μεγαλειτέρα. Ἦδη αἱ φυλακαὶ εἶχον ὑπερπληρωθῆ, μερικοὶ Ἕλληνες εἶχον φονευθῆ καὶ εἰς ἀπὸ τούτων πρώην βουλευτὰς εἶχε κρεμασθῆ ὡς συνεννοούμενος μὲ τούς ἐχθρούς.

Ἐν τῇ μεταξὺ τὰ Ἰωάννινα εἶχον γίνεαι ὁ πόθος τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν. Τραυματῖαι ἀπεκομίζοντο ἀπὸ τὴν μάχην μὲ τὸ παράπονον ὅχι ὅτι ἐπληγῶθησαν, ἀλλ' ὅτι δὲν θά εἰσέλθουν εἰς τὰ Γιάννινα, καὶ ἄλλοι ἀπέθνησκον μὲ τὸ μείδιμα εἰς τὰ χεῖλη, ὅταν οἱ ἰατροὶ καὶ οἱ νοσοκόμοι τούς ἐθεδαίνωναν ὅτι ἔπεσε πλέον τὸ Μπιζάνι.

Εὐνόητος λοιπὸν εἶναι ἡ ἀγωνία, μὲ τὴν ὅσων τὰ Ἰωάννινα ἐπληροφορήθησαν τὴν γενικὴν ἐπιθεσιν τῆς 19 Φεβρουαρίου, ἐκ τοῦ δαιμονιώδους κρότου τῶν τηλεβόλων τῶν πολιορκητῶν καὶ τῶν πολιορκουμένων. Ἐένος ἀνταποκριτῆς, εὐρεθεὶς εἰς τὴν πόλιν τὴν ἡμέραν ἐκείνην λέγει ὅτι καταστήματα καὶ οἰκίαι ἦσαν κατὰ κλειστοὶ καὶ ὅλοι μέσα ἀπὸ τὰ παράθυρα καὶ τὰς θύρας ἐπερίμεναν ἀγωνιωδῶς τὸ ἀποτελεσμα τῆς γιγαντομαχίας.

Εἶπομεν ἤδη εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῆς μάχης τοῦ Μπιζανίου, ὅτι ἀφ' ἧς στιγμῆς ἤρχισεν ἡ φυγὴ τῶν Τούρκων, τμημα στρατοῦ τοῦ Ἀλῆ Ριζᾶ πασᾶ, διαφυγὸν ἀπὸ τὰς τουρκικὰς τάξεις, ἐπέρασεν ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα πρὶν τραπῆ πρὸς βορρᾶν. Διερχόμενοι διὰ τῆς πόλεως οἱ στρατιῶται αὐτοὶ ἐξετράπησαν εἰς λεηλασίας καὶ εἰς διαρπαγὰς, θὰ ἔφερον δὲ μεγαλητέραν καταστροφὴν καὶ θὰ ὑπῆρχον καὶ ἀνθρώπινα θύματα, ἐάν ὁ φόδος τῆς καταδιώξεως δὲν ἐξώθει τούς Τούρκους νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ ταχύτερον τὴν πόλιν.

Μὲ τὴν τρομακτικὴν ἐντύπωσιν ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς αὐτῆς ἐπετάθη ἡ ἀγωνία τῆς νυκτὸς ἐκείνης. Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἐψιθυρίσθη ὅτι δύο ἀξιωματικοὶ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ τοῦ Μπιζανίου, ἐθεάθησαν μεταβαίνοντες ἐν σπουδῇ εἰς τὸ μητροπολιτικὸν μέγαρον, ἐνῶ ταυτοχρόνως οἱ πρῶτοι φυγάδες τοῦ Μπιζανίου εἶχον εἰσέλθει εἰς τὰ Ἰωάννινα μεταδίδοντες τὸν πανικὸν εἰς τὴν μικρὰν φρουρὰν τῆς πόλεως. Μετ' ὀλίγον οἱ κατοικοῦντες πλησίον τῆς Μητροπόλεως εἶδον τούς Τούρκους ἀξιωματικούς ἐξερχομένους μὲ τὸν Πρωτοσύγγελον καὶ τούτο τούς ἐνεθάρρυνεν.

Ἀργὰ ἐπέρασαν αἱ ὥραι τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς νυκτὸς. Ἀλλὰ μὲ τὰ ἐξημερώματα ὅλα τὰ Ἰωάννινα ἐγνώριζον πλέον, ὅτι ὁ τουρκικός στρατός παρεδόθη. Καὶ τέλος ὀλίγον πρὸ τῆς ἐνάτης ἡκούσθησαν ἔξω τῆς πόλεως σάλπιγγες καὶ τρεῖς ἴλαι ἱππικοῦ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Σουτσαν ἐνεφανίζοντο διὰ νὰ καταλάβουν τὴν πόλιν.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ δολοκλήρος ὁ πληθυσμὸς ἐξεχύθη εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ οἱ πολῖται ἠσπάζοντο ἀλλήλους κραυγάζοντες «Χριστὸς Ἀνέστη!» Τὸ ἐλληνικὸν ἱππικὸν διήλθε διὰ μέσου ἀνθρώπων ἐξάλλων ἀπὸ ἐνθουσιασμόν, καὶ διηυθύνθη εἰς τὸ Διοικητήριον, ὅπου ὕψωσε τὴν ἐλληνικὴν σημαίαν.

Ταυτοχρόνως ἡ ἐλληνικὴ χωροφυλακὴ ἀνελάμβανε τὴν τήρησιν

τῆς τάξεως ἐν τῇ πόλει, περιπολῖαι δὲ ἵππικῶν διεσπάρησαν εἰς ὅλα τὰ σημεῖα αὐτῆς γινόμεναι παντοῦ δεκταὶ μετ' ἐξάλλου ἐνθουσιασμοῦ. Ἡ πόλις δλόκληρος ἐπλεεῖν ἤδη εἰς τὸ λευκὸν καὶ κυανοῦν τῶν ἐλληνικῶν σημαῖν, καὶ τὸ ἀπόγευμα τμήματα πεζικοῦ εἰσελθόντα προσέδωσαν πλέον τέλειον τὸν χαρακτήρα τῆς ἐλληνικῆς κατοχῆς. Ταυτοχρόνως ἡ ἐλληνικὴ ἐπιμελητεία ἐφρόντιζε νὰ προσφέρῃ τρόφιμα εἰς τοὺς κατοίκους, οἱ ὅποιοι κατόπιν τῆς διακοπῆς τῶν συγκοινωνιῶν ἐστεροῦντο τῶν πάντων.

Τέλος τὴν ἐπομένην εἰσηλθεν ὁ Διάδοχος. Ἀπὸ τῆς αὐγῆς ἤδη



Ἰωάννινα. — Ὁ Διάδοχος εἰς τὸν Ναὸν

δλόκληρος ὁ πληθυσμὸς ἐξεχύθη εἰς τὸν μεγάλον δρόμον ἔξω τῆς πόλεως, ἀπὸ τὸν ὅποιον θὰ ἤρχετο ὁ Νικητής. Ταυτοχρόνως ἄλλα πλήθη κατελάμβανον τὴν πλατεῖαν τοῦ Διοικητηρίου, εἰς τὸ ὅποιον θὰ κατέλυεν ὁ Διάδοχος τοῦ ἐλληνικοῦ θρόνου. Ἀπὸ τοὺς σηματολιστοὺς ἐξώστας καὶ ἀπὸ δρόμους ἀνθρωποβριθεῖς ἀνεπέμποντο κραυγαὶ χαρᾶς. Ὅταν δὲ οἱ κανονοβολισμοὶ ἀνήγγειλαν τὴν ἐμφάνισιν τῆς ὑψηλῆς συνοδείας, ὁ ἐνθουσιασμὸς μετεβλήθη εἰς φρενιτιδα.

Ἐφιππος ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ νικηφόρου στρατοῦ διέσχισε τὴν πλατεῖαν τοῦ Διοικητηρίου, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν πριγκίπων Γεωργίου, Ἀλεξάνδρου, Ἀνδρέου καὶ Χριστοφόρου, τοῦ στρατηγοῦ Δαγκλῆ καὶ τῶν μελῶν τοῦ ἐπιτελείου, ἐνῶ τὰ πλήθη ἐζητωκραύγαζον καὶ ἔρριπτον πρό τοῦ ἵππου τοῦ ἀνθῆ καὶ κλώνους δάφνης.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiakó Apothetirio Dimósias Istitoú  
Restrictions apply.

Ἡ ἐπίσημος συνοδεία βραδύτατα ἔνεκα τοῦ συνωστισμοῦ, μετὰ δυσκολίας διασχίζουσα τὰ πλήθη, διηυθύνθη πρὸς τὸν μητροπολιτικὸν ναόν, ὅπου ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Σ. Γερβάσιος καὶ οἱ Μητροπολιτὰ Περιστερᾶς καὶ Δωδώνης ἔψαλαν τὴν δοξολογίαν. Μετὰ τὴν δοξολογίαν ὁ Διάδοχος κατηυθύνθη εἰς τὸ Δικαστικὸν Μέγαρον, ὅπου ἐδέχθη τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν θρησκευμάτων καὶ τοὺς προὔχοντας τῆς πόλεως. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν πρὸς τὸ ἑσπέρας ἔφθασαν εἰς τὰ Ἰωάννινα καὶ αἱ πριγκίπισσαι Ἐλένη, Μαρία καὶ Ἀλίκη.

Τοιοιουτρόπως μετὰ πέντε αἰῶνων δουλείαν ἢ ἱστορικὴ πρωτεύουσα τῆς Ἡπείρου, ἢ διατηρήσασα ὑπὸ τὸν ζυγὸν τόσοσ ἐντονον ὄχι μόνον τὸν ἔθνικόν, ἀλλὰ καὶ τὸν πολιτικὸν αὐτῆς χαρακτήρα, ἀπεδίδετο εἰς τὴν ἐλευθερίαν, κατόπιν ἀγῶνος, ὁ ὁποῖος ἐδόξασε καὶ ἐτίμησε τὴν νέαν Ἑλλάδα, καὶ ἀνύψωσε τοὺς μαχητὰς τοῦ Μπιζανίου εἰς τὴν ἔνδοξον περιωπὴν τῶν μαχητῶν τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Πλαταιῶν.

Ἡ ἄλωσις τῶν Ἰωαννίνων ἐχαιρετίσθη καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, παλαιὰν καὶ νέαν, δι' ἐκδηλώσεων ἀπεριγράφτου χαρᾶς, προεκάλεσε δὲ τὰ συγχαρητήρια καὶ ὄλων τῶν ξένων ἡγεμόνων, οἱ ὅποιοι εἰς τὸ πολεμικὸν αὐτὸ κατόρθωμα εἶδαν τὴν ὀριστικὴν πλέον ἐπιτυχίαν τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος, ἀφοῦ περιήρχοντο εἰς χεῖρας τῶν συμμάχων τὰ Ἰωάννινα, ἢ μίαν ἀπὸ τὰς τρεῖς μεγάλας ὠχυρωμένας θέσεις. Ἀπὸ τὴν Σκόδραν καὶ τὴν Ἀδριανούπολιν, οἱ Ἕλληνες εἶχον τὴν τιμὴν νὰ καταλάβουν πρῶτοι τὰ Ἰωάννινα μεθ' ὅλην τὴν ὀχύρωσιν τοῦ Μπιζανίου τρομερωτέραν τῶν δύο ἄλλων πόλεων.

Ἦδη δὲν ἔμενε πλέον παρὰ ἢ κατάληψις ὀλίγων σημείων πρὸς βορρᾶν διὰ νὰ συντελεσθῇ ἡ κατοχὴ τῆς Ἡπείρου, καὶ πρὸς τὰ σημεῖα ταῦτα ἐτράπη μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπον ἔμεινε εἰς τὰ Ἰωάννινα, διὰ ν' ἀπολαύσῃ δικαίαν ἀνάπαυσιν ἀπὸ τὴν πολύμηνον πολιορκίαν τοῦ Μπιζανίου.



Τὸ ἄλβανικὸν νεογνὸν ὑπὸ προστασίαν...



Ὁ Λοῦρος εἰς τὴν Ἡπειρον

## Δ'. — Η ΑΛΛΗ ΗΠΕΙΡΟΣ

Ἐἰς τὸ ὑπόμνημα, τὸ ὁποῖον εἶχον ὑποβάλει οἱ πληρεξούσιοι τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου, καθωρίζοντο λεπτομερῶς τὰ ὅρια τῆς Ἡπείρου, τὰ ὁποῖα διεξεδίκει ἡ Ἑλλάς. Τὰ ὅρια ταῦτα ἐχαράχθησαν οὕτως, ὥστε νὰ περιορισθοῦν αἱ ἐλληνικαὶ ἀξιώσεις εἰς τὴν καθαυτὴν Ἡπειρον μέχρις Ἀθλῶνος καὶ τῆς νησιῶδος Σάσωνος, νὰ μὴ θιχθῆ δὲ ἡ Ἀλβανία, ὑπὲρ τῆς ὁποίας τὸσον ἐνδιαφέρον εἶχον ἐκδηλώσῃ αἱ δύο συμμαχικαὶ Δυνάμεις, ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Ἰταλία. Μολονότι δὲ διὰ τῆς καταλήψεως τῶν Ἰωαννίνων θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρηθῆ, ὅτι ἡ Ἡπειρος, ἡ τοιοῦτρόπως ὀρισθεῖσα, ἦτο πλέον ἐλληνικὴ, ἐν τούτοις ἡ ἐκστρατεία ἐξηκολούθησε πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τὰ διεκδικούμενα ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ ἡ μὲν ἡρωϊκὴ Χειμάρρα εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ τοῦ γενναίου ταγματάρχου Σπυρομήλιου μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν σώματος ἐξ ἐθελοντῶν Ἡπειρωτῶν πρό πάντων, κατηρτίσθη δὲ καὶ σῶμα ἐξ ἐντοπίων, τὸ ὁποῖον συνήψεν ἐπανεπιλημμένας σφοδρὰς συμπλοκάς μετὰ σωμάτων Ἀλβανῶν καὶ Γκέκηδων. Ἀπέμειναν ὁμῶς τὰ ἄλλα.

Ἐθὺς λοιπὸν μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν Ἰωαννίνων, τὸ ἀνεξάρτητον σῶμα τοῦ συνταγματάρχου Ἀντωνίου Ἠπίτης ἐπροχώρησε πρὸς τὴν Παραμυθίαν, τὴν ὁποίαν καὶ κατέλαβε μετὰ δύο ταγμάτων πεζικοῦ καὶ δύο οὐλαμῶν πυροβολικοῦ. Τὸ σῶμα τοῦτο,

τεύματος, ὄχι μόνον κατέλαβε τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο διάφορα σημεῖα τῆς Ἠπειροῦ, ὄχι μόνον ἐκαθάριζε τὴν χώραν ἀπὸ τὴν πληγῆν τῶν ἀτάκτων στοιχείων, τὰ ὅποια τόσον ἠνώχλουν τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν, ἀλλὰ καὶ ἐξησφάλιζε τὰ πλάγια τοῦ ἑλληνικοῦ στρατεύματος δι' ἀληθῶς ἀξιοθαυμάστου εἰς ἐπιμονὴν καὶ εἰς γενναϊότητα ἐνεργείας.

Ἡ Παραμυθιά λοιπὸν κατελήφθη μετὰ τῶν περὶ ἐξ σημείων τὴν 23 Φεβρουαρίου καὶ τοιοῦτοτρόπως μία ἐπαρχία ἐξ εἴκοσι καὶ πλέον χωριῶν ἀκραιφνῶς ἑλληνικῶν περιήρχετο εἰς τὴν ἑλληνικὴν κατοχὴν.

Ἐκεῖθεν ἡ προέλασις ἐξηκολούθησε μετὰ μεγάλων δυσχερειῶν πρὸς τὴν Κόνιτσαν. Τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἠπειροῦ, ὀρεινότερον καὶ δύσβατον μὲ τὰς συγκοινωνίας διακεκομμένας ὑπὸ τῶν χειμῶνος, παρεῖχε τῶρα καὶ τὴν πρόσθετον δυσκολίαν, ὅτι ἐχρησίμευεν ὡς καταφύγιον τοῦ σώματος τοῦ Ἄλῃ-Ριζᾶ πασσαῦ τοῦ διαφυγόντος ἐξ Ἰωαννίνων κατὰ τὴν παράδοσιν. Μεθ' ὅλα ταῦτα τὴν 26 Φεβρουαρίου ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Κόνιτσαν γενόμενος ἐνθουσιωδῶς δεκτὸς ἀπὸ τοῦς κατοίκους.

Διὰ τὴν φύλαξιν τῆς Κόνιτσας ἀφέθη σῶμα στρατοῦ μικρὸν ἐνισχυόμενον ὑπὸ τῶν Ἠπειρωτῶν ἐθελοντῶν καὶ τῶν ἐξοπλισθέντων κατοίκων καὶ ἄλλο στράτευμα ἐπροχώρησε πρὸς τὴν Πρεμετῆν, τὴν ὅποιαν καὶ κατέλαβε τὴν 28 Φεβρουαρίου. Πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο ἡ ἀντίστασις τῶν Τούρκων ὑπῆρξε πεισματωδέστερα, ἀλλὰ τὸ ἑλληνικὸν σῶμα ἐπὶ βίαιον καὶ ὁ τουρκικὸς στρατὸς ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἀτάκτως πρὸς τὸ Βεράτιον. Ταυτοχρόνως εἰς ἄλλο σημεῖον, εἰς τὰς Φιλιάτας, ἄλλη σύγκρουσις ἀπέβη ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν σωμάτων καὶ οἱ Τούρκοι ἠναγκάσθησαν νὰ φύγουν καὶ ἐκ τοῦ σημείου τούτου. Ὅλα τὰ περὶ ἐξ χωρία εἰς τὸ μεταξὺ ὑψώσαν τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν καὶ κατελαμβάνοντο ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὁ ὅποιος τὴν 28 Φεβρουαρίου εἰσῆρχετο εἰς τὴν Πλασιδίτσαν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ Τσαμουριά ὀλόκληρος εἶχε πλέον καταληφθῆ ὑπὸ τοῦ στρατοῦ μας.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Μαρτίου ἡ 8 μεραρχία ὑπὸ τὸν Ματθαίουπόουλον ἐπροχώρησε πρὸς τὸ Χάνι Δερβενάκι μέχρι τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Δελβίνου καὶ Ἀργυροκάστρου. Εἰς τὴν Ἀρίντισαν ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τῆς Μεραρχίας συνεκρούσθη μὲ τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν ἀρκετὰ σημαντικῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων. Μετὰ πεισματῶδη ἀντίστασιν οἱ Τούρκοι ὑπεχώρησαν καὶ ἔμειναν εἰς χεῖρας μας αἰχμάλωτοι 30 ἀξιωματικοὶ καὶ 570 στρατιῶται.

Ἐμεινεν ἐπομένως ἀνοικτὸς ὁ δρόμος τοῦ Ἀργυροκάστρου, πρὸς τὸ ὅποτον ἐπροχώρησεν ἡ 8 μεραρχία καὶ τὸ κατέλαβε τὴν 4 Μαρτίου ἐν μέσῳ ἀπεριγράφτου ἐνθουσιασμοῦ τῶν κατοίκων. Ταυτοχρόνως δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ προσλαύνοντα ἑλληνικὰ τμήματα κατελάμβανον τὴν ἰδίαν ἡμέραν τὸ Δέλβινον καὶ τὴν Κλεισοῦραν.

Καὶ τέλος τὴν 7 Μαρτίου κατελήφθη τὸ Τεπελίον, ἡ πατρις τοῦ περικλήμου Ἄλῃ-Ριζᾶ τῶν Ἰωαννίνων. Ἐν τῷ μεταξὺ, ἐννοεῖται,

πλὴν τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας ἀνεφέραμεν ὀνομασί, κατελαμβάνοντο καὶ ὄλα τὰ πολυάριθμα διάμεσα χωρία, ὄλα ἑλληνικὰ καὶ ὑποδεχόμενα τὸν ἐλευθερωτὴν στρατὸν μὲ ἐκδηλώσεις φρενητιῶδους χαρᾶς.

Διὰ τῆς καταλήψεως τοῦ Τεπελενίου συνεπληρώθη ἡ Ἡπειρωτικὴ ἐκστρατεία. Ὁ δρόμος πρὸς τὴν Αὐλῶνα καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν ἦτο ἐλεύθερος. Ἐν τούτοις ἡ Ἑλλάς πεισθεῖσα εἰς τὰς προτροπὰς τῶν Δυνάμεων, καὶ διὰ νὰ εἶναι ἀξία τῆς εὐνοίας των, δὲν προέβη εἰς κατάληψιν τῆς πόλεως ἐκεῖνης, ἢ ὁποία προωρίζετο διὰ τὴν Ἀλβανίαν.

[Σκίτσα ἀπὸ τὴν ἠπειρωτικὴν ἐκστρατείαν]



Ὁ Ἀρχιστρατῆγος Διάδοχος ἐν Κανέτα





(Ὁ δημομαρκεῖος κήπος Μυτιλήνης με τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Θεράποντος δεξιᾷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον ἐν τῷ μέσῳ)

## ΑΙ ΝΗΣΟΙ

Ἡ ἑλληνικὸς στόλος ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ πολέμου εἶχε διαίρεσθῃ εἰς δύο μοίρας, εἰς Δυτικὴν τοῦ Ἰονίου ὑπὸ τὸν πλοίαρχον Ι. Δαμιανὸν καὶ εἰς Ἀνατολικὴν τοῦ Αἰγαίου ὑπὸ τὸν ὑποναύαρχον Κουντουριώτην. Ἐλαφροτέρα ἢ μοῖρα τοῦ Ἰονίου, ὡς μὴ ἔχουσα μεγάλην ἀκτίνα ἐνεργείας, ἐνισχύθη καὶ διὰ τινων ἐμπορικῶν ἐπιταχθέντων ὑπὸ τοῦ Κράτους. Ἰσχυροτέρα κατηρτίσθη ἡ μοῖρα τοῦ Αἰγαίου. Περιελάμβανεν αὐτὴ τὸ θωρηκτὸν «Ἀδέρωφ», τὰ καταδρομικὰ «Ψαρά», «Σπέτσαι» καὶ «Υἶρα», τὰ ἀνιχνευτικὰ «Λέων», «Πάνθηρ», «Ἱέραξ» καὶ «Ἀετός», τὸν στολισκὸν τῶν ἀντιτορπιλικῶν «Νέα Γενεά», «Κεραυνός», «Βέλος», «Ναυκρατοῦσα», «Δόγη», «Θύελλα», «Ἄσπις», «Νίκη», «Σφενδόνη» καὶ «Δόξα», τὸ καταδυόμενον «Δελφίν» καὶ τὰ τορπιλλοβόλα «11», «13», «14», «15» καὶ «16».

Τὴν 5 Ὀκτωβρίου ὁ Βασιλεὺς ἐπεθεώρησεν ἐπισήμως εἰς τὸ Φάληρον τὸν στόλον, ὃ ὁποῖος τὴν ἴδιαν ἡμέραν ἀπέπλευσε πρὸς ἀποκλεισμόν τῶν τουρκικῶν παραλίων καὶ παρεμπόδιον τῆς διὰ θαλάσσης μεταφορᾶς στρατοῦ καὶ πολεμοφοδίων τῶν Τούρκων. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας κατελάμβανε τὴν Λήμνον, τῆς ὁποίας ἡ τουρκικὴ φρούρα, μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν καὶ διασπορὰν ἀνὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου, ἠναγκάσθη βαθμηδὸν καὶ τμηματικῶς νὰ παραδοθῇ.

Ἐν τῷ μεταξύ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ στόλου ἐξηκολούθει τὸν ἄστυκτον ἐπὶ τῶν Ἀγαθῶν Ἑλλήνων ἑπιπέδων. Ὁ στόλος κατέλαβον σχε-

δόν ἀμαχητεί τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην καὶ τὰς λοιπὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, ὅσαι ἦσαν πλησιέστεραι πρὸς τὴν ἀκτίνα τῆς ἐνεργείας του. Μέχρι τῆς 18 Ὀκτωβρίου εἶχον καταληφθῆ ἡ Θάσος, ἡ Ἰμβρος, ἡ Σαμοθράκη, καὶ ἡ νησίς Ἅγιος Εὐστράτιος.

Τὴν 22 Ὀκτωβρίου τὸ ἀνιχνευτικὸν «Ἰέραξ» ὑπὸ τὸν ἀντιπλοίαρχον Ἄντ. Βρατσάνον, κατέλαβε τὰ Ψαρά καὶ ὑψωσε ἐπ' αὐτῶν τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν. Ἐκεῖθεν μικρὸν τμήμα τοῦ στόλου κατέπλευσε πρὸ τῆς Τενέδου, τὴν ὁποίαν κατέλαβε ἀμαχητεί.

Ἀπέμεναν ὅμως ἀκόμη αἱ μεγαλειότεραι νῆσοι πρὸς κατάληψιν. Ἐκ τούτων ἡ μὲν Μιτυλήνη εὐρίσκειτο μεταξὺ τῶν πρώτων εἰς τὸ σχέδιον τῆς καταλήψεως, ἡ δὲ Σάμος εἶχε πρὸ πολλοῦ κηρύξει



Ἡ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Χίου Ὁδὸς Εὐαγγελιστρίας

τὴν ἔνωσην αὐτῆς μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὴν Χίον οἱ Τούρκοι εἶχον προφθάσῃ νὰ μεταφέρουν ἰσχυρὰν φρουρὰν ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν Ζεκὴ πασσὰν ἀποφασισμένον ν' ἀντισταθῆ μέχρι ἐσχάτων μετὰ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ὁ τουρκικὸς στόλος θὰ κατῴρθωνε νὰ ἐκπλεύσῃ τῶν στενωδῶν, νὰ καταναυμαχήσῃ τὸν ἑλληνικὸν καὶ νὰ προστατεύσῃ τὰς νήσους. Ἐπίσης ἡ μικρὰ νῆσος Ἰκαρία, ἡ πλησιεστέρα πρὸς τὰ ἑλληνικὰ ὕδατα, εἶχεν ὑψώσῃ τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν.

Ὁ στόλος τοῦ Αἰγαίου ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον του. Ἡ Μιτυλήνη κατελήφθη, ἐνῶ οἱ ὀλίγοι φρουροῦντες αὐτὴν Τούρκοι κατέφυγον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εἰς τὰ πρὸς βορρᾶν μᾶλλον ὑπὸ Τούρκων κατοικούμενα χωρία, ὅπου καὶ παρεδόθησαν μετ' ὀλίγον. Ἐν ἀντιτορπιλικὸν δὲ κατέλαβε τὴν Ἰκαρίαν.

Ἡ κατάληψις τῆς Χίου ἔμως παρουσίασε δυσκολίας καὶ ἀπῆλθε ἐπὶ τῆς 25ης ἡμετέρας. Οἱ ἐξαπολιτικοὶ Τούρκοι τοῦ Ζεκὴ πασσὰ  
 Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istor  
 Restrictions apply.

ἀντέταξαν ἐπίμονον ἀντίστασιν. Ἡ «Μακεδονία» ὑπὸ τὸν πλωτάρχην Τσουκαλᾶν ἐδομάρδισε τὴν φρουράν, ἣ ὅποια κατέφυγεν εἰς τὰ ὄρη καταδιωκομένη ὑπὸ ἀποσπάσματος ἀποβατικοῦ. Εἰς τὴν μονὴν τῶν Ἁγίων Πατέρων οἱ Τοῦρκοι ἐπρόφθασαν καὶ ἔσφαξαν τοὺς καλογήρους, βοηθούμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ ἀποτόμου καὶ δυσβάτου τῶν βουνῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ, θὰ ἠδύνατο νὰ κρατήσουν ἐπὶ πολὺ τὰς θέσεις των, ἂν δὲν ἦτο τόση ἡ ὀρμὴ τοῦ ἀποβατικοῦ ἀποσπάσματος καὶ ἂν ἐπιτυχῆς κυκλωτικὴ κίνησις δὲν ἠπέλει νὰ περισφίγγῃ πανταχόθεν τοὺς Τούρκους. Αἱ μάχαι καὶ αἱ συμπλοκαὶ ἐστοίχισαν ἀριετὸν αἷμα, μεταξὺ δὲ τῶν τιμίων νεκρῶν ὑπῆρξε καὶ ὁ νεαρὸς δόκιμος Παστριακάκης ἡρωϊκώτατα πολεμήσας. Ἐν τούτοις ἡ ἄμυνα δὲν ἠδύνατο νὰ παραταθῇ ἐπ' ἀπειρον καὶ ὁ Ζεκή πασσᾶς ἠναγκάσθη νὰ παραδοθῇ αἰχμάλωτος.

Καὶ τέλος τὴν 2 Μαρτίου ἐλληνικὸς ἀποβατικὸς στρατὸς ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ θωρηκτοῦ «Σπέτσι» κατέλαβε τὴν Σάμον. Ἐντύπωσιν ἔκαμε διατὶ ἡ νῆσος αὕτη κατελήφθη τόσον ἄργα, πέντε σχεδὸν μῆνας μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐνεργείας τοῦ στόλου τοῦ Αἰγαίου. Ἐὰν ὁμως λάβωμεν ὑπ' ὄψει, ὅτι ἡ Σάμος ἐνεκα τῶν προνομίων τῆς εὕρισκετο ἐντελῶς ὑπὸ ἐξαιρετικᾶς συνθήκας καὶ ἦτο κατ' οὐσίαν ἐλληνικὴ, ἐνῶ ἄλλαι νῆσοι ἔπρεπε νὰ προηγηθῶν διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ κυριότης των, ἐξηγεῖται ἡ βραδύτης αὕτη, ἣ ὅποια ἄλλως τε οὐδεμίαν ζημίαν ἔφερε, ἀφοῦ ἡ Σάμος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου εἶχε καταργήσῃ τὰς τουρκικὰς ἀρχὰς καὶ εἶχεν ὑποχρέωσιν εἰς φυγὴν τοὺς περισσότερους Τούρκους.

Εἰς ὄλας τὰς νήσους, τὰς ὁποίας κατελάμβανεν ὁ ἐλληνικὸς στόλος, ἐγκαθίστατο ἀμέσως ἐλληνικὴ διοίκησις ὑπὸ Ἑλλήνας βασιλικούς ἐπιτρόπους, ἀπέμεινε δὲ καὶ φρουρὰ καὶ ἐγένετο πάντοτε καὶ μία τακτικὴ ἐπίδωξις ἐκ μέρους τοῦ στόλου διὰ τὸν φόβον αἰφνιδιασμοῦ ἐκ τῆς ἀπέναντι Ἀσιατικῆς ἀκτῆς. Πόσον δὲ δίκαιοι ἦσαν οἱ φόβοι οὗτοι ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἀποπέρας τοῦ τουρκικοῦ στόλου νὰ καταλάβῃ αἰφνιδιαστικῶς τὴν Τένεδον, ἀποπέρας, ἣ ὅποια ἀπέτυχεν ἄλλως τε οἰκτρῶς.

Τοιοιούτῳ ἄνευ αἱ νῆσοι τοῦ Ἀρχιπελάγους, πλὴν τῶν καταληφθεισῶν ὑπὸ τῶν Ἱταλῶν, περιήλθον καὶ αὐταὶ μετὰ αἰῶνων δουλείαν εἰς τὴν μῆτέρα πατρίδα, χάρις εἰς τὸν στόλον τῆς καὶ εἰς τὰ γενναῖα τῆς ἀποβατικὰ ἀγῆματα.

#### ΠΑΤΡΙΔΑ

*Πνευτοί, κροστοί κι' οἱ ἴσκιος σου καὶ τὰ νερά διαμάντια,  
καὶ νά! ἡ Μικαλὴ δίπλα σου ἡ ἀέρινη, κι' ἀγνάντια  
τὰ πελαγοσπάρτα Νησιὰ ὄγμμένα ἀράδα - ἀράδα  
κ' ἐμπρός σὰν ὄδηγῆτρα, Ἐοῦ, τοῦ δρόμου στὴν Ἑλλάδα.*

(Ἀπὸ τὰ «Νοσταλγικά».)

Z. ΣΙΑΒΡΗΣ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istitou  
Restrictions apply.



(Τὸ παραπλευρῶς τοῦ Ἑλλην. Φρουραρχείου ἐν Θεσσαλονικῇ κατάλυμα στρατωνισμοῦ Βουλγάρων, ἐκβιασθὲν καὶ διὰ πυροβόλων)

## Ο ΕΛΛΗΝΟΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

### Α΄.— Η ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ἡ ὑπογραφή τῆς προσωρινῆς Βαλκανοτουρκικῆς συνθήκης εὐ-  
 ρῆκε τοὺς συμμάχους πολὺ ἀναμεμιγμένους εἰς τὰ ἐδάφη, τὰ  
 ὅποια κατεῖχον. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὰ μέρη, τὰ ὅποια εἶχε κατα-  
 λάθει ὁ ἐλληνικὸς στρατός, ὑπῆρχε καὶ βουλγαρικὸς, ὡς καὶ εἰς  
 τὴν Θεσσαλονικίην. Ἐν τοῦτοις μία οὐδετέρα ζώνη ἐχαράχθη εἰς  
 τὰ ἐλληνοβουλγαρικὰ σύνορα πρὸς ἀποσόβησιν προστριβῶν.

Οἱ Βούλγαροι ὁμῶς, ἀκολουθοῦντες προδιαγεγραμμένον σχέδιον,  
 δὲν ἤρρησαν νὰ περάσουν δι' αἰφνιδιασμοῦ τὴν ζώνην αὐτὴν καὶ  
 νὰ καταλάβουν ἐλληνικὰς θέσεις ἐπικαίρους ἐπὶ τοῦ Παγγαίου  
 ὄρους. Καὶ διεμαρτυρήθη μὲν ἡ ἐλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ ἐξήν-  
 τλησε ὅλην τῆς τὴν ὑπομονὴν πρὸς εἰρηνικὴν λύσιν τῆς διαφο-  
 ρᾶς ἀπὸ ἐκείνης ὁμῶς τῆς ἡμέρας ἦτο φανερόν πλέον, ὅτι τὰ  
 πράγματα ἐφέροντο πρὸς πόλεμον. Ὅταν καὶ ἡ τελευταία ἐλπίς  
 ἐχάθη, ἀπεφασίσθη διὰ συντόμου ἐνεργείας νὰ συλληθῶν οἱ Βούλ-  
 γαροι τῆς Θεσσαλονίκης, οἱ ὅποιοι μένοντες ὀπίσω τοῦ ἐλληνικοῦ  
 στρατοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ προήλαυνε, ἦσαν ἱκανοὶ νὰ δημιουργήσουν  
 πρᾶγματα. Ἐγνώσθη ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας ἐσχεδιάζετο γενικὴ ἐπί-  
 θεσις καὶ προέλασις τῶν Βουλγάρων κατὰ τῆς Θεσσαλονίκης.

Τὴν 14 Ἰουνίου ὥρα 4 152210.5. Μέραρχος τῆς Β' Μερμαρχίας

στρατηγός Καλλάρης απέστειλεν εις τόν ἐπί κεφαλῆς τῶν Βουλγάρων ταγματάρχην ἐπιστολήν, διὰ τῆς ὁποίας τοῦ ἀνήγγελλε ὅτι κατόπιν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων, οἱ Βούλγαροι τῆς Θεσσαλονίκης ἔπρεπε νά παραδοθῶν. Μεσολαβήσει τοῦ Γάλλου προξένου οἱ Βούλγαροι ἐζήτησαν παράτασιν τῆς δοθείσης διώρου προθεσμίας. Ἡμίσειαν ὥραν μετὰ τὴν λήξιν τῆς νέας προθεσμίας, ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἤνοιξε πῦρ καθ' ὅλων τῶν κατεχομένων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων δημοσίων κτημάτων.

Εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς ἐπιθέσεως οἱ Βούλγαροι κατ' ἀρχὰς ἀπήντησαν διὰ ζωνοῦ πυρός. Ἄλλ' ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς, ὁ ὁποῖος εἶχε κανονίσει τὰς θέσεις ἀπὸ πρὶν, ἐπέφερε τοιαύτην καταστροφὴν, ὥστε οἱ Βούλγαροι ἤρχισαν νά παραδίδωνται εἰς διάφορα σημεῖα. Ζωηρότερον ἀντέστησαν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγ. Σοφίας, ὅπου ἐπετέθησαν οἱ Κρήτες χωροφύλακες διὰ τῆς λόγχης, καὶ εἰς τὸ Διοικητήριον, ὅπου ἡ ἀντίστασις παρετάθη μέχρι τῶν πρωϊνῶν ὥρων.

Τέλος τὴν πρωτὰν ὅλοι οἱ Βούλγαροι εἶχον παραδοθῆ, χίλιοι διακόσιοι τὸν ἀριθμὸν, ἐν οἷς ἀρκετοὶ τραυματῖαι. Ἡ ὅλη ἐνέργεια θαυμασίως διεξαχθεῖσα ἐστοίχισεν εἰς τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν πενήντα δύο ἄνδρες νεκροὺς καὶ τραυματίας, χωρὶς νά διασαλευθῆ ἡ τάξις, καὶ ἡ Θεσσαλονίκη ἦτο πλέον ἐλευθέρα ἀπὸ τοῦ Βουλγαρικὸν ἄγος. Ταυτοχρόνως ὁμοῦς ὁ ἀκήρυκτος πόλεμος ἤρχιζεν ἤδη. Ἡ τόσον θαυμασίως δράσασα Β' Μεραρχία, ἔσπευθε νά διευθυνθῆ πρὸς τὸν Λαχανᾶν, ὅπου ἐπέκειτο ἡ πρώτη μεγάλη μάχη.



Ἀπὸ τὰ ἀστεῖα τοῦ πολέμου

Ἡ μέλλουσα ναυτικὴ δόξα τῆς Βουλγαρίας



Τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα πρὸ τοῦ Κιλκίς

## Β΄. — ΚΙΛΚΙΣ

**Μ**ΙΑ ἀπὸ τὰς μεγαλειτέρας μάχας, ὄχι μόνον τοῦ ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου, ἀλλὰ γενικῶς τῶν πολέμων τῶν νεωτέρων χρόνων, εἶναι ἡ τριήμερος, ἡ περιλαμβάνουσα τὰς μάχας τοῦ Λαχανᾶ, Λιγκοθάνης καὶ Κιλκίς.

Ὁ βουλγαρικός στρατός, συγκείμενος ἐξ 88 ταγμάτων πεζικοῦ μετὰ ἀναλόγου δυνάμεως ἐκ τῶν ἄλλων σωμάτων καὶ μετὰ 180 τηλεβόλων, ἦτο παρατεταγμένος ἀπὸ τῶν ἐπικαιρῶν θέσεων τοῦ Παγγαίου μέχρι τῆς Δοϊράνης, σχηματίζων παρὰ τὸ Κιλκίς παράταξιν πυκνοτάτην μετὰ τὸ ἕν ἄκρον πρὸς τὴν Λιγκοθάνην καὶ Λαχανᾶν καὶ τὸ ἄλλο πρὸς τὴν Νιγρίταν. Ἡ παράταξις αὕτη εἶχεν ὀχυρώτατα ὀχυρώματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ σπουδαιότερα τοῦ Κιλκίς, ὅπου οἱ ἄνδρες ἠδύναντο νὰ πυροβολοῦν ἔρθῃσι. Ὅλης τῆς παρατάξεως τὰ τηλεβόλα ἦσαν περικεκαλυμμένα, ἐνισχύετο δὲ ἡ τεχνικὴ ὀχύρωσις καὶ διὰ τοῦ φυσικῶς ὀχυροῦ τοῦ ἐδάφους, τοῦ ὅπου αἱ πτυχαὶ ἀπετέλουν χαρακώματα.

Ἀπέναντι τόσῃς μεγάλῃς ἐχθρικῆς δυνάμεως τόσον τεχνικῶς καὶ φυσικῶς προστατευομένης, ὁ ἑλληνικός στρατός, ἰσοδύναμος, ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἐλθῃ διὰ τῆς ἀνοικτῆς πεδιάδος, ἀκάλυπτος, καὶ ἐπὶ ἐδάφους, εἰς τὸ ὅποιον δυσκολώτατον ἦτο ν' ἀναπτυχθῇ τὸ ἑλληνικὸν πυροβολικόν.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothefirio Dimosias Istori  
Restrictions apply.

Μεθ' ὅλα ταῦτα, εὐθὺς μετὰ τὸν καθαρισμόν τῆς Θεσσαλονίκης ἀπὸ τοῦς Βουλγάρους, δλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἐκινήθη μεθ' ὁρμῆς κατὰ τῶν Βουλγάρων καὶ ἡ μάχη ἤρχισεν εἰς τοξοειδῆς μέτωπον ἀπὸ Νιγρίτας μέχρι τοῦ κατωτάτου νοτιανατολικοῦ σημείου, εἰς ἔκτασιν ἔννενηντα ὀλοκλήρων χιλιόμετρον, κατὰ τὸ θαυμασιῶς ἐκείνῳ στρατηγικόν σχέδιον τοῦ Βασιλέως.

Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καθ' ἃς διήρκεσεν ἡ πεισματωδέστατῃ αὐτῇ μάχῃ, δὲν ἐσημειώθη καθ' ὅλον τὸ μέτωπον τῆς ἑλληνικῆς ἐπιθέσεως ἢ παραμικρά ἀτυχία, ἢ ἐλαχίστη ὑποχώρησις, ὁ μᾶλλον ἀσημαντος κλονισμός. Ὅλα τὰ σώματα μετ' ἑαυτὴν ἰδίαν ὁρμὴν ἐρρίφθησαν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐξετέλεσαν ἀκριβέστατα τὰς διαταγὰς, τὰς ὁποίας εἶχον λάβει.

Εἰς τὸ ἄκρον δεξιὸν τῆς ἑλληνικῆς παρατάξεως τὰ στρατεύματα μας διαρκῶς μαχόμενα ἔτρεψαν εἰς φυγὴν καὶ καταδιώξιν πέραν τῆς Νιγρίτας τὸν ἐχθρόν, αἰχμαλωτίσαντα δλόκληρον σύνταγμα κατόπιν πορείας, ἢ ὅποια χαρακτηρίζεται ὡς βεκόρ ταχύτητος καὶ ἀντοχῆς.

Τὸ κέντρον ἐπίσης συνήντησε μεγίστην ἀντίστασιν εἰς τὸ Κιλκίς, τοῦ ὁποίου τὸ ὅλον ἀποτελοῦν ἀπέραντον ὄχυρώτατον φρούριον, ἠλώθη διὰ σειρὰς ἀλλεπαλλήλων ἐφόδων διὰ τῆς λόγχης. Αἱ τάφοι τῶν βουλγαρικῶν ὄχυρωμάτων μετὰ τὴν ἄλωσιν ἐδρέθησαν πλήρεις βουλγαρικῶν πτωμάτων. Οἱ στρατιῶται μας ὑπεχρεώθησαν νὰ προχωρήσουν μετ' ἑαυτὴν τὴν λόγχην ἐπὶ ἀνοικτοῦ πεδίου εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς καὶ ἡμίσεως χιλιόμετρον, δεκατιζόμενοι εἰς τὸ μεταξὺ ἀπὸ τῆς ἐχθρικῆς σφαίρας, καὶ ὁμῶς προχωροῦντες.

Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῶν μαχῶν αὐτῶν ὁ βουλγαρικὸς στρατὸς ἔδειξεν, ὅτι μέχρι τέλους θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ κρατήσῃ τὰς θέσεις του, καὶ ἤρχισεν ὑποχωρῶν. Τὴν δευτέραν ἡμέραν αἱ μάχαι ἐφ' ὅλων τῶν σημείων ἐπανελήφθησαν πεισματωδέστεραι καὶ μετὰ μεγαλειτέρας διὰ τοῦς Ἑλληνας δυσχερείας. Διότι οἱ Βούλγαροι ὄχι μόνον ὑπεχώρουν εἰς τὰ κυριώτερα σημεία τῆς ὄχυρώσεώς των, ἀλλὰ καὶ ἔκαιον εἰς τὸ μεταξὺ τὰ μέρη, διὰ τῶν ὁποίων θὰ προήλκυεν ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς, ὁ ὁποῖος τοιοῦτοτρόπως ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ διέλθῃ διὰ φλεγομένων ἐκτάσεων.

Ἐν τούτοις ἡ προσέλασις ἐξηκολούθησεν ἀκράτητος. Πρὸς τὸν Λαχανᾶν καὶ τὴν Λιγιοθάνην καὶ τοῦς διαμέσους σταθμοὺς δεκαπέντε χιλιάδες Βούλγαροι τὴν τρίτην ἡμέραν ἐτράπησαν εἰς αὐτικὸν φυγὴν, ἀφήνοντες ὀπίσω των δεκαοκτὴν τηλεβόλα, ἑξ πολυβόλα καὶ πλήθος πυρομαχικῶν. Ταυτοχρόνως εἰς τὸ ἄκρον δεξιόν, αἱ ἑλληνικαὶ μεραρχίαι μετὰ ἡρωϊκὰς ἐφόδους κατεδίωξαν τὸν ἐχθρόν πέραν τοῦ Ματσικόδο, ἄλωσαντες καὶ τὰ περίφημα στενά τοῦ Καλιμόδου, τὰ ὅποια ἐθεωροῦντο ἀπόρητα. Τὸν δρόμον ἤνοιγον οἱ ἀκράτητοι εὐζωνοὶ, ἡγούμενοι μετ' ἑαυτὴν τὴν λόγχην, ἐξηκολούθησε δὲ τὴν τρίτην ἡμέραν ἢ καταδιώξιν πρὸς τὴν Δοϊράνην καὶ τὸ Κιλινδρί, ὅπου νέος βουλγαρικὸς στρατὸς ἐκ 15 χιλ. ἀνδρῶν, ἐρχόμενος εἰς βοήθειαν τοῦ Κιλκίς, κατετροπώθη.

Τοιουτοτρόπως καθ' ἑλλην τὴν ἔκτασιν τῶν 90 χιλιομέτρων ὁ βουλγαρικὸς στρατὸς με' ἑλλην τὴν μεγάλην του δύναμιν, τὰ τηλεβόλα του καὶ τὴν ὀχύρωσίν του, δὲν κατώρθωσε νὰ ἔχῃ οὔτε μίαν ἐπιτυχίαν καὶ ἠναγκάσθη εἰς ἔλα τὰ σημεῖα νὰ ὑποχωρήσῃ, ἀφίγων εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων τηλεβόλα, πολυβόλα, διάφορα ἄλλα ὅπλα, ἔππους καὶ πυρομαχικά.

Δύο περίπου χιλιάδες αἰχμάλωτοι συνελήφθησαν, μεταξὺ τῶν ὁποίων σύνταγμα ἐλόκληρον μετὰ τοῦ συνταγματάρχου του. Διὰ νὰ ἐννοηθῇ δὲ πόση ὑπῆρξεν ἡ τόλμη ἀφ' ἑνὸς τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀποκαρδίωσις τοῦ βουλγαρικοῦ, ἀρκεῖ ν' ἀναφερθῇ ὅτι μία συζυγαρχία ἀποτελουμένη ἀπὸ 70 ἄνδρας ὀχι μαχίμους, ἀλλ' ἀπησχολημένους εἰς τὴν μεταφορὰν τῶν πυρομαχικῶν, ἠχμαλώτισεν ἐλόκληρον βουλγαρικὸν τάγμα δυνάμειος ἄνω τῶν χιλίων ἀνδρῶν.



### Εἰς τὸν στρατηγὸν τῆς ὀπερέττας

(Ἐναμνήσεις τοῦ Χεσαχάμμεφ)

Ἦλθε, μᾶς τ' ἀνακάτωσε, μᾶς τὰ κάνανε ἄνω - κάτω,  
στὸ τέλος σφίχτηκε καὶ πάει... νὰ κἀνῆ τ' ὄνομά του!..

ΣΑΤΑΝΑΣ





Ἀπὸ τὸν Ἑλληνοβουλγαρικὸν πόλεμον — Λαχανᾶς

## Γ'. — ΔΟΪΡΑΝΗ

**Μ**ΕΤΑ τὴν τριήμερον μάχην τοῦ Κιλκίς, ὁ στρατός μας, ἂν καὶ κατάκοπος ἀπὸ διαρκεῖς πορείας καὶ μάχας, ἀνασυνετάχθη ἀμέσως καὶ κατεδίωξε τὸν ἐχθρὸν, χωρὶς νὰ χάσῃ οὔτε στιγμὴν.

Ὀὕτω τὴν 22 Ἰουνίου ἡ Μεραρχία τοῦ ἄκρου δεξιοῦ τῆς ἐλληνικῆς παρατάξεως μετὰ σφοδρὸν ἀγῶνα ἀπώθησε τὸν ἐχθρὸν, ὁ ὁποῖος ὑπεχώρησε ὀπισθεν τοῦ Στρυμόνος, πρὸς τὰς Σέρρας, ἀφοῦ κατέστρεψε τὰς γεφύρας τῆς Κομαριανῆς καὶ τοῦ Ὀρλιακοῦ.

Ἐνῶ δὲ αὕτῃ ἦτο ἡ ἐνέργεια τοῦ δεξιοῦ, πρὸς τὰ ἀριστερὰ δύο Μεραρχίαι στρατοῦ κατεδίωκον τὸν ἐχθρὸν, ὁ ὁποῖος φεύγων ὠχυρώθη εἰς τὰ φυσικὰ καὶ τεχνητὰ στενά τὰ πρὸ τοῦ σταθμοῦ καὶ τῆς πόλεως Δοϊράνης. Οἱ Βούλγαροι ἀντέστησαν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀπεγνωσμένως, ἀλλὰ πρώτη ἡ ταξιαρχία τοῦ ἱππικοῦ μας φθάσασα τοὺς δισκόρπισε καὶ συνέλαβε ἱκανοὺς αἰχμαλώτους.

Τὴν νύκτα ἔλην τὰ στρατεύματά μας εὐρίσκοντο ἐν ἐπαφῇ μετὰ τὰς ἐμπροσθοφυλακὰς τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὸ πρωὶ τῆς 23 ἡ μάχη ἐπανελήφθη σφοδροτέρα. Ριπιδσειδῆς ἀνάπτυξις τοῦ ἱππικοῦ ἀνεγνώρισε ὅλας τὰς κατεχομένας καὶ ἐγκαταλειπομένας ὑπ' αὐτοῦ θέσεις. Τρεῖς ἰδικαί μας Μεραρχίαι διεξήγγον τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὁ ὁποῖος ὠχυρωμένος εἰς τὰ στενά ἀνθίστατο ἀπεγνωσμένως. Ἄλλα ἀπὸ πρωΐας ἤδη ἡ μάχη ἀπέκλινεν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ τὸ εὖστοχον πῦρ τοῦ πυροβολικοῦ μας καὶ αἱ ἀλλεπάλληλοι ἐφο-

δοι διὰ τῆς λόγχης ἠνάγκασαν τὸν ἐχθρὸν περὶ τὴν δεκάτην πρωΐ-  
νῆν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ χαρακώματά του καὶ νὰ τραπῆ εἰς ἀτα-  
κτον φυγὴν, καταδιωκόμενος κατὰ πόδας ὑπὸ τῶν ἡμετέρων πρὸς  
βορρᾶν τῆς Δοῦράνης. Περὶ τὴν μεσημέριαν ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς  
εἰσήρχετο εἰς τὴν πόλιν ἐν μέσῳ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν κατοίκων.

Κατὰ τὴν διήμερον αὐτὴν μάχην ἠλώθησαν 12 ἐχθρικά πυρο-  
βόλα καὶ μέγιστος ἀριθμὸς πυρομαχικῶν. Ἡ Δοῦράνη, κεντρικὸς  
σιδηροδρομικὸς σταθμὸς, ἀπετέλει μεγίστην ἀποθήκην τροφίμων  
καὶ πυρομαχικῶν τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ, πάντα δὲ ταῦτα περι-  
ῆλθον εἰς χεῖρας τῶν ἡμετέρων. Οἱ Βούλγαροι φεύγοντες ἔρριπτον  
ὅ,τι ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν, δλόκληρος δὲ ὁ πρὸς τὴν Στρώμνισαν δρό-  
μος ἦτο ἐσπαρμένους ἀπὸ εἶδη ὀπλισμοῦ, πολεμικὰ ἐφόδια καὶ ἱμα-  
τισμοῦ. Πλείστοι Βούλγαροι φεύγοντες ἔπεσαν εἰς τὴν λίμνην καὶ  
ἐπνίγησαν, διὸ τὸ ἑλληνικὸν ἀρχηγεῖον ἠμπόδισε τοὺς στρατιώτας  
νὰ λουσοῦν ἢ νὰ πίουں ἐκ τῆς λίμνης, διότι μεταξὺ τῶν βουλγα-  
ρικῶν στρατευμάτων εἶχεν ἦδη ἐκδηλωθῆ ἡ χολέρα.

Εἰς τὰς μάχας τοῦ Κιλίκις καὶ τῆς Δοῦράνης ἔλαβε μέρος καὶ  
ἡ Γ' Μεραρχία τῆς Ἀδριανουπόλεως ἡ παρασημοφορηθεῖσα δι' εἰ-  
δικοῦ μεταλλίου. Οἱ στρατιῶται τῆς ἰδικῆς μας τρίτης Μεραρ-  
χίας οἱ νικῆσαντες τὴν μεραρχίαν αὐτὴν ἀφῆρσαν ἀπὸ νεκροῦς,  
τραυματίας καὶ αἰχμαλώτους τὰ μετάλλια καὶ τὰ ἐκρέμασαν αὐ-  
τοὶ «πρὸς εὐφυᾶ σατυρισμὸν» ὅπως ἔλεγε τὸ ἀνακονισθέν.



Ἦχὸν τοῦ βουλγαρικοῦ τύπου

«... Ἡ Βουλγαρία δικαιούται νὰ καυχᾶται ὅτι αὐτὴ μόνη ἦτο,  
εἶνε καὶ θὰ εἶνε ὁ ἐκπολιτιστικὸς παράγων μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς  
Βαλκανικῆς!...»



Ἑλληνοβουλγαρικός πόλεμος. — Στρώμιτσα

## Δ'. — ΣΕΡΡΑΙ - ΔΕΜΙΡ ΙΣΑΡ

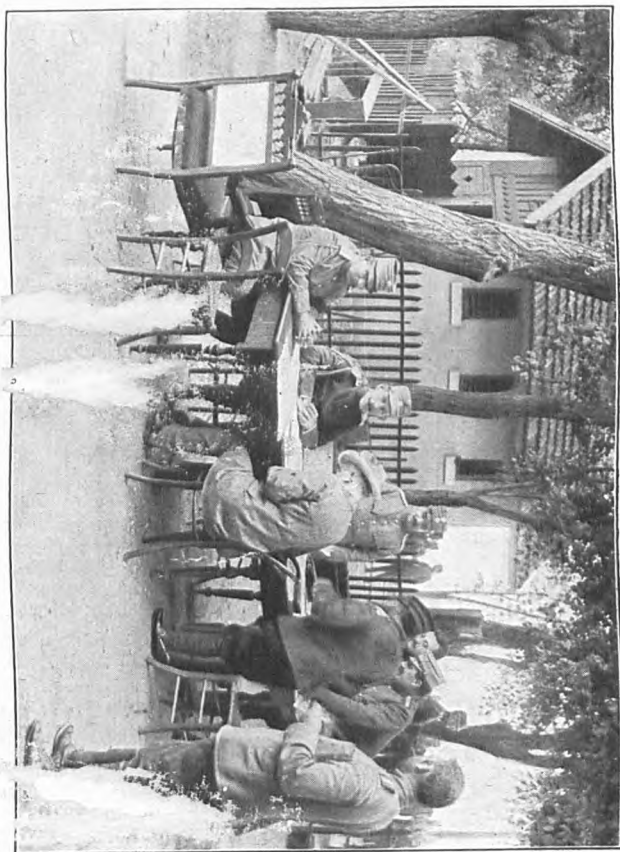
ΜΕΤΑ τὴν περιφανῆ νίκην καὶ κατάληψιν τῆς Δοῦράνης, ἣτις ἀπετέλει τὸ κέντρον ἐφοδιασμοῦ τῆς βουλγαρικῆς στρατιᾶς, τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα προήλασαν ραγδαίως καταδιώκοντα τὸν ἐχθρὸν πρὸς τὴν Στρώμιτσαν καὶ φθάνοντα ἐγγύτατα πρὸς τὴν γραμμὴν τῆς ὑποχωρήσεως τῆς κατὰ τῶν Σέρβων δρώσης βουλγαρικῆς στρατιᾶς πρὸς τὴν περιφέρειαν Κριβολὰν - Ἰσιτίπ - Κοτσάνων ἀπειλήσαντα τὴν ριζικὴν ἀποκοπὴν αὐτῆς. Οὕτως εἰς τοὺς Βουλγάρους ἀπεκλείσθη ἡ χρησιμοποίησις τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Δοῦράνης - Δεμίρ Ἰσάρ - Σερρών - Καβάλλας - Δεδεαγάτς πρὸς μεταφορὰν τῶν τροφῶν των. Κατόπιν σφοδρῶν ἐπιθέσεων κατὰ τῶν διαβάσεων τοῦ ὄρους Μπέλλες ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἐξηνάγκασε τὸν ἐχθρὸν φεύγοντα πρὸς τὸ Πετρίτσι, εἰς ἄτακτον φυγὴν καὶ κατέλαβε τὴν ὄχυρωτάτην θέσιν Κοσταρίναν.

Μετὰ πεισματώδη ἀγῶνα πρὸς τὰ στενὰ τοῦ Μπέλλες, αἱ ἑλληνικαὶ μεραρχίαι, προελαύνουσαι νικηφόρως πρὸς βορρᾶν, κατέλαβον τὴν 27 Ἰουνίου τὴν Στρώμιτσαν, αἱ δὲ τοῦ ἄκρου δεξιῶ διεξήγαγον ἀγῶνα ἐγγὺς τῆς σιδηροδρομικῆς γεφύρας τοῦ χανίου Δερβένι παρὰ τὸ Δεμίρ - Ἰσάρ. Τὴν δὲ ἐπομένην ἀπόσπασμα προσκόπων κατελάμβανε τὰς Σέρρας, ὅπου οἱ Βούλγαροι, ἐγκαταλείψαντες τὴν πόλιν καὶ φεύγοντες ἐν πανικῷ, ἀφήκαν πλῆθη ζυθοτροφιῶν καὶ πολεμικοῦ ἐφοδίου, ἀφοῦ πρότερον κατέσφαξαν 200 ὁμογενεῖς μετὰ φρικώδη βασανιστήρια, ἐλήστευσαν καὶ διήρπασαν τὰς περιουσίας

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.

Τὸ ἐν Χατζῆ Μρελιῶν Στάβλῳ, γὰρ Ἰ. Β. — Συνεργαστὰ Βασιλέως καὶ Βελητῶν



Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothefirio Dimosias Istoriou  
Restrictions apply.

τῶν χριστιανῶν, χύσαντες δὲ κιβώτια πετρελαίου εἰς πολλὰ σημεῖα τῆς πόλεως, ἐνέπρησαν καὶ μετέβαλον αὐτὴν εἰς ἐρείπια καὶ τέφραν, πλὴν τῆς τουρκικῆς καὶ βουλγαρικῆς συνοικίας.

Τὸ σχέδιον τοῦ ἑλληνικοῦ ἐπιτελείου ἦτο νὰ στενοχωρήσῃ τὸν ἐχθρὸν ἐντὸς τῶν στενῶν τῶν μεταξὺ Δεμίρ - Ἰσάρ καὶ Πιτρίτσι, ἵνα ἐξαναγκασθῇ οὗτος εἰς παραδόσιν ἢ φυγὴν πρὸς τὰ ὄρη. Οὕτω ἔν περὶ τὸν σὺνταγμα τὸ πρῶν τῆς 27 Ἰουνίου ἀναπτυχθὲν ἐβάδισε πρὸς τὸ Χατζῆ Μπεύλιχ, ἕτερον δὲ μεθ' ἑνὸς εὐρωπαϊκοῦ τάγματος ἀνήρχετο τὸ Μπέλες διὰ νὰ φθάσῃ τὴν κορυφογραμμὴν τὴν κυμανομένην μεταξὺ ὕψους 1250 - 1500 - 1600 μέτρων. Οἱ Βούλγαροι,



Ἡ πυρποληθεῖσα ἑλληνικωτάτη κομόπολις Δοξῆτο

προβλέποντες τὴν τοιαύτην διττὴν ἐνέργειαν τῶν ἡμετέρων, ἐτοποθέτησαν ἐγκαίρως εἰς τὰς κορυφογραμμὰς Μπέλεσι περὶ τὸν ἑξῆς δύο ὀρειβατικῶν πυροβόλων καὶ ἐμπροσθεν τοῦ ἑξῆς ἑνὸς ἐξῆς κόν μετὰ ἰσχυροῦ πυροβολικοῦ. Ἡ μάχη, ἡ τὴν ἑξῆς καὶ εἰς τὰ δύο μέτωπα, διεξήχθη λυσσώδης καὶ ἡμετέρας. Αἱ ἑλληνικαὶ μεραρχαὶ ἠγωνίζοντο παντὶ σθένει νὰ καταφέρουν ἐπιφανοῦς κτύπημα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ ἐκκαθαρίσῃν τελείως τὸ ὄρηογώνιον τὸ κλειόμενον μεταξὺ τοῦ Ἁγίου, ἡ μόνος, τῆς Στρωμνίτισης καὶ τῆς Θεσσαλονίκης ἀποκτιῶσαι οὕτως ἐλευθερίαν δράσεως εἰς τὸ τμήμα τὸ μεταξὺ Στρωμόνος καὶ Νέστου. Οἱ Βούλγαροι κατέχοντες πάντας τοὺς πρὸ τοῦ Δεμίρ Ἰσάρ δεσποζόντας λόφους, ἀντέταξαν ἀπεγνωσμένην ἀντίστασιν. Ἐν τούτοις ἡμετέρας ἠπείρωτο τὸ Μπέλες, ἡ δεσπόζουσα τῆς

διαβάσεως ἀπὸ Στρωμνίτης εἰς Πετρίτσι, κατεῖχτο ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τῶν ἡμετέρων. Τὴν νύκτα τὸ ἑλληνικὸν πυροβολικὸν κατώρθωσε νὰ καταλάβῃ ἐπικαίρους θέσεις, τὸ πρωτὶ δὲ τῆς ἐπομένης ἐπανέλαθε σφοδρότερον τὸ πῦρ. Οἱ Βούλγαροι, βλέποντες τὸ ἀδύνατον τῆς περαιτέρω ἀντιστάσεως, ἀπεπειράθησαν νὰ ἀνατινάξουν τὴν γέφυραν, τῆς ὁποίας καὶ κατέστρεψαν ἕν τόξον μὴ προλαβόντες νὰ τὴν καταστρέψουν ὀλοκλήρον, διότι οἱ ἡμέτεροι ἐπρόφθασαν καὶ ἐφόνευσαν δύο ἐκ τῶν ἀποπειρωμένων δυναμιστῶν.

Τέλος ὁ ἐχθρὸς ἐτράπη εἰς φυγὴν, ἐγκαταλιπὼν τέσσαρα τοπομαχικά, πολλὰ βλητοφόρα καὶ μεγάλην ποσότητα πυρομαχικῶν καὶ τροφίμων. Οὕτω δὲ τὴν 5ῃν ἀπογευματινὴν ὥραν τὸ Δεμίρ-Ίσάρ κατελαμβάνετο καὶ ἐπὶ τοῦ Διοικητηρίου τῆς πόλεως ἀνυψοῦτο ἡ ἑλληνικὴ σημαία.

Τὴν 1ην Ἰουλίου, μετὰ πείσμονα ἐπτάωρον μάχην παρὰ τὴν Ἄλι-στράτην καὶ Κριτσόβαν, ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἔτρεψε τὸν ἐχθρὸν εἰς φυγὴν καὶ κατέλαβε τὴν Δράμην μετὰ πληθῆος ὕλικῶν, ἐν οἷς καὶ 70 ἀμάξας πλήρεις διαφόρων εἰδῶν προερχομένων ἐκ τῆς λεηλασίας τῆς ἑλληνικῆς κωμοπόλεως Δοξάτου καὶ τῶν πέριξ χωρίων, τὴν ὁποίαν, ἀφοῦ ἐλεηλάτησαν καὶ κατέσφραξαν ἀγρίως περὶ τοὺς 600 Ἕλληνας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἱερεῖς, γυναῖκας, γέροντας, παιδία καὶ βρέφη, ἐπυρπολήσαν φεύγοντες καὶ μετέβαλον αὐτὴν εἰς ἔρειπια.



### Εἰς τοὺς ἥρωας τῆς φευγάλας

Ἀλήθεια, μᾶς νικήσατε... Μὲ τὰ ποδάρια ἐπ' ὄμον  
πρῶτο βραβεῖο ἐπήρατε σὶτὸ ἀγώνισμα τοῦ δρόμου!..

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

ΣΑΤΑΝΑΞ



ἡ ὁδὸς φέρει: ἐξ ἀνατολῶν πρὸς τὴν Τζουμαγιάν ὑπὲρ τὰ στενά τῆς Κρένας. Ταυτοχρόνως ἡ ἀριστερὰ πτέρυξ ἐκ δύο μεραρχιῶν ἀπωθήσασα τὸν ἐχθρὸν δι' ἀλληλοδιαδόχων ἐπιθέσεων, ἀπὸ τῶ Λεϊτιμι, τὸ Πέτσοδον, τὸ Σέρνοβο καὶ τὸ Παντζάριβο, ἐπροχώρησε εἰς τὸ αὐτὸ σχεδὸν ὕψος μὲ τὴν δεξιάν ἐπὶ ἄλλης πλαγίας μικρᾶς ὁδοῦ, τῆς πρὸς δυσμᾶς τοῦ Στρυμόνος πρὸς τὴν Τζουμαγιάν.

Οἱ Βούλγαροι, εἰρεθέντες πρὸ διπλοῦ ὑπερφαλαγγισμοῦ ἐκ δύο ταυτοχρόνως σημείων, ἀποκαμόντες δὲ ἀπὸ τὰς ἀλλεπαλλήλους ἐπιθέσεις, ἐπεισέθησαν ὅτι θά ἦτο ἀδύνατον νὰ κρατήσουν ἐπὶ πλεόν τὰ περίφημα στενά τῆς Κρένας, εἰς τὰ ὅποια εἶχον στηρίξῃ τὰς ἐλπίδας των. Μικρὰ ἐπιμονή των ἐκεῖ ἀκόμη θά ἐσήμαινε τελείαν ἐξόντωσίν των, ἢ αἰχμαλωτίων ὄλου τοῦ ἐκεῖ στρατιωτικοῦ σώματος. Καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τὰ ἐγκαταλείψουν. Ἀντάταξαν ὁμῶς ἀγριωτάτην ἀμυναν εἰς τὴν ἐξοδον αὐτῶν, ἣτις ἐστοίχισεν καὶ εἰς αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ εἰς ἡμᾶς πραγματικῶς μεγίστας ἀπωλείας.

Ἡ ἀναπτυχθεῖσα κατὰ τὰς μάχας αὐτὰς ἀνδρεία τῶν Ἑλλήνων ἐθαυμάσθη ὑπὸ ξένων στρατιωτικῶν δημοσιογράφων, οἱ ὅποιοι δὲν ἐπίστευαν ὅτι θά ἦτο δυνατὴ ἡ διάβασις μέρους τόσον φυσικῶς καὶ τεχνητῶς ὄχυροῦ, ὑποστηριζομένου ὑπὸ τοιαύτης δυνάμεως.

Ἐν τούτοις τῶν δυσχερειῶν αὐτῶν τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ἀπλῶς νὰ ἐπιβραδυνθῇ ὀλίγον ἡ ἑλληνικὴ προέλασις. Ἡ γενναϊότης τοῦ στρατοῦ καὶ ἡ θαυμασιὰ στρατηγικὴ ἔφερον τὸ ἀποτέλεσμά των.

Αἱ ἀπώλειαι τοῦ ἐχθροῦ κατὰ τὴν σειρὰν τῶν μαχῶν εἰς τὰ στενά τῆς Κρένας καὶ καθ' ὅλην τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μετώπου τῆς παρατάξεώς του, καθ' ἣν ἠριθμῆθησαν ἔνδεκα ἐν συνόλῳ μάχαι καὶ συμπλοκαί, ὑπῆρξαν μέγισται. Κυρίως ὁμῶς καταστρεπτικὴ ὑπῆρξεν ἡ ἀποθάρρυνσις ἢ παρατηρηθεῖσα μόλις ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἐύρεθη εἰς τὴν ἐξοδον τῶν στενῶν, διευθυνόμενος πρὸς τὴν Τζουμαγιάν. Τάγματα ὀλόκληρα ἐτράπησαν πρὸς ἀνατολὰς, ἀρνούμενα πᾶσαν ὑπηρεσίαν, ἐνῶ οἱ στρατιῶται, ἀπορρίπτοντες ὄπλα καὶ στολὰς καὶ ἀρπάζοντες τὰ ἐνδύματα χωρικῶν, εἰσῆρχοντο εἰς τὸ παλαιὸν βουλγαρικὸν ἔδαφος διευθυνόμενοι εἰς τὰ χωρία των.

Διὰ τῆς ἀλώσεως τῶν στενῶν τῆς Κρένας, ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἦτο ἐλεύθερος πλεόν νὰ βαδίσῃ πρὸς τὴν Τζουμαγιάν, ἀπέχουσαν μόλις σαράντα χιλιόμετρα. Μεθ' ὅλην δὲ τὴν ἐξάντλησιν τῶν ἀνδρῶν, ἡ πορεία ἐξηκολούθησε ταχεῖα μὲ τὸ σύνθημα:

— Στὴ Σόφια! Στὴ Σόφια!

#### ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

«Ἀλεξάνδρου τὴν Ἀσίαν ἐξημεροῦντος Ὁμηρος ἦν ἀνάγνωσμα· καὶ Περσῶν καὶ Σουσιανῶν καὶ Γεδρωσιῶν παῖδες τὰς Εὐρείδου καὶ Σοφοκλέους τραγωδίας ἦδον».

«Δι' Ἀλεξάνδρου τοὺς Ἑλλήνων θεοὺς Βάκτρα καὶ Καύκασος προσεκύνησαν».

(Πλούταρχος)

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothefirio Dimosias Istori  
Restrictions apply.





Η ελληνική προέλασις πρὸς τὴν ἄνω Τζουμαγιά

## ΣΤ'. — Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΤΖΟΥΜΑΓΙΑΣ

Ἡ βουλγαρικός στρατός, φεύγων μετὰ τὰς μάχας τῶν στενῶν τῆς Κρέσνας, συνεκεντρώθη πρὸς τὴν Τζουμαγιάν, ὅπου ἡ ἀντίστασις δὲν προσηνύετο ἰσχυρά. Αἰφνης ὁμως ἀνέλπιστοι ἐνισχύσεις ἐφθασαν εἰς τὸν ἐχθρικὸν στρατόν. Τέσσαρα συντάγματα τῆς πρώτης καὶ τῆς ἑκτῆς βουλγαρικῆς μεραρχίας, αἰτίνες εὐρίσκοντο πρὸ τῶν Σέρβων τοῦ Περὸτ καὶ τοῦ Τσάρεβο-Σέλο, καὶ τὸ 1 σύνταγμα τοῦ Φερδινάνδου καὶ τὸ 6 σύνταγμα, ὡς καὶ πολυάριθμα ἄτακτα σώματα ἀποσπασθέντα ἀπὸ τὴν ἔναντι τῶν Σέρβων παρατάξιν, εὐρέθησαν ἀπέναντι τῆς ἐλληνικῆς παρατάξεως.

Αἱ ἐνισχύσεις αὗται ἐπείσαν τὸν ἐχθρόν νὰ ἀντισταθῇ, καὶ μάστιστα ν' ἀποπειραθῇ ἐπιθεῖν πρὸς ἀνάκτησιν τῶν θέσεών του. Πράγματι ἀπὸ τῆς πρωτῆς τῆς 14 Ἰουλίου ἤρχισε καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν πολύνεκρος μάχη, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκατέρωθεν ἀνεπτύχθη πολὺ πείσμα καὶ γενναϊότης μεγάλη. Ἰδίως εἰς τὰ ὄχυράματα τῶν ὑψωμάτων 1378 καὶ 1078 Ν. Α. τῆς Τζουμαγιάς ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε τρομακτικός. Ἑλληνικὸν σύνταγμα τῆς δεξιᾶς πτέρυγος τρεῖς φορές ἤλωσε διὰ τῆς λόγχης τὸ ὑψωμα 1378 καὶ τρεῖς ἐξετοπίσθη ἀπ' αὐτοῦ, μέχρις ὅτου τέλος τὴν πρωτῶν τῆς ἐπομένης τὸ κατέλαθεν δριστηκῶς. Ἡ πρώτη ἐφοδος ἐγένετο ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς μάχης καὶ ἀπέβη ὑπὲρ τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ὥραν ὁ ἐχθρὸς, ἐνισχυθεὶς διὰ μεγάλων δυναμῶν, ἀντεπετέθη σαρκαστικῶς καὶ ἐξήντασις τὰς ὑπετέρας νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν θέσιν.

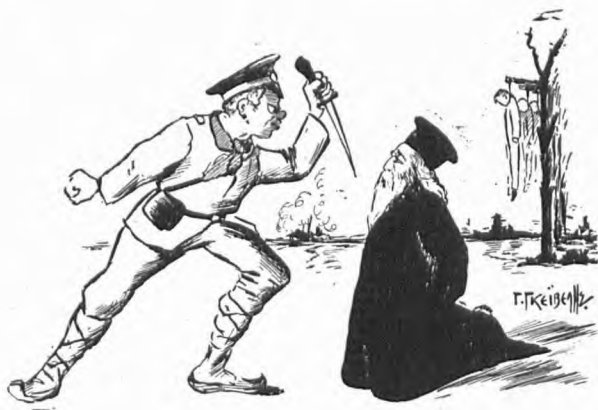
Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Ἄνασυνταχθέντες οἱ στρατιῶταί μας ἐπεχείρησαν δευτέραν λυσσώδη ἔφοδον κατορθώσαντες καὶ πάλιν νά ἐκδιώξουν τόν ἐχθρόν μετὰ μεγάλων ἀπωλειῶν. Ἄλλὰ καὶ νέαι ἐνισχύσεις ἤλθον εἰς τοὺς Βουλγάρους καὶ τὸ ὕψωμα ἀνεκτήθη ἐκ δευτέρου ὑπ' αὐτῶν ἄλλὰ καὶ τρίτην φοράν ἐξετοπίσθησαν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἀναγκασθέντων εἰς ὑποχώρησιν πάλιν πρὸ νέου ἐχθρικοῦ χειμάρρου.

Τέλος τετάρτη ἔφοδος λυσσώδεστέρα πασῶν ἐξησφάλισεν ὀριστικῶς τὴν κατοχὴν τοῦ αἱματοβαφοῦς τούτου ὑψώματος.

Μετὰ τοῦτο ἡ στρατιὰ τοῦ κέντρου ἐξηκολούθησε τὴν προέλασιν πρὸς τὴν Τζουμαγιάν ἀνευ ἀντιστάσεως, ἐνῶ ἐξ ἄλλου τὸ ἀριστερόν ἐμάχετο κατὰ πολυαριθμοῦ ἐχθροῦ διεκδικοῦντος βῆμα πρὸς βῆμα τὸ ἀγριον ἐκεῖνο ἔδαφος τὸ στερούμενον καὶ ἡμιονικῶν ἔτι δῶν.

Τοιοιούτρόπως ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς προελαύνων ἐσταμάτησεν εἰς τεσσάρων χιλιομέτρων ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Τζουμαγιας, τὴν ὁποίαν ὅμως εἶδε καιομένην. Οἱ Βούλγαροι φεύγοντες ἔθεσαν πῦρ εἰς τὴν ἐλληνικὴν καὶ τὴν τουρκικὴν συνοικίαν, ἀπὸ τὰς ὁποίας δὲν εὐρῆκε παρά ἐρείπια ὁ εἰσελθὼν τὴν ἐπομένην ἐλληνικὸς στρατὸς.



Οἱ Προῶσοι τῆς Ἀνατολῆς!..

Ποῦ καὶ πῶς ἐξεσπούσε τὸ πολεμικόν των μένος



Χατζή Μπειλίκι

## Ζ'. — ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΜΑΧΑΙ

¶ ΝΟ εἰς Βουκουρέστιον οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐμπολέμων κρατῶν εἶχον καταλήξῃ πλέον εἰς συμφωνίαν καὶ ἐπρόκειτο νὰ υπογράψουν τὴν εἰρήνην, καθ' ὅλον τὸ μέτωπον τῆς ἑλληνοβουλγαρικῆς παρατάξεως ἐξηκολούθουν λυσσαλέαι μάχαι, τῶν Βουλγάρων προσπαθούντων διὰ πάσης θυσίας ν' ἀνακόψουν τὴν προέλασιν τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐντὸς τῶν παλαιῶν βουλγαρικῶν συνόρων.

Ὅτω δύο μερραρχίαι ἀνερριχῶντο μετὰ τρομακτικούς ἀγῶνας μέχρι τῶν κορυφῶν τοῦ Χασάν πασσά, ἐξετόπιζον ἐκεῖθεν τὸν ἐχθρὸν ἀπὸ ὑψώματος εἰς ὑψωμα παρ' ὄλας τὰς ἀντεπιθέσεις, ἃς ἐχθρικά τμήματα κατέχοντα τὰς βορειοανατολικὰς ἀντηρίδας τοῦ ὄρους ἐξετέλουν κατὰ τὸ δεξιὸν τῆς παρατάξεώς μας. Ὅλαι αἱ θέσεις τοῦ ἐχθροῦ κατελήφθησαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἢ μίᾳ μετὰ τὴν ἄλλην, μετὰ μεγάλας ἀπωλείας. Ἐξηκριδύθη ὅτι ἐκ τῆς πραγματικῆς πλήρους δυνάμεως ταγματῶν τινῶν τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ μόλις ἀπέμειναν ζῶντες 40 — 50 ἄνδρες.

Συγκέντρωσις τοῦ ἐχθροῦ νέα πρὸς τὰ βουλγαρικὰ σύνορα καὶ ἄνωθεν τῆς Τζουμαγιᾶς ἀπεκρούσθη καὶ διεσκορπίσθη μετ' ἀπωλείων μεγίστων. Ἄλλη φάλαγξ αὐτοῦ ἐναντι τοῦ Τατῆρ-Παζαρτζίκι δυνάμεως ἐξ ἑκατῶν ἀνδρῶν μετὰ οὐκὼ πυροβόλων, ἀποπειραθεῖσα νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ δυνάμεως ἡμετέρας, ἀπεκρούσθη καὶ αὐτὴ ὑπὸ τῆς Μερραρχίας τοῦ ἡμετέρου δεξιοῦ καὶ ἀπουσενετέθη. Ὁ Μερραρχος ἐτηλεγράφη «κατετροπώσαμεν αὐτοὺς κατὰ κράτος».

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istitou  
Restrictions apply.

Αἱ μάχαι τῆς 17 Ἰουλίου, ἐπεκταθεῖσαι καθ' ὅλον τὸ μέτωπον τῆς παρατάξεως, ἀπολήξασαι δὲ πᾶσαι ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἐπανελήφθησαν τὸ πρωὶ τῆς ἐπομένης, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ υπογραφῇ ἡ ἀποφασισθεῖσα ἐν Βουκουρεστίῳ, μετὰ τὴν ὑποχώρησιν τῶν Βουλγάρων εἰς τὸ ζήτημα τῆς Καβάλλας, πενθήμερος ἀνακωχή. Ἀλλὰ καὶ τῆς τελευταίας ἡμέρας τ' ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν ἐξ ἴσου ἱκανοποιητικὰ διὰ τὸν ἑλληνικὸν στρατόν. Εἰς ὅλα τὰ σημεῖα οὗτος νικῶν προήλαυεν, ὅτε ἐσημάνθη ἡ ὥρα τῆς ἀνακωχῆς καὶ τὰ στρατεύματα ἔμειναν εἰς ἄς θέσεις εὐρίσκοντο.

Αἱ καταστροφαὶ τῶν Βουλγάρων κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας ὑπῆρξαν μέγισται. Καὶ ἐπολέμησαν μὲν οἱ στρατιῶται τοῦ στρατηγοῦ Ἰδάνωφ μετὰ λύσσης καὶ ἀνδρείας καὶ αἱ ἐπιθέσεις τοῦ ὑψώματος 1378 ἀπέδειξαν μεγάλην ὀρμὴν ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων, παντοῦ ὅμως νικηθέντες οἱ Βούλγαροι ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, ἀπορρίπτοντες τὰ ὄπλα καὶ τὸν ἱματισμὸν των. Ὑπολογίζεται ὅτι αἱ ἀπώλειαι τῶν Βουλγάρων κατὰ τὰς τρεῖς τελευταίας ἡμέρας ὑπερέβησαν τοὺς ὀκτακισχιλίους νεκροὺς καὶ τραυματίας.

Διὰ τῆς ἀνακωχῆς τῆς 18 Ἰουλίου ἔληξεν ὁ ἑλληνοβουλγαρικὸς πόλεμος, ἀφοῦ προσέθεσε λαμπροτάτας σελίδας εἰς τὴν νεωτέραν μας ἱστορίαν.



**Σύντομος Ἱστορία**  
**τῆς ἑλληνοβουλγαρικῆς συμμαχίας**  
 (διαπραχθεῖσα εἰς δύο σκηνάς)

Σκηνὴ Α.— Πῶς ἤρχισε ἡ συμμαχία

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istorias  
 Restrictions apply.



Σκηνή Β'. — Πῶς ἐτελείωσεν ἡ συμμαχία

### ΤΑ ΒΑΡΒΑΡΑ

ἩΧΟΛΟΓᾶ ὁ χαλκός, βροσιτᾶ τὸ σίδερο,  
λαμποκοπᾶ σπιθόβολο τὸ ἀτσάλι  
ὁ Χάρος ἀνεμόφτερος ξεκίνησεν  
ὑψώνοντας περήφανο κεφάλι.

Ἡχολογᾶ ὁ χαλκός καὶ κραῶς ἡ σάλπιγγα·  
(ἐρήμωσι, σφαγή, τρομάρες, θρήνοι...)

— Μῖσος στὸ μῖσος! γέμισε, ξεχείλισε  
τῆς ἐχθρας τὸ πολύχρονο λαγήμι.

Τὸ σίδερο βροσιτᾶ στρέψατε, βάρβαροι,  
σιτὰ σκοτεινά, σιτ' ἀνήλιαγα λημέρια·  
κρύψατε στὸ σκοτάδι, ξανακρύψατε  
βαθειὰ τὰ ματοσιτάλαχτα τὰ χέρια·

Λάμπει τ' ἀτσάλι στρέψατε σιτὰ Τάρταρα,  
σιτὰ Τάρταρα τὰ μαύρα, ὦ Ταρταρίνοι!  
Τοῦ ἡλίου τὸ φῶς ἐσᾶς δὲν οἶσ δρέγεται,  
οἶσ ἀποδιώγει ἐχθροὺς ἡ θεία Εἰρήνη.

[22 Ἰουνίου 1912]

ΙΩ. ΠΟΛΕΜΗΣ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothefirio Dimosias Istor  
Restrictions apply.



(Αρθ. 1).—Νοσοκομείο Ἐρυθροῦ Σταυροῦ στήν Πρέβεζα

## ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

ἮΤΑΝ Γεννάρης. Ἐρχόμεον ἀπό τήν Ἀγγλία κ' ἐπιτέλους ἔδλεπα ἥλιο καί ἀθηναϊκό ἥλιο, πού ἔλαμπε σέ κρουσταλλένια ἀτμοσφαῖρα. Τά βουνά γύρω ἦταν χιονισμένα καί ἡ θάλασσα, μακρυστά, λαμπύριζε κάτω ἀπό καταγάλανο οὐρανό. Χαρίσματα αὐτά πού τά ἔχουν πιά συνειθίσει οἱ Ἀθηναῖοι, μά πού φαίνονται ὄνειρα ὁμορφιάς σ' ἓνα πού ἔρχεται ἀπόξω.

Οἱ δρόμοι τῆς Ἀθήνας ἔρημοι. Λίγοι στρατιῶτες πληγωμένοι καί ἀρρωστημένοι καί ἀραιοί ἄλλοι διαβάτες. Ἐκεῖ πάνω στήν Ἠπειρο ἔακολουθοῦσε ἡ γιγαντομαχία τοῦ Μπιζανιοῦ. Καί τά βανάσια κάθε μέρα ἔφεραν ἀρρωστα καί πληγωμένα τ' ἀνδρειωμένα μας παλληκάρια.

\* \* \*

Σέ λίγες μέρες, χωρίς νά τό πολυκαταλάβω, βρέθηκα σ' ἓνα ἐπιτακτο βαπόρι γιά τήν Πρέβεζα. Συνώθηνα μιᾶ ἀποστολή γιά τό στρατό μας. Ταξιδιωτές λιγοστοί. Μερικοί ἀξιωματικοί καί τρεῖς κυρίες τῆς «Ἠπειρωτικῆς Περιθάλψεως». Χιλιάδες πρόσφυγες κρῶναν καί πεινοῦσαν στήν Ἠπειρο. Χρειάζονταν βοήθεια κ' οἱ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istoriki  
Restrictions apply.

συνταξιδιώτισές μου τούς τήν πήγαιναν. Ποῦ θά ἔμεναν, δέν εἶχαν ἰδέα. Εἶχαν ὁμως διάθεση νά δουλέψουν καί, καθὼς ἔμαθα ἔπειτα, βοήθησαν καί παρηγόρησαν πολύ κόσμο ἀπελπιωμένων καί πεινασμένων. Κι' ἓνα πρωὶ ξημερωθήκαμε στήν Πρέβεζα.

\* \* \*

Ἦταν, ἔπειτα ἀπὸ βροχή, ἡ θάλασσα γυαλί. Ἕνας γέρος βαρκάρης μᾶς ἔβγαλε ἔξω καί σέ λίγο πατοῦσα κατακτημένη γῆ. Ἡ Πρέβεζα, σάν τίς παλιές ἑλληνικὲς πόλεις, μὲ στενά δρομάκια καί σπίτια χαμηλά. Παντοῦ ἑλληνικὲς σημαίες. Κόσμος καί κόσμος παντοῦ. Πολίτες, στρατιῶτες, παπάδες μὲ ἀπαρχαιωμένα ράσα καί κάπου - κάπου κανένα χόντζας μὲ τὸ σαρίκι. Κ' ἔπειτα γιγαντένια φορτηγὰ αὐτοκίνητα, κάρρα, μουλάρια, σωστὸ πανδαμιόνιο.

Πέρασα τήν πρώτη μέρα μὲ τήν ἀποστολή μέσα στό νοσοκομεῖο τῶν πληγωμένων τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. (Φωτογρ. ἀριθ. 1). Κάπου 40 πληγωμένοι ἦσαν στό νοσοκομεῖο. Τὰ περισσότερα κρεβάτια ἀδειανά. Περίμεναν ὁμως πολλοὺς πληγωμένους ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα. Ἀρχισαν νά φθάνουν τὸ ἀπόγευμα μὲ ἀμάξια, σούστες, μουλάρια. Σὲ λίγη ὥρα γέμισε ἡ αὐλή. Μερικοὶ περπατοῦσαν μόνοι ἄλλους τοὺς βοηθοῦσαν νοσοκόμοι καί μερικοὺς τοὺς ἔφερναν μὲ φορεῖα. Οἱ πληγωμένοι προχωροῦσαν μὲ τάξη, ἔδιναν τ' ὄνομά τους κ' ἔπειτα τὸν ὄπλισμό τους. Τοὺς κοῦρευαν, τοὺς ἔπλεναν, ἀλλάζαν τὰ ρουχὰ τους καί ἴσια στό κρεβάτι.

Μὲ χαμόγελο ὄλοι στό πρόσωπο. Τόσων μηνῶν κακοπέραση, ὁ κόπος τοῦ ταξιδιοῦ, ὁ πόνος τῆς πληγῆς, καί οὔτε ἓνα παράπονο. Τὰ πρόσωπα μαυρισμένα μὰ γεμάτα ἀπὸ ἡμερη καί υπερήφανη ἔκφραση. Νόμιζες, ἔρχονταν ἀπὸ ἐκκλησιὰ κι' ὄχι ἀπ' ἄγριο πόλεμο. Ἐκανα νὰ βοηθήσω δεξιζ - ἀριστερζ, μὰ πάντα εὕρισκα ὀμπρός μου τὸ ἐπιδέξιο χέρι τῆς νοσοκόμου ἑτοιμο νὰ βοηθήσῃ. Μοῦ φωνάζει ὁ γιατρός: «θῶσέ τους κονιάκ' καί στὸν πρῶτο ποῦ ἔδωσα, μοῦ εἶπε: «Πιὲ ἡ ἀφεντιά σου πρῶτα!» Στὸ πλάγι μου, μιὰ Ἀθηναία γνωστή μου ἔπλενε ἓνα πληγωμένο. Μιὰ ἄλλη πιὸ κάτω ἔλεγε σ' ἓναν ποῦ εἶχε δυὸ λαβωματιῆς στό πόδι: «Ἡ μάννα σου θά εἶναι περήφανη γιὰ τίς πληγές σου» καί ἡ στιγμαία ἔκφραση τοῦ πόνου, ὅταν τοῦ ἔβγαζαν τὰ ρουχὰ του, χάθηκε μονομιᾶς ἀπὸ τὸ πρόσωπό του, ποῦ γέμισε ἀπὸ χαρὰ κ' υπερηφάνεια. Στὴν γωνιά ἓνας παραπονοῦνταν πῶς ἦταν ἀδικη ἡ πληγὴ στό χέρι του: «Δὲ θά μπορέσω, κύριε, νὰ εἶμαι ἐκεῖ ποῦ θά πᾶσι τὸ Μπιζάνι». Ἐκεῖνη ἡ κάμαρα ἦταν γεμάτη ἀπὸ πεποίθηση, αὐταπάρνηση, καρδιά μεγάλη. Ἕνα αἰσθημα, ποῦ δέν μπορῶ νὰ περιγράψω ἔσφιγγε τὴν καρδιά μου. Τί ἔθνησμός σιδερένιος! Πῶς θά ἤθελα ἐκεῖνη τὴ στιγμή νὰ ἦμουν στὴ θέση καί τοῦ πιὸ βαρεῖα πληγωμένου!

\* \* \*

Κ' ἔτο: ξημέρωσε ἡ ἄλλη μέρα. Καί τὸ νοσοκομεῖο μονομιᾶς βρέθηκε γεμάτο. Κ' οἱ γιατροί, οἱ νοσοκόμες ἐργάζονταν σὰ νὰ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.

('Αρθ. 2). — Σκίσα από την Πράβεια — Αθήνη στίσιον







(Αρθ. 3). — Γοητὸς Ἡπειρωτισσῆς

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.

(Ἰαθ. 4).— Πρόσφυγες Ἡεριοῶτες — γυναικὸς παρὰ



είχαν μόλις άρχίσει. Δέν είχαν άναπαυθή ένα λεπτό. Μά τί θά πή κούραση όμπρός στό έθνικό αίσθημα! Καί οι μεγάλοι μάρτυρες, οι πληγωμένοι στό κρεβάτια τους χαμογελοΰσαν. Γύρισα τά μάτια μου άπάνω. Μιά κατάχρυση στέγη σκέπαζε τήν κάμαρα γεμάτη από άνατολίτικους τύπους. Ποιάς ξεύρει τίνος πασαά ήταν εκείνο τό σπίτι. Τί ειρωνεία τής τύχης!

\* \*

"Ένας φίλος μου στρατιώτης μέ πήρε σπίτι του καί μου έδωσε μία καμαρίτσα. Ή νοικοκυρά του, ή κυρά Κωνσταντίνα, έκαμε ό,τι



(Άρθ. 5). — Ο όδηγός Βλαστός καί ό βοηθός του Λαδόπουλος

μπορούσε για να μέ περιποιηθή. Στην άλλη έπαιζαν ένα σωρό παιδιά (Φωτογρ. άριθ. 2). Παιδιά καί παιδιά στην Ήπειρο. Ο τόπος είναι γεμάτος. Ή φωτογραφία άριθ. 3 παριστάνει δυό γρηούλες, τύποι παλαιοί έλληνικοί, που χάθηκαν τώρα στην πολιτισμένη παληά Ελλάδα. Όλοένα φτάνουν πρόσφυγες Ήπειρώτες (Φωτογρ. άριθ. 4), γυναικόπαιδα δυστοχισμένα. Έρχονται από μακριά, πεινασμένα, έλσεινά, κατατρεγμένα από τήν τούρκικη καταδίωξη. Μά ή έλληνική Κυβέρνηση καί ή φιλανθρωπία όλους τούς περιποιούνται.

\* \*

Είχα να πάρω τήν άποστολή στην Φιλιπιάδα, 40 χιλιόμετρα μακριά. Αύτοκίνητα είχαν ή Έπιμελητεία πολλά, μά κουβαλοΰσαν

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Ist  
Restrictions apply.

## ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1914

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ		ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	
Ἡμέρ. 30. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 12 ἢ νύξ 12		Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 11 ἢ νύξ 13	
Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Ζυγὸν		Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Σκορπιὸν	
1 Δ	Ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου. Συμεὼν τοῦ Στυλίου καὶ Σύναξ. τῆς Θεοτόκου τῶν Μιασηνῶν.	1 Τ	Ἀνανίου τοῦ ἀποστ. καὶ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ.
2 Τ	Μάμαντος μάρτ. καὶ Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ.	2 Π	Κυπριανοῦ ἱερομάρτ. καὶ Ἰουστίνης μάρτ.
3 Τ	Ἀνθίου Νικομηδείας ἱερομ.	3 Π	Διονυσίου ἱερομάρτ. τοῦ Ἀρεοπαγίτου.
4 Π	Βαβύλα Ἀντιοχείας ἱερομ. καὶ Μωσέως τοῦ προφ.	4 Σ	Ἰεροθέου ἐπισκ. Ἀθηνῶν.
5 Π	Ζαχαρίου τοῦ προφ.	5 Κ	Χαριτίνης μάρτ.
6 Σ	Ἡ ἀνάμν. θαύμ. τοῦ Ταξιάρχ. Μιχαὴλ ἐν Χώναις.	6 Δ	Θωμᾶ τοῦ ἀποστ.
7 Κ	Σώζοντος μάρτ.	7 Τ	Σεργίου καὶ Βάχχου τῶν μαρτ. Πολυζωνίου.
8 Δ	Τὸ Γενέθλιον τῆς Θεοτόκου.	8 Τ	Πελαγίας τῆς ὁσίας.
9 Τ	Τῶν Θεοπατέρων Ἰωακείμ καὶ Ἀννης.	9 Π	Ἰακώβου Ἀλφαινοῦ τοῦ ἀποστ.
10 Τ	Μηνωδώρας, Μητροδώρας καὶ Νυμφωδώρας μάρτ.	10 Π	Φιλίππου τοῦ Ἀποστόλου ἐνὸς τῶν ἐπτὰ διακόνων καὶ Θεοφάνους τοῦ ὁσίου.
11 Π	Θεοδώρας τῆς ὁσίας, Εὐσταθίας μάρτ.	11 Σ	Πρόβου, Ταράχου καὶ Ἀνδρονίκου τῶν μαρτ.
12 Π	Αὐτονόμου ἱερομάρτ.	12 Κ	Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας μαρ.
13 Σ	Τὰ ἐγκ. τοῦ νοσοῦ τῆς Ἀναστάσ. Κορνηλίου Ἑκατ.	13 Δ	Κάρπου, Παπύλου, Ἀγαθοδώρου καὶ Ἀγαθωνίης μαρτ.
14 Κ	Ἡ Ὑψώσεις τοῦ τιμ. καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ.	14 Τ	Τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς ἐν Νικαίᾳ Ζ΄ Οἰκ. Συνόδου.
15 Δ	Νικητᾶ μάρτ. Φιλοθέου ὁσ.	15 Τ	Λουκιανοῦ μάρτ.
16 Τ	Εὐφημίας μεγαλομάρτ.	16 Π	Λογγίνου τοῦ ἑκατοντάρχου καὶ μάρτυρος.
17 Τ	Σοφίας μάρτ. καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῆς, Πιστεως, Ἑλπίδος καὶ Ἀγάπης.	17 Π	Ὡσημῆ τοῦ προφ. καὶ Ἀνδρέου τοῦ ὁσιομάρτ.
18 Π	Εὐμενίου Γορτύνης τοῦ θαυματουργοῦ, Ἀριάννης μάρτ.	18 Σ	Λουκᾶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.
19 Π	Τροφίμου μάρτυρ., Σαββατίου Δορυμέδοντος.	19 Κ	Ἰωὴλ τοῦ προφήτου. Οὐάρου μάρτυρος.
20 Σ	Εὐσταθίου μεγαλομάρτ.	20 Δ	Ἀρτεμίου μεγαλομ. καὶ Γερασίου ὁσ. τοῦ νέου.
21 Κ	Κοδράτου τοῦ ἀποστόλου καὶ Ἰωᾶ τοῦ προφ.	21 Τ	Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου.
22 Δ	Φωκᾶ ἱερομ. ἐπισκ. Σινώπης.	22 Τ	Ἀβερκίου τοῦ θαυματουργοῦ.
23 Τ	Ἡ Σύλληψις τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Πολυξένης τῆς ὁσίας.	23 Π	Ἰακώβου ἀποστόλ. τοῦ Ἀδελφοθέου ἀ' ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων.
24 Τ	Θέκλης τῆς πρωτομάρτ.	24 Π	Ἀρεθᾶ μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
25 Π	Εὐφροσύνης τῆς ὁσίας.	25 Σ	Μαριανοῦ καὶ Μαρτυρίου μαρ.
26 Π	Ἡ Μετάστασις Ἰωάν. τοῦ Θεολ. καὶ Εὐαγγελιστοῦ.	26 Κ	Τοῦ ἁγ. μεγαλομάρτ. Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου.
27 Σ	Καλλιστράτου μάρτ.	27 Δ	Νέστορος μάρτ.
28 Κ	Χαρίτωνος τοῦ ὁμολογ. Βαρούχ τοῦ προφ.	28 Τ	Στεφάνου τοῦ Σαββατίου.
29 Δ	Κυριακοῦ τοῦ Ἀναχωρητοῦ.	29 Τ	Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας καὶ Ἀβραμίου τοῦ ὁσίου.
30 Τ	Γρηγορίου ἱερομάρτ. ἐπισκ. τῆς μεγάλης Ἀρμενίας.	30 Π	Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας μαρτ.
		31 Π	Στάχου, Ἀπελλοῦ, Ἀριστοβούλου, Ἐπιμάχου, Ναρκίσσου,

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias I  
Restrictions apply.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1914

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ		ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	
Ἡμέρ. 30. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 10 ἡ νύξ 14		Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 9 ἡ νύξ 15	
Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Τοξότην		Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Αἰγόκερον	
1 Σ	Τῶν ἁγ. καὶ θαυματ. Ἀναργύρ. Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ.	1 Δ	Ναοῦμ τοῦ προφήτου. Φιλαρέτου ὁσίου.
2 Κ	Ἀκινδύνου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτύρων.	2 Τ	Ἀββαίου τοῦ προφήτου.
3 Δ	Ἀκειμιμᾶ μάρτ.	3 Τ	Σοφορίου τοῦ προφ. Ἀγγελικῆς Νεομάρτυρος.
4 Τ	Ἰωαννικίου ὁσ. τοῦ Μεγάλου. Νικάνδρου.	4 Π	Βαρβάρας μεγαλομ. καὶ Ἰωάν. τοῦ Δαμασκηνοῦ.
5 Τ	Γαλακτιῶνος καὶ Ἐπιστήμης μ.	5 Π	Σάββα τοῦ Ἁγιασμ. Διογένους.
6 Π	Παύλου ἀρχ. Κων/πόλεως τοῦ ὁμολογητοῦ.	6 Σ	Νικολάου ἐπισκόπ. Μύρων τῆς Λυκίας τοῦ θαυματουργοῦ.
7 Π	Τῶν ἐν Μελυτιῇ 33 μαρ. Λαζάρου ὁσ. τοῦ θαυματ.	7 Κ	Ἀμβροσίου ἐπ. Μεδιολάνων.
8 Σ	Ἡ Σύναξις τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Μιχαήλ.	8 Δ	Παταπίου τοῦ ὁσ. Σωσθένους ἀποστόλου.
9 Κ	Ὀνησιφόρου καὶ Πορφυρίου μ.	9 Γ	Ἡ σύλληψις τῆς Ἁγ. Ἀννης.
10 Δ	Τῶν ἐκ τῶν 70 ἀποστ. Ὀλυμπᾶ, Ροδιῶνος, Ἐράστου.	10 Τ	Μηνᾶ, Ἐρμογένους καὶ Εὐγράφου τῶν μαρτύρων.
11 Τ	Μηνᾶ, Βικτωρος καὶ Βικεντίου μαρτ. Στεφανίδος μάρτ. καὶ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου.	11 Π	Δανιὴλ τοῦ Στυλίου.
12 Τ	Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος καὶ Νείλου τοῦ ὁσίου.	12 Π	Σπυριδῶνος ἐπ. Τριμυθούνης τοῦ θαυματουργοῦ.
13 Π	Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.	13 Σ	Εὐστρατίου καὶ Λουκίας μαρτ.
14 Π	Φιλίππου τοῦ Ἀποστόλου.	14 Κ	Θύρσου, Καλλινίκου, Φιλήμονος μαρτύρων.
15 Σ	Γουρίας, Σαμωνᾶ καὶ Ἀβιβίου μαρτύρων.	15 Δ	Ἐλευθερίου ἱερομάρτυρος.
16 Κ	Ματθαίου τοῦ Εὐαγ. (Avent).	16 Τ	Ἀγγαίου προφῆτ., Θεοφανοῦς βασιλίσσης.
17 Δ	Γρηγορίου ἐπ. Νεοκαισαρείας.	17 Τ	Δανιὴλ προφῆτου καὶ τοῦ ἁγ. Διονυσίου τοῦ Ζακυν. ἀρχιεπ. Αἰγίνης.
18 Τ	Πλάτωνος καὶ Ρωμανοῦ μαρτ.	18 Π	Σεβαστιανοῦ καὶ Ζωῆς μαρτ.
19 Τ	Ἀβδίου τοῦ προφ. καὶ Βαρλαάμ μάρτυρος.	19 Π	Βονιφατίου μάρτυρος. Ἀγλαίας ὁσίας.
20 Π	Γρηγορίου τοῦ Δεκαπολίτου καὶ Προκλου Κων/λεως.	20 Σ	Ἰγνατίου ἱερομάρτυρ. τοῦ Θεοφύρου.
21 Π	Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου.	21 Κ	Ἰουλιανῆς καὶ Θεμιστοκλέους μαρτύρων.
22 Σ	Φιλήμονος τοῦ ἀποστόλου καὶ Ἀρχιπλου.	22 Δ	Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρ.
23 Κ	Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπ. Ἀκραγαντίνων καὶ Ἀμφιλοχίου ἐπ. Ἰκονίου.	23 Τ	Τῶν ἐν Κρήτῃ 10 μαρτύρων.
24 Δ	Κλήμεντος Πάπα Ρώμης.	24 Τ	Εὐγενίας ὁσιομάρτυρος.
25 Τ	Αἰκατερίνης Μεγαλομάρτυρος, Μερκουρίου μάρτ.	25 Π	Ἡ κατὰ σάρκα Γέννησις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. (Ἁγία τριήμερος καὶ κατάληξις).
26 Τ	Ἀλυπίου καὶ Νίκωνος τῶν μάρτ. καὶ μνήμη τοῦ ὁσ. Στυλιανοῦ τοῦ Παφλαγονός.	26 Π	Ἡ Σύναξις τῆς Θεοτόκου.
27 Π	Ἰακώβου μεγαλομ. τοῦ Πέρσου.	27 Σ	Τοῦ ἁγ. Στεφάνου τοῦ Πρωτομάρτυρος.
28 Π	Στεφάνου ὁσίου. τοῦ νέου.	28 Κ	Τῶν Ἁγίων Δισμυρίων μαρτ.
29 Σ	Παραμόνου καὶ Φιλομένου μαρτ. Οὐρβανοῦ ἐπ. Μακεδονίας.	29 Δ	Τῶν ἐν Βηθλέεμ ὑπὸ τοῦ Ἡρώδ. ἀναιρεθ. 14,000 ἁγ. Νηπιῶν.
30 Κ	Τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου.	30 Τ	Ἀνουσίας ὁσιομάρτυρος τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ.
		31 Τ	Μελάνης τῆς ὁσίας.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

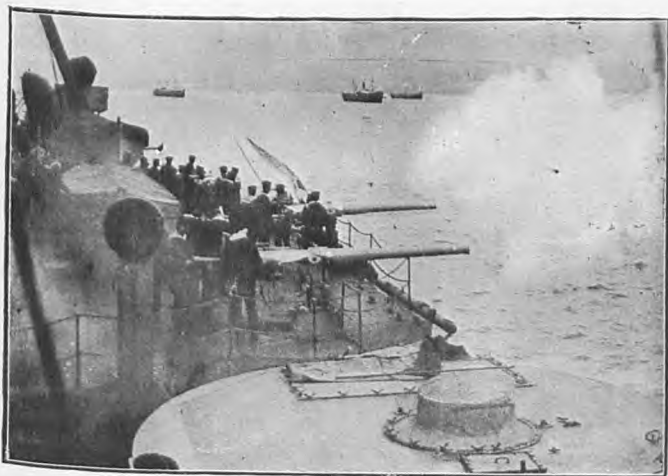
Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Restrictions apply.



ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ  
ὁ Ναύαρχος τοῦ Ἑλληνικοῦ Στόλου

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias  
Restrictions apply.



Ὁ Ἀβέρωφ βάλλων κατὰ τὴν ὥραν τῆς ναυμαχίας

## ΑΙ ΔΥΟ ΝΑΥΜΑΧΙΑΙ

ἈΠΟ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου, κατὰ τὸν ὅποιον περιφανεῖς θρίαμβοι ἔστεψαν τὰ ἑλληνικὰ ὄπλα, εἰς μᾶτην ὃ ἡμέτερος ὑπὸ τὸν Κουντουριώτην στόλος ἀνέμενε καὶ τὴν κατὰ θάλασσαν ἀσφαλῆ νίκην. Δυστυχῶς ὁ τουρκικὸς στόλος, κλεισμένος εἰς τὰ στενὰ τῶν Δαρδανελλίων ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἑπακτίων φρουρίων, δὲν ἐξήρχετο ὃ δὲ ἑλληνικὸς μὲ τὸν «Ἀβέρωφ» ἐπὶ κεφαλῆς ματαίως ἀνέμενε περιπολῶν μεταξὺ Σαμοθράκης καὶ Τενέδου. Ἐπανειλημμένως ὁ τουρκικὸς στόλος ἀπέστειλεν ἐλαφρότερα τινὰ πλοῖα τοῦ ὧς προσκόπους νὰ δοκιμάσουν ἔξοδον, μίαν δὲ φορὰν ἐπρόβαλε καὶ τὸ θωρακισμένον εὐδρομον «Τουργούτ Ρεῖς». Ἀλλὰ μόλις τὰ πλοῖα αὐτὰ ἐγένοντο ἀντιληπτὰ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων καὶ ὁ στόλος μας ἠτοιμάζετο νὰ τὰ καταδιώξη, ταῦτα ἀπεσύροντο ἐσπευσμένως εἰς τὰ στενὰ, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν μεγάλων φρουριακῶν πυροβόλων, καὶ ἡ καταδίωξις ἀνεκόπτετο, διότι θὰ ἦτο ἀφροσύνη ὃ ἑλληνικὸς στόλος νὰ ἐκτεθῆ εἰς τὰ πυρὰ τῶν τηλεβόλων τῶν ὀχυρωμάτων, ὅτε θὰ κατεστρέφετο ἀσφαλῶς χωρὶς νὰ ἐπέλθῃ τὸ παραμικρὸν εὐχάριστον ἀποτέλεσμα.

Τέλος τὸ πρῶτὸ τῆς 3 Δεκεμβρίου 1912, ἐνῶ ὃ ἑλληνικὸς στόλος ἔπλεε μεταξὺ Κεφάλου, Ἰμβρου καὶ ἀκτῆς Καλλιπόλεως, εἶδεν ἑξαφνα περὶ τὴν 8,20' τὸν τουρκικὸν ἐξερχόμενον ἀπὸ τὰ στενὰ.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetirio Dimosias I  
Restrictions apply.

Ὁ στόλος ἀπετελείτο ἀπὸ τὸ «Τουργοὺτ Ρεϊς», τὸν «Μπαρμπαρόσαν», τὸ «Μασσουδιέ», «Ἀσάρι Τεφήκ», ἀπὸ τὸ καταδρομικὸν «Χαμηδιέ» καὶ ἑμάδα ὀκτὼ τορπιλλοβόλων.

Μόλις προέβαλεν ἀπὸ τὰ στενὰ ἡ μοίρα αὐτὴ, τέσσαρα θωρηκτὰ τῆς ἀπεσπάρθησαν καὶ παρέπλεον πρὸς τὴν ἀκτὴν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἑλληνικὸς στόλος διχασθεὶς καὶ αὐτὸς ἔστειλε μέρος τοῦ μὲ τὸν «Ἀθέρωφ» ἐπὶ κεφαλῆς πρὸς τὰ τέσσαρα αὐτὰ θωρηκτὰ, καὶ ὅταν ἔφθασεν εἰς ἀπόστασιν 12 χιλιομέτρων, ἐδέχθη τὸ πῦρ τῶν ἐχθρικών. Ἀμέσως τὰ ἑλληνικὰ ἀπήντησαν καὶ εἰς τὰς 9 καὶ 25 ἡ ναυμαχία ἐγενικεύετο.

Μετὰ δέκα λεπτὰ ὁ «Ἀθέρωφ» ἀποσπασθεὶς τῶν ἄλλων πλοίων ἐχείρισε τολμηρῶς δεξιᾷ, διὰ νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ θέσῃ τὸν ἐχθρὸν μεταξὺ δύο πυρῶν. Ἡ κίνησις αὐτὴ, ἐκθέτουσα εἰς μεγάλους κινδύνους τὸ μεγαλειότερον ἑλληνικὸν θωρηκτόν, βεβαίως δὲν ἦτο σύμφωνος πρὸς τοὺς αὐστηροὺς κανόνας τῆς ναυτικῆς πολεμικῆς. Αὐτὴ ἡ τὸλμη τοῦ γενναίου Κουντουριώτη ἐθαυμάσθη ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἐπροκάλεσεν εὐμενέστατα σχόλια διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν Ἑλλήνων θαλασσινῶν.

Ὁ «Ἀθέρωφ» προχωρῶν μὲ ὄλην του τὴν ταχύτητα ἔφθασε τὴν τουρκικὴν ναυαρχίδα εἰς ἀπόστασιν 2.900 μέτρων, ἐνῶ τὰ θωρηκτὰ «Σπέτσαι», «Ψαρά» καὶ «Γῆρα» ὑπὸ τὸν μοίραρχον κ. Γκίνην ἔφθασαν εἰς ἀπόστασιν 4.100 μέτρων. Μόλις ὁ τουρκικὸς στόλος εἶδε τὴν ὀρμητικὴν αὐτὴν ἐπιθεσιν, ἔδειξε καταφανῆ σημεῖα συγχύσεως. Ἐνῶ δὲ ὁ «Ἀθέρωφ» ἐπλησίαζεν, ἡ τουρκικὴ ναυαρχίς, στρέψασα ἀποτόμως δεξιᾷ, ἐτράπη εἰς φυγὴν καὶ ἐχώθη εἰς τὰ στενὰ ἀκολουθουμένη ἀτάκτως ἀπὸ τὰ ἄλλα πλοῖα.

Ὁ «Ἀθέρωφ» εἰς τὸ μεταξὺ εἶχεν εἰσελθῆ εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς βοῆς τῶν τηλεβόλων τῶν φρουρίων, βλέπων δὲ ὅτι ἡ καταδίωξις ἦτο πλέον ἄσκοπος ἔστρεψεν ἄριστερά καὶ ἐξῆλθε τῆς ἐπικινδύνου ζώνης ἀκολουθούμενος καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα πλοῖα. Θὰ ἦτο ἡ ὥρα 10.30' ὅταν ὁ ἐχθρὸς πλέον εἶχε φύγει, δευλιῶσας πρὸ τῶν πυρῶν τοῦ «Ἀθέρωφ» καὶ ἕνεκα τῶν μεγάλων ζημιῶν, τὰς ὁποίας ὑπέστη ὡς ἐξηκριθῆθη ἀργότερα. Τὰ ἰδικὰ μας πλοῖα δὲν ὑπέστησαν καμμίαν σημαντικὴν βλάβην, τοῦ «Ἀθέρωφ» δὲ μόνον τὸ ἐπιστέγασμα ἐδέχθη μίαν βολήν, ἡ ὁποία τοῦ ἔκαμε μερικὰ ἀσημαντα ρήγματα. Ἐπίσης αἱ ζημίαι εἰς ἀνθρώπους ὑπῆρξαν μικραὶ, διότι μόνον ὁ καλευστὴς οἰακιστὴς τοῦ «Ἀθέρωφ» Καζιντζάρης ἐφονεύθη, ἐτραυματίσθησαν δὲ ἕνδεκα ἐκ τοῦ πληρώματος, ἔξ ὧν εἷς, ὁ ἀνθυποπλοίαρχος Μαμούρης, ἀπέθανε μετ' ὀλίγας ἡμέρας.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ναυμαχίας ἀπερίγραπτος ὑπῆρξεν ὁ ἐνθουσιασμός καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν πληρωμάτων. Ὅταν δὲ αἱ λεπτομέρειαι τῆς ναυμαχίας ἐγνώσθησαν, ὀλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐδονήθη ἀπὸ ἐνθουσιασμοῦ καὶ συγκίνησιν, ἀλλὰ καὶ ξένα ἐφημερίδες ἔγραψαν ἄρθρα πλήρη θαυμασμοῦ διὰ τὸ ἑλληνικὸν ναυτικόν.

Μετὰ τὴν πρώτην αὐτὴν ἀποτυχοῦσαν ἀπόπειραν ἐξόδου ὁ τουρκικὸς στόλος κατελύθη ἀπὸ μεγάλην ἀποθάρρυσιν. Ἐν τούτοις



νεώτεροι αξιωματικοί, φλεγόμενοι από την επιθυμίαν δράσεως, εξέδισαν τους αρχηγούς των και εις δευτέραν απόπειραν. Πραγματικῶς κατόπιν τρομερῶν διενέξεων, αἱ ὁποῖαι φαίνεται ὅτι διεδραματίσθησαν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἰανουαρίου, ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις νὰ ἐξέλθῃ ἡ ἀρμάδα ἀπὸ τὰ στενά κατὰ τὴν πρώταν τῆς τετάρτης πρὸς τὴν πέμπτην Ἰανουαρίου.

Τῷ ὄντι τὴν ὀρισθεῖσαν πρώταν ἔν καταδρομικόν καὶ ἔν αντιτορπιλικόν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν ἔξοδον τῶν στενῶν. Ὁ ἑλληγνικός στόλος ἀπομακρυσμένος πρὸ τῆς Ἰμβροῦ δὲν ἐφαίνεται, καὶ τὰ δύο πολεμικὰ ἀναθαρρήσαντα εἰδοποίησαν καὶ τὰ ἄλλα. Πραγματικῶς δὲ περὶ τὴν 8<sup>1/2</sup> τῆς πρώτας ὀλόκληρος ὁ τουρκικός στόλος, ἀποτελούμενος ἀπὸ τὰ «Τουργοῦτ Ρεῖς», «Μπαρμπαρόσαν», «Μεσουδιέ», «Μετζητιέ», «Ἀσάρι Τεφήκ» καὶ ἕξ ἀντιτορπιλικά, ἐξῆλθε τῶν στενῶν καὶ διηυθύνθη πρὸς τὴν Λήμνον.

Τὴν πρώτην γραμμὴν ἀπετέλουν τὰ θωρηκτὰ «Τουργοῦτ» καὶ «Μπαρμπαρόσας», τὰ δὲ ἄλλα ἠκολούθουν ἀποτελοῦντα τὴν δευτέραν γραμμὴν. Ὁ ἑλληγνικὸς ναύαρχος, ἀντιληφθεὶς τὴν ἔξοδον τοῦ στόλου, ἐτηλεγράφησεν ἀμέσως διὰ τοῦ αὐρυμάτου εἰς ὄλα τὰ πλοῖα του: «Ἐμπρὸς διὰ τὴν ἀγαπημένην μας πατρίδα. Τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν σημερινὴν ἡμέραν. Φανήτε λέοντες». Ὅταν τὸ τηλεγράφημα τοῦ ναυάρχου ἀνεγνώσθη εἰς τὰ πληρώματα, ζητωκραυγαὶ βροντωδεῖς τὸ ὑπεδέχθησαν, καὶ ὁ ἑλληγνικός στόλος παρετάχθη ἀμέσως εἰς μάχην μὲ τὰ θωρηκτὰ εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν. Δύο ἑλληγνικὰ ἀντιτορπιλικά ἐτέθησαν εἰς καταδιώξιν τοῦ «Μετζητιέ», περὶ ὥραν δὲ 11<sup>1/2</sup> ἤρχισε γενικὸν πῦρ ἐξ ἀποστάσεως ἑννέα χιλιάδων μέτρων.

Πρῶτον ἐδοκίμασε τ' ἀποτελέσματα τῆς ἐπιθέσεως τὸ «Μεσουδιέ», ἐπὶ τοῦ ὁποῖου πεσοῦσα μία ὄδις τῶν «Ψαρρῶν» ἔφερε τὴν ἀναστατώσιν καὶ τὸν πανικόν. Τὸ τουρκικόν θωρηκτὸν ἐτράπη ἀμέσως καὶ ὀλοταχῶς πρὸς τὰ στενά. Ἀλλὰ ναυτοχρόνως περίπου ὁ «Ἀθέρωφ» καὶ αἱ «Σπέσαι» κατεδίωκον τὴν ναυαρχίδα «Τουργοῦτ Ρεῖς», ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐξηφανίσθη ἡ μεγάλη σημαία τοῦ ναυάρχου. Ἄλλη ὄδις τῶν ἑλληγνικῶν θωρηκτῶν ἐξερράγη εἰς τὰ πλευρά τοῦ «Μπαρμπαρόσας» καὶ τοῦ ἐπροξένησε τεράστιον ρήγμα μεταξὺ τοῦ πρῶτου ἴστου καὶ τοῦ μηχανοστασίου. Πυρκαϊὰ ἐκραγεῖσα εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦ σκάφους ἐπέτεινε τὸν πανικόν καὶ τὴν σύγχυσιν, ὅτε νέα ὄδις διαρρήξασα τὴν ἄλλην πλευρὰν εἰσῆλθεν εἰς τὸ κάρρὲ τῶν αξιωματικῶν καὶ τὸ κατέστρεψε.

Τὸ «Μεσουδιέ» φεύγον πρὸς τὰ στενά ἠκολούθησαν ἀπὸ κοντὰ τὸ «Τουργοῦτ Ρεῖς» μὲ σημαντικὰς βλάβας, καὶ ἠμικατεστραμμένως ὁ «Μπαρμπαρόσας». Ἀπέμεινε τὸ «Μετζητιέ», τὸ ὁποῖον ὡς ἐκ τοῦ σημείου τῆς παρατάξεως, εἰς ὃ εὗρισκετο, δὲν εἶχεν ἀκόμη θυχθῆ. Ἐν τούτοις βλέπον, ὅτι τὰ ἄλλα πλοῖα τῆς ἀρμάδας εἶχον τραπῆ εἰς φυγὴν, ἠκολούθησε καὶ αὐτὸ καὶ ἔσπευσε νὰ τεθῆ μετὰ τῶν ἄλλων ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν ἐπακτίων πυροβόλων.

Ἐπὶ δύο ὥρας διήρκεσε ἡ καταδιώξις τοῦ ἑλληγνικοῦ στόλου ὑπὸ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

τοῦ ἡμετέρου, ἐπλησίασαν δὲ καὶ πάλιν τὰ ἰδικά μας σκάφη τόσον πρὸς τὰ στενά τῶν Δαρδανελλίων, ὥστε ὀλίγον εὐστοχωτέρα ἂν ἦτο ἢ σκόπευσι τῶν φρουριακῶν τηλεβόλων αἱ ζημίαι μας θὰ ἦσαν ἀνυπολόγιστοι.

Τὴν περιλάμπρον αὐτὴν νίκην ἐπληρώσαμεν καὶ πάλιν δι' ἐν-τελῶς ἀσημάντων ζημιῶν τοῦ ἀτρομήτου «Ἀβέρωφ» καὶ διὰ τοῦ τραυματισμοῦ ἑνὸς μόνου ναύτου, τοῦ σαλπικητοῦ Ἀγγελῆ. Τοῦναντίον αἱ ζημίαι τοῦ τουρκικοῦ στόλου ὑπῆρξαν σημαντικά. Ὁ «Μπαρμπαρόσας» ὑπέστη τοιαύτας βλάβας, ὥστε ἔπαυσε πλέον νὰ θεωρῆται πλοῖον μὲ μαχητικὴν ἀξίαν. Τὸ «Τουργοῦτ Ρεῖς» ἐπίσης ἐπεσκευάζετο ἐπὶ μῆνας, χωρὶς νὰ ἦναι βέβαιον ἂν θὰ κατάρθωνε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν προτέραν του μαχητικὴν κατάστασιν. Καὶ τὰ ἄλλα δὲ πλοῖα ἀποσυρθέντα εἰς τὸν Ναγαράν ἐπεδόθησαν εἰς θεραπείαν τῶν πληγῶν των, μακρὰν παντός βεβήλου βλέμματος, διότι ἀπηγορεύθη εἰς πλοῖα καὶ εἰς ἰδιώτας νὰ διέρχωνται ἐκεῖθεν. Τέλος ὑπερτετρακόσιοι ἄνδρες ἐπλήρωσαν διὰ τῆς ζωῆς των τὴν δευτέραν καὶ τελευταίαν ταύτην ἀπόπειραν τῆς ἀρμάδας.

Διὰ τῆς ναυμαχίας αὐτῆς ὁ ἀγὼν κατὰ θάλασσαν ἐκρίνετο περιλάμπρως ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, ὁ δὲ ἐλληνικὸς στόλος ἀπέμεινε πλέον ὀριστικῶς κύριος τοῦ Αἰγαίου, ἐξασφαλίζων τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα διὰ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς μεταφορᾶς στρατευμάτων ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

### Ἀπὸ τὰ φαιδρὰ τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου



Ἡ Ἀδριανούπολις εἰς τὸ ὀδοντοιατρεῖον τοῦ Λονδίνου

Ὁ Κι ἀμ ἡ λ. — Αὐτὸ τὸ δόντι, τζάνουμ, μοῦ πόνεσε πολύ.

Ὁ Τζ ὦ ν — Ἔπρεπε νὰ σοῦ τὸ βγάλω γιὰ νὰ γλυτώσης τὰ ἄλλα...



Θεαταί παρακολουθούντες τὰ μεγάλα γυμνάσια τοῦ 1912

## Ο ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

### Α'. — ΕΠΙ ΕΧΘΡΙΚΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ

ἘΙΣ τὸν βίον ἑνὸς ἔθνους δύσκολον εἶναι νὰ εὐρεθῇ στιγμή περισσότερον ἐπίσημος, ταλαντευομένη μεταξὺ περισσοτέρων ἐλπίδων καὶ μεγαλειτέρας ἀγωνίας, ἀπὸ τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ στρατὸς του διατάσσεται νὰ περάσῃ τὰ σύνορα, τὴν λεπτὴν γραμμὴν, τὴν ὁποίαν καθιέρωσαν ὡς ὄριον κυριαρχίας τὰ Κράτη μεταξὺ των. Εἰς αὐτὴν τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν εὐρέθη ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς περὶ τὰ ἡμερώματα τῆς 6 Ὀκτωβρίου, ὅταν ἀπὸ πέντε διαφορετικὰ σημεῖα τῆς ἑλληνικῆς παρατάξεως ἐδόθη τὸ σύνθημα τῆς προσλάσεως πρὸς τὸ τουρκικὸν ἔδαφος.

Ἀπὸ εἴκοσι ἡμερῶν, ἀπὸ τῆς 17 Σεπτεμβρίου 1912, ὅτε ἡ χώρα ἐκηρύχθη εἰς γενικὴν ἐπιστράτευσιν, ὅλα πλέον προσμήνυαν ὅτι φερόμεθα πρὸς τὸν πόλεμον. Ἡ διπλωματία, ἡ ὁποία ἐπροσπάθησε νὰ ἐξομαλύνῃ τὰς διαφοράς, δὲν εἶχε κατορθώσῃ νὰ ἐπιτύχῃ. Ὁ λαὸς, χωρὶς νὰ εἶναι ἐπιδεικτικῶς φιλοπόλεμος, εἶχε πλέον σχηματίσῃ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἔρχεται ἡ ὥρα τῶν μεγάλων θυσιῶν καὶ ἐφαίνετο καρτερικῶς ἀποφασισμένος νὰ τὰς ὑποστῇ.

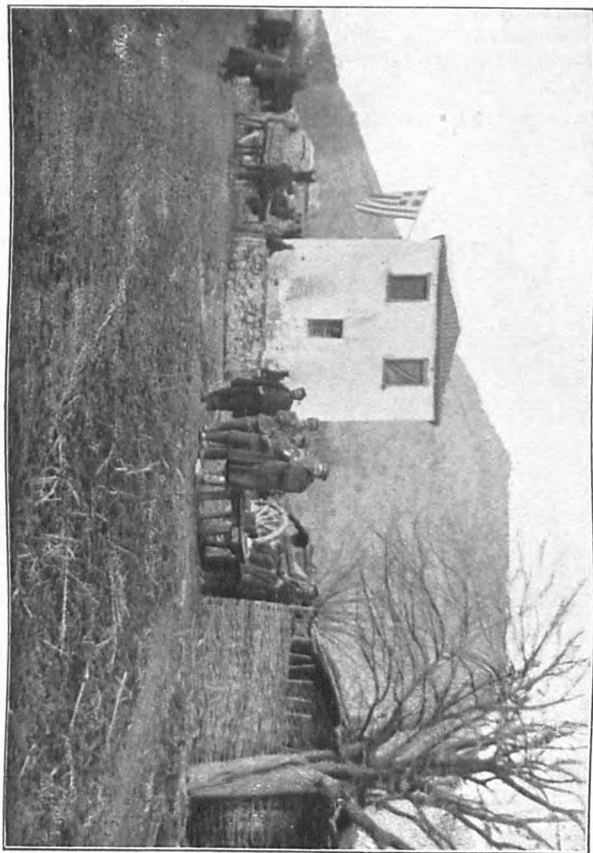
Ἐκατὸν ἑξήντα χιλιάδες ἄνδρες παραταγμένοι εἰς τὰς ὑπο-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded from 177.05.2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetirio Dimosis

Restrictions apply.

Σοφιστὸν ὀδοῦν ἡ ἀποθηκὴν τῆν ἐν τῷ χωρίῳ τοῦτο





(Άρθ. 7). — Ηπειρωτικά παλιγκάρια

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.

ζηροτροφίες και πολεμοφόδια. Ἡ φωτογραφία ἀριθ. 5 παρουσιάζει τὸν Βλαστό καὶ τὸν βοηθό του Λαδόπουλο. Ὁ Βλαστός ἦλθε ἀπὸ τὸ Λίβερπουλ καὶ κατετάχθηκε ἐθελοντῆς ὁδηγός. Ὅλοι ἔκαμαν τὸ καθήκον τους στὸν πόλεμο. Μὰ ἓνα μπράβο περισσότερο στὰ παιδιὰ, ποῦ δὲν εἶχαν πατήσει πόδι πρὶν στὴν Ἑλλάδα, καὶ ποῦ ὑπηρετήσαν πιστὰ στὴν ἀνάγκη τὸν τόπο τους.

\* \*

Ὁ δρόμος στὴν Φιλιπιάδα περνᾷ πρῶτα ἀπὸ ἓνα πυκνὸ ἐλαιῶνα, ἔπειτα εἶναι βοῦρκος καὶ ξερότοπος. Στὴ μέση τοῦ δρόμου τὸ χω-



(Ἀρθ. 8). — Ὁ Παρμενίδης καὶ ὁ Μπενάκης

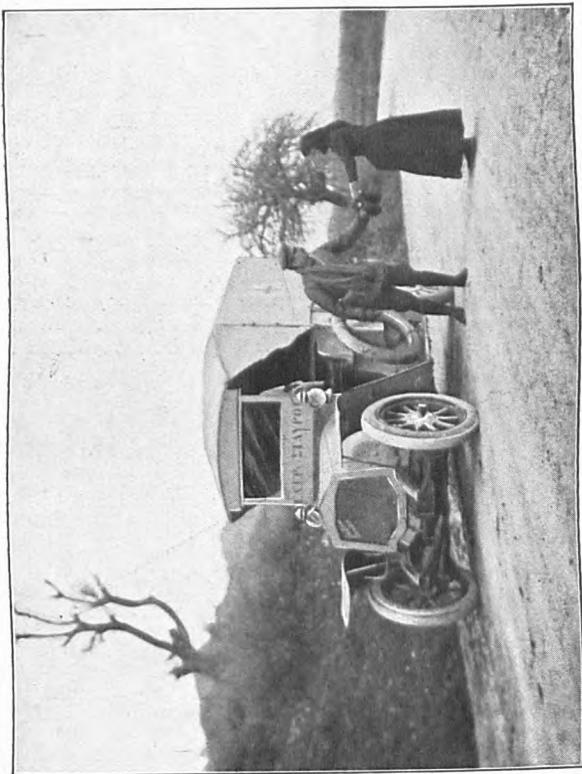
ριὸ Λοῦρος (Φωτογρ. ἀριθ. 6) καὶ πρὸ πάνω ὁ περίφημος ποταμὸς Βουνά ὀμπρὸς μακριά, βουνά ἀριστερὰ καὶ σὲ λίγο ἓνα ἄλλο δεξιά. Νὰ καὶ ἡ Ἄρτα μας. Ἡπειρώτες παλληκάρια ὡς ἐκεῖ πάνω πηγαινοῦρχοῦνται (Φωτογρ. ἀριθ. 7). Αὐτοὶ εἶναι αὐριανοὶ μας εὐζωνοί. Οἱ «τράγοι στρατιῶτες», ὅπως τοὺς ἐβγάλαν οἱ ξένοι, ποῦ τοὺς θαύμασαν.

\* \*

Ἡ Φιλιπιάδα, ἓνα χωριουδάκι. Γεμάτη ἀπὸ νοσοκομεῖα: τῆς πριγκηπέσας Ἀλίκης ὀμπρὸς στὴν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ, παραπάνω ἀριστερὰ οἱ κάτασπρες σκηνές τοῦ ἐλβετικοῦ νοσοκομείου. Ἐτυχὲς νὰ εἶμαι στὴν Φιλιπιάδα, ὅταν ἐφθάσε μὲ τὸ ἐπιτελεῖο τοῦ ὁ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istoriol  
Restrictions apply.



(Αρθ. 9).—'Ο οδηγός και τὰ παγούρια τῶν πλεηρωμένων

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.

Βασιληᾶς μας — τότες Διάδοχος. Μὲ πόση ἀγάπη κ' ἐνθουσιασμὸ τὸν χαιρετοῦσαν ἔλοι! Τώρα πιά ἦσαν βέβαιοι, πῶς θὰ πέραμε τὰ Γιάννενα. Δυστυχῶς ἔβρεχε καὶ ἡ φωτογραφία ποῦ πῆρα εἶναι θαμπή. Ἦταν ἡ πρώτη φορά ποῦ τὸν εἶδα ὄξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στρατηγός, καὶ δὲν θὰ ξεχάσω ποτὲ τὴν αὐστηρά, σοβαρὴ μὰ καὶ συνάμα ἀγαθὴ ἔκφραση τοῦ προσώπου του.

\* \* \*

Ἡ φωτογραφία ἀριθ. 8 παριστάνει τὸν Παρμενίδη καὶ τὸν Μπενάκη. Ὁ πρῶτος μοίραζε στὸ στρατό φανέλλες καὶ ἄλλα πράγματα ποῦ ἔστελναν οἱ Ἀλεξανδρινοί, ἡ Κυβέρνησις, ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς καὶ ἄλλοι. Τοῦ Παρμενίδη τ' ὄνομα δὲν ἀκούστηκε ἀπ' ὄξω ἀπὸ τὸ στρατό. Οἱ στρατιῶτες ὅμως, ποῦ τοὺς μοίραζε ροῦχα, κονιὰ καὶ ἄλλα πράγματα, θὰ τὸν εὐγνωμονοῦν παντοτεινά. Ὁ δεῦτερος εἶναι ὁ λεβέντης λοχίας Ἀντώνης Μπενάκης τῆς ἴλης ποῦ συνώδευε τὸν Βασιληᾶ μας.

Ἡ εἰκὼν ἀριθ. 9 παριστάνει τὸ αὐτοκίνητο τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Πήγγαινε στὴν Φιλιπιάδα πράγματα γιὰ τοὺς στρατιῶτες καὶ γύριζε μὲ πληγωμένους. Στὴν φωτογραφία ὁ ὀδηγὸς του Νικολαΐδης παίρνει τὰ παγούρια γεμισμένα νερὸ γιὰ τοὺς στρατιῶτες.

Κ. ἈΝΝΙΝΟΣ



Ὁ πρῶτανις τοῦ ἐν Κορυτσᾷ ἀνυπόχριτου  
Ἀλβανικοῦ Πανεπιστημίου



## ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

[Εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ Ἡμερολογίου τυγχάνει γνωστὸν τὸ ὄνομα τοῦ συμπαθοῦς ἡμῶν συνεργάτου κ. Παναγιώτου Σταμπολτζῆ



ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε μεστῶν λυρικοῦ καὶ ἀβρότητας πεζογραφημάτων του. Ὁ κ. Σταμπολτζῆς, διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ δικηγόρος, ἀφιερῶν τὰς ὥρας τῆς σχολῆς καὶ εἰς τὰς προσφιλεῖς του φιλολογικὰς μελέτας, ἐργάτης τῆς σκέψεως καὶ τοῦ ὠραίου, ἐνεφανίσθη πολλάκις εἰς τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον διὰ τῶν ιδιορρυθμῶν προϊόντων τοῦ καλάμου του. Διετέλεσε συνεργάτης καὶ ἀνταποκριτῆς εἰς πολλὰ περιοδικὰ καὶ ἡμερήσια φύλλα παρέχων τὴν ἑαυτοῦ συμβολὴν ἀξιανάγνωστον καὶ πλουσίαν εἰς χρονογραφήματα καὶ ἄλλα ποικίλα λογοτεχνήματα. Κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν

ἐν τῷ «Ἡμερολογίῳ» ἀρχὴν παραθέτομεν ὧδε τὴν εἰκόνα τοῦ λογιου φίλου καὶ συνεργάτου.]

## Τ Ρ Ι Κ Υ Μ Ι Α

Ἡ ΤΟ ἀπόγευμα ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ ὅλαι αἱ αἰσθήσεις κινουῦνται καὶ ἡ ψυχὴ ἀνοίγεται, ὡς νὰ ἤθελε νὰ δεχθῆ καὶ νὰ περιελάσῃ μέσα τῆς τὸν μαγεμένον κόσμον, ὁ ὁποῖος ἀπλώνεται ἐνώπιόν τῆς.

Ὁ Ἥλιος ἔσπευδε νὰ κατακλιθῆ νυστάζων ὀπισθεν τῶν βουνῶν ἐπὶ τῆς σινδόνης τῶν κυμάτων. Γλυκεῖα ἀνάπανσις περιέβαλλε τὴν ὠραίαν ἀτμόσφαιραν τοῦ Ἰουνίου πρὸ ὀλίγων ἐτῶν (κατὰ τὸ 1908) εἰς τὰς εὐρείας προκυμαίας τῆς Τεργέστης.

Ἡ αὖρα κατὰ τὰς ἑσπερινὰς αὐτὰς ὥρας γίνετα φλύαρος καὶ ἡ θάλασσα ἦτο γεμάτη ἑντιδας. Μία γαλήνη θεία ἀπλώνετο καὶ ἡ φύσις εἰρηνικὴ, ἀτάρακτος, ἐναναρρίζετο ἀπὸ τὸ ναρκοτικὸν ἀνάσασμα τῆς σδυνομένης σιγᾷ ἐγκοσμίῳ τύρβῃς.

Ἔδυε ὁ Ἥλιος, ἡ πλημμύρα ἐμειοῦτο, τὸ ξανθὸν φῶς ὑπέχωρει μὲ φόβον πρὸ τῆς μαύρης σκιάς καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ ἀρμονία ἐχάνετο, ἡ δὲ σκέψις κατ' ὀλίγον ἐξοφοῦτο γινομένη ἀβεβαία καὶ ἀόριστος. Ὁ ἀέρας τοῦ δειλινοῦ ἦτο γεμάτος ἀπὸ ῥίγη καὶ ἡ σκιά ἤρχισε νὰ πίπτῃ ἐπὶ τοῦ στήθους ὡς ἐφιάλτης πνικτικῆς.

Ἄκατανόητον αἶσθημα ἀθυμίας καὶ ἀνίας ἐδέσποζε τῆς ψυχῆς εἰς τὴν ὥραν ἐκείνην τοῦ λυκόφωτος, ἀπὸ τὴν ἔκστασιν εἰς τὴν ὁποίαν βυθίζει ἡ προσήλωσις πρὸς τὴν καλλονὴν τοῦ λιποψυχίσματος τῆς ἡμέρας. Ἐσυλλογιζόμενη ὅτι ὅλον τὸ μυστήριον τῆς φύσεως, ὅλη ἡ μελαγχολία τῆς δύσεως κρύπτεται μέσα εἰς τὰ βάθη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, μόνον ἐκεῖ μέσα. Δι' ἄλλους ἴσως ἢ δύσιν σκορπᾷ εἰς τὴν φύσιν ἐρωτικὰς σκιάς καὶ σκότη ἑναγκαλισμοῦ καὶ φιλημάτων εἰς μερικoὺς ὁ ὄργανισμὸς ὑφίσταται τὸ βάρος τῆς θλίψεως.

\* \* \*

Τὸ ὥραϊον θαλαμηγὸν τοῦ Λούδ, τὸ ἐλαφρὸν Metcovich, ἀγκυροβολημένον δίπλα στὸ πολυθόρυβο μουράγιο τῆς Πλατείας, ἐκινεῖτο ἀπαλὰ χαϊδευόμενον μὲ τὰ παίζοντα εἰς τὰ πλευρά του ἐλαφρὰ γαλανὰ κύματα. Ἡ θάλασσα ὅλη ζωὴ, μὲ τὸ ὥραϊον χρῶμα, τοῦ ἐτοιμαζε μέχρι τῆς Βενετίας τὸν ῥωμαντικώτερον πλοῦν. Τὰ μεσάνυχτα θὰ ἔφηνε διὰ νὰ φθάσῃ στὰς ἔξ τὸ πρωὶ εἰς τὸ τέμα τοῦ ταξειδιοῦ του.

Ὀλίγον πρὸ τῆς ὀρισμένης ὥρας ὅλοι ἤμεθα στὸ κατάστρωμα πλημμυρισμένον ἀπὸ Ἀμερικανούς, Ἀγγλους, Γερμανούς περιηγητάς, οἱ ὅποιοι μὲ τῆς ἀναπαυτικῆς πολυθρόνης των εἶχαν καταλάβει τὸν περισσότερον σχεδὸν χρόνον, ἐτοιμασμένοι νὰ κρατήσουν δι' ὅλην τὴν νύκτα τὰς ζωηρὰς ἐντυπώσεις τοῦ ἀναμενομένου ἀπολαυστικοῦ ταξειδιοῦ, ἰδίως κατὰ τὸν διάπλουν τῶν πρὸ τῆς Βενετίας ἀπειραριθμῶν νησίδων.

Δὲν ἤμουν καὶ ἐγὼ μόνος· ἡ ἀλησιμόνητος σύντροφος, μὲ τὴν ὁποίαν ἐπεχειροῦν τὴν ὄνειροπόλον ἐκείνην ἐκδρομὴν, δὲν ὑπάρχει σήμερον πλέον. Ἦτο τὸ τελευταῖο θαλασσινὸ ταξειδίον ποῦ ἐκάναμε μαζί.

Ἡ θάλασσα ἐκοιμάτο, χιλιάδες ἀστρα σπινθηροβόλον ψηλά καὶ καθρεφτίζοντο ἀπὸ τὸ χάος στ' ἀκίνητα τώρα νερά. Ἡ ψυχὴ διαπλουμένη μεταξὺ τῶν ἀστέρων καὶ τῶν ὑδατίνων σπινθηρισμῶν, ἐξήτει διὰ τῆς νυκτερινῆς αὔρας νὰ ἑναγκαλισθῇ τὸ ἄπειρον. Τὰ ἰδανικὰ ἐπετρύγιζον, νύμφαι ἀόρατοι διέσχιζον ὡς μετέωρα τὸν ψυχικὸν ὄριζοντα. Ἐφέρετο βαθὺ τὸ βλέμμα εἰς τὸ ἤρημον μεγαλεῖον τῆς νυκτὸς καὶ ἐννοιώθετο εἰς τὴν τρικυμῖαν τοῦ στήθους νὰ μαρμαίρουν τῶν πόθων οἱ συλλογισμοί.

Τί ἐξήτει ἄρα γε ἡ ψυχὴ ἢ ἐν ἐκστάσει πλέουσα, ἢ κυλινδουμένη εἰς τὸ ἄπειρον, ἢ ἐν προσευχῇ προσκλίνουσα πρὸ τοῦ μεγαλείου τούτου τῆς φύσεως; Ποῖαι ὄνειροπολήσεις, ποῖοι πόθοι ἀνετάρασσον τῆς καρδίας τὰ βάθη τὰ ἀτέρμονα; δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ περιγραφῆ.

Ἐσφύζε τὸ αἶσθημα, τὸν νοῦν συνήραζε μία μυστικὴ ἔμπνευσις, μία ἀλλόκοτος σκέψις. Εἶναι δύσκολον νὰ συνδυασθοῦν αἱ σιωπηλαὶ ἐνατενίσεις τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ πελάγους μὲ τὴν μελαγχολίαν τῆς μονοτόνου ζωῆς, μὲ τὸν κόρον τῶν μεγάλων

φαντασμαγοριῶν τῆς φύσεως. Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀρμονίση κανεὶς τὰς ῥεμβώδεις διαθέσεις πρὸς τὰς κοσμικὰς ἀπατησεις, πρὸς τοὺς νόμους μιᾶς συστηματικῆς ζωῆς.

Τὸ πνεῦμα δηλητηριασμένον ἀπὸ τὰς τόσας τῆς ζωῆς πικρίας, κουρασμένον ἀπὸ ὅλας τὰς θλιβερότητας καὶ ὅλας τὰς ἀντιθέσεις τοῦ καθημερινοῦ βίου, ἀπλώνει τὰ μουνδιασμένα ἀπὸ τὴν ἀδράνεια πτερά του καὶ ἐλεύθερον φεύγει, πετᾷ, πλανᾶται μακρὰν, ὅπως ὁ ἄνεμος, καὶ σκορπᾷ ὄργη μακρυνῶν προαισθήσεων.

\* \*

Ἐφεύγαμεν τώρα, ἐκινούμεθα ἡρέμα πρὸς τὰ ἔμπρὸς, ὅπου ὁ ὀρίζων ἐξετείνεται ἀπέραντος τριγύρω καὶ ἡ θάλασσα κάτω, ὡς ἀκίνητος λειὸς καθρέπτης, ἀπλώνει τὰ σκοτεινὰ τῆς νερά. Ἐμπροσθέν μας τὸ κύμα τοῦ πόντου ἐσχίζετο ἑλαφρὰ ἀπὸ τὸ χαριτωμένον γλύστρισμα τῆς πρῶρας. Ἡ νύκτα ἐξετέλισε τὸν ἀστροφεγγῆ πέπλον τῆς καὶ ὕμνος σιγῆς ὑποῦτο πρὸς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ. Συνητῶντο σκιαὶ ἐπάνω ἀπὸ τὰ ἀμυδρὰ φῶτα καὶ ἀπὸ τὰς ὑγρὰς ἐρήμους παραλίας, εἰς ὕμνος μυστικισμοῦ περιεπτύσσετο τὸ ἀπειρον. Ἀπὸ τὴν εὐόδη παρθενίαν τῆς ἀτμοσφαιράς, ἕνα ῥεῦμα ἀναγεννήσεως εἰσέφερε καὶ ἐπλημμύρει τὴν ψυχὴν καὶ ὁ νεκρὸς κόσμος τῶν ἀναμνήσεων, τῶν εἰκόνων, τῶν σκέψεων, ἐξυπνοῦσε μὲ δροσιὰν καὶ μὲ ζωὴν καὶ μὲ χρώματα νέα. Μία ἐξέγερσις καὶ ζωογόνησις κόσμου ψυχικοῦ ἐτελεῖτο εἰς τὰ βάθη τῆς ὑπάρξεώς μας, κόσμου ναρκωμένου ἀπὸ τὴν μυρωτικὴν πνοὴν τῶν πόλεων, τοῦ πεζοῦ ἀγῶνος τῆς ζωῆς, τῶν χυδαίων ἐντυπώσεων.

Τὸ ταξεῖδι μας ἐξηκολούθει ἐν ἀταράκτῳ ἡρεμίᾳ, εἰς τὴν ὁποίαν ἠκούετο μονοτόνως τοῦ πελάγους ἡ ἀναπνοή. Ὑπνωτε τότε πᾶς λογισμὸς, ἐναρκοῦτο πᾶσα σκέψις καὶ μόνον ἀπέμενε τὸ συναίσθημα ὑπερτάτης γαλήνης τῆς ψυχῆς, ὑπὸ τὸ λίκνισμα τῆς φύσεως καὶ τὸν ῥόχθον τῆς κουρασμένης θαλάσσης.

Κάτω εἰς τὰς αἰθούσας πλημμυρισμένας ἀπὸ φῶς ἠλεκτρικόν, καθ' ὁμίλους ἔπιναν τοαῖ, συζητοῦσαν, διάβαζαν γιὰ νὰ περάσουν ὅπως-ὅπως τὰς ὀλίγας τῆς νυκτὸς ὥρας, εἰς τὰς ἐρήμους ὑγρὰς ἐκτάσεις, ὅπου μακρὰ καὶ ἀπαλή περᾷ ἡ πνοὴ ὡς ἀφιέρωμα εἰρηνικῆς γαλήνης.

\* \*

Δὲν εἶχε ξημερώσει ἀκόμη, τὰ ἄστρα ἐφρούρουν ἀγρύπνως τὸ στερέωμα. Τὸ Καράβι ἐγλύστρα ἐπάνω εἰς τὰ βαθυκοιμισμένα σκοτεινὰ νερά, ὅταν αἴφνης μακρὰν, πολὺ μακρὰν, τὴν ἀπόλυτον κυριαρχίαν τοῦ ζόφου διέκοψαν ἀποτυφλωτικαὶ μαρμαρυγαὶ ἀσφύρων γραμμῶν εἰς τὸν ὀρίζοντα καὶ σὲ λίγο ἐκτακτος λάμψις ἐφώτισε καὶ ὁ κρότος τοῦ κερανοῦ ἐξερράγη ἀντηχῶν ὡς παρατεταμένος εἰς τὸ ἀχανές γόος.

Ἡ νύκτα ἔγινεν ἤδη σκοτεινὴ. Τὰ σύννεφα μυριόσχημα πε-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Ist  
Restrictions apply.

ριέτρεχον τὸ κενὸν καὶ ἡ θάλασσα ἀντανακλοῦσε ὅλην τὴν σκιθρωπότητα τοῦ οὐρανοῦ βαρεῖα καὶ ἀκίνητος.

Τὸ σκότος ἐγένεν ὁμοῦ βαθύτερον καὶ οὔτε ἓνα ἄστρο δὲν ἔλαμπεν εἰς τὸ κενόν. Ἄνεμος κατ' ἀρχὰς ἰσχυρὸς, ἀμέσως ὁμοῦ μανιώδης, βροχὴ ῥαγδαία κατόπιν, συνεχεῖς λάμψεις ἀστραπῶν μετὰ βροντῶν, αἰτίνες συνεκλόνουν τὴν φύσιν, ἐδίδαν εἰκόνα ἀγριότητος.

Πνεῦμα τρομακτικὸν συνετάρασε τὰ πάντα καὶ ἀποκαρδιωτικὴ ἀνησυχία ἐβασάνιζε ὅλων μας τὴν ψυχὴν.

Ἡ θύελλα ἐγιναντόθη καὶ ὑπ' αὐτὴν συνεσωρεύοντο τὰ ἡλεκ-



Βενετία.—Ἡ νῆσος τοῦ ἁγίου Γεωργίου

τρικὰ ῥεύματα τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐπάλοιον μανιωδῶς μεταξὺ των τὰ στοιχεῖα. Τὸ ἐλαφρόν μας σκάφος ἐφέρετο χωρὶς τιμόνι ἀδέσποτον πρὸς τὰ κύματα, τὰ ὁποῖα ἐθραύοντο μὲ φοβερὸν θόρυβο στὰ πλευρά του καὶ ἐφαίνετο πῶς δὲν εἶχε τὴν δύναμιν ν' ἀντισταθῇ καὶ ἐν τούτοις ὡς θαῦμα κατώρθωσε μέχρι τέλους ν' ἀνθέξῃ.

Ἄλλα παρουσίαζαν τὴν πάλιν εἰς τὴν ἀγρίαν τῆς μορφῆς, νερὰ ἀπὸ παντοῦ εἰσορμῶντα, ἀντικείμενα μὲ πάταγον νὰ θραύωνται γενικῶς, ὑπηρεσία τρέχουσα, ἐπιβάται ὅπου εὐρέθησαν ναυτιῶντες!

Διερχόμεθα νύκτα ἀγρυπνίας, ἀτενίζοντες τὴν ἀφρισμένην θάλασσαν μὲ τὰ ἐπιφωνήματα εἰς λέξεις ἐγκαρδιώσεως, μὲ φωνὰς προτροπῶν καὶ ὀλοκλήρους ἀποστροφὰς ἐνθαρρύνσεως. Ἐπικολουθοῦν τραχεῖαι φράσεις ὀργῆς, παρατεταμένοι γογγυσμοί, ἀληθεῖς ὀλολυγμοὶ πόνου καὶ ἔπειτα στροφαὶ θρηνώδεις ἐλε-

γείου μονότονοι. Ἡσθανόμεθα ἐν τῇ καρδίᾳ μας νὰ εἰσέρχεται ἡ φρίκη μετὰ τοῦ πόνου ἀνάμικτα, ἡ μορφὴ ὄλων μας νὰ θολοῦται καὶ ἡ ἀντίληψίς μας νὰ γίνεται ἀμυδρά.

Ἡ βροχὴ ἐξηκολούθει ἀτελειστικῆ, γέμουσα μὲ ὑγρὰν ὀμίχλην τὴν σκοτεινὴν ἀτμόσφαιραν, μίαν ὀμίχλην ὄψαράν μέσα εἰς τὴν ὁποίαν αἱ γραμμαὶ τῶν ἀντικειμένων συνεχέοντο ὡς εἰς ὄνειρον. Ἐρρίπταμεν ἀνήσυχτα παντοῦ βλέμματα καὶ διεκρίναμεν ὀλοζώντανη τὴν φρικαλέαν εἰκόνα, τὸ ἀπαίσιον φάσμα τοῦ μοιραίου, πρὸς τὸ ὁποῖον ἐφερόμεθα ἀκράτητοι.



Ἀπόψεις Τεργέστης.— Ἡ μεγάλη πλατεῖα

Ἡ μαύρη πνοὴ τῆς εἰμαρμένης μᾶς περιέβαλλε, ἡ ἀγωνία ἐπανήρχετο καὶ ἡ ἐλπίς ἐγένετο οἰκτρὰ πλάνη.

Ἡ βοὴ τοῦ ἀνέμου καὶ ὁ ῥόγχος τῶν θραυομένων κυμάτων, μᾶς ἀπεμόνωνε νὰ ἀτενίζωμεν ἐν μέσῳ τῆς μυκωμένης καταγίδος τὴν ἀγρίαν συνάντησιν ζωῆς καὶ θανάτου μὲ θολωμένον τὸν νοῦν. Οἱ μελαγχολικοὶ μας στόνοι ἐχύνοντο γύρω εἰς τὸν ἀλμυρὸν ἀέρα τοῦ πελάγους, ξηνητεμένη ἀρμονία στεναγμῶν κάτω ἀπὸ τὰ βαρεῖα μαῦρα σύννεφα.

Ἐντείνωμεν βαθὺ τὸ βλέμμα μας εἰς τὸ ὑπουλον μεγαλεῖον τῆς νυκτὸς καὶ ἡσθανόμεθα τὴν τρικυμίαν νὰ πνίγη τὰ στήθη καὶ νὰ μᾶς παραλῆ εἰς τὴν ἀβυσσον τῆς ἀγωνίας μέσα εἰς ταχεῖς καὶ σφοδροὺς παλμούς.

\* \* \*

Αἱ ὄραι μας ἐπέρασαν οὕτω βραδεῖα μέχρι τῆς πέμπτης πρωΐνης.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Ist  
Restrictions apply.

Ἡ τραχύτης τοῦ σκότους ἤρχισε νὰ γλυκαίνεται ἀπὸ τὰς πρώτας φάσεις τῆς αὐγῆς, ἀφοῦ τὴν νύκτα ἐκείνην, ἡ ὁποία μᾶς περιέσφυξε ὡς μαῦρον σάβανον, διήλθαμεν ἔντρομοι καὶ ὠχροὶ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν πανικοῦ φόβου.

Τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ὠχροσκότεινον ἐφαίνετο καὶ ἡ θάλασσα πρασινοκίτρινη, ἀφρίζουσα, μᾶς ἐσφιγγε τὰ στήθη καὶ μᾶς ἐπάγωνε τὸν νοῦν.

Στὰ πελώρια ὀγκωμένα κύματα, παρέδερναν τὰ καρδιάκια τὰ ψαράδικα μὲ τῆς πλευρῆς σπασμένες καὶ ξεσχισμένα τὰ πανιά, συντριμματα, ἀπὸ τοὺς κλυδωνισμοὺς τῆς πάλης.

Κοπάδια γλάρων τριγύρω μας μὲ τοὺς εὐθύμους ἑναερίους χορούς των ὡς σύμβολα τῆς φθορᾶς, ἔχρωζαν θορυβωδῶς κηδεύοντα τὰ ὄρακα τῆς δυστυχίας ὑπὸ τοὺς στεναγμοὺς τῆς ὀργαδαίας πιπτούσης βροχῆς.

\* \*

Τίποτε περισσότερον δὲν ἐχρειάζετο νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὰ αἰσθήματα ποῦ ἐπάλαιον μέσα μας τὴν πένθιμον ἐντύπωσιν διὰ τὰ γύρω μας ἀντικείμενα, ἐπάνω εἰς τὰ ὅποια ἐπέρασεν ἡ μαύρη σκιά τοῦ θανάτου.

Ἀπὸ τὸ μουσκευμένον κατὰστροφμα, εἰς τὸ ὅποιον μᾶς εὔρεν ἡ αὐγή, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πιστευθῇ πῶς θ' ἀντικρύζοντο τῆς τρομακτικῆς αὐτῆς εἰκόνας τὰ φάσματα, ἀντὶ τὴν φαιδρῶν πανηγυρὶν πορφυροχρῶσων ἀντανειῶν, τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου τὰ τρελλά, τὰ ἀπληστα φιλήματα, προσπαίζοντα εἰς τὰς ὠραίας τριγύρω μας παραλίας.

Δὲν μᾶς ἐβίθισαν εἰς ψυχικοὺς ῥεμβασμοὺς τὰ βάλσαμα τοῦ Μπάτη τὰ δροσίζοντα τοὺς ἡσύχους αἰγιαλοὺς, οὔτε τὰ φοβισμένα ἀπὸ τὴν πάλην μάτια μας ἀντίκρυσαν τὴν ζωγραφιά τῶν πρασίνων ἀκτῶν μὲ τὸ αἰώνιον κυανοῦν τοῦ πελάγους.

Τὰ ὄνειρα τοῦ ῥωμαντικοῦ εἰσπλου μας εἰς τὸν λιμένα τῆς Βενετίας διελύθησαν οἰκτρῶς, ἀφοῦ καὶ ἡ ἔξοδος μας μὲ τῆς ἱστορικῆς γόνδολης ἔγινε ὑπὸ βροχὴν καὶ μὲ διαπεραστικὸ κρῦο χειμῶνος.

(Ἰούλιος, 1913)

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΣΤΑΜΠΟΛΤΖΗΣ

### ΑΘΑΦΤΟΙ ΝΕΚΡΟΙ

ΓΥΡΩ στὰ λείψανα κανεὶς δὲ στέκει παρασιτῆς,  
γιατὶ βγλίζει τὴ ζωὴ μὴ Μοῖρα καταλύτρα,  
κι' οὔτε λιβάρι, οὔτε κερί, οὔτε ἄνθια, οὔτε διαβάτης,  
κ' οἱ δρόμοι νεκρογράββατα κ' ἡ ἐρμιά μοιρολογήτρα.

(Σάμος)

ΖΗΣΙΜΟΣ ΣΙΔΕΡΗΣ



ΞΕΝΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ. — Η ΠΟΙΗΣΙΣ. — (Έργον τοῦ Σζφάμ.)

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.



Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Διαδόχου εἰς Ἰωάννινα

Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ  
ΝΙΚΗΤΟΥ ΕΙΣ ΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΣΤΑ Γιάννενα μὲ Χερουβείμ χαράζει,  
στὰ Γιάννενα ἀλληλοῦϊα ξημερώνει  
γῆ κι' οὐρανὸς ἔς τὴ λίμνη ἀναγαλλιάζει  
κι' ἀσύλληπτα σὴν ὄμι φανερώνει.

Ἀσύγκριτη ἐμμορφιά, μ' ἄλλη δὲν μοιάζει  
αὐτὴ ποῦ δείχνει μὲσ' σὴν Ἠπειρο κι' ἀπλώνει,  
μαῦρες καρδιὲς πικρὸς ξεμαοιάζει,  
κάποιο Μεγάλο Ἰδανικὸ στυλώνει.

Ἀγνώριστος παλμὸς χαρᾶς προσμένει  
ὁ Ληρωτὴς περνάει κ' ἀντιβούζει,  
μὲ τὸ σπαθί του τὴ μαντίλα ἀσπορίζει.

Τέτοιο ἦλιο δὲν εἶδατε γὰ βγαίηη,  
τὸ Νικητὴ ν' ἀχιδοστειφανώηη,  
τὴ Λευθεριά ἀφ' τὸ μῆμα γὰ σηκόηη.

ΝΑΘ. Ι. ΔΟΜΟΝΕΓΙΝΗΣ





ΝΕΚΡΟΛΟΥΛΟΥΔΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ



ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΑΠΗΜΕΝΟΝ ΜΟΥ ΑΝΕΨΙΟΝ  
ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΝ ΖΑΦΕΙΡΙΔΗΝ  
πεσόντα ἐν Δρίσκῳ τῆς Ἡπείρου \*

ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ ΤΩΝ ΔΕΚΑΕΦΤΑ

Δνο βόλια τοῦστειλ' ἡ Πατρίδα Γύρω-τριγύρω ἀρχίσατε  
στά στήθια τὰ ἡρωϊκά, τὸ μαγικὸ χορὸ,  
τοῦστρωσε δάφνινο κρεββάτι τὸ ὑπέρκοσμο μεθῦσαι,  
καὶ τὸν ἐκοίμισε γλυκά,

. . . . . Νὰ φθάσῃ ὁ ἀντίλαλος  
. . . . . 'ς τοῦ Δρίσκου τῆς πλαγιᾶς  
. . . . . κ' Ἐκεῖνος νὰ ξυπνήσῃ.

Νεράϊδες, ποῦ οἶες δέχτηκαν Μπρὸς στὸ μνημοῦρι τάφωνο  
τῆς λίμνης τὰ νερὰ τραπέζι ἐξωτικὸ,  
σὲ μεσονύχτιες ὥρες, τραπέζι γάμου στρωῶστε.

Ξυπνάτε ἀπ' τὸν ὕπνο σας Δακρυοστάλλαχτα κλαριά  
Νεράϊδες ξωτικές, κυπαρισσιῶ καὶ λιτῶ  
Νεράϊδες λευκοφόρες, γιὰ λεμονάνθια ἀπλῶστε.

\* ΣΗΜ.— Τελειόφοιτος τοῦ Πανεπιστημίου, ἐφρονεῦθη ἐν Δρίσκῳ ἄνωθι  
τῆς λίμνης πῶν Ἰωαννίνων.

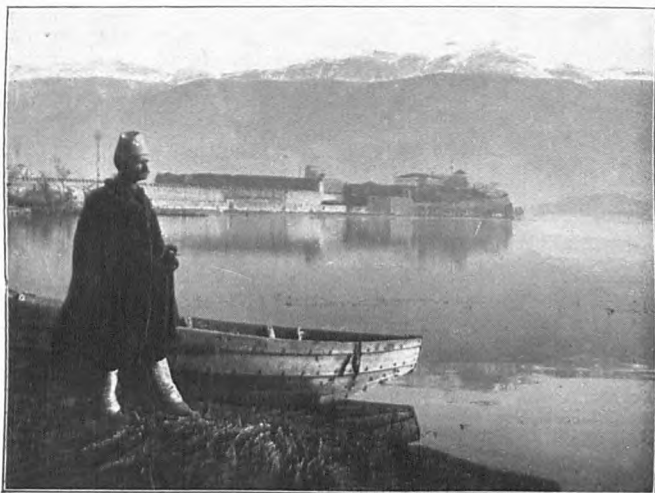
Καινούριους κόσμους πλάστε του, Τὸ θρηνολόγιον τ' ἀτέλειωτο  
 τοὺς κόσμους τοὺς παλιούς τοῦ μαύρου μας σπιτιοῦ  
 νὰ τοὺς ξεχάσῃ τώρα· στὸν ὕπνο του μὴ φθάσῃ,

Τοὺς κόσμους ποῦ ἐθεμέλιωνε Καὶ τὴν καρδιά ποῦ ἐξέσκισαν  
 ὥραϊα, εὐγενεϊά, τὰ βόλια τὰ διπλά,  
 τοὺς γκρέμισεν ἢ μπόρα, τὴν ξανασάσῃ πάλι

Γλεντήστε τον, ποτίστε τον Τὸ μαῦρο διπλοστέναγμα  
 τῆς λήθης τὸ νερό, τὸ κλάμα (τὸ διπλὸ  
 νὰ πιῇ καὶ νὰ ξεχάσῃ· στοῦ χαλασμοῦ τὴ ζάλη.

[Κίτος, 1913.]

ΜΑΡΙΚΑ ΚΑΡΑΚΑΣΗ ΠΙΠΙΖΑ



Ἡ λίμνη τῶν Ἰωαννίνων καὶ τὸ νησάκι τῆς



Πολεμικαὶ Εἰκόνες.— Μάχη εἰς Ἐλασσώνα

ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

“ΝΥΝ ΑΠΟΛΥΕΙΣ . . . ,

ἘΚΟΙΜΗΘΗΚΑΜΕ τὴν πρώτην νύχτα τῆς εἰσόδου μας εἰς τὰ σύνορα κοντὰ στὸ ἑλληνικὸ χωριὸ Σκόμπια. Τὴν αὐγὴ μᾶς διέταξαν νὰ πιάσουμε ντουφέκι στὴν Ἐλασσώνα μετὰ τὸν ἔχθρὸν. Τὸ 3ον Σύνταγμα τῆς Χαλκίδος ἔχει φθάσει ἐντὸς βολῆς τηλεβόλου. Τὸ 7ον τὸ ἀκολουθεῖ καὶ τὸ 1ον εὐρίσκεται ἐν στάσει. Περνοῦμε ἀπὸ τὰ Σκόμπια. Οἱ κάτοικοι τρίβουν τὰ μάτια τους, τοὺς φαίνεται ὅτι ὄνειρεύονται. Ἡ ἐλπίδα τῆς ἐλευτεριᾶς εἶχε χαθῆ, ὁ ραγιαδισμὸς τοὺς εἶχε πνίξει.

Πέρα ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο στρατὸς Ἑλληνικὸς! Καὶ οἱ Τούρκοι τρομαγμένοι τραβοῦνται σὲ ἀσφαλέστερα στρατηγικὰ σημεῖα. Στὸ μικρὸ κωδωνοστάσι μιά σημαία γαλανόλευκη κυματίζει. Ἡ γυναῖκες μένουσι κλεισμένες στὰ σπίτια τους, τρέμουσι γιὰ τὸν στρατὸν περνᾶν.

Μιὰ ἰδέα ἔχουσι περὶ στρατοῦ. Ὅποιος φέρνει ντουφέκι καὶ σπαθί, ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀρπάξῃ καὶ νὰ χτυπάῃ. Ἐταί τοὺς φέρομεν ὡς τὴν ἐποχὴ αὐτὴ οἱ πιστοὶ τοῦ Ἰσλάμ.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istor  
Restrictions apply.

Κάτω στὸν δημόσιο δρόμο ὁ ἀσπρομάλλης παπᾶς ἀκολουθεῖ πιστὰ τὴν ἱστορία του. Δὲν τὸν τρομάζει ὁ ἐχθρὸς καὶ δὲν συλλογίζεται ἂν ξανάρθῃ. Χρόνια ἐκράτησε μὲ θάρρος τὸν σταυρὸ στὸν πολυθασανισμένο τόπο. Ἔχει κουβαλήσῃ ἐκεῖ ἕνα τραπέζι ἀκομφο, ἕνα δοχεῖο μὲ νερό, τὸν ἀσημένιο του σταυρὸ καὶ ἀγιάζει τὸ στράτευμα ποῦ περνάει.

Στὸ μέσον τοῦ Συντάγματος ἔρχεται ἡ σημαία μὲ τοὺς φρουροὺς της. Ἀσπρογάλαξο πανὶ μεταξωτό, μὲ κρόσσα καὶ τὸν προστάτη Ἄγ-Γιῶργη στὴ μέση. Ὁδηγᾷ τὰ Ἑλληνόπουλα στὴ νίκη. Ὁ παπᾶς στὴ θέα της βγάζει τὸ ἱερατικὸ του κάλυμμα ἀπ' τὸ κεφάλι, τὸ σαγόνι του τρέμει, τὰ λόγια του βγαίνουν ἀσυνάρτητα.

Τὴν στιγμή ποῦ πέρασ' ἀπ' ἐμπρὸς του, ἐπῆρε δύναμι, πῆγε κοντά, τὴν ἔπιασε, σήκωσε τὰ μάτια του πρὸς τὸν οὐρανό, εἶπε δυνατά, σὰν ἄλλος Συμεών: «*ἄν ἀπολύεις τὸν δοῦλον σου Δέσποτα*» καὶ σωριάστηκε ἀναίσθητος.

(1913)

ΜΙΧ. Λ. ΡΟΔΑΣ



### Κουβέντες δουλικῶν

- Ὁ μάγειρος. — Δὲν μοῦ λές, μπρὲ Μαρούλα, στὴ πίστη σου, ποῦ πηγαίνει σήμερα ἡ κυρία μὲ τέτοιο λούσο καὶ ἔτσι ντεκολτέ;  
Ἡ καμαριέρα. — Μὰ θαρρῶ πὼς ἔχουν συνεδριάσι στὸ «Σύλλογο τῆς ἐγκρατείας...»

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetio Dimosias Istoriki  
Restrictions apply.



ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

## Η ΤΡΙΤΗ ΕΚΔΟΣΙΣ

Ἡ εἰδησις ὅτι ἐνικήσαμεν εἰς τὸ Σαραντάπορο, εἶχε ξετρε-  
λάνει τὴν Ἀθήνα καὶ τὰ γραφεῖα τῶν ἐφημερίδων.

— Ἄκουσε, μοῦ λέει ὁ διευθυντῆς τῆς «Καθημερινῆς», ὅπου εἰργαζόμην ὡς ῥεπόρτερ, ὡς συντάκτης, κάποτε δὲ καὶ ὡς μελανωτῆς. Πρέπει νὰ βγάλωμε γρήγορα μίαν *τρίτην ἐκδοσιν* τοῦ φύλλου μὲ τὴν περιγραφὴν τῆς μάχης....

— Ἐχετε νεώτερα τηλεγραφήματα μὲ λεπτομερείας;

— Ἄ μπᾶ! Ἄλλὰ πρέπει νὰ προλάβωμε πρὶν βγοῦν ἡ ἄλλες.

— Πολὺ καλὰ ἐτοιμάστε τὴ μάχην κ' ἐγὼ τρέχω στὸ τυπογραφεῖο....

— Στάσου ὁμως. Καλὸν θὰ εἶνε νὰ βάλωμεν καὶ μιὰ εἰκόνα τῶν Στενῶν τοῦ Σαραντάπορου.

— Ἐχετε καμμιὰ φωτογραφία, κανένα σχέδιον, ὅτι νᾶνε νὰ τὸ δώσω στὸν ξυλογράφον;

— Κολοκύθια! Ψάξε στὸ ντουλάπι ναῦρης κανένα μεταχειρισμένο κλισέ, καμμιὰ ξυλογραφία ποῦ νὰ παριστάνη τίποτε βουνά, λόφους, κάτι τι ποῦ νὰ παραφέρῃ γιὰ Σαραντάπορο.

— Ἀδύνατον. Τέτοια ξυλογραφία δὲν ἔχομεν. Εἶνε μὰ μὲ βουνά, ἔτσι σὰν λόφους, μὰ ἔχει κ' ἓνα μοναστήρι μὲ δάσος, καὶ κάπου προβάλλει κ' ἓνας ἀνεμόμυλος....

— Ἄ! ὄχι, ὄχι! Μοναστήρια καὶ μύλοι δὲν μᾶς χρειάζονται πάει πολὺ. Σκέτα βουνά, βρὲ ἀδελφέ, τίποτε ἄλλο.

— Χμμ! Τί νὰ γίνῃ λοιπὸν; Σκεφθῆτε καὶ πέτε μου....



«Ἡ εἰδησις ὅτι ἐνικήσαμεν...»

Ὁ κύριος διευθυντῆς στάθηκε λίγο σκεπτικὸς, ἔξεροκατάπιε, ἔξυσε τὸ κεφάλι του σὰν νὰ τὸ ἐβίαζε νὰ τοῦ κατεβῆσῃ κάποια σοφὴ ἐμπνευσι, καὶ ὕστερα μοῦ εἶπε :



— « Ἀκουσε μοῦ λέει ὁ διευθυντῆς . . . »

— Ἄ! ἠῦρα τὸν τρόπο! ἰδοὺ πῶς θὰ οἰκονομηθῇ τὸ πράγμα. Σὺ, θαρρῶ, κάτι σαμπάζεις ἀπὸ ἰχνογραφία. Δὲν εἶν' ἔτσι;

— Χμμ! Πολὺ λίγα πράγματα. Ὅ,τι ὀργανισκοκαλίσματα θυμᾶμαι ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο.

— Περιφρημα! Κάθησε λοιπὸν ἀμέσως καὶ σκιτσάρισε ὅπως-ὅπως τὸ Σαραντάπορο . . .

— Τὸ Σαραντάπορο; Μὰ ἀφοῦ δὲν τὸ εἶδα, δὲν τὸ ξέρω οὔτε ζωγραφιστό;

— Εἶσαι βλάκας! μὲ ἀποστομώνει θυμωμένος ὁ κύριος διευθυντῆς. Δὲν εἶνε ἀνάγκη οὔτε νὰ τὸ ξέρῃς οὔτε νὰ τὸ εἶδες.

Εἶχε δίκαιον. Ἄμ' ἂν ἦταν ἐμεῖς οἱ δημοσιογράφοι νὰ ζητοῦμε κάθε φορὰ φύλλους στ' ἄχυρα καὶ νὰ ψιλοκοσκινίζωμε τέτοια μικροπράγματα, τότε οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ φύλλου.

\* \*

Ἐκάθησα στὸ τραπέζι, ἄπλωσα μιὰ κόλλα χαρτί, ἐπῆρα τὴν πένα καὶ ἄρχισα νὰ τραβῶ φανταστικὲς γραμμῆς: γραμμῆς ἴσιες, στραβῆς — πρὸ πάντων στραβῆς — τρέμουλες, εὐθείες, κεκλασμένες. Νὰ μὴ σᾶς τὰ πολυλογῶ, σὲ λίγη ὥρα σοῦ ἐσκάρωσα, μωρὲ μάτια μου, ἓνα Σαραντάπορο πρώτης τάξεως.



— « Εἶσαι βλάκας! μὲ ἀποστομώνει ὁ κύριος διευθυντῆς . . . »

— Ἐξοχα! ἀναφωνεῖ ὁ διευθυντῆς τρίβων τὰς παλάμας μὲ ἔκφρασιν υπερετάτης εὐδαιμονίας. Ξέρεις ὅμως τί; Δὲν θάταν ἀσχημὸ νὰ συμπληρώσῃς τὸ σκίτσο. Τοποθέτησε ἐδῶ ἀριστερᾷ μὲ δυὸ-τρεῖς σταυροὺς τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα.

Δὲν χάνω καιρὸν. Μὲ λίγες κονδυλιῆς παρέταξα τρεῖς μεραρχίας καὶ τὸ πυροβολικόν.

— Εὔγε! Βάλε τώρα ἐδῶ δά, δεξιᾷ, λίγη ψηλότερα τὸν ἐχθρόν.

Ἄμέσως, ἄψφ-σβύσε, ἀραδιάζω τὰς τουρικὰς μεραρχίας.

— Ἔτσι γειά σου! Βάλε τώρα ἄμπρός καὶ κάμποσες κοκκιδίες.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istori  
Restrictions apply.

— Γιατί; Ὑπάρχει λόγος στρατηγικός;  
— Βέβαια· εἶνε τὰ ἐχθρικά χαρακώματα. Δὲν ἄκουσες τί ὀχρῶσιν ἔχει τὸ Σαραντάπορο;

Στὴ στιγμὴ καὶ μὲ κάμποσες τζίφρες ἀνεγείρω καὶ τὰ τούρ-  
κικα ὀχυρώματα.

— Ἀριστούργημα! Πρέπει ὅμως νὰ τραβήξῃς καὶ μιὰ καμ-  
πύλη πρὸς τὰ δεξιᾶ, λίγο χαμηλότερα...

— Καὶ τί μᾶς χρειάζεται ἡ καμπύλη;

— Εἶνε διὰ τὴν κυκλωτικὴν κίνησιν...

Ἄλῃθεια. Τὸ εἶχα ξεχάσει. Μὲ μιὰν ἠρωϊκὴν καμπύλην περι-  
κυκλῶν ἐν ἀκαρεῖ τὸν ἀχρεῖον ἐχθρὸν εἰς τρόπον ὥστε νὰ  
πιασθῇ σὰν ποντικός μεσ' στὴ φράκα.

— Θαυμάσια! μοῦ λέει ἀποθανυμάζων τὸ ἐπιτελικόν μου σχέ-  
διον. Τρέξε τώρα στὸν ξυλογράφου νὰ μᾶς τὸ ἐτοιμάσῃ σὲ μιὰ  
ῥωρα τὸ πολὺ. Ἐγὼ εἰς τὸ μεταξὺ θὰ συντάξω τὴν περιγραφὴν  
τῆς μάχης, ἡ ὁποία θὰ φαίνεται τη-  
λεγραφημένη ἀπὸ τὸν... «ἀπεσταλ-  
μένον συντάκτην μᾶς»!!

Ἐν κοντολογία ἔτσι κ' ἔγινε.

\*\*

Σὲ δύο-τρεις ὥρες οἱ λοῦστροι δια-  
λαλοῦσαν σὰν δαιμονισμένοι εἰς τὰ  
κέντρα καὶ ἀνά τὰ πέρατα τῶν Ἀθη-  
νῶν τὴν «περίφημη μάχη καὶ τὸν  
χάρτη τοῦ Σαραντάπορου!.. πέντε  
λεπτά ἀ ἀ ἀ...»

Περιττὸν νὰ σᾶς ὀρκισθῶ ὅτι ἡ  
τρίτη ἐκείνη ἔκδοσις τῆς «Καθημε-  
ρινῆς» ἔγινε ἀνάρπαστος «σημειώ-  
σασα ἓνα πρωτοφανῆ θρίαμβον (!) ἐνημερότητος καὶ ἐπιτυ-  
χίας», ὅπως δὰ τὸ ἐβεβαίωνε καὶ ὁ ἴδιος ὁ διευθυντὴς στὸ  
φύλλο τῆς ἄλλης ἡμέρας μὲ στοιχεῖα μάλιστα παχέα τῶν 22  
στιγμῶν!

Ἴδιως δὲ ἔκαμε τρομερὰν αἰσθησιν ἡ πληροφορία ὅτι ἀπὸ  
τοὺς Τούρκους δὲν ἔμεινε ὀρθοῦνι, διότι ὁ κύριος διευθυντής,  
ἐν βρασμῷ ψυχικῆς ὀρμῆς τοὺς ἐσκότωσε ὅλους σχεδὸν ἐπὶ  
τοῦ πεδίου... τοῦ χάρτου, ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἐγλύτωσαν, τοὺς  
ἔπιασε αἰχμαλώτους εἰς... τὴν «Τελευταίαν Ὁραν».

\*\*

Ὅταν ἐβγήκα ἔξω εἰς τὰ κέντρα, εἰς τῆς πλατεῖες, εἰς τὰ  
καφενεῖα, καὶ εἶδα ὁμίλους νὰ σκύβουν καὶ νὰ κατατρῶγουν  
ἀχόρταγα τὸ φανταστικὸ ἐκείνο σκίτσο μου γιὰ τὰ περίφημα

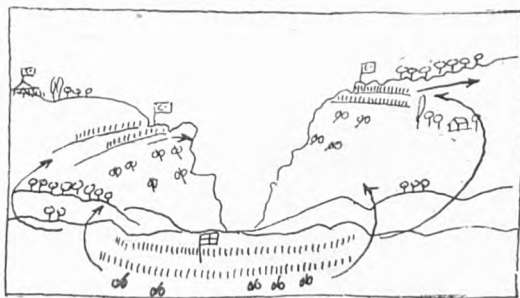
Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istor  
Restrictions apply.



— Τράβα καὶ μιὰ καμπύλη  
γιὰ τὴν κυκλωτικὴ κίνηση...

Στενά πού μήτε στὸν ὕπνο μου ἔτυχε νὰ τὰ ἰδῶ ποτέ μου,  
ἑταλάνισα τὸν . . . ἑαυτὸν μου, ὅτι εἶχα καταστήσει ῥέπορτε



Ὁ χάρτης τοῦ Σαρανταπόρου! πέντε λεπτά άά!!!.

καὶ διορθωτῆς ἡφμεριδός, ἐνῶ ἠμποροῦσα ἀξιόλογα νὰ γίνω  
τοῦλάχιστον συνταγματάρχης τῶν Γενικῶν Ἐπιτελῶν!

ΣΑΤΑΝΑΣ

## ἘΣ ΤΗΝ ΟΧΘΗ

Ἐ τοῦ φεγγαριοῦ τὸ ἡδονικὸ τὸ φίλημα  
ὅπου τῆς νύχτας ξεδιαλνέται τὸ σκοτάδι,  
παλῆς εἰκόνας ἔμπρός μου ζωντανεύουνε,  
ὅταν μονάχος περπατῶ τὸ βράδν - βράδν.

Καὶ τὸ ποτάμι, πού γογγὸ κυλάει ἀγύριστα,  
καινούριες κάθε λίγο εἰκόνας δείχνει,  
καὶ τὸ φεγγάρι τῆς γλυκόφωτες ἀχτίδες του  
εἰς τ' ἀσημένια του νερὰ ἐπάνω ὀίγχει.

Καὶ βλέπω ἐκεῖ νεράιδες ὀλοζόντωνες  
πού φεύγουν ὀλοένα καὶ μ' ἀφήνουν,  
πλημμυρισμένες ἀπὸ φῶς κι' ἀπὸ μυστήριο.  
Ἄχ! εἶνε σκέψεις μου γλυκῆς πού τρεμοσούνουν.

[Κοζάνη, 1913.]

Α. Ε. ΔΙΑΦΑΣ





ΑΝΘΟΣ ΚΑΙ ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ

(Έργον τοῦ R. Ch. Peyre



GABRIEL FAURE

# ΗΜΕΡΑ ΕΟΡΤΗΣ

ΕΙΣ ΜΙΑΝ ΠΡΑΞΙΝ\*

## ΠΡΟΣΩΠΑ

ΙΑΚΩΒΟΣ ΔΕ ΒΕΡΝΕΪΓ, 30 ἐτῶν. — ΜΑΡΘΑ, σύζυγός του, 25 ἐτῶν. —  
ΣΥΖΕΤ, κόρη των, 4 ἐτῶν. — ΛΟΥΚΙΑ ΒΕΡΝΑΡ, 28 ἐτῶν. —  
ΖΑΚΕΑΪΝΑ, κόρη της, 6 ἐτῶν. — ΙΩΑΝΝΗΣ, θαλαμηπ. — ΜΑΡΙΑ, κομμαριέρα.

*Ἐποχὴ σύγχρονος, εἰς μίαν πλουσίαν ἑπανλιν πλησίον τοῦ Τούρου.*

[Μεγάλῃ αἰθουσα, εἰς τὸ βάθος τῆς ὁποίας ἀνδρῶν ὑελόφρακτον, διὰ τοῦ ὁποίου διαφαίνεται φωτεινὸν καὶ ὠραῖον τοπίον καλοκαιρινόν. Ἀριστερᾷ μία θύρα φέρει πρὸς κλίμακα ἀγούσαν πρὸς τὸ πάρκον. Δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ θύραι ἐσωτερικαί. Τὸ δωμάτιον κοσμεῖται μὲ φυτὰ πράσινα καὶ γιρλάνδες. Εἰς πολυάριθμα βάζα, ἄνθη. Ἐπιπλα, καναπέδες, πολυθρόναι κλπ. Εἰς τὸ μέσον τραπέζι μὲ λευκώματα, πιτιμπελό, καὶ κορνιζαρισμένες φωτογραφίες.]

## ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Ἐγρουμένης τῆς ἀυλαίας ἡ Μαρία καθαρίζει τὰ ἄνθη ἀπὸ τὰ ξηρὰ φύλλα, τὰ ὁποῖα δίδει ἐν πρὸς ἐν εἰς τὴν Μάρθαν, ἣτις τὰ τοποθετεῖ εἰς βάζα. Ἡ Συζέτ διασκεδάζει κατασκευάζουσα ἓνα μπουκέτο).

**Μάρθα** (πρὸς τὴν Μαρίαν). Δόσε μου ἐκεῖνα ποῦ ἔχουν μακρύτερα κοτσάνια.

**Μαρία** (ἀναζητοῦσα καὶ τεινοῦσα τὰ ἄνθη). Ὅριστε. Εἶνε γαρύφαλα.

**Μάρθα**. Δὲν ἔχετε ἴριδες; Εἰς τὰ μεγάλα αὐτὰ βάζα θὰ ἐπὴγαιναν πολὺ καλὰ.

\* ΣΗΜ.— Τὸ μικρὸν τοῦτο δραματικὸν ἔργον εἶνε ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τοῦ συγχρόνου Γαλλικοῦ Θεάτρου. Παιχθὲν τὴν 5 Ἰουλίου 1911 εἰς τὴν Comédie Française ἔτυχε θριαμβευτικῆς ἐπιτυχίας. Οἱ κρᾶτιστοι τῶν κριτικῶν ἐξῆρον καὶ ἐτόνισαν τὴν πρωτοτυπίαν, τὴν λεπτότητα καὶ τὴν

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.

**Μαρία.** "Όχι κυρία. 'Αλλ' αν επιθυμήτε, μπορῶ νά τρέξω ἔως τὸν κήπο νά βρῶ.

**Μάρθα.** Ναί.

**Μαρία.** Πηγαίνω ἀμέσως. Μόλις δέκα λεπτά θά κάμω.

**Συζέτ.** Μαμά, θά πάω κι' ἐγώ.

**Μάρθα.** "Όχι, Συζέτ, εἶνε μακριὰ γιὰ σέ' θά μείνης μαζί μου νά με βοηθήσης νά κάμουμε τὰ μπουκέτα. (*Ἡ Μαρία ἐξέρχεται*).

**Συζέτ** (*ἀποθέτουσα εἰς τὸ τραπέζι τὸ μπουκέτο τῆς καὶ πληοιάζουσα εἰς τὴν μητέρα τῆς*). Πές μου, μαμά, τί θά 'πῆ «ἐπέτειος»;

**Μάρθα.** Εἶνε πολὺ δύσκολο νά ἐξηγηθῆ σ' ἓνα μικρὸ κορίτσι σὰν κι' ἐσέ... Αἶ, πῶς νά σοῦ πῶ; Εἶνε μία ἑορτὴ εἰς ἀνάμνησιν ἐνὸς πράγματος...

**Συζέτ.** Τίος πράγματος;

**Μάρθα.** 'Εξαρτᾶται... "Άλλοτε εἶνε γιὰ ἓνα θλιβερόν πρᾶγμα... ἄλλοτε, ὅπως σήμερα παραδείγματος χάριν, εἶνε γιὰ ἓνα εὐτυχισμένο πρᾶγμα... "Όλα αὐτὰ τὰ ἄνθη εἶνε γιὰ νά ἐνθυμίσουν, ὅτι πρό πέντε χρόνων ἐγνώρισα τὸν πατέρα σου.

**Συζέτ.** Μά πρὶν δὲν τὸν ἐγνώριζες;

**Μάρθα.** "Όχι, φυσικά.

**Συζέτ.** Καὶ τί ἔκαμνε ὁ μπαμπᾶς προτῆτερα;

**Μάρθα.** Τί ἔκαμνε; Ρώτησε τὸν ἴδιον. Νά τος.

## ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΜΑΡΘΑ, ΣΥΖΕΤ, ΙΑΚΩΒΟΣ καὶ ἔπειτα ΙΩΑΝΝΗΣ

(*Ὁ Ἰάκωβος ἐμφανίζεται μὲ χαρτιὰ στὸ χέρι*).

**Συζέτ** (*τρέχουσα πρὸς αὐτόν*). Καλημέρα, μπαμπᾶ!

**Ἰάκωβ.** (*ἀποθέτων τὰ χαρτιὰ του ἐπὶ τινος ἐπιπλου, σκύβει καὶ φιλεῖ τὴν Συζέτ*). Καλημέρα, Συζέτ μου! "Ω! πόσο εἶνε ἔμμορφα ἐδῶ μέσα!

**Συζέτ** (*σοβαρῶς*). Αὐτὰ ὅλα γίνονται, διότι προτῆτερα δὲν ἐγνώριζες τὴ μαμά.

**Ἰάκωβ.** Αἶ;

**Μάρθα.** Εἶνε ἀστεία αὐτὴ ἡ Συζέτ. "Όσο πάει καὶ γίνεται πολὺ περὶεργη. Πρὸ ὀλίγου μ' ἐρώτησε τί εἶνε «ἐπέτειος» καὶ ἔπειτα «τί ἔκανες προτοῦ σέ γνωρίσω.»

**Ἰάκωβ.** (*γελῶν*). Τί ἔκανα προτοῦ γνωρίσω τὴ μαμά σου; Αἶ, λοιπόν, ἤμουν δυστυχῆς καὶ ἔπειτα ἔγινα εὐτυχῆς... Κατάλαδες;

**Συζέτ** (*μὲ ὕφος σοβαρόν*). Ναί. (*Σαναγουρίζει εἰς τὸ μπουκέτο τῆς*).

**Ἰάκωβ.** (*κνιτάζων τὴν διακόσμεισιν τῆς αἰθούσης*). Λαμπρά! "Ἡ

ψυχολογικὴν του δύναμιν, ἔκτοτε δὲ ἀναβιβάζεται συχνά ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Τὸ "Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον, ἂν καὶ προσωρισμένον νά κατοπιρίζῃ κυρίως καὶ μόνον τὴν νεοελληνικὴν λογοτεχνίαν, φρονεῖ οὐχ ἥττον ὅτι παρέχει εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ σπανίαν πνευματικὴν ἀπόλαυσιν παραθέτων ἕδε τὸ μικρὸν αὐτὸ ἀριστοῦργημα κατ' ἐπιτυχῆ μετάφρασιν τοῦ ἡμετέρου ἐν Παρισίοις συνεργάτου κ. Κ. Καιροφύλα.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istor  
Restrictions apply.

γυρλάνταις δλαις ηγαίνουν πολὺ ὠραία... Πιστεύω πῶς ἡ ἑορτὴ θὰ ἐπιτύχη... Πόσα ἄνθη!

**Μάρθα.** ὦ! δὲν ἐτελείωσεν ἀκόμη... θὰ ἰδῆς ἀπόψε... Θέλω οἱ προσκεκλημένοι μας νὰ λάβουν τὴν ἐντύπωσιν πῶς εὐρίσκονται εἰς μίαν σέρραν, εἰς ἓνα σωστὸν κήπον... Πρέπει ὄλο τὸ σπίτι νὰ φωνάξῃ τὴν εὐτυχίαν μας... Δὲν εἶνε περιεργον; Συνήθως μοῦ φαίνεται πῶς ὁ ἔρωσ μας δὲν εἶνε πάντοτε ἀρκετὰ κρυφός, πῶς αἱ εὐτυχίαι μας δὲν εἶνε ποτὲ ἀρκετὰ ἀποκλειστικῶς δικαί μας... θὰ ἤθελα νὰ μὴ τῆς γνωρίζῃ ὁ κόσμος... καὶ σήμερα ἀπεναντίας ἔχω μανίαν νὰ τῆς δεῖξω καὶ τῆς φωνάξω εἰς ὄλους.

**Ἰάκωβ.** Εἶνε ἀναμφιβόλως ἔξ ἀφορμῆς τῆς ἀναμνήσεως... Ὅταν οἱ σύζυγοι ἀγαπῶνται, κάθε ἐπέτειος τοῦ γάμου των μοιάζει σὰν τὴν ἰδίαν τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου... Αἰσθάνεται καιεῖς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπιδείξῃ τὴν εὐτυχίαν του. Κι' ἔμεῖς ἀγαπώμεθα σὰν τὴν πρώτην ἡμέραν... καλλίτερα μάλιστα ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν. (Τὴν ἐκκίει πλησίον του).

**Μάρθα** (ἀφιεμένη). Βέβαια, καλλίτερα ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν.  
**Ἰάκωβ.** Μοῦ φαίνεται σὰν φέμα πῶς ἐπέρασαν πέντε χρόνια ἀπὸ τότε. Σὲ ξαναβλέπω ἀκόμη εἰς τὴν ἑπαυλιν «Καρλότα» μέσα εἰς ἓνα ὄμιλον περιηγητῶν, ποῦ εἶχαν σταματήσει ἐμπρὸς εἰς μίαν ἀλόην, ἢ ἑποῖα εἶχεν ἀνθίσαι ἐκεῖνο τὸ καλοκαίρι. Θυμάσαι; Στὴν κορυφὴ ἐνός ψηλοῦ στελέχους, ποῦ ὑψώνετο ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ πλατεῖα χαρῦτατα φύλλα, ἦτο ἓνα ἄνθος κίτρινο μισομαραμμένο. Θυμάσαι, ποῦ ὁ κηπουρός σὲ μιά παράξενη γλῶσσα, μισοἰταλική—μισογαλλικὴ, μᾶς ἐξηγοῦσε πῶς ἡ ἀλόη δὲν ἀνθίζει παρά μιά φορά, στὰ σαράντα χρόνια, πῶς ἔως τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην ἐφαίνετο νὰ εἶχε μαζεῦσαι ὄλον τὸ σπέρμα τῆς γιὰ ν' ἀνθίσῃ ἐκεῖνο τὸ καλοκαίρι, τὸ θερμό, καὶ πῶς σὰν μαραθῆ τὸ ἄνθος του, μαραίνεται καὶ τὸ ἴδιο τὸ φυτό;...

**Μάρθα.** Ναί, ναί!

**Ἰάκωβ.** Μοῦ φαίνεται σὰν ν' ἀκούω ἀκόμα τὰ λόγια ποῦ ἔλεγεσ, χωρὶς νὰ ὑποπτεύεσαι πῶς κάποιος ἐκεῖ σιμὰ σου, μαγευμένος ἀπὸ τὴν στιγμὴ ἐκεῖνην ποῦ σὲ πρωτόβλεπε, εἶχε τὴν ἀδιακρίσια νὰ κρυφακούῃ: — «Τὶ ὠραία θὰ ἦταν — ἔλεγεσ — νὰ εἶχαμεν κι' ἔμεῖς ὁμοίαν τύχην, νὰ μὴ ἀνθίζωμεν παρά μίαν μόνην φοράν εἰς ἓνα μεγάλον ἔρωτα καὶ ν' ἀποθνήσκωμεν μέσα εἰς τὴν ἑξαψίν του!»

**Μάρθα.** Ναί, ναί, θυμοῦμαι. Ἦμουν κουρασμένη ἀπὸ ὄλα ὅσα μὲ περιστοιχίζαν, τὸν ἀρωματισμένον ἀέρα, τὰ ἄνθη, τὸν ἥλιον... Ἄλλ' ἀποτόμως, σὰν νὰ ἐδοκίμαζα τὴν φυσικὴν αἰσθησιν ὅτι κάποιος μὲ ἤκουε, ἐγύρισα... Καὶ στῆ φωτιὰ τῆς ματιᾶς σου ἐνόησα, ὅτι μὲ εἶχες ἀκούσῃ... Ἐκοκκίνισα καὶ ἡ καρδιά μου κτυποῦσε τόσο δυνατὰ, ὥστε ἐσηματίσα τὴν ἰδίαν ἐκεῖνην στιγμὴν τὴν βεβαιότητα ὅτι καὶ νέον ἤρχιζε δι' ἐμέ...

**Ἰάκωβ.** Μία ὠραία ἀρχὴ μυθιστορήματος.

**Μάρθα.** Θὰ σοῦ ἤρρεσε νὰ μὴ γίνῃ παρά μόνον ἓν μυθιστόρημα...

**Ἰάκωβ.** Κακὴ... Εἶνε ἀλήθεια... στὴν ἀρχὴ δὲν τὴν ἐφαντά-

σθηκα παρά ως τὴν ὥραιότεραν τῶν περιπετειῶν. Δὲν ἐπίστευα ὅτι μετὰ τινὰς ἐβδομάδας θὰ ἐκάμναμεν τὴν πλεον ἁρμονικὴν καὶ ταιριαστὴν οἰκογένειαν. Τί τὰ θεές; Ὑπῆρξα πάντοτε ὀλίγον ἐλαφρὸς... Δὲν ἤμουν, ὅπως σύ, ἕνα πλάσμα καλωσύνης καὶ καθήκοντος... Ἄλλὰ πόσον ἤλλαξα! Σιμά σου ἔγινα ἄλλος ἄνθρωπος. Μοῦ ἐδίδαξες τὴν ἀληθινὴν εὐτυχίαν. (Τὴν οὖροι στὴν ἀγκαλιά του).

**Μάρθα.** Ναί, φίλε μου, εἴμεθα πολὺ εὐτυχεῖς... περισσότερον δὲν εἶνε δυνατόν... (ἐπαγκαλιζονται).

**Ἰάκωβ.** (ἀποσπώμενος καὶ ἀναλαμβάνων τὰ χροιά, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀποθέσει εἰσερχόμενος). Πηγαίνω εἰς τὸ ταχυδρομεῖον νὰ δώσω τὰς ἀπαντήσεις εἰς τὰ συγχαρητήρια τηλεγραφήματα ποῦ ἐλάβαμε.

**Μάρθα.** Πέρασε ἀπὸ τὸ πάρκο, γιὰ νὰ πᾶς γρηγορώτερα.

**Ἰάκωβ.** Ἔχεις δικηρ... Σ' ἕνα τέταρτο θὰ γυρίσω... Ἄντιο, Συζέτ...

**Συζέτ.** Ἄντιο, μπαμπᾶ. (Ὁ Ἰάκωβος ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ πάρκου. Ἡ Συζέτ πλησιάζει τὴν Μάρθαν, ἣ ὁποία ἐπανῆλθεν εἰς τὰ μπουκῆτα της). Θεές νὰ σέ βοηθήσω, μαμᾶ;

**Μάρθα.** Ναί... δόσε μου ἕνα ῥόδο... ἀλλὰ πρόσεχε... μὴ σὲ κεντήσῃ.

**Συζέτ.** Ἦσύχασε, μαμᾶ. Εἶμαι τώρα πλειά μεγάλη...

**Μάρθα** (γελῶσα). Ποιὸς σοῦ τὸ εἶπε;

**Συζέτ.** Κανένας... Εἶνε δική μου ἰδέα.

**Μάρθα.** Εἶσαι ἕνα ἀγγελουδι! (Τὴν φιλεῖ).

**Ἰωάν.** (εἰσερχόμενος ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν θύραν). Ὁ κύριος δὲν εἶνε ἐδῶ;

**Μάρθα** (στρεφομένη). Ὅχι. Μόλις ἐξῆλθε. Θὰ γυρίσῃ σὲ λίγα λεπτά. Τὸν ζητεῖ κανεὶς;

**Ἰωάν.** Μάλιστα... μίᾳ κυρία...

**Μάρθα.** Τὸ ὄνομά της;

**Ἰωάν.** Δὲν θέλει νὰ τὸ πῆ, κυρία. Ἦλθε καὶ σήμερα τὸ πρωτὶ, ὅταν ὁ κύριος ἦτο στὸ κυνῆγι.

**Μάρθα** (μετὰ δισταγμὸν). Πολὺ καλά. Εἶπέ της νὰ ἔλθῃ καὶ ἄς τὸν περιμένῃ ἐδῶ. (Ὁ Ἰωάννης ἐξέρχεται).

### ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΜΑΡΘΑ, ΣΥΖΕΤ, ΛΟΥΚΙΑ, ΖΑΚΕΛΙΝΑ, ἔπειτα ΜΑΡΙΑ

(Ἡ Λουκία ἐμφανίζεται κρατοῦσα τὴν Ζακελίαν ἀπὸ τὸ χέρι. Φορεῖ τουαλέταν ἀπλὴν βαθέος χρώματος. Βλέπουσα τὴν Μάρθαν σαματᾶ).

**Μάρθα** (μεταβαίνοσα εἰς προῦπάντησίν της). Περάστε, κυρία, σὰς παρακαλῶ!

**Λουκία** (τεταραγμένη). Ἄλλὰ...

**Μάρθα.** Ὁ σύζυγός μου δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἔλθῃ. Ἄν δὲν βιάζεσθε, μπορεῖτε νὰ τὸν περιμένετε ἐδῶ. Ἐξανάλθατε πάλι;

**Λουκία.** Μάλιστα, κυρία.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istor  
Restrictions apply.

- Μάρθα.** Θά λυπηθῆ, διότι σᾶς ἔκαμε νά ἐλθῆτε δυό φορές.
- Λουκία.** Συγχωρήσατέ με, κυρία, ἀλλά...
- Μάρθα** (προσφέρουσα κάθισμα). Σᾶς παρακαλῶ...
- Λουκία** (λίαν ἀήσυχος). Φοβοῦμαι μήπως εἶμαι ἀδιάκριτη.
- Μάρθα.** Καθόλου, κυρία.
- Λουκία** (καθημένη εἰς τὴν ἄκραν τοῦ καθίσματος). Εὐχαριστῶ...  
(Δὲν τοιμᾶ ν' ἀνέιση τὴν Μάρθαν. Ἡ Μάρθα κάθηται ἐπίσης. Μα-  
κοῦ σιωπῇ).
- Μάρθα** (ζητοῦσα ν' ἀνοιξῆ ὀμιλίαν καὶ δεικνύουσα τὴν Ζακε-  
λίαν). Εἶνε κόρη σας;
- Λουκία.** Μάλιστα, κυρία.
- Μάρθα.** Εἶνε χαριτωμένη. (Πρὸς τὴν Συζέτ, ἡ ὁποία ἐπλησίασε  
καὶ κυτιάζει). Ἐλα, Συζέτ, καλημέρισε τὴν μικροῦλαν. (Μηχανι-  
κῶς τὰ δύο παιδιὰ τείνουν τὰς παρειάς των καὶ ἀλληλοφιλοῦνται.  
Καὶ πάλιν σιγῇ). Κατοικεῖτε στὸ Τούρ;
- Λουκία.** Ὅχι, κυρία. Ἀφῆκα τὸ Παρίσι χθές. Ἦλθα σήμερα τὸ  
πρῶτ, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσα νά συναντήσω τὸν κ. Βερνέγγ.
- Μάρθα.** Ἦτο πράγματι στὸ κυνηγι. (Σιωπῇ). Ἐκάματε τὸ τα-  
ξεῖδι, γιὰ νά ἰθῆτε τὸν σύζυγόν μου;
- Λουκία** (ἐπὶ πλέον ιαρασσομένη). Μάλιστα, κυρία...
- Μάρθα.** Ἐχετε λοιπὸν σοβαρὰ πράγματα νά τοῦ εἰπῆτε;
- Λουκία** (γυελλίζουσα). Ναί, κυρία... ἤθελα νά τοῦ μιλήσω γιὰ  
παλαιᾶς ὑποθέσεις.
- Μάρθα.** Γιὰ παλαιᾶς ὑποθέσεις;
- Λουκία.** Ναί... γιὰ παλαιᾶς οἰκογενειακᾶς ὑποθέσεις... διὰ τὰς  
ὁποίας ἡσχολήθη ἄλλοτε... (Ἐγείρεται). Ἀλλά... ἄς πηγαίνω...  
καὶ ξανάρχομαι...
- Μάρθα.** Μὰ γιατί;... Σᾶς βεβαιῶ ὅτι σὲ λίγη ὥρα, τὸ πολὺ  
σ' ἔνα τέταρτο, θὰ γυρίσῃ. Ἐρχεσθε ἀπὸ τὸ Παρίσι. Μπορεῖτε ὑπο-  
πὸν νά ὑπομείνετε λιγάκι... (Ἡ Λουκία κάθηται ἐκ νέου). Γνωρι-  
ζετε τὸν σύζυγόν μου πρό πολλοῦ;
- Λουκία** (πάντοτε λίαν ἀήσυχος). Μάλιστα, κυρία.
- Μάρθα.** Σᾶς ζητῶ συγγνώμην. Πράγματι ἐφάνηκα πολὺ ἀδιά-  
κριτος νά σᾶς ἐρωτῶ ἔτσι.
- Λουκία.** Εἶχα σχέσεις... ἄλλοτε... μὲ τὸν κ. Βερνέγγ.
- Μάρθα.** Ὅταν ἦτο στὸ Παρίσι βέβαια;
- Λουκία.** Ναί! Εἶναι πολὺς καιρὸς ἀπὸ τότε.
- Μάρθα.** Ἐπτά ἔως ὀκτὼ χρόνια τὸ πολὺ.
- Λουκία.** Ἐπτά-ὀκτὼ χρόνια εἶνε κάποτε πολὺ μακρὸ διάστημα.  
Ἐχω ἀλλάξει ἀπὸ τότε τόσον, ὥστε ἴσως τώρα δὲν θὰ με ἀναγνω-  
ρίσῃ, ἂν δὲν τοῦ εἰπῶ τὸ ὄνομά μου.
- Μάρθα.** Καὶ ὅμως εἴσθε πολὺ νέα ἀκόμη...
- Λουκία.** ὦ! Νέα! (δεικνύουσα τὴν κόρην της, ἡ ὁποία ἐπῆγε  
μαζὶ μετ' αὐτὴν καὶ κυτιάζει περιεργῇ τὰ ἐπὶ τῆς ιταλέζης ἀντι-  
κείμενα). Ὅταν κανεῖς ἔχει θυγατέρα μεγάλην σὰν αὐτὴν, δὲν εἶν'  
ἔτσι Ζακελίνα; (Ἡ Ζακελίνα στρέφεται κρατοῦσα μίαν κορμιζαρι-

ομένην φωτογραφίαν, τὴν ὁποίαν ἐπῆρεν ἀπὸ τὸ τραπέζι). "Ἐλα λοιπόν, μὴ πιάνεις τίποτε... "Ἄφησε τὴ φωτογραφία ποῦ πήρες!

**Ζακελ.** (ἀπὶ τὰ ὑλακούσῃ, τὴν φέρει εἰς τὴν μητέρα της). Κῦττα, μαμὰ!

**Λουκία** (οἰπίουσα βλέμμα ἐπὶ τῆς φωτογραφίας, ἐγείρεται ἀποτόμως καὶ τὴν ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὰ χεῖρα τῆς Ζακελίνας). Μὰ εἶσαι ἀνυπόφορη!

**Ζακελ.** (ἐπιμένουσα καὶ ξαναπαίονουσα τὴν φωτογραφίαν). Ἄλλὰ... μαμὰ... αὐτὸς εἶνε ὁ μπαμπᾶς!

**Μάρθα** (λιαν ἀνήσυχος παρακολουθεῖ τὴν σκηνὴν μὲ κάποιον προσοίσημα. Ἀποτόμως σηκώνεται καὶ πιάνει τὴν κόρην ἀπὸ τὸ χεῖρ). Τί λέεις;

**Λουκία** (ζωηρῶς). Ἄγοησιές!.. μὴ τὴν ἀκοῦτε!

**Μάρθα** (δεικνύουσα τὴν φωτογραφίαν εἰς τὴν κόρην). Γνωρίζεις αὐτὸν τὸν κύριον;

**Ζακελ.** Ναί... καλέ... εἶνε ὁ μπαμπᾶς... ὁ μπαμπᾶς μου ποῦ εἶνε στὴν Ἀμερική...

**Λουκία.** Σᾶς παρακαλῶ, κυρία, μὴ τὴν ἀκοῦτε... Δὲν ξέρει τί λέει!.. Ἀπατάται... Τὴν γελᾷ μιὰ ὁμοιότης... Σᾶς παρακαλῶ, ἀφήσατέ με νὰ φύγω... Ἐκαμα ἄσχημα νὰ ἐλθω... Σᾶς ζητῶ συγγνώμην... ἀφήστε με νὰ φύγω... (ὕποχωρεῖ πρὸς τὴν θύραν).

**Μάρθα.** Ὅχι... διότι... τώρα πρέπει νὰ μοῦ ἐξηγηθῆτε... Ἡ ἐπισκεψίς σας... ἡ ἐπιμονή σας νὰ ἰδῆτε τὸν σύζυγόν μου... ἡ ἄρνησις νὰ μοῦ πῆτε τὸ ὄνομά σας... ἡ ταραχή σας... τὰ λόγια τοῦ παιδιοῦ... ὅλα τέλος μοῦ λέγουν πῶς εἶνε κατὶ ποῦ ἀγνωθ... πῶς ὑπάρχει κάποιον μυστήριον. Τέλος ἤλθατε... καὶ δικαιούμαι νὰ ζητήσω μιαν ἐξήγησιν. (Τὴν ἐρωτᾷ δι' ἐνὸς κινήματος). Σὺπᾶτε. (Χωρὶς νὰ παύσῃ νὰ παρατηρῇ τὴν Λουκίαν, ἀπομακρύνει μὲ τὸ χεῖρ τὰ δύο κορίτσια). Πηγαίνετε, παιδιὰ μου, νὰ παίξετε στὴν ταράτσα... (ἐνῶ τὰ παιδιὰ ἐξέρχονται, ἐκείνη ἐξακολουθεῖ ἀτενίζουσα τὴν Λουκίαν, ἡ ὁποία κάτωχρος καὶ τρέμουσα δὲν τολμᾷ νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια. Ἡ Μάρθα διστάζει ἐπὶ σιγμῆν, ἔπειτα προχωρεῖ ἐν βῆμα πρὸς τὴν Λουκίαν καὶ τὴν ἐρωτᾷ:) Εἶσθε ἡ δεσποινὶς Λουκία Βερνέγ...

**Λουκία** (χαμηλώνουσα τὴν κεφαλὴν). Μάλιστα, κυρία!

**Μάρθα.** Καὶ ἡ κόρη ἐκείνη;

**Λουκία.** Διατί νὰ ὑποκρίνωμαι περισσότερον; Εἶνε κόρη τοῦ κ. Δὲ Βερνέγ.

**Μάρθα** (φέρουσα τὸ χεῖρ εἰς τὸ στήθος). Ἄ!

**Λουκία** (ἐγειρομένη). Βλέπετε πολὺ καλὰ ὅτι πρέπει νὰ ἀποσυρθῶ, ὅτι δὲν μπορῶ νὰ μείνω περισσότερον ἐδῶ... Ἐρχομένη δὲν ἐπίστευα ὅτι θὰ εἴρεθῶ μπροστά σας... Σᾶς ζητῶ συγγνώμην... Δὲν ἔπρεπε νὰ μείνω... Ἔτσι δὲν θὰ ἐμανθάνατε ἐκεῖνο ποῦ ἤθελα νὰ πῶ μόνον εἰς τὸν κύριον Βερνέγ... Συγχωρήσατέ με... Ἄφηστε με νὰ φύγω...

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

**Μάρθα.** Σὰς παρακαλῶ, ἀπεναντίας νὰ μείνετε... Ἔχω τὸ δικάτωμα νὰ μάθω διατί ἤλθατε.

**Λουκία.** Ἐκαμα ἄσχημα.

**Μάρθα.** Πρὸς ποίον σκοπὸν;

**Λουκία.** Δὲν ξέρω...

**Μάρθα.** Ποία εἶνε ἡ σκέψις σας;

**Λουκία.** Ἡ σκέψις μου; (κάνει ἄσφαλές κίνημα).

**Μάρθα.** Ναί... τί θέλετε ἀπὸ τὸν σύζυγόν μου;

**Λουκία.** Ἦθελα μόνον νὰ τὸν ἰδῶ... νὰ τοῦ μιλήσω... νὰ τοῦ εἰπῶ πῶς ὅταν μ' ἀφήκει, δὲν ἤξευρε ὅτι ἐπρόκειτο ν' ἀποκτήσω ἓνα παιδί... ὅταν ἔφυγε διὰ τὴν Ἀμερικὴν...

**Μάρθα** (ξηρῶς). Δὲν πῆγε ποτὲ στὴν Ἀμερικὴν...

**Λουκία.** Ἄ! (Ἐννοεῖ ὅτι ἡ προδοσία τοῦ Ἰακώβου ἐπῆρξεν ἀκόμη σκληροτέρα ἀπὸ ὅτι τὴν ὑπέθετε καὶ τὸ πρόσωπὸν τῆς οὐαῖται εἰς ἔκφρασιν ἄλλοις). Λοιπὸν, ὅταν μὲ ἐγκατέλειψεν, ἤγνῶναι τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν μὲ ἄφηνεν... Ἐπειδὴ ἐπίστευα ὅτι πράγματι εἶχε φύγει, δὲν ἤξευρα ποῦ νὰ τοῦ γράψω. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤξευρα κανένα ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του, οὔτε τοὺς φίλους του, δὲν μπόρεσα νὰ τοῦ ἀναγγείλω τὸ γεγονός...

**Μάρθα.** Ὡστε δὲν ξεύρει τίποτε;

**Λουκία.** Ὅχι, κυρία... Ὁ κ. Βερνέγγ δὲν γνωρίζει τίποτε... Καὶ σὰς δρῶνται εἰς ὅτι ἔχω ἱερώτερον... στὴν κόρη μου, πῶς δὲν εἶχα καμμίαν ὑστεροβουλίαν ἐρχομένη ἐδῶ... Ἐννοεῖτε καλὰ ὅτι ἔξ χρόνια τώρα συνείθησα στὴν ἰδέα, ὅτι ἐκεῖνος δὲν μὲ ἤθελε πλέον, ὅτι μὲ ἀφήκεν ἐκουσίως, μ' ἐλησμόνησε... Στὴν ἀρχὴ ἐπίστευσα, ὅτι θὰ ξαναγύριζε... κ' ἔζησα μ' αὐτὴν τὴν ἐλπίδα. Ἐπειτα, ὦ, ἔπειτα... ἐδοκίμασα κάθε εἶδος πόνο καὶ θλίψιν... Ἡ μητέρα μου πέθανε... Γιὰ ν' ἀναθρέψω τὴ Ζακελίνα, ἐδαπάνησα σιγὰ-σιγὰ τῆς λίγες χιλιάδες φράγκα, ποῦ μ' ἀφήκει ἡ μητέρα μου... Εὐτυχῶς εἶμαι πολὺ καλὴ μουσικός. Δίδω μαθήματα πιάνου καὶ κατορθῶν νὰ κερδίζω, μὲ κόπο ἀλλ' ἐντίμως, τὸ φωμί μου. Προχθὲς, ὅταν ἔμαθα τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Βερνέγγ—διότι ὅλα αὐτὰ τὰ ἔμαθα ταυτοχρόνως... ὅτι ἐζῶσε... ὅτι κατοικοῦσε ἐδῶ... ὅτι ἦτο νυμφευμένος... Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔμαθα τυχαίως... ἐνῶ ἐδιδάχαζα σέ μιαν ἐφημερίδα τὴν ἀγγελίαν τῆς ἐορτῆς, τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ δώσῃ ἀπόψε... Ἄ! μπορῶ τώρα πολὺ καλὰ νὰ σὰς τὸ ἐξομολογηθῶ. Ἡ πρώτη μου κίνησις ἦτο νὰ ἔλθω ἐδῶ νὰ κάμω κάποιαν τρέλαν... δὲν ἤξεύρω κ' ἐγὼ τί... Ἄλλ' ἐκρατήθηκα... Ἐσκέφθην... εἶδα, ὅτι ἐκεῖνος δὲν ἦτο παρὰ κατὰ τὸ ἦμῶς ἔνοχος... Καὶ ἔπειτα δὲν ἤξευρε τὴν γέννησιν τῆς Ζακελίνας... Δὲν ὑπῆρξε δι' αὐτὸν παρὰ ἓνα ἀπὸ τὰ συνεισθημένα καπρίτσια... Αὕτὴ εἶνε ἡ ζωὴ—κτηνώδης καὶ ἀδικαιολόγητος ζωὴ—ἀλλ' ἐναντίον τῆς ὁποίας εἶνε περιττὸν νὰ ἐξεγερθῇ κανεὶς. Σὰς ζητῶ συγγνώμην διότι σὰς λέγω ὅλα αὐτά...

**Μάρθα.** Ἐμπρός... Ἐμπρός...

**Λουκία.** Ἦθελα νὰ τοῦ γράψω. Ἦρξα πλεον ἀπὸ δέκα ἐπι-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.



ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΑΝ



Ο ΥΠΝΟΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ. — (Έργον τοῦ Brad'hon)

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istitou  
Restrictions apply.

στολάς. Καί ὅλας τὰς ἔσχισα. Δὲν κατώρθωσα νὰ τοῦ παραστήσω καθὼς πρέπει ὅλα τὰ πράγματα. Καί σιγά-σιγά μοῦ ἐγεννήθη ἡ ἐπιθυμία νὰ τὸν ξαναἰδῶ. Γιατί; Δὲν ἤξεύρω ἀκριβῶς. Διὰ νὰ τὸν ἰδῶ κατ' ἀρχὰς ἀπλῶς, νὰ τοῦ δεῖξω τὴν κόρην του, νὰ τοῦ εἰπῶ ὅτι δὲν ὑπῆρξα εὐτυχής... Ἴδου τί ἤθελα... Ἀλλὰ τώρα ποῦ εἶμαι ἐδῶ, θὰ προτιμοῦσα νὰ μὴν ἐρχόμουν... Ἀφήστε με νὰ φύγω...

**Μάρθα** (ἀκόμη λίαν τραχέως). Νὰ φύγετε! Δὲν εἶνε λύσις αὐτή! Προτιμῶ μίαν λύσιν δριστικὴν... Πρέπει ὁ σύζυγός μου νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν, ὅλην τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ λάβῃ μίαν ἀπόφασιν. Μιλήστε μου μὲ εὐλικρίνειαν. (Πλησιάζει μίαν καρτέκλαν εἰς τὴν Λουκίαν, κάθηται καὶ νεύει καὶ εἰς αὐτὴν νὰ καθήσῃ). Τί ἐπιθυμεῖτε;

**Λουκία** (καθήμενὴ ἐπίσης). Τί ἐπιθυμῶ; Θὰ ἤθελα μόνον νὰ μάθῃ ἐκεῖνο, τὸ ὅποτον ἀγνοεῖ ἀκόμη... ὅτι ζῶ πάντοτε καὶ ἔχω ἓνα παιδί ἀπὸ αὐτόν.

**Μάρθα**. Βεβαίως πρέπει νὰ τὰ μάθῃ ὅλα αὐτὰ... Ἀλλ' ἀφοῦ ἡ τύχη ἠθέλησε νὰ μάθῃ πρώτη ἐγὼ ἓνα μυστικόν, ποῦ δὲν ἀπευθύνετο παρὰ μόνον εἰς αὐτόν, ἐγὼ πρέπει νὰ τοῦ τὸ εἰπῶ. Ἔχω ἀνάγκην νὰ τοῦ ἐμιλήσω πρὶν ἀπὸ σᾶς... νὰ τὸν ἐρωτήσω...

**Λουκία**. Εὐχαριστῶ, κυρία. Εἴσθε μητέρα... Καὶ ἔννοεῖτε... καὶ ἔχετε οἶκτον... Βλέπετε ὅτι εἶμαι πτωχὴ γυναῖκα ἀδικημένη ἀπὸ τὴν ζωὴν...

**Μάρθα** (γυνομένη πρῶτος). Ναί, θὰ συνηγορήσω διὰ τὴν ὑπόθεσιν σᾶς. Ἀλλὰ πῶς νὰ τοῦ ἀποκαλύψω τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν; Πῶς νὰ τοῦ εἰπῶ αὐτὴν τὴν συνάντησιν καὶ συνομιλίαν; Θὰ θυμώσῃ ἐναντίον σᾶς, διότι ἤλθατε ἐδῶ νὰ προκαλέσετε αὐτὴν τὴν ἱστορίαν, μίαν τέτοιαν ἡμέραν...

**Λουκία**. Θὰ ἐπιστρέψω λοιπὸν ἀμέσως εἰς τὸ Παρίσι... κ' ἀπὸ ἐκεῖ θὰ τοῦ γράψω...

**Μάρθα**. Ὅχι... ὄχι! Δὲν μπορῶ νὰ περιμένω τόσον πολὺ. Θέλω νὰ τὸ μάθῃ σήμερα... Ἀλλὰ δι' αὐτόν, διὰ σᾶς, δι' ἐμὲ θὰ εἶνε καλλίτερον νὰ φανῇ πῶς δὲν ἔχομεν συναντηθῆ, ἀλλὰ ὅτι ἔμαθα ἀπὸ κάποιαν ἄλλην αὐτὴν τὴν ἱστορίαν...

**Λουκία**. Εἶχα σκεφθῆ κ' ἐγὼ ἐπίσης νὰ τοῦ στείλω μίαν ἀπὸ τὰς φίλας μου...

**Μάρθα**. Καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ἤλθε μία ἀπὸ τὰς φίλας σᾶς; ὦ! ναί. Ἀκοῦστε με! Ἴδου, τί θὰ σχεδιάσωμεν. Σεῖς δὲν εἴσθε δι' ἐμὲ ἢ Λουκία Βερνάρ, ἀλλὰ μία φίλη της...

**Λουκία**. Ἀλλ' ἂν μὲ ἰδῇ;

**Μάρθα**. Βλέπομεν τότε... Ἀλλὰ δι' ἐμὲ δὲν εἴσθε παρὰ μία φίλη ἀποσταλεῖσα ἀπὸ ἐκείνην, διὰ νὰ κάμῃ ἐνήμερον τὸν κύριον Βερνέγγ... καὶ ἀπὸ μίαν οἰανθῆποτε σύμπτωσιν... ἀπὸ τὴν φωνὴν τῆς κόρης... παραδείγματος χάριν... θὰ μαντεύσω ὅλα... Θὰ προσπαθήσωμεν κατόπιν νὰ κανονίσωμεν ὅλα αὐτὰ... Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος — εἴμεθα σύμφωνοι, αἶ; — οὐδεὶς δὲν εἴσθε παρὰ μία φίλη...

**Λουκία**. Ναί, κυρία, κάμετε ὅπως θέλετε...

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.

**Μάρθα** (μεταβαίνει διὰ τὴν κυριάζην εἰς τὴν ταράτσαν καὶ ἐπαναφέρει τὴν Ζακελίαν εἰς τὴν μητέρα της). Δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἔλθῃ... Θέλετε νάρθητε ἀπὸ ἐδῶ;... Θὰ ἤθελα νὰ μείνω μόνη μίαν στιγμήν, νὰ συγκεντρώσω τὸ πνεῦμα μου, νὰ σκεφθῶ γι' αὐτὸ ποῦ μοῦ συμβαίνει... Ἐλάτε (σύρει μαζί της τὴν Λουκίαν καὶ Ζακελίαν πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν θύραν). Δὲν θὰ περιμένετε πολὺ. Θὰ σὰς καλέσω ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμή...

**Λουκία** (σπερφομένη καθ' ἣν στιγμὴν δισκέλιζε τὴν θύραν). Ἐδ-  
χαριστῶ, κυρία! (Ἐξέρχεται. Ἡ Μάρθα κλείει τὴν θύραν ὅπως  
της. Ἐπανέρχεται καὶ κάθηται εἰς μίαν πολυθρόναν. Φέρει τὸ χέρι  
σὰ μάτια της ὡς νὰ ἀφυπνίζεται ἀπὸ ὄνειρον. Ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ  
πάρκου εἰσέρχεται ἡ Μαρία, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἡ Συζέτ. Ἡ Μα-  
ρία φέρει μεγάλην ἀνοδοδεξιμῆν).

**Μάρθα** (ἐγειρομένη ἀποτόμως). Τί συμβαίνει;

**Μαρία**. Φέρνω τὰ ἄνθη ποῦ ζητήσατε...

**Μάρθα**. Ἄ! ναί! Ἀλήθεια!... Τὰ ξέχασα... Βάλε τα ἐπάνω  
στὸ τραπέζι. Ἄλλ' ἀφήστε με μιά στιγμή... Ξαναγυρίζετε σὲ λι-  
γάκι... Πηγαίνετε νὰ μοῦ μαζέψετε ἀκόμη λουλούδια καὶ πρασι-  
νάδα... (διακρίνει τὴν Συζέτ). Συζέτ!... (Τὴν παίρνει σὴν ἀγκα-  
λιά της καὶ τὴν φιλεῖ περιπαθῶς). Σούζ μου! Ἀγάπη μου!

**Συζέτ**. Τί ἔχεις, μαμᾶ;

**Μάρθα**. Τίποτε... τίποτε, ἀγάπη μου. Πήγαυε μὲ τὴν Μαρία.  
Φέρτε μου ὠραία ἄνθη... (Ἡ Μαρία καὶ ἡ Συζέτ ἐξέρχονται ἀπὸ  
τὴν θύραν τοῦ πάρκου. Ἡ Μάρθα ὄνιεται ἐπὶ πολυθρόνας καὶ πιύ-  
νει τὸ κεφάλι της μὲ τὰ δυνὸ χέρια, ἐτοιμῆ νὰ ξεοπάσῃ εἰς λυγμούς).

## ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

### ΜΑΡΘΑ — ΙΑΚΩΒΟΣ

**Ἰάκωβ**. (εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας τοῦ πάρκου). Βλέπεις δὲν  
ἀργήσα πολὺ! (Ἀποθέτει τὸ καπέλο του καὶ πηγαίνει πρὸς τὴν  
Μάρθαν, ἡ ὁποία μένει ἀκίνητος, ἀπροσφορημένη ἀπὸ τὰς σκέψεις  
της). Τί ἔχεις; (σιγῆ). Τί βαθεῖται σκέψεις!

**Μάρθα**. Βαθύτερα ἀπ' ὅ,τι φαντάζεσαι...

**Ἰάκωβ**. Τί συνέβη κατὰ τὴν παρουσίαν μου; Σ' ἄφησα γελαστὴ  
καὶ εὐθυμῆ πρὸ δέκα λεπτῶν, καὶ σ' εὗρισκω τῶρα ταραγμένην.

**Μάρθα**. Ὑπάρχει κάποιος λόγος...

**Ἰάκωβ**. Μὰ ποῖος λοιπόν;... Μίλησε... Ἄν δὲν εἶχα συναν-  
τήσῃ ἀπέξω τῶρα δὴ τὴν Συζέτ, θὰ ἐπίστευα πῶς συνέβη κανὲν  
δυστύχημα...

**Μάρθα**. ὦ! δὲν πρόκειται διὰ τὴν Συζέτ...

**Ἰάκωβ**. Ἀλλὰ γιατί λοιπόν;

**Μάρθα**. Μόλις ἔφυγες ἐδέχθην μίαν ἐπίσκεψιν.

**Ἰάκωβ**. Ποίαν;

**Μάρθα**. Μίαν ἐπίσκεψιν... τὴν ὁποίαν οὔτε σύ, οὔτε ἐγὼ ἐπε-  
ριμέναμεν διόλου...

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

**Ἰάκωβ.** Μὰ ποίαν;

**Μάρθα.** Μίαν φίλην τῆς δεσποινίδος Λουκίας Βερνάρ...

**Ἰάκωβ.** Μίαν φίλην τῆς δεσποινίδος Λουκίας Βερνάρ;

**Μάρθα.** Ναι.

**Ἰάκωβ.** Καί τί σέ ἤθελε;

**Μάρθα.** Ἐμέ, τίποτε... Ἐσένα ζητοῦσε νά ἰδῇ... Ἀλλά ἡδρε ἐμένα ἐδῶ... Καί ἐκ συμπτώσεως ὅπως τυχαίας τὸ μυστικόν τῆς τῆς ἐξέφυγε. Καί ἔμαθα ἐκ μέρους ποίας καί γιατί ἤρχετο...

**Ἰάκωβ.** Καί γιατί ἤρχετο;

**Μάρθα.** Θὰ τὸ μάθης... Ἀλλά πρῶτα, πές μου, τὴν ἀλήθειαν ὑπὸ ποίας συνθήκας ἐγνώρισες, ἀγάπησες κι' ἀφήκες τὴν δεσποινίδα Βερνάρ...

**Ἰάκωβ.** Ἀλλά τὸ ξεύρεις, Μάρθα... δὲν σοῦ ἔκρυψα τίποτε ἀπὸ τὸ παρελθόν μου... Σοῦ εἶπα ὅλην τὴν ἀλήθειαν... Ἐγνώρισα τὴν Λουκίαν στὸ Παρίσι, ὅταν ἤμουν φοιτητής. Εἴχαμε τὰ ἴδια γούστα, τοὺς αὐτοὺς ἐνθουσιασμούς. Ἐπηγαίναμε μαζί στὰ κονσέρτα τῆς Κυριακῆς. Ἡ συμπάθεια ποῦ μᾶς ἤνωνεν ἔγινε γρήγορα ἀγάπη στὴν καρδιά ἐκείνης ποῦ δὲν εἶχε ποτὲ ἀγαπήσει... Ἡ ἔνωσις αὐτὴ διήρκεσε ἕνα μῆνα... δύο ἴσως... δὲν θυμάμαι πλεῖα ἀκριβῶς. Ἀλλά μίαν ἡμέραν ἐφοβήθηκα... ἐννοιωθα ὅτι ἔμελλα νὰ δεθῶ πολὺ σφικτὰ... Ἐξ ἄλλου ὁ πατέρας μου, ἄρρωστος, μ' ἐκαλοῦσε σιμά του. Εἶχε μάθει τὰς σχέσεις μας καί μοῦ ἐζήτη: νὰ τὰς διαλύσω, διὰ νὰ τοῦ δώσω τὴν τελευταίαν αὐτῆν εὐχαρίστησιν... Αὐτὸ ὑπῆρξε σὰν μία δικαιολογία ἀπέναντι τῆς συνειδήσεώς μου... Μὲ λίγα λόγια, ἀπεφάσιζα νὰ διαρρήξω ὀριστικῶς κάθε δεσμόν μαζί τῆς... Ἐνα πρωὶ ἀφήκα τὸ Παρίσι, ἐπῆγα στὴ Χάρρη, κι' ἀπὸ 'κεῖ ἐτηλεγράφησα εἰς τὴν Λουκίαν πὼς ἔφευγα γιὰ τὴν Ἀμερικὴν καί θὰ ἐγύριζα σὲ 'λίγες ἐβδομάδες... Πράγματι, τὸ ξεύρεις, ἐπῆγα κατ' ἀρχάς στὴν Ἀλγερίαν, ὅπου βρήκα τὸν πατέρα μου ἐτοιμοθάνατον... Ἐπέρασαν πολλῆς ἐβδομάδες γιὰ τὴν ἐκκαθάριση τῆς κληρονομίας... Ἐπειτα τελείως ἐλεύθερος, χωρὶς συγγενεῖς, ἀρκετὰ πλούσιος ὥστε νὰ μὴ ἐργάζωμαι, ἤρχισα νὰ ταξιδεύω. Ἐπῆγα στὴν Αἴγυπτο καί στὴν Ἑλλάδα. Ἐπέρασα ἕνα σχεδὸν χρόνον στὴν Ἰταλία (τῆς πιάνει τὸ χέρι μὲ περιπάθειαν). Τὰ λοιπὰ τὰ γνωρίζεις...

**Μάρθα** (ἀποσύρουσα τὸ χέρι τῆς, μὲ φωνὴν ἥσομον καὶ γλυκεῖαν). Ἀφοῦ ἀγαποῦσες τὴν Λουκίαν, μποροῦσες νὰ τὴν νυμφευθῆς.

**Ἰάκωβ.** (μουρμουριστά). Φυσικά!

**Μάρθα.** Γιατί δὲν τὸ ἔκαμες;

**Ἰάκωβ.** Γιατί; Γιατί ἢ ζωὴ ἔτσι τὸ ἤθελε... Δὲν σοῦ λέγω ὅτι αὐτὸ εἶνε καλὸ καί ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ νυμφευθῶ τὴν νέαν ποῦ ὑπῆρξεν ἡ πρώτη μου φίλη. Ἀλλά τί τὰ θέλεις; Καί σὺ ἡ ἴδια, θὰ παραδέχσο ὁ ἀδελφός σου νὰ νυμφευθῇ μὲ τὴν ἐρωμένην του, τὴν ὅσπαν θὰ ἔχη βέβαια στὸ Παρίσι; Ὅχι, βέβαια. Τότε βλέπεις ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἦνε κανεὶς πολὺ ἀσθηρὸς. Δὲν εἶνε οὔτε ἥρωος οὔτε ἄγιος. Δὲν σοῦ λέγω ὅτι ἔκαμα καλὰ. Ἐφέρθηκα σὰν ἄνδρας,

σάν ἐγώ; σιγῆς... Σημείωσε ἄλλως τε ὅτι ἡ Λουκία μοῦ παρεδόθη ἐλευθέρως, ἐκτός πάσης ἰδέας μέλλοντος γάμου, καί ὅτι δὲν τῆς ὑποχρέωσα ποτὲ ἐκείνο πῶς ἤξευρα ὅτι δὲν μποροῦσα νὰ κάμω...

**Μάρθα.** Ἔστω! Ἄλλὰ μποροῦσες νὰ φροντίσῃς λιγάκι γι' αὐτήν, νὰ μάθῃς τί ἀπέγινε...

**Ἰάκωβ.** Ναι, εἶνε ἀλήθεια!

**Μάρθα.** Ἴσως εἶνε δυστυχῆς...

**Ἰάκωβ.** Δὲν ἦτο μόνη. Ἐξοῦσε μὲ τὴν μητέρα τῆς μὲ κάποιαν σχετικὴν ἄνεσιν... Ὑποθέτεις ὅτι θὰ τὴν ἀφήνα ἔτσι, ἂν ἤξευρα ὅτι ἦτο πτωχὴ;

**Μάρθα.** Ὁχι, φίλε μου, δὲν σοῦ κάμνω τὴν προσβολὴν αὐτῆν. Ἀλλὰ δυνατόν ἐστὶν νὰ πέθανε ἡ μητέρα τῆς... ἐκείνη ἴσως εἶνε τώρα σὲ οἰκονομικὴν στενοχωρίαν... Καί ἔπειτα τὰ χρήματα δὲν θεραπεύουν ὅλα... Ἀφοῦ σὲ ἀγαποῦσε, θὰ ὑπέφερε βέβαια...

**Ἰάκωβ.** Περισσότερο ἀπὸ ἐμὲ ἴσως... Ἄλλ' εἶμαι βέβαιος ὅτι παρηγορήθη πρὸ πολλοῦ... Θὰ πανδρεύθη βέβαια, θάγινε μητέρα.

**Μάρθα.** Κῦττα τί εἶνε οἱ ἄνδρες!.. Δὲν μποροῦν νὰ παραδεχθοῦν ὅτι ἐμεῖς ἀγαπᾶμε διαφορετικὰ ἀπὸ αὐτοῦς, βαθύτερα... (Σηκώνεται). Λοιπὸν, φίλε μου, ὑπόθεσε ὅτι ἡ δεσποινὶς Βερνάρ, πιστεύσασα τὸ ταξεῖδι σου, σὲ περιμένει πάντοτε...

**Ἰάκωβ.** Λοιπὸν;

**Μάρθα.** Τί θὰ ἔκαμνες;

**Ἰάκωβ.** Τί θὰ ἔκαμνα;

**Μάρθα.** Ναι.

**Ἰάκωβ.** Δὲν θὰ ἔκαμνα τίποτε.

**Μάρθα.** Αὐτὴ δὲν εἶνε ἀπάντησις... Σὺ ὁ ἴδιος μοῦ εἶπες ὅτι ἡ δεσποινὶς Βερνάρ σὲ ἡγάπα εἰλικρινῶς.

**Ἰάκωβ.** Ἀλήθεια.

**Μάρθα.** Λοιπὸν, ἡ δεσποινὶς Βερνάρ δὲν ὑπανδρεύθη ποτὲ καί σὲ ἀγαπᾶ πάντοτε...

**Ἰάκωβ.** Τί θὲς νὰ σοῦ πῶ; Εἶμαι στενοχωρημένος. Ἄλλ' ἐγώ, τὸ ξεύρεις πολὺ καλά, δὲν ἀγαπῶ παρὰ ἐσέ... (θέλει νὰ πάρῃ τὴν Μάρθαν στὴν ἀγκαλιά του).

**Μάρθα** (ἀποσπασμένη). Περίμενε, φίλε μου. Ὑπόθεσε τώρα. (Σταματᾷ ὡσεὶ διατάζουσα νὰ ἐξακολουθήσῃ). Ναι, ὑπόθεσε ὅτι ἡ δεσποινὶς Βερνάρ ἔχει ἓνα παιδί ἀπὸ ἐσέ!

**Ἰάκωβ.** Ἄλλ' εἶνε τρέλα! Ἔλα δά! Δὲν ἀμφισβᾶλλεις, ὑποθέτω, διὰ τὸν λόγον μου; Νομίζεις ὅτι ἠθέλησα νὰ σοῦ κρύψω τίποτε; Ἐνα παιδί; Ἀδύνατον!

**Μάρθα.** Ἄλλ' ὄχι, ὄχι, φίλε μου, δὲν βλέπω τίποτε τὸ ἀδύνατον. Σὺ μόνος σου μοῦ εἶπες ὅτι ἀνεχώρησες ἀποτόμως, χωρὶς νὰ τὴν εἰδοποιήσῃς, καί ἔτι ἔπειτα δὲν ἔμαθες πλέον εἰδήσεις τῆς... Μποροῦσε λοιπὸν ἐκείνη...

**Ἰάκωβ.** (διακόντιι τισταραγμένος). Ἔστω! Ἄλλὰ γιατί νὰ φαντάζεσαι τέτοιες ὑποθέσεις; Εἶνε ἀκατανόητον!

**Μάρθα.** Νομίζεις, φίλε μου.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istor  
Restrictions apply.

- Ἰάκωβ.** Βέβαια.  
**Μάρθα.** Λοιπὸν μάθε ὅτι... ἡ γυναῖκα ἐκείνη... ἤλθε ἐδῶ μ' ἕνα κοριτσάκι... δικό σου παιδί!..
- Ἰάκωβ.** Δικό μου;  
**Μάρθα.** Ναί, φίλε μου. Ἔχεις ἕνα ἀκόμη κοριτσάκι σὰν τὸ δικό μας.
- Ἰάκωβ.** Τὸ εἶδες;  
**Μάρθα.** Πρὸ ὀλίγου, ἐδῶ δά... Συνήντησε τὴν Συζέτ, καὶ τὰ δυὸ μαζί, ἀγνοοῦντα τὸ δρᾶμα ποῦ ἐξειλίσσεται, ἐφιλήθησαν κι' ἐπαιξάν μαζί... .
- Ἰάκωβ.** Μάρθα, σὲ παρακαλῶ... πές μου ὅτι ὄνειρεύομαι...  
**Μάρθα.** Ὅχι, φίλε μου... Κι' ἐγὼ ἐπίσης θὰ ἤθελα νὰ ἦτο ὄνειρο... Ἀλλὰ δυστυχῶς οὔτε ἐγὼ οὔτε σὺ ὄνειρευθήκαμε καὶ τώρα θὰ ἰδῆς τὴν φίλην τῆς θεοποινίθου Λουκίας Βερνάρ... .
- Ἰάκωβ.** (ζωηρῶς). Εἶνε ἀκόμη ἐδῶ;  
**Μάρθα** (δεικνύουσα τὴν ἐσωτερικὴν θύραν). Ναί, ἐκεῖ.
- Ἰάκωβ.** Μὲ τὸ παιδί;  
**Μάρθα.** Ναί.
- Ἰάκωβ.** Τί θὰ γίνῃ;  
**Μάρθα.** Ὅ,τι θέλεις, φίλε μου.
- Ἰάκωβ.** Ἀλλὰ δὲν ξεύρω... δὲν ξεύρω... Κι' ἐσύ, Μάρθα, τί μὲ συμβουλεύεις;  
**Μάρθα.** Δὲν ἔχω, φίλε μου, συμβουλὰς νὰ σοῦ δώσω. Αὐτὸ τὸ ζήτημα ἀφορᾷ ἐσέ... Ρώτησε τὴ συνειδησί σου νὰ σοῦ εἰπῇ τί πρέπει νὰ κάμῃς... .
- Ἰάκωβ.** Δὲν ξεύρω πλεῖά... Ἐσὲ μόνον ἀγαπῶ... Δὲν ζῶ παρὰ γιὰ σένα. Ἀλλὰ δὲν μπορῶ ὅμως νὰ τὴν διώξω, ἂν εἶνε δυστυχῆς ἐξ αἰτίας τοῦ σφάλματός μου, οὔτε νὰ ἐγκαταλείψω τὸ παιδί αὐτό.
- Μάρθα.** Ὅ,τι ἀποφασίσῃς, θὰ ἦνε καλὰ γινομένο, φίλε μου. (Πηγαίνει πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν θύραν, τὴν ἀνοίγει καὶ κάμνει νεῦμα). Ἐλάτε, κυρία...  
*(Ἡ Λουκία, κρατοῦσα ἀπὸ τὸ χέρι τὴν Ζακελίαν, ἐμφανίζεται, ἀλλὰ σταματᾷ στὸ κατῶφλι).*

## ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΜΑΡΘΑ, ΙΑΚΩΒΟΣ, ΛΟΥΚΙΑ καὶ ΖΑΚΕΛΙΝΑ, ἔπειτα  
 ΜΑΡΙΑ καὶ ΣΥΖΕΤ

**Ἰάκωβ.** (ἀναγνωρίζων τὴν Λουκίαν καὶ μόλις συγκρατῶν μίαν κρανήν). Ἄ!

**Μάρθα** (πρὸς τὸν Ἰάκωβον). Ἰδοῦ ἡ φίλη τῆς Κυρίας Βερνάρ.

**Ἰάκωβ.** (κνιτάζει ἐναλλάξ τὴν Λουκίαν, ἔπειτα τὴν σύζυγόν του. Ἐννοεῖ ὅτι πρέπει νὰ παρατείνῃ τὸ ἀναγκαῖον ψεῦδος, ἀλλὰ δὲν ξεύρει τί νὰ πῇ. Ἐρωτᾷ μὲ τὰ μάτια τὴν Μάρθαν. Ἐκείνη διὰ νεύματος τὸν ἐνθαρρύνει ὅπως ὁμιλήσῃ. Κάμνει ἐν βῆμα πρὸς τὴν Λουκίαν, ἀλλ' ὁμιλῶν κνιτάζει διαρκῶς τὴν Μάρθαν, τὴν ὁποίαν φαίνεται συμ-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

βουλευόμενος εἰς ἐκάστην φράσιν. Ὅμιλεῖ λίαν βροδείως, ἐν μεγάλῃ ταραχῇ, σταματιῶν σχεδὸν εἰς ἐκάστην λέξιν). Λοιπόν, κυρία, εἰπέτε... εἰς τὴν φίλην σας... ὅτι ἠγγύουν τὸ κακόν, τὸ ὅποιον τῆς ἔκαμα... ὅτι θὰ κάρω κάθε τί διὰ τὰ ἐπαναρθώσω... ὅτι ἀναλαμβάνω τὴν φροντίδα τοῦ παιδιοῦ... ὅτι νὰ μὴν ἔχῃ καμμίαν γι' αὐτὸ ἀνησυχίαν... εἰπέτε τῆς ὅτι θὰ κανονίσωμεν ὅλα' αὐτὰ ὀλίγον ἀργότερα... δι' ἐπιστολῆς, ὅπως ἐκείνη θέλει... ἀλλ' ἔχι σήμερα... δὲν μοῦ εἶνε δυνατόν... ἄλλοτε!

**Λουκία** (ἀνήσυχος καὶ μὴ σκεπτομένη παρὰ τὰ φύγη). Ναι, ναι!

**Ἰάκωβ.** (ὡς ἄνω). Εἰπέτε τῆς, ὅτι τῆς ζητῶ συγγνώμην... ταπεινῶς συγγνώμην...

**Λουκία.** Ἐκείνη ἐσυγχώρησεν ἤδη.

**Μάρθα** (προχωροῦσα πρὸς ἐκείνην). Εἰπέτε ἀκόμα στὴν φίλην σας, πῶς κ' ἐγὼ ἐπίσης ἐπιθυμῶ νὰ τὴν ἀκούω εὐτυχῇ καὶ θὰ ἐνδιαφερωμαι δι' αὐτήν... (Πλησιάζει καὶ τῆς δίνει τὸ χέρι). Εἰπέτε τῆς ὅτι σὰς ἔσφιξα τὸ χέρι, ὅπως θὰ ἔκαμνα ἂν ἤρχετο ἡ ἰδία...

**Λουκία.** ὦ! Εὐχαριστῶ! Εὐχαριστῶ! Τίποτε δὲν θὰ τὴν συνεκίने περισσότερον... Εὐχαριστῶ!.. (Διευθύνεται πρὸς τὴν θύραν, ἐνῶ ἡ Ζακελίνα μένει κνιτάζουσα τὸν πατέρα τῆς. Ἐκείνη πηγαίνει νὰ τὴν πάρῃ ἀπὸ τὸ χέρι καὶ νὰ φύγουν). Ἔλα, πᾶμε!

**Μάρθα.** Ὅχι, περιμένετε! (Παίρνει τὴν Ζακελίαν, τὴν ὀδηγεῖ εἰς τὸν πατέρα τῆς, ὁ ὁποῖος τὴν ἀσπάζεται μετὰ συγκινήσεως μεγάλῃς, ἔπειτα τὴν ἐπαναφέρει εἰς τὴν Λουκίαν, ἡ ὁποία τὴν εὐχαριστεῖ διὰ τοῦ βλέμματός λίαν συγκινημένη, ὥστε νὰ μὴ δύναιτο νὰ ὀμλήσῃ. Ἡ Λουκία καὶ ἡ Ζακελίνα ἐξερχοῦνται. Ὁ Ἰάκωβος σωριάζεται εἰς ἐν κάθισμα καὶ κρῦβει τὸ κεφάλι του μεταξὺ τῶν χειρῶν του). Ἐμπρός, φίλε μου, θάρρος! Χρειαζέται! Βλέπεις ὅτι κι' ἐγὼ ἔχω θάρρος!.. Αὕτῃ εἶνε ἡ ζωή!..

**Ἰάκωβ.** ὦ! Μάρθα! εἶσαι ἡ καλλίτερη τοῦ κόσμου!..

(Τὴν στιγμήν ἐκείνην ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ πάρονος εἰσέρχονται ἡ Μαρία καὶ ἡ Συζῆτ φέρονσαι ἄνθη).

**Συζῆτ** (πρὸς τὸν Ἰάκωβον). Νά, μπαμπά, ἔνα ὠραῖο μπουκέτο!

**Ἰάκωβ.** (λαμβάνων μηχανικῶς τὸ μπουκέτο). Ἄ! ναι... ναι! Ἀλήθεια... Δὲν τὸ σκεπτόμουν πλεῖα... Εἶνε μία ἡμέρα ἑορτῆς!..

[Πίπτει ταχέως ἡ αὐλαία.]

[Παρίσι, Μάιος 1913.]

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑΣ

**Εἰς χήραν... παρηγορημένην!**

Τῆς χηρείας σου τὴν πίκρα πῶς νὰ τὴν γλυκάνῃς ξεύρεις:  
κλαῖς τὸν ἔνα ποῦχαις χάσει καὶ γελᾷς μὲ ὄσους εὐχῆς.

ΣΑΤΑΝΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΕΝΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ



Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Έργον τοῦ Terburg)

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istitou  
Restrictions apply.





## ΓΑΜΟΣ ΣΤΟ ΚΡΕΜΑΣΟΒΟ

(ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ)

[Ἀφιερῶνται στὸ Μτσούκα]

— Νὰ σὰς πῶ τώρα, ἀδέρφια μου, γιὰ τὸ γάμο τοῦ Σωτήρη καὶ τὸ τί τραβήξαμε μὲ τοὺς κομιτατζήδες! μὰς εἶπε ἓνα βράδυ ὁ γέρο Θεοδώρης. Κ' ἐκρεμαστήκαμε ὅλοι στὰ χεῖλια του.

— Τὸ λοιπὸν ποῦ λέτε, στολισμένη μὲ τὰ νυφικά της ἡ Παρασκευοῦλα, μὲ τὴ χρυσὴ ἀλυσίδα, μὲ τὸ φυλαχτὸ στὸ λαιμό, μὲ τὰ τσαπράζια ποῦ τῆς τὰ ἔστειλαν ἀπ' τὰ Βοδενά, τὸ κούτελο καὶ τὸ στήθος λαμποκοποῦσαν στὸ φλουρί, μὰ ἀκόμη περισσότερο ἔλαμπαν τὰ μάτια της ἀπ' τὴ χαρὰ ποῦ ἔπειτα ἀπὸ τόσα ἄχ καὶ βᾶχ καὶ πέντε χρόνους ἀγάπῃ ἔπαιρνε τὸ Σωτήρη, τὸν λεβέντη τὸ Σωτήρη Παπατσόνεφ, τὸ πρῶτο παλληκάρι τοῦ χωριοῦ. Ἦταν ἡ στιγμή ποῦ βγαῖναν ὕστερα ἀπ' τὸ γάμο ἀπ' τὴν ἐκκλησία, τὴ Παναγία τὴν Ἀνωμερίτιστα — μεγάλη σου ἡ χάρι, παντοδύναμη — τὸ χέρι της ἡ Παρασκευοῦλα στὸ χερί τοῦ Σωτήρη, πήγαιναν μπροστὰ καμαρωμένοι, καὶ ὅλο τὸ χωριὸ ἀπὸ πίσω, τὸ χωριὸ τὸ κατακαῦμένο σήμερα, τὸ Κρεμάσοβο, δέκα ὄρες ἀπ' τὸ Ρίλο, τὴν κακὴ φωλιὰ τῶν λύκων, τῶν κομιτατζήδων. Τὰ παλληκάρια τοῦ Κρεμάσοβο ρίξαν μιὰ μπαταρία μὲ τὰ τουφέκια τους καὶ τραβήξαν ἔπειτα ὅλοι μαζί στὴ πλατεῖα, δυὸ ζυγαῖς τοῦμπανα μπροστὰ μὲ τοὺς μικροὺς, ἔπειτα ὁ παπᾶς, ὁ παπᾶ - Στάθης, ὁ δάσκαλος, ὁ κύρ πρόεδρος — ὁ πρόεδρος τῆς κοινότης κύριος Ἀργυρώφ, μὲ τὸ σταυρὸ τοῦ Σωτήρος στὸ στήθος — οἱ γέροι, ἡ γυναῖκες, τὰ παιδιά, ὅλο τὸ χωριὸ, κι' ὁ γέρο Γκοβατζῆς ὁ λωλός, κοντὰ μὲ τὴ μαγαρία, ὁ Γκοβατζῆς, ὁ μπάριμπα Θωμᾶς ὁ τραγουδιστὴς τῆς Μπάνιας, ποῦνκανε μιὰ μέρα δρόμο γιὰ νάρθῃ στὴ χαρὰ τοῦ παιδιοῦ τοῦ παλαιοῦ του καπετάνιου Ἀνδρέα Παπατσόνεφ, θεὸς χωρὲς τον.

Τὸν λέγανε τρελὸ τὸν μπάριμπα - Θωμᾶ μὰ ἦτανε;

Καπετάνιος ὁ πατέρας τοῦ Σωτήρη — γιὰτ' ἦταν ἀληθινὰ παλληκάρια στὸ Κρεμάσοβο ἀμπάμ - μπάμπ - ἀντάμ — κι' ὁ πατέρας τοῦ καπετάν. Ἀνδρέα εἶπε πάει κοντὰ στὸν ἀρχηγὸ τὸν Μακε-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 11/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istori  
Restrictions apply.

δόσκη, όταν πήγε νά πολεμήσῃ με τὸν Ὑψηλάντη στὴ Βλαχιά. Παλιῆς ἱστορίες. Τότε ὅλοι οἱ ραγιάδες ἦταν ἓνα κι ἄκουγαν τοὺς πατάδες τοῦ Πατριάρχῃ. Μὰ τώρα ἦτανε ὕστερα ἀπ' τὰ χρόνια τοῦ Μόσκοβου τοῦ Ἰγνάτιεφ, ὕστερα ἀπ' τὸ σχίσμα, ποῦχαμε διώξει ἀπ' τὸ χωριό μας ὅλους τοὺς ἐξαρχικούς, ποῦ κατὸ χρόνο νάχουνε. Μείνανε πιά καθαροὶ πατριώταις στὸ Κρεμάσοβο καὶ γυρίζαμε πίσω στὴ γλῶσσα με τὸ δάσκαλο, μὰ λέγανε ἀκόμα Ἀργυρώφ, Παπατσόνεφ. Τί τὰ θέλεις, ἡ συνήθεια κ' ἔπειτα ἦτανε κ' ἡ ὑπογραφαῖς, τὰ συμβόλαια, ἡ δουλειαῖς. Ὁ τρελὸς ὅμως τὸ «Γκοβατσώφ» τῶκανε Γκοβατζῆς στὴ Μπάνια κ' ἔπαινε τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς ἔλεγε: ὄχι Δημητρίεφ, ἀλλὰ Δημητρόπουλος, ὁ λόγος τὸ λέει, καταλοβαίνετε. Ἄς εἶναι. Τ' εἶχε τραβήξει τὸ ἔρημο τὸ Κρεμάσοβο ἀπὸ τοὺς σχισματικούς. Κάθε χρόνο φέρνανε ἀπ' τὸ Ρίλο, τὴν κακὴ τὴ φωλιά, τοὺς Βουργάρους — κατὸ χρόνο νάχουν! — Πιάναν τὸ βουναλάκι τῆς Σιαπέτας κοντὰ καὶ στέλνανε μέσα: «Δόστε χίλια τάλλαρα γιὰ τὴ Βουργαρία καὶ πεντακόσια γιὰ μᾶς» — Ἀρκουδιαραῖοι! Τὰ δίναμε τί νὰ κάνουμε; Τὰ τουφέκια μας ἦταν ἀπ' τὸ καιρὸ τοῦ Μακεδόνσκη, καρποφύλλια. Αὐτὰ γίνοντουσαν δέκα χρόνια κοντὰ, μὰ ἔδωσε κ' ἦρθε ἀπάνω ὁ Ντούφας κ' ἔφερε γροάδες κ' ἓνα καλὸ λόγο ἀπ' τὴν Ἀθήνα. Αἱ φερατάδες καὶ σὰς φάγαμε! Περιμέναμε ν' ἄρθῃ ἡ ἀνοιξι κ' ἄς ἐρχόντουσαν οἱ Ἀρκουδιαραῖοι. Τότε εἶχε ἔρθῃ πάλι κ' ὁ τρελὸς, ὁ μπάριμπα-Θωμᾶς ὁ Γκοβατζῆς, καὶ βγήκε με τὰ κουρέλια του στὴ πλατέα καὶ με τὸν ταμπουρᾶ καὶ τραγουδοῦσε:

*Ἀπὸ τὸ Ρίλο σ' ἀγαμὰ καβάλλα τ' ἄλογά τους,  
Οἱ λύκοι οἱ Βουργάροι σὲ λίγο θὲ νάρθοῦν,  
Μὰ ὁ Ἀπρίλης ἐρχεται πάντα με τὸ χαλάζι,  
Ἡ μπάρες σὲ λιγάκι στοὺς λόγγους θὰν τὸ ποῦν.*

*Γυναικες τοῦ Κρεμάσοβου, τί κάθεστε καὶ κλαῖτε;  
Τρεχάτε νὰ γιομίσετε με βόλια τὴν ποδιά;  
Τί κάθεστε καὶ γνέθετε σάβανο γιὰ ταφή;  
Πουλήστε γιὰ μαρούτη ἴσα με τὸ κορμί.*

— Ντραγκα! ντραγκα! πήγαίνε νὰ σπάσῃ τὸν ταμπουρᾶ ὁ τρελο-Θωμᾶς, κ' ἔλεγε ἀκόμα:

*Στ' ἄοματα, λεβέντες! — Ζωσθῆτε τὰ σπαθιά,  
πιάστε τῆς ῥαχοῦλες — Τὰ ψηλά βουνά.*

Ἀνατριχιάζανε ὅλοι στὸ τραγοῦδι τοῦ τρελοῦ κ' ὁ δάσκαλος δὲν κρατιώτανε κ' ἄρχιζε μ' ὅλα τὰ παιδιὰ μαζί τὸ «ζήτω ἡ Ἑλλάς, ζήτω ὁ Πατριάρχῃς!» οὐρανηδόν.

Πραγματικῶς τὸν Ἀπρίλη ἦρθανε οἱ κομιτατζῆδες κ' ἦρθε μέσα ὁ καπετάνος γιὰ τὰ χίλια πεντακόσια τάλλαρα καὶ ζήτηγε κ' ὅλα τ' ἄλογα. Τότε τοῦπε ὁ γέρω Παπατσόνεφ — ζοῦσε ἀκόμα ὁ πατέρας τοῦ Σαυράκη — τὸν ἀπὸ τὸν διάολο;» Τραβῆξανε τὰ για-



Ἑλληνίδες ἀπὸ τὰ περὶχωρα τῶν Σερρῶν



ταγάνια. Κανένας κομιτατζής δὲ γλύτωσε, μὰ οἱ ἄλλοι ποῦτανε στὸ βουναλάκι, καταλάβανε κι' ἀνοίξανε τὸ ντουφέκι, ἔπειτα κάνανε μπροστά γιὰ νὰ μπουνε γιουρούσι στὸ χωριό. Οἱ δικοὶ μας εἶχανε πιάσει τὸ καμπαναριό, τὸ σχολεῖο καὶ τὸ ὕδραγοεῖο, καλὰ ταμπουρωμένοι, τοὺς δώσανε μιὰ σπαλιόρα ποῦ δὲ θέλαν κι' ἄλλη. Φύγανε. Μὰ τὸν ἄλλο χρόνο ξανάρθανε κι' εἶχαμε τὰ ἴδια. Ἦταν πιὸ πολλοὶ καὶ πολεμήσαμε ὅλη τὴν ἡμέρα· μὰ τότε ἦτανε ὁ καπτὰν Βάρδας ἀπάνω, μὲ τὸ κόκκινο μουστάκι, θερίο μοναχό, καὶ τοῦ στείλαμε μαντᾶτο. Ἦρθε σὰν τὸν ἀητό. Ἦταν σοῦρωμα· ἔπιασε τὴ Σιαπέτα· ἐμεῖς βαρούσαμε ἀπὸ μέσα· δὲν ἔμεινε Βούργαρος ζωντανός. Μὰ καὶ πάλι κάθε χρόνο εἶχαμε τὰ ἴδια. Πέθανε ὁ καπτὰν Ἀνδρέας κι' ὅλοι εἶπανε ἀρχηγό τὸ Σωτήρη. Ὅλοι τὸν ἀγαποῦσαν· ἦταν καλοκάγαθος. Ἐπειτα ἦταν ποῦ τὸν ἀγάπησε ἡ Παρασκευοῦλα, γιὰ νὰ τὸν πάρη ἄντρα, ἢ πεῖδι ὠμορφη τοῦ χωριοῦ. Οἱ γέροι λέγαν «ὄχι»· γιατί ἡ Παρασκευοῦλα ἦταν μὲ τὸ ροῦχο ποῦ φοροῦσε μονάχα. Δὲν εἶχε πεντάρα. Μὰ οἱ νέοι λέγαν «ναί» κι' ὁ Σωτήρης πῆγε μὲ τοὺς νέους κι' ἔγιναν ἢ χαραῖς, ποῦ ἄρχισα νὰ σᾶς λέω.

Τὸ γλέντι λοιπὸν πῆγαινε κορδόνι. Τὰ κορίτσια ἦτανε μπροστά καὶ χορεύανε καὶ σκόρπαγαν τριαντάφυλλα, ἦτανε ἀλήθεια Ἀπρίλης πάλε, μὰ ὁ νοῦς ὁλωνῶν ἦταν στὸ γλέντι. Ὅξω ἀπ' τὰ τουμπάνα εἶχαν φέρεи καὶ τοὺς λαουτάρους, τσιγγάνους, Μωρέ, τὸ τί γινότανε. Κ' ἢ καμπάνες τῆς ἐκκλησίας βαράγανε, κι' ὅλο καὶ ντουφεκιάς· ὁ Γκοβατζής, ὁ μάτρωμα Θωμᾶς, εἶχε τότε πιά ἀποτρελαθῆ καὶ πῆδαγε σὰν τὸ τσακάλι καὶ ἡ μαγκαρία ἀπὸ κοντά. Τοῦ δώσανε τὸν ταμπουρά κι' ἄρχισε νὰ τραγουδάη τὸ «εκατόλογο τῆς ἀγάπης» γιὰ τοὺς νεϊόπαντροὺς «μιὰ σ' εἶδα, μιὰ σ' ἀγάπησα, μιὰ στὴν καρδιά μου μπήκες». Τῷλεγε ἑλληνικά ὁ τρελός, κι' ἔπειτα τὸ ξηγοῦσε βουργάρικα. Τόεπα, ποῦμαστε βουργαρόφωνοι, κακὴ ὥρα. Ἄς εἶναι. Μαζεύτηκε ὅλος ὁ κόσμος τριγύρω κι' ἀκούγανε. Ἐξαφνα στάθηκε καὶ τὸ γύρισε στά πατριωτικά: «Ὡς πότε παλληκάρια» καὶ τὸ λέγανε ὅλα τὰ παιδιὰ μαζί, γιατί τοὺς τῶχε μάθει ὁ δάσκαλος καὶ ὁ κύριος Ἀργύρωφ μὲ τὸ παράσημο ἄκουγε κ' ἔκλαιγε. Μὰ ἔπειτα πάλι ἄρχισε τὸ γλέντι καὶ τούτη τὴ φορά ἄρχισαν νὰ γυρίζουν ἢ τσότραις μὲ τὸ κρασί. Ὁ τρελὸς ὅμως τώρα ἦτανε ἀνίσχυος· τραβοῦσε παρᾶμερα καὶ ἀφηγικραζότανε καὶ ἀνέβηκε δυὸ φορὲς στὸ καμπαναριό.

Ἄξαφνα σηκώθη σὰν μιὰ γλαλοῖ ἀπ' τὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ χωριοῦ κι' ἔπειτα φωνὲς παιδιῶν καὶ γυναικῶν, ἀγριοφωνὲς ποῦ σοῦ ξέσχιζαν τ' αὐτιά, κι' ὁ βρόντος ἀπ' τῆς πόρταις ποῦ κλείναν, τῆς πόρταις στὸ παζάρι. Γιὰ ὄνομα Θεοῦ! Στ' ἄρματα! φωνάξαν τότε μερικοὶ. Οἱ Βουργάροι! Χριστὸς καὶ Παναγία! — Στ' ἄρματα! Ὁ Στραπατσαράωφ μὲ τοὺς κλέφταις! φώναξε ὁ καντηλανάφτης ἀπὸ πάνω ἀπ' τὸ καμπαναριό βλέποντας κατὰ τὸν κάμπο.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothefirio Dimosias Istori  
Restrictions apply.

Πραγματικῶς ἦτανε οἱ Ἀρχουδιαραῖοι. Βγῆκανε ἀπ' τὸ καλαμπόκι ποῦταν κρυμμένοι ἀπ' τὸ γλυκοχάραμμα κι' ἐρχόντουσαν μὲ προδοσία. Ρίξαν τὰ πρῶτα ντουφέκια. Ὁ γάμος σκόρπισε τὰ κορίτσια πῆραν τὴ νύφη καὶ κλείστηκαν στὰ σπίτια. Ὅσοι ἦταν ξερομάτωτοι, τρέχουν νὰ πάρουν τὰ ντουφέκια. Ὁ μάρμας Θωμᾶς ἄρχισε νὰ μιλάη τότε σὰν νὰ μὴν ἦτανε τρελός. Ἄπλωσε τὰ χέρια του σὰν νάτανε δεσπότης στὸ ἱερὸ βῆμα κι' ἔκανε ἡσυχία, ἔπαψε τὸ παντιοντί. «Σταθῆτε σὰν Ἕλληνες, σὰν Γιουνάνηδες ποῦ εἴσαστε! Ἐδῶ θὰ πεθάνωμε ὅλοι. Ἐλα, Σωτήρη, παιδί μου, πιάστε τὰ περιβόλια ντουφέκι, στὸ ντουφέκι κι' ὁ Θεὸς μαζί». Σὲ πέντε λεπτά ἦταν στῆς θέσεις τους. Μὰ στὸ κάμπο, τ' ἄσπρο τὸ σύννεφο κύλαγε ἀπάνω στὸ καλαμπόκι κι' ὄλο ὀχότανε κοντά. Πρῶτα οἱ καβαλλαραῖοι φαινότουσαν σὰ σπουγγίταις, μὰ ἔπειτα μεγάλωναν καὶ μεγάλωναν κ' ἔρχονταν πιὸ κοντά. Εἶναι στὰ διακόσια μέτρα μονάχα. Ὁ Στρατασαράτσωφ, ὁ κλέφτης — ἀξιωματικός, δὲν ντρέπονταν νὰ φορᾷ τὴ στολή του — τρέχει μπροστά μὲ τοὺς κομιτατζήδες κι' ἀνεμίζει τὸ σπαθί του, μὲ τὴν κορώνα τοῦ μυταρά τοῦ Φερδινάνδου στὸ καλπάκι. Μπάμ! ἀκούγεται τότε μιὰ ντουφεκιὰ ἀπ' τὰ καλούπια τῶν περιβολιῶν. Τοῦ τίναξε τὸ καλπάκι, δέκα μέτρα μακρὰ τὸ αἷμα τοῦ τρέχει ἀπ' τὸ κούτελο· μὰ ἦταν ἔσσοκουρο.

Εἶπε τραβήξει ὁ Σωτήρης.

— Ἀχ, εἶπε ὁ τρελός ὁ Γκοβατζῆς, ὅλοι μαζί ἔπρεπε νὰ τραβήξωμε.

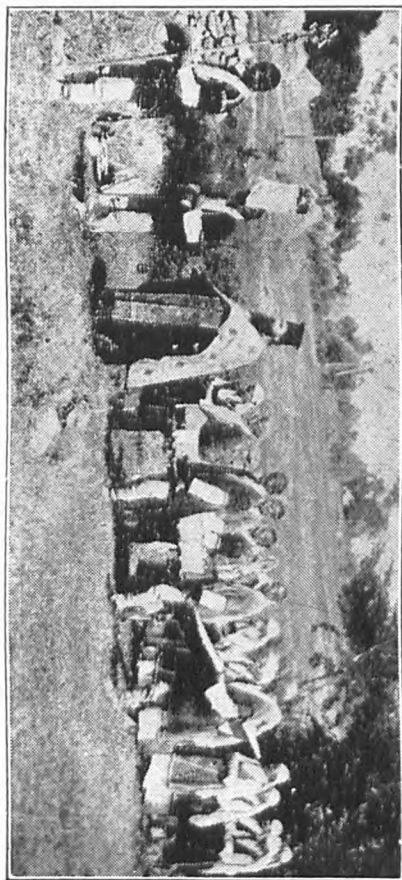
Μοιράστηκαν τότε οἱ Βουργάροι. Ὁ Στρατασαράτσωφ κράταγε ἀπὸ τὸ δῶ, μὰ οἱ περισσότεροὶ βγῆκαν ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά τοῦ καλαμποκιοῦ καὶ πῆραν τὸ χωριὸ ἀπὸ πίσω. Δυστυχία!

Χυμῆξαν τὰ παλληκάρια νὰ τοὺς βγοῦνε μπροστά, μὰ ἄδιστα. Οἱ κομιτατζήδες ἦσανε καβάλλα, μπῆκαν στὸ χωριὸ, πεζέψαν κι' ἔπιασαν τὴν ἐκκλησία καὶ τὸ παζάρι. Ὁ ντελάλης μπροστὰ φωνάζει νὰ παραδώσουν τὸ Κρεμάσοβο. Ὅλα τὰ πόστα εἶναι πιασμένα. Τί νὰ κάνουν· σκύψαν τὸ κεφάλι καὶ ὁ κύριος Ἀργύρωφ πῆρε τὸ πλαστοῦνι του καὶ πῆγε στὸ Στρατασαράτσωφ. Ζήτηγε τέσσαρες χιλιάδες τάλλαρα. Ποῦ νὰ τὰ βροῦνε· μείναν σύμφωνοι γιὰ δύο. Μὰ ὁ Στρατασαράτσωφ ζήτηγε κ' ἐκεῖνον ποῦ τοῦρριξε καὶ τοῦ τρύπησε τὸ καλπάκι καὶ τὸν λάβωσε στὸ κούτελο. «Νὰ μοῦ τὸν φέρετε νὰ τὸν γδάρω, ἔλεγε, εἰδὲ μὴ θὰ σᾶς κάψω τὸ χωριό.» Ὁ Σωτήρης, ὅταν τῶμαθε, εἶπε: «Πᾶω νὰ παραδοθῶ, δὲν μπορῶ νὰ κάμω τίποτ' ἄλλο γιὰ τὸ χωριὸ μου καὶ ὁ Θεὸς ἄς παρηγορήσῃ τὴν Παρασκευοῦλα, ἀφοῦ ἦρθαν ἔτσι τὰ πράγματα». Τράβηξε ἀπ' τὸ σελάχι τάρματά του νὰ τὰ μοιράσῃ στοὺς φίλους του, ἔδωσε τὸ κεμέρι του στὸν κύριον Ἀργύρωφ γιὰ τὸ μερτικό του στὰ λῦτρα τοῦ χωριοῦ, κ' ἔστειλε τὸ χαϊμαλί του, τὸ ρολοῖ του καὶ τὰ δαχτυλίδια του στὴν Παρασκευή, καὶ τραβήξε νὰ πᾶη νὰ παραδοθῇ.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.

Κηδεία παλληκαριῶν ἐν Μακεδονίᾳ



— "Όχι, παιδί μου! ἔμπηξε μιὰ φωνὴ ὁ μπάριμπα-Θωμᾶς. Ὅλοι γυρίσανε καὶ τὸν κυττάζανε. Στεκότανε, μίλαγε σὰ γνωστικὸς.

— Παιδί μου, Σωτήρη, δὲν πάει νὰ χαθῆς ἔτσι σὲ χρειάζεταιαι τὸ Κρεμάσοβο· εἶσαι τὸ καλλίτερο ντουφέκι. Σὲ χρειάζεταιαι τὸ σπίτι σου· πῆρες γυναίκα· αἴριο θάχης παιδιά, σοῦ χρειάζονται κι' ἐκεῖνα καὶ τὸ Κρεμάσοβο!

— Τί νὰ κάνωμε λοιπόν, εἶπε ὁ Σωτήρης. Νὰ μᾶς κάμῃ ὁ Στρατασαράπωφ τὸ χωριὸ καὶ ν' ἀτιμάσουνε τὰ κορίτσια οἱ Ἀρχουδιάρηδες!

— Θὰ πάω ἐγώ, ἀποκρίθηκε ὁ μπάριμπα Θωμᾶς ὁ Γκοβατζῆς. Ἄφησε νὰ πάω ἐγώ. Νὰ πῶ πῶς ἐγὼ ἔρριξα κ' ἐλάβωσα τὸν Βούργαρο. Ἐγὼ τῶφαγα τὸ ψωμί μου. Εἶμαι γέρος· μέραις πολλαῖς πιά δὲν ἔχω· εἶμαι καὶ τρελός! εἶπε μ' ἓνα χαμόγελο, δὲν κάνω ἄλλο παρὰ νὰ τραγουδάω. Ἐσὺ χρειάζεσαι, ζήσε γιὰ τὴν γυναίκα σου, γιὰ τὸ Κρεμάσοβο, γιὰ τὴν Μακεδονία καὶ τὸν Πατριάρχη, γιὰ τὸν Βασιλῆᾶ μας ποῦ εἶναι κάτω στὴν Ἀθήνα, ποῦ θάρθῃ μιὰ μέρα, ναί! θάρθῃ μιὰ μέρα! εἶπε χτυπώντας δυνατὰ τὸ ποδάρι του στὸ χῶμα. Ἐγὼ τῶφαγα τὸ ψωμί μου, μὰ σεῖς θὰ τὰ ἴδῃτε.

Μὰ ὁ Σωτήρης δὲν τ' ἄκουγε αὐτά. Ἄφησε καὶ μαζεύτηκαν τὰ τάλλαρα. Τάβαλαν στὸ σακκὶ καὶ τὸ πῆρε στὸν ὄμο νὰ πάῃ νὰ τὰ δώσῃ ὁ ἴδιος καὶ νὰ πῆ πῶς αὐτὸς ἔρριξε τοῦ Στρατασαράπωφ.

— Δὲν εἶναι σωστό, εἶπε. Ἐγὼ τὸν λάβωσα. Ἐγὼ θὰ πάω. Ἐσὺ δὲν εἶσαι κἂν ἀπ' τὸ χωριὸ.

— Δὲν ἔχει νὰ κάνῃ, ἀποκρίθηκε ὁ Γκοβατζῆς. Εἶμαι ἀπ' τὴ Μακεδονία· εἶναι τὸ ἴδιο. Εἶμαστε ὅλοι ἀπ' τὴν ἴδια μάννα, τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Σωτήρης ἔκανε νὰ τραβήξῃ νὰ πάῃ, μὰ τότε ὁ τρελὸς ἀγρίεψε.

— Ἄλτ! τοῦ λέει. Ὁ Σωτήρης στάθῃζε.

Τὸ μάτι τοῦ μπάριμπα Θωμᾶ τοῦ Γκοβατζῆ πέταγε φωτιαῖς. Τέντωσε τὸ χέρι του κ' ἔδειχνε τὸ σπίτι τοῦ Σωτήρη.

— Πήγαινε νὰ βρῆς τὴν Παρασκευή, τὴν γυναίκα σου. Πᾶτε στὴν ἐκκλησία νὰ παρακαλέσετε τὸν Θεὸ νὰ σᾶς δώσῃ ἓνα παιδί. Ὅταν τὸ ἀναστήσης, ὅταν φιάξης ἓναν Ἕλληνα νὰ πιάσῃ τὸν τόπο σου, τότε θάχης μονάχα τὸ δικαίωμα νὰ πεθάνῃς.

Πέσαν ὅλοι τότε καὶ κρατάγανε τὸν Σωτήρη. Ὁ Γκοβατζῆς, κρατώντας τὸν ταμπούρα, παίρνει τὸ σάκκο στὸ ἄλλο του χέρι καὶ πάει στοὺς Βουργάρους. Ὁ Στρατασαράπωφ καθότανε στὸν καφενέ. Ὁ μπάριμπα Θωμᾶς, περπατώντας σιγά-σιγά, τεντωτὸς σὰν αὐτοκράτορας ζυγώνει, τὸν κυττάει καλά στὰ μάτια καὶ πετᾶει μὲ περιφρόνησι τὸ σάκκο ἀπάνω στὸ τραπέζι. Ὁ Στρατασαράπωφ τινάχτηκε ἀπάνω.

— Νὰ μοῦ φέρετε κ' ἐκεῖνον ποῦρριξε τὸ πρῶτο τουφέκι.

— Εἴμ' ἐγώ!

Δύο κομιτατζῆδες ἄρπαξαν τὸν μπάριμπα Θωμᾶ ἀπὸ τὰ χέρια.

Μὲ μιὰ δύναμη φοβερὴ τοὺς ἔστειλε νὰ κυλίσουν μέσ' τὸ χῶμα καὶ μὲ τὸ ἴδιο μεγαλεῖο πῆγε μὲ βήματα μεγάλα καὶ σιγά-σιγά καὶ στάθηκε στὸν τοῖχο τῆς Ἐκκλησίας. Μαζεύτηκαν καὶ τὸν κύτταζαν γύρω οἱ Βουργάροι.

— Σκυλιά, τοὺς λέει, ὅ,τι κι' ἂν κάνετε, ἡ Μακεδονία δική μας εἶναι. Εἶναι θέλημα Θεοῦ καὶ κοντὰ εἶναι ἡ ἡμέρα.

Οἱ Βουργάροι γελάσανε.

— Βαρεῖτε, σκυλιά! Ζήτω ὁ Πατριάρχης καὶ ὁ Βασιλέας μας! φώναξε μὲ μιὰ τρομερὴ φωνὴ ὁ τρελοθωμᾶς.

Καὶ σὰν τοὺς εἶδε νὰ χαμηλώνουν τὰ ντουφέκια, ἀναστηλώθηκε σὰν τὸ λιοντάρι ὁ τραγουδιστῆς καὶ βροχήθηκε :

*Τὸ αἷμά μου ποῦ θὰ χυθῆ, σὲ φλόγες θὲ ν' ἀνάψη  
τοῦ Κρούμου γιὰ νὰ κάψη  
τὴν ἄνομη γενιά!*

Τὴν ἴδια στιγμὴ πέταξε τὸν ταμπουρᾶ στὰ παιδιά, μαζεμένα κ'εἶ πάρα πέρα κίτρινα σὰν τὸ λεμόνι :

— Παιδιά! κάθε μέρα τὸ τραγοῦδί μου καὶ τὴν εὐχή μου!

Σταύρωσε τὰ χέρια του καὶ περιμένε.

Οἱ κομιτατζῆδες ἀνοίχτηκαν, δέκα ντουφέκια βροντήσανε καὶ ὁ Γκοβατζῆς ἔπεσε μπρούμητα στὴ γῆ, ποὺ κοκκίνισε στὸ αἷμα του».

(1913)

ΚΩΝΣΤ. Ν. ΡΑΔΟΣ

## Ο ΚΑΒΑΛΛΑΡΗΣ

*Ἀκούω γλημίντοισμα. Εἶσ' ἐσύ, σὲ νοιώθω, καβαλλάρη  
μοῦ συνεπαίρνει τὴν ψυχὴ τὸ ποδοβολητό.  
Ποῦ πῆς γοργὰ μὲ τ' αἶτι σου μονόκορμο ζευγάρι;  
Δὲν σὲ θωροῦν τὰ μάτια μου μέσα στὸν κορναχτό.*

- Πηγαίνω ἐκεῖ ποῦ ὁ θάνατος μὲ τὴ ζωὴ παλεύει,  
ἐκεῖ ποῦ αἷμα γιὰ κρασι ὁ θάνατος κερνά,  
ἐκεῖ ποῦ ἀθάνατ' ἡ ζωὴ σὰν ἥλιος βασιλεύει  
μέσ' στοῦ καπνοῦ τὰ σύννεφα τὰ μισοσκοτεινά.
- Κι' ἂν εὔρη βόλι τ' αἶτι σου καὶ τὸ ξαπλώση χάμω,  
ποῦ θαῦρης αἶτι δεύτερο ζευγάρι σου γοργό;
- Κι' ἂν εὔρη βόλι τ' αἶτι μου, μονάχος μου θὰ δοῦμαι,  
κι' ἂν εὔρη βόλι τ' αἶτι μου, αἶτι θὰ γίνω ἐγώ.
- Κι' ἂν εὔρη βόλι ἐσέναςε, πῶς θὰ γυρίσης πίσω  
σ' αὐτοὺς ποῦ σὲ προσμένουνε, σ' αὐτοὺς ποῦ σ' ἀγαποῦν;
- Ἄν μ' εὔρη βόλι ἐμένανε, τὰ μάτι μου θὰ κλείσω  
καὶ θάθθουν οἱ συντρόφοι μου τὴ νίκη νὰ τοὺς ποῦν.

ΙΩ. ΠΟΛΕΜΗΣ





Ὁ Στρατηγὸς — Διάδοχος ἐν μέσῳ τοῦ στρατοῦ του

## Ἡ ΘΑΝΗ ΤΟΥ ΑΛΟΓΟΥ\*

Ἡ ἥλιος ἀνατέλλει περήφανος, ὀλόλαμπρος πίσω ἀπὸ τὸ μεγάλο φρούριο ποῦ ὑψώνεται σὰν δράκοντας ἐπάνω στὴ ράχη τοῦ βουνοῦ. Τὰ σύγνεφα καὶ τὰ φαντάσματα τῆς σκλαβωμένης νύχτας, σὰν νὰ διαλύωνται, λὲς καὶ σκορπίζονται στὶς βασιλικὲς ἀχτίνες τοῦ Ἡλίου Ἐλευθερωτοῦ καὶ στὸ βασιλικὸ βλέμμα τοῦ γενναίου Ἀρχηγοῦ.

Ὁ κάμπος ὀλοτρόγυρα, ἀπέραντος, βουτηγμένος στὸ χρυσάφι τῶν σπάρτων, ἀνατριχιάζει ἀπὸ ὑπερηφάνεια. Καὶ ὁ κουρασμένος γέρω πλάτανος, ποῦ τὰ νεῖατα του ἐμάρανε τὸ αἷμα τῆς σκλαβιάς, σὰν γίγαντας ἀνασηκώνεται τώρα στὴν πνοὴ τῆς λευθερίας καὶ ἀπλώνει περήφανα τὰ γέρικα κλαδιά του, ποῦ ἄλλοτε τὰ μάζευε καὶ τὰ κρούβε δειλὰ κάτω ἀπὸ τὸν ἴσχιό του βουνοῦ.

Ἡ πύρινη μουσικὴ τοῦ πολέμου ἀρχίζει καὶ πάλι.

Ἡ ἀσημένιες ἀστραπὲς τοῦ σιδήρου σχίζουν τῆς τελευταίης καταχνιῆς τῆς νύχτας, ἀντηγοῦν θριαμβευτικὰ στῆς φάραγγες καὶ σβύνονται ψηλὰ στὸν οὐρανό.

Ἡ λευκὲς γραμμὲς τῶν λυτρωτῶν κινουῦνται, ξεδιπλώνονται,

\* Ἐγγραφή ὅταν σκοτώθηκε τὸ ἄλογο τοῦ Διαδόχου στὴν Ἐλασσῶνα.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothefirio Dimosias Istoriografias  
Restrictions apply.

ὄρμουν. Τὰ ὄπλα τους φεγγοβολοῦν σὰν κύματα ζωῆς ἐλευθερώτρως κάτω ἀπὸ τὰ χρυσάφια τοῦ ἡλίου.

Ἡ φωτεινὴ ἀστραπὴ τῆς λευθεριᾶς χύνεται, ἀπλώνεται ἐμπρός. ὅλο και προχωρεῖ στὸν ἀπέραντο κάμπο.

Νά, και τὸ μαῦρο σύγνεφο τοῦ ἐχθροῦ ἀπαντᾷ κἄπως στὴν ἐπίθεσι. Ἡ σφαῖρες, μὲ τὸν ἄγριο ἀέρινο χορὸ τους, σφυρίζουν γύρω τριγύρω. Ἡ ὀβίδες σκάζουν στὰ τιμημένα πλευρὰ τῶν ἐλευθερωτῶν· μὰ φοβισμένες, δειλές φεύγουν μὲ εὐλάβεια τοὺς γενναίους στρατιῶτες και κρύβονται, θάβονται ντροπιασμένες μέσα στὸ χῶμα.

Σάφνου ἓνα βόλι προδοτικὸ σφηνώνεται στὸ χρυσόξανθο κορμὶ ἐνὸς τιμημένου ζῶου. Δὲν τόλμησε νὰ ἔγειξη τὸ βασιλικὸ καβαλλάρη και ξέσχισε μὲ λύσσα τὰ σπλάχνα τοῦ ἀλόγου του.

Τὸ περήφανο κορμὶ, μὲ τὴν πλούσια χαιτὴ βουτηγμένη στὸ αἷμα, πέφτει, ξαπλώνεται στὸ δοξασμένο χωράφι.

Κοίτεται τώρα τὸ νεκρωμένο κορμὶ μὲ τὰ μεγάλη μάτια ὀρθάνοιχτα, λὲς κι' ὄνειρεύεται τὸ δοξασμένο δρόμο και τὴ γεμάτη φῶς παρέλασι, ποῦ δὲν θ' ἀκολουθήσῃ πειά...

Τεντωμένο, ἀκίνητο μέσα στὰ ὀλόχρυσα σπάρτα, κοιμᾶται δοξασμένο τὸν αἰώνιον ὕπνο. Μὲ τὸ ἓνα πόδι καρφωμένο στὸ χῶμα, σὰν νὰ γυρεῦη νὰ τιναχθῆ γιὰ μιὰ στιγμὴ ὀλόχρο και νὰ ὀρμήσῃ νὰ συντροφέψῃ τὸν ἀτρόμητο καβαλλάρη του.

Κοίτεται μεσοδρομῆς, ἀκίνητο τὸ δοξασμένο ἄλογο, και στὰ ὀρθάνοιχτα μάτια του λάμπει ἓνα ὄνειρο ἀνδρείας και τιμῆς.

Εἰς ἀπόστασι ὁ βασιλικὸς καβαλλάρης του, πιστὸς στοὺς νόμους τῆς Πατρίδος, μὲ τὸ σπαθὶ γυμνὸ δοξάζει τὴν ἐλληνικὴ σημαία, δοξάζει τὰ ἐλληνικὰ ὄπλα, ὡσὰν ἀνίκητος τοῦ πολέμου θεός, και ρίχνει μιὰ τελευταία ματιὰ ἀποχαιρετισμοῦ στὸ τιμημένο ζῶο. Καὶ ἡ φεγγόβολη ματιὰ τοῦ ἀρχηγοῦ ἐνώνεται μὲ τῆς χρυσῆς ἀχτίνες τοῦ ἡλίου και πλέκει ἓνα στεφάνι δόξης στὴν τιμημένη τοῦ ἀλόγου θανή.

(Ἀλεξάνδρεια 1913)

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

#### ΤΟ ΑΣΤΕΡΙ ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ

ΜΕΣ' ἔς τὸν κατὰμαυρο οὐρανὸ τῆς Μοίρας πρὶν προβάλῃ τοῦ Ὀνειροῦ τ' ἄστρο τὸ γλυκὸ, πρὶν τρομολάμψῃ ἀγάλλ, οἱ πόθοι μας οἱ ἀμαρτωλοὶ — σὰν ἴσκιοι ἀπὸ τὸν Ἄδη — ἀπλώνονται μέσ' ἔς τῆς ψυχῆς τὸ θλιβερὸ σκοτάδι, σὰν κοκκουβάγιες ποῦ πετοῦν πρὸς τῆς ζωῆς τὸ μνημα, κι' ἀμίλητες κρηνοθρηνοῦν κἄποιο προαιώνιο κοῖμα.

(Φλώρινα, 7 7βραίου, 1912)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ



\*Αποψις τῆς Πέτρας ἀπὸ τῆς θαλάσσης

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

## Ο ΕΜΠΡΗΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ

ΑΠΟ τὰ πλιό ἔμπορφα χωριά τῆς Λέσβου εἶνε καὶ ἡ Πέτρα, κατὰ τὴ βορεινὴ παραλία. Ἀγκαλιασμένο ἀπὸ κήπους καὶ πρασιναῖδες, λουξεται καὶ καθρεφτίζεται χαρωπὸ στὴν ἀκρογιαλιά, καὶ ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα πότε τὸ φιλεῖ καὶ τοῦ κρυφομιλεῖ τὰ ὄρατα μυστικά της, πότε τὸ φοβερίζει μὲ τὰ μουγκρίσματα καὶ τοὺς ἀφρισμένους θυμούς της. Εἰς τὸ μέσον τοῦ χωριοῦ ὀρθώνεται ἀπότομα ἕνας βράχος μονοκόμματος, ποῦ στὴν κορφὴ του εἶνε κτισμένος ὁ ναὸς τῆς Γλυκοφιλοῦσας. Ἀπὸ ἑκεῖ ἐπάνω τὸ μάτι δὲν χορταίνει ἀπ' τὴ μιά μεριά τὸν ἀπέραντο κάμπο τῶν ἐλαιῶνων κι' ἀπ' τὴν ἄλλη τὴ σμαραγδένια θάλασσα.

Ἡ Πέτρα εἶνε ὀνομαστὴ γιὰ τὰ λάδια καὶ τὸ σαποῦνι της. Ἐχει δύο φυσικοὺς ὀρμίσκους, τὸ Καθάκι καὶ τὸ Αὐλάκι. Μπρὸς τὸ Αὐλάκι, δυὸ μικρὰ ἔρημόνησα, ὁ Ἅγι-Γεώργης καὶ τὸ Γαῖδουρονήσι, σχηματίζουν τὸ περίφημο λιμάνι τῆς Πέτρας, προφυλαγμένο ἀπὸ τὴ μανία τῶν ἀνέμων, ὅπου τῆς βαρυχειμωνιῆς μποροῦν νὰ καταφύγουν 30 καὶ 40 κομμάτια καράβια, μικρὰ-μεγάλια. Ἔτσι μὲ τὸ λιμάνι της αὐτὸ ἡ Πέτρα, εἶνε τὸ ἐπίνειον καὶ τὸ ἐμπορικὸν κέντρον τῶν γειτονικῶν χωριῶν.

Ἀπὸ προχθὲς ὅμως ἐπάνω στὸ εὐτυχησμένο χωριὸ πλανᾶται ἡ Θλιψις καὶ ὁ Πόνος. Οἱ Τούρκοι, στὸ ἀντίκρουσμα τῆς ἑλληνικῆς σημαίας, πρὶν φύγουν, τοῦθαλαν φωτιά καὶ τὸ βούτηξαν στὸ αἷμα.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.

Τὸ ἄμοιρο τὸ χωριό! Πόσο ἀκριβὰ ἐπλήρωσε, μονάχα αὐτὸ 'ς ὄλο τὸ νησί, τὸ ξεσκλάδωμά του ἀπὸ τὴν τυραννία!

\*  
\*  
\*

Ψηλά, μῆς ὥρας διάστημα, στέκει, σάν βραχνῶς ἐπάνω στὰ στήθια τῆς Πέτρας, ὁ Κλαπάδος, τὸ μικρὸ τούρκικο χωριό. Ὁ Κλαπάδος εἶνε ἡ ἀρχαία Μήθυμνα, φυσικὰ ὠχρωμένος σάν κάστρο δυνατό. Ἐκεῖ, σάν ἦλθε ὁ ἑλληνικὸς στόλος κ' ἐπάτησε τὴ Μυτιλήνη, ἀποτραβήχθηκαν σιγὰ-σιγὰ τὰ στρατεύματα τοῦ Γιανῆ-βέη, δυὸ χιλιάδες τακτικοὶ καὶ χίλιοι ρεντίφηδες. Δὲν εἶχαν ὅμως κανόνια καὶ δὲν θὰ μπορούσαν νὰ σταθοῦν, ἂν ἔστειλε γρήγορα ὁ Ναύαρχος ἓνα δυὸ πλοῖα μὲ σώματα ἀποδακτικά. Θὰ τοὺς τσάκιζαν χωρὶς ἄλλο. Ἀλλά, φαίνεται, τὰ πράγματα ἐγιναν βιαστικά ἢ δὲν ἦσαν καλὰ λογαριασμένα.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ποῦ ἐγινε ἡ κατάληψη, 9 τοῦ Νοέμβρη, ἓνα ἑλληνικὸ τορπιλλοβόλο ἄραξε στὸ λιμάνι τῆς Πέτρας κ' ἔφερνε τὴ χαρμόσυνη εἶδησι. Καὶ ἀκόμα, πῶς τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα ξεκίνησαν ἀπὸ δυὸ σημεῖα, τρεῖς χιλιάδες ἀπὸ τὴ χώρα καὶ χίλιοι ἀπὸ τὸ Πλωμάρι· πῶς, ὅπου κ' ἂν εἶνε, σὲ λίγες ὥρες, τὸ βράδῳ ἦ τὸ πολὺ αὔριο, θὰ εἶνε ἐλεύθερη κ' ἡ Πέτρα. Οἱ Πετρανοὶ ξετραλάθηκαν ἀπὸ τὴ χαρὰ τους κ' ἐξέσπασαν στὰ ζήτη. Ζήτη τὸ Ἔθνος! Ζήτη ὁ Βασιλεὺς μας! Ζήτη ὁ ναύαρχος! Ἀπὸ τὰ παράθυρα καὶ τὰ μπαλκόνια μονομιᾶς ἐπρόβαλαν ἑλληνικὲς σημαίες. Σὲ λίγο ὄλο τὸ χωριό, ἄνδρες, γυναῖκες, γέροι, παλγκάρια, κορίτσια, παιδιὰ ἐσαρφάλωναν ἐπάνω στὸ τορπιλλοβόλο σάν σὲ ἱερό προσκύνημα. Τί πανηγύρι, τί Πάσχα καὶ ξεχειλισμα χαρᾶς ἦταν ἐκεῖνο! Ἐφιλοῦσαν τὴ σημαία καὶ τὰ κανόνια σάν ἅγια εἰκονίσματα. Ἐφιλοῦσαν τὰ χέρια τῶν ἀξιωματικῶν, ἀγκάλιαζαν τὰ αὐτοπούλα μας, ἐγελοῦσαν, ἔκλαιγαν, τρελοὶ ἀπὸ τὴν ἀνέλπιστη εὐτυχία. Ἀνέθηκε κ' ἡ Δημογεροντία. Καὶ ὁ κυβερνήτης ἐβεβαίωσε τὰ ἴδια καὶ στοὺς προστοῦς: πῶς, ὅπου κ' ἂν ἦνε, φάνηκε ὁ στρατός μας.

Οἱ Τούρκοι, κάτω στὸ γυαλό, μουδιασμένοι ἀπὸ τὴν τρομάρια τους, συμμαζεμένοι σάν βρεμμένες γάτες, τὰβλεπαν ὄλα αὐτὰ, σκύλιαζαν ἀπὸ μέσα τους, μὰ δὲν ἐβγαζαν ἄχνα.

Τὸ ἴδιο βράδῳ ἔφυγε τὸ τορπιλλοβόλο κ' οὔτε ξαναφάνηκε. Πέρασαν ὥρες, ἡμέρες, ἐβδομάδες, καὶ τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα οὔτε εἶχαν ξεκινήσει ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα. Ἦσαν βέβαια λιγιστὰ καὶ δὲν θὰ μπορούσαν νὰ κερδίσουν τελειωτικὴ μάχη, ἂν προχωροῦσαν κ' εὔριζκαν ἀντίστασι. Οἱ Τούρκοι τὸ ἐνοίωσαν κ' ἄρχισαν νὰ παίρνουν θάρρος. Εἶχαν καὶ τὴν ἐλπίδα πῶς ὥρα μὲ τὴν ὥρα θὰβγαῖνε ἀπ' τὰ Δαρδανέλλια ἡ ἀρμάδα τους καὶ θὰ βούλιαζε τὸν ἑλληνικὸ στόλο.

\*  
\*  
\*

Γιὰ τὴν κακὴ τύχη τῶν Πετρανῶν, φρούραρχος τῆς Πέτρας εἶχε διορισθῆ, ἐκεῖνες τῆς ἡμέρες, ἓνας αἰμοδόρος δεκανέας Χαλιήλ,

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istori  
Restrictions apply.

θηρίο ἀνήμερο, μὲ δεκαπέντε ζαπτιέδες στὴν ἐξουσία του. Στὴν ἀρχή, μὲ τὸ φόβο τοῦ στρατοῦ μας πῶς σὲ λίγο θὰ πλάκωνε, εἶχαν μαζέψει τὴν οὐρά τους. Ὑστερα ὁμως ἄρχισαν ἄγριο τὸν κατατρεγμό. Ἐναν δυστυχισμένον Ἐλευθέριον Τατάν τὸν ἐπίασαν, γιὰ ὑποπτο τάχα, τοῦθγαλαν τὰ μάτια καὶ τὸν κατακομμάτισαν. Ἄλλους ἔδεσαν ἀλύπητα καὶ τοὺς ἄφηναν μισοπεθαμμένους. Εὐρέθησαν σκοτωμένοι καὶ δυὸ τρεῖς ἄλλοι. Οἱ χριστιανοὶ κλείστηκαν στὰ σπίτια τους. Οἱ Τοῦρκοι πατοῦσαν τὰ μαγαζιὰ καὶ τὰ σπίτια καὶ ἔκαναν πλιάτσικο. Ἄρπαζαν ὅ,τι εὗρισκαν. Φόβος καὶ τρόμος



Ἄποψις τῆς εἰσόδου εἰς τὸ χωριὸν Πέτρα τῆς Μυτιλήνης

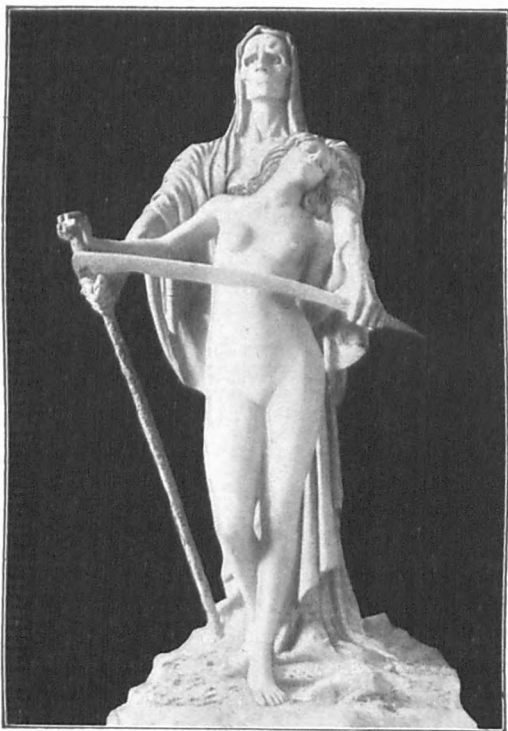
στὸ χωριὸ τὸ ἄμοιρο. Πολλοὶ, γιὰ νὰ σώσουν τὴ ζωὴ τους, ἄφηναν καὶ τοὺς ἐλῆστευαν οἱ κακοῦργοι.

Τέλος πάντων, ὕστερα ἀπὸ εἰκοσιπέντε τόσες ἡμέρες, εἰς τὰς 4 τοῦ Δεκεμβρίου, φάνηκε ὁ στόλος τῶν εὐδρόμων μας. Οἱ Τοῦρκοι ἔνοιωσαν πλιά τί τοὺς περιμένει καὶ ἄφρισαν ἀπὸ τὴ λύσσα τους. Χύθησαν μανιασμένοι, μπουλούκια-μπουλούκια στὸ χωριὸ, πυροβολοῦσαν, ἔριχναν βόμβες, ἔσπαζαν πόρτες καὶ παράθυρα βλαστημῶντας καὶ οὐρλιάζοντας, κ' ἔχυναν πετρέλαιον νὰ κάψουν ὅσα σπίτια εἶχαν ματιάσει ἀπὸ πρὶν, τὰ καλλίτερα τοῦ χωριοῦ.

Πρῶτα-πρῶτα ἔβαλαν φωτιά στὸ ἀρχοντόσπιτο τοῦ Παντελεῆ Ἐλευθεριάδου, ποῦταν, ἀλήθεια, στόλισμα καὶ ἐμπορφία τοῦ χωριοῦ. Καινούριο, δύο χρόνων κτίσιμο, κομψό, μὲ ξεχωριστὴ χάρι, τριγυρισμένο ἀπὸ εὐρύχωρον κήπον δίπλα στὸ περιβόλι τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ ἀντικρὺ στὸ ταύροικο τζαμί, κοντὰ στὴν παραλία, ἦταν

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΑΝ



Ο ΘΑΝΑΤΟΣ. — (Έργον τοῦ Erlöst)

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.

ἕως χθές ἓνα πολυζήγημένο παλατάκι χαρᾶς καὶ εὐτυχίας. Ἄλλὰ ἦταν, βλέπετε, τὸ πρῶτο σπίτι ποῦ ὕψωσε τὴν ἑλληνικὴ σημαία σάν ἦλθε τὸ τορπιλλοβόλο τὴν πρώτην φορά. Οἱ Τούρκοι τῷδαλαν στὸ μάτι ἀπὸ τότε καὶ τώρα ξέσπαγε ἄγριο τὸ μῖσος τους. Ὁ νοικοκύρης του, νέος, ἀπὸ τοὺς πλιὸ μορφωμένους, ἐμποροδοσιμῆχανος, μὲ φλόγα ἑλληνικὴ στὴ ψυχὴ του, νεοίπαντρος, δὲν εἶχε στῆσει καλὰ-καλὰ ἀκόμα τοὺς ἐφεστίους θεοὺς του καὶ τὰ στέφανα τοῦ γάμου στὸν ὠραῖο οἰκογενειακὸ του βωμό. Ὁρμησαν λοιπὸν οἱ Τούρκοι σάν τίγρεις, ἔρριξαν βόμβες στὴν ἐξώθυρα, τὴν ἐθρουμάτισαν καὶ μπηκάν μέσα σάν σίφουνας. Τὸν πρῶτο ποῦ ἀντίκρυσαν, ἦταν ὁ ἀδελφὸς τοῦ οἰκοδοσότη, ὁ γνωστὸς δικηγόρος τῆς Σμύρνης καὶ ὑψηλοῦ γηγιῆς τῆς Ὁθωμανικῆς Νομοθεσίας Νικόλαος Ἐλευθεριάδης. Δέκα τουφεκιές μαζὶ ἔρριξαν κατ' ἐπάνω του. Ἀλλὰ ἡ Πρόνοια ἔβαλε τὸ χέρι τῆς καὶ τὸν ἐφύλαξε. Μιὰ σφαῖρα ἤϊρε ἀντίστασι στὸ πορτοφόλι του μὲ τ' ἀργυρᾶ νομίσματα, ἐλοξοδρόμησε καὶ τὸν ἐπλήγωσε ξώφαρσα. Ὅταν δὲ ὅλη ἡ οἰκογένεια ἔτρεξε ἀλαλαισμένη πρὸς τὸν κηπο γιὰ νὰ σωθῇ δρασκελιζοντας τὸν μεσοτόχο τοῦ περιβολιοῦ τῆς Ἐκκλησίας, μιὰ σφαῖρα τὸν ἤϊρε στὸ πόδι, ἄλλη τοῦ ἐτρύπησε τὸ αὐτὶ καὶ μιὰ χειροβομβίδα τὸν ἔρριξε κάτω αἰμόφυρτο. Οἱ δολοφόνοι, μὲ τὴν ἰδέα πῶς τὸν ἀποτελεῖωσαν, προσέπρασαν κυνηγώντας τὸν οἰκοδοσότη, τὴ γυναῖκα του καὶ τὸ μικρὸ τους μονάκριβο, μαζὶ μὲ τὴν ὑπηρέτρια ποῦ τὴν πλήγωσαν βαρειά. Καὶ θὰ τοὺς ἐσφαζαν ὅλους σάν ἀρνιά, ἂν ὁ δύστυχος ὁ πατέρας, σφιγγοντας στὴν ἀγκαλιὰ τὸ ἀγγελουδί του, δὲν εἶχε τὴν θεῖα φώτιση νὰ μαλάξῃ τὰ θηρία μὲ ὅσα χρήματα καὶ χρυσάφικα εἶχαν πάρει μαζὶ τους, ἀκόμα καὶ τὰ θαχτυλιδια τῶν ἀρραβωνίων τους!

Κ' ἔτσι ἡ οἰκογένεια γλύτωσε. Τὸ ἀρχοντόσπιτο ὅμως σὲ λίγο ἐκαϊότανε σάν λαμπάδα. Κτίριο, ἐπιπλα, βούχα, ὄλος ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἐμμορφιά, ἔγιναν στάχτη καὶ κορνιαχτός. Τὸν ἴδιο καιρὸ ἔδαζαν φωτιά καὶ στὸ σπίτι τῆς μητέρας τοῦ Ἀσπασίας Ἐλευθεριάδου καὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ἐλένης Σάραπλη. Ὅλη δηλαδὴ ἡ οἰκογένεια Ἐλευθεριάδου ἐπλήρωσε τὸ σκληρότερο φόρο.

Οἱ Τούρκοι ἔκαψαν καὶ ἄλλα σπίτια νοικοκυρεμένα τοῦ Λεωνίδα, τοῦ Κράλλη, τοῦ Χρυσοστόμου, μερικά ἄλλα φτωχόσπιτα καὶ κῆμποσα μαγαζεῖα τῆς ἀγορᾶς.

Ἦστερα ἀπὸ δυὸ μέρες ἔγινε στὸν Κλαπάδο ἡ ἀποφασιστικὴ μάχη, οἱ Τούρκοι παραδόθηκαν καὶ ὅλο τὸ νησί ἀλάφρωσε ἀπὸ τὸ φοβερὸ ἐφιάλτη.

Περῶ τῶρα μέσα ἀπὸ τὰ μαυρισμένα χαλάσματα, ποῦ καπνίζουν ἀκόμα, καὶ ἡ καρδιά μου ραίζεται. Στὰ θακρυσμένα ὅμως πρόσωπα τῶν ἄτυχων νοικοκυριῶν βλέπω νὰ λάμπη κάποιο χαμόγελο καὶ κάποια αἴγλη χαρᾶς. Αἰσθάνονται τόσο βαθειὰ τὸν ἀνεκτίμητο πλοῦτο τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ὥστε ὁ πόνος τῆς συμφορᾶς τοὺς δὲν βρῖσκει θεοὶ στὴν πατριωτικὴ τους ψυχῇ.

Ἐγνώρισα τὸν Ἐλευθεριάδην. Μοῦ φάνηκε πῶς ἔπρεπε νὰ τὸν ἀντιληφθῇ μὲ δυὸ λόγια πνευματικῶς.

Authorized licensed use limited to: 16.172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istorion  
Restrictions apply.

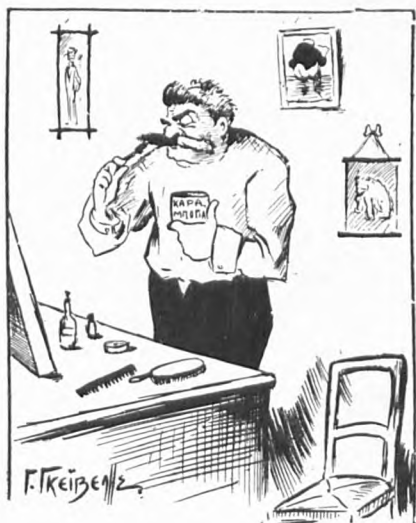
— Τί λέτε, καλέ! μοῦ λείπει γελαστός καί χαρούμενος. Πρέπει νά μᾶς συγχαρῆτε ποῦ ξεσκλαβωθήκαμε καί θά ζοῦμε πλιά στήν ἀγκαλιᾶ τῆς Μεγάλης μας Μάννας.

Καί θυμήθηκε κάποιον ἀγγλον φιλόσοφον, ποῦ οἱ πολιτικοί του ἐχθροί τόν κατατρέξαν, τόν ἐξώρισαν, τοῦ ἐδήμεισαν τὰ πλοῦτη του ὅλα, καί ἐκείνος ἀπό τό βάθος τῆς ἐξορίας του ἔγραψε:

— «Οἱ ἐχθροί μου μέ ἐλήστευσαν, μοῦ ἄρπαξαν ὅλα τὰ κοινω- νικά μου ἀγαθά, δέν μοῦ ἀφήκαν τίποτε. Ἄλλά δέν ἔμπορεσαν νά μοῦ ἀφαιρέσουν τό φῶς καί τόν ἀέρα ποῦ ἀναπνέω, τήν συνείδησιν τῆς ὑπάρξεώς μου, τήν ἀγάπην τῶν ὀλίγων καλῶν μου φίλων καί τήν λατρείαν τῆς γυναίκα μου.»

(Μυτιλήνη, 7 Δεκεμβρίου 1912)

Ο ΕΒΕΛΟΝΤΗΣ



### Βουλγαρικά παραμύθια

«... Ἡ Βουλγαρία ἐκαλλιέργησε ἐκπαλαί τὰ γράμματα καί τὰς τέχνας. Ὁ νέος ὑπουργός τῶν... Ὁραίων Τεχνῶν, εἰδικὸς μάλισ- στα εἰς τὴν ζωγραφικὴν καί τὴν χρωματολογίαν, ἐννοεῖ νὰ ἐργα- σθῆ ἀνενδότως...»

Ἀπὸ τὴν «Μιό»

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istori- Restrictions apply.





## Ο ΓΑΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΝΗΣ



**Ἡ** ΑΜΜΙΑ κόρη δὲν ἀγάπησε στὸν κόσμον πρώτη φορά μὲ τέτοια δύναμι καὶ μὲ τέτοια ἀφοσίωσι, ὅσο ἀγάπησε ἡ Ἀγνή—ἡ «Ἀγνίσα»—τὸ Στέλιο, τὸ γιὸ τῆς περιβολαροῦς, τὸν ἀνθοκόμο. Τὸ σπίτι τοῦ πατέρα της, τοῦ ἀγελαδάρη, μὲ τὸ μεγάλο σταῦλο καὶ τῆς εἰκοσι καλοθερμμένες ἀγελάδες του, ἦταν ἀντίκρου στὸ περιβόλι τῆς χήρας, ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι. Κάθε πρωί, χειμῶνα καλοκαίρι, ποῦ ἀνοίγε τὰ παραθύρια μὲ μιὰ θαλασσιά σκούφια τυλιγμένα τὰ καστανόξανθα μαλλιά της γιὰ νὰ σιγυρίση τὸ νοικοκυριό, ὅπως τὴ μάθαινε ἀκόμα ἡ μητέρα της—ἡ «νοικοκυρά» μὲ τὸνομα—ἔβλεπε κάτου, μέσ' στὸ περιβόλι, τὸ Στέλιο νὰ ἦναι σκυμμένος, ἀνάμεσα στῆς τριανταφυλλιές, στῆς γαρυφαλιές, στοὺς ναρκίσσους, στὰ ζουμπούλια, στῆς νεραγκοῦλες,

στῆς ἀνεμῶνες, στὰ γιούλια, στῆς βιόλες, στοὺς κρίνους, ἀνάλογα μὲ τὴν ἐποχὴ τοῦ κάθε ἀνθους, νὰ ἦναι ξεσκούφωτος, μὲ τὸ μαβὶ πονκάμισο, ἂν ἦταν καλοκαίρι, ἢ νὰ φορῇ ἕναν κοῦκκο ζωμένο ὡς τ' αὐτιά, καὶ μιὰ κοντόχοντρη λασπομένη πατατούκα, ἂν ἦταν χειμῶνας, νὰ σκαλίξῃ τὸ χῶμα, νὰ κόβῃ μὲ τὸ κλαδευτήρι, νὰ ρίχνῃ κοπριά, νὰ ποτίζῃ, νὰ κἀνῃ μπουκέτα γιὰ τὸ μαγαζὶ ποῦ εἶχε νοικιασμένο τὸ περιβόλι, καὶ νὰ τραγουδῇ. Εἴτε τ' ἀγιάζι ἐπάγωνε τὰ δάχτυλά του, εἴτε ἡ κἀφα ἐμούσκευε καὶ ἀναθε τὸ πρόσωπό του, τὸ τραγουδάκι δὲν τοῦλειτε. Κι' εἶχε μιὰ φωνὴ βαθειὰ καὶ ἀρμονικὴ, ποῦ πῆγαινε ἴσα στὴν καρδιά, καὶ τὰ τραγούδια του λέγαινε πάντα γιὰ κάποιον πόθο ἀπελπισμένο, γιὰ κάποιον πόνο μυστικό, γιὰ κάποιαν ἄτυχῃ ἀγάπῃ ποῦ λυώνει τὴν καρδιά καὶ μαραίνει τὰ πειδὶ ἀνθισμένα νηάτα.

Συχνά ὁ κόπος ἔκοβε τὸ τραγοῦδι του ἕνα φύσημα τοῦ ἀέρα ποῦ ἀνατάραζε τῆς λείμονιές, ἢ ἕνα «κράκ» ποῦ ἔκανε τὸ κλαδευτήρι, ἀκούγονταν στὴν πρωινὴ ἡσυχία καὶ πάλι ἔξακολουθοῦσε τὸ τραγοῦδι.

Κάπου-κάπου ὁ δουλευτῆς τῶν λουλουδιῶν, ἀνασῆκωνε τὸ κεφάλι του πρὸς τὸ ψηλὸ σπιτί τῆς γειτονοπούλας, ἔστελνε μιὰ σεμνὴ καὶ γρήγορη ματιὰ στὰ παραθύρια, κι' ἄμα ἔβλεπε τὸ θαλασσὶ κεφαλάκι μὲ τὸ τριανταφυλλένιο πρόσωπο, κοβόταν ἢ πνοή του, χτυποῦσε ἡ καρδιά του, ἕνα σιγανὸ «καλημέρα» ἀνέβαιν' ἀπ' τὰ χεῖλια του, σάν προσευχὴ πρὸς κάποιον ἄνθρωπο, τὸ θαλασσὶ κεφαλάκι τοῦ ἔρριχνε ἕνα γελαστὸ καλημέρισμα, βουθὸ καὶ κρυφὸ, νὰ μὴ τὸ νοιώσῃ κανένας ἀπ' τὸ σπιτί, — γιὰ τί ἀλλοίμονο! — "Ἄμα δὲν ἔβλεπε τίποτα, κατέβασε τὰ μάτια του, ἔβγαξ' ἕναν ἀναστεναγμὸ κι' ἔσκυβε πάλι στὴ δουλειά.

'Ἄλλ' ἂν ὁ Στέλιος δὲν ἔβλεπε τίποτα ἀπὸ κάτω, ἢ 'Ἄγγιτσα δὲν τὸν ἄφηνε στιγμὴ ἀπὸ ψηλά. Κρουμένη ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὰ ἄσπρα κουρτινάκια μὲ τῆς πλατειεῖς νταντέλλες ποῦ εἶχε πλέξει μὲ τὰ ἐργατικά καὶ γρήγορα χεράκια τῆς, παρακολουθοῦσε τὸ μελαχροινὸ παλληγάρι μὲ τὰ κατὰμανρα καὶ κατσαρὰ μαλλιά καὶ μὲ τὸ λεπτὸ μουστάκι ποῦ ἐπάσχιζε νὰ βγάλῃ τὸ ψωμί τῆς μάννας του, τῆς μικρῆς του ἀδελφῆς καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, ποῦ περιμένανε νὰ ζήσουνε ἀπ' αὐτὸ τὸ περιβόλι ποῦ τοὺς ἄφησε ὁ συζωρεμένος κι' ἀπ' αὐτὰ τὰ δυὸ χέρια τὰ εὐλογημέν' ἀπ' τὸ Θεό. Κι' ἀκούγε κρυφὰ τὸ παραφωνιάρικο τραγοῦδι του, ἤξερε πῶς ἔβγαине γι' αὐτήν, καὶ τῆ στιγμὴ ποῦ ἔβλεπε τὰ μάτια του ν' ἀνεβαίνουν πρὸς αὐτήν μὲ μιὰ ἐλπίδα καὶ νὰ πέφτουν μὲ ἀπελπισία — κι' ἀκούγε τὸν ἀναστεναγμὸ ποῦ ἄφηνε κάθε φορὰ ποῦ δὲν τὴν ἔβλεπε — ἔλυν' ἢ καρδιά τῆς καὶ μιὰ ὀρμὴ τὴν ἔσπρωχνε νὰ τεντώσῃ τὸ παρᾶθρο, νὰ σκύψῃ καὶ νὰ τοῦ φωνάξῃ, μὰ γιὰ πάντα, ἐλεύθερα κι' ἄφοβα: «Στέλιο, σ' ἀγαπῶ! μόνον ἐσένα ἀγαπῶ καὶ μόνον μ' ἐσένα θέλω νὰ ζήσω. Μὴ στενοχωριέσαι, μὴν ἀναστενάξεις, Στέλιο, καὶ μοῦ σπαράξεις τὴν καρδιά».

'Ἀλλὰ δὲ μποροῦσε: θὰ τὴν ἐσκότων' ὁ πατέρας τῆς: θὰ τὴν κομματιαζεν ἢ μάννα τῆς. Τὸ ξέρανε πῶς ἀγαποῦσε τὸν «περιβολάρη», δυὸ χρόνια τώρα καὶ τὴν προσέχανε. Τῷ ξερε κι' ὅλη ἡ γειτονιά, κι' αὐτὸ ἔκανε θηριό τὸν πατέρα τῆς, κι' ἔμαρᾶζωνε τὴν ἀγελαδάρισσα. Τὸ παιδί τους, ἢ μοναχοκόρη τους, νὰ πέσῃ σὲ τέτοια καταφρόνια, νὰ πάρῃ ἕναν «περιβολάρη», ἕνα δουλευτὴ ποῦ ἔξοῦσε μονάχ' ἀπὸ τὰ χέρια του, μὲ μισὸ κομμάτι περιβόλι, στὸ μεριδιό του, τὸ γνιὸ τῆς «περιβολάρισσας»; "Ἄμ καλλίτερα νὰ πέθαινε παρὰ νὰ πάθῃ τὸ ἀρχοντόσπιτό τους τετιοιο ρεζίλι.

Καὶ τῆς τῶς πῆ πολλές φορὲς ἡ μητέρα τῆς ἄμα τύχαινε νὰ τὴν τσακώσῃ νὰ κρουφοκτυτάξῃ κάτω στὸ περιβόλι.

— Μωρὴ σύ, νὰ μαζέψῃς, κακομοῖρα, τὸ μυαλό σου, γιὰτι

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istorikiastros  
Restrictions apply.

θά σὲ σκοτώσῃ ὁ πατέρας σου. Καὶ καλὰ κ' ἄξια θὰ σοῦ κἀνῆ. Δὲ θὰ τὸ πομπέψῃς ἐσὺ τὸ σπίτι του.

Ἐξεῖνή τῆς ἀπαντοῦσε, μὲ κατεβασμένο τὸ κεφάλι:

— Γιατί, μητέρα, θὰ πομπέψω τὸ σπίτι; Πῶς εἶναι φτωχός; Δουλεῦει. Εἶναι τίμιος. Ἄμα πάρῃ ἐμένα, δὲ θὰ γίνῃ πλούσιος; Δὲ θὰ βοηθᾷ τὸν πατέρα;

— Τὴν κακὴ ψυχρὴ σου μέρα!

— Γιατί μὲ βρίζεις; Ἐγὼ δὲ θὰ ζήσω μὲ τὸν ἄντρα μου; ἐμένα λοιπὸν δὲν πρέπει πρῶτα νὰ μ' ἀρέσῃ; Ἐμένα αὐτὸς μοῦ ἀρέσει, καὶ δὲν πιστεύω νὰ ἔχῃ κανένα ἐλάττωμα ἄλλο ἀπὸ τὴ φτώχεια. Μὰ ἡ φτώχεια εἶναι τιμότη. Κι' ὁ πατέρας μου φτωχὸς δουλευτῆς σὲ γαλατάδικο ἦτανε, ὅταν σὲ πῆρε σένα, μὰ ἦτανε τίμιος καὶ ἐργατικὸς κ' ἔκανε λεφτά. Ἔτσι κ' αὐτὸς. Γιατί λοιπὸν;

— Γιὰ τὴν κακὴ σου! Γιατί δὲν εἶναι ἴσα κ' ἴσα. Οὔτε θὰ ἀφήσουμε τὸ γάμο νὰ πᾶμε γιὰ πουρνάρια. Ἔχουμε γαμπρό. Τὸ σπίτι κ' ἡ δουλειὰ μας ἔχει ἔξοδα καὶ δὲ θὰ μᾶς τὰ δώσῃ ὁ περιβολάρχης· τ' ἀκούς; κ' ἂν σὲ βάζῃ αὐτὸς στὰ λόγια καὶ ἂν σοῦ παίρῃ τὰ κουτόμυθιά σου γιὰ νὰ σοῦ πάρῃ καὶ τὰ λεφτά σου....

— Ὅχι! πετάγεται ἡ Ἄγνῃ καὶ λέει δυνατὰ τῆς μητέρας τῆς, ἀπλώνοντας τὸ χέρι τῆς σὰν νᾶθελε νὰ τῆς βουλῶσῃ τὸ στόμα: μὴν τὸν κατηγορῆς, γιατί εἶναι ἁμαρτία! Ποτέ δὲ μ' ἔβαλε σὲ λόγια! σ' ὀρκίζομαι στὴ ζωὴ σου, πῶς ἴσα-ἴσα, δὲ μὲ θέλει.

Ἡ ἀγελαδάρισσα κύτταζε τὴν κόρη τῆς μὲ εἰρωνεία, βάζοντας τὰ χέρια στὰ γοφιά τῆς. Κούνησε τὸ κεφάλι τῆς:

— Χμ! Δὲ σὲ θέλει, αἱ; Τὸ μασκαρᾶ!

— Ὅχι, δὲ μὲ θέλει.

— Σοῦ τοῖπε;

— Ναί, μοῦ τοῖπε.

— Ἄα! ὥστε μοῦ βλέπόσαστε κρυφά, ἔ; καὶ μοῦ κουβεντιάσετε... γιντὶ γαῖδοῦρα!

Ἡ Ἄγνιτσα, σὰν νὰ πιάστηκε σὲ δόκανο, κατέβασε τὰ μάτια καὶ δὲν ἐμίλησε. Εἶχε κιτρινίσει. Ὁ λάρυγγάς τῆς στέγνωσε. Ἡ καρδιά τῆς πήγαινε νὰ σκάσῃ.

Ἡ ἀγελαδάρισσα χύθησε στὴν κόρη τῆς, τὴν ἄρπαξ' ἀπὸ τὸ μπράτσο καὶ τὴν τράνταξε λέγοντας μὲ λυσοσασμένη περιέργεια:

— Νὰ μοῦ πῆς γρήγορα, τί σοῦεπε! Λέγε, γιατί, ἔ! τώρα δὰ σὲ σκότωσα. Λέγε!

Μὲ θάρρος εἶπε τὸ κορίτσι:

— Μοῦ εἶπε πῶς οὔτε τῶβαλε στὸ νοῦ του, οὔτε ἔχει καμμιὰ ἐλπίδα νὰ μὲ πάρῃ.

— Τὸν ἄτιμο! Καὶ γιατί σ' ἀγαπάει τὸ λοιπὸν; αἱ; γιὰ ἀτιμίες;

— Δὲ μ' ἀγαπάει. Ἐγὼ τὸν ἀγαπᾶω.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istitou  
Restrictions apply.

Καὶ ἀποτραβήχτη, σηκώνοντας τὸν ἀγκῶνα τῆς νὰ προφυλάξῃ τὸ πρόσωπό τῆς, γιατί ἡ μάννα τῆς, καθὼς ἀκουσε τέτοιο λόγο, ἐσήκωσε τὸ χέρι τῆς καὶ χύθηκε ἀπάνου τῆς.

Ἐνα λαχάνιασμα ἀκούσθηκε καὶ ἡ ὄργη τῆς μάννας ἔπεσε στὸ κεφάλι τῆς Ἀγνῆς, ποῦ εἶχε συμμαζευτῆ κοντὰ στὸν τοῖχο καὶ τὸ σκέπαζε μὲ τὰ δυὸ τῆς χέρια.

Ἄμα χόρτασε νὰ χτυπᾷ ἡ ἀγελαδάρισσα, ξεφώνησε ἀνάμεσα σ' ἓνα βραγὸν λαχάνιασμα:

— Σὰ σ' ἀρέση... παληοβρωῖμα... ξαναγύρισε τὰ μάτια σου... καὶ κάνε πῶς τότε κυττάξεις.

Καὶ σήκωνε τὴν καρέκλα ποῦ εἶχε πέσει, τὸ βάζο τοῦ τραπέζιου ποῦ εἶχε γείρει, κι' ἐσυμμαζέυε τὰ μαλλιά τῆς, ποῦ εἶχαν ἀνταριάσει.

Ἡ Ἀγνῆ, συμμαζεμένη ἐκεῖ ποῦ ἔμεινε, ἄρχισε νὰ σιγοκλαίῃ. Τ' αὐτιά τῆς εἶχαν γίνει τριανταφυλλιά σὰ ροδοπέταλα. Τὰ μαλλιά τῆς εἶχαν πέσει ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, τραβηγμένα, μαδημένα.

Ἡ μητέρα τῆς, λαχανιασμένη ἀκόμα, ἔλεγε, ὅλο ἔλεγε, τριγυρίζοντας στὴν κάμαρα καὶ πιάνοντας πότε τὸ ἓνα πρᾶμμα, πότε τ' ἄλλο, νευρικά.

— Ἀκούς ἐκεῖ!... «ἐγὼ τὸν ἀγαπάω!» καὶ ἔχεις καὶ μούτρα καὶ μοῦ τὸ λὸς ἀκόμα, ... ἀδιάντροπη!... Ἐμεῖς νὰ πασκίζουμε νὰ βροῦμε ἕναν ἄνθρωπο τῆς προκοπῆς, ἓνα παιδί με τὴ σειρά του, ν' ἀνοίξουμε τὸ σπίτι μας, νὰ μεγαλώσουμε τὴ δουλειά μας, νὰ ποῦμε καὶ μεῖς πῶς ἡσυχάσαμε, πῶς θάχουμε στὰ γερατειά μας ἓνα σπίτι νὰ καθήσουμε κι' ἓνα κομμάτι ψωμί νὰ φᾶμε, καὶ τώρα ποῦ ἔρχεται ἡ τύχη καὶ βρέθηκε ἓνας γαμπρός ποῦ με τὸ κερί νὰ τότε γυρεύαμε δὲ θὰ τὸν εὐρίσκαμε, πλούσιος, ὁμορφος, ἀπὸ σῶι, μ' ἀξιοπρέπεια, μ' ὅλες τῆς χάρες...

Ἐνα ξεφωνητὸ ἐξέσπασε ἀπὸ μέσ' ἀπὸ τὰ χέρια ποῦ ἐσκέπαζαν τὸ κλαμένο πρόσωπο τῆς κόρης, ἓνα κλάμα δυνατὸ, ποῦ χύνει ἀπ' τὰ μάτια, ἀπ' τὴ μύτη, ἀπ' τὸ στόμα, κι' αὐτὰ τὰ λόγια:

— Δὲ θέλω... νὰ παντρευτῶ... μὲ ἄνθρωπο ποῦ... δὲν τὸν ἀγαπάω... Θέλετε... νὰ με πουλήσετε...

— Θέλουμε νὰ σὲ σώσουμε, καὶ νὰ σώσουμε καὶ τὸ σπίτι μας.

— Ὅχι, ἐφώναξε μὲ πειὸ δυνατὸ κλάμα ἡ Ἀγνίτσα, δὲν τὸν θέλω τὸν Ἀλέξη. Ἄν θέλετε νὰ με πεθάνετε, τότε μοναχὰ νὰ μοῦ τὸν δώσετε. Εἶναι ἓνας πρόστυχος, κι' ἄς ἔχη ἑκατομμύρια.

— Νὰ βουβαθῆς! Κι' ὅ,τι θέλει τὸ ξερό σου δὲ θὰ γίνῃ. Ἡ τὸν Ἀλέξη ἢ κανέναν.

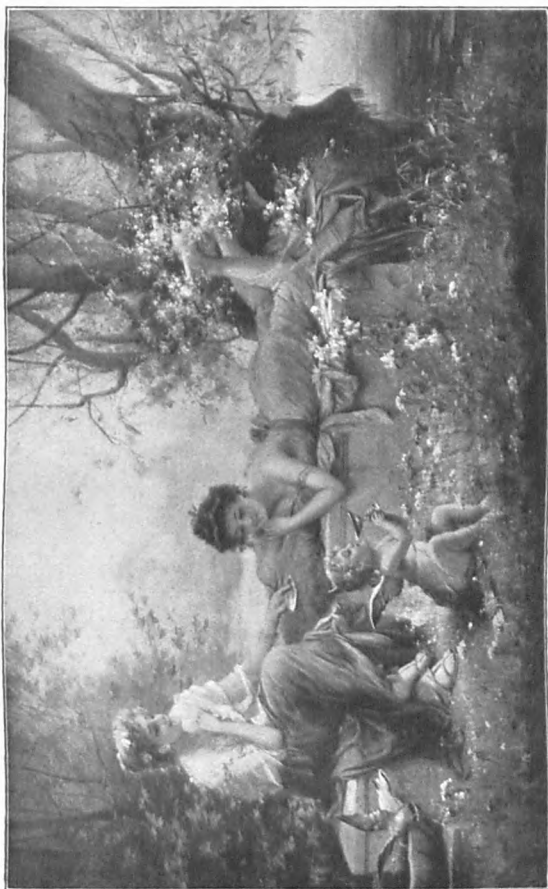
— Κανέναν! ξεφώνησε πάλ' ἡ κόρη μὲ ἀπόφασι. Καλλίτερα νὰ πεθάνω.

— Νὰ πεθάνῃς, ὦρα σου καλή! Παρὰ νὰ σὲ καταραστῶ, καλλίτερα νὰ σὲ νεκροφιλήσω. Χίλιες φορὲς καλλίτερα!

Κι' ἡ μητέρα ἀνοίξε τὴν πόρτα κι' ἔφυγε μ' ὄρμη.

Μιὰ σιωπὴ ἔπεσε στὴν κάμαρα ὕστερ' ἀπὸ μιὰ τέτοια κα-

ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΕΝΗΝ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΑΝ



ΓΑΥΚΕΙΑ ΜΕΘΗ.—[Έργον τοῦ Η. Ζατζίκα]

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istitou  
Restrictions apply.

τάρα. Τὸ σιγανὸ κλάψιμο τῆς Ἀγνίτσας ἀκούστηκε γιὰ λίγη ὥρα ἀκόμα. Ὑστερα ἔπαψε κι' αὐτό, κι' ἡ κόρη γύρισε πρὸς τὸ παράθυρο, ἐστήλωσε στὸ τζάμι τὰ μάτια της τὰ βουρκομένα καὶ πρησμένα, κι' ἔρριξε πέρα τὴ ματιά της, πέρα, στὸν κάμπο τὸν πανέρημο ποῦ ἐθόλωνε στὸ βραδυνὸ τὸ σούρουπο.

Βαρεῖα σὰν τὴν ψυχὴ της ἦταν ἡ συννεφιά ποῦ ἐσκέπαζε τὸν οὐρανὸ, ἕνας βορῆς φυσοῦσε ἀνταριασμένα, τριζοβολοῦσε τὸ παράθυρο καὶ πάγωνε ἡ καρδιά της. Ἦταν στὰ τελευταῖα τοῦ ὁ χειμῶνας· σὲ λίγες μέρες θά ἦταν Ἄνοιξι, καταραμένη Ἄνοιξι, ποῦ θάκανε μιὰ κόρη σκλάβα, καὶ θάθαβε μιὰ ἀγάπη ἀγγελικιά στὸν τάφο ἐνὸς γάμου στανικοῦ. Τελείωσε! ἡ καταδίκη ἦτανε βέβαια. Ἡ ἀγάπη της καταραμένη. Τίποτα δὲν ἔπρεπε νὰ ἐλπίζῃ. Θὰ ζοῦσε αἰώνια μ' ἕναν ἄντρα ποῦ γι' αὐτὴν θὰ ἦταν πάντα ξένος, σὰν νὰ τὴν ἐστεφάνωναν μὲ κάποιον ζῶο, ἄλλου γένους πλάσμα, ποῦ δὲ θὰ τῶννοιωθε ποτέ. Καὶ ἡ πρόστυχη ὁμορφιά τοῦ Ἀλέξη, τοῦ γαμπροῦ, μὲ τὸ βάρβαρο τὸ σῶμα του, ἕνα σῶμα ποῦ μὲ μιὰ γροθιά ὅταν θὰ θύμωνε, ἢ ὅταν θὰ μεθοῦσε, θὰ τῶλυνε τὸ ἀδύνατο καὶ τὸ μικρὸ κορμιάκι της, μὲ τῆς χοντρές χειρονομίες του, ποῦ θὰ τὴν ἀγκάλιαζε ἀδιάντροπα καὶ θὰ τῆς ἔλεγε νὰ τρώῃ γιὰ νὰ παχαίνῃ, γιὰτὶ «τοῦ ἀρέσουν ἡ χοντρές», μὲ τὴν ἀδιαφορία ποῦ ἔδειχνε σὲ κάθε εὐγενικὸ της λόγο καὶ σὲ κάθε λεπτὸ αἰσθημα ποῦ ἔννοιωθε αὐτὴ γιὰ ἄνθρωπο ἢ γιὰ ζῶο ἢ γιὰ πρᾶμμα, ἐκείνη ἡ ἀνπιπαθητικὴ μορφὴ του ποῦ ἤθελε μόνο καλοπέρασι, κι' ὅλο γελοῦσε, κι' ὅλο ἐγυάλιζε, τῆς ἔφερν' ἐπανάστασι. Ἐβγαλ' ἕναν ἀναστεναγμὸ ἀδύνατης ψυχῆς, ποῦ δὲ μπορεῖ νὰ κάνῃ τίποτα γιὰ νὰ ἐμποδίσῃ ἕνα κακὸ, καὶ μιὰ ζαλάδα ἐσκέπασε τὸ νοῦ της.



Ἀπὸ τὴν ἄλλη μέρα ὅμως ἔγινε ἀλλοιώτικη. Σὰν νὰ φοβήθηκε τὴν κατάρα τῆς μητέρας της, ἐφάνηκε πῶς ἄρχισε νὰ «βάζῃ μυαλό». Μέρα μὲ τὴν ἡμέρα γινότανε τὸ καλὸ κορίτσι ποῦ ἐπιθυμεῖ κάθε γονιός· οὔτε ἔλεγε πιά τίποτα, οὔτε καθόταν στὸ παράθυρο ποῦ ἔβλεπε στὸ περιβόλι, οὔτε παραπονέθηκε πειὰ στὴ μητέρα της γιὰ τὸ γάμο ποῦ θέλαν οἱ γονιοὶ της. Τὸ ἐναντίον μάλιστα, σὰν νᾶδειχνε πῶς ἀνυπομονοῦσε πότε νάρθῃ κείν' ἡ μέρα. Κάπου-κάπου μουρμουρίζε καὶ κανένα τραγουδάκι. Ἀλλὰ καὶ κάπου-κάπου, ἐκεῖ ποῦ ἦτανε χαρούμενη, κοβότανε τὸ γέλιο της, ἐστήλωνε τὰ μάτια της καὶ γλώμαζε. Καὶ πάλι, σὰν νᾶφευγε καμμιὰ σκιά ἀπὸ μπροστὰ ἀπ' τὸ φῶς της, ξανάβρισκε τὴ διάθεσι.

Μιὰ μανία τῆς γεννήθηκε μὲ τὰ λουλούδια· ὅπου εὔρισκε λουλοῦδι τὸ ἄρπαζε καὶ τῶχونه στὴ μύτη της σὰν νᾶθελε νὰ τὸ φάῃ ἀπὸ τὴ μύτη. Γέμιζε τὰ βάζα ἀπὸ ζουμπουλία κι' ἀπὸ τριαντάφυλλα. Ἄμα δὲν εἶχε τὸ μικρὸ περιβόλι της, ἔδινε λεφτὰ σ' ἕναν ἐογάτη τοῦ σταύλου καὶ τῆς ἔπαιρνε. Ζητοῦσε

ἀπὸ τὰ φιλικὰ τῆς σπύτια· κι' ἡ φιλενάδες τοῦ σπιτιοῦ τῆ μά-  
θανε καὶ τῆς κουβαλοῦσαν συχνά. Ἡ κάμαρά τῆς, ἡ σάλα, ἡ  
τραπεζαρία μοσχοβολοῦσαν μερὰ νύχτα.

Μιά μερὰ τόσο ἐχάρηκε μ' ἓνα μεγάλο μπουκέτο ποῦ τῆς  
ἔφερε μιά γρηοῦλα τῆς γειτονιάς, ἀπὸ εὐγνωμοσύνη στὸν πα-  
τέρα τῆς ποῦ ἔδινε χάρισμα γάλα γιὰ τὸ φτωχὸ παιδάκι τῆς  
ποῦ ἀρρώστησε, ὥστε τ' ἀγκάλιασε, τῶσφιξε στὸ στήθος τῆς,  
γύρω στὸ πρόσωπό τῆς, ἓνα μεγάλο ρόδο μέσ' στὰ ρόδα, καὶ  
εἶπε, σὰ μεθυσμένη :

— Ἄχ! στὸ γάμο μου θέλω νὰ ἦναι τὸ σπιτί γεμῆτο τριαν-  
τάφυλλα καὶ κρίνους. Θὰ μοῦ φέρουν εὐτυχία.

Ἐὐαγγελιστὸς κι' ἡ γυναῖκα του δὲν πιστεύανε τὸ θαῦμα.

— Ἐσώθη τὸ παιδί μας, ἔλεγε κείνος μὲ μάτια γυαλιστερά  
ἀπ' τὴ χαρά.

— Ἡ χάρι τῆς Παρθένας, ποῦ τὴν παρακαλῶ μερὰ νύχτα,  
τοῦδωσε φῶτισ! ἀποκρινόταν ἐκείνη κι' ἔκανε τὸ σταυρὸ τῆς.

— Ἐνα πράμμα μονάχα δὲ μπορῶ νὰ καταλάβω, ἔλεγ' ὁ πα-  
τέρας τῆ νύχτα, σὰν πλαγιάζανε· γιατί ἀδυνατίσε κομμάτι,  
καὶ σὰν νάχασε τὴ θωριά τῆς. Ἐνῶ γέλαει, τραγουδαί....

— Μὰ γι' αὐτό· ἀπ' τὴ μεγάλη τὴ χαρὰ τῆς, τοῦλεγ' ἡ γυ-  
ναῖκα του. Δὲν τὸ ξέρεις πῶς ἡ χαρὰ ἡ μεγάλη τρώει τὸν ἀν-  
θρώπο ὅπως καὶ ἡ λύπη; Καὶ σὲ μιά καρδιά ἀθῶα κι' ἀπραγῆ  
ὅπως τῆς Ἀγνίστας, μιά τέτοια μεγάλη εὐτυχία πέφτει κομ-  
μάτι βαρειά. Τώρα ἀκόμα ξύπνησε καὶ κατάλαβε τὸν κόσμο.  
Ποῦ τὴν ἄφηνε τόσο καιρὸ κείνος ὁ τρισκατάρατος.

Ἐὐαγγελιστὸς ἀκούγε, κῦτταζε μὲ δυσπιστία τὴ γυναῖκα  
του κι' ἔλεγε, ἀφοῦ τὸ σκεφτότανε κι' αὐτός :

— Μπορεῖ....

Καὶ γύριζε ἀπὸ τὸν τοῖχο τὸ κεφάλι του, νὰ τὸν πάρῃ ὁ ὕπνος.

\* \* \*

Ἐὐαγγελιστὸς ἀποφασίστηκε νὰ γίνῃ τὴν τελευταία Κυριακὴ τοῦ  
Ἀπριλιοῦ, μετὰ τὴ Λαμπρῆ. Ὅλα εἶχαν εἰτοιμαστῆ: προικιά,  
στεφάνια, κουφέτα. Ἡ γειτονιά μιλοῦσε μὲ εὐχαρίστησι γι' αὐτὸ  
τὸ συμπεθεριό.

— Μπράβο, νὰ σοῦ πῶ, στὴ γελαδάρισσα, στάθηκε σὰ φρό-  
νιμη μάννα στὸ παιδί τῆς.

— Καὶ τυχερή. Τέτοιο γαμπρὸ δὲ βροῖσεις εὐζολα τὴ σήμερο.

— Καὶ τὸ κορίτσι, καλό.

— Καλὸ κι' ἄξιο, ζωὴ νάχῃ.

Τὸ περιβόλι τῆς χήρας, τῆς γειτόνισσας, εἶχε δουλειὰ τέτοιες  
ἡμέρες. Πεντοβολοῦσε ὄλ' ἡ γειτονιά ἀπὸ τῆς τριανταφυλλιῆς  
κι' ἀπὸ τοὺς κρίνους. Ὁ Στέλιος ὅμως οὔτε φαινόταν πουθενά,  
οὔτε ἀκούγοτανε. Νύχτα πῆγαινε στὸ σπιτί, χαράγματα ἔφευγε.  
Ποιὸς καὶ πότε ἔκοβε τ' ἀνθη; ποιὸς καὶ πότε σάλιζε, πότιζε,  
φρόντιζε τὸ περιβόλι; Δὲν ἤξερε νὰ πῆ κανένας. Κατάκλειστα

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

τά παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ ἀπὸ πάνω. Μήνες εἶχε νὰ φανῆ ἀπὸ κανένα τὸ θαλασσοῖ κεφάλι τῆς Ἀγνίτσας· ἄλλους τόσους νὰ φανῆ κι' ὁ ἀνθοκόμος στὸ περιβόλι του, ἄλλους τόσους ν' ἀκουστῆ τὸ πρῶινό του τὸ τραγοῦδι.

Μιά νύχτα, κοντεύαν τὰ μεσάνυχτα, τὴν ὥρα ποῦ γύριζε ὁ Στέλιος ἀπ' τὴν πόλι, μὲ τὸ κοφινάκι περασμένο ἀπὸ τὸ χέρι του, μουγγὸς καὶ ἀργοσάλευτος, σάν νάχε γεράσει εἴκοσι χρόνια, μιὰ σκιά βγαίνει μπροστά του, τὸν σταματᾷ καὶ τοῦ λέει γρήγορα καὶ φοβισμένα:

— Στέλιο, θέλω νὰ σοῦ μιλήσω.

Ὁ Στέλιος στάθηκε βουβός: ἡ Ἀγνίτσα τοῦ μιλοῦσε.

Τυλιγμένη ὡς τὸ κεφάλι, εἶχε ἀγρυπνήσει καὶ περιμένε. Ὅταν ἀποκοιμηθῆκαν ὅλοι, σηκώθηκε κρυφὰ καὶ κατέβηκε στὴν πόρτα τῆς ἀυλῆς.

Φαινόταν σάν ἀλαλιασμένη.

— Τί μὲ θέλεις; λέει ὁ Στέλιος. Ἐμένα πειὰ νὰ μὲ ξεχάσῃς.

— Ναί, θὰ σὲ ξεχάσω... τοῦ κάνει ἐκείνη. Τὴν Κυριακὴ θὰ παντροεῦω.

— Τὸ ξέρω... ἡ ὥρα ἢ καλὴ.

— Ἢ κακὴ κι' ἡ μαύρη ὥρα.

— Ὅχι, γιατί; Ἐγὼ δὲν ἤμουνα γιὰ σένα, ἓνας δουλευτῆς, ἓνας φτωχός... Ἐσένα σοῦ πρέπουνε παλάτια. Ξέχασέ με, Ἀγνίτσα· δὲν ἦτανε γραφτό μας. Ἦτανε καταραμένη ἡ ἀγάπη μας. Μαραθῆκαν καὶ τὰ φιλιὰ μας καὶ τὰ λόγια μας σάν τὰ γιασεμιὰ καὶ σάν τὰ γιούλια ποῦ σοῦχω δοσμένα, τρία χρόνια τώρα, μὲ τὸ αἶμα τῶν χειρῶν μου...

— Μὴ μὲ τρελαίνῃς, Στέλιο, γιατί αὐτὴ τὴ στιγμή... ἐδῶ μπροστά σου... ἄχ!... ἀκουσέ με μονάχα, ὁ μοναδικὴ μου ἀγάπη.

— Τί θέλεις;

— Μιὰ χάρη, τὴν τελευταία ποῦ θὰ μοῦ κάνῃ ἡ ἀγάπη σου.

— Εὐχαρίστως. Τί χάρη;

— Ἀνθη.

— Ἀνθη;

— Ναί· μὰ πολλὰ, πάρα πολλὰ· ὅλα ὅσα ἔχει τὸ περιβόλι σου, θέλω νὰ τὰ κόψῃς καὶ νὰ μοῦ τὰ δώσῃς νὰ στολίσω τὸ σπίτι τὴν Κυριακὴ ποῦ θὰ στεφανωθῶ.

Ὁ ἀνθοκόμος τὴν ἐκύτταξε μαραμμένο.

— Νὰ σοῦ τὰ δώσω, τῆς λέει.

Μιὰ στιγμή δότηκε ἡ μιλιὰ του καὶ ὁ λάφυγγάς του ἐστέγνωσε. Ὑστερα ξαναλέει:

— Τόσα πολλὰ; ὅλο τὸ περιβόλι;

— Ὅλο. Νὰ μὴν ἀφήσῃς οὔτε ἓνα γιούλι. Θὰ πάρῃς ἀπὸ τὸν πατέρα μου ὅ,τι θὰ σοῦ κουστίσουνε, δὲ θέλω νὰ ζημιωθῆς.

Ὁ Στέλιος ἐτραβήχθη σάν νὰ πετάχτη· ἓνα φεῖδι ἀπάνου του. Τὸ μάτι του ἀστράψε.



— Μὲ τέτοια μαχαίριά μ' ἀποχαιρετᾶς; τῆς λέει. Τὸ ξέρω πῶς ὁ πατέρας σου ἔχει λεφτά ἄς τὰ φυλάξῃ γιὰ τὴν κόρη του.

— Συγνώρσέ με, Στέλιο, ἂν σ' ἐπειράξω. Μὰ κι' αὐτὸ ἀπὸ ἀγάπῃ στόειπα.

— Δὲν πρέπει ἐπὶ νάχῃς πειὰ ἀγάπῃ; εἶσαι καταδικασμένη νὰ παντρευτῆς. Θὰ σοῦ χαρίσω ὅλα τὰ ἄνθη τοῦ περβολιοῦ μου γιὰ τὸ γάμο σου.

— Σ' εὐχαριστῶ, Στέλιο· μὰ ὅλα! τ' ἀκοῦς; Θέλω νὰ σέ ξεχάσω μέσα στὴν εὐωδία τῆς ἀγάπῃς σου, καὶ νάχω μαζί μου αἰώνια τὴ μαραμμένη σου ἐνθύμισι.

Τὸν ἐζύτταξε μὲ μάτια ἐξοστατικά, σὰν νὰ παραμιλοῦσε καὶ ξανάειπε:

— Θὰ τὰ μαζέψω ὅλα, ἅμα μαραθοῦνε, θὰ γεμίσω μ' αὐτὰ μὰ μεγάλη κασσέλλα, κι' ἅμα πεθάνω, θὰ πῶ νὰ μὲ νεκροστολίσουνε μ' αὐτά.

Ὁ Στέλιος δὲν ἐμίλησε· ἔβγαλ' ἓναν ἀναστεναγμὸ καὶ ἔδωσε τὸ χέρι του στὴν κόρη.

— Τὸ Σαββατόβραδο θὰ μαδήσω ὅλο τὸ περιβόλι καὶ θὰ σοῦ στείλω ὅλα τ' ἄνθη, τῆς λέει ὕστερα μὲ ἀδύνατη φωνή, ὑποταγμένη στὴ μοῖρα. Ἄειντε, νὰ μὴ σέ νοιάσουνε, κι' ἡ ὥρα ἡ καλὴ· στὸ λέω, Ἀγνίτσα, ἄπ' τὴν καρδιά μου. Ἄειντε στὸ καλό.

— Σ' εὐχαριστῶ, μουρμούρισε ἡ Ἀγνὴ βιαστικά, καὶ γύρισε κι' ἐμπήξε στὸ σπίτι.

Τὸ Σαββατόβραδο, δυὸ ἐργάτες ἀνθοκόμοι, μὲ τέσσερα κοφίνια γεμάτα τριαντάφυλλα τοῦ Ἀπρίλη, σκοῦρα, κόκκινα, ἀνοιχτά, ἄσπρα, κίτρινα, ὅσα εἶχε ἡ Ἀνοιξί, καὶ γεμάτα κρινούς ψηλοῦς σὰν ἄσπρα κηπαρισάκια, μ' ἐλίγωναν μὲ τὴ βαρεία τους εὐωδία, καὶ γεμάτα γαρύφαλα, μ' ὅλους τοὺς χρωματισμούς, μεγάλα καὶ θρεμμένα, ἐκουβάλησαν στὸ σπίτι ποῦ θὰ γινόταν τὸ στεφάνωμα, τὴν τελευταία θυσία τοῦ Στέλιου.

Ἡ Ἀγνὴ ἐδέχθη μαγεμένη τὸν ἀνθισμένο πλοῦτο καὶ τὸ σπίτι πλημμύρησε ἀπὸ εὐωδία. Τὸ πρόσωπό της εἶχε ἀνάψει ὕστερα ἐκίτρινισε, κι' ἀνάμεσα στὰ τριαντάφυλλα ποῦ κουβαλοῦσε ἀγκυλιὰς ἀπάνου, φαινότανε κι' αὐτὸ σὰν νὰ εἶχε γίνει ἓνα μεγάλο κίτρινο τριαντάφυλλο. Τὰ μάτια της ἔβγαζαν μιὰ λάμψι εὐτυχίας.

— Ἄ! ἔλεγε χαμογελώντας μ' ἐξοτασιν. Τέτοιο γάμο καμμιὰ ἄλλῃ δὲ θὰ κίνη. Θὰ τὸν θυμᾶται ἡ γειτονία, αἱ μητέρα;

— Ἀλήθεια, παιδί μου! Ζωὴ νάχουμε.

Καὶ βοηθοῦσε κι' ἐκεῖνη στὸ κουβάλημα.

Ἄμα κουβαληθῆζαν ὅλα τὰ ἄνθη ἀπάνου, ἡ Ἀγνὴ τ' ἄπλωσε ἀπάνου στὸ μεγάλο τραπέζι τῆς τραπεζαρίας, καὶ τὸ τραπέζι ἔγινε ψηλὸ σὰ βουνάκι ὀλανθισμένο. Τὰ ἄνθη ξεχειλίζανε καὶ πέφτανε στὸ πάτωμα. Ἡ Ἀγνὴ ἔσκυβε ἀμέσως καὶ τὰ μάζευε, νὰ μὴν τῆς λείψῃ οὔτε ἓνα γιοῦλι.

Ὑστερα σὰν ἀποζοιμηθῆζαν ὅλοι, αὐτὴ σηζώθηζε, ἀνοιξε διάπλατῃ τὴ θύρα τοῦ νυφικοῦ θαλάμου, ποῦ ἦταν συγυρισμέ-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

νος, σφουγγαρισμένος, φρεσκοβαμμένος τριανταφυλλής, με τὸ κρεββάτι κάτωσπρο, με τὴν τουαλέττα κάτωσπρη, με τὸ καντήλι γυαλισμένο, ἔτοιμος γιὰ νὰ δεχτῆ τὴν παρθενικὴ θυσία, ἀναφε τὰ κεριά κι' ἄρχισε πρῶτα ἀπ' αὐτὸν τὸ ἀνθοστόλισμα. Ἐφερε ὅλα τὰ βάζα τοῦ σπιτιοῦ σ' αὐτόν, μεγάλα, μικρά, ἀκριβιά, φτηνά, τὰ τοποθέτησε στὴν τουαλέττα, στὸ τραπεζάκι, στὴς γωνιές καὶ τὰ γέμισε πασχαλιές, τριαντάφυλλα καὶ κρίνους. Ἀκόμα δὲν εἶχε ἄρχισαι κι' ὁ μικρὸς θάλαμος εἶχε στολιστῆ καὶ πεντοβολοῦσε. Τὸ μεγάλο τραπέζι τῆς τραπεζαρίας ἦταν ἀκόμα φορτωμένο. Τότε ἡ Ἄγνη ἄρχισε νὲ κουβαλῆ ἀγκαλιές ἀπὸ ἄνθη καὶ νὰ τάποθέτῃ ὅπου εἶχε τόπο: στὴς κόγχες τῶν τοίχων, στὰ πόδια τοῦ κρεββατιοῦ καὶ τοῦ τραπεζιοῦ, γύρω στὸν καθρέπτην, ἀπάνου στὰ εἰκονίσματα. Ἄλλὰ τὸ ἀνθοφόροτωμα δὲν ἐλιγότενε. Πνιγμένη στὴν εὐωδία, κίτρινη ἀπὸ τὸ λίγωμα, σκοντάφτοντας ἀπ' τὴ ζαλάδα, ἡ Ἄγνη, ἀμίλητη, με γουρλωμένα μάτια, σάν τρελὴ ἀπὸ εὐτυχία, ἀπλώσε τὰ χέρια τῆς ἀπάνου στὸ μεγάλο τὸ τραπέζι κι' ὅσα ἄνθη ἔπιασε ἢ ἀγκάλη τῆς τὰ κουβάλησε κι' αὐτὰ καὶ ἔτσι φορτωμένη, στάθηκε μιὰ στιγμὴ στὴ θύρα τοῦ θαλάμου νὰ ἰδῆ ποῦ θὰ τὰ βάλῃ. Ὅλα ἦταν γεμάτα: μόνο τὸ νυφικὸ κρεββάτι ἄσπριζε, ἀμόλυντο καὶ ἄδειο. Προχώρησε, σὰ μεθυσμένη, ἔπεσε στὸ κρεββάτι καὶ ἀπλώθησαν τὰ τριαντάφυλλα κι' οἱ κρίνοι καὶ τὰ γαρύφαλλα κι' ἡ πασχαλιές ἀπάνου στὴν χιονιάτη τὴν ἀσπράδα καὶ ξεχειλίσανε στὰ πόδια τῆς.

Ἄλλα ἄνθη δὲν εἶχε πειὰ γιὰ στόλισμα. Τότε ἡ Ἄγνη ἀποτραβήχτη, σφάλισε καλὰ τὴ θύρα τοῦ θαλάμου, ἀπὸ μέσα, ἔβγαλε τὸ φουστάνι τῆς, τὴ σεμιζέττα τῆς, ἔχυσε τὰ πλούσια μαλλιὰ τῆς ἀπάνου στοὺς ξεγυμνωμένους ἄσπρους ὤμους τῆς, κι' ἔτσι, με τὰ νυχτικά τῆς, κάτωσπρη, παρθενικά, ξαπλώθη ἀπάνου στοὺς κρίνους καὶ στὰ τριαντάφυλλα.

Τὰ κεριά καίγαν' ἀκόμα, ἀνάμεσα στὴς πασχαλιές τῆς τουαλέττας, ὅταν τὴν αὐγὴ τῆς τελευταίας Κυριακῆς τοῦ Ἀπριλιοῦ βρῆκαν τὴν Ἄγνη ξαπλωμένη ἄψυχη, ἀπάνου στὴν ἀνθισμένη αἰωνιότητα τῆς πρώτης καὶ τῆς τελευταίας τῆς ἀγάτης.

Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

### Σχέσις πολύπλοκος

Ἄργα πάει πέρα  
ναῦρη τὸ φῶς του —  
τὴ θυγατέρα  
τῆς γυναικὸς του  
ποῦχε δικὸ τῆς  
φῶς — τὸ γαμπρὸ τῆς . . .

[Ἐκ τῶν τοῦ Μον. Σολωμοῦ]



## ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΠΡΩΤΗΣΑΝ κάποτε τὸν Ἀρίστιππον κατὰ τί διαφέρουν οἱ φιλόσοφοι ἀπὸ τοῦς ἄλλους ἀνθρώπους. Καὶ ἀπήντησε :  
— Διαφέρουν κατὰ τοῦτο : ὅτι, καὶ ἂν καταλυθῶσιν οἱ νόμοι, ἡμεῖς θὰ πολιτευώμεθα ὡς καὶ πρὶν.

\* \*

Μοχθηρός τις ἀνήρτησεν ἐπὶ τῆς θύρας τῆς οἰκίας του πινακίδα μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν : «Κανὲν κακὸν ἄς μὴ εἰσέλθῃ ἐδῶ».  
Καὶ ὁ Διογένης διερχόμενος καὶ ἰδὼν εἶπε :  
— Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν θὰ εἰσέλθῃ ὁ κύριος τῆς οἰκίας ;

\* \*

Ἐὸ ῥήτωρ Δημάδης αἰχμαλωτισθεὶς εἰς τὴν Χαιρώνειαν ἤκουσε τὸν Φίλιππον ὀνειδιζόντα τὰς Ἀθήνας.  
— Θὰ ἐμάνθανες τί ἀξίζει ἡ δύναμις τῶν Ἀθηνῶν, εἶπεν ὁ Δημάδης, ἐὰν τοῦς μὲν Ἀθηναίους διηύθυνεν ὁ Φίλιππος, τοῦς δὲ Μακεδόνας ὁ Ψάρης.

\* \*

Κατηγοροῦν τὸν Ζεῦξιν ὅτι ἐξωγράφει βραδύτατα.  
— Ὁμολογῶ, ἀπήντησεν ὁ ζωγράφος, ὅτι ζωγραφῶ ἐν πολλῷ χρόνῳ, ἀλλὰ καὶ εἰς πολὺ.

\* \*

Ἐὸ Λυσίας συνέγραφέ ποτε λόγον δικανικὸν ἐπὶ παραγγελίᾳ, ὃν παρέδωκεν εἰς τὸν διάδικον. Ἄλλ' οὗτος ἐπανελθὼν εἶπεν εἰς τὸν ῥήτορα :

— Ὅταν ἀνέγνωσα τὴν πρώτην φορὰν τὸν λόγον, μοῦ ἐφάνη θαυμάσιος· ἀλλὰ κατὰ τὴν δευτέραν καὶ τρίτην ἀνάγνωσιν μοῦ ἐφάνη ἀνιαρός.

— Μήπως δὲν θὰ τὸν ἀναγνώσῃς μόνον ἅπαξ εἰς τὸ Δικαστήριον; τοῦ ἀπήντησεν ὁ Λυσίας.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Ὁ Σόλων ἀπολέσας ἓνα υἱόν του ἔκλαιε. Κάποιος τῷ παρε-  
τήρησεν ὅτι μὲ τὸ νὰ κλαίῃ δὲν θὰ τὸν ἐπανάφερε εἰς τὴν ζωὴν.  
— Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς κλαίω, ἀπήντησεν ὁ Σόλων.

\*\*

Ὁ φιλόσοφος Ζήνων παρεδέχτο τὸ πεπρωμένον. Συλλα-  
βῶν ἡμέραν τινὰ τὸν ὑπηρετὴν του κλέπτοντα ἠτοιμάζετο νὰ  
τὸν δείρῃ.

— Ἦτο πεπρωμένον μου νὰ κλέψω, εἶπεν ὁ ὑπηρετής.  
— Καὶ νὰ δαρῆς! συνεπλήρωσεν ὁ Ζήνων.

\*\*

Ὁ Διογένης, ἐνῶ μίαν ἡμέραν ἔπλυνε τὰ λάχανά του, εἶπε  
πρὸς τὸν διερχόμενον ἐκεῖθεν Ἀρίστιππον:

— Ἐὰν ἤξευρες νὰ τρώγῃς λάχανα, δὲν θὰ ἐκολάκευες τοὺς  
ἰσχυροὺς.

— Καὶ σύ, ἀπήντησεν ὁ Ἀρίστιππος, ἐὰν ἤξευρες νὰ κολα-  
κεύῃς τοὺς ἰσχυροὺς, δὲν θὰ κατήντας νὰ τρώγῃς λάχανα.

\*\*

Κάποιος ζωγράφος ἐπέδειξεν εἰς τὸν Ἀπελλῆν εἰκόνα Ἀφρο-  
δίτης, ἣν ἐζωγράφησε μὲ θαυμάσια φορέματα.

— Βλέπω, τοῦ εἶπεν ὁ Ἀπελλῆς, ὅτι, ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθης νὰ  
κάμῃς ὥραϊαν τὴν Ἀφροδίτην, τὴν ἔκαμες πλουσίαν.

ΑΠΟ ΤΗΝ "ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ ΜΟΝΑΧΙΑ",

### ΡΟΔΟΥ ΜΟΣΚΟΒΟΛΗΜΑ

ἘΦΕΤΟΣ ἄγρια μ' ἔδραρπεν ἡ βαρυνχιμωνιά  
ποῦ μ' ἔπιασε χωρὶς φωτιά καὶ μ' ἤρρε χωρὶς νεῖατα,  
κι' ὥρα τὴν ὥρα πρόσμενα νὰ σωριαστῶ βαρεῖα  
σὴν χιονισμένη στράτα.

Μὰ χθές, καθὼς μ' ἐθάρραψε τὸ γέλιο τοῦ Μαρτιοῦ  
καὶ τράβηξα νὰ ξαναρῶ τ' ἀρχαῖα μονοπάτια,  
σὸ πρῶτο μοσκοβόλημα ἐνὸς ὁδοῦ κρυφοῦ  
μοῦ δάκρυσαν τὰ μάτια.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ



## ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

[Τὸ κάτωθι διήγημα τοῦ Γ. Δροσίνη, τὸ ἐξεικονίζον μὲ τόσῃν δύναμιν τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν αὐταπάρνησιν τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς, εἶνε σχεδὸν ἄγνωστον εἰς τὸν πολὺν κόσμον. Ἐδημοσιεύθη πρὸ 25ετίας περίπου εἰς πανηγυρικόν τι τεύχος ἐλάχιστα κυκλοφορῆσαν καὶ λησμονηθὲν ἔκτοτε, καθόσον δὲν συμπεριλαμβάνεται οὔτε εἰς τοὺς μετέπειτα τόμους τῶν ἔργων τοῦ συγγραφέως. Καὶ ὅμως εἶνε ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ θὰ ἤξιζε νὰ ἀναγνωσθῇ παρ' ὅλων. Καθ' ὃν δὲ χρόνον τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον διατελεῖ ὑπὸ τὰς ἐντυπώσεις τῶσων στρατιωτικῶν καὶ πολεμικῶν ἀνδραγαθημάτων, ἢ ἀναδημοσιεύσεις του εἰς τὸ πολεμικὸν λεύκωμα τοῦ ἀνὰ χεῖρας τόμου θὰ ἀποτελέσῃ βεβαίως ἐπικαιρον ἀνάγνωσμα, εἰς τὴν πληρεστέραν τοῦ ὁποίου ἀπόλαυσιν θέλουν συμβάλλει καὶ αἱ παρατιθέμεναι εἰκόνες, φιλοτεχνηθεῖσαι ἐπίτηδες ὑπὸ τῆς γνωστῆς ἀριστοτέχνιδος τῆς *Πολεμικῆς Πανακοθήκης* κυρίας *Θαλείας Φλωρᾶ Καραβία.*]

## Η Σ Η Μ Α Ι Α

Ἐπὶ τῆς μεθορίου μικρὸν φυλακεῖον κατεῖχτο ὑπὸ ἀποστάματος εὐζώνων. Εἰς ὑποδεκανεὺς καὶ πέντε στρατιῶται ἀπετέλουν τὴν ὅλην φρουρὰν του.

Ἡ θέσις, ἐν ἣ ἔκειτο, ἦτο ἐντελῶς μεμονωμένη. Οἱ ἐγγύτατοι σταθμοὶ ἀπέχον μίαν ὥραν· τὰ μεγάλα στρατιωτικὰ σώματα ἐστρατοπέδευον εἰς ἀπόστασιν δίωνον.

Ἀπέναντι τοῦ ἑλληνικοῦ φυλακεῖου, εἰς ἑκατὸν μέτρων ἀπόστασιν, ὄρθουτο ὁ τουρκικὸς σταθμὸς. Δέκα ἄνδρες ὑπὸ ἓνα δεκανέα ἐφύλαττον ἐκεῖ.

Ἐν τῇ ὑψηλῇ ἐκείνῃ θέσει τὸ ψῦχος ἦτο ἔτι δριμύν καὶ κατ' αὐτὰς τὰς ἑαρινὰς νύκτας. Οἱ δ' Ἕλληνες στρατιῶται συνεσπειρωμένοι περὶ τὴν πυρὰν ἠκροῶντο τοῦ ὑποδεκανέως ἀφηγουμένου τὸ θελκτικὸν παραμύθιον τῆς *Πεντάμορφης*. Μόνον ὁ φρουρῶν σκοπὸς περιεπάτει ἄνω καὶ κάτω πρὸ τῆς ἀχυροσκε-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

ποῦς σκοπιᾶς καὶ ἡ φλόξ τῆς πυρᾶς ἀπῆστραπτεν ἐπὶ τῆς κινουμένης ξιφολόγητος τοῦ ὄπλου του. Αἶφνης κρότος συντριβομένων ὑπὸ βήματος θάμνων καὶ κυλιομένων χαλίκων ἠκούσθη ἀπὸ τῆς κλιτύος τοῦ λόφου καὶ ἡ φωνὴ τοῦ σκοποῦ ἔκραξε: Τίς εἶ! Οἱ εὐζωνοὶ ἀνεπήδων συγχρόνως καὶ ἔσπευδον πρὸς τὰ ἀνηρημένα ὄπλα.

Ἄλλ' ἡ ἀπάντησις τοῦ προσερχομένου, ὅστις ἦτο ἤδη λίαν ἔγγυς, καθυσύχασε τὴν αἰφνίδιον ταραχὴν των:

— Ὠρα καλὴ, παιδιά! Εἰμ' ἐγώ, ὁ Γιάννης.

— Καλῶς τον Γιάννη! καὶ πῶς τέτοιαν ὄραν; ἠρώτησεν ὁ



«... Οἱ Ἕλληνες στρατιῶται, συνεσπειρωμένοι πλησίον τῆς πυρᾶς, ἠεροῶντο τοῦ ὑποδεκανέως...»

ὑποδεκανεὺς τείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὸν γνωστότατον αὐτῶ ποιμένα.

— Νὰ πάρω ἀνασασμὸ καὶ σᾶς λέω...

Ἀπεκρίθη ὁ ποιμὴν καὶ ἐκαθέσθη βαρὺς καὶ κάθιδρος παρὰ τῇ πυρᾷ. Ὅλοι προσήλωσαν ἐπ' αὐτοῦ βλέμματα περιεργίας πλήρη. Μετὰ μίαν στιγμὴν σιωπῆς καὶ προσδοκίας, ὁ Γιάννης ἐπρόφερον ἀσθμαίνων ἐτι τὰς λέξεις αὐτάς:

— Βαρέθηκαν 'ς τὸ σύνορο πέρα κατὰ τὸ Γκριτζάνο... τὸ τουφεκίδι πάει χορδόνι...

Οἱ εὐζωνοὶ ἀνεσχίστησαν ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ. Τὰ χεῖλη των δὲν

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothitirio Dimosias Istor  
Restrictions apply.

ὁμίλησαν, καὶ μόνον διεστανρόθησαν τὰ βλέμματά των ἀπαστραύπτοντα ὡς λεπίδες ξιφῶν. Ὁ ὑποδεκανεὺς ἀρχηγός των, Εὐρυτὰν τριακοντούτης, μικρὸς τὸ ἀνάστημα καὶ τραχὺς τὴν ὄψιν, κατήρτισεν ἐν ἀκαρεῖ τὸ στρατηγικὸν του σχέδιον, τὸ ὁποῖον ἴσως καὶ πρὸ πολλοῦ εἶχε μελετήσει. Ὀλίγαι λέξεις ἀντηλλάγησαν μεταξύ αὐτοῦ καὶ τῶν ὀπλιτῶν του.

Μεθ' ἡμίσειαν ὥραν ὁ τουρκὸς σκοπὸς ἐφονεύετο ὑπὸ εὐζῶνου, ὅστις πλησιάσας αὐτὸν ἐκ τῶν ὄπισθεν κατεζάλυψεν ἐντὸς



«... Μόνον οἱ κύνες ἀντέστησαν εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ ἀποσπάσματος...»

τῆς δασυμάλλου κάπας, καὶ ἐντὸς αὐτῆς ἐκάρφωσε διὰ τῆς ξιφολόγῃς. Οἱ δ' ἐν τῷ σταθμῷ στρατιῶται ἐξ ἀπροόπτου καταληφθέντες ἐν τῷ ὕπνῳ μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν οἱ ἐξ ἐφονεύοντο, οἱ τρεῖς ἠχμαλωτίζοντο, καὶ μόνον ὁ δεκανεὺς διέφευγε τὸν ὄλεθρον πηδήσας ἀπὸ τινος φεγγίτου.

— Τώρα, παιδιά, πάμε νὰ κυριεύσωμε τὸ χωριό!

Εἰς ἀπόστασιν δέωρον ἀπὸ τῶν τουρκικῶν σταθμῶν ἔκειτο μικρὸν χωριὸν κατοικούμενον ὑπὸ εἰκοσάδος οἰκογενειῶν χριστιανῶν καὶ ἰσαριθμῶν μουσουλμάνων. Τὸ χωριὸν τοῦτο ἔκαλεῖτο *Ἐλγά*.

Ὁ ὑποδεκανεὺς ἀρχηγός προσήγγισε τὸ χωριὸν ἐν στρατη-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istito  
Restrictions apply.

γικῆ τάξει. Τὴν πρωτοφυλακὴν ἀπετέλει εἰς εὐζωνος, τὴν ὀπισθοφυλακὴν ἕτερος, τὸ κύριον δὲ σῶμα, φέρον καὶ τοὺς τρεῖς ἀιχμαλώτους δεσμίους, ἀπετέλει αὐτὸς μετὰ τῶν λοιπῶν τριῶν στρατιωτῶν.

Μόνον οἱ κῆνες ἀντέστησαν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ἀποσπλάσματος· οἱ χωρικοὶ δὲν ἐδίστασαν νὰ ὑποκύνῃσιν ἀφρητισθέντες αἰφνης ὑπὸ τῶν θριαμβευτικῶν ἀλαλαγμῶν τῶν ἐξ ἀνδρῶν, οὓς ὑπελάμβανον οὐ μόνον τετραπλασίους, ἀλλὰ καὶ ἀποτελοῦντας προφυλακὴν ἰσχυροῦ σώματος.

Ὁ ὑποδεκαεὺς ἐγκατασταθεὶς ἐντὸς τοῦ μόνου διωρόφου οἴ-



«... Στὴ σημαία δὲν ἔχει νὰ κἀνῃ τὸ πανί, πάντοτε σημαία εἶνε...»

ζου, διέταξεν ἵνα προσαχθῶσι τῶν προκρίτων γερόντων τρεῖς ὡς ὄμηροι.

Τούτων οἱ δύο ἦσαν ὀθωμανοί.

— Θὰ μὲ ἀναγνωρίσετε φρούραρχο τοῦ χωριοῦ! ἔκραξεν ἐπιτακτικῶς.

— Ὅπως ἀγαπᾷς, καπετάνιε, ἀπεκρίθησαν τρέμοντες οἱ γέροντες.

Καὶ ὁ νέος φρούραρχος, λαβὼν χάρτου τεμάχιον, ἔγραψε διὰ φαῖας μελάνης τὸ πρῶτον του ἔγγραφον: «Ὁ Φρούραρχος Ἐληᾶς πρὸς τὴν διοίκησιν τοῦ... Εὐζωνικοῦ Τάγματος. Εὐπειθῶς ἀναφέρω τὸ χωριὸ Ἐληὰ ἀπὸ σήμερα ἐγένηκε ὀωμαϊκόν. Ὅλα τὰ παιδιά παρόντες. Στάθης Γέρακας ὑποδ.»

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istoriki  
Restrictions apply.



# ΕΡΓΑ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ \* ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

*Τὰ δριαιότερα καὶ κομψότερα ἑλληνικὰ φιλολογικὰ βιβλία,  
ἀπαραίτητα διὰ κάθε Βιβλιοθήκην φιλαναγνώστου.*

- 1) ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ, *Σειρά Πρώτη* (Μετὰ προλόγου καὶ τῆς εἰκό-  
νος τοῦ Συγγραφέως. . . . . Φρ. 3
- 2) ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ, *Σειρά Δεύτερα* («Ἔρως Ἐσταυρωμένος» κτλ.). . . . . 3
- 3) ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ, *Σειρά Τρίτη* («Ἡ Ἀναθρεφτὴ» κτλ.). . . . . 3
- 4) ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΣΤΕΦΑ, μυθιστόρημα. . . . . 3
- 5) Ο ΚΑΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ καὶ ἄλλα καινούργια Διηγήματα. . . . . 3

## ΠΡΟ ΟΛΙΓΟΥ ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ :

- 6) ΘΕΑΤΡΟΝ, *Τόμος Πρῶτος* (Φωτεινὴ Σάντρα, Στέλλα Βιο-  
λάντη, Ραζήλ καὶ Πειρασμός.— Ἐξώφυλλον μετὰ τὴν εἰ-  
κόνα τῆς Κυβέλης χρωματιστήν). . . . . Φρ. 4
- 7) ΘΕΑΤΡΟΝ, *Τόμος Δεύτερος* (Ψυχοσάββατο, Χερουβείμ, Πο-  
λυγαμία, Μονάκριβη.— Ἐξώφυλλον μετὰ τὴν εἰκόνα τῆς  
Μαρίκας Κοτοπούλη χρωματιστήν). . . . . Φρ. 4

ΠΑΣΑ παραγγελία διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἀπ' εὐθείας  
πρὸς τὸν Συγγραφέα: κ. Γρηγόριον Ξενοπούλου, 38 ὁδὸς  
Εὐριπίδου, 38, ΑΘΗΝΑΣ.

Ο ΕΜΒΑΖΩΝ φρ. ἢ δρ. 20 λαμβάνει καὶ τὰ ἑπτὰ βιβλία.



ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΕΝ ΤΗ ΑΝΑΤΟΛΗ  
ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΟΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ  
ΒΑΛΕΝΤΙΝΟΥ ΚΟΥΝΤΣ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psithako Apothetrio Dimosias Ist  
Restrictions apply.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ  
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΙΓΑΡΕΤΤΩΝ  
ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΣΗ

ΑΘΗΝΑΙ — Ὀδὸς Σταδίου 19 — ΑΘΗΝΑΙ

ΖΗΤΗΣΤΕ



ΔΟΚΙΜΗΣΤΕ

Εἶναι τὰ μόνα Καπνὰ καὶ Σιγαρέττα τὰ ὁποῖα  
καταπληκτικῶς διεδόθησαν.

**ΖΗΤΗΣΑΤΕ** εἰς ἅπαντα τὰ Καπνοπωλεῖα

Εἰς τὴν Ἐμπορικὴν καὶ Βιομηχανικὴν

**ΑΚΑΔΗΜΙΑΝ**

— **ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ**, (Πλατεῖα Κάνιγγος) —

*Γίνονται δεκταὶ καὶ Μαθήτριαι.*

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apotheiio Dimosias Istori  
Restrictions apply.

## Γ. Ν. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ

ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ

ΕΠΙ ΠΟΛΛΑ ΕΤΗ ΒΟΗΘΟΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΚΕΙ ΚΛΙΝΙΚΑΙΣ

ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

**NEUMMAN, KAROSI & DITTEL**

ΕΙΔΙΚΟΣ ΠΕΡΙ ΤΑ ΑΦΡΟΔΙΣΙΑ ΚΑΙ ΔΕΡΜΑΤΙΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ

*μηδένα άλλον ασθενή*

*εκτός τῆς ειδικότητός του δεχόμενος*

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ — ΠΕΡΑΝ —

*Πλησίον τῆς Ἀγγλικῆς Πρεσβείας*

## ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Α. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

ΙΑΤΡΟΥ - ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΟΥ

Ἐπιμελητοῦ ἐν τῇ Ἀστυκλινικῇ τοῦ Ἑθν. Πανεπιστημίου.  
Σπουδάσαντος ἐπὶ τετραετίαν ἐν τῷ Institut Paster τῶν Παρισίων  
καὶ Institut Behring τῆς Γερμανίας ὡς βοηθοῦ.

ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΣ ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ

*Αἵματος. — Πτυέλων. — Ούρων. — Ἐκκριμάτων. — Ἐξιδρωμάτων. — Γάλακτος. — Ὑδατος. — Γαστρικοῦ χυμοῦ.*

*Ὁρροδιαγνωστικαί: Τύφου. — Μελιταίου. — Φυματιώσεως.*

Διάγνωσης τελεῖα τῶν δερματικῶν νοσημάτων διὰ τῆς ὀρροδιαγνωστικῆς μεθόδου τοῦ καθηγητοῦ *Wessermann*. — Διάγνωσης τῆς φυματιώσεως διὰ τῆς ἀσφαλούς καὶ ἀκινδύνου μεθόδου *v. Pirquet*. — Θεραπεία τῆς φυματιώσεως διὰ τοῦ ὄρρου *von Behring*.

*Ἀντιπρόσωπος Institut Behring δι' ὅλους τοὺς ὄρρους.*

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ. Ὁδὸς Πειραιῶς 7.

Η ΥΠΟ ΤΗΝ Υ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ



ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ & ΕΜΠΟΡΙΚΗ  
**ΑΚΑΔΗΜΙΑ**

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ — Πλατεῖα Κάνιγγος

Περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς σχολὰς :

Γεωργικὴν, Βιομηχανικὴν, Ἐμπορικὴν, Μηχανουργικὴν,  
Ἀρχιτεκτονικὴν, Τμῆμα ἔμποροπλοιάρχων.

➡ Πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν τεχνικῶν σπουδῶν  
τὰ δίδακτρα ἠλαττώθησαν εἰς τὸ ἓν τρίτον ➡

**ΣΗΜ. ΗΜΕΡ.** Ἡ Βιομηχανικὴ καὶ Ἐμπορικὴ Ἀκαδημία  
ἀνεδείχθη ὡς τὸ εὐεργετικώτερον καὶ ἐθνωφελέστερον τῶν πρακτι-  
κῶν ἰδρυμάτων τοῦ εἶδους του, καὶ ὡς τοιοῦτον τὸ συνιστᾷ ἰδιαιτέ-  
ρως ἢ διεύθυνσις τοῦ Ἡμερολογίου.

**Χῆλοι καὶ πλέον ἀπόφοιτοι τῆς Ἀκαδημίας** δρῶσιν ἀνά τὸν  
Ἑλληνισμόν παραγωγικῶς ὡς γεωπόνοι, ὡς οἰνοποιοί, ὡς μη-  
χανουργοί, ὡς ἔμποροι, ὡς βιομήχανοι κ.λ.π.

Ὅλοι φωνάζομεν διὰ πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν, τὸ Κράτος ἐπαγ-  
γέλλεται σχέδια ἐπὶ σχεδίων, καὶ μόνον ἡ Ἀκαδημία τὰ ἐφαρμόζει.  
Αὐτὴ ἔδωκε καὶ δίδει τὴν πρακτικὴν ὠθησιν εἰς ἐπαγγέλματα  
παραγωγικά, πλουτοφόρα, κοινωφελῆ.

Δὲν περιορίζεται εἰς λόγους μόνον καὶ θεωρίας, αἱ ὁποῖαι ὀπισθο-  
δρομοῦν τὸ ἔθνος, ἀλλὰ εἰς ἐργασίαν, εἰς πράγματα, εἰς ἀριθμούς.

Ἐκδίδει κατὰλληλα βοηθητικὰ **εἰδικὰ συγγράμματα**, κέκτηται —  
εἰσαγαγοῦσα αὐτὴ πρώτη καὶ μόνη — **ἐργαλεῖα καὶ ὄργανα βιομη-  
χανικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ**, ὡς γλυκόμετρα, γαλακτόμετρα, οἰνό-  
μετρα, δξύμετρα, βουτυρόμετρα κτλ. τελειότατα.

**Κύριοι Γονεῖς, Πατέρες, Οἰκογενειάρχαι, Πολῖται, Ἕλληνες!**

Θέλετε νὰ ἰδῆτε τὸ ἔθνος ἰσχυρόν, τὴν κοινωνίαν εὐημεροῦσαν, τὴν  
Πατρίδα μεγάλην; Στείλατε τὰ παιδιά σας νὰ σπουδάσουν πρακτι-  
κῶς, νὰ πλουτήσουν τὴν χώραν, νὰ πλουτήσουν καὶ αὐτὰ τὰ ἴδια  
**δι' ἐργασίας ἐνεργητικῆς καὶ δημιουργικῆς.**

Ζητοῦμεν ἀνθρώπων καὶ ἀναγέννησιν; Ἄλλὰ πῶς; Μὲ πληθῶ-  
ραν δικηγόρων καὶ δοκησιόφων καὶ σχολαστικῶν; Πῶς νὰ τοὺς  
χωρῆση καὶ τί νὰ τοὺς κάμῃ ὁ Τόπος μας ὁ στενός, ὁ ἀσφικτικός;

Κάμειτε τὰ παιδιά σας: ἐμπόρους, βιομηχάνους, γεωπόνους, μηχαν-  
ουργούς, ἀρχιτέκτονας, οἰνοποιοὺς, ἔμποροπλοιάρχους, ἀνθρώπους δηλ.  
χρησίμους εἰς τὸν ἑαυτὸν των, εἰς τὴν κοινωνίαν, εἰς τὴν Πατρίδα.

Σὰς τὸ ἐγγυᾶται δι' ἔργων καὶ δι' ἀποτελεσμάτων

**Ἡ Ἐμπορικὴ καὶ Βιομηχανικὴ Ἀκαδημία**

— 'Θύμιο! ἐζράξε πρὸς τὸν νεώτατον τῶν εὐζώνων ἔχεις πόδια ζαρκαδιοῦ. Πάρε τὸ χαρτί καὶ τρέχα ἔς τὴ Διοίκησι. Ἀστραπή! Ἐσεῖς οἱ ἄλλοι, μωρὲ παιδιά, μιὰ σημαία ἑλληνικὴ δὲν θὰ μοῦ οἰζονομήσετε γιὰ τὸ Φρουραρχεῖο; Νά!.. πάρετε τὸ γαλάζιο μαντίλι τοῦ γέροντα. Δυὸ λουρίδες πανὶ ἄσπρο ἀπάνω σταυρωταῖς ἓνα καλάμι... κ' ἔγινε!.. Ὡς τὴ σημαία δὲν ἔχει νὰ κἀνῃ τὸ πανὶ— πάντα σημαία εἶνε!..

— Μετ' ὀλίγον ἢ αὐτοσχέδιος ἑλληνικὴ σημαία ἐκυμᾶτιζεν ἐπὶ



«... κατεξέσχισε διὰ τῶν ὀδόντων τοῦ τὸ πανίον...»

τῆς καπνοδόχου τοῦ ἀγροτικοῦ οἰκίσκου, καὶ ἡ σελήνη τὴν ὥραν ἐκεῖνην προβάλλουσα ἀπὸ τοῦ βουνοῦ, καὶ ἡ νυκτερινὴ αὔρα ἠδὲ ψιθυρίζουσα, τὸ πρῶτον ἐχαιρέτιζον τὸ σύμβολον τῆς ἐλευθερίας ἐπὶ τῆς δεδουλωμένης ἐκεῖνης γῆς.

Ἀλλὰ τῇ αὐτῇ στιγμῇ σαλπίσματα καὶ ποδοβολητὸς ἵππων ἐτάραξαν τὴν μόλις ἀποκαταστάσαν ἡσυχίαν, καὶ τὸ χωρίον περιεκυκλοῦτο ὑπὸ τουρκικοῦ σώματος τριακοσίων πεζῶν καὶ ἀποσπάσματος ἵππέων. Τὸ σῶμα τοῦτο ἐπορεύετο πρὸς τὴν μεθόριον, μαθῶν ὁμως παρὰ τοῦ φυγάδος δεκανέως τὰ ἐν τῷ σταθμῷ συμβάντα καὶ τὴν πιθανὴν κατάληψιν τοῦ χωρίου ὑπὸ

τῶν ὀλίγων εὐζώνων, ἐλοξοδρόμησεν ὀλίγον, ἵνα δώσῃ ἐν μά-  
θημα εἰς τοὺς θρασεῖς Ἑλληνας.

— Παιδιά, εἶπεν ὁ φρούραρχος, τὸ φρούριό μας οὔτε τὸ γνω-  
ρίζομε καλά, οὔτε μᾶς γνωρίζει. Μπορεῖ νὰ μᾶς κλείσουν ἐδῶ  
μέσα ἄν τὰ ποντίκια καὶ νὰ μᾶς κάψουν ἢ νὰ μᾶς πιάσουν.  
Πρέπει νὰ ὑποχωρήσωμεν ἔς τὴν πρώτη μας θέσι. Ἐφ' ὄπλου  
λόγγη!

Καὶ οἱ πέντε ἄνδρες οἱ εἰς θάνατον ἀποφασισμένοι ἐξώρμων  
διὰ τῆς ὀπισθεν θύρας τοῦ φράκτου, ἐνῶ περιεκυκλοῦτο ἤδη ὁ  
οἶκος. Οἱ τοῦρκοι δὲν εἶχον ἐτι καταλάβῃ τὴν ἐκεῖθεν ἐξοδον  
καὶ ἡ φυγὴ ἦτο ἐξησφαλισμένη. Ὁ ὑποδεκανεὺς ἔρριψε πρὸς  
τὰ ὀπίσω τελευταῖον βλέμμα διασκελίζων τὸν τελευταῖον φρά-  
κτην τοῦ χωρίου.

Ἐψηλά ἐκεῖ, οἶονεῖ ἐναερίως, μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, τὸ μι-  
κρὸν γαλανόλευκον πανίον ἀνεκινεῖτο τρέμον. Ὁ ὑποδεκανεὺς  
ἐκτύπησε τὸ μέτωπον διὰ τῆς παλάμης:

— Καὶ ἡ σημαία; εἶπε, ποῦ θὰ τὴν ἀφήσωμε τὴ σημαία μας;

Καὶ πρὶν ἢ προφθάσουν οἱ ἄλλοι σύντροφοι νὰ ἐνοήσουν  
τὴν πρόθεσίν του, γοργός, ἀκράτητος ἐτράπη πρὸς τὰ ὀπίσω.  
Οἱ ὀθωμανοὶ στρατιῶται ἐπλήρουν τὴν ὁδὸν καὶ μετὰ τινα δι-  
σταγίον εἰσηρχοντο εἰς τὸν οἶκον, ὅπου μόνον οἱ τρεῖς δέσμοι  
αἰχμάλωτοι εἶχον καταλειφθῆ. Ὁ ὑποδεκανεὺς ἀναρριχηθεὶς  
ἀπὸ τοῦ ὀπισθεν τοίχου εὐρίσκετο ἤδη ἐπὶ τῆς στέγης. Καὶ ἡ  
μικρὰ σημαία ἐκυμαίνετο πρὸς αὐτόν, ὡς νὰ τὸν ἰκέτευε, ὡς νὰ  
τὸν προσεκάλει, ὡς νὰ τὸν ἠγάρισται ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ. Τὴν  
ἤρπασε διὰ τῶν χειρῶν καὶ ὁ κάλαμος συνετριβῆ. Τὴν ἐκράτει  
ἐπὶ τοῦ στήθους, καθ' ἣν στιγμὴν πεντήκοντα ὄπλα ἐκενώθη-  
σαν κατ' αὐτοῦ καὶ δύο σφαιραὶ τὸν ἐπλήγωσαν εἰς τὰ στήθη.  
Κατέπεσεν ἐπὶ τῶν κεράμων, αἰτίνες συνετριβήσαν ὑπὸ τὸ βά-  
ρος του. Καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ του ἀγωνίᾳ, ὡσεὶ ἐχρησιμοποίη-  
ε αὐτοὺς τοὺς σπασμοὺς τοῦ θανάτου, κατέσχισε διὰ τῶν  
ὀδόντων τὸ πανίον καὶ ἀπέπτυσεν αὐτὸ ῥάκος ἀμορφον καὶ  
πορφυροῦν ἐκ τοῦ ἰδίου του αἵματος.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

#### ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ ΑΝΔΡΟΓΥΝΟΥ

ΣΑΝ πρωτοερωτευθήκανε — ὦ, ἐρωτικὸ καμίνι! —

μιλοῦς' Ἐκεῖνος τρυφερά καὶ ἄκουεν Ἐκεῖνη.

Καὶ σάν ἀρραβωνιάστηκαν — ὦ, γλύκα ἢ κάθε φράσι! —

μιλοῦς' Ἐκεῖνη κι' ἄκουεν Ἐκεῖνος ἐν ἐκστάσει!

Μὰ ἀφότου παντρευθήκανε — ὦ! βάσανα καὶ ὦ πόνοι! —

φωνάζουνε κ' οἱ δυὸ μαζί κι' ἀκούνε . . . οἱ γειτόνοι!

ΣΑΤΑΝΑΣ



## ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

### “ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ . . . ,”

**Ο** κύρ Μανώλης, ὁ τοκιστής, ἔρριξε μιὰ ὑστερνὴ ἀχόρ-  
ταγη ματιά στό μαλαματένιο μενταλιό πού ἀναπαύο-  
τανε μαλακά μέσα στή μικρὴ κασσετίνα μετὶ τὸ θαλασσὶ  
ἀτλάξι — ἓνα ἀμανάτι γιὰ εἴκοσι δραχμῆς — ἔπειτα  
τὸ πήρε μετὰ τὰ δυὸ χέρια του καὶ τὸ ἀπίθωσε μετὰ εὐ-  
λάβεια μέσα στή βαρεῖα κάσσα του μετὰ τὰ τρία κλειδιά πού κλει-  
θώνανε καμπανίζοντας, μετὰ τὴν εὐχάριστη σκέψη πῶς ὁ θη-  
σαυρὸς του εἶτανε τώρα καλὰ ἀσφαλισμένος ἀπὸ κάθε κίνδυνο.  
“Ἐπειτα πήρε ἓνα μεγάλο φάκελλο πού εἶτανε πάνω στὸ γραφεῖο  
του καὶ ἄφησε τὴ ματιά του νὰ πλανηθῆ ἡδονικά στὴν ἐπιγραφὴ  
μετὰ τὰ μεγάλα γράμματα: « Ἀξιότιμον κύριον πρόεδρον τοῦ πα-  
τριωτικοῦ συλλόγου ἢ Ἐθνικῆ Ἀναγέννησις ».

Ἔσκισε τὸ φάκελλο καὶ διάβασε:

— Συνεδρίασις στὴ Δημαρχία γιὰ τίς οἰκογένειες τῶν ἐφέδρων,  
μιορμούρισε.

Ἡ πρόσκλησις, πού ἐρχότανε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Δήμαρχον, τοῦ  
κολάκεψε τὸν ἐγωϊσμό. Καλὸς εἶναι καὶ ὁ παρᾶς, μὰ νὰ σέ προσ-  
καλᾷ καὶ ὁ Δήμαρχος τῆς πρωτεύουσας γιὰ νὰ σοῦ ζητήσῃ τὴ  
γνώμη σου δὲν εἶναι μικρὸ πρᾶμμα.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη μῆκε βιαστικός, ἀναμμένος ὁ Ἄγγελος, ὁ  
ἐπιστάτης του, μετὰ τὸ μαῦρο τρομπέ παντελόνι του καὶ τὴ μαῦρη  
ρεμπούμπλικα ἐπαναστατημένη πάνω στὰ κατσαρὰ μαλλιά του.

— Τᾶμαθες; Ὁ μηχανικός μᾶς ἔπαψε τοὺς ἐργάτες πού δου-  
λεύουνε στὸ γιαιτί, γιαιτί, λέει, εἰ σκαλωσιές δὲν εἶναι καλὰ βαλ-  
μένες καὶ μπορεῖ νὰ πέσῃ κανένας νὰ σκοτωθῆ, φώναξε.

Ὁ κύρ Μανώλης μετὰ τὸ ζαχαρένιο χαμόγελό του, πού ἔφερε τὸ  
ἀντίδοτο γιὰ κάθε λογῆς δηλητήριον, δὲν ἔδειξε τὴν παραμικρὴ  
στενοχώρια.

— Μὴν κίνας ἔτσι. Ὅλα θὰ διορθωθῶνε, ἀποκρίθηκε ψυχρά.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istoria  
Restrictions apply.

— Τουλόγου του θά μᾶς μάθη τώρα πῶς γίνονται οἱ σκαλωσιές. Ἡ μπάς καὶ πρώτη βολὰ χιτίζουμε σπίτι; Παραλίγο, ξέρεις, νάρπαχτοῦμε.

Κολακεμένος ὁ κύρ Μανώλης γιὰ τὴν ἀφοσίωση τοῦ ἐπιστάτη του, χαμογέλασε.

— Μὰ λές νάν τοῦ περάσῃ; ρώτησε πονηρά. Ἄς εἶνε. Πές μου τώρα, τί ἔκανες γιὰ τὸ οἰκόπεδο;

— Βρῆκα κάτι Μανιάτες, Θέ μου καὶ γλύτωνε, καὶ τοὺς ἔβαλα μέσα νάν τὸ φυλᾶνε, ἀποκρίθηκε κείνος.

— Καλά. Πῆγες καὶ σέ κείνη τὴ νοικάρισσά μας; Τῆς εἶπες νὰ βρῆ σπίτι νὰ φύγῃ; ρώτησε.

Ὁ Ἄγγελῆς σήκωσε ἀψηλά τὴ ρεμπούμπλικά του ὅσο πού πρόβαλε μιὰ πυκνὴ τούφα ἀπὸ τρίχες πού καθάλλικεύανε τὸ κούτελό του.

— Πῶς δὲν πῆγα. Μὰ ξέρεις τί μοῦ ἀπάντησε; Ποῦ νὰ πάω, λέει, χειμῶνα καιρό. Κατάλαβες, κύριε;

Κείνος κούνησε τὸ κεφάλι του.

— Ἔτσι; Ζῆσε μαῦρε μου δηλαδῆ. Καλά. Πῆγαινε νὰ βρῆς τὸ δικηγόρο μας νὰ τοῦ πῆς νὰ κάνῃ μιὰν ἔξωση, εἶπε.

Σὲ λίγο ἀκουγότανε τὸ βαρὺ βῆμα τοῦ Ἄγγελῆ πάνω στὸ μαρμαρένιο πεζοδρόμιο, ἐνῶ ὁ κύρ Μανώλης ἔπαιρνε στὰ χέρια του μιὰν ἐφημερίδα κ' ἦ ματιά του ἔφαχνε νὰ βρῆ τὴ στήλη τῆς Μπόρσας πού τόσο εὐγλωττα μιλοῦσε στὴν ψυχὴ του μὲ τὴ συνθηματικὰ γλῶσσα τῆς.

\* \* \*

— Ξέρεις νὰ ὑπογράψῃς; ρώτησε ξερὰ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ τριμμένο, ξεθωριασμένο παλτὸ καὶ μ' ἓνα μάτσο χαρτιά στὴν ἀμασάλη του.

Ἡ Κανελλιῶ πούχε κερῶσει τραδῆχτηκε μέσα στὴν κάμαρα τρομαγμένη.

— Τί ὑπογραφές μοῦ ζητᾶς; Δὲν ξέρω ἐγὼ ἀπὸ τέτοια, τραύλισε.

Κείνος βγῆκε γιὰ μιὰ στιγμὴ ὄξω καὶ σὲ λίγο ξαναγύριζε μὲ δυὸ ἀνθρώπους πού τοὺς πῆρε ἀπὸ τὸ δρόμο. Μπροστὰ τους ξεχώρισε μιὰ κόλλα χαρτί μέσα ἀπὸ τὸ σωρὸ καὶ τὴνέ κόλλησε στὸν τοῖχο τῆς πόρτας. Ἐπειτα τοὺς ἔβαλε κ' ὑπογράψανε σ' ἓνα ἄλλο χαρτί.

Ὅλα γινήκανε μηχανικὰ, ἀσυγκίνητα. Ἡ Κανελλιῶ παρακολουθοῦσε ὅλη τὴ σκηνὴ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς κάμαρας, ζαρωμένη σὲ μιὰ γωνιά, ὅσο πού ὁ παράξενος ἄνθρωπος μὲ τὸ τριμμένο παλτὸ χάθηκε ἀπὸ μπροστὰ τῆς. Τότε τόλμησε νὰ βγῆ ἀπ' τὴ γωνιά τῆς, ζύγωσε σιγά-σιγά στὴν πόρτα, στάθηκε ἀντίκρου στὴν κόλλα πού δὲν ἤξερε νὰ τὴνέ διαβάσῃ καὶ κύτταξε τὰ γράμματα πού στὰ μάτια τῆς κείνη τὴ στιγμὴ μοιάζανε σὰ σκουληκάκια πού περπατοῦσαν ἀργά, ἀνακατωμένα πάνω στὸ ἄσπρο χαρτί σὰ νὰ βόσκανε. Ἐνοιωσε μιὰ σιχασιά στὸ ἄσκημο θέαμα, μὰ δὲν



τόλμησε νάπλώσῃ ἀπάνω τὸ χέρι τῆς. Ἔτσι τῆς φαίνότανε πὼς θάγγιζε κάτι λασπόδικο, γλιτσιάρικο, πού θὰ τῆς γιόμιζε σάλια τὰ δάχτυλα.

Ἐκλείσε τὴν πόρτα καὶ τραβήχτηκε μέσα στὴ σκέψη πὼς κάποιος ἀόριστος κίνδυνος τὴν τριγύριζε. Τὸ μωρὸ τῆς μέσα στὴ σκάφη ἄρχισε νὰ κλαίῃ. Ἔσκυψε πάνω του καὶ τοῦχωσε τὴ ρώγα τοῦ βυζιοῦ τῆς στὸ στόμα. Λαίμαργα κείνο ἄρχισε νὰ πιπιλιζῇ τὴ ρώγα, μὰ σὲ λίγο ἀπογοητευμένο ἄφησε τὶς μασσελίτσες του νὰ πέσουνε κουρασμένες καρφώνοντας τάθῳα ματάκια του γιομαῖτα ἀπορία στὸ πρόσωπο τῆς μάννας του, σὰ νάθελε νὰ τῆς πῆ «Τί μοῦ τῶθωσες αὐτό; Εἶναι στεγνό».

— Τί νὰ σοῦ κάνω, σὰν εἴσουνε ἄτυχο, μουρμούρισε ἡ Κανελλιῶ, ἐνῶ κείνο ξανάρχιζε ἕνα παρκονετικὸ κλάμα.

Ἔσκυψε καὶ κόλλησε τὰ χεῖλια τῆς καυτερά στὰ βρεμμένα ματάκια του, σὰ νάθελε μὲ τὴν πύρα τῶν φιλιῶν τῆς νὰ τοῦ στεγνώσῃ τὰ δάκρυα. . .

\* \*

Δὲν ἄργησε νὰ βγῆ κ' ἡ ἀπόφαση.

— Πήγαινε πὲς τῆς νὰ φύγῃ μὲ τὸ καλό, εἶπε ὁ κύρ Μανώλης.

— Ἔβανα κάτι καλλίτερο, ἀποκρίθηκε ὁ Ἀγγελῆς ποῦξερε καλὰ τὴ δουλειά του σὲ τέτοιες περιστάσεις.

— Δηλαδή;

— Πῆγα καὶ τῆς ἔβγαλα τὰ παράθυρα, τῆς πῆρα καὶ τὴν πόρτα, τώρα ἂν μπορῆ ἄς καθήσῃ, εἶπε ὁ Ἀγγελῆς εὐχαριστημένως μὲ τὸ κατόρθωμά του. . .

Βλέποντας τώρα ἡ Κανελλιῶ ἐκεῖνες τὶς δύο τρύπες πού χάσκανε θαρροῦσε πὼς πάνω στὸ κορμί τῆς ἀνοίξανε ἄξαφνα δύο τρύπες κ' ἡ ζωὴ τῆς ξέφευγε σιγά-σιγά ἀπὸ μέσα. . . Κρέμασε δύο σεντόνια γιὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὰ μάτια τῶν γειτόνων πού μαζεψόντανε ἀπόξω νὰ κάνουνε χάζι.

— Αἱ, αἱ, θέατρο! καραγιόζης! φωνάζανε τὰ παιδιὰ. . .

Ἦρθε τὸ δειλινό. Μολυβένιος ὁ οὐρανός. Τὸ κρῦο σφάζει κ' ὁ ἀγέρας φουσκώνει τὸ μπερντέ πού κρέμεται στὸ παράθυρο σὰν τὸ πανί τῆς βάρκας. Κολλάει τὰ μάτια τῆς σὲ μιὰ μικρὴ τρυπίτσα πάνω στὸν ἄσπρο μπερντέ καὶ ἡ ματιά τῆς σὰν τοῦ φυλακισμένου ξεχύνεται ἔξω λαίμαργα. Ἐρημος τώρα ὁ δρόμος. Τὸ κρῦο πού σφάζει τοὺς μάζωξε ὅλους μέσα. Μιὰ κληματαριά ἀπλώνει ξερά τὰ κλαδιά τῆς πάνω στὰ κεραμίδια. Ἐνα πουλάκι πού κάθεται στὸ σαμάρι τῆς μάντρας φτερουγαίει τρομαγμένο ταιτορίζοντας, γυρεύοντας κάποια ζεστὴ τρυπίτσα γιὰ νὰ φωλιάσῃ τὴ νύχτα. Μακριὰ ἀσπρολογαίει ἡ κορφὴ τοῦ βουνοῦ, πού τὸ πλακώνει τὸ χιόνι ἀλύπητα. Ἐνα μικρὸ ἄσπρο συννεφάκι βγαίνει ἀπὸ τὴν καμινάδα τοῦ ἀντικρουοῦ μεγάλου σπιτιοῦ μηνώντας μιὰ γλυκειὰ συντροφιά γύρω σ' ἕνα ζεστὸ τζάκι. . .

Ἄντρα τῆς ποῦλειπε



Πρόχειροι φούρνοι της έκστρατείας έξωθι της Θεσσαλονίκης

μακρυσά, θυμήθηκε πώς τονέ πήρε μέ έρωτα και — για πρώτη φορά — βλαστήμησε τή στιγμή πού τονέ πρωτογνώρισε.

— Τί μέ πήρες, σά δέν μπορούσες νά μέ ζήσης, μουρμούρισε — μά στή στιγμή, σά νά μετάνιωσες, πρόστεισε :

— Σχώρα με, αγαπημένε μου, δέν ξέρω τί λέω.

Πέρασε ξύπνια όλη τή νύχτα. Καμίνι τό κεφάλι της. Τό πρωί είχε πάρει πιά τήν απόφασή της.

Πήρε τό παιδί της στήν άγκαλιά, τό κουκούλωσε για νά μήν τό χτυπάη δ άγέρας και βγήκε . . . Περπατούσε βιαστικά. Κάποτε έσκυβε κι' άκουπούσε τά χείλια της στά χείλια του παιδιού, σά νάθελε μέσα στήν εύλογημένη εκείνη τρυπίτσα νάφήση νά στραγγίση όλο τό αίμα του κορμιού της . . . Έφτασε στό γραφείο του κύρ Μανώλη. Έκανε καμπόσες βόλτες στό έρημο πεζοδρόμιο άναποφάσιστη, έπειτα έσπρωξε τήν πόρτα και μπήκε.

Μοναχός του μέσα δ κύρ Μανώλης έσκυβε κείνη τή στιγμή πάνω σέ κάποιο χοντρό κατάστιχο, γιοματό νούμερα. Σάν είδε τήν Κανελλιό νά μπαίνει μέ τό παιδί στήν άγκαλιά, πού πρώτη φορά τήν έδλεπε, νόμισε πώς θά ναι κάποια από τίς συνηθισμένες πελάτισσες πού έρχόντανε καθεμέρα για νά βάλουνε άμανάτι κάτω πολύτιμο, και πήρε τή συνηθισμένη ψυχρή έκφραση πού έπαιρνε σέ τέτοιες περιστάσεις.

— Είμαι ή νοικάρισσα πού μου κάνατε τήν έξωση, είπε ή Κα-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothefirio Dimosias Istori  
Restrictions apply.



Ἀπὸ τὴν ἐκστρατεῖαν τῆς Ἠλείου.— Ἐξω ἀπὸ τὸ Μπιζάνι

νελλιῶ βιαστικά, λαχανιαστά ἀπὸ τὴ συγκίνηση πού τὴν ἐπνευε.  
Ὁ κύρ Μανώλης ζάρωσε τὸ κούτελό του σκεπτικὸς καὶ σγκώ-  
θηκε ὄρθιος.

— Λοιπὸν; ρώτησε κολλώντας τὰ μάτια του στὸ ἄδρὸ στῆ-  
θος τῆς πού ἀνεδοκατέβαινε βιαστικά.

— Ὁ ἄντρας μου εἶναι στρατιώτης, στὸν πόλεμο. Ἄμα ξανα-  
γυρίση, θὰ δουλέψῃ νὰ σὰς πληρώσῃ. Λυπηθῆτε με, τραύλιζε.  
Τάφρατα μάγουλά τῆς κοκκινίζανε σὰν ὄριμο ροδάκινο.

— Ὁ ἄντρας σου εἶναι στρατιώτης. Μιὰ γυναίκα ἐρημη δηλα-  
δὴ... Αὐτὸ εἶναι πολὺ κακό. Ἄν τὴξέρα ἀπὸ τὴν ἀρχή...  
φώναξε κείνος μὲ ψεύτικη συγκίνηση.

— Συγκινήθηκε, σκέφτηκε ἡ Κανελλιῶ πού ἄρχισε νὰ ἐλπίζῃ.  
Εἶμαι μιὰ δυστυχισμένη. Ὅτι εἶχα, τὰ πούλησα. Ἄδειασα ὄλο  
τὸ σπίτι. Αὐτὸ μπορεῖτε νὰ τὸ ἴδῃτε καὶ μοναχὸς σας.

— Στρατιώτης! Καὶ φαμελίτης! Εἶναι ἀλήθεια τρομερό. Ἐπρε-  
πε νὰ τὸ ξέρω ἀπὸ τὴν ἀρχή. Δὲν εἶναι λόγος γιὰ λίγες ψωρο-  
δραχμές. Σὲ αὐτὴ τὴν περίσταση, πού ἐκείνοι ἐκεῖ ἀπάνω χύ-  
νουν τὸ αἷμα τους, ὅλοι μας πρέπει νὰ βοηθήσουμε... θὰ πε-  
ράσω καὶ μοναχὸς μου ἀπὸ τὴν κάμαρά σου...

Ὁ τόνος τῆς φωνῆς του εἶτανε μαλακός. Ἐσκυψε πάνω στὸ  
μωρὸ πού κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά τῆς καὶ δοκίμασε νὰ χαϊδέψῃ  
τὸ μάγουλό του. Τὸ χέρι του ἀκούμπησε πάνω σὲ κάτι τι μι-  
λακό. Ἀνατόγιασε. Ἐκείνη γαϊρέτισε ἡ ἔφυγε.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

— Τί μαλακόδες! Τί καλά πού τό σκέφτηκα, μουρμούριζε στό δρόμο ἢ Κανελλιῶ καθῶς γύριζε γιομάτη ἐλπίδες στό σπίτι της. Τόν περίμενε τό ἴδιο βράδυ, μὰ δὲ φάνηκε.

— Κουδέντα εἶτανε. Ποῦ καταδέχονται αὐτοὶ νὰ μποῦνε στίς κελύδες μας; Ἄς μὴν ἐπιμένῃ τό ἐλάχιστο στήν ἔξωση, συλλογιότανε. Ἀργότερα ἦρθε ἕνας χαμάλης καὶ ξανάφερε τὴν πόρτα καὶ τό παράθυρο. Στάθηκε μάλιστα κι' ὁ ἴδιος καὶ τὰ ξανάβαλε στή θέση τους.

— Ἐχω διαταγή ἀπὸ τόν κύρ Μανῶλη, εἶπε.

Σὰν ἐκλείσει τὴν πόρτα της μὲ τό σούρτη, ἔνοιωσε τὸν ἑαυτὸ της σιγουραρισμένο πού πρῶτα νόμιζε πῶς εἶτανε στό δρόμο. Τί γλυκό πού εἶναι ἔτσι τό σπιτάκι μὲ τό παράθυρο κλειστὸ κι' ὄξω νὰ σφυρίζῃ ὁ ἀγέρας... Πέρασε κι' ἡ ἄλλη μέρα.

— Οὔτε σήμερα. Πάει, δὲ θὰ ρθῆ, μουρμούρισε.

Τὸ βράδυ ἄκουσε χτύπο στήν πόρτα. Ἀπὸ τὴ μέρα πού ἀντίκρουσε τὸν κλητῆρα, ἔνοιωθε χτύπο στήν καρδιά σὰν ἄκουγε νὰ τρίξῃ ἡ πόρτα. Ἔτρεξε νανοίξῃ.

— Μπᾶ; Ἡ ἀφεντεϊά σας τέτοϊαν ὄρα; φώναξε σαστισμένη.

— Δὲν ἄδειασα νωρίτερα, δικιολογήθηκε ὁ κύρ Μανῶλης καὶ χάθηκε μέσα βιαστικὸς σὰ νὰ τὸν κυνηγοῦσε κάποιος, σὰ νὰ ντρεπότανε μὴν τὸν ἴδῃ κανεὶς στήν κάμαρα μιᾶς φτωχῆς γυναικας. Ἀναμμένο τὸ μούτρο του ἀπὸ τὸ κρύο κι' ἀπὸ τὸ δρόμο. Ἔρριξε μιὰ ματιὰ γύρω του. Εἶτανε ἀλήθεια μιὰ κροάδα μέσα στή γυμνὴ κάμαρα, πού τὴν ἐφώτιζε ἕνα μικρὸ καντηλάκι... Ἔπειτα ζύγωσε κοντὰ της.

— Λοιπὸν ὁ ἄντρας σου εἶναι στρατιώτης. Μοναχὴ σου, ἔρημη, ἀπροστάτευτη, μιὰ τόσο ἄμορφη γυναικούλα. Ἄς λείψῃ ὅσο εἶναι ἀνάγκη ἐκεῖνος. Εἶμαι γὼνὶ στό πόδι ἐκείνου. Κι' ἄμα γυρίσῃ ἀκόμα, πάλι γὼνὶ...

Ζύγωσε πὶο κοντὰ. Ἡ γλῶσσα του κολλοῦσε στὰ χεῖλια του ἀπὸ τὴ γλύκα... Ἡ Κανελλιῶ δὲ χρειαζότανε νὰκούσῃ τίποτες ἄλλο. Εἶχε γελαστῆ στίς ἐλπίδες της. Σὰ νὰ σήκωσε ἄξαφνα μιὰ βαρεῖα πλάκα κι' ἀποκάτω φανήκανε κολλημένα κόκκινα, φιλοῦτσικα σκουληκάκια. Ἔτσι ξεσκεπάστηκε κι' ἡ ψυχὴ του κεινὴ τὴ στιγμὴ σκουληκιάρικη, βρώμικη, σάπια...

Τραβῆχτηκε στό βάθος τῆς κάμαρας τρομαγμένη. Τὴν ἀκολούθησε μὲ ἕνα ἠλίθιο γέλιο στὰ χεῖλια, μὲ τίς ἀγκάλες του ἀνοιχτές σὰν τανάλια πού ζητοῦσε νὰ τὴν ἐσφίξῃ. Πυρωμένο σίδερο ἢ ματιὰ του, βρώμικη ἢ ἀνάσα του...

— Μὲ σκοτώσανε, ἀντηχῆσανε ἄξαφνα ἄγριες φωνές μέσα στὴ σιγαλιὰ τοῦ δρόμου, κι' ἕνας ἄνθρωπος ξεπετάχτηκε μέσα ἀπὸ τὴν κάμαρα τῆς Κανελλιῶς.

Γειτόνοι, πού πεταχτήκανε τρομαγμένοι ἀπὸ τὰ σπίτια τους, χωροφυλάκοι, περικυκλώσανε μὲ εὐλάβεια τὸν κύρ Μανῶλη πού τὰ αἵματα τρέχανε ἀπὸ τὸ κεφάλι του καὶ κυλοῦσανε πάνω στο

— Ἦρθα νὰ ζητήσω τὸν παρὰ μου καὶ μὲ σκότωσε ἢ κακούργα! φώναζε ὁ κύρ Μανώλης, ἐνῶ οἱ χωροφυλάκοι τραβούσανε τὴν Κανελλιῶ σούρνοντας στὴν ἀστυνομία καὶ τὸ πλῆθος ἀκολουθοῦσε πυκνὸ πίσω της ἀλαλάζοντας...

\* \*

Δικαιολογήθηκε στὴ γυναῖκα του ποῦ ἔκοψε τὸ αἷμα της σὰν τὸν εἶδε νὰ μπαίνει στό σπίτι μὲ τὸ κεφάλι μαντηλοδεμένο.

— Ἐχεις κ' ἓνα γράμμα ἀπὸ τὸ Δήμαρχο. Ἦ ἐπιτροπὴ γιὰ τίς ἀπορε-

φαμελιές τῶν ἐφέδρων, ποῦ εἶτανε κι' αὐτὸς μέλος, τὸν προσκαλοῦσε ἀπόψε σὲ συνεδρίαση.

Εἶτανε ἀνάγκη νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀπουσία του. Κάθησε στό γραφεῖο του κι' ἄρχισε νὰ γράφῃ σὲ μιὰ μικρὴ ἀριστοκρατικὰ κολλίτσα. Μιά ξαφνικὰ κακοδιαθεσία ἔφτανε γιὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀπουσία του. Ὡς τόσο ὁ Σύλλογός του καμμιά δυσκολία ἐξ ἑθῆ εἶχε νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν ἀπόφαση τῆς ἐπιτροπῆς γιὰ ἓναν τέτοιο πατριωτικὸ σκοπὸ, γιὰ τίς φαμίλιες ἐκείνων ποῦ χύνουσε τὸ αἷμα τους γιὰ τὴν πατρίδα.

Ἐκλείσε τὸ γράμμα σ' ἓνα φάκελλο καὶ τὸ ἔδωσε σ' ἓναν ὑπηρετῆ του νὰ τὸ φέρῃ ἀμέσως στό Δήμαρχο...

Πρῶι πρῶι ἔφτασε ὁ δικαστικὸς κλητῆρας στό σπίτι τῆς Κανελλιῶς. Φοροῦσε πάλι τὸ ἴδιο τριμμένο παλτό. Τονὲ συνώδεσε κι' ὁ Ἀγγελλῆς. Ἡ Κανελλιῶ ποῦ ξενύχτησε στό τμήμα καρτεροῦσε ἀκόμα τὸν ἀστυνόμο γιὰ νὰ τὴν ἀνακρίνῃ. Ὁ κλητῆρας μὲ πρόσωπο ξερὸ, σοβαρὸ, ἀμίλητος ἔδωσε μιὰν ἀσπρογάλαζη κορδέλλα στό μανίκι τοῦ παλτοῦ του κι' ἄρχισε νὰ πετᾷ ἓνα ἓνα στό δρόμο ὅσα πράγματα βρισκόντανε κείνη τῇ στιγμῇ μέσα στὴν κἀμαρα «ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου καὶ τοῦ βασιλέως» καθὼς ἐδήλωσε στὴν ἀρχή.

— Καλὰ νὰ τῆς κἀνῃ! Ἀκοῦς νὰ φερθῇ ἔτσι σ' ἓναν τέτοιο κολτῆρ νοικοκύρη! Ἐπὶ τέλους ὁ ἄνθρωπος τὸν παρὰ του ἤρθε νὰ ζητήσῃ, μουρμούριζε ὁ μπακάλης τῆς γειτονίας μὲ τὴν ἀλατῆνια ποδιὰ καὶ τάνασηκωμένα μανίκια τοῦ πουκαμισοῦ του στά χοντρά, μαλλιασμένα μπράτσα του...

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

Σὲ μιὰ εὐμορφη νοσοκόμον  
τοῦ «Ἐρυνθροῦ Σταυροῦ»

ΜΕΛΑ εἰς τοὺς πληγωμένους τί γυροῦεις, μὲρὲ μαργιόλα,  
μὲ δυὸ μάτια ὅπου σφάζουν σὰν σπαθιά, σὰν πολυβόλα;  
Θὰ τοὺς πάρῃς στό λαιμὸ σου κ' εἶνε ἁμαρτία μεγάλη;  
Πᾶς νὰ κλείσῃς τὴ πληγὴ τους ἢ νὰ τοὺς ἀνοίξῃς κι' ἄλλῃ;

ΣΑΤΑΝΑΣ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istor  
Restrictions apply.



Εικόνες από την Ήπειρον.— Έπάνω στο Μπιζάνι

ΑΦΗΓΗΣΙΣ ΠΟΛΕΜΙΣΤΟΥ

## Μ Π Ι Ζ Α Ν Ι

«... Βράδυ ήτανε; πρωί ήτανε; νύχτα; μεσημέρι; τίποτα δὲν ξέραμε· ζαμμιά διάκρισι δὲν γάναμε, δὲν νοιώθαμε· αἰώνια συννεφριά πλάκωνε τὴν ψυχὴ μας· αἰώνιο ξεροβόρι πάγωνε τὴ σάρκα μας, ἔσθυνε τὴ μιλιὰ μας.

«Συμμαζεμένοι πίσω ἀπὸ τὸ βράχο μας, ἐγὼ κι' ὁ σύντροφός μου— ἓνα παιδί ἀδύγατο κι' ἀναιμικό, ποῦ σὲ κάθε μούγκρισμα τοῦ βορηᾶ χωνότανε πειὸ βαθειὰ μέσα στὸ μανδύα του κι' ἄφην' ἓνα βόγγο πόνου ἀπ' τὸ ξεπάγιασμα— στηλώναμε τὰ μάτια μας πρὸς τὸ μεγάλο τὸ θηρίο ποῦ μᾶς ἔρριχνε τὸ θάνατο, πρὸς τὸ ἀνθρωποφάγο τὸ βουνό, βλέπαμε τὴ φλόγα, ἀκούγαμε τὸν κρότο, σκύβαμε, ἔσθυνε γιὰ μιὰ στιγμή ἡ ζωὴ μέσα στὸ αἷμα μας, περιμένοντας τὸ χάρο, καὶ σὰν ἔπανε ὁ κρότος, καὶ σκορπίζανε μακρὰ μας τὰ συντρίμματα τοῦ βράχου ποῦ ἐτσάκιζε ἀστόχαστα ἢ τούρκικη ὀβίδα, πέθανε πάλι μιὰν ἀνάσα, ξαναζούσαμε, ξανακουνώταν τὸ χορμί μας ποῦ ἐτουρτούριζε τώρα πειὸ πολύ, ὡσὰν ὁ χάρος ποῦ εἶχε περάσει ἀπὸ πάνω

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istori  
Restrictions apply.

μας, νὰ πρόσθετε τὸ κρῦο φύσημά του στὴν παγωνιά τοῦ ἀέρα, τοῦ φωνηά.

«— Τὴ γλυτώσαμε πάλι, Γηῶργο, λέω τοῦ συντρόφου μου». Ἀπὸ κάτω ἀπ' τὸ πλήκριο ποῦ εἶχε χωμένο ὡς τ' αὐτιά, τὰ δυὸ βαθουλωμένα μάτια του μ' ἐκύτταξαν μ' ἀγωνία, καὶ μὲ φωνὴ σβυσμένη, λιποθυμισμένη ἀπὸ τὸ κρῦο, μοῦ λέει τρεμουλιαστά, μὲς ἀπ' τὸ βρεμένο κουρέλι, ποῦ ἦταν ὁ σηκωμένος γιακῆς τοῦ μανδύα του:— Τέτοια ζωή!... Κι' ὁ ἀέρας τοῦ πήρε τὴ μιλιὰ.

«Εἶχε νυχτώσει πειὰ ἄλλη μιὰ νύχτα ἔπεφτε, μὲ τὴν ἀγρία μαυρίλα τῆς, μὲ τὸ φονικὸ φαρμάκι τῆς, ἀπάνου στὰ ξυλιασμένα μας κορμιά. Καὶ μαζὶ μὲ τὸ σκοτάδι, κρυφά, σιωπηλά, σὰ δόλιος ἐχθρὸς, ἀρχίζε πάλι τὸ χιονόνερο ποῦ ὡς τὸ πρωὶ θὰ εἶχε γίνει χιόνι καὶ θὰ εἶχε ξεπαγιάσει τὰ ξεροσταλιασμένα πόδια μας.

«Σὲ λίγο ἡ μαυρίλα ἐσοτόισε τὰ μάτια μας· δὲν ἔβλεπε πειὰ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Ὁ σύντροφός μας ἐσύρθηκε κοντὰ μου, κι' ἀνάμεσα στὰ φρυσιμάτα τοῦ βορηᾶ ἄκουγα τὸν τούρτουρα ποῦ ἔβγαιν' ἀπὸ μέσα του, κι' ἐνοιωθα τὸ τρεμουλιασμά του ἀπάνου στὸ πλευρό μου.

«— Κουράγιο, Γηῶργο! τοῦ εἶπα μὴν ξεροσταλιάζῃς· κούνα τὰ χέρια σου, χτύπα τὰ πόδια σου, νὰ ζεσταθῇς.

«Μὰ ἐγὼ ὁ ἴδιος ποῦ τὸν παρηγοροῦσα, ἐτουρτούριζα καὶ δὲν ἐσειόμουν ἀπ' τὴ θέσι μου. Ἀκούμπησα κι' ἐγὼ ἀπάνω του, δίχως νὰ τὸ θέλω. Θαρρεῖς πὼς εἶχαμ' ἐνώσει τῆς ἀδύνατες δυνάμεις μας γιὰ νὰ ἀντισταθοῦμε στὸν πεθαμό.

«Ἐκεῖνος δὲ μοῦ μιλοῦσε μόνο ἐβόγγαγε· οὔτε κουνιῶταν ἀπὸ τὸν τόπο του. Κάπου-κάπου ξετρούπωνε τὸ χέρι του ἀπὸ μὲς ἀπ' τὸ μανίκι, καὶ δίχως ν' ἀφήσῃ τὸ ντουφέκι ποῦ ἔσφιγγε ἀπὸ κάτω ἀπ' τὴ μασχάλῃ του, ψαχούλευε γιὰ ναῦρη τὸ δικό μου.

«— Παγώνω... σβύνω... μουρμούριζε ἀπάνου στὸν ὦμο μου τρεμουλιαστά.

«— Κουράγιο! τοῦλεγα καὶ ἔπιανα τὸ χέρι του γιὰ νὰ τὸ ζεστάνω, νὰ τὸ τριῖρω· μὰ τὰ δάχτυλά μου ἦταν κοκκαλιασμένα· δὲν τᾶνοιωθα.

«Τὸ χιόνι ὅσο πήγαινε καὶ πλήθαινε. Στὸ σκοτάδι, ἀρχίζε ν' ἀσπρίζῃ ὁ τόπος, γύρω. Ὁ ἀέρας εἶχε πέσει, κι' ἦτανε τόση ἡ σιγαλιά, ἐκεῖ ἀπάνου, ποῦ ἀκόμα κι' ἡ οὐδὶδες ποῦ σκάγανε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, πέφτανε μουνγά, σὰν νὰ ἦτανε τυλιγμένες σὲ βαμπάκι.

«Ἡ σιγαλιά τοῦ χάρου τοῦ χειμῶνα! Τοῦ χάρου τοῦ κρυφοῦ, τοῦ δόλιου, ποῦ φτερουγίζει στὸν παγωμένο ἀέρα, καὶ πέφτει ἀπαλά στῆς ἀδύνατες ζωές, καὶ τῆς σβύνει μ' ἕνα σιγανὸ φύσημα τῆς πουπουλένιας του φτεροῦγας, δίχως κανένας ἤχος σπαθιοῦ, ἢ τουφεκιοῦ ἢ βόγγου ν' ἀκουστῇ στὴ σκοτεινιά ποῦ ἀπλώνει τὸ μεγάλο πένθος τοῦ χειμῶνα.

«Ὅσο περνοῦσε ἡ νύχτα, κι' ὅσο ἡ παγωνιά δυνάμωνε, τόσο ἐνοιωθα κι' ἐγὼ νὰ σβύνῃ μέσα μου λίγο-λίγο ἡ ζέστη τῆς ζωῆς.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Νόμιζα πῶς ἦμουν ξαπλωμένος σ' ἓνα μαλακὸ στρωσίδι καὶ λίγο-λίγο πέθαινα. Μὰ ἦταν ἓνας θάνατος γλυκὸς ποῦ ἐμεθοῦσε καὶ ξεπλάνευε. Ἐνοιωθα πῶς ἐκεῖν' ἦταν ἡ τελευταία νύχτα μου καὶ ὅμως ποθοῦσα νὰ μείνω ἔτσι παντοτεινὰ στὴν ἀγκαλιά της. Δὲν καταλάβαινα πειὰ οὔτε τὰ πόδια μου, ποῦ ἦταν σωριασμένα ἀπάνου στὰ χιονισμένα βράχια, οὔτε τὰ χέρια μου ποῦ ἦταν δεμένα τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο σὰ σὲ ὑστερήν' παράκλησι, οὔτε τὸ ὄπλο μου ἤξερα ποῦ εἶχε πέσει, κάπου σκεπασμένο ἀπ' τὸ χιόνι. Δὲ θυμᾶμαι οὔτε τί ἔκανα, οὔτε τί ἐνοιωθα, οὔτε τί ἔβλεπα. Θαρρῶ πῶς εἶχαν κλείσει καὶ τὰ μάτια μου καὶ εἶχα ναρκωθῆ. Ὁ κρῶς χάρος μὲ εἶχε ἀγκαλιάσει· δίχως ἄλλο σὲ λίγη ὥρα ἀκόμα θάσβυνα γιὰ πάντα.

«Ἐνα πόδι ἐσπρωξέ τὸ κουφάρι μου· μιὰ φωνὴ σάλεψε τὴ νάρκωσί μου καὶ ἄνοιξα τὰ μάτια μου. Σημέρωσε μιὰ κάτασπρη αὐγὴ. Ἀπὸ πάνω μου ἓνας δεκανέας εἶχε σταθῆ καὶ μ' ἐσκουνοτούσε νὰ κουνηθῶ. Μοῦ εἶχε σῶσει τὴ ζωή.

«Ὑστερα πῆγε καὶ στὸν ἄλλο καὶ τοῦδωκε καὶ ἐκεῖνου μιὰ ἔλαφρη κλωτσιὰ. Ὁ σύντροφός μου δὲν ἐσάλεψε. Ὁ δεκανέας τοῦ φώναξε. Δὲν ξύπνησε. Ἐσκυψε καὶ τὸν ἐκούνησε ἀπὸ τὸ κεφάλι. Τὸ κεφάλι γύρισε ἀνάσκελα καὶ ἔμεινε, μὲ δυὸ μάτια μισοανοιγμένα, μ' ἓνα πρόσωπο μελανιασμένο, παγωμένο, πεθαμμένο.

(Ἀθῆναι, 1913)

Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

## ΓΙΑΝΝΕΝΑ!

ΒΑΘΕΙΑ οἱ πνιγμένοι ἀνάσταναν καὶ ἐκόχλασε τὸ κῆμα  
καὶ ἐκρονοβόλησαν οἱ ἀφροὶ τὸ ἦγρόν τῆς λίμνης μῆημα  
κοινοσόπατος παράδεισος τῆ νύκτι ἀτόψε ἐγὶνη  
καὶ ἀνέβηκαν ἢ δεκαφτὰ μὲ τὴν κυρὰ Φροσύνῃ.

Σῦρε, Φροσύνῃ, τὸ χορό! Σφιχτὰ χειροπιασμένες  
σ' ἀκολουθοῦν ἀχώριστες ἢ δεκαφτὰ παρθένες,  
λαλοῦν ἀθώρητα βιολιά καὶ ἀναγαλλιᾶζ' ἢ λίμνη  
καὶ ὁ φλοισβος τῆς ἀκρολιμνιάς εἶνε τραγοῦδια καὶ ἔμνοι.

Εἶνε πικρὲς ἢ ἐνθόμισες καὶ σιάζοντε φαρμάκι  
μὰ στορέψε ἰδες — καταδιωχτὰ φεύγονν οἱ βονκολάκοι,  
ὁ Ἀλῆ πασοῦς ἀπόγοντα, μὲ μιὰν ὀγιά γιὰ ζόνῃ  
τραβῆ τὰ γέριζα μαλλιά, τὰ γένεια ξεροζῶνε.

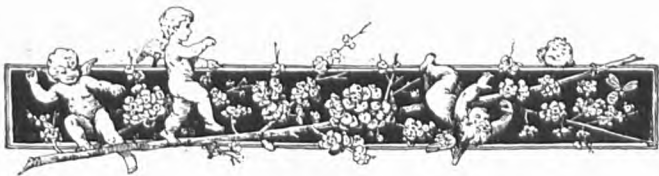
Κι' ἂν σ' ἐρωτήσ' ἢ λίμνη σου: — Γιατί, Φροσύνῃ, ροιῶθθ  
σιὰ στήθῃ μου ἀναγάλλιασμα, σιὰ βύθῃ μου χαρά;  
πές της: — Ἡ Γαλανόλεσκη, μὲ τὸν αἰῶνιο πόθο,  
φέρρει τῶν Φώτων τὸ Στανρό ποῦ ἀγιάζει τὰ νερά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istoriou  
Restrictions apply.





ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΤ. ΤΣΕΧΩΦ

## ΕΙΣ ΤΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ

— Για ἀκοῦστε, κύριε! — ἐξεσπάθωσε κατὰ τοῦ ξενοδόχου, κατακόκκινη καὶ ἀφρισμένη, ἡ συνταγματαρχίνα Νασατόρινα, ποῦ ἔμενε εἰς τὸ δωμάτιον 47. — Ἡ δόστε μου ἄλλο δωμάτιο ἢ φεύγω ὀλωσδιόλου ἀπὸ τὸ ἀναθεματισμένο ξενοδοχεῖο σας! Μὰ, αὐτὸ εἶνε καταγώγιον! Τί πράγματα εἶν' αὐτὰ! Ἐγὼ ἔχω κόρες μεγάλες, καὶ ἐδῶ ἡμέρα καὶ νύκτα δὲν ἀκοῦς τίποτε ἄλλο παρὰ αἰσχρότητες! Αὐτὴ δὲν εἶνε κατ'έστας! Ἡμέρα καὶ νύκτα! Κάποτε πετᾷ τέτοια λόγια, ποῦ ῥέπει νὰ βουλώνη κανεὶς τ' αὐτιά του! Σὰν σωστὸς ἀμαξᾶς! Καλὰ πάλι ποῦ τὰ καυμένα τὰ χορίτσια μου δὲν καταλαβαίνουν τίποτε, εἰδεμὴ δὲν μοῦ ἔμενε παρὰ νὰ βγῶ μ' αὐτὰ στὸ δρόμο... Ὅριστε! καὶ τώρα κάτι λέγει. Ἀκοῦστε!

Τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἠκούσθη βραχνὴ φωνὴ μπάσου ἀπὸ τὸ πлагιὸν δωμάτιον:

«... Νὰ σοῦ διηγηθῶ, μάτια μου, ἓνα ἄλλο καλλίτερο ἀκόμα. Θυμᾶσαι τὸν ὑπολογαγὸν Δρουσκὸβ; Αὐτὸς λοιπὸν ὁ Δρουσκὸβ θέλησε κάποτε νὰ κἀνὴ μιά δύσκολη καραμπόλα στὸ μπιλιάρδο καὶ κατὰ τὴν συνήθειαν, ξέρις, σήκωσε ψηλὰ τὸ πόδι του... Ἐξαφνα ἀκούεται ἓνα: τρορρές! Κατ' ἀρχὰς ἐνομίσαμεν, ὅτι ἔσχισε τὴν τσόχα τοῦ μπιλιάρδου· ὅταν ὁμως καλοκνττάξαμεν, τί νὰ ἰδοῦμε, μάτια μου! αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἐν ὅλῃ τῇ μεγαλοπρέπειᾳ των! Ἐταὶ ὑψηλὰ εἶχε σηκῶσει, ὁ κανάγιας, τὸ πόδι του, ποῦ οὔτε μιά ῥαφὴ δὲν ἔμεινε... χᾶ-χᾶ-χᾶ! Καὶ Ἰσα-Ἰσα ἐκεῖνην τὴν στιγμὴν ἦσαν ἐκεῖ κυρία... καὶ μετὰ τὴν αὐτῶν ἡ γυναῖκα αὐτοῦ τοῦ σαλιάρη — τοῦ ἀνθυπολογαγοῦ Ὁκούρη... Ὁ Ὁκούρη ἐγινε ἔξω φρεγῶν... Πῶς ἐτόλμησε, δηλαδή, νὰ φερθῆ με τὴσιν ἀτρέπειαν ἐμπρὸς

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

στήν γυναίκα του; Ἐπὶ λόγῳ σὲ λόγῳ... τοὺς ξέρεις δὰ τοὺς δικούς μας!... Ὁ Ὄζουρην στέλλει μάρτυρας στὸν Δρουσκόβ, καὶ αὐτὸς ποῦ δὲν τρώγει ἀχυρα τοῦ ἀπῆντησε... χᾶ-χᾶ-χᾶ!.. τοῦ ἀπῆντησε:— «Ἄς στείλῃ μάρτυρας ὅχι σ' ἐμένα, ἀλλὰ στὸν ῥάπτην, ποῦ μοῦ ἔρραψε τὸ πανταλόνι. Αὐτὸς πταίει!»— Χᾶ-χᾶ-χᾶ... Χᾶ-χᾶ-χᾶ!...»

Ἡ Λιλῆ καὶ ἡ Φιφῆ, αἱ θυγατέρες τῆς συνταγματαρχίνας, καθήμεναι εἰς τὸ παράθυρον καὶ ὑποστηρίζουσαι μὲ τοὺς γρόνθους τὰ παχυντά των μάγουλα, κατέβασαν τὰ λυγωμένα μάτια των καὶ κατακοκκίνησαν.

— Τ' ἀκούσατε τώρα; ἐξηκολούθησεν ἡ Νασατόρινα ἀποτεينوμένη πρὸς τὸν ξενοδόχον. Καὶ αὐτὸ δὲν τὸ ἔχετε τίποτε; Ἐγώ, κύριε, εἶμαι συνταγματαρχίνα! Ὁ σύζυγός μου εἶνε στρατιωτικὸς ἀρχηγός. Δὲν ἐπιτρέπω ἐπὶ παρουσίᾳ μου εἰς ἓναν ἀμαξᾶν νὰ λέγῃ τέτοια βρωμόλογα!

— Κυρία μου, δὲν εἶνε ἀμαξᾶς, εἶνε ὁ λοχαγὸς τοῦ ἐπιτελείου Κίκιν... Ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς.

— Ἄν ἐλησμόνησε τὴν εὐγένειάν του εἰς τέτοιον βαθμὸν, ὥστε νὰ ἐκφράζεται σὰν ἀμαξᾶς, τότε εἶνε ἀξίως ἀκόμη μεγαλειτέρας περιφρονήσεως! Μὲ λίγα λόγια, ἀφήσατε τὰς συζητήσεις καὶ κάμετέ μου τὴν χάρι νὰ λάβετε μέτρα.

— Μὰ τί μπορῶ νὰ κάμω, κυρία μου; Δὲν εἶσθε μόνον ἐσεῖς ποῦ παραπονείσθε, ὅλοι παραπονοῦνται μὰ τί ἤμπορῶ νὰ τοὺς κάμω; Πηγαίνω στὸ δωμάτιό του καὶ μόλις ἀρχίσω μὲ παρακάλα νὰ τὸν φέρω στὸ φιλότιμο, ἀμέσως μοῦ χώνει τοὺς γρόνθους του στὸ πρόσωπό μου καὶ μὲ ἀρχίζει στὸ βρισίδι. Καταντᾷ πλέον ἀηδία! Τὸ πρωτὶ, μόλις ξυπνήσει, δὸς του ἀρχίζει νὰ σουλατσάρῃ στὸ διάδρομον μὲ τὰ νυκτικὰ του, μὲ συμπάθειο. Ἄλλες φορὲς πάλι παίρνει τὸ περιστροφὸ μεθυσμένος καὶ δὸς του καρφώνει σφαῖρες στὸν τοῖχον. Τὴν ἡμέρα φοβερός κρασοκανάτας, καὶ τὴν νύκτα μανιῶδης στὰ χαρτιά... Μετὰ τὰ χαρτιά ἀρχινάει τοὺς κανγαδάς... Ντρέπομαι ὅλους στὸ ξενοδοχεῖο!

— Καὶ γιατί δὲν τοῦ λέτε νὰ φύγῃ τοῦ παληανθρώπου;

— Οὔτε ξόρκι δὲν τὸν πιάνει! Μοῦ χρωστάει τρία μηνιαῖα... τοῦ τὰ χαρίζω, μόνον νὰ μοῦ κάμῃ τὴν χάριν νὰ ξεκουμπισθῇ... Τὸ δικαστήριον τὸν κατεδίκασε νὰ ἀδειάσῃ τὸ δωμάτιον, αὐτὸς ἔτοιμος γιὰ ἔφεσιν, κατόπιν γιὰ ἀναίρεσιν, καὶ ἔτσι τὸ τραβᾷ... Τί τὰ θέλετε, μεγάλο κακό! Καὶ ὅμως τί ἄνθρωπος, μὰ τὸν Θεόν! Νέος, εὐμορφος, μὲ μυαλό... Ὅταν δὲν εἶνε πιωμένος, καλλίτερος ἄνθρωπος δὲν ὑπάρχει. Τῆς

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.



προάλλαις δὲν ἦτο μεθυσμένος, καὶ ὄλην τὴν ἡμέραν ἔγραφε γράμματα στοὺς γονεῖς του.

— Δυστυχημένοι γονεῖς! εἶπε μὲ στεναγμὸν ἡ κυρία συνταγματάρχου.

— Καὶ βέβαια δυστυχημένοι! Εὐχάριστο εἶνε τάχα νὰ ἔχουν ἓνα τέτοιο μόρτη; Τὸν βρίζουν, τὸν διώχουν ἀπὸ τὰ ξενοδοχεῖα, καὶ δὲν περνᾷ ἡμέρα νὰ μὴ δικάζεται γιὰ σκάνδαλα. Μεγάλο κακό!

— Ἡ δυστυχημένη ἡ γυναῖκα του! εἶπε μὲ ἀναστεναγμὸν ἡ κυρία συνταγματάρχου.

— Δὲν εἶνε παντρεμμένος, κυρία. Ποῦ νὰ πανδρευθῆ! Δόξα τῷ Θεῷ ποῦ ἔχει τοῦλάχιστον γερό τὸ κεφάλι του...

Ἡ συνταγματάρχίνα ἐπέρασεν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου τοῦ δωματίου εἰς τὸ ἄλλο.

— Δὲν εἶνε παντρεμμένος, εἶπατε; ἠρώτησε.

— Ὅχι, κυρία.

Ἡ κυρία συνταγματάρχου δευτέραν φορὰν ἐπέρασεν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρου τὸ δωμάτιον.

— Χμ!.. Ἀνύπανδρος... εἶπε βυθισμένη εἰς σκέψεις. Χμ!.. Λιλῆ, Φιφῆ! μὴν κάθεσθε στὸ παράθυρο — κάμειν ῥεύμα! Τί κριμα! Νέος ἄνθρωπος καὶ νὰ παραμελήσῃ ἔτσι τὸν ἑατόν του! Καὶ γιὰ ὅλα αὐτά; Διότι δὲν εἶχε κανένα νὰ τὸν οδηγήσῃ στὸ καλό! Δὲν ἔχει μητέρα ποῦ νὰ... Ἀνύπανδρος δὲν εἶνε; Νὰ το λοιπόν... αὐτὸ εἶνε... Παρακαλῶ, κάμετέ μου τὴ χάρη — ἐξηκολούθησεν ἡ συνταγματάρχίνα γλυκά, κατόπιν σκεψεως — πηγαίνετε σ' αὐτὸν καὶ παρακαλέσατέ τον ἐν μέρους μου νὰ... νὰ εἶνε προσεκτικὸς εἰς τὰς ἐκφράσεις του... Εἰπῆτε του: ἡ κυρία συνταγματάρχου Νασατόρινα τὸν παρακαλεῖ... ὅτι μένει μὲ τῆς κόρες της στὸ δωμάτιο 47... ὅτι ἤλθε ἀπὸ τὸ κτήμα της...

— Ἀμέσως.

— Ἔτσι νὰ τοῦ εἰπῆτε: ἡ κυρία συνταγματάρχου μὲ τῆς κόρες της. Νὰ ἔλθῃ τοῦλάχιστον νὰ ζητήσῃ συγγνώμην... Μετὰ τὸ γεῦμα πάντοτε εἶμεθα μέσα. Ἄχ, Φιφῆ, κλείσε τὸ παράθυρο!

— Καλέ, τί σὰς κατέβηκε, μαμᾶ, μ' αὐτὸν τὸν... ἀδιάντροπον; εἶπε μὲ παρατεταμένην φωνὴν ἡ Λιλῆ, μόλις ἐξῆλθεν ὁ ξενοδόχος. Ἡῦρατε ποιὸν νὰ προσκαλέσετε! Ἐνα μεθύστακα, κανατζῆ, κουρελῆ!

— Ἄχ, σόπα, ma chère!.. Ἐσεῖς ἔτσι πάντα λέτε καὶ γι' αὐτό... μένετε στὸ ῥάφι! Τί ἔχει νὰ κάμῃ; Μπορεῖ νὰ εἶνε ὅ,τι θέλει, καὶ ὅμως δὲν πρέπει νὰ τὸν περιφρονοῦμεν... Ὅλα τὰ βότανα εἶνε χρήσιμα στὸν ἄνθρωπον. Ποιὸς ξέρει; — εἶπε ἀνα-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istoriki  
Restrictions apply.



στενάζουσα ή συνταγματαρχίνα και με ένδιαφέρον περιεργαζομένη τās θυγατέρας της. Ίσως βρεθῆ ή τύχη σας. Για ντυθῆτε για κάθε ένδεχόμενον...

ΚΩΝ. Σ. ΚΟΚΟΛΗΣ

## ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ω σέ, ποῦ πίσω ἀπ' τ' ἄομα σου τὸ πύρινο  
σέρονεις μαζί σου ἄλλοι και βουκέντρα  
κ' ἐκεῖ ποῦ σέρονεις αἶμα, φλόγα, οἶδερο  
ἄβη φρυτρώουν Δευτεριάς κ' Ἰδέας ψηλώνουν δέτρα!

Ὡ πνεῦμα τοῦ Πολέμου προαιώνιο,  
τοῦ πλάστη ἀνταμοιβή και τιμωρία  
τῆς ἀρετῆς και τῆς κακίας τῶν κόσμων Τον,  
ποῦ ἀγνωστὴ θάταν δίχως σέ στὴ Γῆ μας ἡ Ἱστορία

Εὐλογημένο γάσαι! Στὸ καμῖν σου  
πλάθεις γενεὲς Γιγάντων και Τιτάνων,  
ἐμπνέεις στὴ σμίλη Πραξιτέλεια ἀγάλματα  
και θεωνοὺς στὴ φόρμιγγα Πινδαρικών παιάνων.

Πατοῦ στὴ Φύση: Οὐράνια, Γῆ και Πέλαγα,  
οἱ νόμοι σου εἶνε τῆς Προόδου νόμοι,  
και τρέμουν τὰ Στοιχεῖα ὅλα στὸ νεῦμα σου  
και τῶν Θεῶν ἡ δύναμη σκύβει μπροστά σου ἀκόμη.

Μπρός σου τῆς Ὑλῆς οἱ ἄνθρωποι χλωμάζοντε  
στῆς λίμνες τῆς Εἰσῆγης ποῦ σπατίζον  
μὰ οἱ δυνατοὶ τοῦ Πνεύματος ἀπόστολοι  
σιτὰ κήματά σου ζύμωση μιὰς νέας ζωῆς ἐλλπίζον.

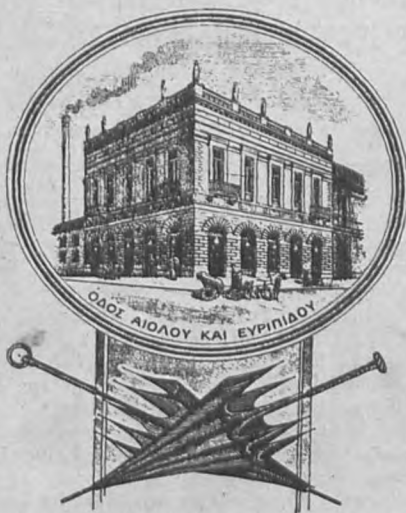
Χωρίς ἐσέ, λαοὶ ποιμένων θάμαστε,  
δίχως προγόνων λάμπων ἡμιθέων  
τῆς δίδυμῆς σου κόρης δὲ θὰ λάτρειναν.  
Νίκη και Δόξα, οἱ ἄνθρωποι σιτοὺς θόλους τῶν Παρθέων.

Σὺ τὰ πετροῦδια δένεις τὰ πειὸ τίμια  
σιτῶν βασιληῶδων τῶν Ἡρώων τὸ στέμμα,  
ποῦ χύνουν σιτοὺς λαοὺς μετὴν ἀγάπη τους  
διαμάντια ἀπὸ τὸ δάκρυ τους, ζουμπῆνια ἀπὸ τὸ αἶμα...

Ἡ πάναγνη φωτιά σου ὅλα τ' ἀνθρώπινα  
τὰ πάθη σβεῖ στὴ θεία σου κοιλμπήθρα  
ὅλοι οἱ γενναῖοι ποῦ πέφτουν γίνοντ' Ἄγιοι,  
και Μάρτυρες ὅσοι τὴ Γῆ βάφουν μ' αἱμάτων ἐρεῖθρα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ

↑  
ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΟΜΒΡΕΛΛΩΝ  
↑



↑  
ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΟΜΒΡΕΛΛΩΝ  
↑

**ΜΕΓΑ**  
**ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΟΜΒΡΕΛΛΩΝ**

**Β. ΤΣΙΜΩΝΙΔΗ, Α. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ & Σ<sup>ΑΕ</sup>**  
**ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ**

*(Διασταύρωσις Ὀδῶν Αἰόλου καὶ Εὐρυπίδου)*

*Τὸ ἀρχαιότερον καὶ μεγαλιέτερον ἐν Ἑλλάδι*

Μηχανήματα τέλεια.— Ὑλικά ἀρίστης ποιότητος.— Ἔργασια ἀπαράμιλλος.— Τιμαὶ ὠρισμένα καὶ ἀσυναγόνιστοι.

Τὸ Ἐργοστάσιον Ὀμβρελλῶν Τσιμωνίδη, Ἀναστασιάδη & Σ<sup>αε</sup> προμηθεύει

**ΑΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ & ΑΝΑΤΟΛΗΝ**

*Πώλησις χονδρική καὶ λιανική*

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothefio Dimosias Istorias  
Restrictions apply.

# ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΣΙΣ ΑΥΤΗΣ ΔΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 38 ΜΑΡΤΙΟΥ 1841 ΝΟΜΟΥ

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΤΕΘΕΙΜΕΝΟΝ ΔΡ. 20,000,000  
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΤΑΚΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΚΤΑΚΤΟΝ ΔΡ. 18,500,000  
ΜΕΤΟΧΑΙ 20,000 ΠΡΟΣ ΔΡ. 1000 ΕΚΑΣΤΗ

ΕΔΡΑ ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΑΥΤΗΣ. Διοικητής (ἀναπληρούμενος ὑπὸ δύο Ὑποδιοικητῶν) προεδρεύων δωδεκαμελοῦς Συμβουλίου, ὅπερ συνεδριάζει ἐπὶ παρουσίᾳ Βασιλικῆς Ἐπιτροπῆς.

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ: **ΙΩ. ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ**, ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΗΣ: **ΙΩ. ΕΥΤΑΞΙΑΣ**

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ: **Δ. ΜΑΞΙΜΟΣ**, **ΙΩ. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΣ**

## ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Προνόμιον ἐκδόσεως τραπεζικῶν γραμματίων.— Προξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων.— Δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ.— Χορηγήσεις ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων.— Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ τίτλων.— Πιστώσεις δι' ἀνοικτοῦ λογαριασμοῦ, ἐπὶ ὑποθήκῃ καὶ ἐνεχύρῳ.— Καταθέσεις ἄτοκοι.— Καταθέσεις ἔντοκοι ὑπὸ προθεσμίαν κατὰ κλίμακα τούτων.— Ἐκδόσεις δανείων δι' ὀμολογιῶν.— Παρακαταθήκαι.— Ἀγορὰ καὶ πώλησις συναλλαγμάτων Ἐξωτερικῶν.— Συμμετοχὴ εἰς ἐγχωρῶν Ἐταιρείας.— Χορηγήσεις εἰς γεωργούς καὶ κτηματίας.— Δάνεια εἰς Δήμους, εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἄλλα νομικὰ πρόσωπα.— Ὑπηρεσία δημοσίων καὶ ἄλλων δανείων.— Κίνησις κεφαλαίων δι' ἐπιταγῶν ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ.— Ταμῆτον τίτλων πρὸς φύλαξιν.— Ταμειυτήριον (caisse d'épargne).

## ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Εἰς Ἀργεῖον, Ἀἴγιον, Ἀλμυρόν, Ἀμαλιάδα, Ἀμφισσαν, Ἀργεῖον, Ἀταλάντην, Βόλον, Γύθειον, Δημητσάναν, Ζάκυνθον, Θεσσαλονικίην, Θήβας, Θήραν, Ἰθάκην, Ἰωάννινα, Καλάβριττα, Καλάμας, Καρδίτσαν, Κέρκυραν, Κεφαλληνίαν, Κόρινθον, Κυπριασίαν, Κύμην, Κύθηρα, Λαμίαν, Λάριссαν, Λεβαδειάν, Λευκάδα, Μεγαλόπολιν, Μεσολόγγιον, Μεσσήνην, Ναύπαιον, Ναύπλιον, Παζοῦς, Πάτρας, Πειραιᾶ, Πόρον, Πύλον, Πύργον, Σπάρτην, Σύρον, Τρίκαλα, Τρίπολιν, Χαλκίδα.



Ἀποψὲς τῆς κορυφῆς τοῦ Ἄθως

## ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ\*

ὍΤΑ μετωνόμασε ὁ Χριστιανισμὸς τὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἄκτῆν Ἀνατολικὴν γλῶσσαν τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου, μακρὰν ὄρσοειρᾶν, ἣ ὁποία ἀρχομένη ἀπὸ τὸν ἱστορικὸν ἰσθμὸν, τὸν ὁποῖον ὁ Ξέρξης ἠθέλησε νὰ τήρῃ, καταλήγει εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἀκριβῶς δὲ ἐκεῖ, ὅπου ἡ ὄρσοειρὰ λήγει, ἐγείρεται μεγαλοπρεπῶς εἰς ὕψος 1953 μέτρων ὁ Ἄθως, ἡ ὑψηλοτέρα κορυφή, ὅποθεν ἱστορεῖται ὅτι ἀνήγγειλαν διὰ πυρσῶν τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας εἰς τὴν βασιλίσσαν τῶν Μυκηνηῶν Κλυταμνήστραν.

Ἐκ τῶν πόλεων Διον, Σάνη, Θύσσοι, Ἀκροθῶσι κ.λ.π. τῆς ὁποίας ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Θουκυδίδης ἀναφέρουσιν, οὐδὲν σημερον σώζεται, τὸ δὲ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἄγαλμα τοῦ Ἀθῶου Διὸς ἀντικαθιστᾷ σήμερον ἐκκλησιδίου τῆς Μεταμορφώσεως.

Διὰ τὴν φυσικὴν ὠραιότητα τοῦ Ἁγίου Ὄρους ὅσα καὶ ἂν εἴη τις εἶναι ὀλίγα. Νικηφόρος ὁ Γρηγορᾶς γράφει τὰ ἑξῆς παραστατικώτατα: «ρεῖ πανταχόθεν τὸ εὐνουν τῆς ὁσμῆς καὶ

\* ΣΗΜ.— Αἱ φωτογραφίαι τῶν παρατιθεμένων εἰκόνων ἐλήφθησαν ἐν τοῦ ὄσονόπω ἐκδοθησομένῳ λαμπροῦ Λευκώματος τοῦ Ἁγίου Ὄρους ὑπὸ τοῦ Ἑλληνοῦ μοναχοῦ Στεφάνου Ἱερομονάχου.

τοῦ ἄνθους τὸ εὐχρουν. Δένδρεσί τε πολυειδέσι κομᾶ καὶ ἄλση καὶ λειμώνας ποικίλους. Πηγαῖς πολλαῖς αὐτοφυῶν ὑδάτων ὁ χῶρος ἄρδεται καὶ περιαντλεῖται, ρύακες ἄλλοι ἄλλοθεν ἀποβλύζοντες μυρίων γίνονται παῖδες πηγῶν. Τέρψεως πέπλος καὶ ἡδονὴ ἀνθρώπων αἰσθητηρίων». Τὸ ὑγιεινότεον τοῦ τόπου



Τὸ ἐν Καρβαῖς Κελλίον Παπα-Σεραφεῖμ

κλίμα ἐγνώριζον οἱ ἀρχαῖοι, ὁ δὲ Στράβων ἀναφέρων τοῦτο λέγει: «οἱ περὶ τὸν Ἄθωνα οἰκοῦντες λέγεται μακροβιώτατοι εἶναι».

## II

Κατ' ἀρχάς μὲν μικρὰ ἡσυχαστήρια εἰς τὴν παρὰ τὸν Ἴσθμὸν χώραν ἀπετέλουν τὴν μοναχικὴν ὑπόστασιν τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἀργότερον ὅμως πολλοὶ Αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου ἀνεγείρουσι μεγαλοπρεπεῖς μονὰς, ἀνακαινίζουσι ἄλλας καὶ ποικιλοτρόπως τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῶν ἐκδηλοῦσι. Ὑποστηρίζεται ἡ ἐλευθερία τῶν μοναχῶν, ὅλη δὲ ἡ Χερσονήσος ἀναγνωρίζεται κτήσεις αὐτῶν.

Ὁ Αὐτοκράτωρ Τσιμισκῆς διὰ γουρσοβούλλου αὐτοῦ, σωζομέ-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istorias, Restrictions apply.



νου καὶ νῦν, ἐπικυροῦσι τὸ Ἀ΄ Τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, δι' οὗ τίθενται αἱ βάσεις τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος.

Ἀκολουθεῖ περίοδος εὐημερίας τῶν Ἁγιορειτῶν, αἱ μοναὶ προικίζονται διὰ μεγάλων ἀφιερωμάτων, περιβάλλονται διὰ τῆς προστασίας τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν σημαντικῶς αὐξάνεται. Ἐπέρχεται ὁμως χαλεπὴ περίοδος. Οἱ Σταυροφόροι ἀφίνοισι βέβηλα τὰ ἔχνη τῆς διαβάσεώς των. Διαρπάζουσι καὶ λεηλατοῦσι πᾶν τὸ προστυχόν, τὸ δ' αἰαίσιον αὐτῶν ἔργον συμπληροῦσι ὀλίγον ἀργότερον οἱ Καταλάνοι.



Ἱερὰ Μονὴ Βατοπεδίου

Ἀντιθέτως οἱ Σέρβοι, γενόμενοι κάτοχοι τοῦ Ἁγίου Ὁρους, πολλαχῶς εὐεργετοῦσι τὸν τόπον. Αἱ περιπέτεια αὐταὶ συντελοῦσιν ὥστε νὰ καταργηθοῦν πλείστα μοναστήρια, πολλὰ δὲ συγχωνεύονται. Ἡ ὑποταγὴ τοῦ Ἁγίου Ὁρους εἰς τοὺς Τούρκους οὐδόλως παραλλάσσει τὸ καθεστῶς αὐτοῦ.

Μουράτ ὁ Β΄ ἀναγνωρίζει τὰς προνομίας τοῦ τόπου καὶ διὰ φερμανίων οἱ μετέπειτα Σουλτάνοι ἐπικυροῦσι αὐτάς.

### III

Σήμερον ὑπάρχουσι 20 μοναί, αἱ ὁποῖαι ἱεραρχικῶς ἔχουσιν οὕτω :

Λαύρας, Βατοπεδίου, Τβήρων, Χιλιανδαρίου, Κοτλουμουσίου, Παντοκράτορος, Ἐρησιτάμου, Ζωγράφου, Δοχειαρίου, Καρακάλ-

λου, Φιλοθέου, Σίμωνος Πέτρας, Ἁγίου Παύλου, Σταυρονικήτα, Ξενοφάντος, Γρηγορίου, Ἐσφιγμένου, Ρωσσιζοῦ Κωνσταμονίτου.

Ἐκτὸς τούτων ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ὑπάρχουσι 14 Σκήται, περὶ τὰ 200 κελύια, 30 καθίσματα, 10 ἡσυχαστήρια ἐξαρτώμενα πάντα ἐκ τῶν 20 Μονῶν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν ἀνέρχεται εἰς 7 χιλιάδας, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις εἶναι Ἑλληνας, 3 χιλιάδες Ρῶσσοι, 300 Βούλγαροι, 50 Γεωργιανοὶ καὶ 40 Σέρβοι.

Καὶ οἱ μὲν Ρῶσσοι κατ' ἀρχὰς τοῦ τελευταίου αἰῶνος ἔζων



Ἱερά Μονὴ Ἱβήρων

εἰς διάφορα παραρτήματα τῶν Μονῶν, κατόρθωσαν δὲ διὰ διαφόρων μέσων νὰ ἐκρωσσίωσιν τὴν Μονὴν Παντελεήμονος.

Οἱ Βούλγαροι εὔρηται εἰς τὴν Μονὴν Ζωγράφου, οἱ δὲ Σέρβοι εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Χιλιανδαρίου.

#### IV

Αἱ Μοναὶ πᾶσαι εἶναι ἀγανὴ ἰδρύματα ἀρχαίου ὕφους ἔχουσαι νὰ ἐπιδειξῶσι τοὺς βυζαντινοῦ ρυθμοῦ ναοὺς αὐτῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἡ Ἁγιογραφία ἀντιπροσωπεύεται διὰ πλείστων μωσαϊκῶν καὶ τοιχογραφιῶν.

Ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν Μονῶν κατάκεινται πλείστα χρυσόβουλλα, σιρομάνια Σουλτάνων, παλίμψηστα καὶ πολλὰ χειρό-

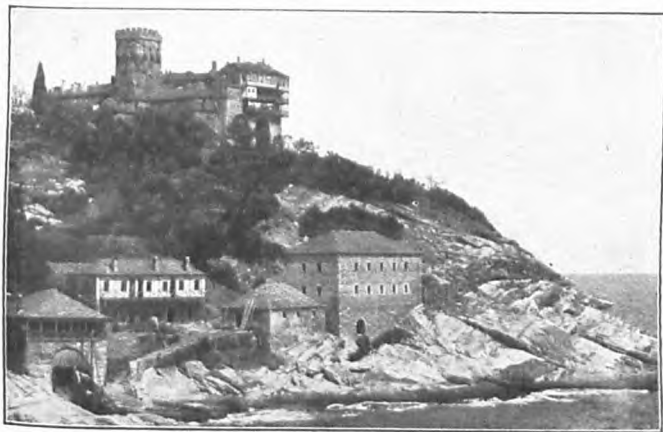
Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istor  
Restrictions apply.

γραφα, εἰς δὲ τὰ θησαυροφυλάκια αὐτῶν φυλάσσονται πολλὰ κειμήλια ὑψίστης ἱστορικῆς ἀξίας. Ἐκ τῶν χειρογράφων μεγίστης ἀξίας θεωροῦνται ἡ Γεωγραφία Κλαυδίου τοῦ Πτολεμαίου, ἡ Βοτανικὴ τοῦ Διοσκουρίδου, τὸ Εὐαγγέλιον Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου καὶ ἄλλα, ἐκ δὲ τῶν κειμηλίων ὁ Σάκκος Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, ἡ Πανσέχρη τῆς Πουλχερίας, τμήμα τοῦ Τιμίου Ξύλου, τμήμα τῆς Σκηνῆς τοῦ Μ. Ναπολέοντος, ἡ ἐξ ἰάσπιδος φιάλη Μανουὴλ τοῦ Β' καὶ ἄλλα.

## V

Διοικητικῶς τὸ Ἅγιον Ὄρος εἶναι αὐτοδιοικητον. Εἴκοσιν



Ἱερὰ Μονὴ Σταυρονικήτα

ἀντιπρόσωποι, εἷς ἐξ ἑκάστης Μονῆς, συνερχόμενοι ἐν Καρυαῖς ἀποτελοῦσι τὴν Ἱεράν Σύναξιν καὶ συσκέπτονται περὶ παντός ἀναφρομένου ζητήματος.

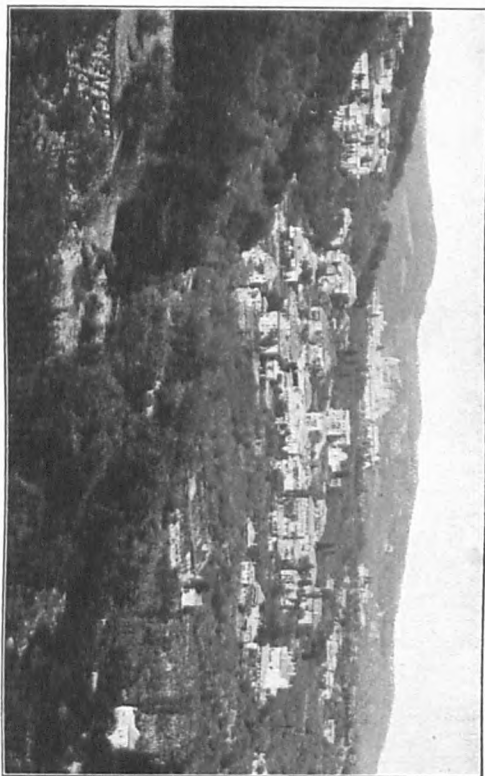
Τὴν Τουρκικὴν ἐξουσίαν ἀντεπροσώπευε ὁ Καϊμακάμης, μηδεμίαν πραγματικὴν κεκτημένος ἀξίαν.

Πλὴν δὲ 700 λιρῶν ἐτησίως καταβαλλομένων εἰς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν οὐδένα ἄλλον φόρον ἐπλήρωναν οἱ Ἅγιορεῖται, οὐδὲ τελωνιακὸν δασμὸν ἔδιδον.

Ἦδη διὰ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς νέα περίοδος ἄρχεται. Οἱ μοναχοὶ μετ' ἀγωνίας ἀποβλέπουσι εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ Ἁγιορειτικοῦ ζητήματος ἐξέλιξιν, τοιαύτη δὲ ποθητὴ εἶναι δι' αὐ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istoriki  
Restrictions apply.



τοὺς μόνον ἢ μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος ἔνωσις καὶ διὰ τὴν  
ὁποῖαν ἐν ταῖς ὀλονυκτίαις αὐτῶν προσευχαῖς εὐελπιστοῦντες  
τοῦ Ὑψίστου δέονται.

(Ἰούλιος 1913)

ΣΣ

ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Καλή μου,

Μόλις τέλειωσεν ἡ μάχη·  
βροντοῦν σι' αὐτιά μου ἀκόμη τὰ κανόνια  
τόσο, ποῦ λέω πῶς θὰ περάσουν χρόνια  
καὶ τελειωμὸν ὁ ἀπίλαλος δὲ θάξῃ.

Μεγάλο θαῦμα, ἀλήθεια! Μὲ τί θάρος  
κι' ὁ πειὸ δειλὸς τὸ θάνατο ἀντικρύζει!...  
Βλέπω τὸ Χάρο γύρω γὰ θεορίζῃ,  
κι' ὁμως ξεχνῶ πῶς εἶν' αὐτὸς ὁ Χάρος.

Μὰ ὅταν τελειώῃ ἡ μάχη καὶ σηκώσων  
στὸν κάμπο τὰ κορμιά τὰ σκοτωμένα,  
πετάει ὁ ροῦς μου μονομιᾶς σὲ σένα  
καὶ μιὰ στιγμή τὰ μάτια μου βορρῶνουν.

Στοχάζομαι ὁ φτωχὸς (συγχώρησέ μου,  
Πατριίδα μου, τὴν ταπεινὴ τὴ σκέψι!)  
πῶς, ἂν τὸ βόλι ἀπάνω μου εἶχε στρέψει,  
ἄχ! δὲν θὰ σὲ ξανάβλεπα ποτέ μου!

Γιὰ μιὰ στιγμή μονάχα· μὰ ὅταν πάλι  
χύνει' ὁ Χάρος μ' ὅλη τὴν ὀρμή του,  
τόσο μὲ συνεπαίρν' ἡ δύναμι' του,  
ποῦ ὀρμῶ γὰ πέσω στὴ φοριχτὴ του ἀγκάλῃ.

Πῶς γὰ σ' τὸ πῶ; στὴ σκέψι μου, σὲ σένα  
τόσο σφιχτὰ δεμέν' εἶν' ἡ Πατριίδα,  
ποῦ μιὰ βραδεῖά στὸν ἔπνο μου τὴν εἶδα  
μὲ τὴ δική σου τὴ μορφή, παρθένα.

Ἄχ! γὰ βοισκόμουν κάποτε σιμά σου!  
Ὁ κίνδυνος μεθάει, ἀγαπημένη·  
μὰ σὰν τραγοῦδι μέθης ἀνεβαίνει  
σιὰ χεῖλή μου τὸ γλυκερὸ ὄνομά σου.



*Τραυματίας έπαγορεύων έπιστολήν εις νοσοκόμον*  
 (\*Έργον του ζωγράφου Έδαγγέλου Ίωαννίδου)

*Τὰ βλέπω τὰ ματάκια σου νὰ κλαῖνε  
 μὰ όταν μὲ τὸ καλὸ ξαναγροῖσω  
 θάχω πολλά, πολλά νὰ σοῦ ἱστορήσω . . .  
 Τῆς νίκης μόνο μὲ φιλιὰ τῆς λένε!*

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

#### Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κατὰ τοὺς πλέον ἀκριβεῖς ὑπολογισμοὺς καὶ τὰς στατιστικὰς πληροφορίας, οἱ πληθῆσμοι μετὰ τῶν νέων ἑλληνικῶν χωρῶν ἔχουν ὡς ἑξῆς :

Το μέγιστον Ὀλύμπου συμπεριλαμβανόμενον ὑπόλοιπον τῆς Θεσσαλίας κάτοικοι . . . . .	200,000
Βιλαετία Θεσσαλονίκης συμπεριλαμβανομένου καὶ τμήματος βιλαετίου Μοναστηρίου κάτοικοι . . . . .	1,500,000
Ἡπειρος κάτοικοι . . . . .	550,000
Νῆσοι τοῦ Αἰγαίου μετὰ τῶν Δωδεκανήσων κάτοικοι . . . . .	700,000
Κρήτη κάτοικοι . . . . .	350,000

\*Ἡτοι σύνολον πληθυσμοῦ νέων ἑλλην. χωρῶν . . . 3,300,000

» παλαιᾶς Ἑλλάδος . . . 2,800,000

\*Ἡτοι ἐν συνόλῳ . . . 6,100,000

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothefio Dimosias Istoria  
 Restrictions apply.



ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

## Π Α Τ Ρ Ι Δ Α

«... Μεθαύριο, πέντε τοῦ μηνός, μαρζάρω μ' ἄλλα διακόσια παιδιὰ στοῦ «Θεμιστοκλή». Ἄπ' τὸν Περαία θὰ σᾶς τηλεγραφήσω τὸ φτάσιμό μου καὶ θὰ πασιζῶ νὰ πεταχῶ καμμιά βδομάδα ὡς ἐκεῖ νὰ σᾶς ἰδῶ. Εἰδεμὶ, καλὴ ἀντάμωσι, ἂν εἶμαι ζωντανός, ὅταν δώσῃ ὁ Θεός...»

Αὐτὰ ἔγραψε ὁ Νικολὸς ὁ Κολαοῦζος τὶς παραμονὲς τοῦ πολέμου στὴ γυναικὰ του τὸ Μαριώ. Ἔτσι ξερὰ - ξερὰ, σὲ πληθυντικό, ὅπως τὸ θέλει ἡ τάξη στὰ γράμματα, χωρὶς κανένα χᾶιδι, κανένα γλυκὸ λόγο, κανένα κρυφὸ θυμητικό, ἀντρεϊζία καὶ παλλικαρισία.

— Πάλε καλά, ποῦ μᾶς θυμήθηκε ὕστερ' ἀπὸ ὀχτὼ χρόνια! εἶπε ἀναστεναζώντας τὸ Μαριώ, καὶ πασιζόντας νὰ κρύψῃ τὴ λαχτάρα, ποῦ τῆς ἀνάβανε μέσα τῆς τὰ λίγα λόγια τοῦ ἀνδρός τῆς, καχοδιαβασμένα συλλαβιστὰ ἀπὸ ἓνα μαθηταροῦδι τῆς γειτονιάς, ὄξω στὸν ἀυλόγυρο τοῦ σπιτιοῦ, ποῦ ἦτανε μαζεμένοι λίγοι δικοὶ νὰ μάθουνε τὰ μαντάτα.

Δὲν εἶπε λόγο παραπάνω. Ἔσκυψε ἀπάνω στοῦ πλέξιμό τῆς, ἓνα καλτσάκι τοῦ ἀγοριοῦ τῆς τοῦ Ρήγα, τοῦ μονάκριβου ποῦ τῆς ἄφησε φεύγοντας ὁ πατέρας γιὰ τὴν Ἀμέρिका, καὶ πάσχιε νὰ πιάσῃ ἓναν πόντο, ποῦ τῆς εἶχε φύγει ἀπ' τὰ στενέματα. Τὰ μάτια τῆς ὅμως ἦτανε βουρλωμένα καὶ ἡ μαύρη κλωνὰ δὲν ξεχώριζε στοῦ σῦθαμπο τοῦ δειλινοῦ. Μάζεψε τὸ κουβάρι τῆς, τὸ τύλιξε μὲς στοῦ καλτσάκι κι' ἀπιθώνωντάς το στὰ γονάτια τῆς, σήκωσε τὰ μάτια τῆς στοὺς περίγυρα, ποῦ τὴν κυττάζανε κι' αὐτοὶ βουβά, κατὶ θέλοντας νὰ ποῦνε, καλὸ γιὰ κακό, καὶ μὴ ξέροντας ἀπὸ ποῦ ν' ἀρχίσουν. Κάνανε ὡς τόσο γελαστὰ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

πρόσωπα, σαστισμένα κουνήματα, ξεροβήχανε και κύτταζε ὁ πιὸ ξένος τὸν πιὸ δικό, περιμένοντας ποιὸς νὰ πρωτομιλήσῃ. Περιμένανε, λές, ὅλοι ν' ἀρπάξουν τὸ λόγο ποὺ θὰ λέγανε ἀπ' τὰ χεῖλια τῆς Μαριῶς. Ἐκεῖνη, καθὼς σήκωσε τὰ μάτια της, ἔκανε νὰ χαμογελάσῃ, μιὰ ξαστεριά — πολὺν καιρὸν εἶχε νὰ ξαστερώσῃ τὸ πρόσωπό της — χύθηκε στὸ κούτελό της καὶ τὰ μάτια, μὰ μονομιᾶς πάλι βουρκώσανε τὰ μάτια της, δάκρυα κυλήσανε στὰ μάγουλά της κ' ἔσκυψε στὴν ποδιά της νὰ τὰ σκουπίσῃ.

— Ἀρή, τώρα κλαῖς, μαθές, ποῦπρεπε νὰ χαίρεσαι! εἶπε ἡ θειά της ἡ Μαγὸ σκύβοντας ἀπάνω της καὶ χαϊδεύοντάς την στὶς πλάτες. Μπά, μπά, μπά, σὲ καλό σου!

Σιγά-σιγά πήρανε κουράγιο κι' οἱ ἄλλοι, δυὸ γειτόνες, ὁ ξάδελφος τοῦ Νικολοῦ ὁ Μηχαλῆς κ' ἡ κυρὰ - Πανώρη, ἡ μαμμὴ ἢ Σαλονικιά, ἀπὸ χρόνια ξεπεσμένη τὸ νησί. Αὐτὴ εἶχε πιάσει τὸ ζάβαλι τὸ Ρήγα καὶ περίμενε ἀκόμα νὰ πάρῃ τὸν κόπο της, ἀπ' τὰ καζαντίσματα τῆς Ἀμερικής, ὀχτὼ χρόνια τώρα. Ἄλλον δικό της δὲν εἶχε κοντά της ἢ Μαριῶ. Ὁ πατέρας της χρόνια τώρα ἦτανε πνιγμένος στὴ Μαύρη Θάλασσα, μὲ τὸ καρὰβι του, τὰ δυὸ του παιδιὰ καὶ τὸ βιὸς του, κ' ἡ μάννα της, φαρμακωμένη κι' αὐτὴ ἀπ' τὰ βάσανα τὰ δικὰ της κι' ἀπ' τὰ βάσανα τῆς κόρης της, εἶχε κλείσει τὰ μάτια της μὲ βαρυνκώματα, ἐδῶ καὶ τρεῖς μῆνες. Ἀπὸ τότες τὸ Μαριῶ — ζωντοχήρα πὲς τὴν — ζοῦσε μὲ τὴ θειά της τὸ Μοσχαδά, ξενοδουλεύοντας στὰ ξένα χτήματα, καὶ μὲ τὸ μονάκριβο παιδί της, ποῦ δὲν εἶχε γνωρίσει οὔτε πατέρα, οὔτε χαρὰ στὸν κόσμον, ποῦ τῶστειλε, ρίχνοντας πέτρα πίσω του, ἐκεῖνος.

— Αἱ! τὸ κλάμμα κ' ἡ χαρὰ τὸ φέρνει, σὰν τὴ λύπη! ἔβαλε τὸ λόγο της ἡ μαμμὴ. Τί νὰ κἀνῃ ἡ νοικοκυρά; Μικρὸ τῶχεις ὕστερ' ἀπὸ ὀχτὼ χρόνια, μιὰ ζωὴ ὀλάκερη. Στίς πέντε τουτουνοῦ ὀχτὼ χρόνια κλείνει ὁ Ρηγίνος, ζωὴ νάχῃ. Σὰν καὶ σήμερα μοῦ φαίνεται ποῦ τὸν ἐπιανα!

Κάτι πῆγε νὰ πῇ ἀκόμα κι' ἀντισκόφτηκε μ' ἓνα θεληματικὸ χασμουρητό.

— Αἱ! μὲ τὸ καλὸ νάρθη ὁ νοικοκύρης, ξαναεἶπε χασμουρητά, σταυρώνοντας τὸ στόμα της, νὰ φέρῃ καὶ δολλάρεις, πῶς τίς λένε, νὰ ἰδῇ καλὸ τὸ σπίτι τους, νὰ κάνουνε κι' ἄλλα παιδιὰ, νὰ μπῆ ἡ χαρὰ στὸ φτωχικό τους!

Τὸ Μαριῶ, στυμμένη στὴν ποδιά της, δὲν ἔβγαζε τσιμουδιά ἀπ' τὸ στόμα της. Ἐνοιωθε πῶς ὅλος ὁ κόσμος ἦτανε ξένος γύρω της — πάντα ξένος, τώρα περισσότερο — καὶ κρατοῦσε — ὅπως πάντα, τώρα περισσότερο — χαρὲς καὶ λύπες γιὰ τὸν ἑαυτό της.

Ἐκεῖνη τὴν ὥρα μπῆκε στὴν αὐλὴ γυρίζοντας ἀπὸ κάποιον θέλημα κι' ὁ μικρὸς ὁ Ρήγας, ἓνα ξανθό, παχουλὸ παιδάκι, ἴδιος ὁ πατέρας του. Ὅλα τὰ χέρια ἀπλωθήσανε ἀπάνω του, ὅλα τὰ χεῖλια ζολλήσανε στὰ μάγουλά του καὶ τὸ μικρὸ σαστι-

σμένο, από ἀγκαλιά σέ ἀγκαλιά, ξεγλύστρησε και χύθηκε στην ἀγκαλιά της μάννας του. Ἐκείνη τὸ κάθισε στὰ γόνατά της και τοῦ χαϊδεψε τὸ κεφαλάκι. Καὶ σκύβοντας στὸ πρόσωπό του τοῦ εἶπε σὰ μυστικά:

— Τὸ ξέρεις, Ρηγίνο; Ἔρχεται ὁ πατέρας σου!

Ἡ φωνὴ της κόμπιασε και τὰ δάκρυά της χυθῆκανε ἀπάνω στὰ ξανθὰ μαλλάκια τοῦ παιδιοῦ. Ἐκεῖνο κύτταξε, σὰ σαστισμένο ἀκόμα, γύρω του, γερεύοντας νὰ καταλάβῃ τί θέλουμε μαζί τὰ γέλια και τὰ δάκρυα. Οἱ ἄλλοι σηκωθῆκανε νὰ φύγουν μὲ τὰ «καλορροίζικα». Ὑστερῶν σηκώθηκε κ' ἡ μαμμὴ.

— Δὲν κάθεται, κυρὰ - μαμμὴ, νὰ φάμε μιὰ μπουκιά μαζί; εἶπε ἡ θειά.

Ἄλλο ποῦ δὲν γύρευε, ἡ Κυρὰ - Πανώρηα.

— Μετὰ χαρῶς σας! Νὰ συντροφεύουμε και τὴ νοικοκυρὰ στην καλὴ τὴν ὥρα. Ἄμ' τί; Μοναχὰ στις λύπες; Καὶ ἡ χαρὰ, διπλὴ χαρὰ γίνεται μὲ τὴ συντροφιά.

Ἡ Μαριώ, σκυμμένη ἀκόμα ἀπάνω στὸ μονάκριβό της, ἦτανε σάν νὰ μὴν ἔνοιωθε τίποτε γύρω της. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ φιλιῶντάς του τὰ μαλλάκια, τοῦλεγε μὲ μιὰ φωνὴ σβυσμένη, πιὸ λυπητερή, παρὰ χαρούμενη:

— Ἄκουσες, Ρηγίνο μου; Ἔρχεται ὁ πατέρας σου!

\* \* \*

Ἀπάνω στὸ κομὸ, ἀνάμεσα σὲ δυὸ βάζα, μὲ σκονισμένα ἀμάραντα, ἦτανε ἡ φωτογραφία τοῦ Νικολοῦ, μέσα σὲ μιὰ μεγάλη κορνίζα ἀπὸ κοχλῖδια της θάλασσας, ποῦ τὴν εἶχε φέρει ὁ ἴδιος ἀπάνω ταξίδι του και τὴν ἔκανε χάρισμα στὴ γυναῖκά του, τίς ἡμέρες τοῦ γάμου του. Ὅταν ἔστειλε τὴ φωτογραφία του ὁ Νικολὸς ἀπ' τὴν Ἀμερική, ἡ Μαριγὼ ἀνοίξε βιαστικά τὸ σεπέτι της, ἔβγαλε τὴν κορνίζα, ἔβαλε μέσα τὸν καλὸ της και τὸν ἔστησε ἀπάνω στὸ κομὸ, νὰ τὸν καμαρώνῃ ἡ ἴδια, μὰ νὰ τὸν καμαρώνουσε κ' οἱ ξένοι, μὲ τὰ καινούργια, φρεσκοσιδερωμένα ροῦχα, τὴ χρυσὴ καδένα, τὰ χρυσὰ τὰ δαχτυλίδια, ποῦ ἔχωριζαν ἀπάνω στὰ δάχτυλά του, καθὼς εἶχε ἀπλωμένο τὸ χερὶ στὸ γόνα του και τὰ χρυσὰ τὰ δόντια, ποῦ τὰδειχνε, περήφανα χαμογελῶντας. Ἦτανε τώρα κάμποσος καιρὸς, ποῦ τὸ Μαριώ, μὲ κάποιον κρυφὸ παράτονο μέσα της, γιὰ τὴ λησμονιά τοῦ ἀνδρός της, ἀπόφευγε νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια της ἀπάνω στὴν εικόνα. Τὴν προσπερνοῦσε ἀναστενάζοντας πάντα και βιάζοντας τὸν ἑαυτὸ της νὰ μὴν κυττάξῃ. Ἴσως της ἔκανε κακὸ νὰ τὸν βλέπῃ ἔτσι μὲ τὰ γιορτινά του και τὰ χρυσάφια, ποῦ δὲν ἦτανε δικὸς της, ἴσως ἤθελε νὰ τοῦ δείξῃ τὴν κἄκια της, κἄνωνας ἔτσι μοῦτρα στὴν ἀψυχη ζωγραφιά και γυρίζοντας τὸ πρόσωπό της μὲ θυμὸ τάχα, ποῦ δὲν ἦτανε πάντα παρὰ νάζι ἀγάπης, νάζι ποῦ της φαινότανε πῶς τῶνοιωθε ἕκείνος και πῶς ἔσκαζε ἀπομέσα του, ὅπως στις ὄρες τίς γλυκὲς και περασμένες.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istor  
Restrictions apply.



Τώρα όμως τῆς εἶχε περάση ἡ κάκια, κάθε πρωὶ ξεσκόινε με ἀγάπη τὸ κάδρο, τὸ σιγύριζε, σταματοῦσε μπροστά του σὲ κάθε πέρασμά της, ἔπαιρνε τὴ φωτογραφία στὰ χέρια της, τὴν κῦτταζε ὄρες καὶ τῆς φαινότανε, πῶς εἶχε ἀλλάξει ὄψη τώρα, πῶς ἦτανε πιὸ χαμογελαστός καὶ πῶς τὴν κῦτταζε στὰ μάτια, σάν νὰ τὴ λαχταροῦσε. « Ἐλα λοιπόν! Τί περιμένεις; » τοῦλεγε ἀπὸ μέσα της. Κ' ἐκεῖνος τῆς ἀποκρινότανε: « Δὲν βλέπεις; Ἐρχομαι ».

Μιὰ Κυριακὴ πρωὶ ὁ ταχυδρόμος ἔφερε μιὰ βραχεῖα. Τὴν πῆρε στὰ χέρια της με λαχτάρια, τὴν ἔκοψε, τὴν ἀνοίξε. Γράμματα δὲν ἤξερε, ὁμως τὴν κρατοῦσε στὰ χέρια της ἀνοιχτῆ, τὰ μάτια της τρέχανε ἀπάνω στὸ γνωρίμο γράψιμο καὶ διάβαζε, χωρὶς νὰ διαβάξῃ, ὅτι ἤθελε ἡ καρδιά της. Τί ἄλλο μποροῦσε νὰ γράφῃ ἀπ' τὸν Περαιά τώρα ὁ Νικολός, παρὰ πῶς ἔρχεται, πῶς θὰ μείνῃ λίγες μέρες στὸ νησί καὶ ἔχει ὁ Θεός. Τί ἄλλο ἤθελε; Ἄς τὸν ἐβλεπε καὶ μιὰ στιγμή καὶ ὕστερα... Ἄξαφνα ὁμως τῆς πέρασε μία ἰδέα. Ἄν ἔρχεται, καλὰ. Ἄν... Ἐτρεξε στὴ γειτόνισσα νὰ τῆς διαβάσῃ τὸ γράμμα.

Σὲ λίγο γύρισε με τὰ μάτια βουρκωμένα. Ὁ Νικολός δὲν ἔρχότανε. Δὲν μποροῦσε νὰρθῆ. Ἄμα ἔφτασε στὸν Περαιά, τοῦ εἶπανε πῶς εἶχε διορία τέσσερες μέρες μονάχα νὰ παρουσιασθῆ στὸν Ναύσταθμο. Πῆγε λοιπόν, παρουσιάσθηκε, τὸν ντύσανε καὶ τὸν μαρκαράνε ἀμέσως σ' ἓνα πολέμικό. « Μὴ σεκελίτειςσαι, τῆς ἔγραφε πάλι. Θὰ πάμε στὸν πόλεμο. Ἄν δώσῃ ὁ Θεός καὶ γυρίσωμε με τὸ καλό, θὰρθῶ γιὰ καλὰ στὸ νησί. Βαρῆθηκα τὴν ξενητιά... » Καὶ πάλι τῆς ἔγραψε, πῶς ἂν ἐρθῆ βολετό, θὰ τῆς ξαναγράψῃ.

Ἐπесе ἀπάνω στὸ σοφᾶ καὶ τὴν πῆρε ὁ ὕπνος.

\* \*

Ὅταν σηκώθηκε τὸ Μαριὼ ἀπ' τὸν ὕπνο, τῆς πονοῦσε τὸ κεφάλι της, εἶχε καὶ λίγο θερμὴ καὶ πόνους στὰ κόκκαλα. Ἡ κυρὰ Πανώρηα ἡ μιμητὴ καὶ πόνουσε βράδν-βράδν νὰ τῆνε ἰδῆ, εἶπε πῶς ἦτανε ἀπ' τὴ σύγχυση.

— Βλέπεις, πολλὰ φαρμάκια ἔχει καταπιῆ ἡ χριστιανὴ, τώρα τελευταῖα. Τὸν πόνο τὸν κρατοῦσε μέσα της τόσα χρόνια. Καλὸ περιμένεις;

Ὅτιόσο ἡ ἀρρώστεια τὴν κράτησε τὴ γυναῖκα καμμιὰ δεκαριά μέρες στὸ στρῶμα. Ἀνάμεσα στὸν καιρὸν αὐτό, ὁ πόλεμος εἶχε φροντώσει, ὅπως δὲν τὸ περίμεναν στὸ νησί. Ὅταν πρωτοκηρύχθηκε ἡ ἐπιστρατεία, οἱ γνωστικοὶ τοῦ χωριοῦ, οἱ λιγοστοὶ ἄνθρωποι, ποῦ ἀπὸ χρόνια ἀνακατεμένοι στὰ πολιτικά, ἤξεραν νὰ μιλοῦν γιὰ τέτοια πράγματα, τὸ εἶχανε πῆ καθαρά καὶ ξάστερα στοὺς καφενέδες πῶς πόλεμος δὲν θὰ γίνῃ. Ὅτι γινότανε, ἦτανε γιὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου, γιὰ νὰ χτυπηθοῦν τὰ παλιὰ κόμματα, νὰ κἀνῃ τὴ φηγούρα του ὁ Βενιζέλος καὶ νὰ

φορτωθῆ ὁ χαμάλης ὁ λαὸς μὲ καινούργιους φόρους καὶ καινούργιες δυστηγίες. Ὅταν φούντωσε ὁ πόλεμος, ὅλοι τρῖβανε τὰ μάτια τους. Στὶς φαμίλιες, ποῦ εἶχανε τὰ παιδιά τους στὰ καράβια, εἶχε πέσει μιὰ μουγγάδα, γεμάτη καρδιοσωσμούς καὶ καρδιοχτύπια. Τίποτα δὲν μπορούσε νὰ μάθη σωστό κανένας. Ἐφημερίδες ποῦ καὶ ποῦ νὰ φανοῦν, μιὰ φορὰ τὴ βδομάδα καὶ πάλι. Ποῦ καὶ ποῦ καμμιὰ εἶδησι ἔφτανε ἀπ' τὸ τηλεγραφεῖο μὰ κι' αὐτὴ λειψὴ καὶ μερδεμένη. Ὁ τηλεγραφητὴς τοῦ νησιοῦ, ὁ μοναχὸς ποῦ μάθαινε κάποτε κάποιον νέο ἀπὸ κανένα συνάδελφό του, τὴλεγε κι' αὐτὸς μασημένα, γιατί φοβότανε τὸν Στρατιωτικὸ Νόμο. Κουτούτσικος καὶ δειλὸς, ὅπως ἦτανε, σκιαζότανε νὰ μιλήσῃ ἀκόμα καὶ γιὰ τὰ νέα, ποῦ εἶχανε βουξίει στὴν Ἀθήνα μὲ τὰ παραρτήματα καὶ τὶς ἐφημερίδες.

— Καλὰ πάμε, παιδιά, καλὰ, δόξα σοι ὁ Θεός. Νικάμε παντοῦ. Περισσότερα δὲν μπορῶ νὰ πῶ. Μὴ μὲ στενοχωρεῖτε! Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ χάσω τὸ ψωμί μου καὶ νὰ πάω καὶ φυλακὴ φραμελίτης ἀνθρώπος...

Αὐτὴ ἦτανε ἡ συνειθισμένη του κουνέντα.

Ὡστόσο κάποιον βράδυ κάποιος τρομερὸς λόγος βγήκε κάτω στοὺς καφενέδες. Τὸ «Χαμηδιέ», λέγανε, κυνήγησε τὶς «Σπέτες», τοὺς ἔρριξε μιὰ τορπίλλα καὶ τὶς βούλιαξε σὴνυχες. Ὁ κόσμος εἶχε μαζεντῆ κάτω στὸ γιάλό' ἀντρες, γυναῖκες, παιδιά κατεβαίνανε σὰ μεριγῆγκια ἀπ' τοὺς μαχαλάδες· φωνές καὶ σούσουρο καὶ κατάρες παντοῦ.

— Ἀναθεμά τονε τὸν Βενιζέλο! Ἀναθεμά τον!

Μέσα στὸ κακὸ καὶ στὸ σούσουρο ὁ κύρ Γιάννης ὁ Σκαρπαλέτζος, ποῦ εἶχε κάνει χρόνιαν βουλευτὴς, στὸν καιρὸ τοῦ μακαρίτη τοῦ Δεληγιάννη, ἀνέβηκε σὲ μιὰ καρέκλα κ' ἔδγαλε λόγο. Εἶπε, εἶπε καὶ στὸ τέλος, σηκώνοντας τὴ φωνή του καὶ τὴ μαγκούρα του, ξεφώνησε:

— Αὐτὴ εἶναι ἡ Ἀνόρθωσις, συμπολιταί! Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μὰς ἔφερε τὴν καταστροφὴν. Ἀνάθεμα καὶ τοῖς ἀνάθεμα!

Μὰ ὁ κόσμος, ποῦ δὲν εἶχε ὄρεξι ἀπὸ λόγια καὶ πάσχιζε νὰ μάθῃ τίποτε καινούριον, μέσα στὴ λαχτάρα ποῦ τάραζε μικροὺς καὶ μεγάλους, δὲν ἔδωκε καὶ πολλὴ προσοχὴ στὰ λόγια τοῦ κύρ Γιάννη.

— Ἀφήστε νὰ μάθουμε πρῶτα, βρέ παιδιά. Ἀφήστε νὰ μάθουμε...

Ἀπάνω στὴν ὥρα φάνηκε κι' ὁ τηλεγραφητὴς, ποῦ κατέβαινε ἀπ' τὸν κατήφορο τοῦ τηλεγραφείου. Ἦτανε τριγυρισμένος ἀπὸ καμμιὰ πενηνταριά ἀνθρώπους, ποῦ εἶχανε τρέξι στὸ τηλεγραφεῖο νὰ μάθουνε κανένα νέο, καὶ ὅλοι μαζί ἐρχόντουσαν βιαστικοί, χαρούμενοι, κουνώντας τὰ χέρια τους καὶ φωνάζοντας «ζήτω». Σὲ μιὰ στιγμή, ὅλο τὸ νησι μαζεύτηκε γύρω τους. «Ζήτω! Ζήτω!...» Ὁ τηλεγραφητὴς ἀνέβηκε σὲ μιὰ καρέκλα.   
 Authorized editions are limited to: 1 Σελ. 15..

Ὁ τηλεγραφητής, σαστισμένος καὶ μὲ βουρκωμένα τὰ μάτια ἀπ' τὴ συγκίνησι, ἀνοίξε τὸ στόμα:

— Ἡ Ἀθήνα καίεται, παιδιά, αὐτὴ τὴν ὥρα. Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν βγήκε στὸ μπαλκόνι καὶ εἶπε πῶς ἔγινε μεγάλη ναυμαχία...

— Ζήτω! Ζήτω τὰ δελφίνια μας! Ζήτω ὁ Βενιζέλος!

— Σιωπὴ νάκούσωμε. Σσσ...

— ... Πῶς ἔγινε μεγάλη ναυμαχία. Πῶς ὁ στόλος μας νίκησε τὴν ἀρμάδα καὶ βούλιαξε τρία τούρκικα θωρακωτά. Ἡ Ἀθήνα καίεται σὰς λέω...

— Ζήτω! Ζήτω!...

Χαλασμός κόσμου γίνηκε τὴν ὥρα ἐκείνη. Φωνές, κακό, πατιρντί, σκούφιες στὸν ἀέρα, ἀγκαλιάσματα, φιλιὰ. Σὲ λίγο ἀρχινήσανε νὰ χτυποῦν κ' οἱ καμπάνες καὶ καθὼς ἔπεσε ἡ νύχτα καὶ τὰ σηπάρια ἀρχίσανε νὰ πέφτουνε ἀπ' ὅλους τοὺς μαχαλάδες καὶ μεγάλες φωτιὲς ἀπὸ ρετσίνια νάναφεγγίζουσαν ὀλοῦθε μέσα στὸ σκοτάδι, ἔμοιαζε ἡ νύχτα ἐκείνη σὰν Ἀνάσταση.

\* \* \*

Στὸν ἀπάνω μαχαλᾶ τὸ Μαριώ, ποῦ ὅτι εἶχε συνεφέρει ἀπ' τὴν ἀρρώστεια καὶ τῆς εἶχε παραγγεῖλει ὁ γιατρός δίαιτα καὶ ἡσυχία, ὡς ποῦ νὰ πάρῃ ἀπάνω τῆς, ὀλομόναχη στὸ σπίτι — ἡ θειά τῆς καὶ τὸ παιδί κ' ἡ μαμμὴ μαζί, πού περνοῦσε ὅλη τὴν ἡμέρα στὸ σπίτι τῆς, σὰν δὲν εἶχε γέννα, τὴν εἶχανε ἀφίσει μόλις ἀκούσανε τὸ σούσουρο καὶ κατεβήκανε στὸ γιάλο — ὀλομόναχη ἡ Μαριώ, ἀκούγοντας τὴ μακρονῆ βοή, ποῦφτανε ἀπὸ μακρὰ καὶ τὶς καμπάνες πού χτυποῦσανε χαρούμενα, ἔνοιωθε τὴν καρδιά τῆς νὰ χτυπᾷ δυνατὰ στὰ στήθια τῆς. Τσιμουδιά δὲν τῆς εἶχανε πῆ ὡς τώρα, σύμφωνα μὲ τὴ παραγγελία τοῦ γιατροῦ, γιὰ τὸν πόλεμο καὶ τὰ χίλια δυὸ ποῦ βγαίνανε κάθε λίγο καὶ λιγάκι οἱ φαντασιὲς τοῦ κόσμου. Ὅμως τώρα καταλάβαινε, πῶς κάτι μεγάλο πρᾶμμα εἶχε γίνει, κάτι καλὸ πάντα. Βγήκε στὸ παραθύρι νὰ ρωτήσῃ κανένα παιδί περαστικὸ ἢ καμμιά γειτόνισσα. Ὁ δρόμος ἦτανε ἔρημος καὶ τὰ παραθύρια ἀδειανὰ. Γύρισε πάλι μέσα, ἀναψε τὸ καντήλι τῆς Παναγιᾶς, ἔκανε μετάνοια μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι καὶ μουρμούρισε σιγαλὰ, κυττάζοντας κατὰμματα τὴν Παναγιά, ποῦ τῆς φάνηκε μιὰ στιγμὴ, πῶς χαμογελοῦσε γλυκὰ, μέσα στὸ ἀσημένιο τῆς στεφάνι:

— Νά μοῦ τὸν φέρῃς, Παναγίτσα μου, καὶ νὰ στὸν φέρω ἀσημένιο στὴν εἰκόνα σου.

\* \* \*

Ἦστερ' ἀπὸ λίγες μέρες, ἔν' ἀπόγευμα τοῦ Δεκεμβροῦ, ποῦ ὁ ἥλιος, ξεπροβάλλοντας ἀπ' τὰ σύννεφα, ἕστερ' ἀπὸ τρεῖς μέρες νεροποντῆ, ἀστραφτε μέσα στὰ νερά, στολίζοντας μὲ διαμάντια τὰ ἔρα γλαυῖα τῶν δέντρων, οἱ ἄνθρωποι, σκυφτοὶ καὶ

μουδιασμένοι ἀνεβαίνανε τὸν ἀνήφορο τῆς Ὑπαπαντῆς, ποῦ ψηλά ἐκεῖ, στὸ τέλος τοῦ δρόμου, σκεπασμένο ἀπὸ μιὰ θεόρατη λεύκα, ἦτανε τὸ σπιτάκι τοῦ Νικολοῦ τοῦ Κολαούζου.

Ὁ Νικολὸς δὲν ἦτανε πιά. Οὔτε στὴν Ἀμερῖκα, οὔτε στὰ καράβια. Πρωτὶ-πρωτὶ εἶχανε φτάσει τὰ θλιβερά μαντάτα. Στὴν πρώτη ναυμαχία τὴν ὥρα, ποῦ ἀρχίζοντας τὸ κανονίδι, εἶχε ἀνεβῆ στὸ μεσιανὸ κατάρτι τοῦ « Ἀβέρωφ » νὰ ἰσάρη τὸ μεγάλο μεταξωτὸ φλάμπουρο τοῦ πολέμου, ὅπως εἶχε προστάξει ὁ ναύαρχος, ἓνα κομμάτι σίδερο, ἀπὸ τούρκικια ὀβίδα, τὸν τίναξε κάτω, ἀγκυλιαστὸν μὲ τὸ φλάμπουρο. « Τί νὰ τὸ κρύβουμε τῆς γυναικας; » εἶχε πῆ ἡ κυρὰ Πανώρηα. Καλύτερα νὰ τῆς τὸ ποῦμε, νὰ τὸ πάρη ἀπόφαση. Τιμημένα πέθανε ὁ ἄντρας τῆς κι' ὅπως καὶ νάναι, τὸ Κουβέρνο δὲ θὰ τὴν ἀφήσῃ ἔτσι...

Ἡ κυρὰ Πανώρηα, μέσα σὲ ὄλα, συλλογιζότανε, πῶς, μιὰ καὶ χάθηκε ἐκεῖνος, δὲν ἦτανε σωστὸ νὰ χάσῃ κι' αὐτὴ τὴ δούλεψή τῆς, σὰν ἦρθανε βολικὰ τὰ πράμματα.

— Τὸ Κουβέρνο δὲ θὰ τὴν ἀφήσῃ ἔτσι! Ξαναεἶπε.

Μὲ τὰ χίλια δυό, μαζεμένοι ἢ θεῖά τῆς, ἢ μαμμὴ καὶ μερικὲς γειτόνισσες τῆς τὸ εἶπανε.

Ἐκεῖνη, κουλουριάσθηκε ἀπάνω στὸ σοφᾶ, κρύβοντας τὸ πρόσωπο στὰ χέρια τῆς, δίχως νὰ βγάλῃ μιλιὰ.

\* \*

Δικοὶ καὶ ξένοι, ἄντρες καὶ γυναῖκες, σκυφτοὶ καὶ μουδιασμένοι ἀρχίσανε νὰ μαζεῦνουνται στὸ σπίτι. Τῆς λέγανε ἀπὸ δυὸ μασημένα λόγια, τῆς σφίγγανε τὸ χέρι καὶ καθόντουσαν ἕνας-ἕνας ὀλόγυρα, ὅπου βρῖσκανε, μιλῶντας ἀναμεταξύ τους, μὲ συγκρατητὲς χειρονομίες, γιὰ τὰ νέα τοῦ πολέμου.

Ἡ Μαριῶ, στὴν ἴδια θέση, ἀπάνω στὸ σοφᾶ, ὅπως βρέθηκε τὴν πρώτη στιγμὴ, ποῦ τῆς ἔπεσε τὸ ἀστροπελέκι, ἔσφιγγε τώρα στὴν ἀγκαλιά τῆς τὸ μονάκριβό τῆς, ποῦ σαστισμένο ἀκόμα, δὲν καταλάβαινε καλὰ-καλὰ τί ἔτρεχε στὸ σπίτι τους. Τὸ φιλοῦσε ὥρα τὴν ὥρα, σὰ χαμένη, σέρνοντας τὸ κεφαλάκι του ἀπάνω στὰ στήθια τῆς καὶ πάλι ὥρα τὴν ὥρα τὸ κύτταζε ἐπίμονα στὰ μάτια, ποῦ ἦτανε ἴδια τὰ μάτια τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα του. Κ' ὕστερα πάλι κουβαριαζότανε κ' ἐκλείνε τὰ δικὰ τῆς μάτια, σὰν νὰ τὴν ἔπαιρνε ὁ ὕπνος.

Ἄξαφνα ἓνα σούσουρο ἔγινε ὄξω στὸ χαγιάτι.

— Ὁ Δεσπότης! Ὁ Δεσπότης!

Ὁ Δεσπότης, περαστικὸς ἀπ' τὸ νησί, σὰν ἔμαθε τὸν θάνατο τοῦ παλληκαριοῦ, γύρῃψε νὰ μάθῃ ποῦ κάθεται ἡ γυναῖκά του καὶ ξεκίνησε ἀμέσως νὰ πάῃ νὰ τὴν « συχαρῆ », ὅπως εἶπε, καὶ νὰ τὴν παρηγορήσῃ. Σὰν μπῆκε μέσα ὁ Δεσπότης, ὁ κοσμάκης παραμέρισε εὐλαθητικά, φιλῶντας του τὸ χέρι, κ' ἐκεῖνος, ἓνας ψηλός, ὄρατος ἄντρας, ξανθός, μὲ χρυσὰ γυαλιὰ στὰ μάτια, προ-

τὰ μάτια χυθῆκανε βρῦση τὰ δάκρυα. Ἡ Μαριῶ ἀνασηκώθηκε σάν ἀλαφιασμένη, ἔκανε μετάνοια καὶ τοῦ φίλησε τὸ χέρι. Ὁ Δεσπότης τῆ βοήθησε νὰ σηκωθῆ καὶ τὴ φίλησε στὸ κούτελο.  
— Δέσποτά μου!

Δὲν μπόρεσε νὰ βγάλῃ ἄλλο λόγο. Τὰ δόντια τῆς χτυπούσανε σάν ξαφνικὸ σύγκρουο. Ὁ Δεσπότης κάθησε, σέροντας στὰ γονατὰ του τὸν Ρηγίνο καὶ χαϊδεύοντάς του τὸ κεφαλάκι. Ὑστερα σηκώνοντας τὰ μάτια του πρὸς τὴ γυναῖκα, μὲ κομπιασμένη, μὰ μεγαλόπρεπη φωνή, εἶπε:

— Νὰ μὴν κλαῖς, χριστιανή. Ἄμποτε ὅλοι μας νὰ βρῖσκαμε τὸ τέλος τοῦ ἀντρός σου. Ὁ ἀντρας σου — καὶ νὰ τὴς χαρὰ καὶ περηφάνεια! — πέθανε γιὰ τὴν Πίστι τοῦ Χριστοῦ καὶ γιὰ τὴν Πατρίδα!

Μιά πλατειὰ σιωπὴ χύθηκε μέσα στὴν κάμαρη. «Γιὰ τὴν Πατρίδα...» Ἡ Μαριῶ στύλωσε τὰ μάτια τῆς σάν νὰ ζητοῦσε νὰ καταλάβῃ κάποιον νόημα ποῦ τῆς ξέφευγε ἀπ' τὰ λόγια τοῦ Δεσπότη. «Γιὰ τὴν Πατρίδα...» Ὅλα τὰ στόματα ξαναλέγανε γύρω τῆς, ὥρες τώρα, αὐτὴ τὴν παράξενη λέξι ποῦ βούιζε παράξενα στ' αὐτὰ τῆς. Ἀξαφνα μπροστὰ στὰ μάτια τῆς, ἡ Πατρίδα φάνταξε σάν ἓνα εἰκόνημα, παλιὸ καὶ καπνισμένο, σὰ θαυματουργὴ εἰκόνα, ποῦ χαμογελοῦσε γλυκὰ μέσα ἀπ' τὸ ἀσημένιο τῆς στεφάνι.

Κ' ἔκανε τὸ σταυρὸ τῆς. Σὲ λίγο μουρμούρισε παραπονετικά.

— Ἡ ἀγάπη μου δὲν τὸν ἔφερε. Ἡ Πατρίδα τὸν ἔφερε. Χαλάλι τῆς!

(Αὐγούστος, 1913)

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

#### ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

• «Οὐ ὄυσιάζω, τὰμὰ δ' εὐρίσκων ἄγω».

Ⓢ Μολιέρως εἶχε τόσοσ ἰσχυρὰν πρωτοτυπίαν, ὥστε καὶ δταν ἔδανε!ζετο παρ' ἄλλου καμμίαν ἰδέαν, ἐφαίνετο μᾶλλον ὅτι αὐτὸς ὡς θανειστῆς ἀνελάμβανε πρᾶγμα ἰδικόν του παρ' ὀφελίετου. Ἡ πηγὴ, ἐξ ἧς ἠρῶετο, ἐληρημονεῖτο ταχέως, διότι καὶ τὰ ἀλλότρια μετεποιοῦντο φέροντα τὴν σφραγίδα τοῦ Μολιερείου πνεύματος.

Δικαίως λοιπόν ἔλεγεν ὁ Μολιέρως: Je prends mon bien où je le trouve (= παίρνω τὸ ἰδικόν μου ὅπου τὸ εἶρω).

Ἡ φράσις αὕτη κατέστη παροιμιώδης. Καὶ θὰ φανῆ ἴσως πείρηγον, ὅτι ἀντίστοιχον αὐτῆς καὶ κατὰ λέξιν καὶ ἔννοιαν ταυτιζομένην εὐρίσκομεν εἰς τὸν Εὐριπίδην (*Ἴων* 523) τὴν ἐπομένην ρῆσιν:

«Οὐ ὄυσιάζω, τὰμὰ δ' εὐρίσκων ἄγω».

ΧΑΛΚΗΝΟΣ

**X. ΚΑΛΑΝΤΙΔΟΥ**

# **ΗΛΕΚΤΡΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΝ**

ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΙΣ ΟΔΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ & ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 2

ΕΙΔΙΚΑΙ ΑΙΘΟΥΣΑΙ, ἐφωδιασμένα μετὰ τὰ τελειότερα ὄργανα καὶ μηχανήματα, δι' ὧν ἐφαρμόζονται αἱ θεραπευτικαὶ ιδιότητες τοῦ ἤλεκτρισμοῦ καὶ ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἤλεκτρικῶν ῥευμάτων :

*Γαλβανικόν, Φαραδικόν, Στατικόν.*

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΣ ΘΑΛΑΜΟΣ διὰ τὰ *ὑψίπυκνα ῥεύματα* (haute frequense) τοῦ περιοινύμου Ἄρσονβάλ, τὰ ἐνδεδειγμένα κατὰ πολλῶν δυσκρασιῶν καὶ παθήσεων

*καὶ ἰδίᾳ κατὰ τῆς ἀρτηριοσκληρώσεως.*

**ΑΚΤΙΝΕΣ Χ ΡΕΝΤΓΓΕΝ,**

δι' ὧν ἐπιτυγχάνονται θαυμάσια ἀποτελέσματα

*θεραπευτικὰ καὶ διαγνωστικὰ*

*Ἐλεκτρικὰ φωτόλουτρα. — Ὀργανα γαλβανοκαυστικῆς. —*

*Συσκευαὶ ἐνδοσκοπήσεως. — Λουτρὰ ὑδροηλεκτρικὰ. —*

*Ἀνατριπτῆρες δονητικοὶ (massages). — Ὀργανα*

*ἀκτινοθεραπευτικὰ καὶ θερμοφόρα.*

«Bain à quatre celules» δι' ὑδροηλεκτρικὰ λουτρά, ἧτοι τὸ ὄνομασθὲν *ἀκρόλουτρον*, τὸ νεώτατον καὶ τελειότατον μηχανήμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιτυγχάνεται

*κατὰ 50 ποικίλους τρόπους ἢ ἐνηλέκτρισις*

*τῶν διαφόρων μελῶν καὶ ὀργάνων τοῦ σώματος.*

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Ἡμερολογίου συνιστᾷ μετὰ πεποιθήσεως τὸ

**ΗΛΕΚΤΡΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΝ**

**ΚΑΛΑΝΤΙΔΟΥ**

ὡς ἐν τῶν τελειότερων καὶ πλουσιωτέρων καθ' ἅπασαν

*τὴν Ἑλλάδα καὶ Ἀνατολὴν*

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiliko Apothetirio Dimosis

Restrictions apply.

# ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑΣ

## “ΓΟΥΔΗ,,

### ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΡΙΤΗΝ Ὁρ. 9 πρωτας ἀκριδῶς διὰ Πάτραν, Κέρκυραν καὶ Βεν-  
δύσιον.

ΤΡΙΤΗΝ Ὁραν 8 μ. μ. Διὰ Μονεμβασίαν, Βάτικα, Ἁγίαν  
Πελαγίαν, Γύθειον, Γερολιμένα, Λι-  
μένιον, Σελινότασσαν, Καρδαμύλην,  
Καλάμας καὶ Νησίον.

ΤΕΤΑΡΤΗΝ Ὁραν 7 1/2 πρωτας Δι' Αἴγιναν, Μέθανα, (τὸ θέρος) Πό-  
ρον, Ὑδραν, Ἐρμιόνην, Σπέτσας,  
Χέλιον, Λεωνίδιον, Ἄστρος καὶ  
Ναύπλιον.

ΤΕΤΑΡΤΗΝ Μεσημβρίαν. Δι' Ἡράκλειον, Ρέθυμνον, καὶ  
Χανιά.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΉΝ Ὁραν 8 μ. μ. Διὰ Πάτρας, Μεσολόγγιον, Ζάκυν-  
θον, Κατάκωλον, Κυπαρισσίαν, Ἁγ.  
Κυριακὴν, Μάραθον, Πύλον, Μεθώ-  
νην, Κορώνην, Νησίον, Καλάμας,  
Καρδαμύλην, Σελινότασσαν, Λιμένιον,  
Γερολιμένα, Γύθειον, Ἁγ. Πελαγίαν,  
Βάτικα καὶ Μονεμβασίαν.

ΣΑΒΒΑΤΟΝ Ὁραν 4 μ. μ. Διὰ Χίον καὶ Μιτυλίην.

ΣΑΒΒΑΤΟΝ Ὁραν 4 μ. μ. Διὰ Χανιά, Ρέθυμνον καὶ Ἡρά-  
κλειον.

ΣΗΜ. Δ. ΕΘΝ. ΗΜ. — Τὰ ἀτμόπλοια Γουδὴ ἀπὸ ἐτῶν ἤδη διακρί-  
νονται διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν δρομολογίων των, τὴν καθαριότητα  
τῶν διαμερισμάτων καὶ τῆς τροφῆς, καὶ τὴν ἀβρὰν συμπεριφορὰν  
τῶν πλοιάρχων καὶ τοῦ προσωπικοῦ ἐν γένει.

# ΠΑΛΗΑΙΣ ΑΓΑΠΑΙΣ

ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟΝ ΣΚΗΝΙΚΟΝ ΠΑΙΓΝΙΔΙ

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α

Ο Κ. ΘΩΜΑΣ.— ΜΑΡΚΟΣ, διευθ. ξενοδοχείου.— Ο Κ. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ.—  
Ο Κ. ΤΕΛΩΝΗΣ.— Η ΚΑ ΙΟΥΛΙΑ ΟΡΣΙΝΗ.— Η ΚΑ ΠΑΛΜΑ.—  
Η ΚΑ ΚΑΛΒΟΥ.— Η ΚΑ ΣΑΡΜΑ.— Η ΚΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΒΕΛΛΑ.— Ο Κ. ΥΠΟΥΡΓΟΣ  
Ο Κ. ΗΡΑΚΛΗΣ ΒΑΛΛΟΡΗΣ.— ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ, καμαριέρα.

(Ἐπαίχθη εἰς τὸ θέατρον Κυβέλης τὴν 17 Αὐγούστου 1911)

[Αἰῶνσα ξενοδοχείου πόλεως λουτροῶν. Τραπεζάκια μὲ καθίσματα. Λατάνιαι καὶ φῦκοι. Θύραι εἰς τὸ βάνθος μὲ δύο παράθυρα. Θύραι δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ. Ἀπ' ἔξω βεράντα].

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΘΩΜΑΣ, ΚΥΡ ΜΑΡΚΟΣ

*Θωμᾶς* (διαβάζει ἐφημερίδα καὶ ἀποτείνεται εἰς τὸν ξενοδόχον εἰσερχόμενον). Κύρ Μάρκο, ἐπῆρες εἶδησι ὅτι αὐτὰ τὰ περιφημα λουτρά δὲν ἀξιῶν τιποτα πιά;

*Μάρκος*. Τί λέτε, κύριε Θωμᾶ;... τὰ λουτρά μας;... Ἐδῶ ἔρχεται κόσμος καὶ σώζεται.

*Θωμᾶς*. Κόσμος... ποῦ εἶδες εἰς τὸν κόσμο;... Ἐγὼ δὲν βλέπω κανένα.

*Μάρκος*. Δὲν βλέπετε κανένα γιατί εἶναι ὅλοι στὸ μπάνιο τώρα... Τὸ ξενοδοχεῖο εἶναι γεμάτο. Τρία δωμάτια ἔχουμε ἄδεια μόνο.

*Θωμᾶς*. Γεμάτο! Γεμάτο ἀπὸ σαράβαλα, ἀπὸ ἐρεϊπια. Αὐτό, χριστιανέ μου, δὲν εἶναι ξενοδοχεῖον πιά, εἶναι ἡ Πομπηία...

*Μάρκος*. Μὰ βέβαια. Στὰ λουτρά πηγαίνουν ἐκεῖνοι ποῦ ὑποφέρουν, ποῦ πάσχουν ἀπὸ κάτι τι.

*Θωμᾶς*. Ἐτοῖ ἔ;... Ὅριστε! Πῶς νὰ προδεύσῃ αὐτὸς ὁ τόπος μὲ ἀνθρώπους, ποῦ ἔχουν τέτοιαις ἰδέαις;

*Μάρκος*. Ἐπειτα τὰ λουτρά μας εἶναι μοναδικὰ σ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἀλκαλικά...

*Θωμᾶς*. Ἀλκαλικά χωρὶς ρολίνα!...

*Μάρκος*. Θειοῦχα...

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

13

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.



**Θωμάς.** Θειοῦχα με πόκερ ἀκόμη... Θειοῦχα ποῦ δὲν κατώρ-  
θωσε νὰ φθάσῃ ὡς ἐδῶ τὸ μπριτζ.

**Μάρκος.** Σιδηροῦχα.

**Θωμάς.** Τί λόγος!... Σιδηροῦχα, χωρὶς μιὰ ζωντοχήρα!...  
Σοβαρῶς, κύριε Μάρκο, διευθυντὰ τοῦ ξενοδοχείου τῶν λουτρῶν,  
φρονεῖς ὅτι μποροῦν οἱ ρευματισμοὶ ἐνὸς ἀνθρώπου εἰς  
λουτρά, εἰς τὰ ὅποια τρία χρόνια τώρα δὲν ἔχει γίνει ἕνα σκάνδαλον;

**Μάρκος.** Κύριε Τζῶν, εἰσαττε ὁ μόνος γκρινιαρῆς πελάτης τοῦ  
ξενοδοχείου μου.

**Θωμάς.** Ἄ, βέβαια! Γκρινιαρῆς! Ποιὸς θέλεις νὰ εἶναι γκρι-  
νιαρῆς; ὁ γέρω Συνταγματάρχης ὁ ἀπόστρατος, ἢ ὁ συνταξιούχος  
πρόην Τελώνης;

**Μάρκος.** Μὰ κι' αὐτοὶ ἔχουν ρευματισμούς...

**Θωμάς.** Αὐτοὶ ἔχουν μόνο ρευματισμούς... Ἄλλὰ τὰ λουτρά,  
κύριε, δὲν εἶναι μόνο γιὰ τοὺς ρευματισμούς... Δὲν μοῦ λές, σέ  
παρακαλῶ... Δὲν ἔγινε κανένα σκανδαλάκι ἐδῶ στὸ ξενοδοχεῖο,  
καμμιά ἀπαγωγή, καμμιά ἐξαφάνισις, κανένα λάθος στὰ δωμάτια...

**Μάρκος** (ἀξιοπρεπῶς). Ποτέ, κύριε. Τὸ ξενοδοχεῖο μου εἶναι οἰ-  
κογενειακὸ ξενοδοχεῖο καὶ ἐγὼ ἔχω τὰ μάτια μου τέσσερα.

**Θωμάς.** Πρόσεξε, κύριε ξενοδόχε, μετὰ τὰ τέσσερα μάτια σου νὰ  
μὴ βλέπῃς διπλοὺς τοὺς λογαριασμοὺς τῶν πελατῶν σου. Ἄλλὰ σέ  
εἰδοποιῶ ὅτι τὸ ξενοδοχεῖο σου εἶναι φρίκη... Ἀδύνατον ἐδῶ νὰ  
μοῦ περάσουν οἱ ρευματισμοὶ μου. ὦχ! Νὰ τους πάλι!...

**Μάρκος.** Οἱ ρευματισμοὶ σας;...

**Θωμάς.** Ὅχι, ἀδερφέ. Ὁ ἀπόστρατος καὶ ὁ συνταξιούχος...  
Χρόνια νοσήματα κ' οἱ δύο... καὶ νὰ μὴν ἔχουν τοῦλάχιστον μία  
νέα γυναίκα ὁ ἕνας καὶ καμμιά κόρη ὁ ἄλλος...

## ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

### ΟΙ ΑΥΤΟΙ, Ο ΑΠΟΣΤΡΑΤΟΣ, Ο ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ

**Ἀποστρ.** Καλὴ ἡμέρα σας, κύριε Θωμά. Καλὴ ἡμέρα, κύρ Μάρκο.

**Θωμάς.** Καλὴ ἡμέρα, κύρ Μάρκο, κύριε Συνταγματάρχα. Πόσον  
βαθμῶν ἦτο σήμερο τὸ νερό; Ρωτῶ ἐσᾶς, γιατί σεῖς εἰσθε εἰδικὸς  
στοὺς βαθμούς. Ἐπήρατε τόσους εἰς τὸ στράτευμα!

**Ἀποστρ.** Τοὺς ἐπήρα, κύριε, γιατί μοῦ ἄξιζαν νὰ τοὺς πάρω.

**Θωμάς.** Αὐτὸ λέω κ' ἐγώ.

**Συνταξ.** Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι αὐτὰ τὰ λουτρά δὲν μποροῦν ποτέ  
νὰ ὠφελήσουν ἐνὸςφ λείπει μία...

**Θωμάς.** Ζωντοχήρα.

**Συνταξ.** Ὑγειονομικὴ ὑπηρεσία τῆς προκοπῆς. Δὲν μπορεῖ νὰ  
κάμῃ κανεὶς λίγο...

**Θωμάς.** Κόρτε.

**Συνταξ.** (θυμωμένος). Τί κόρτε;... Λίγο ζωὴν μεθοδική, κανο-  
νισμένην μετὰ τὸ ρολοῦ...

## ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΟΙ ΑΥΤΟΙ. Εισέρχεται ἡ κ. ΟΡΣΙΝΗ

**Ὁρσίνη.** Καλὴ ἡμέρα σας! (Ὁ Τζῶν τὴν πλῆσιάζει, ὑποκλίνεται καὶ τῆς φιλεῖ τὸ χέρι). Κύριε Μάρκο, εἶναι ἀλήθεια αὐτὰ ποῦ γράφουν ἢ ἐφημερίδες;

**Θωμᾶς.** "ὦ! ὦ! τρέμε, κύριε Μάρκο! Ἡ ἐφημερίδες ξεσκεπάζουν τὰ λουτρά σας.

**Μάρκος** (ἀνήσυχος). Δὲν εἶδα, κυρία μου. Τί λένε ἢ ἐφημερίδες;

**Ὁρσίνη.** "Ὅτι ἔρχεται ἐδῶ στὰ λουτρά ὁ Ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν. Εἶναι ἀρά γε ἀλήθεια;

**Μάρκος** (ὕπερηφάνως). Μάλιστα. Εἶναι ἀλήθεια. Μοῦ ἐτηλεγράφησε καὶ τοῦ ἐκράτησα δύο δωμάτια.

**Θωμᾶς.** Δύο δωμάτια;... "Ὡστε εἶναι παντρεμένος ὁ Ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν.

**Μάρκος.** "Ὁχι. Δὲν εἶναι παντρεμένος.

**Θωμᾶς.** "Ὅριστε, ἕνας Ὑπουργός ἔρχεται, κι' αὐτός ἀνύπαντρος!..

**Ὁρσίνη.** Τί τιμὴ ὅμως γιὰ τὰ λουτρά καὶ γιὰ τὸ ξενοδοχεῖον μας. "Ενας Ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν!..

**Μάρκος.** Καὶ μήπως εἶναι αὐτός μονάχα! "Ἐρχεται καὶ κάποιος ἄλλος ἀκόμη.

**Ὁρσίνη.** Ποιός; ποιός;

**Μάρκος** (ἐξάγει γράμμα ἀπὸ τὴν τσέπη του καὶ διαβάζει). "Ὁ κ. Ἡρακλῆς Βαλλόρη, καθηγητῆς τοῦ... τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Νεαπόλεως.

**Θωμᾶς** (μιναπὼν τὰ χεῖρα του). Μὲ τὴν γυναῖκά του, μία Ναπολιτάνα μὲ κᾶτι θαυμασία μάτια... μὲ μαύρα μαλλιά...

**Μάρκος.** Μὰ δὲν μοῦ γράφει τίποτε γιὰ γυναῖκά του. "Ἐρχεται μόνος. Εἶναι παντρεμένος;

**Θωμᾶς.** Ξέρω κι' ἐγώ;

**Μάρκος.** Μὰ τότε πῶς λέτε γιὰ τὴ γυναῖκά του;

**Θωμᾶς.** Μὰ κι' αὐτός χωρὶς γυναῖκα θὰ ἔλθῃ;... "Ὁρισμένως μοναστηρι θὰ τὸ καταντήσωμε ἐδῶ.

**Ὁρσίνη.** Κύριε Τζῶν, δὲν εἰσθε πολὺ εὐγενής γιὰ τοὺς παρόντας.

**Θωμᾶς.** Κυρία μου, τὸ ἔκαμα γιὰ νὰ σᾶς δοκιμάσω. "Ἦμουν βέβαιος, ὅτι θὰ διαμαρτυρηθῆτε.

**Ὁρσίνη.** Νὰ διαμαρτυρηθῶ;... "Α, κύριε Τζῶν, εἰσθε ὀλίγον σαχλός.

**Θωμᾶς.** "Ὀλίγον σαχλός καὶ πολὺ καλαισθητός. "Ἐτσι ἔρχεται ἰσοζύγιον. Ἐκτός ἂν δὲν εἶναι καλαισθησία νὰ σᾶς θαυμάζω.

**Ὁρσίνη.** Μὲ θαυμάζετε τόσο πολὺ, ὥστε ἐκτείνετε τὸν θαυμασμόν σας καὶ ὡς τὴν καμαριέρα μου.

**Θωμᾶς.** Ἀκριβῶς. Ἐπειδὴ εἶναι ἴδική σας. Σᾶς ὑπόσχομαι νὰ μεταφέρω τὸν θαυμασμόν μου καὶ εἰς τὴν νέαν σας καμαριέραν μὲ μίαν διώξετε αὐτὴν ποῦ ἔχετε.

**Ὁρσίνη.** Αὐτὴ τὴ φορὰ εἰσθε σαχλός.

**Θωμάς.** Καί καλαίσθητος.

**Ἄρσίνη.** Ὅχι, μόνον σαχλός... Σᾶς παρακαλῶ, ἄν περάσῃ ἀπὸ ἐδῶ ἢ καμαριέρα μου, στείλετέ μού την ἀπάνω. (Φεύγει).

### ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΘΩΜΑΣ μόνος

**Θωμάς.** Περίεργο. Ἀπὸ δυό μου συστατικά, τὸ ἓνα, ὅτι εἶμαι καλαίσθητος, τὸ πιστεύω μόνο ἐγώ· τὸ ἄλλο, ὅτι εἶμαι σαχλός τὸ πιστεύει ὅλος ὁ κόσμος.

**Συνταγμ.** (θυμωμένος κτυπᾷ τὸ χέρι του στὸ τραπέζι). Ἔχει δι-  
κχο ὁ κόσμος, κύριε.

**Θωμάς.** Τί ἔκαμε, λέει;

**Συνταγμ.** (πρὸς τὸν Τζών). Μάλιστα, κύριε. Ἔχει δικχο ὁ κό-  
σμος ποῦ δὲν ἐμπιστεύεται ποτέ στὸν ἄσσο. Ἐρριξα τὸν ἄσσο καὶ  
τὴν ἔπαθα.

**Θωμάς.** Ὁχ, ἀδερφέ!

**Τελών.** Μὴ θυμώνης, συνταγματάρχα μου. Ὁ θυμὸς εἶναι ὀλέ-  
θριος εἰς τὴν...

**Θωμάς.** Ἄρτηρισκλήρωσιν.

**Τελών.** Σᾶς παρακαλῶ, κύριε, νὰ μὴ ἐπεμβαίνετε εἰς τὰς ὑπο-  
θέσεις μας.

**Θωμάς.** Πολὺ καλὰ, θὰ συμμορφωθῶ μὲ τὴν ἀπαίτησίν σας,  
κύριε συνταξιούχε Φαρισαίε.

**Τελών.** Δὲν εἶμαι συνταξιούχος Φαρισαίος, κύριε. Εἶμαι συν-  
ταξιούχος τελώνης ἐγὼ καὶ σεῖς εἰσθε σαχλός. Πᾶμε, κύριε Συν-  
ταγματάρχα. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παίξωμε ἐδῶ, δὲν ὑπάρχει ἢ  
ἀπαιτουμένη ἡσυχία... (Ἐξέρχεται).

### ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΘΩΜΑΣ μόνος, ἔπειτα ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ

**Θωμάς.** Ὁραῖα. Κι' αὐτὸς σαχλό μὲ εἶπε. Καὶ χωρὶς ν' ἀκούσῃ  
τοὺς ἄλλους... Ὁρισμένως πλέον ἔχω διορισθῆ σαχλός διὰ δημο-  
ψηφίσματος. (Φαίνεται ἀριστεροῦ ἢ Μαργαρίτα). Ἄ! Μαργαρίτα.

**Μαργ.** Τί θέλετε, κύριε Θωμά;

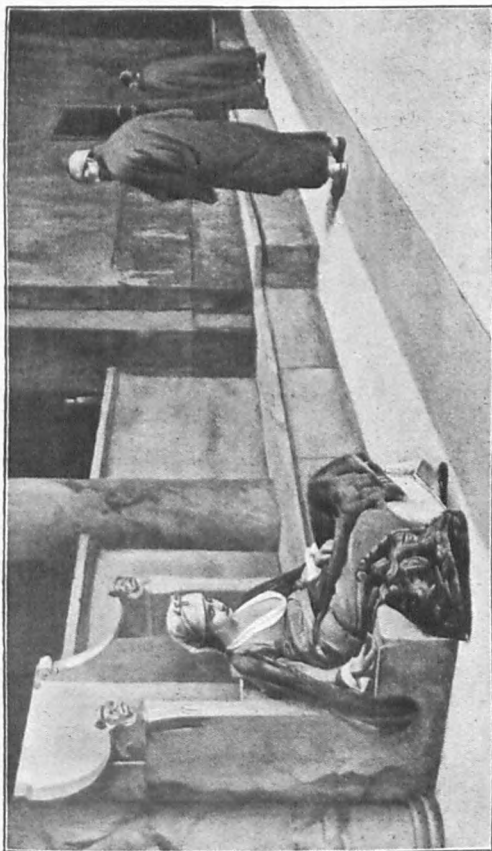
**Θωμάς.** Ἔλα ἐδῶ, κορίτσι μου. Δὲν μοῦ λές σέ παρακαλῶ τί  
πρέπει νὰ ἔχῃ ἓνας ἄνθρωπος γιὰ νὰ μὴν εἶναι σαχλός;

**Μαργ.** Μὰ... ξέρω κι' ἐγὼ... κύριε Θωμά. Ἄμα εἶναι καμω-  
μένος σαχλός, θὰ εἶναι...

**Θωμάς.** Ἄ, ἔτσι φρονεῖς... Γιὰ ἔλα ἂν... (κάθεται εἰς τὸν  
καναπὲ καὶ σῦρει πλησίον του τὴν Μαργαρίταν). Ἔλα, κάθησε  
κοντά μου.

**Μαργ.** Μὰ...

**Θωμάς.** Μὴν ἔντρέπεσαι...



ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ. — ΑΥΛΗ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ. — (Ἔργον Θ. Παλάη)

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istitouton  
Restrictions apply.

**Μαργ.** Δὲν ντρέπομαι, κύριε. Ἄλλὰ ἐγὼ μὴ καμαριέρα νὰ καθίσω στὸ πλάϊ ἐνὸς κυρίου;...

**Θωμᾶς.** Εἶσαι ἕνα χαριτωμένο κοριτσάκι. Ἄφου ἐγὼ τὸ θέλω, μπόρεις νὰ καθήσῃς... Γιὰ π' ἐμὲ, σὲ παρακαλῶ πῶς σοῦ φαίνομαι ἐγὼ;

**Μαργ.** Πῶς νὰ μοῦ φανῆτε; Εἰσθε ἕνας κύριος...

**Θωμᾶς.** Ὅπως δὴποτε ζὲν σοῦ φαίνομαι σαχλός...

**Μαργ.** Σαχλός; τί λέτε, κύριε; Ἐνας κύριος καθὼς πρέπει ὅπως εἰσθε σεῖς, ζὲν εἶναι ποτὲ σαχλός.

**Θωμᾶς (ἰδίᾳ).** Δόξα σοι ὁ θεὸς (τῇ Μαργαρίτᾳ). Εἶσαι σοφὴ, Μαργαρίτα. Εἶσαι ἢ προσωποποιήσις τῆς σοφίας. Ξέρεις γράμματα, Μαργαρίτα;

**Μαργ.** Λίγα.

**Θωμᾶς.** Ὁραῖα. Μὴ μάθῃς περισσότερα, παιδί μου. Θὰ σοῦ χαλάσουν τὴν καλαισθησία σου. Ξέρεις ὅτι εἶσαι πολὺ νόστιμο κορίτσι, Μαργαρίτα;

**Μαργ. (ντροπαλῆ).** Τὸ ξέρω, κύριε.

**Θωμᾶς.** Ἄ, τὸ ξέρεις! Καὶ ποιὸς σοῦ τὸ εἶπε;

**Μαργ.** Ὅλοι ὅσοι μὲ βλέπουνε, κύριε Θωμᾶ, αὐτὸ μοῦ λένε. Στὴν ἀρχὴ δὲν τὸ πίστευα. Ἄλλ' ἀφου τὸ λέει ὁλος ὁ κόσμος...

**Θωμᾶς.** Ἄ, μὴ πιστεύῃς τὸν κόσμον, Μαργαρίτα. Ἐμένα ὁ κόσμος μὲ λέει...

**Μαργ. (τὸν κυτιάζει).** Πῶς εἰσθε ἔμμορφος;

**Θωμᾶς.** Ἄ, ὄχι αὐτό...

**Μαργ.** Καὶ ὅμως αὐτὸ ἔπρπε νὰ σᾶς λέῃ... Γιατί τὸ κάτω κάτω εἰσεῖς γιὰ ἀνδρας εἰσαστε...

**Θωμᾶς.** Ἐμπρός, Μαργαρίτα. Μὴν κατεβάξῃς κάτω τὰ μάτια σου.

**Μαργ.** Μά, κύριε Θωμᾶ, ντρέπομαι.

**Θωμᾶς.** Ἐται ποῦ κατεβάξεις τὰ μάτια σου, εἶναι σὰν νὰ θέλῃς νὰ τὰ κρύψῃς.

**Μαργ. (ἀναιτισσομένη).** Ἐγὼ νὰ τὰ κρύψω, κύριε Θωμᾶ; Γιατί νὰ τὰ κρύψω; Δὲν εἶναι τόσο ἄσκημα γιὰ νὰ τὰ κρύβω.

**Θωμᾶς.** Ἀσχημα; Γιὰ νὰ τὰ ἰδῶ καλά... Ἄ, μὰ ξέρεις ὅτι ἔχεις δύο ὄρατα ματάκια, Μαργαρίτα;

**Μαργ.** Κι' αὐτὸ μοῦ τὸ εἶπανε, κύριε.

**Θωμᾶς.** Ἄ, μὰ πολλὰ πράγματα σοῦ εἶπανε, κορίτσι μου. Δὲν μ' ἄφησαν νὰ σοῦ πῶ κι' ἐγὼ τίποτε...

**Μαργ.** Ὅχι. Καὶ σεῖς μοῦ λέτε τὰ ἴδια. Ἄλλὰ ἐσεῖς εἰσθε κύριος. Γιὰ λέτε καλλίτερα ἐσεῖς. Ἀπὸ τοὺς ἄλλους τ' ἀκούω καὶ δὲ μοῦ κάνουν καμμιά ἐντύπωση... Ἐνὸς τώρα ποῦ τ' ἀκούω ἀπὸ σᾶς...

**Θωμᾶς (ἐκπληκτός).** Ἐ, τώρα... τί ἐντύπωση σοῦ κάνουν;...

**Μαργ.** Νά... αἰσθάνομαι κᾶτι τι...

**Θωμᾶς.** Ἐμπρός... (Φωνὴ τῆς κ. Ὁροσίη: Μαργαρίτα! Μὰ τί ἔγινε ἐπὶ τέλους)...

**Μαργ.** Ἐρχομαι, κυρία.

(Διευθύνεται ἀπὸ τὸν θύραν πρὸς τὴν θύραν. Ὁ Θωμᾶς τοῖχει καὶ τῆς ἀο-

πάξει τὸ χέρι. Ἐκείνη τὸ ἀφίνει καὶ ὁ Θωμᾶς τῆς τὸ φιλεῖ, ἐνῶ δὲ ἐκείνη εξαφανίζεται γρήγορα ἀπὸ τὴν θύραν, ὁ Θωμᾶς μένει ἀκίνητος καὶ παρατηρεῖ. Ἐπειτα κατέρχεται).

## ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

ΘΩΜΑΣ, ἡ κ. ΠΑΛΜΑ, ΚΑΛΒΟΥ, ΣΑΡΜΑ

(Εἰσέρχονται θορυβωδῶς καὶ περικυκλώνουν τὸν Θωμᾶν).

**Πάλμα.** Λοιπὸν εἶναι ἀλήθεια, κύριε Θωμᾶ; Ἔρχεται ὁ Ὑπουργός;**Θωμᾶς.** Μάλιστα, κυρίαίς μου. Ὅπου κι' ἂν εἶναι φθάνει.**Κάλβου.** Εἶναι νέος;**Θωμᾶς.** Μά... μᾶλλον νέος.**Σαρμᾶ.** Δηλαδή τί ἡλικίας, ἀπάνω κάτω;**Θωμᾶς.** Περίπου τῆς δικῆς μου.**Κάλβου.** Ἄ, μᾶλλον νέος.**Πάλμα.** Δηλαδή ὅπως δῆποτε ὄριμος.**Σαρμᾶ.** Ἐπομένως τάχει τὰ χρονάκια του.**Θωμᾶς.** Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ. Μ' ἐπροκόψατε.**Σαρμᾶ.** Παντρεμένος;**Πάλμα.** Χῆρος;**Κάλβου.** Ἡ ζωντοχῆρος;**Θωμᾶς.** Χῆρος. Μάλιστα χεῖριστος.**Κάλβου.** Δηλαδή;**Θωμᾶς.** Τοῦ ἐπέθαναν τρεῖς γυναῖκες του!**Σαρμᾶ.** }**Κάλβου.** } "ὦ!!**Πάλμα.** }**Θωμᾶς.** Μάλιστα. Εἶναι, βλέπετε, ἕγγονος τοῦ Κυανοπόγωνος.**Καὶ αἱ τρεῖς (ταυτοχρόνως).** Τίνος; τίνος;**Θωμᾶς.** Τοῦ Κυανοπόγωνος τοῦ Barbe-Bleu.**Πάλμα.** Ὡστε εἶναι ἀπὸ μεγάλη οἰκογένεια;**Θωμᾶς.** Ἐμένα τὸ λέτε, κυρία μου;**Κάλβου.** Καὶ ἀπὸ τί πέθαναν ἡ γυναῖκες του;**Θωμᾶς.** Ἡ πρώτη ἀπέθανε ἀπὸ χολέρα στὴ Μέκκα.**Πάλμα.** Καὶ τί ἤθελε στὴ Μέκκα;**Θωμᾶς.** Τί ἤθελε; ... ἀλήθεια, τί ἤθελε στὴ Μέκκα; ... Ἄ, νά, ἐπῆγε ν' ἀγοράσῃ καφέ γιὰ τὸν ἄνδρα της, ἐπειδὴ ἤξερε ὅτι ἀγαπᾷ πολὺ τὸν καφέ τῆς Μέκκας.**Κάλβου.** Τὴν καυμένη. Καὶ ἡ δευτέρα;**Θωμᾶς.** Ἡ δευτέρα; Ἄ, αὐτὴ ἔπαθε κάτι τρομερόν. Ἐπαθε κάταγμα τῆς δεξιᾶς ἀνατολικομεσημβρινῆς πλευρᾶς μὲ ἐπιπλοκάς φλογώσεως τοῦ βορειοδυτικοῦ περιτοναίου τῆς καρδίας.**Σαρμᾶ.** Ἰ, Ἰ, Ἰ. Καὶ ἡ τρίτη;**Θωμᾶς.** Ἡ τρίτη ἐθυσιάσθηκε γιὰ τὸν ἄνδρα της, ὅπως ἡ Ἰφιγένεια.**Πάλμα.** Μά ἡ Ἰφιγένεια δὲν ἐθυσιάσθηκε γιὰ τὸν ἄνδρα της.**Σαρμᾶ.** Ἄ, νά, ἡ Ἰφιγένεια δὲν ἐθυσιάσθηκε γιὰ τὸν πατέρα της.

Digitized by Google

**Θωμᾶς.** Μπᾶ; Ἔτσι; Τί παληάνθρωποι αὐτοὶ οἱ ἀρχαῖοι! Τέλος πάντων ἡ τρίτη ἐθυσιάσθηκε γιὰ τὸν ἄνδρα της. Τῆς ἐδιάβασε ἓνα βράδυ τὸν λόγον ποῦ θὰ ἔδραζε στὴ Βουλῆ. Καὶ ὁ λόγος ἐκαίνοσ ἦτον τόσοσ φλογερός, ὥστε ἡ γυναῖκα ἰδρῶσε, ἔπειτα ἐξέ- τέθη εἰς τὸ ἐκλογικὸν ρεῦμα, ἐκρύωσε καὶ πάει καλιὰ της...

**Κάλβου.** Δὲν πηγαίνομε στὸ σταθμὸ νὰ ἰδοῦμε ποῦ θὰ ἔλθῃ; Ἐλάτε καὶ σεῖς μαζί μας, κύριε Θωμᾶ, νὰ μᾶς τὸν δεῖξετε.

**Θωμᾶς.** Νὰ σᾶς τὸν δεῖξω; καὶ μήπως τὸν ξεύρω;

**Σαρμᾶ.** Δὲν τὸν ξεύρετε; Τί μᾶς φάλλετε λοιπόν τόσοσν ὥρα;...

**Θωμᾶς.** Δηλαδῆ...

**Πάλμα.** Τί δηλαδῆ; Ἐκαταλάβατε πῶς εἰσθε...

**Θωμᾶς.** Σαχλός;

**Πάλμα.** Μάλιστα, σαχλός.

**Κάλβου.** Ἐλάτε, ἐλάτε, μαζί μας...

**Θωμᾶς.** Πᾶμε λοιπόν, ἀφοῦ τὸ θέλετε... (Φεύγουν).

#### ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

Ἡ κ. ΧΡΗΣΤΙΝΑ ΒΕΛΛΑ, εἶτα ΜΑΡΚΟΣ, εἶτα ΟΡΣΙΝΗ

**Βέλλα** (φορεῖ ἐπιμαζοῦ ταξιδίου καὶ ἐμφανιζομένη εἰς τὴν θύραν κτυπῶ). Δὲν εἶναι κανεῖς ἐδῶ;

**Μάρκος** (εἰσερχεται ἀριστερῶ). Στάς διαταγὰς σας, κυρία μου.

**Βέλλα.** Μὰ τί κατάστασις εἶναι αὐτή; Δὲν ὑπάρχει ἓνας ἄνθρωπος τοῦ ξενοδοχείου στὸ βαπόρι νὰ πάρῃ τοὺς ἐπιβάτας.

**Μάρκος.** Ἔχετε δίκαιον, κυρία μου, ἀλλὰ ξέρετε ἔρχεται ὁ Ἵπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν σήμερα μὲ ἓνα ἄλλον ξένον καὶ ὄλη ἡ ὑπηρεσία ἐπῆγε στὸ σταθμὸ τοῦ σιδηροδρόμου. Ἐπειτα τώρα, μὲ τὸν σιδηρόδρομο, δὲν ἔρχεται κανεῖς μὲ τὸ βαπόρι.

**Βέλλα.** Καλὰ. Φροντίστε νὰ πάρουν τὰ πράγματά μου καὶ δεῖ- ξατέ μου τὸ δωμάτιόν μου.

**Μάρκος.** Ἀμέσως, κυρία. Περιμένετε, παρακαλῶ, μιὰ στιγμὴ νὰ πάρω τὰ πράγματά σας πρῶτα. (Ἐξέρχεται).

**Ὀρσίνη** (πρὸς τὰ παρασκήνια). Καὶ νᾶχξες τὸν νοῦ σου, Μαργαρίτα. Εἶσαι σὰν σαστισμένη σήμερα. Δὲν καταλαβαίνω τί ἔχεις. Μάζεψε τὸ μυαλό σου, κορίτσι μου. (Προχωρεῖ πρὸς τὴν θύραν καὶ βλέπει τὴν κ. Βέλλα).

**Ὀρσίνη.** ὦ!... μὲ συγχωρεῖτε... Μοῦ φαίνεται, πῶς δὲν βλέ- πόμθα πρῶτη φορά.

**Βέλλα.** Μὰ κι' ἐγὼ νομίζω...

**Ὀρσίνη.** Μήπως εἴσατε καὶ σεῖς στὸ μοναστήρι...;

**Βέλλα.** Τῆς Νάξου, ναί... Μοῦ φαίνεται...

**Ὀρσίνη.** Δὲν εἶσαι ἡ... Χρηστίνα;

**Βέλλα.** Τζούλια μου... Ἐσὺ εἶσαι; (Ἐναγκαλιζονται, φιλοῦνται).

**Ὀρσίνη.** Κάθησε, κάθησε ἐδῶ.

**Βέλλα.** Μὰ, κάπου ἐπήγαγε. Νὰ μὴ σὲ κρατήσω,

**Ἐρσίνη.** Δὲν ἴπῃαινα πουθενά. Ἐπῃῃαινα νά περιφέρω τὴν πλῆξιν μου κάτω στὸν κῆπο. Ἄλλὰ ἔλα τώρα νά τὰ ποῦμε. (Κάθονται). Πόσα χρόνια ἀπὸ τὸ σχολεῖο, ἔ; Εἴκοσι... Μιά ζωὴ δλόκληρη.

**Βέλλα.** Ἀλήθεια. Ἐπαντρεύηκες;

**Ἐρσίνη.** Χῆρα.

**Βέλλα.** ὦ! Ὁμοιοπαθῆς.

**Ἐρσίνη.** Πῶς; καὶ σὺ;

**Βέλλα.** Σχεδόν... Διαζύγιον...

**Ἐρσίνη.** Ἀ... Πολλὰ χρόνια;

**Βέλλα.** Ἐνα ἔτος μετὰ τὸν γάμο μου. Καὶ σὺ;

**Ἐρσίνη.** Τρία ἔτη μόνον ἔζησα παντρεμένη. Τρία ἔτη βασανισμένα. Ἄρρωστος ἀπὸ τῆ πρώτῃ ἡμέρα...

**Βέλλα.** Ἐγὼ ἔνα ἔτος. Ἐπειτα ἔφυγα ἀμέσως γιὰ τὴν πατρίδα μου. Εἶναι πρώτη φορὰ ποῦ πατῶ πάλι αὐτὸ τὸ χῶμα ποῦ ἔχει τόσας ἀναμνήσεις γιὰ μένα... Εἶχα ἀνάγκη ἀπὸ λουτρά... Γεράματα, βλέπεις...

**Ἐρσίνη.** Μὴ μὲ ἀπελπίζης... Κ' ἐγὼ γιὰ λουτρά ἦλθα...

**Βέλλα.** Ὡστε δεκαπέντε χρόνια χῆρα... τὰ ὠραιότερα τῆς ζωῆς σου. Καὶ εἰς τὸ μεταξὺ;... Δὲν παρουσιάσθηκε περίστασις;... Κανένα εἰδύλλιον;...

**Ἐρσίνη.** Ὅχι... Εἶχα τόσον κακὰς ἐντυπώσεις!... Εἰδύλλιον νά... μμμ... κἀτι ἀσήμαντον... Σ' ἔνα μου ταξεῖδι εἶδα ἕνα ἀνθρωπον ποῦ μοῦ ἔκαμε ἐντύπωση...

**Βέλλα.** Καὶ δὲν τὸν ξαναεἶδες;

**Ἐρσίνη.** Ἄλλη μιὰ φορὰ, ἀλλάξαμε λίγα λόγια... Μόνο λίγα λόγια... Τίποτε παραπάνω. Καὶ σὺ;

**Βέλλα.** Τίποτα. Ἀπολύτως τίποτα.

**Ἐρσίνη.** Πῶς; Μῆπως εἶσαι ἐρωτευμένη πάντα μὲ τὸν ἄνδρα σου;

**Βέλλα** (καταιβάξει τὸ κεφάλι). Ναι. Πάντοτε.

**Ἐρσίνη.** Καὶ ἐκεῖνος;

**Βέλλα.** Δὲν ξέρω τίποτε. Δὲν τὸν ξαναεἶδα. Ἐγὼ ἔφυγα ἀμέσως μὲ τὴν μητέρα μου καὶ ἐπῃῃαμε στὴν πατρίδα μας. Ἐκεῖνος ἐπῃῃε στὸ ἐξωτερικόν. Ἐκτοτε καμμιά εἰδησις. Ἐκεῖ κάτω στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου, ποῦ εἶμαστε χωμένοι, οὔτε ἐφημερίδες δὲν βλέπουμε...

**Ἐρσίνη.** Δυστυχισμένη μου καὶ σὺ... Πῶς ἐπραγματοποιήθησαν τὰ ὠραῖα ὄνειρα ποῦ ἔκαναμε στὸ σχολεῖο!...

**Βέλλα.** Εὐτυχῶς εἶσαι καὶ σὺ ἐδῶ. Αὐτὸ τὸ ταξεῖδι μ' ἐτρόμαξε πολὺ. Ἄλλὰ τώρα ποῦ σέ εἶδα, αἰσθάνομαι κάποια ἀνακούφιση.

**Ἐρσίνη.** Τὸ ἴδιο κ' ἐγὼ. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐγωῖστῆς. Ἐκεῖνος ποῦ πονεῖ, θέλει νά αἰσθάνεται πῶς πονοῦν καὶ οἱ ἄλλοι.

(Πιασμέναις ἀπὸ τὰ χέρια μένουσιν οἰωπηλαίς).



## ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΩΗ

ΑΙ ΑΥΤΑΙ καὶ ΜΑΡΚΟΣ

**Μάρκος** (εἰσερχόμενος). Κυρία, τὸ δωμάτιόν σας εἶναι ἕτοιμον. Σὰς ἔδωκα ἕνα στὸ πλάϊ τῆς κυρίας. Ἀκριβῶς ἀπέναντι, τὸ ὄθ. (Ἐξέρχεται).

**Βέλλα** (ἐγειρομένη). Θὰ μὲ συγχωρήσης μὰ στιγμή. Εἶμαι μὲ τὸ φόρεμα τοῦ ταξειδιοῦ. Νὰ φρεσκαρισθῶ λίγο καὶ ἔρχομαι.

**Ἄρσινη**. Σὲ περιμένω. (Κάθεται εἰς τὸ τραπέζι καὶ διαβάσει. Θόρονος. Εἰσέρχονται ὁ Ὑπουργός, ὁ Βαλλόρης καὶ ὄλοι οἱ ἄλλοι).

## ΣΚΗΝΗ ΕΝΝΑΤΗ

ΟΛΟΙ ΟΙ ΑΝΩΤΕΡΩ

**Κάλβου**. Καὶ ἦτο καλὸ τὸ ταξειδί σας, κύριε Ὑπουργέ;

**Ὑπουρ.** Ὅπως ἔλα τὰ ταξειδία μὲ τὸν σιδηρόδρομο. Εἶνε τοῦ-λάχιστον κανεῖς βέβαιος ὅτι δὲν θὰ τὸν πιᾶση ἡ θάλασσα.

**Βαλλόρ.** (πρὸς τὴν κ. Πάλμα). Ὅχι δά. Εἶμαι Ἕλληγ, γεννημέ-νος ἐδῶ. Μόλις λείπω δεκαπέντε χρόνια στὸ ἐξωτερικό. Καὶ νὰ σὰς πῶ; Ἐπεθύμησα νὰ ἔλθω. Ἀλλὰ δὲν μ' ἄφινεν ἡ ἐργασία μου. Εὐτυχῶς ἔμεσολάθησαν οἱ ρευματισμοί!

**Ἄρσινη** (στρέφεται ἀποτόμως πρὸς τὸν ἤχον τῆς φωνῆς). Ἄ!

**Μάρκος**. Κύριε Ὑπουργέ, τὸ δωμάτιόν σας εἶνε ἕτοιμο... θέλετε νὰ περάσετε ν' ἀναπαυθῆτε;...

**Ὑπουρ.** Ἄ, ναί, ἔχετε δίκαιον. Κύριε Βαλλόρη, θὰ ἔλθετε;

**Βαλλόρ.** Ὅχι, ἀκόμη. Θὰ μείνω λίγο. Ἐχω τόσα χρόνια νὰ ἰδῶ ἑλληνικά βουνά, ἑλληνική θάλασσα, ἑλληνικό χρῶμα! Δὲν μοῦ κά-νει καρδιά νὰ κλεισθῶ ἀμέσως στὸ δωμάτιον.

**Ὑπουρ.** Ἐχετε δίκαιον. Ὅποσοδήποτε εἰς τὸ μεταξὺ σκεφθῆτε ὅτι σὰς εἶπα στὸ τραῖνο. Ἄν δεχθῆτε τὴν θέσιν πρέσβευς, ποῦ σὰς προτείνω, προσφέρετε ἀληθινὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν πατρίδα. Ὁ τόπος ἔχει ἀνάγκην νὰ τὸν ἀντιπροσωπεύσουν ἄνθρωποι τῆς ἀξίας σας. Εἶθε τὸ μόνον πρόσωπον, διὰ τὸ ὅποῖον δὲν θὰ ἀπαντήσωμεν ἀντίθρασιν οὔτε εἰς τοὺς πολιτικούς κύκλους οὔτε εἰς τὴν κοινὴν γνώμην. Καθηγητῆς τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου εἰς ξένον Πανεπιστήμιον, συγγραφεὺς τόσων σπουδαίων μονογραφιῶν, ἀνεξάρτητος, νέος, ἀμέτοχος πολιτικῆς...

**Βαλλόρ.** Σὰς εἶμαι εὐγνώμων, κύριε Ὑπουργέ, καὶ θὰ ἦμουν ἰδυ-χῆς ἂν μπορούσα νὰ ὑπηρετήσω τὴν πατρίδα μου. Ἀλλὰ σὰς εἶπα τί μοῦ συμβαίνει. Δὲν θέλω νὰ γίνω ἄνθρωπος κοσμικός πάλιν. Ὁ κόσμος μ' ἐνοχλεῖ. Μοῦ φέρνει ἀναμνήσεις, τὰς ὁποίας θέλω νὰ διώξω ἀπὸ τὴν ψυχὴν μου. Ὑπῆρξα ἄλλοτε εὐτυχῆς καὶ θὰ ἐξα-κολουθοῦσα νὰ εἶμαι, ἂν μία κακοκεφαλιά δὲν μ' ἔκανε ν' ἀφήσω γυναῖκα, τὴν ὁποίαν ἀγαποῦσα καὶ ἀγαπῶ ἀκόμα.

**Ὑπουρ.** Ὅποσοδήποτε σκεφθῆτε. Δὲν πέρνω γιὰ ὀριστικὴν τὴν ἄρνησιν σας. (Φεύγει. Εἰς τὸ μεταξὺ βγαίνουν σιγά-σιγά ὄλοι).

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istorik  
Restrictions apply.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ  
ΒΑΛΛΟΡΗΣ, ΟΡΣΙΝΗ

**Βαλλόρ.** (πλησιάζων τὸ τραπέζι, εἰς τὸ ὁποῖον κάθεται ἡ Ὀρσίνη). Κυρία μου, ἂν δὲν ἀπατώμαι, δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορά πού βλέπόμεθα.

**Ὀρσίνη.** Ὁχι, κύριε. Συνητηθήμεν καὶ ἄλλοτε.

**Βαλλόρ.** Ὡστε μὲ ἀναγνωρίζετε;

**Ὀρσίνη.** Μόλις σὰς εἶδα.

**Βαλλόρ.** Μοῦ φαίνεται, ὅτι συνητηθήμεν πρώτην φοράν στὴ Λωζάνη. Ἐπειτα στοῦ Ἐβιάν...

**Ὀρσίνη.** Ἀκριβῶς. Ἀλλὰ ἡ Λωζάνη δὲν ἦτον ἡ πρώτη φορά πού ἐβλεπόμεθα.

**Βαλλόρ.** Μπᾶ;

**Ὀρσίνη.** Πρὶν ἀκόμη... ἕνα βράδυ στὴ Βενετία...

**Βαλλόρ.** Στὴ Βενετία;

**Ὀρσίνη.** Ναί. Στὴν Πιατσέττα, ἐκαθήσατε ἀπέναντί μας... καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ βράδυ σὰς εἶδα καὶ ἄλλοτε σχεδὸν στὴν ἴδια θέσι.

**Βαλλόρ.** Ὁμολογῶ ὅτι...

**Ὀρσίνη.** Δὲν ἐπροσέξατε;... Μὴ στενοχωρεῖσθε... Ἐγὼ ὁμῶς ἐπρόσεξα, ὁμολογῶ, χωρὶς νὰ τὸ θέλω.

**Βαλλόρ.** Αὐτὸ μὲ κολακεῖ καὶ μὲ συγκινεῖ. Σὰς βεβαιῶ ὅτι...

**Ὀρσίνη.** Ἡ φυσιογνωμία σας μοῦ ἐνετυπώθη.

**Βαλλόρ.** Ἴσως σὰς ὠμίλησε ἡ φωνὴ τῆς πατρίδος, ἀφοῦ καὶ εἰ δύο μας ἦμεθα Ἕλληνες εἰς ξένον τόπον...

**Ὀρσίνη.** Ἴσως... Εἰς τὴν Λωζάνην ἀλλάξαμε λίγα λόγια. Ἐνόησα ὅτι δὲν μὲ εἶχετε ἰδεῖ. Ἀλλὰ δὲν σὰς τὸ εἶπα. Ἀφοῦ δὲν ἐπρόκειτο παρὰ γιὰ ὀλίγαις στιγμαῖς... Τὸ ἴδιο καὶ στοῦ Ἐβιάν, ἐφεύγετε οἱ, ὅταν ἐφθανα ἐγὼ... Τώρα ὁμῶς πού εἴμεθα ἐδῶ καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ συναντηθοῦμε πολλάκις, ἐνόμισα πῶς δὲν ἦτο ἀνάγκη πιά νὰ τὸ κρύψω, ὅτι σὰς εἶχα ξαναἰδῆ, ἐγὼ τοῦλάχιστον, πρὶν.

**Βαλλόρ.** Ὡ, σὰς εὐχαριστῶ, σὰς εὐχαριστῶ πολύ. Συγχωρήσατέ με, πού δὲν εἶχα τοῦλάχιστον τὴν ἐτοιμότητα νὰ σὰς πῶ κ' ἐγὼ ὅτι δὲν ἦτο ἡ πρώτη φορά πού σὰς εἶδα στὴ Λωζάνη...

**Ὀρσίνη.** Ἄ, ὄχι. Αὐτὸ δὲν θὰ τὸ ἤθελα. Προτιμῶ τὴν εἰλικρινεῖάν σας. Εἶνε κάπως σκληρὰ γιὰ μένα, ἀλλὰ εἶνε τοῦλάχιστον ἡ ἀλήθεια προτιμότερη ἀπὸ κάθε ψεῦδος.

**Βαλλόρ.** Καὶ θὰ μείνετε πολύ ἀκόμη ἐδῶ; Ἢ εἶχα τοῦλάχιστον τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σὰς βλέπω ἐνόσφ μὲν σ' αὐτὴν τὴν γωνίαν τῆς Ἑλλάδος;

**Ὀρσίνη.** Ἐπρόκειτο νὰ φύγω σὲ λίγαις μέραις... Ἀλλὰ μετενόησα καὶ θὰ μείνω ἀκόμη (μὲ προσελοπιωμένην εὐθυμίαν). Μὰ δὲν θὰ πᾶτε ν' ἀλλάξετε; Εἶνε ἡ ὥρα τοῦ περιπάτου. Δὲν μπορεῖτε νὰ κυρῆτε μὲ αὐτὰ τὰ φορέματα τοῦ τραπέζιου.

**Βαλλόρ.** Ἔχετε δίκαιον. Σᾶς ἀφίνω. Μὲ συγχωρεῖτε. Θὰ ξαναῖ-  
σωθοῦμε, δὲν εἶνε ἔτσι;

**Ῥοσίνη.** Χαίρετε. (Ὁ Βαλλόρος ἐξέρχεται ἀριστερᾷ).

### ΣΚΗΝΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

ΟΡΣΙΝΗ, ἔπειτα ΧΡΗΣΤΙΝΗ ΒΕΛΛΑ

**Βέλλα** (εἰσερχομένη). Ἔ! Δὲν εἶμαι κᾶπως καλλίτερα;

**Ῥοσίνη.** Εἶσαι τρέλα. Αὐτὴ ἢ τουαλέττα σου!... Ἀλλὰ δὲν  
ξεύρεις τί μοῦ συμβαίνει.

**Βέλλα.** Τί τρέχει;

**Ῥοσίνη.** Ὁ ἄνθρωπος ποῦ σοῦ εἶπα...

**Βέλλα.** Ἔ;

**Ῥοσίνη.** Ἐκεῖνος ποῦ συνήντησα κάποτε καὶ ἀλλάξαμε λίγα  
λόγια.

**Βέλλα.** Λοιπόν;

**Ῥοσίνη.** Εἶν' ἐδῶ.

**Βέλλα.** Ποιὸς εἶνε;

**Ῥοσίνη.** Δὲν ξέρω. Ἦλθε μὲ τοὺς ἄλλους ξένους πρὸ ὀλίγου  
μὲ τὸν σιδηρόδρομον.

**Βέλλα.** Καὶ τὸν εἶδες;

**Ῥοσίνη.** Πῶς δὲν τὸν εἶδα; Ἦτον ἐδῶ ὡς αὐτὴ τῆ στιγμή...

**Βέλλα.** Καὶ τί σοῦ εἶπε;

**Ῥοσίνη.** Τίποτα. Σχεδὸν τίποτα... Ψυχρὸς καὶ ἀδιάφορος. Δὲν  
ἔχει ἰδέαν ὁ ἄνθρωπος. Φαντάσου ὅτι ἐγὼ τοῦ εἶπα ὅτι τὸν εἶχα  
ἰδεῖ στὴν Βενετία καὶ αὐτὸς δὲν τὸ ἐθυμότανε διόλου... Τί φταίει  
ὁμοῦς ὁ ἄνθρωπος; Ἄν ἐγὼ μὲ μιὰ δυὸ φοραῖς ποῦ τὸν εἶδα, μὲ  
λίγα λόγια ποῦ ἀλλάξαμε... Μὲ συγχωρεῖς ποῦ θὰ σ' ἀφίσω. Αἰσθά-  
νομαι τὴν ἀνάγκη νὰ μείνω λίγο μόνη. Θὰ πάω στὸ δωμάτιόν μου.

**Βέλλα.** Νὰ ἔρθω καὶ ἐγὼ μαζί σου;

**Ῥοσίνη.** Ὅχι, ὄχι. Θέλω νὰ μείνω μόνη μου. Εἶνε καὶ τι ποῦ  
πρέπει νὰ μοῦ περάσῃ.

**Βέλλα.** Δὲν ἐπιμένω. Ὅπως θέλεις.

(τὴν συνοδεύει ὡς τὴν θύραν καὶ ἐπιστροφουσα κάθεται εἰς τὸ  
τραπέζι καὶ φυλλομετρεῖ περιοδικά).

### ΣΚΗΝΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

ΧΡΗΣΤΙΝΑ καὶ ΒΑΛΛΟΡΗΣ

**Βαλλόρ.** (εἰσερχεται, διευθύνεται πρὸς τὸ τραπέζι, ὅπου ὑπέθετε ὅτι  
θὰ εὔρισκε τὴν Ῥοσίνη. Βλέπων τὴν Χρηστίναν μένει ἄναυδος). Ἄ!

**Χρηστ.** (ἐπίσης). ὦ!

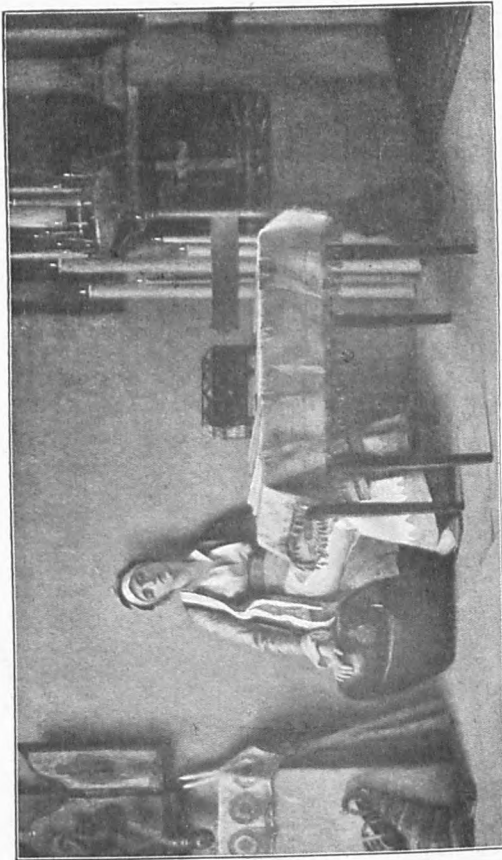
**Βαλλόρ.** (ἰδίᾳ). Ἦ Χρηστίνα! Νὰ μὲ ἐγνώρισε ἀρά γε;

**Χρηστ.** (ἰδίᾳ). Ὁ Ἡρακλῆς! Μ' ἐγνώρισε τάχα;

**Βαλλόρ.** (πλησιάζων). Κυρία, εἴμεθα ξένοι καὶ οἱ δυὸ ἐδῶ. Ἔχετε  
τὴν καλωσύνη νὰ μοῦ πῆτε τί κάνει; ὁ κόσμος ἐδῶ αὐτὴν τὴν ὥραν;

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istoril  
Restrictions apply.



ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΑ. — Η ΚΗΡΟΠΩΔΙΣ. — (Έργον Θ. Ράλλη)

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.

**Χρηστ.** Δυστυχῶς, κύριε, καὶ ἐγὼ πρὸ ὀλίγου ἦρθα καὶ δὲν ἔβρω ἀκόμα.

**Βαλλόρ.** "Α! καὶ ἔρχεσθε ἀπὸ τὰς Ἀθήνας;

**Χρηστ.** "Οχι. (Μικρὰ σιγή).

**Βαλλόρ.** Εἶνε δυσάρεστον νὰ βρίσκεται κανεὶς μόνος σ' ἓνα μέρος, εἰς τὸ ὅποιον ὁ κόσμος πηγαίνει νὰ διασκεδάσῃ. (Ἰδίᾳ). Δὲν μὲ ἐγνώρισε.

**Χρηστ.** Βεβαίως. Πολὺ δυσάρεστον. Ἀλλὰ ἐδῶ γνωρίζεται κανεὶς.

**Βαλλόρ.** "Ἐχετε δίκαιον. Ἐπειτα εἶνε τόσον ὠραῖος αὐτός ὁ τόπος!

**Χρηστ.** Ἐρχεσθε πρώτη φορά; Δὲν θὰ εἰσθε ἀπ' ἐδῶ.

**Βαλλόρ.** (Ἰδίᾳ) Δὲν μ' ἐγνώρισε. "Οχι, εἶμαι ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν.

**Χρηστ.** "Α! γιατί δὲν ἐφέρνατε τὴν οἰκογένειά σας; Δὲν ἔχετε οἰκογένειαν;

**Βαλλόρ.** "Οχι, εἶμαι μόνος στὸν κόσμο. Μιὰ μητέρα εἶχα, ἀλλὰ πέθανε κ' αὐτή.

**Χρηστ.** Μόνος!

**Βαλλόρ.** Δηλαδή δὲν ἔμουν πάντοτε μόνος. Εἶχα κ' ἐγὼ τὴν οἰκογένειά μου.

**Χρηστ.** (μὲ αὐξάνουσαν ταραχήν) "Α!

**Βαλλόρ.** Εἶνε θλιβερά ἢ ἱστορία μου. Εἶχα κ' ἐγὼ μιὰ γυναίκα, τὴν ὅποιαν ἐπῆρα μὲ ἔρωτα καὶ τὴν ἀγαποῦσα πολὺ.

**Χρηστ.** Καὶ τί ἔγινε;

**Βαλλόρ.** Δὲν ζοῦμε πλέον μαζί.

**Χρηστ.** "Ω, εἶχατε σπουδαίους λόγους ἴσως νὰ τὴν ἀφίσετε.

**Βαλλόρ.** (ζωηρῶς). "Ω, ὄχι, τί λέτε, κυρία μου! μικρά, τιποτένια πράγματα.

**Χρηστ.** Μὰ τότε; ...

**Βαλλόρ.** Νὰ σὰς ἐξηγήσω ... "Ὅταν τὴν ἐπῆρα, ἦτον κοριτσάκι ἀκόμα χαϊδεμένο, λίγο ἰδιότροπο, ἀγαθώτατο κατὰ βάθος, μὲ τὰ μικρὰ ἐλαττώματα τῆς ἡλικίας του ...

**Χρηστ.** Λοιπὸν;

**Βαλλόρ.** "Ω, σὰς βεβαιῶ. Τίποτε ἄλλο. Σὲ μιὰ στιγμή παραφορᾶς, μιὰ στιγμή μόνον, ποῦ θὰ ἐπερνοῦσε ... εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐπερνοῦσε ... σὲ μιὰ στιγμή λοιπὸν παραφορᾶς εἶπαμε τὴν τρομερὴ λέξι «θὰ χωρίσουμε» καὶ ἐχωρίσαμε. Ἐκτοτε ἔφυγα, διότι δὲν ἤθελα νὰ βλέπω ὅ,τι μοῦ ἦτον προσφιλές, ὅταν τὸ ἔβλεπα μ' ἐκείνην. Ἐζῆσα δεκαπέντε τόσα χρόνια στὸ ἐξωτερικόν, ὠρίμασε ἢ σκέψις μου εἰς τὸ μεταξῦ, εἶδα τὴν ἔχασα καὶ τώρα μετὰ δεκαπέντε χρόνια γέρος πλέον καὶ καταβεβλημένος ἦλθα ἐδῶ νὰ περάσω λίγαις ἡμέραις.

**Χρηστ.** (διακόπτει μειδιῶσα πικρῶς). Γιατρευμένος πλέον ...

**Βαλλόρ.** Γιατρευμένος ποτέ! Ὑπάρχουν πληγαὶ ποῦ δὲν θὰ εὐρεθῇ ποτὲ τὸ γιατρικόν τους ὅσας προόδους κ' ἂν κἀνῃ ἢ ἐπιστήμη ... (μακρὰ σιγή). Ἀλλὰ τί κάθομαι καὶ σὰς λέγω; (μὲ προσποιημένην εὐθυμίαν) Φαντασθῆτε, κυρία μου, ὅτι χωρὶς νὰ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σὰς γνωρίζω κἀν, σὰς ὑπεχρέωσα ν' ἀκούσετε τὴν βιογραφίαν μου. Φαντασθῆτε νὰ ἐμφανισθῇ ἔξαφνα ὁ σύζυγός σας ...

**Χρηστ.** (ιδίω). Δέν μ' ἐγνώρισε. (Μεγαλοφώνως). Δέν ὑπάρχει φό-  
θος, κύριε, νά ἐμφανισθῆ ὁ σύζυγός μου καί σᾶς εὐχαριστῶ γιά  
τήν ἐμπιστοσύνην, ποῦ μοῦ ἐδείξετε χωρίς νά μέ γνωρίζετε.

**Βαλλόρ.** Πῶς; ὁ σύζυγός σας δέν εἶνε μαζί σας;

**Χρηστ.** "Οχι. Σύζυγός μου δέν ὑπάρχει.

**Βαλλόρ.** Ἀπέθανε; Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία, ποῦ ἴσως ἔγινα...

**Χρηστ.** Δέν ὑπάρχει λόγος νά μοῦ ζητήτε συγγνώμην. Εἶχα  
κ' ἐγὼ ἄλλοτε ἓνα σύζυγον, τόν ὁποῖον ἀγαποῦσα καί τόν ὁποῖον  
δέν ἔχω πλέον.

**Βαλλόρ.** Τόν ἀφήσετε;

**Χρηστ.** Ναί.

**Βαλλόρ.** Θά εἶχετε ἴσως σπουδαίους λόγους...

**Χρηστ.** (ζωηρῶς). Σπουδαίους ὄχι. Μικρά πράγματα. "Όταν μέ  
ἐπῆρε ἦτο νεώτατος ἀκόμα, ἐγαῦστῆς, ἐλεύθερος, ἐννοῶν πρῶτα-  
πρῶτα νά ἱκανοποιήσῃ τὰς ὀρέξεις του. Παιδί, ποῦ δέν εἶχε προ-  
φθάσει ἀκόμα νά χορτάσῃ τήν νεότητά του καί ἐδυσκολεῦστο κἀπως  
νά δεχθῆ τὰ δεσμά τοῦ γάμου. Ἐγίνε μιά σκηνή, ἔπειτα ἄλλη,  
σκηναί ποῦ εἰς ὀριμώτερα μυαλά θά ἐτελείωναν εἰς μίαν συμφι-  
λίωσιν. Ἀλλά εἴμεθα παιδιά. Κ' ἐχωρίσαμε. Ἐγὼ ἔφυγα μέ τήν  
μητέρα μου εἰς ἓνα μακρυνό μας κτήμα, ποῦ δέν ἔβλεπα ἄνθρω-  
πον, διότι δέν ἦθελα νά ἰδῶ κανένα, διότι ὁ κόσμος μοῦ ἔκανε φρί-  
κην. Ἐτσι ἐπέρασαν χρόνια καί χρόνια.

**Βαλλόρ.** (Διακόπτει). Δεκαπέντε.

**Χρηστ.** Δεκαπέντε. Σήμερα ἦρθα ἐδῶ, νά περιποιηθῶ ὀλίγον τήν  
ὕγιάν τοῦ σώματός μου.

**Βαλλόρ.** Τῆς ψυχῆς σας τήν ὕγιάν θά τήν ἀνεκτίσαστε πρό πολλοῦ.

**Χρηστ.** "Οχι. Ἡ ψυχὴ μου ἔμεινε ὅπως ἦτον.

**Βαλλόρ.** (σκύβει καί τῆς παίρνει τὸ χέρι της). Χρηστίνα, ἐτιμω-  
ρηθήκαμε πολὺ καί οἱ δύο μας γιά ἓνα πείσμα παιδικό. Τώρα πειά  
δέν εἴμαστε παιδιά. Τὰ μαλλιά μου ἄσπρισαν καί τὰ δεκαπέντε  
χρόνια ποῦ ἐπέρασαν τὰ λογαριάζω τοῦλάχιστον διπλάσια γιά τῆ  
ζωή μου. "Ο,τι ἔγινε, δέν εἶνε εὐτυχῶς ἀνεπανόρθωτον. Ἐλα νά  
σδύσαμε ὅλας αὐτάς τὰς θλιβεράς ἀναμνήσεις. Ἡ ζωὴ εἶνε ἀνοι-  
χτὴ μπροστά μας ἀκόμα.

**Χρηστ.** Ἡ ζωὴ εἶνε δική μας. Δέν εἶμαι πλέον τὸ χαϊδεμένο  
κοριτσάκι ποῦ ἤξερες. Ἡ λύπη μοῦ ἐδιπλασίασε τήν ἡλικία μου.  
Ἐσχασε ὁ,τι ἔγινε καί ὁ,τι ἔχω ξεχάσει ἐγὼ πρό πολλοῦ.

(Παρατεταμένος ἐναγκαλισμός).

### ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ

Εἰσέρχεται ὁ ΥΠΟΥΡΓΟΣ καί οἱ ἄλλοι.

\*Υπουργ. \*Ω!

**Βαλλόρ.** (σηκώνεται καί λαμβάνει ἀπὸ τὸ χέρι τὴν Χρηστίαν).  
Κύριε Υπουργέ, σᾶς παρουσιάζω τήν γυναῖκα μου, τώρα δέχομαι  
νά μέ διαθέσετε ὅπως θέλετε.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.

**Υπουρ.** Κυρία μου, ὁ σύζυγός σας κάμνει αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἓνα δῶρον εἰς τὴν πατρίδα. Τῆς προσφέρει τὰ φῶτα του, τὴν ἰκανότητά του, τὸν πατριωτισμὸν του. Δὲν θὰ λησμονήσω ὅτι αὐτὸ ὀφείλεται σὲ σᾶς.

### ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Εἰσέρχεται ἡ ΟΡΣΙΝΗ

**Χρηστ.** Τζούλια. Ἔλα ἐδῶ. Ἔλα νὰ γνωρίσης τὸν ἄντρα μου.  
**Ορσίνη.** Τὸν ἄντρα σου! (αἰσθάνεται ὅτι λυγίζουν τὰ γόνατά της καὶ θέλει κἀπου νὰ στηρηχθῇ). Ἐπειτα βγάξει τὸ μαντῆλι της).

**Βαλλόρ.** (προσκλίνων). Κυρία μου!

**Χρηστ.** Μὰ τί ἔχεις; Σὺ κλαῖς.

**Ορσίνη.** Τί ἔχω; Εἴμεθα πρὶν δύο δυστυχεῖς. Τώρα μένω μόνη.  
(Ἡ Χρηστὶνα τὴν ἐναγκαλιζεται).

### ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΘΩΜΑΣ, ἔπειτα ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ἀπὸ τὴν ἄλλην θύραν

**Θωμᾶς** (πρὸς τὸν Μάρκον). Τί τρέχει ἐδῶ;

**Μάρκος.** Νά, ὁ κύριος ἐκεῖ εἶνε κύριος τῆς κυρίας. Καὶ ἡ κυρία αὐτὴ ἄρα τὸ ἔμαθε ἔβαλε τὰ κλάμματα.

**Θωμᾶς** (πρὸς τὴν Ορσίνη). Τί ἔχετε, κυρία μου, δὲν εἶμαι ἐδῶ ἐγὼ νὰ σᾶς παρηγορήσω;

**Ορσίνη.** Εὐχαριστῶ, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ με παρηγορήσετε.  
(Ἐξέρχεται βροδέως).

**Θωμᾶς.** Ὅριστε, ἡ μόνη γυναῖκα ποῦ μπορούσε νὰ μ' ἀγαπήσῃ... Χήρα... Πάσι κι' αὐτῇ. Ἄϊ! Ἄϊ! Οἱ ρευματισμοί μου.

**Μαργ.** Τί ἔχετε, κύριε Θωμᾶ; Πονεῖτε πάλι; Πέτε μου τί νὰ σᾶς κάνω νὰ σᾶς περάσῃ ὁ πόνος... Δὲν θέλω νὰ σᾶς βλέπω νὰ ὑποφέρετε.

**Θωμᾶς** (τὴν βλέπει περιπαθῶς). Ἀγαπημένο μου κοριτσάκι! Μιὰ καρδιά τῆς προκοπῆς μόνο σὲ στήθος καμαριέρας μπορεῖ νὰ τρυπώσῃ. Ἀλλὰ γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ, τὸ ξέρεις ὅτι δὲν εἶσαι ἀπλῶς νόστιμη, ἀλλὰ εἶσαι ὡραία;

**Μαργ.** Αὐτὸ δὲν μοῦ τὸ εἶχαν πῆ, κύριε, ὡς τώρα. Τί καλὸς ποῦ εἶσθε ποῦ μοῦ εἶπατε κἀτι παραπάνω ἀπὸ τοὺς ἄλλους!...

[ Α ὕ λ α ἰ α ]

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

### Βυζαντινὸν ἐπίγραμμα

«Εἰρήνη πᾶσι» λέει ὁ παλᾶς στὴν ἐκκλησιὰ ὅταν μπαίνει,  
μὰ κρύβει τὴν Εἰρήνην του στὸ σπῆτι κλειδωμένην.

(Παράφρασις)

ΙΩ. ΠΟΛΕΜΗΣ

**ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ Ο "ΗΛΙΟΣ,,  
Σ. Κ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ  
ΕΝ ΚΑΒΑΛΛΑΙ-ΕΛΛΑΣ**

Κατάστιχα, αντίγραφα ἐπιστολῶν, διπλότυπα, ἐπιστολόχαρτα, φακέλλους, τετράδια, σβουτήρια, χάρακας, στυλόχαρτα, κονδυλοφόρους, πέννες, μολυβδοκόνδυλα, χαρτιά διάφορα, μελανοδοχεία, μελάναι Gardot & Stephens, τσάντες καὶ ὅλα τὰ Σχολικὰ εἶδη καὶ τῶν Γραφείων.

**ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ** — Ἐφημερίδων καὶ Περιοδικῶν  
Ἐθνῶν, Θεσσαλονίκης καὶ Κων/πόλεως

**ΕΚΔΟΤΗΣ** — Ἐγγυρίων καὶ ξένων Ταχυδρ. Δελταρίων  
Παρακαταθήκη πλουσίας συλλογῆς

**ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ :** ΟΔΟΣ ΣΤΑΜΠΟΥ ΤΣΑΡΣΙ  
Εἰδικὸν διὰ Βιβλία, Εἰκόνας, Ἐφημερίδας Περιοδικὰ καὶ Ταχ. Δελτάρ.

**ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ  
Π. ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Ταχεῖα συγκοινωνία μεταξὺ  
**ΠΕΙΡΑΙΩΣ — ΒΟΛΟΥ — ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**  
καὶ τάνάπαλιν διὰ τοῦ θαλαμηγοῦ ἀτμοπλοίου "ΑΡΚΑΔΙΑ,,

**ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ**, ἐκάστην  
ΠΕΜΠΤΗΝ καὶ ΣΑΒΒΑΤΟΝ, 8ην μ. μ. διὰ Χαλκίδα,  
Βόλον καὶ Θεσσαλονίκην.

**ΕΚ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**, ἐκάστην  
ΤΡΙΤΗΝ καὶ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ, 10ην πρωΐας ἀκριβῶς διὰ  
Βόλον, Χαλκίδα καὶ Πειραιᾶ.

Ἄφιξις ἐκ Θεσσαλονίκης εἰς Χαλκίδα ἐντὸς 19 ὥρῶν.

Ἄφιξις ἐκ Θεσσαλονίκης εἰς Πειραιᾶ ἐντὸς 27 ὥρῶν.

Διὰ πᾶσαν ἰδιαιτέραν πληροφορίαν, σχετικὴν μὲ φορτώσεις, ναύλους, κλπ. δέον οἱ ἐνδιαφερόμενοι ν' ἀπευθύνωνται εἰς τὸ

**ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ**

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istitou  
Restrictions apply.



ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΝ, ΤΟ ΠΑΣΥΣΙΩΤΕΡΟΝ, ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΧΝΙΚΩΤΕΡΟΝ

ΜΥΡΟΠΩΛΕΙΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ



Δ. Ε. ΜΠΟΤΣΑΡΑΚΟΥ — ΑΘΗΝΑΙ, ΣΤΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ 5

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.

# ΚΟΜΜΩΤΗΡΙΟΝ ΚΑΙ ΜΥΡΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΤΟΥ "ΚΟΜΨΟΥ ΚΟΣΜΟΥ,"

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ε. ΜΠΟΤΣΑΡΑΚΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, Ὀδὸς Σταδίου — Στοὰ Ἀρσακείου 5

Τὰ ἀριστοκρατικώτερα, τὰ λεπτότερα, τὰ ἡδυπαθέστερα ἀρώματα ἔλων τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐργοστασίων ἰσπανίας ἀγνούς, ὕμεινους, αἰθερίου μύρου· πούδρας θαυμασίας, εὕρισκετε μόνον εἰς τὸ πεφημισμένον

*Μυροπωλεῖον τοῦ "Κομψοῦ Κόσμου,"*

Ἄλλ' ἰδιαιτέρως συνιστῶμεν τὰς κατωτέρω καλλυντικὰς καὶ ἐξωραϊστικὰς σκευασίας, αἵτινες κατέκτησαν — δίχως ὑπερβολὴν — διεθνή πλεον φήμην καὶ ζήτησιν.

**Η ΒΑΦΗ ΤΡΙΧΩΝ.** — Εἶνε τὸ ἐντελέστερον σύστημα διὰ τὴν σιγμαιαίαν βαφήν τῆς κόμης, τοῦ γενείου, τοῦ μύστακος.

Ἐκαστον κυτίον δρχ. 5,50. — Διὰ τὰς Ἐπαρχίας δρχ. 6,50.

**ΤΟ ΣΩΣΙΤΡΙΧΟΝ.** — Τὸ ἀληθῶς παγκοσμίου φήμης ἀντισηπτικὸν ὑγρὸν, τὸ παρασιτοκτόνον, τὸ ἐξελκείφον τὴν πιτυρίδα καὶ προλαμβάνον ἀσφαλῶς τὴν πτῶσιν τῶν τριχῶν. Ἐκαστον φιαλίδιον ἄρωματικὸν δρχ. 4. — Ἀπλοῦν δρχ. 3.

**Η ΤΡΙΧΟΘΡΕΨΙΝΗ.** — Εἰδικὴ σκευασία ἀλάνθαστος καὶ ἀκαταγώνιστος πρὸς αὐξήσιν τοῦ μύστακος καὶ ἐν γένει τῶν τριχῶν. Θεραπεύει τὴν ψαλίδιαν, ἣτις καταστρέφει τοὺς ὠραίους γυναικίους πλοκάμους καὶ τοὺς πλεον ἀρειμανίους τοῦ ἀνδρὸς μύστακος.

Ἐκαστον σωληνάριον δρχ. 1,50. — Διὰ τὰς Ἐπαρχίας δρχ. 2.

**ΒΕΡΑ ΒΙΟΛΕΤΑ.** — Ἐξοχον ἄρωμα διὰ τὴν τουαλέτταν σας καὶ τὰ μανδήλια σας. Πωλεῖται εἰς φιαλίδια καὶ κατ' ὄκαν, πρὸς δρχ. 8.

**ΚΟΛΩΝΙΑ.** — Ἀπαραμίλλου λεπτότητος διὰ τὴν τουαλέτταν σας.

Πρὸς δρχ. 4. — Ἐκλεκτῆς ποιότητος πρὸς δρχ. 6.

## ΚΟΜΜΩΤΗΡΙΟΝ

Ἡ αἰθουσα τοῦ "ΚΟΜΨΟΥ ΚΟΣΜΟΥ," περιλαμβάνει 6 πολυθρόνας, ἔχει τιμὰς προσιτὰς (δρχ. 4 τρίς τῆς ἐβδομάδος, δρχ. 6 τετράκις καὶ δρχ. 8 καθ' ἑκάστην), διακρίνεται διὰ τὴν λάμπουσάν καθαρότητα, τὴν ἐπιστημονικὴν ἀπολύμανσιν τῶν ἐργαλείων, τὴν τάξιν, τὴν καλλιτεχνικὴν καὶ ἀβροτάτην ἐργασίαν.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.



ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ  
ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ, ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ

ΚΑΙ

ΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΑΡ. ΛΑΪΟΥ

ἀριστούχου τοῦ Πολυτεχν. Ἀθηνῶν  
καὶ ἀριστούχου  
τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Μονάχου

ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 55<sup>Α</sup>

ΓΩΝΙΑΙΑ ΟΙΚΙΑ — (Πλατεῖα Καλαμιώτου)

Ὁ κ. ΑΡ. ΛΑΪΟΣ εἶνε ἀληθινὸς καλλιτέχνης τῆς  
φωτοτυπωστοιγκογραφίας

Κατέχει δικαίως τὰ σκῆπτρα τῆς ὑπεροχῆς, ὄχι μόνον διότι τὸ ἐργαστήριόν του κέκτηται μηχανήματα τέλεια, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ ἴδιος εἶνε ἀριστοῦχος δύο καλλιτεχνικῶν σχολῶν.

Δι' αὐτὸ τὰ *clichés* του τὰ ὁποῖα ἐργάζεται ὄχι ὡς δουλικὸς ἀντιγραφεὺς, ἀλλὰ ὡς δημιουργὸς καλλιτέχνης, ὑπερέχουν διὰ τὴν λεπτότητα καὶ τὴν τεχνικὴν ἀκρίβειαν, διότι γνωρίζει ὅλα τὰ μυστικὰ τῆς τέχνης.

Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει, Σμύρνη, Αἰγύπτῳ καὶ τοῖς ἄλλοις κέντροις τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐκδίδονται καὶ συγγραφεῖς οἱ θέλοντες *clichés* εἰκόνων, ἃς ἀποταθοῦν μετὰ πεποιθήσεως εἰς τὸν

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΝ ΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΟΝ

Κ. ΑΡ. ΛΑΪΟΝ

Θὰ εὔρουν τελείαν ἐκτέλεσιν τῶν παραγγελιῶν των, εἰσυνειδήτους τιμὰς καὶ προθυμίαν Εὐρωπαϊοῦ Καταστηματάρχου.



## ΤΥΠΟΙ ΚΑΙ ΣΙΛΟΥΕΤΕΣ

( Ἀπὸ τὴν μακεδονικὴν ἐκστρατείαν )

### Ο ΖΑΚΥΝΘΙΝΟΣ

Εἰνε μοιραῖον, φαίνεται, νὰ ἐνθυμίζωμεν εἰς τὰς ὁμαδικὰς μας δράσεις τὴν φαιδρὰν ποικιλίαν τοῦ χαρτίνου θιάσου τοῦ Καραγκιόζη, ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶνε ἀδύνατον νὰ λείψῃ ὁ Ζακυνθινός.

— Ἕνας ζακυνθινός — μοῦ ἔλεγε κάποτε κάποιος φίλος — εἶνε ἀπαραίτητος. Εἶνε τὸ ἀλάτι πάσης ἑλληνικῆς συγκεντρώσεως.

Πραγματικῶς· τὸ λεπτότατον καὶ εἰρωνικὸν πνεῦμα τῶν κατοίκων τῆς μυροβόλου νήσου ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἕνας φαιδρός καὶ γλυκὺς τόνος εἰς τὴν πανελληνίον ἀρμονίαν. Ἡ μακεδονικὴ ἐκστρατεία, χωρὶς τὸν Ζακυνθινόν, θὰ ἦτο κατὰ ἀχαρὶ, μονότονον καὶ βαρὺ.

Εἴχαμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν Μεραρχίαν μας τὸν Ζακυνθινόν μας. Ἦτο ὑποδεκανεὺς τοῦ πεζικοῦ. Τὸν ἀπῆλαυσα ὅταν, κουρασμένοι καὶ πεινασμένοι, ἐφθάσαμεν κατὰ τὸ σούρωμα εἰς τὸ χωριὸν Γραμματικόβο, τὸ ὁποῖον κεῖται ὀλίγον ὑψηλότερα καὶ ἀριστερώτερα ἀπὸ τοῦ χωρίου Ὀστρόβου.

Οἱ βουλγαροφῶνοι χωρικοί, ἅμα ὡς προσήγγιζεν ἡ Μεραρχία, ἐκλείσθησαν εἰς τὰ σπίτια τῶν. Ὁ ὑποδεκανεὺς, ἀγνοῶ πῶς, εἶχεν οἰκονομήσει ἕνα λάχανο, καὶ εἶχε ζωηρὰν ἐπιθυμίαν νὰ τὸ μαγειρεύσῃ. Εἶχε πέντε ἡμέρας νὰ βάλῃ κατὰ τι μαγειρευμένο εἰς τὸ στόμα του. Διηυθίνθη λοιπὸν εἰς τὴν ἀμπαρισμένην αὐλόπορταν ἐνὸς χωριατοῦσπιτου καὶ



— Ὁ ἀνοίξῃς τὸ λοιπὸ, μωρὲ γουρουνομύτη ;

ἤρχισε νὰ κτυπᾷ. Ἀπάντησις καμμία. Σιγή νεκρική. Ἐξανακτύπησε. Τίποτε. Ἐπανελάβε τὸ πείραμα· ἡ αὐτὴ σιωπὴ. Τέλος ἔχασε τὴν ὑπομονή του.

— Θ' ἀνοίξης τὸ λοιπὸ, μωρὲ γουρονομύτη; Κουρταλῶ δυὸ ὄρες! Ἐκατάλαβες πῶς κουρταλῶ δυὸ ὄρες;

Μία χονδρὴ ἀνδρική φωνὴ ἀπήντησε ἀπὸ μέσα:

— Νέμα, μωρὲ! Νέμα βόντα, νέμα κοκόσκα, νέμα χλέκ, νέμα βίνο, νέμα χίτς, μωρὲ! Ἀσκέρ τσόκ, μωρὲ, καλαμπαλίξ!..

— Τί λιές, μωρὲ γουρονομύτη! Ἄ δὰ καταλαβαίνω τί λιές...

— Νέμα, μωρὲ!

— Τί αἶμα κι' αἶμα, μωρὲ. Αἶμα νὰ σὲ κόψη ποῦ νάμπη ὁ διάολος μέσα σου! Τὸ αἶμα μας χύνουμε μεις γιὰ νὰ σὰς λευθερώσουμε. Ὡ τσόγιες, τόπος ποῦ κάνουνε καὶ πόλεμο γιὰ νὰ τὸν ἐπάρουνε! Δὲ βρῖσκεις οὔτε μιὰ παδέλα νὰ βράσης ἓνα μπρόκολο. Ἄνοιξε, μωρὲ χωριάτη, ποῦ κουρταλῶ. Ἄνοιξε, μωρὲ, ποῦ πιάνεις μὲ τὰ χέρια σου τῆς πατοῦσες

— Νέμα βόντα, νέμα χλέκ, νέμα βίνο, νέμα χίτς...

— Αἶμα νὰ σὲ κόψη, μωρὲ!..

σου καὶ ὕστερα ξεῖς τὴ μύτη σου, Γούργαρε, χωριάτη, ἄτιμε ἄνθρωπε! Ποῦ ὄθε νὰ πᾶς, μωρὲ, στὸ Τζάντε, ἔς ὅποιο χωριό, θὰ βρῆς, τζά, μία θύρα ἀνοιχτὴ καὶ μία παδέλα νὰ βράσης ἓνα λάχανο! Ἄνοιξε, μωρὲ, ποῦ ὄλο προβειές ἔχεις τσὴ ἄτζες σου, χωριάτη, προβειές δεμένες μὲ σπάους, ποῦ νάμπη ὁ διάολος μέσα σου...

Ἐπὶ τέλους ἡ πόρτα ἀνοίξε πρὸς δυστυχίαν ἐμοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχασα μίαν ἀπόλαυσιν. Ὁ Ζακυνθινός, βιαζόμενος νὰ βράση τὸ λάχανό του, ἄφησε ἡμιτελές τὸ πορτραῖτο τοῦ Μακεδόνας χωρικοῦ, τὸ ὁποῖον ἐπρομηνύετο θαυμάσιον.

Σ. ΜΕΛΑΣ

*Εἰς κάποιον κομπάζοντα  
ἐπὶ πατραγαθία*

ΣΑΝ ἤρωας κοκορεύεσαι στὴ δόξα τοῦ μπαμπᾶ σου!  
Ἀλήθεια, εἶνε ἠρωϊσμός νὰ φέρνης τ' ὄνομά σου...

ΣΑΤΑΝΑΣ



## Ο ΜΕΓΑΣ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

**Ε**ΊΤΑΝ παραμονή τοῦ Κουρμπάν-Μπαΐραμοῦ. Στὰ σουλτανικά ἀνάκτορα τοῦ Τόπ-Καπού γέγονταν μεγάλες προετοιμασίες γιὰ τὴν μεγάλη ἐπίσημη ἡμέρα τοῦ Ἰσλαμισμού, ποῦ θὰ ξημέρωνε. Τέσσερες χιλιάδες κριάρια, ἓνα κι' ἓνα, φερμένα ἀπὸ τὰ βάθρα τῆς Βουλγαρίας, τῆς Σερβίας καὶ τῆς Ἀρβανιτιάς ἐπίτηδες γιὰ ἐκείνη τὴν ἡμέρα, εἶταν μαντρωμένα στὸ Σεράϊ-Μπουρνου, καὶ πρωτ-πρωτ θὰ περνοῦσαν ὅλα ἀπὸ τὸ λεπίδι γιὰ νὰ γιορτάσῃ ἡ σουλτανικὴ Αὐλὴ κι' ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Γενιτσάρων καὶ τοῦ στόλου. Οἱ καλύτεροὶ τραγουδιστᾶδες καὶ μουσικοὶ τῆς Τουρκίας, τῆς Περσίας καὶ τῆς Ἀραπιάς, τρόφιμοι τῆς Αὐλῆς τοῦ Μεγάλου Κυρίου<sup>1</sup>, τοῦ Κυριάρχου τῶν δύο Ἠπείρων καὶ τῶν δύο θαλασσῶν<sup>2</sup> ἐγλύκαιναν μὲ τὴν φωνή τους καὶ μὲ τοὺς ἤχους τῶν ὀργάνων τους τὸν περίβολο τῶν ἀνακτόρων.

Ὁ Σουλτάν Σελίμης, μεθυσμένος ἀπὸ τὴν ἀπειρὴ δύναμη, ποῦ τοῦ ἔδινε τὸ ἔνδοξο στέμμα τοῦ Ὀσμάν, νέος ὠραῖος, κάτοχος ἀπείρων θησαυρῶν καὶ ἀντρας τῶν ὠραιότερων γυναικῶν τῆς Κιρκασίας καὶ τῆς Γεωργίας, ποιητῆς<sup>3</sup>, πολυδοξασμένος νικητῆς βασιλείων καὶ κατακτητῆς χωρῶν ἀπεράντων, ἀλλὰ καὶ ἀκαμπτος καὶ σκληρὸς ὡς σίδηρο, γι' αὐτὸ καὶ λέγονταν «*γιαβούζ*», κάθονταν σὲ χρυσοῦφαντο κόκκινο ντιβάνι, ἀκουμπισμένος σὲ μεταξένια καὶ μαργαριτοτολισμένα προσκέφαλα. Δώδεκα ἄγριοι σωματοφύ-

1. Τίτλος Grand Seigneur, ποῦ τοῦ εἶχαν δώσει οἱ βασιλεῖδες τῆς Εὐρώπης ὅλης, ἐνῶ οἱ Ἀρματωλοὶ καὶ Κλέφτες τὸν πολεμοῦσαν.

2. Ἐνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἀσιατικοὺς τίτλους τοῦ Σουλτάνου «Μπερεὶν βέ μπαχερεὶν».

3. Πολλὰ ὄμορφα λυρικά τραγούδια θεωροῦνται ὡς ἔργα αὐτοῦ τοῦ Σουλτάνου.

λακες—δῆμοι: στέκονταν δίπλα του με τὰ σπαθιά γυμνά στὰ χέρια τους, ἔξη ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά κι' ἔξη ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἔτοιμοι νὰ λειανίσουν ὅποιον στὸ παραμικρὸ νεῦμα τοῦ τρομεροῦ Κυρίου τους. "Ἐξη ὑπέρφηλοι: Ἀράπηδες τῆς Νούμη, εὐνοῦχοι, μαῦροι: σὺν τὴν πίσσα με χεῖλια χοντρά σὺν παπούτσια καὶ γυριστὰ πρὸς τὰ ἔξω, με ρουθούνια πλατυὰ, με δόντια ἄσπρα σὺν τὸ μαργαριτάρη καὶ μάτια μεγάλα κι' ἄγρια σὺν θεριοῦ, βρῖσκονταν γονατισμένοι δίπλα στὴν θύρα τῆς αἰθούσης, οἱ τρεῖς ἀπὸ τὸν ἕνα θυροστάτη κι' οἱ ἄλλοι τρεῖς ἀπὸ τὸν ἄλλο, ντυμένοι κατάσπρα ἄντεριὰ μεταξένια καὶ χρυσοκεντημένα. Δέκα πέντε-εἴκοσι παιδιὰ ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τῆς Ἀσίας, ἀμούστακα καὶ χρυσοστολισμένα, μπαινόβγαίνουν πρόθυμα καὶ χαρούμενα κι' ὑπηρετοῦσαν τὸν Μεγάλον Ἀφέντη τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσης κι' ἄλλα ἔκαιγαν πολῦτιμα ἀρώματα τῆς Ἀραβίας, ἄλλα ξεφτηλοῦσαν τοὺς δλόχρυσους καὶ πολύφωτους λύχνους καὶ πολυελαίους, ἄλλα στέκονταν με τὰ χέρια σταυρωμένα, κι' ἄλλα τὸν κερνοῦσαν τὰ πλεῖο μουκόβολα σεμπέτια τοῦ κόσμου· κι' ἀντίκρυ του τρεῖς ἀρχιτραγουδιστᾶδες, ἀπὸ τοὺς πλεῖο καλύτερους τῆς Αὐλῆς του τραγουδοῦσαν με τὴν ἀράδα ὃ ἕνας τούρκικα, ὃ ἄλλος πέρσικα κι' ὃ ἄλλος ἀράπικα, τὰ καλύτερα τραγούδια τῆς Τουρκίας, τῆς Περσίας καὶ τῆς Ἀραβίας.

Ἐξαφνα μπῆκε στὴν σουλτανική αἴθουσα ἕνας παλιὸς ἀρχιτραγουδιστῆς τοῦ Σουλτάνου, ποῦ τοῦ εἶχαν πάρει τὰ γεράματα τὴν ἀγγελική του φωνή, ἔρριξε ἕνα φοβερὸ βλέμμα πρὸς τοὺς τρεῖς ἀρχιτραγουδιστᾶδες, βλέμμα γεμάτο ἐκδίκηση, γιὰ τὴν ὑψηλὴ θέση, ποῦ τοῦ εἶχαν πάρει, κι' ὕστερα γονάτισε κι' ἔσκυψε τὸ κεφάλι κάτω, περιμένοντας νὰ λάβῃ τὴν ἄδεια νὰ μιλήσῃ στὸν τρομερὸν Σουλτάν-Γιαβοῦζ.

— Μίλα! τοῦ εἶπε αὐστηρά, ἀλλὰ καὶ με πατρικὸν τόνο ὃ Σουλτάνος. Οἱ τραγουδιστᾶδες σὴπασαν καὶ καθὲ κίνηση σταμάτησε.

— Μεγάλε Πατσιιάχ! (Ἐἶπε ὃ παλιὸς ἀρχιτραγουδιστῆς με τὰ μάτια καρφωμένα καταγῆς, γιὰτὶ δὲν ἐπιτρέπονταν τότε σὲ κανένα νὰ κυττάξῃ κατὰματα τὴν Σκιὰ τοῦ Προφήτη)<sup>1</sup>. Οἱ τρεῖς καλύτεροι τραγουδιστᾶδες σου, πῶχεις αὐτὴν τὴν στιγμὴ μπροστὰ σου, γιὰ νὰ σὲ διασκεδάξουν, εἶναι μποῦφοι, κουκουδάγιες καὶ γκιώνηδες μπροστὰ σ' ἕναν γκιαούρη τραγουδιστῆ, ποῦ εἶναι πρωτοφάλης στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ τιποτένιου Πατριαρχείου τῶν Συκυορωμιῶν. Σήμερα γυρίζοντας ἀπὸ τὸ ἱερὸ τζαμί τοῦ Ἐγιοῦπ, ποῦ πῆγα νὰ προσκυνήσω, τὸν ἄκουσα νὰ τραγουδᾷ μέσα σ' ἕνα κρασοπουλεῖο στὸν Μπαλατᾶ καὶ λίγωσα ἀπὸ τὴν γλυκάδα τῆς φωνῆς του καὶ τῆς ἁρμονίας του. Κι' ἐγὼ ὃ ταπεινότατος δοῦλός σου, Πατσιιάχη μου, ἂν εἶχα τὴν φωνή, ποῦ με στόλιζε στὰ νεῖατά μου, δὲν θὰ εἴμουν μπροστὰ του παρὰ ὃ,τι μπορεῖ νᾶνα ὃ κόσουφας μπροστὰ στὸ ἀηδόνι. Λέγω ἀλήθεια!

Ὁ φοβερὸς Σουλτάνος, ποῦχε στὰ χέρια του, σὺν παιγνίδι, τὴν

1. Τίτλος ἀπὸ τοὺς πολλοὺς τοῦ Σουλτάνου.



ζωή, τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσία ὄλων τῶν ὑπηκόων του, κι' ἔτρεμαν οἱ Πρεσβευτᾶδες τῆς Βενετίας μπροστά του, εἶπε :

— Νὰ φερθῆ μπροστά μου αὐτός ὁ γκιαούρης ζωντανός ἢ πεθαμμένος !

Ὅλοι ἐκλιναν τὰ κεφάλια σ' ἔνδειξη σεβασμοῦ πρὸς τὴν σουλτανικὴ διαταγὴν, ποῦ εἶναι πάντα ἱερὴ καὶ σεβαστὴ (ἔμρ-οῦ-φιρμάν) κι' ἀμέσως ἀρμόδιος ἐκτελεστῆς ξεκίνησε γιὰ τὸ ἑλληνικὸ Πατριαρχεῖο μὲ σαράντα γενιτσάρους, γιὰ νὰ φέρῃ τὸν Πρωτοφάλη, τὸν πολυφημισμένο Νικόλαο.

Διαταγὴ σουλτανικὴ καὶ τὰ σκυλιὰ δεμένα...

\* \*

Δὲν εἶχε περάσει μιὰ ὥρα κι' ὁ Πρωτοφάλης Νικόλαος εἶταν μπροστά στὸν Σουλτάνο, περίφοβος καὶ τρεμάμενος καὶ μὴ γνωρίζοντας τῆς ὑψηλῆς τιμῆς ἢ τῆς φοβερᾶς καταδίκης, ποῦ τὸν εἶχε φέρεϊ ἐκεῖ.

Ὁ Σουλτάνος πρόσταξε τὸν τούρκο ἀρχιτραγουδιστὴ νὰ τραγουδήσῃ, κι' ὁ τούρκος ἀρχιτραγουδιστής, περήφανος γιὰ τὴν τέχνην του τραγούδησε τὸ πλεῖο γλυκὸ τούρκικο τραγούδι του, μ' ὅλη τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς του καὶ τῆς τέχνης του — κι' εἶταν ἀληθινὰ μεγάλος τεχνίτης.

Ὅλοι κυττάχτηκαν συναμεταξύ τους, σωματοφύλακες, ὑπηρέτες, εὐνοῦχοι, κι' ὅσοι ἄλλοι βρισκόνταν στὸν διάδρομο τῆς θύρας τῆς σουλτανικῆς αἰθουσας κι' ἀποροῦσαν πῶς θὰ μπορούσε νὰ βρεθῆ ἄλλος τραγουδιστής στὸν κόσμον — καὶ μάλιστα γκιαούρης — νὰ τραγουδήσῃ καλύτερα ἀπ' αὐτόν, καὶ μόνος ὁ καταδότης παλιός ἀρχιτραγουδιστής περίμενε μὲ χαρὰ νὰ δῶσῃ ὁ Σουλτάνος τὸ πρόσταγμα καὶ στὸν Πρωτοφάλη Νικόλαο.

Τελειώνοντας ὁ τούρκος ἀρχιτραγουδιστής τὸ τραγούδι του, ὁ Σουλτάνος πρόσταξε τὸν Πρωτοφάλη Νικόλαο νὰ τραγουδήσῃ κι' αὐτός τὸ ἴδιο τούρκικο τραγούδι.

Διαταγὴ σουλτανικὴ καὶ τὰ σκυλιὰ δεμένα...

Ὁ Πρωτοφάλης Νικόλαος ἄρχισε νὰ τραγουδᾷ τὸ ἴδιο τὸ τραγούδι. Ἄλλὰ πῶς τὸ τραγούδησε! Τί φωνή, τί ἀρμονία, τί γλύκα! Ὁ Σουλτάνος μέθυσε ἀπὸ τὸ ἀγγελικὸ τραγούδιμα τοῦ Ἑλληνα τραγουδιστῆ κι' ἀπάνω στὸν ἐνθουσιασμό του ἔκανε ἕνα νεῦμα πρὸς τὸν σιμώτερό του δήμιον καὶ τὸ κεφάλι τοῦ τούρκου ἀρχιτραγουδιστῆ χωρίστηκε ἀπὸ τὸ κορμί του καὶ τὰ δύο μαζὶ — κεφάλι καὶ κορμί — πετάχτηκαν ἀπὸ τὸ παραθύρι τῆς σουλτανικῆς αἰθουσας μισοζώντανα ἀκόμα, ἔξω σὰν σκύδαλα!

Ἔστερα ὁ Σουλτάνος πρόσταξε καὶ τὸν πέρον ἀρχιτραγουδιστὴ νὰ τραγουδήσῃ κι' αὐτός, κι' ὁ πέρον ἀρχιτραγουδιστής, περήφανος γιὰ τὴν τέχνην του τραγούδησε τὸ πλεῖο γλυκὸ περσικὸ τραγούδι του μ' ὅλη τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς του καὶ τῆς τέχνης του — κι' εἶταν ἀληθινὰ μεγάλος τεχνίτης.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.



"Ολοι κυττάχτηκαν πάλε συναμεταξύ τους, σωματοφύλακες, υπηρέτες, ευνούχοι, κι' ὅσοι ἄλλοι βρισκόνταν στὸν διάδρομο τῆς θύρας τῆς σουλτανικῆς αἴθουσας, κι' ἀποροῦσαν πάλε πῶς θὰ μπορούσε νὰ βρεθῆ ἄλλος τραγουδιστὴς στὸν κόσμο, — καὶ μάλιστα γκισαούρης — νὰ τραγουδήσῃ καλύτερα ἀπ' αὐτόν καὶ μόνος ὁ καταδότης παλιὸς ἀρχιτραγουδιστὴς περίμενε μὲ χαρὰ νὰ δώσῃ ὁ Σουλτάνος τὸ πρόσταγμα καὶ στὸν Πρωτοφάλη Νικόλαο.

Τελειώνοντας κι' ὁ πέρσης ἀρχιτραγουδιστὴς τὸ τραγούδι του, ὁ Σουλτάνος πρόσταξε καὶ τὸν Πρωτοφάλη Νικόλαο νὰ τραγουδήσῃ κι' αὐτὸς τὸ ἴδιο πέρσικο τραγούδι.

Διαταγὴ σουλτανικὴ καὶ τὰ σκυλιὰ δεμένα.

Ὁ Πρωτοφάλης Νικόλαος ἄρχισε νὰ τραγουδᾷ τὸ ἴδιο πέρσικο τραγούδι. Ἄλλὰ πῶς τὸ τραγούδησε! Τί φωνή, τί ἄρμονία, τί γλύκα! Ὁ Σουλτάνος μέθυσε πάλε ἀπὸ τὸ ἀγγελικὸ τραγούδι τοῦ Ἑλληνα τραγουδιστῆ κι' ἀπάνω στὸν ἐνθουσιασμό του ἔκανε ἓνα νεῦμα στὸν σιμώτερό του δῆμιο καὶ τὸ κεφάλι τοῦ πέρσης ἀρχιτραγουδιστῆ χωρίστηκε ἀπὸ τὸ κορμί του, καὶ τὰ δυὸ μαζί πάλε — κεφάλι καὶ κορμί — πετάχτηκαν μισοζώντανα ἀκόμα, ἀπὸ τὸ παράθυρο τῆς σουλτανικῆς αἴθουσας ἔξω, σὰν σκύβαλα, καὶ πῆγαν νὰ βροῦν τὸν τούρκο ἀρχιτραγουδιστῆ.

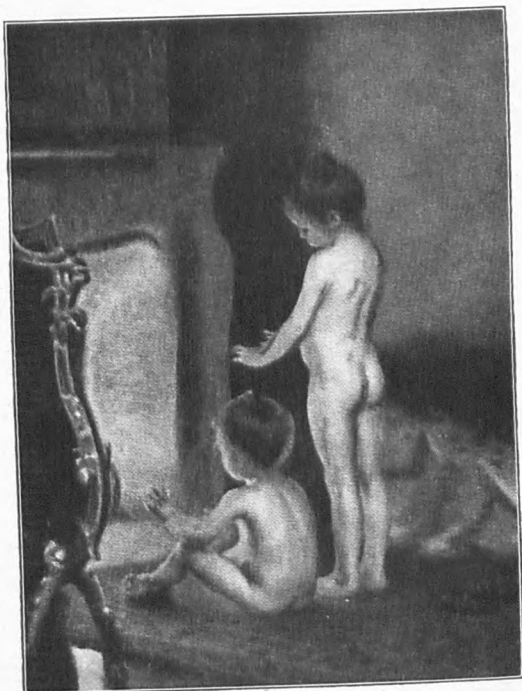
Τέλος ὁ Σουλτάνος πρόσταξε καὶ τὸν ἀράπη ἀρχιτραγουδιστῆ νὰ τραγουδήσῃ κι' αὐτὸς, κι' ὁ ἀράπης ἀρχιτραγουδιστὴς, περήφανος γιὰ τὴ τέχνη του, τραγούδησε τὸ πλεῖο γλυκὸ του, — κι' εἶταν κι' αὐτὸς ἀληθινὰ μεγάλος τεχνίτης. "Ολοι κυττάχτηκαν πάλε συναμεταξύ τους, σωματοφύλακες, υπηρέτες, ευνούχοι, κι' ὅσοι βρισκόνταν στὸν διάδρομο τῆς σουλτανικῆς αἴθουσας κι' ἀποροῦσαν πάλε, πῶς θὰ μπορούσε νὰ βρεθῆ ἄλλος τραγουδιστὴς στὸν κόσμο — καὶ μάλιστα γκισαούρης — νὰ τραγουδήσῃ καλύτερα ἀπ' αὐτόν καὶ μόνος ὁ καταδότης παλιὸς ἀρχιτραγουδιστὴς περίμενε μὲ χαρὰ νὰ δώσῃ ὁ Σουλτάνος τὸ πρόσταγμα καὶ στὸν Πρωτοφάλη Νικόλαο.

Τελειώνοντας κι' ὁ ἀράπης ἀρχιτραγουδιστὴς τὸ τραγούδι του, ὁ Σουλτάνος πρόσταξε καὶ τὸν Πρωτοφάλη Νικόλαο νὰ τραγουδήσῃ τὸ ἴδιο ἀράπικο τραγούδι.

Ὁ Πρωτοφάλης Νικόλαος ἄρχισε νὰ τραγουδᾷ τὸ ἴδιο ἀράπικο τραγούδι. Ἄλλὰ πῶς τὸ τραγούδησε! Τί φωνή, τί ἄρμονία, τί γλύκα! Ὁ Σουλτάνος μέθυσε πάλε ἀπὸ τ' ἀγγελικὸ τραγούδι τοῦ Ἑλληνα τραγουδιστῆ, κι' ἀπάνω στὸν ἐνθουσιασμό του ἔκανε ἓνα νεῦμα στὸν σιμώτερό του δῆμιο καὶ τὸ κεφάλι τοῦ ἀράπη τοῦ ἀρχιτραγουδιστῆ χωρίστηκε ἀπὸ τὸ κορμί του, καὶ τὰ δυὸ μαζί — κεφάλι καὶ κορμί — πετάχτηκαν, μισοζώντανα ἀκόμα, ἀπὸ τὸ παράθυρο τῆς σουλτανικῆς αἴθουσας ἔξω, σὰν σκύβαλα, καὶ πῆγαν νὰ βροῦν τοὺς ἄλλους δυὸ ἀρχιτραγουδιστάδες.

Σ' ἄλλο νεῦμα τοῦ Σουλτάνου, ὁ ἀρχιενδυματοφύλακος (ἐσπαπ-τζίμπασης) ἔφερε ἓνα μεταξένιο καὶ χρυσοκεντημένο καφτάνι κι' ἔγυρσε τὸν Πρωτοφάλη Νικόλαο, τὸν νικητὴ τῶν τριῶν ἀρχι-

ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΤΕΧΝΗΝ



ΜΕΤΑ ΤΟ ΛΟΥΤΡΟΝ  
(\*Έργον τοῦ Ροῦλ)

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothefirio Dimosias Istori  
Restrictions apply.

τραγουδιστάδων τοῦ σουλτανικοῦ σεραγιῶ, κι' ἔτσι διωρίστηκε αὐτός ἀρχιτραγουδιστής με ἀπόλυτη ἐξουσία σ' ὄλους τοὺς ἄλλους τραγουδιστάδες καὶ μουσικοὺς ποὺ βρισκόνταν μέσα στὸ σεράγι.

Μήνες ἀκέρειους ὁ Πρωτοφάλης Νικόλαος εἶταν τὸ καμάρι τοῦ Σουλτάν Σελίμ, ποὺ δὲν μπορούσε νὰ ζήσῃ, ἂν δὲν εἶχε μαζί του τὸν "Ἑλληνα τραγουδιστή. Τὸν ἔπαιρνε μαζί του κι' ὅταν ἀκόμα πῆγαινε στοὺς πολέμους κι' ἔλειπε καιρὸν ἀπὸ τὴν Πόλη. "Ἀλλὰ τί τὰ θέλεις" ὅποιος πολυζυγώνει στὴ φωτιά, καίγεται" κι' ὅποιος δευλεύει Τοῦρκο, χάνεται.

\* \*

Μιά βραδυά, ποὺ διασκεδάζε ὁ Σουλτάνος σὰν ἐπίγειος θεός κι' εἶχε τὸν Πρωτοφάλη Νικόλαο, ποὺ τοῦ τραγουδοῦσε ἕναν θεσπέσιον ἀμανέ, ἦρθε ὁ Σιεχουλισλιάμης με τὸν Μέγαν Βεζύρη νὰ τοῦ ὑποβάλουν κάποια σπουδαία ὑπόθεση τοῦ Κράτους. "Ὁ Σιεχουλισλιάμης εἶταν νεοδιωρισμένος καὶ πρώτη φορά ἄκουε τὸν Πρωτοφάλη Νικόλαο νὰ τραγουδά, κι' ὅταν ἔμαθε πῶς δὲν εἶταν μουσουλμᾶνος, ἀλλὰ γκιαούρης "Ἑλληνας, ξεφώνησε με πόνο :

— Αὐτός ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ γένη μουσουλμᾶνος, γιατί εἶναι κριμα νὰ πάη ἡ ψυχὴ του χαμένη.

Καὶ πρότεινε στὸν Σουλτάνο τὴν ἐξωμοσία του.

"Ὁ Σουλτάνος, ποὺ δὲν τὸ εἶχε σκεφτῆ καθόλου ὡς τὰ τότε αὐτὸ τὸ πράγμα, τὸ ἦρε σωστὸ καὶ δικηο καὶ προσκάλεσε μπροστά του τὸν "Ἑλληνα ἀρχιτραγουδιστή καὶ τοῦ εἶπε :

— Σ' ἀγαπῶ καὶ δὲν θέλω νὰ πάη ἡ ψυχὴ σου χαμένη. Θέλω νὰ γένης μουσουλμᾶνος.

Διαταγὴ σουλτανικὴ καὶ τὰ σκυλιὰ δεμένα.

Σὰν ἀστραπή ἔπεσε στὸ κεφάλι τοῦ δυστυχισμένου Πρωτοφάλη ἡ σουλτανικὴ ἀπαίτηση. "Ἄν ἀρνιῶνταν ν' ἀλλάξῃ τὴν πίστη του, τὸ πλεῖο βέβαιο ποὺ θὰ τὸν περίμενε εἶταν νὰ χωριστῇ τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὸ κορμί του, καὶ τὰ δυὸ μαζί — κεφάλι καὶ κορμί — νὰ πεταχτοῦν ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο τῆς σουλτανικῆς αἰθουσας, σὰν σκύδαλα, καὶ νὰ πᾶν νὰ βροῦν τοὺς προκατόχους του τραγουδιστάδες : τὸν Τοῦρκο, τὸν Πέρση καὶ τὸν "Αράπη" ἂν παραδέχονταν ν' ἀλλαξοπιστήσῃ, τότε ἔχανε μιὰ γιὰ πάντα καὶ τὸ ἔθνος του καὶ τὴν ψυχὴ του. Σκέφτηκε γιὰ μιὰ στιγμή κι' ἀπάντησε στὸν Σουλτάνο :

— Μεγάλε μου Σουλτάνε! Κύριε τῆς ζωῆς μου καὶ τῶν ὑπαρχόντων μου! "Ἄν τὸ ἀπαιτεῖς ν' ἀλλάξω τὴν πίστη μου, δὲν μπορῶ ν' ἀντισταθῶ στὸ θέλημά σου τὸ παντοδύναμο. Σὲ ἱκετεύω ν' ἀκούσῃς κι' ἐμένα τοῦ μυρμηγκιοῦ σου μιὰ μικρὴ παρακάλια.

— Πέ, τοῦ εἶπε ὁ Σουλτάνος, τ' εἶναι ἡ παρακάλια σου.

— Νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ ζήσω χριστιανός ὡς τὸ μέγα Πάσχα, κι' ἔπειτα κόψε με, ἂν δὲν θελήσω νὰ γέινω μουσουλμᾶνος.

Ἀέχομα τὴν παρακάλια σου.

Είπε ὁ Σουλτάνος κι' ἀπὸ τὰ τότε δέκα γενήτσαροι ἀκολουθοῦσαν παντοῦ τὸν Ἑλλήνα τραγουδιστή, γιὰ νὰ μὴν φύγη εἰτε στεριάς, εἰτε τοῦ πελάγους.

\* \* \*

Τέλος πέρασε ὁ καιρὸς κι' ἦρθε τὸ μέγα Πάσχα. Ὁ Πρωτοφάλης Νικόλαος ἔφαλε γιὰ ὑστερνή φορά στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐξωμολογήθηκε, μετᾶλαβε τ' ἄχραντα μυστήρια, φίλησε τὸ χέρι τοῦ Πατριάρχου, κι' ἔλαβε τὴν εὐλογία του, πῆγε στὸ σπίτι του μὲ τὴν γυναῖκα του καὶ μὲ τὰ παιδιὰ του, εὐθυμος καὶ χαρωπός, σὰν νὰ μὴ τοῦ μέλλονταν τίποτε, ἔφαγε κόκκινα ἀυγά κι' ἀρνὶ ψητό, κοιμήθηκε καὶ θυὸ - τρεῖς ὥρες καὶ τὸ πρῶτ' ὀρθήξε γιὰ τὰ σουλτανικὰ σερᾶγια, ὅπου τὸν περιέμενε ὁ διαταγμένος χότζας νὰ τὸν τουρκέψη.

Ἡ τελετὴ τοῦ σουνειοῦ ἔγινε μ' ὄλην τὴν τάξη κι' ὄλους τοὺς κανόνες κι' ὁ Νικόλαος ὁ Πρωτοφάλης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὠνομάστηκε Μεχμέτης.

Ὁ Σουλτάνος τὸν ἐκάλεσε νὰ παρουσιαστῇ μπροστά του καὶ τὸν εὐχίθηκε νὰ ζήσει χρόνια πολλὰ καὶ καλὸς μουσουλμᾶνος. Τότε ὁ καινούργιος Μεχμέτης παρακάλεσε τὸν Σουλτάνο νὰ τὸν διορίσῃ μουεζίνη τῆς Ἁγιά Σοφιάς καὶ ν' ἀναβῇ τὴν ἴδια μέρα στὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ τέσσερα τζαμίᾶ τῆς καὶ νὰ ἐκφωνήσῃ τὸ μουσουλμανικὸ κήρυγμα: «Ἀλλάχ ἡκμπέρ».

Ὁ Σουλτάνος εὐχαριστήθηκε πολὺ ἀπὸ τὴν πρόταση τοῦ ἀρχιτραγουδιστῆ του κι' ἀμέσως διάταξε νὰ μαζευτῇ τὸ μεσημέρι στὴν Ἁγιά Σοφιά ὅλος ὁ μουσουλμανικὸς λαὸς τῆς Πόλης, γιὰ ν' ἀκούσουν τὸν ἀγγελόφωνο καινούργιο μουεζίνη.

Στὴν διαταγμένη ὥρα ἡ Ἁγιά Σοφιά κι' οἱ πλατεῖές τῆς, κι' οἱ δρόμοι τῆς εἶχαν γεμίσει ἀπὸ κόσμο. Ὁ Σουλτάνος, καθάλλα στ' ἄλογό του μὲ τὸν Σιεχουλισλιάμη, τὸν μέγαν βεζύρη καὶ πλῆθος ἀξιωματικὸς εἶταν στὴν Αὐλὴ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησιαῆς, μιά φορά καὶ περιέμενε νὰ φανῇ ἀπάνω στὸν μιναρέ ὁ καινούργιος μουεζίνης, ὁ καινούργιος Μεχμέτης. Ὅλων τὰ μάτια εἶταν καρφωμένα στὸν πρῶτον δεξιὸν μιναρέ, ἀπ' ὅπουθεν θὰ φαίνονταν. Τέλος, νὰ τος, φάνηκε!... Ὁ κόσμος ἐτέντωσε τ' αὐτιά του ν' ἀκούσῃ τὸν πολυφημισμένον ἀρχιτραγουδιστῆ τῶν σουλτανικῶν σεραιῶν. Ὁ καινούργιος μουεζίνης ἄρχισε νὰ ψάλλῃ ἀπὸ τὴν κορφὴ τοῦ μιναρέ...

— «Ἀλλάχ ἡκμπέρ! Ἀλλάχ ἡκμπέρ! Ἀλλάχ ἡκμπέρ! Ἰσᾶ ρεσοῦλ - οὐλ - λάχ!»

(«Ὁ Θεὸς εἶναι μέγας! Ὁ Θεὸς εἶναι μέγας! Ὁ Θεὸς εἶναι μέγας. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ!»)

Τὰ μουσουλμανικὰ πλήθη κάτω τοῦ ἐλύσειαξαν ἀπὸ ἀγανάκτηση καὶ φώναξαν:

— Θάνατος! Θάνατος στὸν Γιακούρ!

Κι' ὠρομησαν πολλοὶ ν' ἀναβροῦν στὸν μιναρέ νὰ τὸν πιάσουν,

ἀλλ' ὁ Πρωτοφάλτης Νικόλαος, εἶχε προλάβει νὰ κλείσῃ γερὰ τὴν θύρα τοῦ μιναρῆ, κι' ἀτάραχος κι' ἔτοιμος ν' ἀποθάνῃ σὰν ἀληθινὸς χριστιανὸς καὶ σὰν ἀληθινὸς Ἑλληνας, ἄρχισε νὰ ψάλλῃ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» :

— «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θανάτου πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶν ἁριστάμενος».

Καὶ πρὶν οἱ Τοῦρκοι σπάσουν τὴν θύρα κι' ἀναιδοῦν γιὰ νὰ τὸν πιάσουν, ἐκεῖνος ἐπήδηξε ἀπ' ἐπάνω ἀπὸ τὸν μιναρῆ καὶ τὸ πτώμα του ἔπεσε μπροστὰ στὸν Σουλτάνο!

Αἰωνία του ἡ μνήμη!

X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟΥ ΠΑΛΗΚΑΡΙΟΥ Ο ΧΑΜΟΣ

ΧΑΡΑ σὶ τὸ νὸ τὸν καλονὸ καβάλλα σ' ὄριον ἄτι,  
 ποὺ γιὰ τῆς Δόξας ξεκινάει τ' ἀστραφτερὸ παλάτι.  
 Στὸ δρόμο του μαῦρες στεριῆς μὲ δράκους καὶ μὲ λάμιες  
 καὶ ποταμιῶνε γάργαρα νερά, μονιὰ τοῦ χάρον.  
 Σουρίζουν βόλια ἀνίδωτα καὶ σιεῖται ἡ γις σὶ τὸ βρόντο  
 τῶν κανονιῶν καὶ πέφτουνε σωροὶ τὰ παληκάρια,  
 καὶ τὰ κοράκια κρώζουνε καὶ χαμηλὰ πετᾶνε.  
 Χαρὰ σὶ τὸ π' ἀδείλιματος σιοῦ πόθον τ' ὄριον ἄτι,  
 φτάνει καὶ κρούει περὶ φανος σιῆς Δόξας τὸ παλάτι.  
 Φίδι τὸ βόλι ὠρέχτηκε τοῦ μορφοιοῦ τὰ νῶτα,  
 καὶ τὰ σωριάζει ὀρητικὰ σὶ τὸ ρηγικὸ κατώφλι.  
 Κ' ἡ πόρτα ἡ μαλαμόπορτα τρίζει, βογγάει κι' ἀνοίγει  
 καὶ μύρια φῶτα—Ὀνειράτα—νὰ τὸν δεχιοῦν τοῦ στέλνει  
 Τῇ Δόξῃ ὁ νὸς παντρεύεται κ' οἱ διαλεχτοὶ γιορτάστε,  
 ἀνάριτε κόκκινα κερὰ ἀπ' τὴν κρυφή του φλόγα  
 καὶ τραγουδώντας φέγγετε ὅθε γοργοὶ περάστε.  
 Πλοῦσιο τὸ γαῖμα μὰ κρασί ξεχύνεται καὶ βάφει  
 τὸ σκαλοπάτι ποὺ ἀκριβὸ λαμπραίνει τὸ χρυσάφι.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ



Πολεμικαὶ εἰκόνες. — Τουρκαλβανοὶ εἰς Φιλιππιάδα

ΜΕΓΑΛΑ ΧΡΟΝΙΑ

## Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΚΛΕΦΤΗΣ

Ὁ ἥλιος ἦτανε ψηλά ἀπὸ τὸ βουνὸ τρία ντουφέκια, κι' ἀρχίζε ἡ μέρα νὰ πυρώνη — πῦρα τοῦ Θεριστῆ. Κι' ὁ σκοτωμένος Καπετάνος τῶν Κλεφτῶν, ὁ ξακουστός ὁ Τάνταλος, σαράντα χρόνια Κλέφτης, κοίτονταν ἀπ' τὴν αὐγὴ, στὸν ἥλιο ἀνάσκελα, κι' οἱ μυῖγες τὸν περιπετοῦσαν. Κι' ὅμως ὁ φονιάς ὁ σύντροφος, ἀπ' τὴν αὐγὴ χαράματα, ποῦ τοῦστειλε τ' ἀσημιωμένο βόλι και τὸν ἔσβυσε, τρέμει ἀκόμα και δὲ θέλει νεκρὸ νὰ τὸν παραδεχτῆ, τὸν Τάνταλο.

Τρέμει σὰ νὰ τὸν ἔπιασε τὸ κοῦο τοῦ θανάτου. \*Ἄδειο τὸ ντουφέκι, στά χέρια του ἔχει λησμονηθῆ. Νομίζει ἀκόμα πῶς μπορεῖ ὁ Τάνταλος ν' ἀναστηθῆ. Παίρνει μικρὰ λιθάρια και τοῦ οἶχνει. Τοῦ φωνάζει μὲ πνιχτὴ φωνή.

— Καπετάνε! τοῦ φωνάζει, δὲν ἀκοῦς; \*Ἐγὼ εἶμαι, ὁ Μεϊντάνης... Σήκου! \*Ἀκοῦς; \*Ἐγὼ εἶμαι, ὁ σύντροφός σου, τὸ Ψοφίμι, ἔτσι, δὲ μ' ἔλεγες; \*Ἐγὼ εἶμαι!

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Ist  
Restrictions apply.

Ἄφινει τὸ ντουφεκί κατά γῆς. Σιγά, βγάνει καὶ τ' ἄλλα τ' ἄρματα. Ξεσκοῦφωτος, σέρονται μὲ τὰ τέσσερα πρὸς τὸ νεκρὸ. Εἰν' ἔτοιμος, ὄχι πειὰ νὰ χτυπήσῃ, ἀλλὰ νὰ φύγῃ σὰ λαγός, μὲ πρῶτο κίνημα.

Ναί, τώρα εἶναι νεκρὸς ὁ Τάνταλος, καὶ τὸ πιστεύει. Ὅμως καμμιά χαρὰ δὲ δείχνει ἢ ὄρη του. Ἀναστενάζει τρίςοβαθα. Κ' εἶτε ἀπ' τὸ φόβο ποῦ λυτρώθηκε, εἶτε ἀπ' ἀργὸ συμπόνεμα, μοιάζει νὰ μέρωσε καὶ νὰ ξαστέρωσε ἢ ψυχὴ του. Γονατιστός, μιλεῖ γλυκὰ καὶ ταπεινὰ στὸ λείψανο· κ' ἔχει πολλὰ νὰ πῆ μαζὶ του. Κ' ἔχει νὰ πῆ τὸν πόνο του κλαυτὰ, μὲ μιὰ φωνὴ σπασμένη, καὶ νὰ τραγουδήσῃ μοιρολογιαστά.

— Καπετάνε!.. αἰ, γέρο Μῆτσο Τάνταλε, σταυροπατέρα! «Τὰ παληκάρια τὰ καλὰ συντρόφοι τὰ σκοτώνουν» — ποῖς τὰ φταίει αὐτὰ; «Μῆτσο μου, κάτσε φρόνιμα σὰν καπετάνος ποῦσαι· μὴν τὰ μαλλώνεις τὰ παιδιὰ, τὸν κόπο μὴν τοὺς παίρνεις, κ' ἔβαλαν τὴν κακὴ βουλή...» Βάλθηκες νὰ φᾶς τὰ παληκάρια σου, ἕνα-ἕνα... Θέλησες νὰ φᾶς κ' ἐμένα... «Ὁ γέρο Τόσκας λύσσαξες καὶ τρώει τὰ παληκάρια...» Ἐγὼ τί σοῦφταῖξα; Πολεμήσαμε καὶ χαλαστήχαμε, σοῦ εἶπα. Πάει ὁ καιρὸς τοῦ Τούρκου. Πέρασε ὁ μετῆς κ' ὁ ἀγᾶς. Πέθανε κ' ὁ ντερβέναγας. Ἡρθ' ὁ ἀνακριτῆς, ὁ σαγγελεάς. Ἡρθ' ὁ Κακογιάννης ὁ λοχαγός! Πόλεμος ἀπ' τὸ χάραμα, ὀλημερίς... Χωρὶς ψωμί, χωρὶς νερό... «Τ' εἶν' τὸ κακὸ ποῦ πάθαμεν ἐμεῖς οἱ μαῦροι Κλέφτες...» Πόλεμος ὡς τὸ βράδυ, καὶ σκοτώμενοι οἱ πλειότεροι... «Ἀνάρι! ἀνάρι ἀνάρι τᾶροῖξαν οἱ Κλέφτες τὰ ντουφεκία, γιὰτ' εἶν' οἱ μαῦροι λιγοστοί...» Μᾶς πήρανε μὲ τὸ γιροῦσι... μονάχα οἱ δυὸ γλυτώσαμε. Κι' ἄρχισε τὸ κνηγι, μὲ τὸν Κακογιάννη ἀπὸ κοντά. Τρεῖς μῆνες δὲ μᾶς ἄφησε νὰ πάρουμε πνοή. Τὸ μάτι μας ὕπνο δὲν εἶδε... Ψωμί, νερό σταλιά... Γιόμισ' ὁ τόπος παγανιές, κ' ὁ Κακογιάννης τὸ σκυλί ἀπὸ πίσω μας. Καρτέρια στὸ νερό, σὲ κάθε στάνη. Πιασμένα ὄλα τὰ διάσελα. Ἀπὸ τὴν Παλιοβούνα στ' Ἀγραφα... «Τριῶν μερῶν περπατησιὰ τὴν ζάναμε μιὰ νύχτα». Ἐδῶ, ἐκεῖ μᾶς ἔχει ὁ Κακογιάννης, ἔλπιζε νὰ μὴ γλυτώσουμε — μᾶς ἔχασε!

Σοῦ εἶπα: «Καπετάνε, θὰ μᾶς ξαναβρῆ ὁ Κακογιάννης, καὶ νὰ φύγουμε...». «Παιδιὰ μου, νὰ σκορπίσουμε...», ὁ τόπος πιά δὲ μᾶς χωρεῖ. Μερέφανε καὶ τὰ βουνά! «... Καὶ ποῦ θὰ λημεριάσουμεν ἐμεῖς οἱ μαῦροι Κλέφτες;...» Φτάσαμε δῶ. Ἀντίκρο εἶναι τὸ Τούρκινο, σοῦ εἶπα: νὰ διαβοῦμε, Καπετάνε! Γιὰ λίγο, γιὰ πολὺ, γιὰ πάντα! Θυμᾶσαι; Αὐτὸ ἔλεγα. Δὲ μοῦ μιλοῦσες... Ἐτρώγες ψωμί ξερό. Νερὸ δὲν εἶχες. Τότε, τράβηξες τὸ σπαθί, γιὰ κάτι τίποτα. Γιὰ τὸ σωστὸ τὸ λόγο, ποῦ σοῦ φάνηκε βαρὺς; Ἄν σοῦ θύμαγα τὰ παληκάρια, ποῦ καθήκανε ἀπὸ πείσμα σου... Ἄν σοῦ κατηγόραγα κεινοὺς ποῦ χάλασες ὁ ἴδιος μὲ τὸ χέρι σου... Δὲν ξέρω τί ἦταν ποῦ σοῦ βαρυσφάνηκε. Τράβηξες τὸ σπαθί... ἀπὸ τοῖχα γλύτωσα τὸ θάνατο κ' ἐγώ. Κρυμ-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istor  
Restrictions apply.

μένος, ἔπεσα νά κοιμηθῶ. Ἄργά, σηκώθηκες κ' ἐσύ... Ποιός σουπε νᾶρθης καί νά στρώσης τὸ γιατάκι σου κοντά μου; Ἦταν ἢ μοῖρα σου! Πάντα ἐσύ τὸθελες χῶρια τὸ γιατάκι σου, νά μὴν τὸ ξέρουν οἱ συντρόφοι... Σιμά σου, ὅλη τὴ νύχτα στάθηκα ἄγρυπνος... Μὲ τὸ ντουφέκι στὰ χέρια, καρτεροῦσα τὴν αὐγὴ... Ἦ ἀσημοκοῦμι πῶχασες, θυμᾶσαι, καί λυπῶσουνα, τὸ βρήκα καί τὸ φύλαξα. Τὸ βόλι δὲ σὲ πιάνει; — Νά!

Γονατιστός, ἀρχίζει καί ξαρματώνει τὸ κουφάρι. Τοῦ παίρνει τὸ φυλαχτὸ ἀπὸ τὸ λαιμό, καί τὸ φορεῖ. Τοῦ βγάξει τὴν ἀσημοτραχηλιά, τῆς μέσης τὰ στολίδια, τ' ἄρματα τ' ἀσημοχρῦσαφα, καί τὰ φορεῖ κι' αὐτά. Ἔτσι, καμαρωμένος περπατεῖ κι' ἀστράφτει μέσ' τὸν ἥλιο. Περήφανα κυτᾶζει γύρω του. Τὰ δέντρα, λέει, κι' αὐτὰ τὸν κυτᾶζουν. Ἀλησμονεῖ καί τὸ νεκρὸ, γυμνὸ κατάχαμα. Γυαλιζεται μὲ τὸ μικρὸν καθρέφτη του. Μὲ τ' ἄρματα μιλεῖ καί τὰ χαϊδεύει:

— Αἱ, ὦρὲ ἄρματα περήφανα, καί ποιὸ κορμὶ τώρα σᾶς χαίρεται; Νά, καριοφίλι ψαλιδιάς μὲ τὰ χρυσὰ παφίλια, «νά κρούη ὁ ἥλιος τὴν αὐγὴ, νά κρούη τὸ μεσημέρι». Νά, γιαταγάνι, φούχτα μάλαμα, λεπίδα — χτύπα μιά καί στοῦ Θεοῦ τὸ δρόμο... Χάρματα φαρμακερὴ... Πιστόλα πλουμιστὴ σάν πέρδικα... Γατζοῦδια καὶ τοκάδες... Πῶς μοῦ πιάνουν, Καπετάνε; Γιὰ μένα ἐσὺ τὰ φύλαγες, καί μοῦρθανε χυτὰ... Καί τὸ κεμέρι σου, καλὸ κι' αὐτὸ... Μὰ δὲ μοῦ φτάνουν ὄλ' αὐτά. Τί νά τὰ κάμω, Καπετάνε, τ' ἄρματα καί τὰ στολίδια σου; Πέθανε πειὰ τὸ Κλέφτικο! Τί νά τὰ κάμω; Σὰ λύκος νά γυρίζω τὰ βουνά, μονάχος κ' ἔρημος, χωρὶς συντρόφους... Κάλλιο δραγατήης στὸ χωριό, κάλλιο σκαρπιᾶς... «Οἱ Κλέφτες προσοκνήσανε, γινίησανε ραγιάδες· ἄλλοι φυλᾶνε πρόβατα, κι' ἄλλοι φυλᾶνε γίδια...» Τί νά τὰ κάμω τᾶρματά σου, Καπετάνε; Θέλω ἄλλο χάρισμα νά μοῦ χαρίσης, νά τὸ πάω στὸ ἄγγελέα — τότε μπορεῖ νά μὲ σωθῶ. Τὸ κορμὶ σου θὰ τὸ φᾶνε τὰ τσακάλια, καί ποιὸς θάρθη νά δώση γιὰ μένα μαρτυριά;... Θέλω ἀπὸ σένα, Καπετάνε, τὸ κεφάλι σου!..»

Ψάχνει καί βρίσκει ἄλατι στὸ ταγάρι. Μὲ τὸ μαχαῖρι, σκύθει, εἰν' ἔτοιμος... Γιὰ μιά στιγμή, συλλογισμένος μνήσκει. Βλέπει στὰ μάτια τὸ νεκρὸ. Διστάζει, γονατίζει πάλι. Κλαίει.

— Ὁχι, Καπετάνε, γέρο Μῆτσο Τάνταλε, σταυροπατέρα, δὲν τὸ κάνω αὐτὸ!.. Ἄχ, πῶς ἔγινες, κακόμοιρε!.. «Στὸ μαῦρο χῶμα κοιτέσαι, κορμὶ δίχως κεφάλι», Καπετάνε μου... «Μαῦρα πουλιά σὲ τριγυροῦν κι' ἄσπρα σὲ τραγουδᾶνε», Καπετάνε μου!.. Νά, πᾶρε τ' ἄρματά σου!.. Νά καί τὰ κιοιστέδια σου, καί τὸ κεμέρι! Δὲ θὰ πάω ἐγὼ νά προσοκνήσω... Προδότη νά μὲ ποῦνε, νά πιστέψουν πῶς σὲ σκότωσα γιὰ τὸ κεμέρι σου, γιὰ τ' ἄρματά σου... Ὁχι, θὰ φύγω, θὰ πάω στὴν ξενιτειά, κανεὶς νά μὴ μὲ ξέρη... Φοδᾶμαι καί τὸ ἄγγελέα, καί τὸν ἀνακριτή. Κι' αὐτὸν τὸν Κακογιάννη, τὸ σκυλί!..

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Ist  
Restrictions apply.



Πιάνει καὶ ξαναπνύει τὸ νεκρό. Σὰ μάννα τὸν κρατεῖ στὴν ἀγκαλιά, τὸν ἐστολίζει. Τοῦ πλένει μὲ ραζὶ τὸ πρόσωπο, τὸν χτενίζει. Τοῦ κρύβει τὴ λαβωματιά. Στεγνά βλέπει τριγύρω του. Ἐνα δέντρο γέρικο, ἔρημο, στέκει στὴ ράχη, στὴν κορφή. Φέρνει ἐκεῖ πέρα τὸ νεκρό. Μέσ' τὴν κουφάλια τὸν στήνει. Παίρνει λιθάρια, τὸν χτίζει, ὀρθὸ μέσ' τὴν κουφάλια, μὲ τὸ καριοφίλι στὸ πλευρό, μὲ τ' ἄλλα τ' ἄρματα του.

— Ἐδῶ σ' ἀφίνω, Καπετάνε, μοναχό, τοῦ λέει. Ἐγὼ σ' ἀφίνω γειά! Θὰ χαίρεσαι ἀπ' ἀγνάντια τὰ βουνά, μὰ Κλέφτες δὲ θὰ βλέπης... «Θ' ἀκοῦς τὰ πεῦκα νὰ βογγοῦν... καὶ τὰ γιατάκια τῶν Κλεφτῶν νὰ βαρυναστενάζουν...» Κἀποτε θὰ σὲ παίρῃ τὸ παράπονο, θὰ λὲς κἀνα τραγοῦδι καὶ θὰ κλαῖς... Ἐγὼ, σ' ἀφίνω γειά! «Μπεζέρησα, βαρέθηκα... τῆς νύχτας τὸ περπάτημα, τσ' ἀγῆς τὸ καραοῦλι...» Σκιάζομαι καὶ τὸ σαγγελέα καὶ τὸν ἀνακριτῆ. Ἐδῶ σ' ἀφίνω... ἄς ἔρθῃ ὁ Κακογιάννης νὰ σὲ βρῇ!

Μιά πέτρα μένει ἀκόμα γιὰ νὰ βάλῃ. Σκύβει νὰ ἰδῇ, στερνὴ φορὰ, τὸ πρόσωπο τοῦ Καπετάνου. Γυάλισαν τὰ μάτια τοῦ νεκροῦ, καὶ ὀρθὰ καρφώθηκαν ἀπάνου του. Σὰν ξαφνισμένο ἀγρίμι πήδησε πίσω ὁ Κλέφτης καὶ ἄρχισε νὰ τρέξῃ.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ



Βλαχογιάννης

### Συμμαχία τῆς μόδας

- Ἄ Το τὸς. — Ἐλα, Λιλίκα, νὰ κάνουμε ἑλληνοβουλγαρικὴ συμμαχία ἀπάνω στὸ γλύκισμα.  
 Ἄ Λιλίκα. — Πῶς δηλαδή;  
 Ἄ Το τὸς. — Νά! Ἐσὺ νὰ κρατᾷς τὸ γλύκισμα καὶ ἐγὼ νὰ σοῦ τὸ τρώγω...



ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

## Η ΣΟΥΖΑΝΝΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑ



« — Ἡ μάνα μου δὲν εἶνε παπαδιά; Ἔ, κ' ἐγὼ παπαδιά θὰ γένω! »

Ἔτσι ἔλεγε μὲ τὸ τριανταφυλλένιο τῆς πεισματάκι, ἡ ξανθὴ Σουζάννα, ἡ ὄμορφη θυγατέρα τοῦ παπᾶ-Ζήσιμου τοῦ Κλοντηρᾶ, — τοῦ ἴδιου ποῦ εἶχε καὶ τὴν περίφημη γάτα<sup>1</sup>.

Κ' ἦταν τὸ μοναχό τῆς ἀρχικουμένο, γιὰ νὰ καταφέρῃ τοὺς δικούς τῆς νὰ τῆς δώσουν τὸν Ἄνθιμο τὸν Ἀναγνώστη ποῦ τὴ γύρευε. Οὔτε τὸν ἀγαπᾷ ἔλεγε, οὔτε τὸν θέλω, οὔτε μάρεσει, οὔτε εἶνε καλός, οὔτε εἶνε ὄμορφος. Μόνο πῶς ἔπρεπε νὰ γίνῃ «παπαδιά», ἐπειδὴ ἦταν κ' ἡ μάνα τῆς. Ἄν ἔξαφνα ὁ παπᾶ-Ζήσιμος, ποῦ δὲν ἤθελε νὰκούσῃ τέτοιο γάμο, τῆς ἔλεγε: «καλὰ λοιπόν' δὲ θὰ σοῦ δώσω τὸν Ἄνθιμο τὸν ἀναγνώστη, θὰ σοῦ δώσω ἔμως τὸν Ἄντρεᾶ τὸ διάκο' πάλι παπαδιά θὰ γένης' θέλεις;» — ὦ, ἡ ξανθὴ Σουζάννα θὰ βρισκότανε πολὺ μπερδεμένη. Μόνο γιατί τὰ εἶχε ψημένα μὲ τὸν Ἄνθιμο, ἡ κατεργαρούλα, ἤθελε τῶ, α, σώνει καὶ καλὰ, νὰ «γένῃ παπαδιά»...

Μὰ δὲν ἦταν φόβος νὰ τῆς ἔκανε τέτοια πρότασι ὁ πατέρας τῆς, οὔτε στ' ἀστεῖα. Γιατί ὁ παπᾶ-Ζήσιμος, ὅσο δὲν ἤθελε τὸν Ἄνθιμο τὸν ἀναγνώστη, ἄλλο τόσο δὲ θάθελε καὶ τὸν Ἄντρεᾶ τὸ διάκο. «Μικρὺ ἀπὸ ράσο! ἔλεγε πάντα. Μία θεγατέρα μοναχὰ μὸ ἀφῆσε ὁ ἀφέντης ὁ Θεός καὶ δὲ θὰ τὴν κάμω ἐγὼ δυστυχισμένη, δίνωντάς τη σὲ παπᾶ. Ὅξω!!.. Καὶ γιατί νὰ μὴ ζήσῃ τὸ παιδί μου, νὰ μὴ χαρῇ τὰ νειάτά του καὶ τὸν κόσμο; Στόν τόπο μας, ἡ παπαδιά εἶνε ἀκόμα ὑποχρεωμένη νὰ ζῆ σὰ μὰ γυναῖκα ποῦχει πάντα κορέττο<sup>2</sup>. Οὔτε λουζα, οὔτε θέατρα, οὔτε χοροί, οὔτε καρ-

1. Ἴδε «Ἡ γάτα τοῦ παπᾶ», εἰς τὸν προηγουμένον τόμον τοῦ παρόντος Ἡμερολογίου. — 2. Πένθος.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Ist  
Restrictions apply.

ναβάλια. Μούγκρα, μούχλα, κλεισούρα, σκοτάδι. Ἄπλα ρούχα σκούρα και ἡσυχὴ ζωὴ οἰκογενειακὴ, παναπὴ καλογερίστικη. Καὶ γιατί; Γιατί ἔτσι, λέει, ἔζησος κ' ἡ μάνα της. Μπᾶ! Ἰσα-Ἰσα γι' αὐτό νὰ μὴ ζήσῃ ἔτσι ἡ θεγατέρα. Τὸ σόι μας, ἡ γενιά μας, ἐπλήρωσε τὸ φόρο του μὲ τὸ παραπάνου. Φτάνει μας! ἄς πλατῶσουνε τώρα και ἄλλοι. Ἔπειτα, και νᾶθελε σήμερα μία παιδαδία νὰ ζήσῃ λίγο ἀλλοιωτικά, — ἔ, ὁ κόσμος, βλέπεις, ὄλο πάει μπροστά! — μήπως μπορεῖ; Ὅβολα δὲ βγάνει ἡ ἀγιαστήρα παρά μία βολὰ τὸ χρόνο: τοῦ Φωτῶνε. Παπᾶς, — πάντα φτωχός! Καὶ ἐτὴ Μητρόπολι νὰ ἐφημερεύη και ἔς ἕνα ξωκλήσι, τὸ ἴδιο κάνει. Τ' εἶνε ὁ κάθουρας, τί τὸ ζουμί του... Δὲ βαρυνέσαι! Μακρῶ ἀπὸ ράσο!»

Στὴν ἀρχή, κ' ἡ Σουζάνα τοῦ παπᾶ εἶχε τίς ιδέες τοῦ πατέρα της. Ἀγαποῦσε, σάν κορίτσι, τὸν κόσμο, ποθοῦσε νὰ ζήσῃ χαρούμενα γστὺς κόλπους του, και κάθε ἄλλον θὰ διάλεγε γι' ἄντρα της παρά ἕναν ἀναγνώστη ποῦ θὰ γινότανε παπᾶς. Τῶνερό της μάλιστα, ὅπως πολλῶν κοριτσιῶν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, — γιατί ἀργότερα τὸ «ἰδανικό» ἀλλάξε, γιὰ νὰλλάξῃ και πάλι, — θάταν κανένας ὄμορφος, λεθέντης στρατιωτικός. Τῆς γουστάρειζε πολὺ τὸ σπαθί, ἡ κορώννα, ἡ μεσοῦλα, τὸ λιγερὸ κορμί και τὸ στριμμένο μουστακάκι κάτι νέων ὑπαξιωματικῶν, ποῦ τοὺς ἔβλεπε γστὸν ἀντικρυνὸ στρατῶνα τῆς χωροφυλακῆς. Μὰ και σπαθοφόρο ἂν δὲν εἴρισκε, μ' εὐχαρίστησι θάλεγε τὸ ναὶ γιὰ κανένα τηλεγραφητῆ, ἡ μηχανικό, ἡ δάσκαλο τῆς προκοπῆς, ἡ κ' ἐμπορᾶκο γραμματισμένο, σάν τὸ Γερόλυμο, τὸν καλὸ φίλο τοῦ πατέρα της. Πάντα ὅμως γιὰ λαϊκό, πολίτη, ἄντρα. Γιατί κάθε ἄλλο παρά ἐντύπωσι ἀνδρὸς τῆς ἔκανε ἕνας ἀνθρωπος, ποῦ ἔκρυβε τὸ κορμί του μέσα ἔς ἕνα βελέσι και ποῦ εἶχε μακρῶ μαλλιά σὰ γυναῖκα. Κι' ὁ πιὸ νέος, ὁ πιὸ δροσερός, ὁ πιὸ ὄμορφος ρασοφόρος θὰ τῆς φαίνονταν γελοῖος. Ἐκείνες ἡ μαλλοῦρες μάλιστα — ποῦφ!..

Πῶς τῶπαθε λοιπὸν ἡ καλὴ μας Σουζάνα, μὲ τέτοιες ιδέες, — δικές της, και τοῦ πατέρα της, και τῆς μάνας της ἀκόμα, — νὰ πάη νὰ πέσῃ σὰ στραβὴ και νὰγαπήσῃ τὸν ἀναγνώστη; Αὐτό, ἀλήθεια, εἶνε κάμποσο παράξενο κ' ἀξίζει νὰ τὸ διηγηθοῦμε περιστατικῶς.

\* \* \*

Ὁ Ἄνθιμος, ὁ γιὸς τοῦ Χρήστου τοῦ Χρυσομάλλη, ἦταν ἕνα παιδί ζωηρὸ κ' ἐξυπνο, ἀπὸ μικρὴ φαμίλια, ποῦ εἶχε ὅμως τὸν τρόπο της. Ὁ πατέρας του, ναυπηγός, ἔφτσιανε βάρκες, μαοῦνες και κατicia, κ' ἐξεδούλευε καλὰ. Τὸ γιὸ του τὸν εἶχε γστὰ γράμματα κ' ἀπὸ μικρὸ, κάθε Κυριακὴ, τὸν ἔπαιρνε μαζί του ἔστὴν Ἐκκλησία. Ὁ Ἄνθιμος, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ θρησκὸ τοῦ πατέρα, ἔτυχε νὰχὴ ἐκκλησιαστικὸ ὄνομα κ' ἐτακτητὴ φωνή. Ἄφινε τὸ γέρο γστὸ στασιδι κ' αὐτὸς ἔμπαινε γστὸ Ἱερό γιὰ νὰ λέῃ τὸ κυριελέησον. Κ' ἦλθε μιὰ καλὴ Κυριακὴ, ποῦ εἶπε ἐτὴ Φανερωμένη και τὸν Ἀπόστολο, κ' ὄλος ὁ κόσμος πιά ἐθαύμασε τὴ φωνὴ του, και

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothefirio Dimosias Istor  
Restrictions apply.

Οι θαυμάσιοι κηλεπίδεςμοι Προμπονά



ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ  
ΥΓΙΕΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΙ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΚΗΛΕΠΙΔΕΣΜΩΝ

Δ. Η. ΠΡΟΜΠΟΝΑ

ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟΥ

Ἀθήναι — Ὅδος Πειραιῶς, ἀρ. 5

Ἡ κήλη (ξύγκι, σπάσιμο, κατέβασμα) μόνον διὰ τῶν

ΕΛΑΣΤΙΚΟΥΦΑΝΤΩΝ ΚΗΛΕΠΙΔΕΣΜΩΝ

Προμπονά θεραπεύεται ἀσφαλῶς, ἀνωδύτως καὶ ἄνευ ἐγχειρήσεως. Τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ καθ' ἑκάστην πείρα, τὸ πιστοποιοῦν οἱ κορυφαῖοι

τῶν παρ' ἡμῖν ἰατρῶν, τὸ διαλαλοῦν χιλιάδες θεραπευθέντων καὶ θεραπευομένων ἀρρώστων.

Ἀσθενεῖς ἀηληπιόμενοι ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, οἱ ὅποιοι ἔπασχον πρὸ 20 καὶ 25 ἐτῶν, ἐθεραπεύθησαν ἐντελῶς, μετὰ ἓνα μόνον κηλεπίδεςμον Προμπονά. Καὶ τὸ θαῦμα αὐτὸ ὀφείλεται εἰς τὴν εὐφυστάτην ἐφευρέσιν τοῦ συστήματος Προμπονά, διότι κατασκευάζονται

ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μέτρων τῆς κήλης  
καὶ συμφώνως πρὸς τοὺς ἀνατομικοὺς ὅρους

συνίστανται δὲ ἀπὸ ὕλικά μαλακά χωρὶς τὰ ξύλα καὶ τὰ σίδερα τῶν μέχρι τοῦδε ἐν χρήσει εὐρωπαϊκῶν ἐπιδέσμων, οἱ ὅποιοι ἔχι μόνον δὲν ἀνεκφυρίζον τὸν ἀσθενῆ, ἀλλὰ καὶ ἐχειροτέρευον τὴν πάθησιν.

Ὅτι δὲ οἱ σωστικώτατοι καὶ θαυμάσιοι ἐλαστικοὶ κηλεπίδεςμοι Προμπονά εἶνε οἱ τελειότεροι ὄλων τῶν Εὐρωπαϊκῶν, μετὰ ἐκπληκτικὰ μέχρι τοῦδε ἀποτελέσματα, τὸ πιστοποιοῦν οἱ πλείστοι τῶν διασημοτέρων παρ' ἡμῖν χειρουργῶν καὶ καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἴδου τί ἀποφαινεται λ. χ. ὁ πολὺς κ. Μ. Γερουλάνος:

«Τοὺς ὑπὸ τοῦ καταστήματος τοῦ κ. Δ. Προμπονά, φαρμακοποιοῦ, κατασκευαζομένους ἀνατομικοὺς κηλεπίδεςμους συστήματος

Οἱ σωτήριοι κηλεπίδεςμοι Προμπονά

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetrio Dimosias Istor  
Restrictions apply.

✠ ✠ "Ανευ ἐγχειρήσεως θεραπεία τῆς Κήλης ✠ ✠

ἐλαστικοῦ, εὐρίσκω λίαν καταλλήλους καὶ εἰς πολλὰ σημεῖα τελειότερους ἀπέναντι ὁμοίων τοιούτων προερχομένων ἐκ καταστημάτων τοῦ ἐξωτερικοῦ».

Ἀθῆναι κλπ.

**Μ. ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΣ**

Ἰατρός Χειρουργός, Καθηγ. ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ,  
Διευθυντῆς τοῦ Χειρουργικοῦ Τμήματος τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ».

Ἰδοῦ καὶ ἡ γνώμη τοῦ κ. Καλλιοντζῆ:

«Διὰ τοὺς ποιουμένους χρῆσιν κηλεπιδέσμων πρὸς διακράτησιν τῆς βουβωνοκῆλης αὐτῶν οἱ παρὰ τοῦ Φαρμακοποιοῦ κ. Δ. Προμπονᾶ κατασκευαζόμενοι εἰδικοί ἐλαστικοὶ κηλεπιδέσμοι, οὓς μοι ἐπέδειξεν, εἶναι πολὺ καλοὶ καὶ πολὺ πρακτικοί».

Ἀθῆναι κλπ.

**ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΛΛΙΟΝΤΖΗΣ**

Καθηγητῆς τῆς Χειρουργικῆς ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ.

Ἰδοῦ καὶ ἄλλη ἀθεντεία ἱατρική:

«Ἐξετάσας μετὰ προσοχῆς τοὺς ἐλαστικοῦφάντους κηλεπιδέσμους τοῦ συστήματός σας, εὗρον αὐτοὺς ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις τελειότερους τῶν μέχρι τοῦδε εὐρωπαϊκῶν, ὡς ἀντιστοιχοῦντας εἰς ὅλας τὰς ἀνατομικὰς σχέσεις τῶν κηλῶν, δ' ὁ συγκαίρω ὑμᾶς καὶ συνιστῶ ἐκθύμως αὐτοὺς πρὸς τοὺς πάσχοντας ἐκ βουβωνοκῆλης».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Μαρτίου 1911

Μεθ' ὑπολήψεως

**Γ. ΣΚΛΑΒΟΥΝΟΣ**

Καθηγητῆς τῆς Ἀνατομίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ.

Ἰδοῦ καὶ ἄλλη ἰσχυρὰ ἐπιβεβαιώσις, τοῦ κ. Δ. Ι. Βάθῃ:

«Οἱ ἐλαστικοὶ κηλεπιδέσμοι τοῦ συστήματός σας εὐφυῶς τελειοποιηθέντες, δικαιοῦνται εὐλόγως νὰ θεωρῶνται ἐκ τῶν τελειότερων τῶν μέχρι τοῦδε κυκλοφοροῦντων καὶ φημιζομένων τοιούτων, διότι στηρίζονται ἐπὶ ἐπιστημονικῶν ἀρχῶν· ἤτοι τὴν ἀνατομικὴν τῆς χώρας γνῶσιν καὶ τὴν πρόσφορον αὐτῆς ἐνίσχυσιν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκκληροῦσι μετὰ προνοίας τὰς ἐν γένει ὑγιεινὰς συνθήκας.

✠ ✠ **Οἱ προνομιούχοι κηλεπιδέσμοι Προμπονᾶ** ✠ ✠

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetio Dimosias Istori  
Restrictions apply.

Μεταχειρισθείς αὐτοὺς εἰς πάσχοντας ἀρχομένην κήλην ἔσχον εὐάρεστα ἀποτελέσματα τελείας θεραπείας ἀνευ ἐγχειρήσεως.

Ἐπίσης εὐχαρίστως παρετήρησα ὅτι ἐπὶ ἀσθενῶν, ὧν ἡ κήλη ἦτο χρονιωτάτη καὶ μεγίστων διαστάσεων, ἡ δὲ χειρουργικὴ ἐπέμβασις ἐκ φόβου δὲν ἐγένετο ἀποδεκτὴ παρά τῶν πασχόντων, ἢ ἀντενεδείκνυτο αὐτὴ ἔνεκα διαφόρων λόγων, οἱ κηλεπίδεςμοι ὑμῶν, μόνοι ἐξ ὧν, συγκρατοῦσι μεθοδικῶς καὶ ἡρέμα τὰ προσπίπτοντα σπλάχνα καὶ συνάμα βελτιοῦσι σημαντικῶς τὴν κατάστασιν τοῦ ἀρρώστου, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἀρχηγόνους σιτηροῦς, οἱ ὅποιοι στεροῦμενοι τῆς ἀπαραιτήτου ἐλαστικότητος καὶ ἔνεκα τούτου μὴ δυνάμενοι νὰ παρακολουθήσωσι τὰς κινήσεις τοῦ σώματος καὶ ἀσκήσουσι πίεσιν ἐπὶ τῆς βουβωνικῆς χώρας μὲ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ὡς καὶ κατὰ τὴν ὀρθίαν στάσιν, ἐξασκοῦσι βάνουσον πίεσιν, ἐξ ἧς ἐπέρχονται τοπικαὶ κακώσεις, οἵτινες ἀντὶ νὰ βελτιώσωσι τὴν κατάστασιν τοῦ ἀρρώστου, προκαλοῦσι τοῦναντίον χαλάρωσιν τοῦ βουβωνικοῦ πόρου καὶ ἐπαύξουσιν τοῦ κακοῦ, κατ' ἀκολουθίαν δὲ ποικίλας ἐνοχλήσεις τῶν πασχόντων μὲ κίνδυνον περισφίξεως τῆς κήλης, ὅτε ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δυνατόν νὰ τεθῆ ἐν κινδύνῳ οὐ μόνον ἡ ἐν γένει ὑγεία, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ των! Διὸ συγγαίρων ὑμᾶς ἐπὶ τῇ ἐφικτῇ τελειοποιήσει, ἣν ἐπετύχατε, τῶν ἐπὶ μέτρῳ ἐλαστικοῦφάντων κηλεπίδεςμων σας, πεποιθὸς ὅτι ὡς συνιστῶ τὴν χρῆσιν αὐτῶν εἰς τοὺς πάσχοντας τὸ νόσημα τῆς κήλης».

ἽΟ Διευθυντῆς τοῦ Δημ. Νοσοκομείου «ΕΛΠΙΣ»

#### Δ. Ι. ΒΑΘΗΣ

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ πλείστοι ἄλλοι ἱατροὶ πιστοποιοῦν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως τὴν θεραπευτικὴν τῶν ἰδιότητων, ὡς λ. χ. Ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ Ἀνατομικοῦ κ. Ν. Π. Μιχαλακάας, βεβαιῶν ὅτι «ἐπιφέρουν τελείαν θεραπείαν» — ὁ ἐν Πειραιεὶ ἐγκριτὸς ἱατρός κ. Ν. Κοζάδινος ὁμολογῶν ὅτι «παρετήρησε πραγματικὰ θαύματα θεραπείας» — καὶ πλείστοι ἄλλοι.

Ἡ ἐπιστήμη λοιπὸν καὶ ἡ καθημερινὴ πείρα ἱατρῶν καὶ ἀρρώστων δὲν ἐπιτρέπει δευτέραν γνώμην, ὅτι δηλαδὴ:

μόνον οἱ ἐλαστικοῦφάντοι καὶ

ἐπισημοτικώτατοι κηλεπίδεςμοι Προμπονά

θεραπεύουν ἀσφαλῶς, σχεδὸν ἀνεξόδως, χωρὶς ὀδύνας καὶ φόβους ἐγχειρήσεων

τὴν κήλην (ξύγκι, σπίασιμο, κατέβασμα)



ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ  
ΟΙΚΟΣ ΥΓΙΕΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Δ. Η. ΠΡΟΜΠΟΝΑ  
ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟΥ

Ἀθήναι, Ὀδὸς Πειραιῶς ἀριθ. 5

“ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΠΡΟΜΠΟΝΑ,,  
θαυμασία σκευασία, περιέχουσα ἐν  
διαλύσει συστατικά τονωτικά καὶ  
θρεπτικά εὐληθμένα διὰ φαρμακοτε-  
χνικῆς ἐπεξεργασίας ἐκ τοῦ ΦΥΤΙΚΟΥ  
& ΖΩΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, καὶ χημικῶς

ἐξηλεγμένα, ἐπομένως ἀπαραίτητα πρὸς ἀνακαινισμόν τοῦ ἀνθρω-  
πίνου ὀργανισμοῦ, διὰ τὸν φυσικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν λόγον ὅτι εἶνε  
ἀσυγκρίτως πλέον ἀφομοιωσίμη ἀπὸ τὰς ἀνοργάνους οὐσίας.

Ἡ Θεραπευτικὴ καὶ ἡ πείρα ἀπέδειξε τρανῶς ὅτι τὰ στοιχεῖα τοῦ  
ὀργανικοῦ βασιλείου, φυτικοῦ καὶ ζῳϊκοῦ, εἶνε τὰ μόνα, τὰ ὅποια  
ἀνακαινίζουν τὸ αἷμα, καὶ ἀντικαθιστῶσι τὴν ἐκ διαφόρων ἀσθε-  
νειῶν, συγγενικῶν ἀτελειῶν ἢ ὀργανικῶν ἀλλοιώσεων ἐπερχομένην  
ἐλάττωσιν τῶν φωσφοροῦχων συστατικῶν τῆς ἐγκεφαλικῆς οὐσίας,  
τοῦ νοστίου μυελῶ, τῶν ὀστέων, τῶν νεύρων.

Ἡ “ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΠΡΟΜΠΟΝΑ,,

ὄχι μόνον ἀνακαινίζει τὸ αἷμα καὶ τονώνει τὸν ὀργανισμόν, χωρὶς  
νὰ τὸν κουράζη ὅπως ἄλλαι σκευασίαι, ἀλλὰ καὶ αὐξάνει τὴν  
ὄρεξιν καὶ ἑνθμίζει τὴν λειτουργίαν τοῦ στομάχου.

Ἡ “ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΠΡΟΜΠΟΝΑ,, ἐνδείκνυται κατὰ τῆς  
ἀναιμίας, νευρασθενείας, ἀνικανότητος, ἀτροφίας τῶν ὀστέων, γενικῆς  
ἀτονίας, χλωρώσεως καὶ δυσπερίας.

Ἡ “ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΠΡΟΜΠΟΝΑ,, ἔτυχε Χρυσῶν βρα-  
βείων εἰς τὰς Ἐκθέσεις Παρισίων, Λονδίνου, Ρώμης, Βρυξελλῶν,  
Κοππεγχάγης καὶ Ἀλεξανδρείας.

Συνιστᾶται ὑπὸ τῶν κορυφαίων παθολόγων καὶ ἰατρῶν.

Ἐκάστη φιάλη πωλεῖται ἀντὶ Δρχ. 5.





συχάριασε τὸν πατέρα του καὶ τοῦ εὐχάρηθη νὰ τὸν ἴδῃ ψάλτη ἢ παπᾶ.

« — Καὶ γιατί ὄχι καὶ τὰ δύο; » ἔλεγε γελῶντας ὁ γέρο-Χρυσομάλλης.

Ἀλήθεια, γιατί ὄχι καὶ τὰ δύο; .. Μήπως τόσοι καὶ τόσοι καλλιφῶνοι παπαδες, εἰς τὴν νησί ἐκαίνο τὸ φιλόδημο, τὸ γεμάτο Ἐκκλησιῶν, δὲν ἔκαναν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸ καὶ τὸν ψάλτη, κι' ἀφοῦ τελείωναν τὴν λειτουργίαν εἰς τὴν ἑνορία τους, σὺν ἐφημέριοι, δὲν ἐπήγαιναν σὲ μιὰν ἄλλην νὰ ψάλλουν; Νά, καὶ τῆς Φανερωμένης ὁ δεξιὸς ψάλτης ἦταν ὁ παπᾶ-Ζαφειράκης, ἐφημέριος εἰς τὸν Ἅγιον Παῦλον, ποῦ εἶσι κέρδιζε σχεδὸν ἄλλα τόσα. Γιατί ὅσα ἔχει ὁ ἐφημέριος μιᾶς μικρῆς ἑνορίας, ἔχει κι' ὁ ψάλτης μιᾶς μεγάλης. Κι' ἀπὸ τὴν Κυριακὴν ἐκείνην, κάτι τέτοιο ὄνειρευότανε γιὰ τὸ γιό του ὁ γέρο-Χρυσομάλλης. Στὸ στενὸν, τὸν περιωρισμένον του κύκλον, ἐνόμιζε πῶς ἦταν τὸ μεγαλύτερον, τὸ τομηνρότερον ποῦ μπορούσε νὰ ὄνειρευθῆ. Τὴν παραμικρὴν ὑποψία δὲν εἶχε ὁ κακόμοιρος ζακνυθινός, πῶς ἂν ἦταν ἄλλοῦ τὸ παιδί του, μὲ τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην φωνήν καὶ μὲ τὸ μουσικὸν του αὐτί, θὰ μπορούσε ἴσως νὰ γίνῃ ἓνας μεγάλος τερόρος, νὰ δοξασθῆ καὶ νὰ βγάλῃ ἑκατομμύρια.

Κάποτε ὁμως τοῦ τὸ σφύριζαν κι' αὐτό. Ἰταλικὸν θίασοι πῆγαιναν τακτικὰ εἰς τὴν νησί κι' ἐπαιζαν ὅπερες εἰς τὸ κομψόν, χειμωνιάτικον θεατράκι του. Ἡ ὀρχήστρα κι' ὁ ἀνδρικός χορὸς ἐσχηματίζονταν ἀπὸ ντόπιους μουζικάντιδες καὶ τραγουδιστάδες, ποῦ εἶχε τότε καὶ πολλοὺς καὶ καλοὺς, κι' ὅλοι σχεδὸν οἱ καλλιφῶνοι ψαλτάδες τῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ λαϊκοί, λάβαιναν μέρος εἰς τὸ κόρον τῆς ὀπερας, μαζί μὲ τίς Ἰταλίδες τῆς κομπανίας. Μιά φορά λοιπόν, μερικοὶ φίλοι, κρυφὰ ἀπὸ τὸν γέρον, κατάφεραν νὰ πάρουν καὶ τὸν Ἄνθιμο. Ὁ δόκιμος ψαλτάκος, ὁ ντυλεττάντες νὰ ποῦμε, ποῦ βοηθοῦσε χάρισμα τὸν χορὸν τῆς Φανερωμένης κι' ἔλεγε τὸ κυριελέησον καὶ τὸν Ἀπόστολον, ἦταν τότε μαθητὴς εἰς τὸ Γυμνάσιον, δεκαπέντε χρονῶν. Ἡ γερὴ καὶ πλούσια τενορίστικη φωνὴ του ἔκαμε κατάπληξιν εἰς τοὺς ἰταλοὺς ἀρτίστους καὶ κάποιος ἀπ' αὐτούς, — ὁ μπάσσος μὲν φαίνεται... ὅπωςδήποτε ὁ τερόρος ποτέ... — ἐχάλασε τὸν κόσμον νὰ πάρῃ μαζί του τὸν Ἄνθιμον εἰς τὴν Ἰταλίαν.

« — Ἐλα εἰς τὴν Νάπολιν, τοῦ εἶπε, νὰ σὲ βάλω εἰς τὸν Κονσερβατόριον, νὰ γίνῃς μεγάλος!

« — Ναι... μὰ ὁ πατέρας μου; ψιθύρισε ὁ νέος.

« — Ἐγὼ θὰ τοῦ μιλήσω τοῦ πατέρα σου!»

Καὶ πῆγε εἰς τὸν Χρυσομάλλη ὁ ἐνθουσιασμένος Ἰταλὸς καὶ τοῦ μίλησε. Μὰ ποῦ νὰκούσῃ λόγον ὁ γέρον — κι' ἄς ἤξερε καλοῦταικα τὰ ἰταλικά! Καλῆ, θεατῆρον θάκανε τὸ παιδί του αὐτός; ποτέ! Γιὰ ὅλα τὰ μιλλιούνια τοῦ κόσμου!.. Κι' ὄχι μόνο δὲν ἔστειλε τότε τὸν Ἄνθιμον εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἀλλὰ τοῦ ἀπαγόρευσε νὰ ξαναπατήσῃ καὶ εἰς τὰ παρασηνία.

« — Μὲ ρώτησες ἐμένανε, ποῦ πῆγες νὰ κάμῃς τὸν κορίσια, ἔ; τοῦ εἶπε θυμωμένος. Τῆ φωνῇ ποῦ ἔχεις, σοῦ τὴν ἐχάρισεν ὁ Θεός.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

15

Downloaded on 11/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.



Δὲ μπορεῖς λοιπὸν νὰ δημηρέτησῃς μὲ τὴ φωνή σου, παρὰ τὸ Θεὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία. Ἐφνίρισε!»

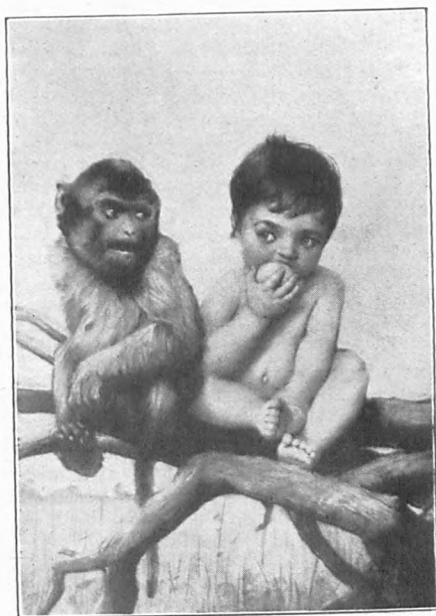
Ἔτσι δ' Ἄνθιμος, ποῦ ἂν κ' ἦταν ἔξυπνο καὶ ζωηρὸ παιδί, συνήθισε νὰκούη ἔς ὅλα τὸ γέρο, ἔμεινε εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησία. Ποτέ, ἀλλήθεια, ἢ φωνή του, θεῖο δῶρο, δὲν δημηρέτησε τίποτα λαϊκὸ, κοσμικὸ, καὶ εἰς τὴν κανιάδες ἀκόμα, τίς φημισμένους ἐκείνους τοῦ νησιοῦ, ἅμα μεγάλωσε μάλιστα λιγάκι, δύσκολα καὶ σπάνια λάβαινε μέρος. Στὶς Ἐκκλησίες ὁμοῦ δὲν εἶχε καμμιά δυσκολία. Ὅχι μόνο ἢ Φανερωμένη, ὅπου πύγαινε τακτικά, μὰ κι' ὅλες ἢ ἄλλες, ὅταν εἶχαν πανηγυρί, τὸν εἰρῖσκον ὀλοπρόθυμο νὰ βοηθῆ. Εἶχε γίνῃ σωστὸ παπαδοπαῖδι ποῦ δὲν τοῦ ἔλειπαν παρὰ τὰ ράσα. Καὶ μὴ Κυριακῆ, καλλίτερη ἀπὸ τὴν πρώτη, πρὶν βγάλῃ ἀκόμα τὸ Γυμνάσιο, ὁ παπᾶ-Στουπάθης τῆς Φανερωμένης τοῦ τάβαλε κι' αὐτά. Ὁ Ἄνθιμος ἦταν τώρα ἀμπάτες, ὅπως ἔλεγαν εἰς τὸ νησί τοὺς Ἀναγνώστες.

\* \* \*

Πέρασαν λίγα χρόνια. Ὁ Ἄνθιμος εἶχε πάρῃ τὸ ἀπολυτήριό του κ' εἶχε ἐσκολήσῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, κρητικὴν καὶ πολίτικην, (εὐρωπαϊκὴν καὶ βυζαντινὴν), μὲ τὸν καλλίτερον δάσκαλον τοῦ τόπου. Ὁ πρῶτος ψάλτης τοῦ παπᾶ-Ζήσιμου τοῦ Κλοντηρᾶ, εἰς τὸν Ἀη-Γιάννη, τοῦφυγε ξαφνικά, δυσχερῆσθημένος ἀπὸ μὴ παρατήρησι ποῦ τοῦκαμε — μὲ τὸ δίκηο του, — ὁ ἐφημέριος εἰς τὴν μέση τῆς λειτουργίας. Κ' ὁ παπᾶ-Κλοντηρᾶς, ποῦχε εἰς τὴν καρδίαν του τὴν φωνὴν τοῦ Ἄνθιμου, ὠφελήθηκε ἀπὸ τὴν εὐκαιρίαν γιὰ νὰ τὸν πάρῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του. Δὲν ἦταν καὶ τόσο εὐκολο. Γιατί κι' ὁ θυμωμένος ψάλτης μετάνοιωσε καὶ γύρευε νὰ ξαναγυρίσῃ, κι' ὁ Ἄνθιμος ἦταν τώρα ἀπὸ τοὺς ἀκριβοὺς ψαλτάδες, κι' οἱ Ἐπίτροποι τοῦ φτωχοῦ Ἀη-Γιάννη δὲν εἶχαν μπόλικα γιὰ νὰ ξεδεύουν. Ὁ παπᾶ-Ζήσιμος ὁμοῦ, ποῦ ἢ μανία του ἦταν νὰ τάχῃ ὅλα εἰς τὴν ἐντέλεια ἢ Ἐκκλησίαν του, ἐχάλασε τὸν κόσμον νὰ τὰ συμβιδάσῃ. Κατάφερε τὸν Ἄνθιμον νὰ δεχθῆ κατὶ λιγώτερο, κατάφερε τοὺς Ἐπιτρόπους νὰ δώσουν κατὶ παραπάνου, θυσίασε κι' αὐτὸς ἓνα μέρος τοῦ «κεριοῦ» του γιὰ τὸ ἰσοζύγιον. Κ' ἔτσι, μὴ καλῆ Κυριακῆ, εἰς τὸν Ἀη-Γιάννη, βρέθησαν ὅλοι εὐχαριστημένοι καὶ χαρούμενοι: κ' οἱ Ἐπίτροποι ποῦ καμάρωναν εἰς τὸ παγκάρι τους, κι' ὁ παπᾶ-Ζήσιμος, κ' ἢ παπαδιά, κ' ἢ Σουζάννα, — γιατί ἢ χαρὰ τοῦ παπᾶ ἦταν καὶ δική τους, — κι' ὁ γέρο-Χρυσομάλλης, κ' οἱ ἐνορῖτες, καὶ περισσότερον ἴσως ἀπ' ὅλους ὁ ἴδιος ὁ Ἄνθιμος, ὁ καινούργιος ψάλτης κ' ὑποτακτικὸς τοῦ παπᾶ-Ζήσιμου.

Μὰ γιατί, ἀφοῦ ἐφυγε ἀπὸ Ἐκκλησίαν πλουσιώτερον; Ἄ, τὸν Ἄνθιμον δὲν τὸν ἐννοιαζε γι' αὐτό! Μὲ πέντε ἀλλάρα τὸ χρόνο λιγώτερο, δὲ θὰ φτώχαινε βέβαια κ' ἔπειτα ὁ ἠθικὸς μισθὸς τὸν ἀποζημιώνει μὲ τὸ παραπάνου. Ὁ Ἀη-Γιάννης ἦταν Ἐκκλησία πρὸ ἀριστοκρατικῆ, πρὸ συχνάζουμένη, προπάντων ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἐφημέρευεσεν ἐκεῖ ὁ σεβασμῖος παπᾶ-Ζήσιμος, ὁ κοσμαγάπη-

ΞΕΝΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ



Ο ΕΓΩΪΣΤΗΣ. — (Έργον τοῦ Δροσιάκ)

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.

τος, ὁ δραστήριος, ὁ φιλόκαλος, ὁ ἔμπειρος, — ἕνας ἀπὸ τοὺς λίγους ποῦ ἤξεραν νὰ βαστοῦν Ἐκκλησιά. Ἔτσι καὶ τὸν Ἄη-Γιάννη, τὸν παραμελημένο πρῶτα, τὸν ξανάειωσε, τὸν ἔθαψε, τὸν ἐχρῶσασε, τὸν καταστόλισε, κρέμασε κάτω ἀπὸ τὰσημένια καντῦλια ἀστεράκια χρυσοῦ, περιποιήθηκε τὸν κήπο, συγύρισε τὸ κελλί, ἔβαλε παντοῦ διαλεχτὸ προσωπικὸ κ' ἔκανε κάτι «τελετές» ποῦ ἦταν σὰν «Πατριαρχεῖο». Ἐκεῖ μέσα λοιπὸν ἦ φωνὴ καὶ ἡ τέχνη τοῦ Ἄνθιμου θὰ ἔλαμπαν περισσότερο· κ' ἀκόμα τὸν ἐσύμφερνε ποῦ θάκανε τὴ μαθητεία του γιὰ παπᾶς κάτω ἀπὸ ἕνα τόσο πολῦτιμο δάσκαλο σὰν τὸν παπᾶ-Ζήσιμο.

Γι' αὐτὸ ἦταν τόσο εὐχαριστημένους μὲ τὴν καινούργια του θέσι, ὅπως ἦταν κ' ὁ πατέρας του, ἀφοῦ τοῦ ἐξήγγησε ὅλα της τὰ προτερήματα. Γιὰ τὸ νέο ὅμως ἀναγνώστη, εἶχε καὶ κάποιο ἄλλο, κρυφὸ, μὰ μεγαλύτερο ἴσως ἀπ' ὅλα: τὴ Σουζάννα. Μήπως δὲν ἦταν ἡ πιὸ ὠμορφη παπαδοπούλα; Κι' ἀφοῦ σκοπὸς του ἦταν νὰ γίνῃ παπᾶς, μιά παπαδοπούλα δὲν ταίριαζε φυσικὰ νὰ διαλέξῃ γιὰ γυναϊκά του; Λοιπὸν, ποιὰν ἄλλη θὰ εἰρῖσκε καλλίτερη ἀπὸ τὴ Σουζάννα, καὶ τί καλλίτερο πεθερὸ, γιὰ ὑποστήριξι, ἀπὸ τὸν παπᾶ-Ζήσιμο, τὸν κοσμαγάπητο, ποῦ τὸ λόγο του τὸν ἀκούε κ' ὁ Δεσπότης;

Ἐφθανε γι' αὐτὸ νὰ τὸν συμπαθοῦσε λιγάκι τὸ κορίτσι. Ἔ, δυσκόλο ἦταν; Γιατί τάχα;... Νέος ἦταν — μόνον τρία-τέσσερα χρόνια μεγαλύτερος της, — ὠμορφος καί, γιὰ ἕνα ρασοφόρο, κομψοῦμενος πολῦ. Τὸ ξώρρασὸ του μαῦρο, γυαλιστερό, τὸ ράσο του καφετί, πάντα τῆς ὥρας, τὸ ζουνάρι του πλούσιο, ἀπὸ βυσσινί βελούδο, τὸ ρεζίνι του (ὁ σκοῦφος) μικροῦλι, νόστιμο, ἀπάνω εἰς τὰ καστανά, ἀφθονα, σγουρά μαλλιά του, τὰ παπούτσια του καθρέφτες κ' ἡ ὀμπρέλλα του μὲ χεροῦλι ἀπὸ ἄσπρο κόκκαλο. Δὲν τῶρα γιὰ τὴ Σουζάννα, παρὰ ἦταν τὸ φυσικὸ του· τοῦ ἄρεσε πάντα νὰ εἶνε καλοντυμένος. Καὶ δὲν εἶχε ἀπάνω του τίποτα τὸ καλογεριστικό. Ἐξυπνος, σέβητος, γλυκομίλητος, εὐγενικός, μὲ μάτια ποδθαζαν σπῖθες, ἤξερε νὰ γίνεταὶ εὐχάριστος ἔς ἄνδρες καὶ σὲ γυναῖκες, καὶ τὰ κορίτσια ποῦ τὸν ἔδλεπαν μὲ τὰ ράσα, ἔλεγαν: «κρίμα εἰς τὸ νέο!»

«Κρίμα εἰς τὸ νέο!» ἔλεγε μαζί μὲ τίς ἄλλες κ' ἡ Σουζάννα, μὰ τίποτε παραπάνου. Τὸν εἶχε πᾶρη, ναί, ἀπὸ καλὸ μάτι τὸν ὑποτακτικὸ τοῦ πατέρα της, τῆς ἄρεσε νὰ τὸν ἀκούῃ νὰ ψάλλῃ, καὶ μάλιστα εἰς τὸν Ἄη-Γιάννη της, σήκωνε τὰ μάτια της κατὰ τὸν οὐρανὸν μ' ἔκφρασι μεγάλου θαυμασμοῦ ὅταν μιλοῦσε γιὰ τὴ φωνὴ του, μὰ κατὰ βάθος... ἀγρόν ἠγόρασε. Πέρασαν μῆνες δλάκαιροι, χωρὶς νὰ καταλάβῃ τὴν κλισί τοῦ ἀναγνώστη ἤ, κ' ἂν τὴν κατάλαβε, καμώνουνταν τὴν ἀνίδεη καὶ ξακολουθοῦσε νὰ τοῦ μιλῇ μὲ ὅλη τὴν ἐλευθερία, τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀφέλεια. Καὶ φυσικὰ, εἶχαν μεταξῦ τους μεγάλη σχέση καὶ οἰκειότητα, γιὰτί πολλές ὥρες, κάθε μέρα, ὁ Ἄνθιμος τίς περνοῦσε εἰς τὴν ἐκκλησιά, εἰς τὸ κελλί ἢ εἰς τὸν κήπο τῆς ἐκκλησίας, βοηθώντας τὸν παπᾶ-Ζήσιμο σὲ ὅλα.—

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istoriki  
Restrictions apply.

ἀκόμα καὶ ἐπὶ πότισμα τῶν λουλουδιῶν, — ἢ ἀπλῶς φλυαρῶντας μὲ τὴν ἀγαθὴ οἰκογένεια καὶ μὲ τοὺς φίλους τῆς.

Ἡ Σουζάνα τὸν θεωροῦσε ἔτσι σὰν ἀδελφός. Ἄνδρας μὲ ράσα, — τὸ εἶπαμε, — δὲν τῆς ἔκανε τὴν ἐντύπωσι: ἀνδρός. Ποτὲ δὲ θὰ μποροῦσε νὰ τὸν ἀγαπήσῃ. Θὰ τῆς φαινότανε μάλιστα κ' ἄστετο. Γι' αὐτό, δύο-τρεῖς φορές ποῦ ριψοκινδύνευσε ὁ Ἄνθιμος νὰ τῆς ἴπῃ κάτι διφορούμενα, ἢ Σουζάνα γέλασε μὲ τὴν καρδιά τῆς. Μὰ ὁ γιός τοῦ Χρυσομάλλῃ δὲν ἦταν ἀπὸ κείνους ποῦ ἀπελπίζονται γρήγορα.

«Μπᾶ, συλλογισθήκε, θὰ τὴν καταφέρω».

\* \* \*

Κι' ὁμοῦς πέρασε ὁ πρῶτος χρόνος, ἄρχισε ὁ δεῦτερος, καὶ δὲν τὴν εἶχε «καταφέρει» ἀκόμα. Οὔτε ἴσως θὰ τὴν κατάφερνε ποτέ, ἐπὶ αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἂν δὲν τοῦ συνέβαινε κάποιο «δυστύχημα». Ὁ Ἀμιπάτες ἔκλεισε τὰ εἰκοσιένα καὶ κληρώθηκε νὰ πάῃ στρατιώτης!

Στὴν ἀρχή, λογάριαζε πῶς θὰ τὸ ἀποφύγῃ, γιατί ὡς τότε, ὄλων τῶν εἰδῶν καὶ βαθμῶν οἱ ρασοφόροι ἦταν ἐξαιρεμένοι. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ἐκείνο τὸ χρόνο ἦταν γενικὴ ἐπιστράτευσι καί, γιὰ νὰ γλυτώσουν μερικοὶ τὰ βάσανα, ἄφιναν τὰ μαλλιά τους καὶ τυλίγονταν προσωρινῶς ἔς ἓνα ράσο ἀναγνώστη, χωρὶς νὰχουν κανένα σκοπὸ νὰ γίνουν καὶ παπάδες, ἢ Κυβέρνησι ἀποφάσισε νὰ φανῇ ἀμείλικτη. Δὲν ἐξαίρονταν, εἶπε, παρὰ οἱ χειροτονημένοι, ἀπὸ διάκο κι' ἀπάνου· οἱ ἄλλοι ὅλοι εἶνε ὑπόχρεοι.

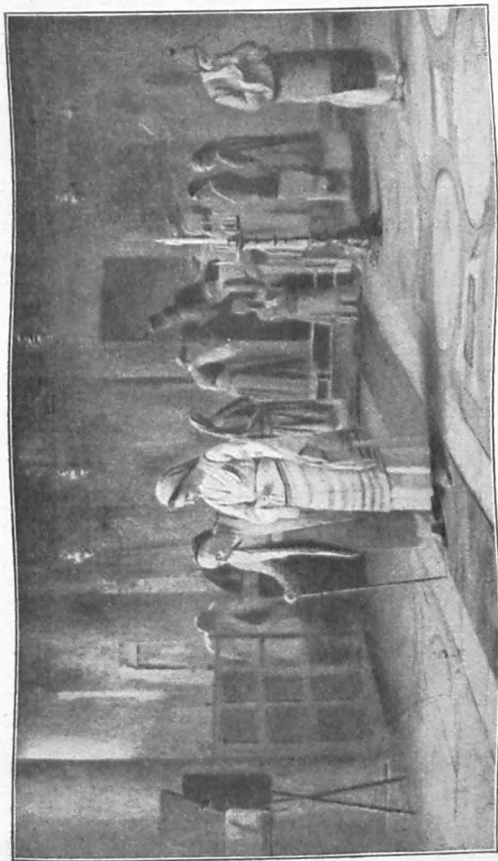
Ὁ γέρο-Χρυσομάλλῃς ἔτρεξε ἐπὶ Δεσπότη, ἐπὶ Δήμαρχο, ἐπὶ βουλευτῆ τοῦ ποῦ ὑποσχέθησαν ὅλοι νὰ ἐνεργήσουν, μὰ δὲν ἔκαμαν τίποτα. Κι' ὁ παπᾶ-Ζήσιμος ἐχάλασε τὸν κόσμο. Εἶχε μάλιστα τὴν ἀφέλεια νὰ πιστεύῃ, πῶς ἅμα ὠρκίζονταν αὐτός «ἐστὴν τιμὴ τοῦ σάν ἱερέα», πῶς ὁ ὑποτακτικός του δὲν ἦταν «ἀπὸ τοὺς ψεύτικους», θὰ τοῦ τὸν ἄφιναν. Ἀλλὰ ποιὸς νὰκούσῃ! Καὶ τὴν ἴδια μέρα ποῦ παρουσιάστηκε ἐπὶ Συμβούλιο ὁ Ἄνθιμος, τὸν κράτησαν, τοῦκοφαν τὰ μαλλιά, τοῦ πέταξαν τὰ ράσα καὶ τοῦ φόρσαν τὴ στολή· θὰ τὸν ἐγύμναζαν, μαζὶ μὲ τοὺς νεοσύλληκτους, ἐπὶ τὸπο κι' ἀπὸ κει, ἂν ἦταν ἀνάγκη, θὰ τὸν ἔστελναν ἐπὶ σύνορα.

Ὁ παπᾶ-Ζήσιμος εἶχε γίνῃ σκυλί.

«— Μ' αὐτὸ εἶνε ἄνω-ποταμῶν! ἐφώναξ. Αὐτοὺς, τοὺς στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἔπρεπε νὰ τοὺς παίρνουνε! Τί θὰ γίνῃ λοιπὸν τὸ δικό μου στρατεύμα; Θὰ μείνουμε, μοναχοὶ μας, οἱ ἀξίωματικοί; Ὅριστε τώρα ἐγὼ χάνω τὸν καλλίτερό μου βογηθό, τὸ δεξιὸ μου χέρι! Πῶς θὰ πορευθῇ τόσον καιρὸ ἢ Ἐκκλησία μου χωρὶς Ἄνθιμο; Καὶ καλὰ ἂν δὲν γίνῃ πόλεμος. Ἀμὴ ἂν γίνῃ καὶ μοῦ τὸν στείλουνε τὸν καφερό ἐπὶ σύνορα; ... Ἄ, μπᾶ! μπᾶ! δὲν ἔπρεπε νὰ παίρνουν καὶ τοὺς στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ!..»

Αὐτὰ ὁ παπᾶ-Ζήσιμος τὰ φώναξε ἐπὶ κῆπο, — γιὰ ἐκατοστὴ παρουσίασε ὁ Ἄνθι-





ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ. — ΤΟ ΑΝΤΙΔΡΩΜΟΝ. — (Ἔργον Θ. Γράλλη)

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.

φανταράκου, πιό τολμηρά τώρα, ίσως ἐξ αἰτίας τῆς στολῆς, ἢ μικρῇ Σουζάννα ἀποκρινότανε μὲ τὰ ἴδια... Δὲ θεωροῦσε πιά τὸν Ἄνθιμο σάν ἀδελφό... Τὰ λόγια τῆς καὶ πολὺ περισσότερο ὁ τρόπος τῆς κ' ἦ ματιές τῆς, τοῦδιναν μεγάλες ἐλπίδες... Καὶ τόση ἦταν γι' αὐτὸ ἡ χαρὰ του, ὥστε ἡ περιπέτεια τοῦ «στρατιωτικοῦ», τὸ «δυστύχημά» του, δὲν τοῦκανε πιά ἐντύπωσι.

— Δὲ βαρυνέσαι! ἔλεγε εἰς τὸν πατέρα του ποῦ τὸ φυσοῦσε καὶ δὲν ἐκρῦωνε τῆς τύχης μας ἦταν νὰ τὸ ὑποστοῦμε κι' αὐτό. Μπόρα εἶνε καὶ θὰ περάσῃ.

Φαιδρότατος πάντα, μὲ τὸ τραγοῦδι εἰς τὸ στόμα, γύριζε ἀπὸ τὰ γυμνάσια εἰς τὸν Ἄη-Γιάννη. Ἄκουραστος βοηθοῦσε τὸν παπᾶ-Ζήσιμο ἔς ὅλα, σάν πρῶτα, καὶ τίς Κυριακές βρισκότανε εἰς τὰ στασιδι του, μ' ὅλη τὴν στολὴ του, κ' ἔψελνε σάν πρῶτα καὶ καλλίτερα... Ἦταν, ἀλήθεια, λιγάκι ἀστείο νὰ βλέπῃς εἰς τὰ στασιδι τοῦ ψάλτη ἓνα φαντάρου, ποῦ τὸν ἤξερες μάλιστα ὡς χθὲς ἀναγνώστη. Ἄλλὰ κανένας ἐνορίτης δὲ συλλογίστηκε νὰ γελάσῃ γι' αὐτό. Ὅλοι συμπροσέβοντο τόσο πολὺ τῇ φωνῇ τοῦ Ἄνθιμου καὶ τὸν ἴδιο, ὥστε ἡ «περιπέτεια» του τοὺς ἐπικραίνει κ' ἐκείνους ὅσο σχεδὸν καὶ τὸν παπᾶ. Κ' ἔτσι εἰς τὴν εὐκαιρίαν καὶ τὴν ἱκανοποίησιν, ὁ παπᾶ-Ζήσιμος, — ἄλλος πάλι ποῦ τὸ φυσοῦσε καὶ δὲν ἐκρῦωνε, — νὰ κἀνῃ τὰ παράπονά του τὴν ὥραν ποῦ μοίραζε τὸ ἀντίδωρο:

— Μὰ δὲν ἔπρεπε, οἱ εὐλογημένοι, νὰ παίρνουν καὶ τοὺς στρατιώτες τοῦ Χριστοῦ! Καὶ καλὰ ἂν ἤσυχάσουν τὰ πράγματα ἀμὴ ἂν γίνῃ πόλεμος καὶ μοῦ τὸν στείλουνε εἰς τὰ σύνορα;

Κι' ἀπ' ὅλους πιά ἄκουγε, πῶς εἶχε τὸ μεγαλύτερον δικίον τοῦ κόσμου.

\* \*

Εὐτυχῶς ποῦ οἱ φόβοι τοῦ παπᾶ-Ζήσιμου βγήκαν μάταιοι. Πόλεμος δὲν ἔγινε κείνη τὴν φορά κ' ὁ Ἄνθιμος, ἀφοῦ ἔκαμε τοὺς τρεῖς τοῦ μήνεος εἰς τὸν τόπον, ἀπολύθηκε μαζί μὲ τοὺς ἄλλους. Ἔτσι ξαναφόρεσε τὰ ράσα κ' ἄφισε τὰ μαλλιά του νὰ μακρύνουν. Στρατιώτης πάλι τοῦ Χριστοῦ.

Τί; μήπως εἶχε καμμιά ἀπογοήτευσιν τώρα ἡ Σουζάννα, ποῦ τὸν ὠραῖό τῆς φανταράκου τὸν ξανάβλεπε ἀναγνώστη; Ὅχι, μὴ φοβᾶσθε! Πάει πιά, τὰ μάγια εἶχαν λυθῆ... τὸν εἶχε ἀγαπήσῃ. Ὅχι μὲ ράσα, μὰ καὶ μὲ τρίχινο σάνκο ἀσκητῆ, μὰ καὶ μὲ κουρέλια ζητιάνου νὰ τὸν ἔβλεπε, ὡ, τώρα θὰ τῆς ἄρῃσε τὸ ἴδιο. Εἶχε φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον ποῦ δὲ λογαριάζει κανένας τὰ πέξω τοῦ ἀνθρώπου, παρὰ τὰ πομέσα δ' ὅχι τὰ ρούχα, οὔτε κἀν τὸ σῶμα, παρὰ τὴν ἴδιαν τὴν ψυχὴ... Ἄργησε νὰ φθάσῃ ἡ Σουζάννα, μὰ ἔφθασε. Κι' ὁ Ἄνθιμος μποροῦσε νὰ εἶνε τώρα εὐτυχῆς καὶ ἡσυχος, πῶς τὸν ἀγαποῦσε μὲ τὰ σωστά τῆς.

Τότε νόμισε πῶς ἦλθε ὁ καιρὸς «γιὰ νὰ γίνῃ», τὸ εἶπε τοῦ πατέρα του, κ' ὁ γέρο-Χρυσομάλλης, συμφωνότατος, τὸ εἶπε τοῦ Γερόλυμου καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ κἀμῃ μὲ τρόπο τὴν πρότασιν εἰς τὸ κελί.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias  
Restrictions apply.

— 'Α, μπᾶ! μακρῦα ἀπὸ ράσο! εἶπε ὁ παπᾶ-Ζήσιμος εὐθύς.  
 — 'Α, μπᾶ! μακρῦα ἀπὸ ράσο! εἶπε κ' ἡ παπαδιά. Πάλι...  
 ξέρω κ' ἐγὼ; νὰ ἰδοῦμε τί λέει κ' ἡ Σουζάννα.  
 'Αλλὰ φαντασθῆτε τὴν ἐκπληξί τους, ὅταν ἄκουσαν τὴ Σουζάννα  
 νὰ λέη ἐκεῖνο τὸ θαυμάσιο:  
 — 'Η μάννα μου δὲν εἶνε παπαδία; 'Ε, κ' ἐγὼ παπαδία θὰ  
 γένω.

Μωρὴ καλή, - μωρὴ κακὴ!; .. Τίποτα! Τὸ τριανταφυλλένιο πει-  
 σματάκι τῆς ξανθῆς Σουζάννας, τῆς μονάκριβης, δὲν ἤξερε ἄλλη  
 ἀπάντησι ἀπ' αὐτή.

... 'Ηταν κάποιες ἰδέες τοῦ περίζωναν σὰν τείχος τὴν οικογένεια  
 τοῦ παπᾶ-Ζήσιμου τοῦ Κλοντηρᾶ. 'Ε, εἰς τὸ τείχος αὐτὸ ὁ  
 'Ερως ἔκαμεν ἓνα ρῆγμα. 'Ηταν πολὺ ἀρκετὸ γιὰ νὰ περάσῃ  
 ἀπ' ἐκεῖ ὁ 'Ανθιμος, μ' ὄλα του τὰ ράσα, καὶ νὰ μπῆ κατακτητῆς  
 εἰς τὴν οικογένεια. 'Η Σουζάννα θὰ τὸν βοηθοῦσε, θὰ τὸν τραβοῦσε  
 μέσα μ' ὄλη τῆς τῆ δύναμι.

Κ' ἔτσι ἐγένετο, ὅπως δὰ γίνεται πάντα, ἅμα θέλῃ ἡ νύφη κ' ὁ  
 γαμπρός: 'Η ἀντίστασι τοῦ γέρου κατανικήθηκε κ' ἕξη μῆνες  
 ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἀφεί του, ὁ 'Ανθιμος ὁ ἀναγνώστης ἀρραβωνιά-  
 στηκε τῇ Σουζάννα τοῦ παπᾶ. 'Ολοὶ τὸ βρῆκαν «φυσικώτατο».  
 'Εμεῖς ὁμως ξέρουμε τώρα, πῶς τὸ φυσικώτατο αὐτὸ δὲν θὰ γινό-  
 τανε ποτέ, ἂν ὁ «στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ» δὲν τύχαινε νὰ γίνῃ  
 γιὰ λίγο καὶ «στρατιώτης τοῦ Βασιληᾶ». Δὲν εἶνε παράξενα τὰ  
 φυσικὰ τῆς ζωῆς;

(Ἄθῆναι, 1913.)

ΓΡΗΓ. ΕΒΝΟΠΟΥΛΟΣ



Χριστιανικὴ συνεννόησις  
 κατὰ τὴν ῥήτραν «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους»





Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς εἰς τὰ Ἰωάννινα

## ΣΤΟΥΣ ΕΥΖΩΝΟΥΣ

ΦΙΛΙ! δὲ φτάνουν καὶ φτερά Πινδαρικῶν Παϊάνων  
 στής ἀετοροάχες, στής κορφές τῶν θεώρατων βουνῶν,  
 ἐκεῖ, σιά βάθη τῶν νεφῶν ψηλά τῶν γαλανῶν,  
 γιὰ νὰ σᾶς ψάλω, ὦ Δυνατοὶ κι' ὦ σκιάχτρα τῶν Τυράνων!

Ἄνδρεία παιδιά τῶν Αἰτωλῶν, Δωριέων καὶ Ἀκαρινῶν,  
 βλαστάρια τῶν Ἡρακλειδῶν ἐκείνων τῶν κλεινῶν,  
 ποῦ κι' ἀπ' τὴ Γῆ γεννήθηκαν κι' ἀπὸ τὸν Οὐρανόν,  
 αἶμα χτυπάει στής φλέβες σας τῶν ἡμιθέων Τιτάνων.

Σ' ὄλους τὸ φόβο σπέρνετε στὸ φτερωτὸ σας δρόμο  
 Καὶ μόνο ζοῦν, σὰν ἀδελφοί, κοντὰ σας οἱ ἀετοί,  
 ποῦ ὅλημερίς τριγύρω τους σᾶς βλέπουν δίχως τρόμο.

Κ' ἐγὼ τρομάζω, παίροντας στὸ χέρι μου τὴ λύρα,  
 νὰ πῶ τὴν ὑπεράνθρωπη, τὴ θεία σας ἀρετή,  
 μὰ νοιώθω γὰρ ἀνθρώπινο σιὰ λόγια μου τὰ σείρα!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ

Φ Ι Λ Ο Ξ Ε Ν Ι Α



Ποῦ θὰ καταλύσωμεν  
ἀπόψε;

Το ἵπλικόν μας, με τὸν στρατηγὸν Σουτσοῦ ἐπὶ κεφαλῆς, εἶχεν ἤδη εἰσελάσει ἀπὸ τινῶν ὥρων εἰς Ἰωάννινα. Νύχτα πλέον καὶ στοιθαγμένοι μέσα εἰς τὸ καμίονι τῆς ἀεροπλοΐας, ἐπροχωρούσαμεν πρὸς τὴν καταληφθεῖσαν πόλιν ἀεροπόροι, ἀξιωματικοί, δημοσιογράφοι.

— Ποῦ θὰ καταλύσωμεν ἀπόψε; εἶπε μία φωνὴ στὰ σκοτεινά.

— Ἔχει ὁ Θεός... ἀπῆντησεν ἄλλη.

— Καὶ δωμάτια;

— Ἀπὸ ὅλα.

Ἡ αἰσιόδοξος φωνὴ ἐδικαιώθη τελείως.

Δὲν ἐπροφθάσαμε νὰ μποῦμε στὰ Γιάννενα, καὶ ἀπὸ παράθυρα, μπαλκόνια, πορτοῦλες οἱ ἐλευθερω-

μένοι πλέον Ἕλληνες μᾶς προσκαλοῦσαν νὰ «τιμῆσωμε τὸ φτωχικό τους».

Τὸ «φτωχικό», ποῦ με ἐφιλοξένησεν ἦτον ἓνα ἀληθινὸ ἀρχοντόσπιτο, τὸ ὁποῖον ὕστερ' ἀπὸ τὴν στενωχῶρη σκηνή, ποῦ εἶχα καταλαγιάσει τὴν προηγούμενην νύχτα, μοῦ ἐφάνη τὸ ὡραιότερον παλάτι τοῦ κόσμου.

— Ἐφάγατε μήπως;

— Μάλιστα... χθὲς τὸ βράδυ!



\*\*

Δὲν ἐπρόλαβα νὰ κάμω αὐτὴν τὴν δῆλωσιν καὶ ἓνα κοτόπουλο βραστό ἦλθεν ἀντικρὺ μου νὰ με προσκαλέσῃ.

Διέταξα ἀμέσως γενικὴν ἐπίθεσιν. Συνέτριψα τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα, ἔπειτα «... ἓνα κοτόπουλο βραστό.»

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias  
Restrictions apply.

τὴν δεξιάν, ἐπὶ τέλους τὸ κέντρον, ἕως οὗτου ὁ ἐχθρὸς ἐξηφανίσθη ἐντελῶς. Εἰς τὸ σπίτι τοῦ κ. Ἀλιέως μοῦ παρεχώρησαν δωμάτιον, μοῦ ἐδάνεισαν βιβλία, καὶ με διώρισαν μέλος τῆς οικογενείας.

\* \*

Ὅτι συνέβη σὲ μένα, δὲν ἦτο ἐξαίρεσις. Ἡ φιλοξενία στὰ Γιάννενα εἶνε κάτι τι μυθῶδες. Οἰκογένειες ἐστριμώχοντο σὲ δύο κάμαρες γιὰ νὰ παραχωρήσουν εἰς στρατιώτας τὸ ὑπόλοιπον τοῦ σπιτιοῦ, καὶ οἱ ὀλίγοι δέ, οἱ ὅποιοι ἔτυχε νὰ μὴν ἔχουν «μουσαφιρέους», ἔβγαιναν εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἐζητοῦσαν νὰ εὗρουν πῶς καὶ τί.

Τὴν ἡμέραν τῆς εἰσόδου τοῦ Διαδόχου ἄκουσα καὶ τὸν παραδοξότερον ντελάλην.

Ἐνα ἀγοράκι ἐμπρὸς στὴν πόρτα ἐνὸς κουρείου ἐφώναζε, σχεδὸν χωρὶς διακοπή:

— Ὅποιος στρατιώτης Ἕλληνας δὲν ἔχει σπίτι, νάρθη νὰ κοιμηθῆ στοῦ μπαμπᾶ μου. Θὰ τοῦ δώσουμε ρακί, φαί, κρασί, σιγαρέττα καὶ κρεββάτι. Τὸν πατέρα μου τὸν λένε Σταῦρο καὶ εἶνε μπαρμπέρος.

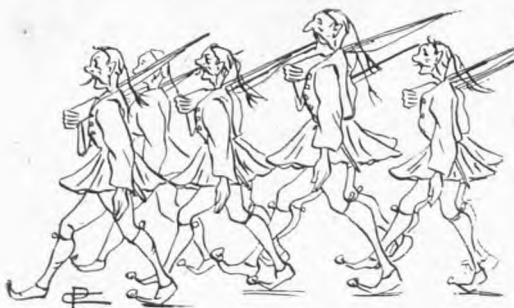
Ἡ φωνὴς τοῦ παιδιοῦ δὲν ἐπῆγαν στὰ χαμένα καὶ τὸ βρά-

δου στὸ σπίτι τοῦ κυρ Σταύρου εἶχεν ἐγκατασταθῆ ὀλόκληρος ἐνωμοτία μουσαφιρέων.

\* \*

Ἄλλος — ταβερνιάρης αὐτὸς — εἶχε καβαλλήσει ἕνα βαρέλι καὶ ἐκερνοῦσεν ἀδιάκοπα στρατιῶτες.

— Ἐλα ἴδω, παλληκᾶρι. Ἐλα



«... εἰς τὸ σπίτι τοῦ κυρ Σταύρου εἶχεν ἐγκατασταθῆ ὀλόκληρος ἐνωμοτία μουσαφιρέων...»

νὰ ξεδιψᾷς. Κρασί διαμάντι. Ἐλα, νὰ σὲ χαρῶ, νὰ πῆς μιά.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Φαντάροι, εϋζωνοί, πυροβοληταί, ἱππεῖς ποῦ ἐκρατοῦσαν μὲ τὸ ἓνα χέρι τοὺς γαλινούς τῶν ἀλόγων, ἐπιναν, ἐπιναν ἀδιάκοπα, καὶ αἱ προπόσεις ἔδιναν καὶ ἔπαιρναν!



— Ἐβίβα τῆς Γαλλίας.  
— Ἐβίβα καὶ τῆς Ρωσσίας.

— Ζήτω ἡ Ἑλλάς! Ἐβίβα!  
— Ζήτω ἡ Σερβία!  
Γιὰ κάθε Κράτος ἐτραβοῦσαν καὶ ἓνα ποτηράκι.

\*Ἄλλὰ καὶ τὰ Κράτη, τὰ φιλικῶς διακείμενα πρὸς τὴν Ἑλλάδα, δὲν ἦσαν ἀτελείωτα.

— Ἐβίβα τῆς Γαλλίας!  
— Ἐβίβα καὶ τῆς Ρωσσίας!

\*\*\*

— Καὶ τώρα, διέκοιπεν ἓνας, τί θὰ γίνῃ; ἤπιαμε γιὰ ὅλους τοὺς φίλους...

Ὁ πλέον μπεκρῆς τῆς παρέας ἐστενοχωρήθη, ἀνησύχησε μήπως ὁ ταβερνιάρης σταματήσῃ τὸ κέρασμα διὰ λόγους πολιτικούς:

— Ἀκοῦστε, παιδιά, εἶπε. Δὲν πρέπει νὰ ξεγνᾶμε καὶ τοὺς ἐχθρούς. Προπίνω... ἐναντίον τῆς Ἰταλίας!

Ἡ ἰδέα ἐπεκροτήθη ἐμπρόκτως ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καὶ ἔτσι ἐξηκολούθησαν ὅλοι νὰ τὸ τσοῦζουν ἐπὶ ὧρας ὑπὲρ ἢ κατὰ ὅλων τῶν Κρατῶν γνωστῶν καὶ ἀγνώστων τῆς ὑψηλίου.



— Προπίνω ἐναντίον τῆς Ἰταλίας. »

Κ. ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ "ΝΟΣΤΑΛΓΙΚΑ,"

### Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

ΞΑΝΕΜΙΣΕ τὸ φλάμπουρο κ' ἡ σάλπιγγα βαρεῖ·  
κοιτάγρια σιδερόχυντα κ' ὄπλα κροτοῦν καὶ τόξα·  
ἀγνάντια μὲ ὑδοόγελα ἢ Νίκη καρτερεῖ,  
καὶ λιόκαλλη κ' ἠλιόφωτη τὴν παραστέκει ἢ Δόξα.

[Σάμος, 1912]

ΖΗΣΙΜΟΣ ΣΙΔΕΡΗΣ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istitou  
Restrictions apply.



## ΦΑΝΑΡΙΩΤΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

### Ο ΤΣΑΜΠΑΣΗΣ ΚΑΝΑΡΗΣ

ΤΟ τὸ Φανάρι ἦταν ἀνάστατο τὴν τελευταία Κυριακὴ τῆς ἀποκριᾶς. Ὅλα τὰ παιδιὰ ἀπὸ μῆνες ὠνειροπολοῦσαμε νὰ ἰδοῦμε τὸν τσαμπάση. Ἔτσι νὰ γυρνᾷ στοὺς δρόμους σὲ κοντάρια ἀψηλά, πάρα πολὺ ἀψηλά, μὲ χρυσὰ ρούχα καὶ μὲ κατηφεδένια μάσκα, νὰ φθάνη στὰ τρίτα πατώματα τῶν σπιτιῶν καὶ χαμηλὰ στὴν γῆ ἢ συνοδεία του νὰ βροντοκοπάη ἓνα πελώριο τούμπανο καὶ νὰ παίξῃ ἐντόπιους σκοποὺς στὸ κλαρίνο. Καὶ τσαμπάσης ἦταν ὁ Κανάρης! Ὄνομα πὺ μέσα στὴν φαντασία τοῦ λαοῦ ἦταν μυθικό, μεγάλο. Καὶ γιὰ τοῦτο ἓνας πὺ ἤξευρε νὰ περπατῆ μὲ τὰ κοντάρια, πῆρε τὸνομα αὐτό, τόκαμε δικό του καὶ κάθε χρόνο, τὴν ἀποκριὰ τὴν τελευταία, ἔδγαίνε, σὰν ἄλλος μυθικός ἥρωας, τσαμπάσης στὸ Φανάρι.

\* \*

Πρῶτ-πρῶτ ἔτρεξα στοὺς δρόμους ν' ἀκούσω τὸ τούμπανο καὶ τὸ κλαρίνο, ναῦρω τὸν τσαμπάση. Τὸν ἤῤα στὸν ἀπάνω μαχαλᾶ, σὲ στενοὺς δρόμους, μέσα στὰ ξύλινα σπίτια. Ὄλος ὁ κόσμος γιορτερός ἐχύθηκε στὰ παράθυρα. Πλῆθος παιδιὰ ἤρχετο ἀπὸ τοὺς παραδρόμους. Τὸ κλαρίνο ἔπαιζε καὶ τὸ τούμπανο κτυποῦσε τὸν ρυθμό, βροντοκοποῦσε τὸ τραγοῦδι. Ἐνας μεγάλος κύκλος ἀπὸ ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ καὶ ἀπὸ ἀναρίθμητα παιδιὰ τριγυροῦσαν τὸν τσαμπάση. Καὶ ἡ συνοδεία ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι, ἀντικρυστὰ καὶ στὴν σειρὰ ἔκαμνε τὸν γῦρο τῆς. Ὅλοι ὠμιλοῦσαν: εἶδες τὸν τσαμπάση; εἶδες τὸν Κανάρη, τὸν Κανάρη;

\* \*

Ὅταν τὸν ἀντίκρυσα ἐγώ, ἡ πνοή μου πιάσθηκε. Νὰ ὁ τσαμπάσης, ὁ Κανάρης! Ντούμ- ντούμ! Ντούμ- ντούμ! τὸ τούμπανο κτυ-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Ist  
Restrictions apply.

πούσε, ὅπως κτυποῦσε κ' ἡ καρδιά μου. Ὁ τσαμπάσης μὲ κατη-  
φεδένια ρούχα κόκκινα, μὲ χρυσομένη στὸν ὄμο πελερίνα πού  
εἶχε χρυσᾶ κρόσια, μὲ σκοῦφο κόκκινο, μὲ φτερό, μὲ πανταλόνι  
ὡς στὰ γόνατα καὶ μὲ κάλτσες ἀψηλές δεμένες μὲ τὰ θεόρατα  
κοντάρια πού εἶχε στὰ πόδια του. Ἔτσι ἔφθανε ὡς στὰ παράθυρα  
τῶν σπιτιῶν καὶ ἡ γυναῖκες ἔμπαιναν μέσα τρομαγμένες. Μὰ ἐκεῖ-  
νος ἔλεγε κανένα ἔξυπνο λογάκι, ἔπαιρνε τὴν δεκάρα, ἔπινε καὶ  
κάτι ἂν τὸν ἐκερνοῦσαν καὶ πῆγαινε στὸν γύρο του. Ὁ Κανάρης!  
ὁ Κανάρης!

\* \*

Πέρασε ἡ ἀποκρῆ, πέρασαν μερόνικτα καὶ ἡ εἰκόνα τοῦ τρο-  
μεροῦ ἀνθρώπου μὲ τὰ κόκκινα ρούχα, μὲ τὰ πελώρια ξύλινα πο-  
δάρια καὶ μὲ τοὺς φοβεροὺς ἐκείνους διασκελισμοὺς δὲν ἔφευγε  
ἀπὸ τὸν νοῦν μας. Τὸ ἓνα παιδί ἔλεγε πῶς ἀπὸ μακριὰ κυνήγησε  
ἓνα ἔβραϊο, τὸν πρόφθασε καὶ μὲ μιὰ κλωτσιὰ τὸν πέταξε ὡς στὸν  
παρακάτω δρόμο. Τὸ ἄλλο παιδί ἔλεγε πῶς ἦταν βράδυ, ὅταν ἔκαμε  
τὸν γύρο του στὴν ἐκκλησία τοῦ Μουχλιῶ μὲ τὸν βυζαντινὸ τὸν  
τροῦλο, καὶ πῶς ὅταν ἐφίλησε τὸν σταυρὸ τῆς ἐκκλησιᾶς, τὸ  
τούμπανο καὶ τὸ κλαρίνο ἔσταμάτησαν. Ἐνόμιζες πῶς τὴν ὥρα  
ἐκείνη λειτουργοῦσε ἡ ἐκκλησιὰ καὶ περνοῦσαν τὰ Ἅγια. Καὶ ἓνα  
ἄλλο παιδί ἔλεγε, πῶς ὅταν νύκτωσε, εἶδε τὸν Κανάρη πού σήκωσε  
ἀψηλά τὰ πόδια, πού πάτησε τὰ κεραμίδια τῶν σπιτιῶν καὶ πῶς  
διασκελιζοντας μέσα εἰς τὸ μισσοκόταδο χάθηκε στὰ σύννεφα.  
Ἦταν ἄνθρωπος πού ἦλθε γιὰ τὴν ἀποκρῆ, πού δὲν ἐπάτησε  
στὴν γῆ, πού ἦλθε κ' ἔφυγε. Ἦταν ὁ τσαμπάσης, ὁ Κανάρης!

[Κων/πολις, Φανάρι]

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΑΣΙΛΕΒΙΑΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ "ΒΑΡΒΑΡΑ,"

## ΚΑΤΑΡΑ

Τὸ βρέφος ἔσπαρτάρησε, ἔξεψύχησε  
στὰ νύχια τοῦ αἰμοβόρου· ἡ ὠραία κόρη  
παράδερνε στὰ χέρια του, στὴ λύσσα του  
στηθοκοπώντας ἡ μητέρα ἐθώρει.

Ὁ γέρος, ξαπλωμένος κ' αἱματόπνιχτος,  
θωρῶντας τῶν παιδιῶν του τὴ λαχτάρα,  
ἔβαψε μέσ' στὰ αἵματα τὸ χέρι του  
κ' ἔγραψε μὲ τὸ δάχτυλο: **κατάρα.**

[24 Ἰουνίου 1913.]

ΙΩ. ΠΟΛΕΜΗΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ



ΛΑΦΥΡΑ ΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetirio Dimosias Istorikis V  
Restrictions apply.

NORTH BRITISH & MERCANTILE INSURANCE CO

# ΒΟΡΕΙΟΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1809 ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ.

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ 1912. ΦΡΑΓΚΑ 580 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ

Ἀσφαλίζει παντός εἶδους κτίρια, οἰκιακὰ ἔπιπλα, ἔμπο-  
ρεύματα, ἐργοστάσια κ.λ.π.

Ἐγκριμένη ἐν Ἑλλάδι δυνάμει Β. Διατάγματος τῆ 27 Ὀκτω-  
βρίου 1891 ἀναγνωρίζει τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Ἑλλήν. Δικαστηρίων.

Ἔχει κατατεθειμένην παρὰ τῆ Ἑλλην. Κυβερνήσει ἐγ-  
γύησιν ἐκ δραχμῶν 200.000.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΔΕΛΦΟΙ ΔΑΦΦΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ Ὁδ. Πανεπιστημίου 81—ΕΝ ΒΟΛΩ Ὁδ. Δημητριάδος

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ



Ἑλληνοδικῆς Διεθνoῦς Ἐκθέσεως Βορδῶ 1907

Membre du Jury Hors Concours Bordeaux 1907

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimo

Restrictions apply.



# PIPPERMINT



Μάρκας **GET FRÈRES**  
**REVEL (Haute Garonne).** France

Πρέπει να γνωσθῆ γενικῶς ὅτι τὸ **PIPPERMINT** εἶνε ἔν καὶ μόνον τῆς παγκοσμίου μάρκας **Get Frères Revel**. Γνήσιον "**Pippermint**," ἄλλο δὲν ὑπάρχει. Τὰ ὑπάρχοντα παρόμοια πρὸς τοῦτο ποτὰ εἶνε ὅλα ἀπομιμήσεις· διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον παρακαλοῦνται πολὺ οἱ κ.κ. ἀγορασταὶ ὅπως εἰς τὴν γνησιότητά τῆς μάρκας δίδουν μεγάλην προσοχὴν.

Ἐν "**Pippermint**," τῆς μάρκας **Get Frères** εἶνε τὸ ἀνώτερον, χωνευτικώτερον καὶ εὐγεστότερον ποτὸν διὰ κάθε πρόσωπον εἰς πᾶσαν ἐποχὴν τοῦ ἔτους.

Κατὰ τὸ θέρος τὸ "**Pippermint**," **Get Frères** λαμβανόμενον ἐντὸς παγωμένου ὕδατος ἀποτελεῖ τὸ λαμπρότερον καὶ ὑγιεινότερον ἀναψυκτικόν.

Οἱ διασημότεροι ἰατροὶ τῆς Εὐρώπης συνιστοῦν τὸ "**Pippermint**," **Get Frères** ὡς τὸ ὑγιέστερον καὶ τονωτικώτερον εἰδικῶς δὲ καὶ ὡς τὸ καλλίτερον ἀντιχοληρικὸν ποτὸν ἐξ ὅλων ἐν γένει τῶν **Liqueurs**.

Ἐν Ἑλλάδι πωλεῖται εἰς ὅλα ἐν γένει τὰ Ἐδωδιμοπωλεῖα καὶ Ζαχαροπλαστεῖα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ἈΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΔΙ' ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

**ΓΕΩΡ. Α. ΚΟΛΑΣ** Ἐν Πειραιεῖ (Στοὰ Ριζάρη)

## ΑΣΤΑΚΟΙ “ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ,,



Είναι ή μεγαλύτερα μάγκα του Κόσμου. Νέου πάντοτε ψαρεύματος και εξαιρετικής όλως ποιότητας, προτιμῶνται γενικῶς ἀπό όλας τὰς Ἀγοράς τῆς Ἑλλάδος, ὅπου εἰσάγονται εἰς μεγάλας ποσότητες. Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ Ἐδωδιμοπωλεῖα και Παντοπωλεῖα.

Γεν. ἀντιπρόσωπος: Γ. Α. ΚΟΛΑΣ Ἐν Πειραιεῖ



Τὰ Τεῖα Κυανοῦ Σταυροῦ εἶναι τὰ ἀνώτερα ὄλων. Συσκευάζεται δὲ πάντοτε ἐντὸς πακέτων και κυτίων, φερόντων πάντων ἀνεξαιρέτως τὸ σῆμα τοῦ Κυανοῦ Σταυροῦ, εἰς τὸ ὁποῖον παρακαλοῦνται ὅπως προσέχουν οἱ κ. κ. ἀγορασταί.

Ἡ συσκευὴ τῶν Τεῖων Κυανοῦ Σταυροῦ γίνεται ἐν Λονδίνῳ ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν ἐπίβλεψιν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τοῦ ἀγγλικοῦ Κράτους.

Τὰ Τεῖα Κυανοῦ Σταυροῦ διὰ τὸ ὅλως ἐξαιρετικὸν τῆς ποιότητός των, εἰσήχθησαν γενικῶς καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον, καταλαβόντα τὴν πρωτεύουσαν θέσιν ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἐν γένει καταναλώσει.

Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ πρώτης τάξεως Ἐδωδιμοπωλεῖα και Παντοπωλεῖα τῆς Παλαιᾶς και Νέας Ἑλλάδος.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΔΙ' ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΓΕΩΡ. Α. ΚΟΛΑΣ Ἐν Πειραιεῖ (Στοὰ Ριζάρη)

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifikiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.

# ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ ΤΟ ΠΑΛΛΑΔΙΟΝ

ΟΔΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ 17<sup>Α</sup>

**ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Π. ΧΑΤΖΗΜΜΑΝΟΥΗΑ**

ΔΙΔΑΚΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

*Περιλαμβάνει :* Νηπιαγωγείον, Δημοτικόν Σχολείον, Ἑλληνικόν καὶ Γυμνάσιον Α', Β' καὶ Γ' τάξιν καὶ Ἐμπορικὴν Σχολήν, συσταθεῖσαν ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.

## ΗΛΕΚΤΡΟΚΙΝΗΤΟΝ ΜΕΤΑΛΛΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

### Η "ΤΕΧΝΗ,"

**Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ & ΣΙΑΣ**

**ΑΘΗΝΑΙ — Πλατεία Ἀγ. Θεοδώρων 2**

Τὸ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἄριστον καὶ μοναδικὸν ἀνά τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀνατολήν **ΜΕΤΑΛΛΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ**, πλουτισμένον μὲ ὀκτὼ ἠλεκτροκίνητα μηχανήματα ἐκτελεῖ

**ΧΑΛΚΟΓΡΑΦΙΑΣ — ΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΑΣ**

**ΓΡΑΜΜΙΚΑ ΚΛΙΣΕ — ΚΑΙ ΤΡΙΧΡΩΜΙΑΣ**

Εἰδικότης καὶ ἐντέλεια ἐργασίας — Καλλιτεχνικὴ ἀπόδοσις τῶν προτύπων. — Τιμαὶ λογικαὶ — Ἐνημερότης εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν παραγγελιῶν.

Τὸ **ΜΕΤΑΛΛΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ** εἶνε τὸ μόνον ἐν Ἑλλάδι τὸ ὁποῖον εἰσήγαγε τὴν **ΤΡΙΧΡΩΜΙΑΝ** ἐφάμιλλον πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴν.

*Δέχεται παραγγελίας ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν, τῶν Νέων Χωρῶν καὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ Αἰγύπτου.*

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiriko Apothefirio Dimosias Istor  
Restrictions apply.



Ἀβησσυνιακὴ οἰκογένεια

## ΣΚΙΤΣΑ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΒΗΣΣΥΝΙΑΚΗΝ ΖΩΗΝ

ΕΙΝΕ ἀπορίας ἄξιον πῶς συνειθίζει κανεὶς καὶ ἀφομοιοῦται βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον μὲ τὸ περιβάλλον. Ἐνθυμοῦμαι κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον τῆς ἐδῶ ἐγκαταστάσεώς μου πόσον τὰ ἀλλόκοτα ἦθῃ καὶ ἔθιμα μοῦ ἐπείραζαν τὰ νεῦρα καὶ μὲ ἔκαμναν νὰ χάνω τὴν αἰσθησὶν τῆς πραγματικότητος. Τώρα τὰ συνείθισα, τὰ εὗρισκω φυσικὰ καὶ δὲν μοῦ προξενοῦν καμμίαν ἐντύπωσιν. Προχθὲς λ. χ. δαιμονιώδη κτυπήματα τῆς καμπάνας τοῦ γειτονικοῦ μου ναοῦ ἤκουσθησαν ἐν μέσῳ τῆς ἀπογευματιανῆς ἡσυχίας. Μοῦ ἐξέσχισαν τὴν ἀκοήν, εἶνε ἀλήθεια. Ἀλλὰ δὲν μὲ ἀνησούχησαν οὔτε μὲ ἐτάραξαν διόλου. Ἐν τούτοις, ὅταν κατὰ πρῶτην φοράν ἤκουσα παρόμοιον ἐξωφρενικὸν καμπάνισμα, ἐξῆλθον ἐντρομος νὰ μάθω τί συμβαίνει. Μήπως ἀρὰ γε ἀπέθανε καμμία μελαψὴ ἐπισημότης τοῦ τόπου; Μήπως ἐξερράγη καταστρεπτικὴ τις πυρκαϊὰ ἀπειλοῦσα νὰ ἀποτεφρώσῃ τὴν πόλιν; Ἡ μήπως ἐνέσκηψεν αἰφνιδίως ἀγέλη λεόντων ἢ ἄλλων θηρίων ἀγρίων, καὶ οἱ ἄνθρωποι περίτρομοι ἔσπευσαν νὰ «*κροῦσουν* — κυριολεκτικῶς — τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου», ὅπως λέγουσιν συχνὰ οἱ φίλοι Ἀθηναῖοι δημοσιογράφοι, ὅταν θέλουσιν νὰ καμπανίσουν κάποιον ἐπείγουσαν ἀνάγκην εἰς τὰ κλειστὰ ὦτα τῶν ἀρχόντων; Τίποτε ἀπὸ ἀυθιχὰ ἐκείνη ἀπέδωκεν ἀπάντησιν εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου. Ἐπὶ τὴν ἐκείνην ἡμέραν οὐδὲν συνέβη.

κρουσίας, εἰς τὴν ὁποίαν καταφεύγει αὐτοδικαίως ὁ πρῶτος ἀλήτης ζητιάνος, ὁσάκις θέλῃ νὰ ἐκλιπαρήσῃ τὸ ἔλεος τῆς κοινωνίας καὶ ἰδίως τῆς κυβερνήσεως, ἢ ὅποια ὀφείλει νὰ τρέξῃ εἰς βοήθειαν τοῦ κουρελῆ ἐπαίτου! Ἡ συνήθεια αὕτη εἶνε καθιερωμένη, ἔχει δὲ τὴν προέλευσίν της, ὅπως μοῦ διηγήσῃτο γέρον ἀδυσσιανὸς πολὺ-πειρος, ἀπὸ τὴν ἐξῆς αἰτίαν.

Εἰς τὴν βόρειον ἐπαρχίαν Gondar κάποιος φιλάργυρος καὶ



(Τύπος τῶν εὐειδῶν Ἀβησσυνίδων  
τῆς ἐπαρχίας Gonraghé)

ἀσπλαγχνος ἀδυσσιανὸς παρέλειπε νὰ διδῇ εἰς τὸν ἵππον του τὴν ἀναγκαίαν τροφήν, ἂν καὶ τὸ ταλαίπωρον ζῖθον παρεῖχε τόσας ἐκδουλεύσεις εἰς τὸν ἀχάριστον αὐθέντην του. Ὁ ἵππος εἶχε καταντήσῃ σκελετὸς ἐκ τῆς ἀσιτίας, εἰσθύσας δὲ κάποτε εἰς τὸν περιβόλον γειτονικῆς ἐκκλησίας, ὅπου τὸν εἰλκυσεν ἡ θεὰ πενιχρῶν θάμνων, ἐθάγκασε μεταξὺ αὐτῶν καὶ τὸ ἄκρον τοῦ κατὰ γῆς κρεμαμένου σχοινίου τοῦ κώδωνος ἐκ παρεξηγήσεως, ὅτι ἐμάσσα τὸ χόρτον! Τὸ σχοινίον, ἀσπαίρον εἰς τοὺς ὀδόντας τοῦ πειναλέου ζῖθου, ἐκίνηε τὴν γλωσσίδα τῆς καμπάνας εἰς πένθιμον κωδωνοκρουσίαν, ἀσυνήθη κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην. Σπεύσαντες οἱ γεί-

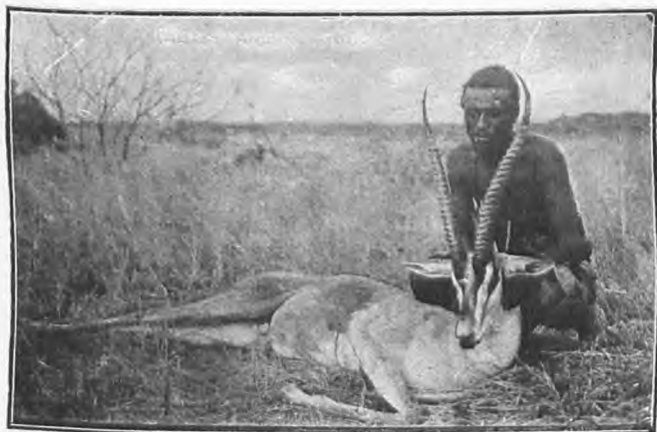
τονες εἶδον τὸ θλιβερὸν θέαμα καὶ ἐπίστευσαν ὅτι τὸ λιμῶντον ζῖθον ἐκάλει εἰς βοήθειαν. Τὸ πρᾶγμα περιήλθεν εἰς γνῶσιν τοῦ Ἀνακτος, ὅστις, χωρὶς πολλὴν χρονοτριβὴν, συγκινηθεὶς ἀπὸ τὴν πρωτότυπον αὐτῆν διαμαρτυρίαν τοῦ τετραπόδου, διέταξεν ὁ μὲν ἵππος νὰ καταυλισθῇ καὶ τρέφεται πολυτελεῶς εἰς τοὺς βασιλικούς σταύλους, ὅπως τὸ πάλαι ἡ ἱερά ὄνος τῶν Ἀθηναίων, ὁ δὲ ἀνηλεὴς αὐθέντης του νὰ ὑποστῇ τὴν ποινήν τοῦ σιγματισμοῦ!

Τὸ ἔθιμον αὐτὸ, καθιερωθὲν ἔκτοτε, ἐξηγεῖ τὴν καταπληκτικὴν κωμικότητα τῶν ἐπειρημάτων. Ἄν εἶνε ὑπερβολή, ἂν εἶπη τις ὅτι  
 Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetiro Dimosias Istor  
 Restrictions apply.

τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ ἀποζῆ διὰ τῆς ἐπαιτείας, ἣτις κατέστη ἀληθινὴ μάστιξ τῆς χώρας. Εἰς τοῦτο συντελεῖ καὶ τὸ ἄγαν φιλόξενον καὶ φιλάνθρωπον τῶν Ἀβησσυνῶν. Ὁ ὁδοιπόρος θὰ εἴρῃ πάντοτε τρώφην καὶ ὑπνον. Τὴν φιλοξενίαν δὲ ταύτην ἐκμεταλλεύονται οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπαίται, ἐκστρατεύοντες ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν καὶ ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον ἵνα ἀποζῶσιν εἰς βάρος τῶν ἄλλων.

Τὸ νόστιμον δὲ εἶνε ὅτι ὑπάρχουν δύο τάξεις ἐπαϊτῶν: Ἐπαίται πεζοὶ καὶ ἐπαίται ἑφιπποὶ! οἱ ὅποιοι — οἱ ἀθεόφοβοι! — «καθάλλα πᾶν γυρεύοντας, καθάλλα ζητιανεύουν», ἀλλὰ καὶ καθάλλα ὑβρίζουν πατόκορφα ὄσους ἀρνοῦνται νὰ τοὺς ἐλεήσουν!

Καὶ αὐτοὶ μὲν κάμνουν ἐπέλασιν ἐν καιρῷ ἡμέρας τοῦλάχιστον.



Ἀβησσυνῶς κυνηγὸς

Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ μία ἄλλη τάξις, ἣτις ἀποτελεῖ εἶδος θρησκευτικοῦ σωματείου, τοῦ ὁποίου τὰ μέλη καλοῦνται «Alibala». Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ, κοιμῶνται καθ' ὄλην τὴν ἡμέραν εἰς τὰς ἀθλίας τρώγλας των, ἐξέρχονται δὲ, ὡς αἱ νυκτερίδες, μόνον ὅταν νυκτῶνῃ, κατ' ἀγέλας, σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις, καὶ περιτρέχουν ἀπὸ τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς πόλεως, σταματῶντες εἰς κάθε σπίτι, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ζητήσουν ἐλεημοσύνην, ἄδοντες μὲ κραυγὰς ἀνάρθρους, αἱ ὁποῖαι συνήθως ὁμοιάζουν μὲ ζῶων μυκηθμοὺς ἢ μὲ γόους στραγγαλιζομένων. Διὰ νὰ κινήσουν δὲ περισσότερο τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὰ ἐλέη τῶν ἀφυπνιζομένων, αὐτοσχεδιάζουν φρικαλέα ἄσματα, ἡμους δῆθεν τῶν ἀνδραγαθημάτων τῶν ἐνοίκων.

ἀγέλη, ἐνοικήπτε μετ' ὀλίγον ἄλλη, καὶ ὁ ἐξωφρενισμὸς αὐτὸς διαρκεῖ μέχρις οὗ ὁ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἀγγέλλων τὸ λυκαυγές. Εὐτυχῶς, ἡμεῖς οἱ κατοικοῦντες εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως, τὸ περιλαμβάνον τὴν ἀγορὰν καὶ ὅλα τὰ εὐρωπαϊκὰ καταστήματα, εἴμεθα ἀπηλλαγμένοι τῶν νυκτερινῶν αὐτῶν αἰφνιδισμῶν, διότι γύρω, εἰς κάθε πύλην, ὑπάρχουν τεταγμένοι νυκτοφύλακες ἀπαγορεύοντες ἀπὸ τῆς ἕως ἑσπερινῆς τὴν εἴσοδον καὶ τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς κεντρικῆς πόλεως εἰς οἰονδήποτε, εἴτε ὑπουργὸς εἴτε ἐπαίτης εἴνε οὗτος. Ἄλλοιμονον δὲ εἰς τὸν παρακούοντα.



Ἐφιππος Ἀθησυνός

ἔχει ὄλον τὸ δικαίωμα μετ' ὁ «ba Ménelik Ambak» ἦτοι «ἐν ὀνόματι τοῦ Μενελίκ», χωρὶς πολλὴν διαδοκασίαν, νὰ τὸν ἀποστείλῃ ἀναυα εἰς τὰς αἰωνίους μονάς. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ θόρυβος καὶ τὸ πατριεὶ ἐν γένει προσιδάξει εἰς τὰς ἔξεις καὶ τὸν τρόπον τοῦ ζῆν τῶν Ἀθησυνῶν. Οὕτω λ. χ. πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ τιτλοῦχοι ἢ οἱ κοινωνικῶς σημαίνοντες (!), ἀπὸ τοῦ πρώτου βαθμοφόρου μέχρι τοῦ τελευταίου ὑπαξιωματικοῦ, ὁσάκις ταξιδεύουν ἢ ἐξέρχονται ἄπλῶς εἰς περιπατον ἢ καὶ ὅταν ἀκόμα μεταβαίνουν ἀπὸ τῆς μιᾶς συνοικίας εἰς τὴν ἄλλην, συνοδεύονται ἀπὸ πλῆθος οἰκετῶν καὶ δούλων, οἱ ὅποιοι πάντοτε εἶνε ἐνοπλοὶ, καὶ ἄλλοι μὲν προπορεύονται, ἄλλοι ἀποτελοῦν τὴν ὀπισθοφυλακίαν, καὶ ἄλλοι, οἱ φέροντες σπάθας ἢ καὶ ἀργυρὰς εἴτε χρυσὰς ἀσπίδας, συμβαδίζουσιν ἐκατέρωθεν τοῦ ἐφιππου αὐθέντου των, ὅστις λαμβάνει τοιοῦτον γαῦρον ὕψος, ὡς νὰ ἐπιστρέφῃ ἀπὸ κανένα νικηφόρον καὶ ἐνδοξον πόλεμον! Βλέπων τις ὑπουργὸν ἢ οἰονδήποτε ἐπίσημον Ἀθησυνὸν ἐξερχόμενον χάριν περιπατοῦ ἐν μέσῳ τόσῃς ἐνόπλοις συνοδείας, νομίζει ὅτι κάποιος στρατηγὸς ὁδηγεῖ τὸ σύνταγμα του εἰς καμμίαν ἐκστρατείαν. Ὅσάκις ἐξέρχεται ὁ Αὐτοκράτωρ ἢ ὁ Διάδοχος, προηγούνται σάλπιγγες καὶ τύμπανα, τῆς δὲ Αὐτοκρατείας αὐλοὶ. Ὁ Αὐτοκράτωρ, ὁ Διάδοχος καὶ οἱ ἄλλοι ἐξ αὐτῶν ἐξέρχονται ἐν τῷ ἑξῆς τοιαύτας πολυανθρώπους

επιδεικτικὰς ἐξόδους των, κρατοῦσιν ἐρυθρὰς μεταξωτὰς ὀμβρέλλας ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον καὶ εἰς ἔνδειξιν ὑπεροχῆς ἀπὸ τοῦς ἄλλους θνητοῦς.

Καὶ μίᾳ περίεργος λεπτομέρεια. Οἱ ἀθῆσσοι βαθμοῦχοι, ἀντὶ νὰ φέρουν τὰ χρυσαῖ ἢ ἀργυρᾶ γαλόνια των ἐπὶ τῶν χειρῶν, τὰ ἐφαρμόζου ἐπὶ τῶν σβέρκων τῶν ἡμιόνων, τοῦς ὁποίους ἱππεύουσι!

Αὐτὰ τὰ ὀλίγα ἐφέτος, φίλτατε κύριε Σκόκε, ἐπιφυλασσόμενος διὰ περισσότερα εἰς τὸ προσεχές ἔτος.

(Ἐν Addis Abeba, 1913)

ΑΛΕΞ. ΣΑΡΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ



### Ο ΑΡΧΙΚΟ-ΜΥΤΑΤΖΗΣ

(Συμπαθητικὴ ἀνάμνησις τοῦ ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου)

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Ist. Restrictions apply.





## ΕΘΝΙΚΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ



### Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΟΥ

**Α**ΙΚΑΙΩΣ ἐθρηνήθη παρά πάντων ὡς δυσεπανόρθωτος ἐθνική ἀπώλεια ὁ θάνατος τοῦ ἀληθινοῦ Κωνσταντίνου Τσικλητήρα, ὅστις ἐξέπροσώπει ἕως χθὲς ἀνά τὸν κόσμον μίαν ἀληθινὴν δόξαν τῆς νέας Ἑλλάδος.

Ἐγεννήθη ἐν Πύλῳ ἐξ ἐγκρίτου οἰκογενεῖας. Ὁ ἐπιζῶν πατήρ του Ἡρακλῆς, ἰατρός, διετέλεσε ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν δήμαρχος. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Ἐμπορικὴν Ἀκαδημίαν Ρουσοπούλου, τυχὼν τοῦ οἰκείου διπλώματος. Ὀλίγους μῆνας πρὸ τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων τοῦ 1906 ἐφοίτα εἰς τὸ γυμναστήριον τοῦ Πανελληνίου Γυμν. Συλλόγου, ὅπου διεγνώσθη ἡ σπανία ἀλκή τοῦ νεαροῦ ἀθλητοῦ καὶ ἡ θαυμασία ἐπίδοσίς του εἰς τὸ ἄλμα. Προπονηθεὶς ὑπὸ τῶν γυμναστῶν Ἀθ. Λευκαδίτου καὶ Φ. Καρβελλᾶ ἀπεδύθη καὶ διέπρε-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothefirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.

ψεν ἀμέσως εἰς τοὺς Ἀγῶνας. Ἐλαβε μέρος εἰς ὅλους τοὺς Πανελληνίους, Πανωνίους καὶ Παναγιυπτίους ἀγῶνας, τυχῶν πρώτων βραβείων εἰς τὸ ἄλμα εἰς ὕψος καὶ εἰς τὸ ἄλμα εἰς μῆκος, ἀποκομίζων ἐκάστοτε σωρεῖαν ὅλων ἐπάθλων, κοτίνων καὶ καλλιτεχνικῶν ἀντικειμένων. Εἰς τοὺς Διεθνεῖς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνας τοῦ Λονδίνου ἦλθε δευτέρος εἰς τὸ ἄλμα ἐλάχιστα μόλις ὑπολειφθεὶς τοῦ παγκοσμίου φήμης πρωταθλητοῦ ἀμερικανοῦ Γιούρι. Εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς τῆς Στοκχόλμης ἦλθε πρῶτος ἀνακηρυχθεὶς παγκόσμιος Ὀλυμπιονίκης ὑπὸ τὰς ἐπευφημίας μυριάδων θεατῶν, λαδῶν δὲ καὶ ἄλλα δευτέρα βραβεῖα. Ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας προσελήφθη ὡς ὑπάλληλος εἰς τὴν Ἀθηναϊκὴν Τράπεζαν. Κατὰ τὸν πρῶτον πόλεμον τοῦ 1912 ὑπηρέτει ὡς λοχίας, προσβληθεὶς δὲ ὑπὸ μνηνγγίτιδος ἀπεβίωσεν ἐν ἡλικίᾳ 25 μόλις ἐτῶν.

Ὁ Τσικλητήρας διεκρίνετο οὐ μόνον εἰς τὰ ἄλματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἦτο πρωταθλητῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πάλην, ἀκόντιον καὶ πένταθλον.

## Ο ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗΣ

ἘΦΗΒΕ ώραῖε κι' ἀντάξει στή Πραξιτέλεια ομίλη,  
 ποῦ τὴν Ἑλλάδα ἐδόξασες παντοῦ 'ς ὅλη τὴ γῆ,  
 μιᾶς ἄλλης ἄκκιμης γενηᾶς εὐὸ ἦσον χαραυγὴ  
 καὶ τοῦ Ναοῦ τῆς Νίκης μας ἢ πιὸ μεγάλη στήλη.

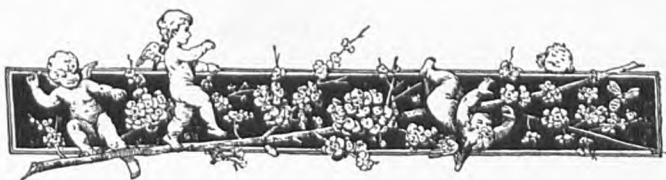
Σὰν ἐκλείνες καμμιὰ φορὰ στὸ μάθημα τὰ χεῖλιά,\*  
 ἐγὼ δὲν ἀπελπίστηκα 'ς ἐκείνη τὴ σιγή,  
 κ' ἐμάντενα, πῶς κᾶπον ἄλλοῦ τὸ μέλλον σε ὀδηγεῖ,  
 ὦ μαθητιά, κι' ἄλλη Θεὰ πῶς στή ψυχὴ σου ὀμίλει.

Καὶ πέθανες μὲ τὴ στολὴ τὴν τίμια στὸ κορμί σου,  
 ποῦ μόνο ὁ Χάρος νίκησεν, Ὀλύμπιε Νικητή,  
 ποῦ ὅλος ὁ κόσμος θαύμαζε τὴ φτερωτὴ ὀρμὴ σου.

Στὸ χῶμα, ποῦ δὲν ἔνοιωθε τὸ ἀνάλαφρό σου βῆμα,  
 ὅσα παιδιὰ κι' ἂν ἐκλαψε ἢ Μάννα ἢ λατρευτὴ,  
 καὶ δάκρυα καὶ δαφνόκλαρα θὰ σοῦ σχορπάει στὸ μνημα!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ

\* Ὁ ἀλησμόνητος Τσικλητήρας ὑπῆρξεν μαθητῆς τοῦ ποιητοῦ, δταν ἐσοπυδαζεν εἰς τὴν Ἐμπορικὴν Ἀκαδημίαν Ρουσοπούλου.



## ΚΑΤΩ ΑΠ' ΤΟ ΜΕΛΙΣΣΟΔΕΝΤΡΟ

— 'Ο πατέρας, πού λές, κ' ή μάννα είναι σύμφωνοι, τὸ κορίτσι ὅμως εἶπε . . .

— Τὸ κορίτσι! Καὶ ποιὸς ρωτᾶει τὰ κορίτσα σ' αὐτὲς τῆς δουλειῆς, κυρὰ - Σιδερή ;!

— "Α! νὰ μὲ συμπαθῆς, κύρ 'Αναστάση. Τοῦ τωρινοῦ καιροῦ

τὰ κορίτσα ἔχουν τὴ γνώμη τους. Καὶ κατὰ πῶς εἶναι μάλιστα ἡ Ταρώ, μοναχοκόρη, ἔξυπνη, ὡμορφη, γραμματισμένη, χρυσοχέρα, μὲ τὰ ρουχικά της, μὲ τὰ μετρητά της, χώρια τί θὰ κληρονομήσει μιὰ μέρα . . . καὶ νὰ ποῦμε καὶ τᾶλλο, καὶ χαϊδεμένη . . .

— Πᾶει νὰ πῆ λοιπὸν πῶς καὶ σὸ σπῆτι της θάχη δικό της κεφάλι . . . μπάς καὶ σοῦ πέρασε, κυρὰ - Σιδερή, ἡ ἰδέα πῶς κ' ἔμεις τὸν Κώστα μας τὸν ἔχομε γιὰ πέταμα ; . . . Δὲ μᾶς κάνει γιὰ νύφη, δὲ μᾶς κάνει . . .

— Οὐ, καῦμένε 'Αναστάση καὶ σύ, ἀνάποδος ἄνθρωπος ποῦ εἶσαι! . . .



« . . . Οἱ ξενύχτες τῆς παραμονῆς οὐρλιάζαν ὅλη τὴ νύχτα στὰ γύρω μαγαζιά . . . »

σαι! . . . (παρεμβαίνει ἡ γρηά του). Τί τὴ θέλεις τὴ γυναικα, νὰ στέκεται ὀλόρθη, σουζα στὴ γωνιά, σὰν τοῦ Κολοβελόνη τὸ

κούτσουρο; Πῶς θὰ κουμαντάρῃ τὸ σπίτι της; πῶς θ' ἀναστήσῃ παιδιά; θὰ τὴν καβαλλικέψουν ὅσῃ θὰ εἶναι ἓνα ἄλαλο πρᾶμμα. Μὴν τὸν ἀκοῦς τὸν Ἀναστάση, ἀκού ἐμένα τί θὰ σοῦ πῶ...

— Ἀγούχα!... Πρὶν τὴν κἀνης νύφη σου τὴν Ταρῶ, κόλλησες βλέπω τὰ σουσουμία της... Μοῦ σήκωσες κεφάλι βλέπω καὶ σὺ καὶ θὰν τὰ χαλάσωμε τώρα στὰ γεράματα...

— Αἶ, ἀφήστε τώρα τὴ φαγοῦρα καὶ ἀκοῦστε με τί θὰ σὰς πῶ, παστρικά καὶ ξάστερα. Ἄν δὲν γνωριστοῦν τὰ σπίτια, ἂν δὲν γνωριστοῦν πρόσωπο μὲ πρόσωπο ὁ νέος καὶ τὸ κορίτσι, τίποτις δὲ γίνεται. Καὶ θάναι ἁμαρτία γιὰ τὴς παραξενιές, νὰ μὲ συμπαθᾶτε κι' ὅλας, τοῦ κυρ Ἀναστάση, καὶ γιὰ τὰ πεισματικά τοῦ κυρ Ἀντρέα — τοῦ πατέρα ντὲ τὴς Ταρῶς — νὰ χαλάσῃ ἓνας γάμος τόσο ταιριαστός ποῦ θὰ βουτίξῃ ὁ τόπος...

— Καὶ ἂν γίνουν ὅλ' αὐτὰ καὶ στὰ ὕστερα πῆ τὸ κορίτσι «δὲ μᾶς κάνει;...» τότες θὰ σοῦ δώσω, καὶ μὲ τὸ δίκηο μου, τὴν κοτσίδα σου στὸ χέρι, κυρὰ Σιδερή, μὰ ἡ ντροπὴ πάντα ντροπὴ θὰ μείνῃ...

— Ἀναστάση, Ἀναστάση... πάλι τὰ ἴδια μᾶρχισες...

— Χά, χά, χά... σὲ καλό σου, κυρ Ἀναστάση μου, μᾶκνες καὶ γέλασα. Αὐτὰ τὰ πράγματα γίνονται μὲ τρόπο, εἶται ποῦ νὰ μὴν καταλαβαίνη κανεὶς πῶς πρωτάρησε ἡ δουλειά, πῶς προχώρησε καὶ πῶς, ὁ Θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ, χάλασε...

— Βρῆς του τοῦλόγου σου λοιπὸν τὸν τρόπο...  
— Ἐννοια σου καὶ στὸν ἔχω ἔτοιμο. Νά, πῶς θὰ γίνῃ ἡ δουλειά. Σὲ λίγες μέρες εἶναι τὸ πανηγύρι τὴς Κολοκυνθοῦς. Νὰ πᾶτε μὲ τοὺς δικούς σας. Νὰ πᾶνε κι' αὐτοὶ μὲ τοὺς δικούς τους — θάμαι δὰ κ' ἐγὼ μαζί τους. Ἴσα μὲ τὸ μεσημέρι ποῦ θὰ καθήσωμε νὰ φάμε θάχῃ γίνῃ ἡ γνωριμία. Τὸ πῶς καὶ τί, ἀφήστε σὲ μένανε. Κατάλαβες; Νά, ὁ τρόπος, κυρ Ἀναστάση μου... Ἀντρίκιο κεφάλι τέτοιας λογιῆς πράγματα δὲν τὰ κατεβάζει.



«Ἐξαφνα ἡ Σιδερὴ ξέφυγε μὲ τρόπο καὶ κάτι εἶπε στὸν κυρ Ἀναστάση...»

\* \* \*

Ἡ λειτουργία βρῖσκεται στὴν ἀκμὴ της. Ἡ φωνὴ τῶν παικᾶδων καὶ τῶν ψαλτάδων ἀκούονται ἔξω-κἔξω, τόσο ποῦ καὶ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.

οί ξενύχτηδες τῆς παραμονῆς ποῦ οὐρλιαζαν ὅλη τὴν νύχτα καὶ ὅλο τὸ πρωὶ στὰ γύρω μαγαζιά, λούφαξαν τότε μπρὸς στῆς φωνές τῶν ψαλτάδων. Καὶ μόλις κάπου-κάπου ξετρυπώνει καὶ ἀπὸ κανένα ξενύχτης γιὰ νὰ ρίξει νερὸ στὰ μούτρα του ἢ νὰ πῆ καμμιά βωμολοχία καὶ νάμπη πάλι μέσα.

Σὰν ἀπόλυσε ἡ ἐκκλησιά, δύο μεγάλας συντροφίες τράβηξαν κατὰ τὸ μεγάλο μαγαζί, χωριστὰ ἢ μιὰ ἀπ' τὴν ἄλλη.

Ἡ συντροφιά ποῦ εἶχε τὴν Κυρὰ Σιδερὴ στάθηκε κατὰ τὸ ρέμμα, καὶ ἡ ἄλλη κατὰ τὸν τοῖχο τοῦ μαγαζιοῦ.

Ἐξαφνα ἡ Σιδερὴ ξέφυγε μὲ τρόπο καὶ κάνοντας πῶς θὰ



«... Παρακαλῶ! εἶπε ἓνας τραμπουκογαλάντης τῆς συντροφιάς, ἡ θέσις εἶνε ἴδική σας, ἐμεῖς τὸ στρώνομε στὸ μαγκάνι δίπλα...»

μπῆ στὸ μαγαζί κάτι εἶπε στὸν κύρ Ἀναστάση κρυφά, καὶ πάλι μὲ τρόπο γύρισε στὴ θέσι της.

— Αἱ, παιδιά, λέει ὁ κύρ Ἀναστάσης, ἀποτεινόμενος στὴ συντροφιά του, τὸ τραπέζι μας νὰν τὸ στρώσωμε ἐδῶ, κάτω ἀπ' τὸ μελισσόδεντρο.

Καὶ ἡ συντροφιά ἐπροχώρησε πρὸς τὰ ἐκεῖ.

Κάτι λέει πάλι ἡ Σιδερὴ στὸ αὐτὶ τοῦ κύρ - Ἀντρέα.

— Αἱ, παιδιά, λέει κι' αὐτὸς στοὺς δικούς του, σὰν νὰ μὴν ἄκουσε τάχατες τί εἶπε ὁ κύρ - Ἀναστάσης, τὸ τραπέζι μας νὰν τὸ στρώσωμε ἐδῶ, κάτω ἀπ' τὸ μελισσόδεντρο.

Καὶ ἡ συντροφιά ἐπροχώρησε πρὸς τὰ ἐκεῖ ἀντιμέτωπος τῆς ἄλλης.

— Παρακαλῶ! λέει ἓνας τραμπουκογαλάντης τῆς μιᾶς συντροφιάς. Ἡ θέσις εἶνε ἴδική σας, ἐμεῖς στρώνομε στὸ μαγκάνι δίπλα.

— Παρακαλῶ λέει ὁ τραμπουκογαλάντης τῆς ἄλλης συντροφιάς. Μείνετε ἔσεῖς ἐδῶ καὶ πᾶμ' ἐμεῖς στὸ μαγκάνι.

Εἰς τὸ μεταξὺ ἡ Σιδερῆ καταγίνεται εἰς συγκολλήσεις τῶν



« — Σκάσε ἐπὶ τέλους, φωνάζει ὁ Χαρίλαος, σ' ἀκούσαμε!... »

διαφόρων προσώπων τῆς μιᾶς συντροφιάς πρὸς τὰ πρόσωπα τῆς ἄλλης.

— Ἄπο δῶ, κύρ-Ἀναστάση μου, ὁ κύρ-Ἀνδρέας, ἐδῶ ὁ γιυός, ἐδῶ ἡ κόρη... κύρ-Ἀντρέαινα δὰ δὲ γνωρίζεις τὴν κύρ-Ἀναστάσινα, πῶς ἔτυγε τέτοια προσώπατα καὶ νὰ μὴ γνωρίζονται;

Εἰς τὸ μεταξὺ τὰ παρακαλῶ τῶν δύο ἐπαναλαμβάνονται πολ-  
λάκις.

Ἡ ψυχολογικὴ στιγμή ἐφθασε. Ἡ Σιδερῆ λέει καὶ τὸν κύριον Χαρίλαον Σταματέλλον συνταξιούχον ὑποτελώνην, καὶ ἐπι-

μένει λίγο, εύρουσα φαίνεται μικράν αντίστασιν. Τὸν τραβάει ἀπ' τὸ μανίκι, χαμογελά, πάλι κάτω κρυφολέει... Ἐπὶ τέλους ὁ κ. Σταματέλλος λέγει μὲ διάτορον φωνήν :

— Αἶ, καὶ καλά! γιατί δὲ στρώνωμε ὅλοι μαζί τραπέζι στὸ μελισσόδεντρο ἀπὸ κάτω; Ἄφου συνεκκλησιαστήκαμε καὶ κουτσογνωριστήκαμε;!...

— Ὅλοι μαζί! ὅλοι μαζί! ἀκούονται ἐν συναυλίᾳ ἢ φωνῆς τῶν δύο συντροφίῶν.

— Ὅλοι μαζί! ἀκούεται χωριστὰ ἀπὸ ὅλες, ἡ ψηλὴ καὶ διαπεραστικὴ φωνὴ τῆς κυρᾶ - Σιδερωῆς, ἐνῶ μιὰ ράφτρα τῆς συντροφιάς, μὲ μαλλιά ξανθοξεβαμμένα σὰν φούντα ἀραποσιτιῶ



«... Τσίκ! κάμνει ἡ μηχανή, καὶ ἡ ἀποθέωσις συνετελέσθη...»

ἀπὸ τὸ ὄξυζενέ, ψηλή, σαχλή, χλωμή, ξεραγκιανὴ καὶ κοκκαλιάρα, ποῦ εἰργάζετο μὲ τὴν ἡμέρα σὲ διάφορα ἐπίσημα, καθὼς ἔλεγε, σπῖτια καὶ ἐκανυάτο δι' αὐτὸ, γύριζε σὰν δαιμονισμένη γύρω - γύρω ἀπ' τὸ τραπέζι καὶ φώναζε ὅλο - ἕνα... πικ - νίκ! πικ - νίκ!.. πικ - νίκ!..

— Σκάσε ἐπὶ τέλους, φωνάζει ὁ Χαρίλαος, σάκούσαμε πιὰ. Κυρίες καὶ κύριοι αὐτὸ ποῦ θὰ κάνωμε τώρα κάτω ἀπ' τὸ μελισσόδεντρο λέγεται *πικ - νίκ*. Πέστε πῶς τ' ἀκούσατε γιὰ νὰ κλείσῃ πιὰ τὸ στόμα τῆς ἡ Θεανῶ!

\*\*

— Πικ - νίκ! φωνάζουν ὅλοι καὶ κάθονται στῆς καρέκλες των, ὅπως βρεθήκανε... Ἀποκαλύπτεται ἐν πρώτοις μιὰ μεγάλη καραβάνα τῆς μιᾶς συντροφιάς καὶ ἐμφανίζεται μιὰ βαθύκολπος

μακαρονάδα, ζεστή ἐκ προνοίας τῆς κύρ-᾽Αναστάσιας ποῦ μόλις βγήκαν ἀπ' τὴν ἐκκλησία φρόντισε γι' αὐτό. Ἄλλα ἀποκαλυπτήρια δευτέρας καραβάνας μὲ ἄλλην μακαρονάδα, ζεστὴν καὶ αὐτὴν ἐκ παραλλήλου τῆς κύρ-᾽Ανδρέαινας προνοίας. Μετ' ὀλίγον ὅλα τὰ πηροῦνια φορτωμένα μακαρονάδα διαγράφουν κύκλους εἰς τὸν αἰθέρα διευθυνόμενα πρὸς τὰ χαινόντα στόματα.

Ἡ στιγμή ἔχει μεγάλην ἐπισημότητα. Τοῦτο δὲν διαφεύγει τὴν παρατηρητικότητα ἐνὸς διαβάτου ἐρασιτέχου μὲ φωτογραφικὴν μηχανήν.

Προτείνει τὸ μαγικὸν κουτί του: Ὅλοι στρέφονται πρὸς αὐτόν. Τὰ μακαρονοπήρουνα λαμβάνουν τώρα ἀκανόνιστους θέσεις, ἕνα δύο πηροῦνια μάλιστα ἀντὶ τοῦ στόματος διευθύνονται πρὸς τὰ μάτια τοῦ κατόχου των. Τσίκ! κάνει ἡ μηχανή. Ἡ ἀποθέσις συνετελέσθη.

\* \* \*

Οἱ κεφτέδες ἐμφανίζονται δεύτεροι τώρα... ἐνῶ συγχρόνως ἀκούεται γενικὸς θόρυβος ὅλων τῶν ποτηριῶν μαζί.

Ὅλοι πίνουν εἰς ὑγίαν ὅλων, καὶ ἕνας ἕκαστος εἰς ὑγίαν τοῦ διπλανοῦ ἢ τοῦ ἀντικρυνοῦ του. Ὁ Κώστας κρυφά-κρυφά ἐχαιρέτησε μὲ τὸ ποτήρι του τὴν Ταρώ, ἡ ὁποία ἀνταπέδωσε τὸ χαιρέτημα. Αὐτὸ ἦτον ὄλο!...

Σηκώνεται τώρα ἀπὸ τῆ θέσι του ὁ κύρ-᾽Αναστάσης ἐπισήμως. Γενικὴ αἴσθησις.

— Ὅταν κύριοι ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐργασίας...

— Ζήτω τὸ Ἐργατικὸν Κέντρον! ἀκούονται δύο φωναὶ μαζί καλφάδων, εἰς τὸ πείσμα τοῦ μαστορῆ των.

— Σ... σ... σ... σ... ς.

— Ὅταν ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐργασίας βγάζουμε λόγο, κατὶ ἔχουμε νὰ ποῦμε.

— Αὐτὸ εἶναι ὀλοφάνερο, παρατηρεῖ ὁ κύρ-Χαρίλαος, σουφρώνων τὰ χεῖλη του χαρακτηριστικῶς.

— Λοιπὸν ἐπειδὴς καὶ τὸ μελισσόδεντρο, ποῦ καθίσαμε στὸν ἴσκιου του, τὸ ἀγαποῦν ἢ μέλισσες...

— Καὶ οἱ κηφήνες, διακόπτει ὁ Χαρίλαος...

— Ζήτω τὸ κηφηνариό! ὠρνεῖται ὁ ἕνας τραμπουκογαλάντης κουτσομεθυσμένος ἀπὸ χθὲς βράδυ.

Authorized licensed use limited to: 192.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.



« — Ὅταν, κύριοι, ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐργασίας βγάζουμε λόγο... »



— Καὶ ἡ μέλισσες, ἐξακολουθεῖ ὁ Ἀναστάσης, ἀγαποῦν τὴν ἐργασίαν, χωρὶς νὰ λογαριάζουν ἂν εἶναι Κυριακὴ ἢ καθημερινή, χωρὶς νὰ λογαριάζουν τὴν ὥρα ποῦ πᾶνε καὶ τὴν ὥρα ποῦ φεύγουν ἀπὸ τὴ δουλειά...

— Ἡ μέλισσες εἶναι ζῶα καὶ μεῖς εἴμαστεν ἄνθρωποι καὶ τὰ δικαιώματα τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι αὐτὴ ἡ ἀνθρωπότης!.. φωνάζει ὀλόρθος ἀπὸ τὴ θέσι του κατακόκκινος ὁ κύρ-Ἀν-



« — Ἀναστάση, πᾶμε! δὲν ἤρθαμε ἐδῶ γιὰ νὰ μαλλώσωμε... »

δρέας, ἀντιπρόσωπος τῆς κάλπης ἐνὸς κοινωνιολόγου εἰς τὰς τελευταίας ἐκλογάς.

— Ντροπὴ σου! γέρος ἄνθρωπος νὰ ἔχῃς τέτοιες ζουρλοῦδέαις, τοῦ φωνάζει ὁ κύρ-Ἀναστάσης.

— Ἡ ντροπὴ στὰ μούτσουνα σου, φανλοκράτη! κραυγάζει ὁ Ἄνδρέας.

Γενικὴ ἀναστάσις.

— Πανᾶθεμά σε, Σιδερὴ! σηκώνονται ἀπ' τὴ θέσι τους καὶ κρυφολένε ἢ νοικοκυράδες στὴν κυρὰ-Σιδερὴ, ποῦ τᾶχει χαμένα, καὶ πάλι ξανακάθονται στὰ καρφιά!...

εἰς τὸ κενὸν ἢ Σιδερά, ἐνῶ ἡ νοικοκυράδες τῆς γνέφουν κατ' ἐξ-  
ακολουθήσιν δαγκάνωντας τὰ χέρια τους...

— 'Αναστάση!... πᾶμε, 'Αναστάση... Δὲν ἦρθαμε ἐδῶ γιὰ νὰ  
μαλλώσωμε, χρονιάρικη μέρα... φωνάζει ἡ κυρ- 'Αναστάσινα.

— Σήκω, 'Αντρέα, σήκω, πᾶμε... Δὲ σοῦ τάλεγα πάντα νὰ  
γλεντᾶς μὲ τοὺς ὁμοίους σου; φωνάζει καὶ ἡ κυρ- 'Ανδρέαινα,  
παρατηροῦσα χαρακτηριστικῶς τὴν ἀντίπαλον.

Πρὸς στιγμὴν ἀπειλεῖται καὶ σύγκρουσις.

— Πᾶμε, πρὶν μαλλώσωμε στὰ γερά! ἀκούεται ἡ ἐπιβλητικὴ  
φωνὴ τοῦ κυρίου Χαριλάου...

Τώρα ὅλοι εἶναι στὸ πόδι. Ἐξαφνα ἀκούεται πάλι ἓνα: *τσικ!*..

Ὁ ἔρασιτέχνης ἀπὸ θανάτισε καὶ τὴν δευτέραν πρᾶξιν...

(1913)

Δ. ΓΡ ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

### ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΗΜΑΙΑ \*

Σ' ἀνύψωσαν 'περήφανη τῆς Κρήτης τ' ἀνδρειωμένα  
τὰ παλληκάκια 'ς τὸ Φιρκᾶ, ποῦγινε Γολγοθᾶς σου  
νὰ κυματίξῃς Σ' εἶδαμε μὲ μάτια δακρυσομένα,  
τὰ σκορπισμένα, τ' ἀρφανὰ καὶ τὰ πιστὰ παιδιὰ σου.

Σ' ἐκατεθάσαν τέσσαροι ποῦ σ' ἔχουνε σταυρώσει,  
κ' ἔκοψαν τὸ κοντάρι σου, ποῦ τόσο τοὺς τυφλώνει  
δὲ νοιώθουνε τὸ Γίγαντα, ποῦ δύναμι ἔχει τόση,  
ποῦ σὲ κρατᾶει στὴ χέρα του καὶ σ' ἄστρα Σὲ σηκώνει.

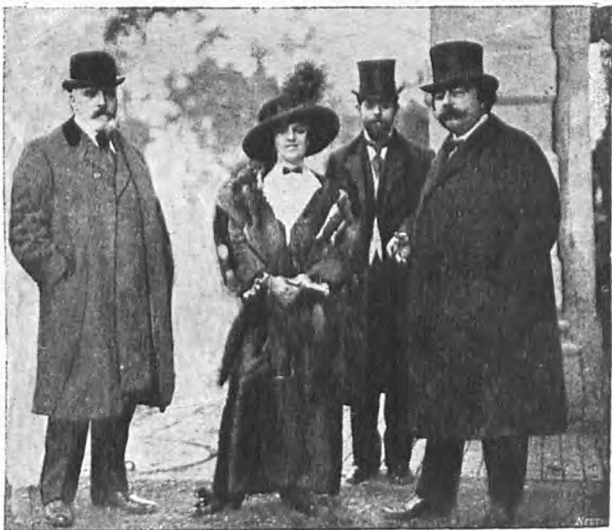
Νοιώθουμ' ἑμεῖς στὰ στήθια μας τὰ σιδερένια χέρια  
τοῦ Γίγαντα, ποῦ Σε κρατεῖ μ' ὀλόχροσο κοντάρι,  
ποῦ τῶπλασαν οἱ πόθοι μας, τ' ἀθάνατα ξεφτέρια,  
Σημαία μου ἀσπρογάλανη, τοῦ Γένους μας καμάρι.

Κι' ὅπως στὰ Πάθη τοῦ Χριστοῦ κ' ἑμεῖς στὴ Σταύρωσί σου  
μὲ καρδιοχτύπι ἀπόκρυφο καὶ μὲ χαρὰ μεγάλη  
καθὼς κ' οἱ ἄγιοι Μαθηταί, μ' ἀδούλωτο κεφάλι,  
τὴν ἔνδοξή σου καὶ λαμπρὴ θωροῦμε 'Ανάστασί Σου.

(7 Αὐγούστου 1909)

ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

\* Ἐγράφη τὴν ἐπομένην τῆς 6ης Αὐγ. 1909, καθ' ἣν τέσσαρες ναῦ-  
ται, εἰς ἕξ ἐκάστης τῶν προστατιδῶν Δυνάμεων, κατεβίβασαν τὴν Ἑλλη-  
νικὴν σημαίαν ἐκ τοῦ φρουρίου Φιρκᾶ καὶ ἀπέκοψαν τὸν κοντὸν αὐτῆς.



Καθ. Doumer —

Δ. Βασιλείδης —

Καθ. Slavik

### ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ

Ἡ ἀνωτέρω εἰκὼν, ληφθεῖσα ἐκ περιοδικοῦ τῆς Πράγας, παρουσιάζει δύο ἐκ τῶν ἐξεχόντων μελῶν τοῦ Διεθνoῦς Συνεδρίου τοῦ 1912 καὶ τὸν γενικὸν αὐτοῦ γραμματέα. Ὡς γνωστὸν, ἡ ἐν τῷ Συνεδρίῳ τούτῳ ἀνακοίνωσις τοῦ ἡμετέρου κ. Βασιλείδου «περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῆς μονοκαρδίτιδος» ἐνεποίησε μεγίστην ἐντύπωσιν, ὥστε νὰ γραφοῦν δλόκληρα ἄρθρα εἰς ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ καὶ πλείστα βοεμικὰς, γερμανικὰς καὶ γαλλικὰς ἐφημερίδας. Ἐπὶ πλέον ὁ ἐν Αἴλλῃ καθηγητῆς κ. Doumer, ὁ καὶ ἐπίτιμος τοῦ Συνεδρίου πρόεδρος, ἀνέλυσεν ἐγκωμιαστικῶς τὴν ἐν λόγῳ μελέτην καὶ ἐξῆρε τὰς σχετικὰς πρὸς τὴν ἀρτηριοσκληρωσιν ἐργασίας τοῦ κ. Βασιλείδου, ἃς καὶ ἐβεβαίωσε δι' ἰδίων ἐνδιαφερόντων πειραμάτων. Ἀληθῶς τοιαῦται ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι περιβαλλόμεναι μὲ τὸ κῦρος διακεκριμένων ἐν Εὐρώπῃ σοφῶν, ἀποτελοῦσι τίτλον τιμῆς διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα, εὐγνωμοσύνης δὲ ἐκ μέρους τοῦ ἔθνους πρὸς τοὺς εὐγενεῖς καὶ ἀκουράστους ἐργάτας τῆς παρ' ἡμῖν ἐπιστήμης.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothefirio Dimosias Istor  
Restrictions apply.

## ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΦΡΑΣΕΙΣ

### «E pur si mouone»

**Κ**ΑΙ ὁμως κινεῖται». Εἶνε ἡ φράσις τοῦ Γαλιλαίου, τὴν ὁποίαν ἐξεστόμισε μετὰ τὸν ὄρκον, εἰς τὸν ὁποῖον τὸν ἐξέβιασεν ἡ Ἱερά Ἐξέτασις, καὶ διὰ τοῦ ὁποῖου ἀπεκήρυττεν ὡς αἰρετικὴν τὴν θεωρίαν του ὅτι «ἡ γῆ κινεῖται».

### «Μή μου τοὺς κύκλους τάραττε»

Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ δευτέρου Καρχηδονικοῦ πολέμου, οἱ Ρωμαῖοι ἀπέστειλαν τῷ 214 π. Χ. τὸν στρατηγὸν καὶ ὑπάτον Μάρκελλον, ὅπως ὑποτάξῃ τὴν πόλιν τῶν Συρακουσῶν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι οἱ Συρακούσιοι ἀπέκλιναν εἰς τὴν μετὰ τῶν Καρχηδονίων συμμαχίαν. Ἡ πολιορκία παρετάθη ἐπὶ δύο ἔτη, διότι τὴν ἀμυνὰν τῶν Συρακουσῶν ἐνίσχουν τὰ εὐφρέστατα μηχανήματα τοῦ Ἀρχιμήδους, διασήμου εἰς τὸν γνωστὸν τότε κόσμον διὰ τὰς ἀνακαλύψεις του. Ὄταν δὲ ἀλώθεισα ἡ πόλις παρεδίδετο εἰς ἀπάνθρωπον λεηλασίαν καὶ σφαγὴν, ῥωμαῖος στρατιώτης εἰσελάσας ξιφῆρος εἰς τὸ δωματίον τοῦ μεγάλου φυσικοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν οὗτος κατεγίνετο βυθισμένος εἰς τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ σχεδιαγράμματά του, ὥρμησε νὰ τὸν φονεύσῃ. Ἀλλ' ὁ Ἀρχιμήδης, χωρὶς νὰ συλλογισθῇ τὴν ἰδίαν του ζώην, ἐφώνησε ἀποτόμως πρὸς τὸν ἐπιδρομέα νὰ μὴ πλησιάσῃ καὶ τοῦ διαταράξῃ τὰς μελέτας του διὰ τῆς γνωστῆς ἔκτοτε φράσεως: «Μή μου τοὺς κύκλους τάραττε».

### «Ὅμομεθα εἰς Φιλίππους»

Κατὰ τὴν παράδοσιν ἡ φράσις αὕτη ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ φάσματος τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος εἰς τὸν φονέα του Ἰούνιον Βροῦτον. «Φίλιπποι» δὲ ἦσαν ἡ παρὰ τὴν σημερινὴν Καβάλλαν τῆς Θράκης τοποθεσία, ὅπου ἠττήθη καὶ ἐφονεύθη ὁ Βροῦτος.

### «Εἰς τὰς Λατομίας»

Διονύσιος ὁ τύραννος τῆς Σικελίας εἶχε τὴν μανίαν νὰ στιχουργῇ νομίζων, ὅτι εἶνε ποιητὴς ἄριστος, καὶ δεχόμενος μὲ ἀνταρθεσκειαν τοὺς ἐπαίνους τῶν κολάκων καὶ παρασίτων του. Κάποτε, εἰς τὸν κύκλον τοῦτον, ἀπήγγειλεν ἓν στιχουργημὰ του ἀνούσιον, τὸ ὁποῖον ἐκείνοι ὡς συνήθως ἀπεθαύμασαν. Μεταξὺ αὐτῶν παρίστατο καὶ ὁ Φιλόξενος, μουσικὸς καὶ ποιητὴς πράγματι καλός, ὅστις ἐφώνησε πρὸς τοὺς ἄλλους ὅτι τὸ ποίημα, εἶχε τὸ

θάρος νά εἶπῃ τὴν ἀλήθειαν κατὰ πρόσωπον τοῦ τυράννου. Ὁ Διονύσιος ἠγανάκτησε καὶ πρὸς τιμωρίαν τῆς αὐθαδεΐας του ἔστειλε τὸν Φιλόξενον εἰς τὰς Λατομίας, δηλαδή εἰς τινα φυλακὴν ἐσκαμμένην ἐντὸς ὄρους. Μετὰ τινα καιρὸν ὁ Διονύσιος τοῦ ἐχάρισε τὴν ποινὴν καὶ τὸν ἐκάλεσεν εἰς δεῖπνον, κατὰ τὸ ὅποιον ἀπήγγειλε πάλιν ἄλλο ποίημα, χειρότερον τοῦ πρώτου, ἀναμείνων νά τὸ χειροκροτήσῃ καὶ ὁ Φιλόξενος. Ἄλλ' οὗτος, ἐνῶ οἱ κόλακες τὸν ἐπευφήμουν, ἐγερθεὶς ἔφευγε πρὸς τὴν θύραν. Ποῦ ὑπάγεις; τὸν ἐρωτᾷ ὁ τύραννος; «Εἰς τὰς Λατομίας», ἀπεκρίθη ὁ Φιλόξενος. Ὁ Διονύσιος, συναισθανθεὶς τὴν ἀστείαν εἰλικρίνειαν τοῦ ἀνδρός, ἐγέλασε καὶ κατηνύσθη.

«*Μὴ κίνει Καμαρίναν*»

Ἡ φράσις αὕτη ἔχει τὴν ἰδίαν σημασίαν μὲ τὴν «Κακὸν εὖ κείμενον μὴ κίνει» καὶ τὴν «Μὴ κίνει τὸν ἀνάγυρον». Προῆλθε ἐκ τοῦ ἕξῃς. Ἡ Καμαρίνα ἦτο ἔλος ἐγγὺς τῆς ὁμωνύμου πόλεως, ἀναδίδον λοιμώδεις ἀναθυμιάσεις, διὸ οἱ κάτοικοι ἠρώτησαν τὸ Μαντεῖον, ἄν ἔπρεπε νά τὸ ἀποξηράνωσι πρὸς κατάπανσιν τῆς νόσου. Ὁ χρησμός ἀπέτρεψε νά κινήσωσι τὴν Καμαρίναν. Ἄλλ' ἐκεῖνοι, βιαζόμενοι ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ, προέβησαν εἰς τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ ἔλους, παρὰ τὴν συμβουλήν τοῦ Μαντείου. Καὶ ὁ μὲν λοιμὸς ἔπαυσε, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐτιμωρήθησαν διὰ τὴν ἀσέβειαν, καθόσον ἐπῆλθον οἱ πολέμοι διὰ τοῦ μέρους ἐκείνου καὶ ὑπεδοῦλωσαν αὐτούς. Ἡ φράσις ἀναφέρεται καὶ ὑπὸ τοῦ Λουκιανοῦ: «Ὅρθς ὡς ἄμεινόν σοι ἀκίνητον τὴν Καμαρίναν ἔαν». Ἐπίσης καὶ εἰς τὸν Βιογύλιον: «Et fatis nuquam concessa movert apparet Camarina procul...» Ἐπίσης καὶ παρὰ Στεφάνου: «Μὴ κίνει Καμαρίναν, ἀκίνητον γὰρ ἄμεινων».



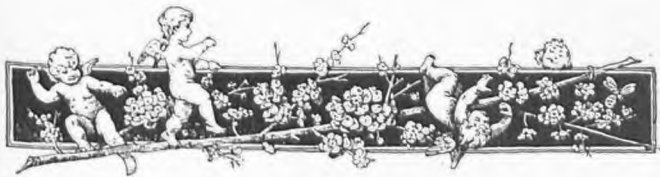
*Τραγικὸν καπέλλον*

\*Ὁ δανδῆς. — Σὰς βεβαίῳ, κυρία μου, αὐτὸ τὸ νέο καπέλλο σας εἶνε ἓνα ποίημα!...

Ἡ κοκέττα. — Ναι, μὰ σάν ἰδῇ ὁ ἄντρας μου τὸ λογαριασμὸ τῆς καπελλοῦς, θὰ γίνῃ τραγωδία!...

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetio Dimosias Istoriki  
Restrictions apply.



## Η ΤΡΕΙΣ ΓΡΗΕΣ

**Τ**ΑΝΙ δὲν φαινότανε στὸ πρασινόμαυρο πέλαγος ποῦ βογκοῦσε καὶ ταραζότανε μανιακά. Τὰ κύματα ἀφρισμένα σηκώνονταν καὶ σὰ χεροπιασμένα, σὰ νὰ παίζανε κάποιο παιχνίδι, σὲ μιὰ γραμμὴ μεγάλῃ τρέχανε, ὁμοῦσαν καὶ μὲ βουῆ ξεespoῦσαν καὶ ἀπλώνονταν στὴν ἀμμουδιά. Κάποτε κάποιο μεγαλείτερο ἔφθανε καὶ χτυποῦσε σὲνα βράχο μεγάλο πεταμένον, χωσμένον ἐκεῖ, παρά-<sup>πῃ</sup> ἔνα πῶς βρέθηκε, στὴν ἀμμουδιά. Καὶ τότε τληδοῦσε ψηλά, ὀρθώνοντο σὰν ἄγριο ἄλογο μακροχαίτικο ποῦ ζητᾶ νὰ ὀξῆ τὸν καβαλλάρη του.

Καὶ ὁ οὐρανὸς ἦτανε σκοτεινός, θολὸς καὶ μόνο πρὸς τὴ δύση ἀνοιχτός, καθαρός.

Λίγο πιὸ πέρα ἀπ' τὸ παράθυρο ποῦ στεκόμουνα, ὁ γέρο Μιλοῦνης προσπαθοῦσε νὰ βγάλῃ ἓνα ξερὸ δενδράκι. Τοῦ εἶχε βγάλει ἀρετὸ χῶμα πρῶτα, καὶ τώρα τὸ τραβοῦσε, τὸ κουνοῦσε, χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ τὸ ξεριζώσῃ, βλαστημῶντας σὲ κάθε ἀποτυχία. Ἐπιτέλους τὸ κατώρθωσε, ἀλλὰ λίγο ἔλειψε νὰ πέσῃ μὲ τὸ δενδράκι.

— Τὸ κατώρθωσες ἐπιτέλους! τοῦ εἶπα προσπαθῶντας νὰ κρατήσω τὸ γέλιο.

Κοῦνησε τὸ κεφάλι γρήγορα καὶ μάζεψε τὰ χεῖλια.

— Τὸ κατώρθωσα!.. εἶπε ἔπειτα. Ἄς ἔλειπε!.. Τὸ καίμενο τὸ δενδράκι! Πάει, πάει!.. Μὰ τί νὰ σοῦ πῶ ὅμως! Κανεῖς δὲ θὰ μοῦ τὸ βγάλῃ ἀπ' τὸ νοῦ, πῶς αὐτὲς ἢ καταραμένες θὰ τὸ ἔχουνε κάνει!..

— Γιὰ ποιὲς λές;

— Γιὰ ποιὲς ἄλλες νὰ πῶ! Νά, γι' αὐτὲς τῆς διαλόγησες! Αὐτὲς θὰ τοῦ ὀξῆσανε κάτι καὶ μαράθηκε!..

Σώπασε. Κοῦνησε τὸ κεφάλι μὲ τὰ φρύδια σουφρωμένα.

— Ἄλλὰ θὰ πᾶνε κατὰ Ἰσραὴλ κι' αὐτές!.. Θὰ πᾶνε!.. Μὰ τί νὰ σοῦ πῶ! Αὐτὲς εἶνε μιὰ κατὰρα μέσα στὸ νησί μας!..

Πίστεφέ με! Εἶνε μιὰ κατάρρα! "Αν καὶ καθὼς βλέπω ἀρχίζου-  
νε νὰ πηγαίνουνε στὸν προσατάτη τους!..

— Γιατί; Τοὺς συνέβηκε τίποτα; ῥώτησα.

— Ξέρω κ' ἐγώ!.. Νά, ὅλοι λένε, πῶς ἀπὸ κάμποσο καιρὸ  
ἢ μιὰ μόνον φαίνεται καὶ ἢ ἄλλες δύο χαθῆκανε!.. Καὶ λένε  
ὅτι μὴ εἶνε ἀρρωστές ἢ, καὶ δύσκολο εἶνε; νὰ τὰχουμε τινά-  
ξει!.. Αὐτὴ ποῦ νὰ τὸ πῆ!..

— "Ε, εἴ! τὸ παράκαμες!

— Ἐγὼ τὸ παράκαμα;.. ἢ μὴ νομίζεις πῶς δὲν τῆς ξέρω;  
Αὐτὴ, μάτια μου, δὲ θὰ τὸ πῆ, ἐκτὸς νὰ πάη ἢ ἀστυνομία, γιὰ  
νὰ μὴ χαρῆ ὁ κόσμος γιὰ τὸ κακὸ ποῦ τοὺς βρῆκε!.. Τὸ δικό  
μου ὄνομα πά' τὸ σὺ γειτόνισσα!.. "Ὅπως αὐτὲς χαίρονται  
ὅταν πέση κανένα κακὸ σὲ κάποιον σπίτι!.. Ἄλλά, μὰ τὸ θεό,  
γιὰ πὲς μου, καὶ ποιὸς δὲ θὰ χαρῆ ποῦ θὰ ἐλαφρωθῆ τὸ νησί  
μας ἀπ' αὐτὲς τῆς κακὲς μοῖρες; Στὸ σατανά!.. Τὰ εἶπαμε  
καὶ ἄλλοτε!.. "Ἄς πάρω τώρα τὸ δενδράκι μου καὶ νὰ τὸ  
πάω γιὰ τὴ φωτιά!..

Καὶ ὁ Μιλούνης ἔσκυψε, πῆρε τὸ δενδράκι, ποῦ ἦταν ξαπλω-  
μένο κοντὰ στὸ λάκκο, καὶ ἀφίνοντας ἔτσι τὸ λάκκο, χωρὶς νὰ  
βάλῃ τὸ χῶμα μέσα, νὰ τὸν σκεπάσῃ, ἔφυγε σιγά-σιγά σὰ  
θλιμμένος γιὰ τὸ κακὸ ποῦ βρῆκε τὸ δενδράκι του, ποῦ στε-  
κόταν, τώρα καὶ πόσο καιρό, καλὰ καὶ καλὰ στὴν ὑγεία του!

\* \*

Αὐτὸ ποῦ εἶπε ὁ Μιλούνης, πῶς ἢ δυὸ γρηῃς εἶχανε χαθῆ,  
μὲ ἔκανε νὰ σκεφθῶ πῶς κ' ἐγὼ ἀπὸ μέρες ἀρκετὲς εἶχα νὰ δῶ  
τῆς τρεῖς γρηῃς κόρες μάζι νὰ γυροῦν στὸν κῆπο τους, ὅπως  
συχνὰ γινότανε, βουτηγμένες στὰ μαῦρα, σιγομιλῶντας μεταξὺ  
τους καὶ ἀποφεύγοντας νὰ μιλήσουν 'ς ἄλλους, νὰ κυττάξουν  
καλὰ στὰ γειτονικά σπίτια. Καὶ μόνον τὴ μιὰ ἐβλεπα νὰ φαί-  
νεται καὶ νὰ κρῦβεται γρήγορα.

Δίπλα στὸ σπίτι, ποῦ καθόμουνα, ὑπῆρχε ἓνα παλιό, ἂν καὶ  
ἐκεῖ, στὸ νησί, ὅλα παλιὰ ἦτανε· ἀλλ' αὐτὸ ἄλλαξε, ἄλλαξε  
ἀπ' τὰλλα σπίτια, φαινόταν παλιὸ καὶ παλιό. Μαυρισμένο,  
γδαρμένο, καθὼς ἦτανε, μὲ πολλὲς γρίλιες τῶν παραθωριῶν του  
ξεχαρβαλωμένες νὰ ἔχουν φύγη καὶ σὲ μιὰ μεριά ὁ τοίχος του  
νάνε καμπουριασμένος σὰ νὰ εἶχε κουρασθῆ ἀπ' τὸ βάρος ποῦ  
σῆκωνε τόσα χρόνια καὶ εἶχε γείρη. Καὶ μέσα 'ς αὐτὸ βρισκόν-  
ταν ἢ τρεῖς γρηῃς κόρες μὲ τὰ μαῦρα ῥοῦχα, ποῦ ζοῦσαν κρυμ-  
μένες ἀπ' τὸν κόσμον, ποῦ δὲ θέλανε νὰ δοῦνε κανέναν, νὰ  
μιλήσουν.

Εἶχα μάθη πῶς ἦτανε κόρες ἀρχαίου καπετάνιου, ποῦ πέθανε  
ἀπ' τὴ λύπη του, γιατί εἶχε χάσει τὴν περιουσία του σὲ ἐμπόριο  
ποῦ πῆγε νὰ κάνῃ. Μέσα στὸ νησί ὑπῆρχαν ὄχι λίγοι συγγε-  
νεῖς τῶν ἄλλὰ καὶ σ' αὐτοὺς εἶχανε ἀπὸ χρόνια καὶ χρόνια

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ



ΘΕΙΑ ΛΟΓΙΑ. — ("Εργον Ζ. Nagy)

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Ist  
Restrictions apply.



— Εἶνε τρελές, λέγανε οἱ νησιῶτες· εἶνε δαιμονισμένες, μιλοῦνε μὲ τὸν ἔξω ἀπ' ἐδῶ, διαβάζουν τὴ Σολωμονικὴ καὶ δὲ θέλουν μὲ κανέναν ἄνθρωπο νὰ ἔχουν σχέση.

— Αὐτὰ μόνο; Ἄν ἦταν αὐτά, δὲν ἦταν τίποτα. Ὑπῆρχε καὶ ἄλλο πολὺ μεγαλεῖτερο. Αὐτές, ἅμα ἀκοῦνε ὅτι συμβαίνει κανένας θάνατος στὸ νησί, κανένα δυστύχημα, τότε τῆς βλέπεις νὰ βγαίνουν ἀπ' τὸ σπίτι τους καὶ ἐνῶ δὲν θέλουνε κόσμο, νὰ περνοῦν σιγά-σιγά ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι ποῦ ἔπρεσε τὸ κακό. Εὐχαριστιοῦνται νὰ ἀκοῦνε τὸ κλάμμα, νὰ βλέπουν τὸν κόσμο νὰ κλαίῃ, νὰ πάσχη. Γιατὶ πῶς ἄλλοιῶς μποροῦσε αὐτὸ νὰ ἐξηγηθῆ, ἐνῶ ἀποφεύγουν τὸν κόσμο, νὰ βρίσκωνται ἴσ' αὐτὸν μόνο σὰν ἀκοῦνε τὴ λύπη;...

Αὐτὰ εἶχα ἀκούσῃ ὕστερα ἀπὸ λίγες ἡμέρες ποῦ εἶχα πάῃ στὸ νησί. Ἐγέλασα μ' αὐτὰ ποῦ μοῦ λέγανε, ἀλλὰ μὰ βραδεῖα κάτι ἔτυχε νὰ δῶ καὶ μ' ἔκανε νὰ ἀλλάξω γνώμη.

\* \*

Ἦτανε μιὰ νύχτα, ἀπ' τῆς πρώτες τοῦ χειμῶνα, ἄγρια, ἄγρια. Ὁ ἀνεμος φυσοῦσε, οὐρλιαζε τρομερὰ καὶ τὸ πέλαγος, φωτισμένο ἀπ' τὸ θαμπὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ ποῦταν κρυμμένο μέσα στὰ ἀραιὰ σύννεφα, βογκοῦσε μανιακά.

Βρισκόμουνα στὸ σπίτι τοῦ πλοιάρχου Μάλτα ποῦ ἐώρταζε.

Τὰ περισσότερα καράβια εἶχανε φύγη καὶ λίγοι ἦτανε οἱ ἄνδρες ἐκεῖ. Τὸ γλέντι ἀργοῦσε νὰ τελειώσῃ. Τὸ σπίτι ἔτρεμε ἀπ' τὸ τάραγμα τοῦ ἀνέμου καὶ ὁ κρότος τῆς θάλασσας, σὰν νᾶταν ἡ φωνὴ τῆς καταστροφῆς, ἐρχότανε φρικαλέος μέσα στὴν ἁρμονία τῆς ἡσυχῆς εὐθυμίας, τῆς γαλήνης τοῦ σπιτιοῦ, τῆς ζεστῆς. Καὶ κάποτε, γιὰ μιὰ στιγμή, μέναμε, σταματοῦσαμε τὴν ὁμιλία, ἢ τὸ τραγοῦδι, γιὰ νὰ τὴν ἀκούσωμε, ὅταν μάλιστα φαινότανε νὰ ἀγριεῖ περισσότερο.

Ὅταν τὸ γλέντι τελείωσε καὶ φύγαμε, ἐγὼ πῆρα τὸ δρόμο τοῦ σπιτιοῦ μου μόνος, γιατί κανεὶς ἄλλος δὲν καθότανε πρὸς τὰ ἐκεῖ, ἀλλ' ὅλοι πρὸς τὸ κέντρο καὶ γύρω ἀπ' τὸ σπίτι τοῦ πλοιάρχου Μάλτα.

Τὸ πέλαγος βογκοῦσε, χτυποῦσε τὰ κύματά του, ποῦ φαινόταν, μέσα στὸ θαμπὸ φῶς τῆς σελήνης, νὰ σπᾶνε ἀφρισμένα, νὰ ἀπλώνονται στὴν ἄμμουδιά. Κάποτε μοῦ ἐρχόταν καὶ καμμιὰ ψιγάλα.

Εἶχα φθάσει κοντὰ στὸν βράχο τὸν πελώριο, ποῦ σὰν ὄχιμνος εἶνε κεῖ, στὴν ἄμμουδιά, ἀπὸ κάποιον Κύκλωπα, ὅταν στάθηκα τρομαγμένος.

Στὴν ἀκρογιαλιά, τρεῖς γυναῖκες στὴ γραμμῇ, βλέποντας κατὰ τὸ πέλαγος, στεκόταν σὰν φαντάσματα καὶ κάτι λέγανε!..

Ἡ τρομάρα μου ἦτανε μεγάλη, ἀλλὰ κατώρθωσα νὰ τὴν νικήσω καὶ σιγὰ πλησίασα, κρυμμένος ἀπ' τὰ παλούκια ποῦ κρύβονταν ἡ ἀκρογιαλιά.

Ήτανε τρεῖς γυναῖκες στὰ μαῦρα τυλιγμένες κ' ἢ τρεῖς στή γραμμὴ καὶ σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἢ μιὰ ἀπ' τὴν ἄλλη. Μιλοῦσαν, κἀτὶ λέγανε μὲ τὰ χέρια τεντωμένα στὸ μανιασμένο πέλαγος, ἐνῶ τὰ ῥοῦχα τους τὰ τίναζε ὁ ἄνεμος.

Στὸ νοῦ μου εἶχεν ἔλθει ἡ ἱστορία γυναικῶν, ποῦ ἐπειδὴ οἱ ἄνδρες των εἶχανε βρῆ ἡ θάλασσα τὸν θάνατο, βγαίνανε ζητῶντας τους ὅταν αὐτῇ, ἡ θάλασσα, ἀγρίευε.

Ἔνας λάκκος ἦτανε κεῖ κοντά, πῆδησα μέσα καὶ πλησίασα ἀκόμα γὰρ νὰ μπορέσω νὰ ἀκούσω τί λέγανε. Καὶ τὸ κατώρθωσα, ἀκούσα καλά. Μαζί μὲ τὸ οὐρλιασμα τοῦ ἀνέμου ἔρχονταν καὶ τὰ λόγια τους:

— Συντριμμία, συντριμμία νὰ γενοῦν καὶ ψυχὴ νὰ μὴ μείνῃ, οὔτε γιὰ εἰδῆση!..

— Θέλω νὰ κλάψουν, νὰ κλάψουν ποῦ ὄλο γελοῦνε, τελώνια μου!.. Κάντε μου αὐτὴ τὴ χάρη!..

— Αὐτὴ τὴ στιγμὴ κατάρτι νὰ μὴ μείνῃ!..

— Ὅλα κάτω, στὸ βυθό!..

— Κανεῖς, κανεῖς νὰ μὴ σωθῇ!..

— Γιὰ νὰ κλάψουν λιγάκι!..

— Νὰ κλάψουν πολὺ!

— Ὅλα στὸ βυθό, συντριμμία καὶ πνιγμός!..

Καὶ ὅλες φύγανε μαζί καὶ μοῦ φάνηκαν ἐλαφριῆς σὰ νὰ πετούσανε, ἢ μιὰ πίσω ἀπ' τὴν ἄλλη.

Τότε, τότε εἶδα, τῆς εἶδα νὰ φθάνουν στὴν πόρτα τῶν τριῶν γρηῶν κ' ἐκεῖ νὰ χάνονται.

Εἶχα ἐννοήσῃ ποιῆς ἦτανε.

Ἐγὼ ἔμεινα, ἀφοῦ ἀνέβηκα πάνω ἀπ' τὸ λάκκο, καὶ ἔτσι μοῦ ἐρχότανε νὰ φωνάξω κ' ἐγὼ στὸν ἄνεμο ποῦ βογκοῦσε καὶ οὐρλιαζε στὰ αὐτιά μου, στὸ ὑγρὸ στηχεῖο ποῦ κουνιότανε μανισμένο, φωνάζοντας κἀτὶ κακό:

— Ὅχι, ὄχι!.. Πάλι νὰρθοῦνε, πάλι νὰ δοῦνε τοὺς ἀγαπημένους τους, ποῦ μὲ λαχτάρα τοὺς περιμένουν!..

Ἄλλὰ, μόλις ἔκανα νὰ τὸ πῶ, ἢ καλλίτερα νὰ τὸ ψιθυρίσω, γιὰτὶ φοβήθηκα νὰ τὸ φωνάξω, μιὰ ἀστραπὴ ἔλαμψε, ἄλλη, ἄλλη καὶ ἔπειτα χονδρὲς σταλαματιῆς ἀρχίσανε νὰ πέφτουν!..

\* \* \*

Τὸ ἀπόγευμα, καθισμένος στὸ δῶμα, κῦτταζα στὸν κῆπο τῶν τριῶν γρηῶν. Καὶ δὲν ἦταν κανεῖς ἐκεῖ. Ἐρημος, ἀπεριποίητος ὁ κῆπος πρασινίξε ἀπ' τὰ ἄγρια χόρτα ποῦ ἦταν γεμάτος. Τὰ παρὰθύρα τοῦ σπιτιοῦ κατάκλειστα. Καὶ ἓνα μάλιστα ποῦ εἶχε λουλούδια, γλάστρες σὲ ξύλο ἀπ' ἔξω ἐπίτηδες βαλμένο καὶ ποῦ πάντα ἔμεινε ἀνοιχτό, καὶ αὐτὸ ἦτανε κλεισμένο. Τί νὰ τοὺς συνέβηκε; Τῆς λυπόμουνα. Κεῖνο ποῦ εἶχα δῆ τὴ βραδεῖά ποῦ ἔφυγα ἀπ' τὴν ἐορτὴ τοῦ πλοιάρχου Μάλτα, δὲν τὸ εἶχα πῆ σὲ κανέναν, ἂν καὶ ἦταν καὶ ἦταν κακός!

Unauthorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Πάντοτε κάτι με σταματοῦσε νὰ τὸ πῶ, καθὼς οἱ ἄλλοι λέγανε καὶ λέγανε γι' αὐτές, καὶ νὰ τοὺς βοηθήσω σ' αὐτὰ ποῦ πιστεύανε.

Μὴ τῆς εἶχανε πειράξει πολὺ, σκεπτόμουνα, καθὼς εἶχανε μείνει ἀπροστάτευτες; καὶ αὐτές, γιατί δὲν εἶχανε ἐκδικητὴ, τὴν ἐκδίκηση τὴν ζητούσαν ἀπ' τὰ τελώνια, ἀπ' τοὺς ἀνέμους, ἀπ' τὸ κῦμα; . . .

Μιά μέρα, μετὰ πολὺ ἀπὸ κείνο ποῦ εἶχα δῆ, ἔτυχε νὰ φέρον ἄποιον πνιγμένο. Ὁ κόσμος μαζεῦότανε στὸ σπίτι του λυπημένος γιὰ τὸ κακὸ καὶ ὁ θρηῖνος ἐγέμιζε τὸν ἀέρα. Πάνω στὴν ὥρα κείνη νὰ κ' ἦ τρεῖς ἀδελφές! Καὶ ἦ τρεῖς, ἢ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη, στὴ γραμμὴ, περνοῦσαν σιγὰ-σιγὰ. Καὶ φαινόταν, καθὼς περνοῦσαν, πὼς δὲν ξέρουν τίποτα, τί εἶχε συμβῆ, δὲν βλέπανε. Ξαφνικὰ εἶδα παιδιὰ καὶ πολλὰς γυναῖκες νὰ ἀρχίσουνε νὰ τῆς βρίζουνε καὶ νὰ τῆς καταριοῦνται! . . .

Αὐτές ὅμως σιγὰ, χωρὶς νὰ ἀλλάξουν τὸ βῆμα τους καὶ χωρὶς νὰ δώσουν καμμιά ἀπάντηση, φύγανε, στρήσανε κείνον τὸ δρόμο καὶ χάθηκαν.

— Μὰ γιατί, γιατί δὲν γίνεται αὐτὸ καμμιά φορὰ καὶ ὅταν εἶνε ἐορτὴ, κάποια χαρὰ, ποῦ πάλι μαζεῦει τὸν κόσμο; μοῦ λέγανε οἱ νησιῶτες.

Καθισμένος στὴν ταράτσα ἔμεινα ὄρες. Ὁ ἥλιος εἶχε χαθῆ καὶ ἓνα χρῶμα πορφύρας εἶχε ἀπλωθῆ στὸ μέρος ποῦ κρῦφθηκε. Σὲ λίγο πᾶ ἀλάκωνε ἡ νύχτα.

Κύτταξα τὸ πέρασος. Ἐνα πανὶ φαινότανε νὰ κινῆται, νὰ σκύβῃ. Στράφηκα πάλι πρὸς τὸ σπίτι τῶν τριῶν γρηῶν. Μιά γρηὰ ἀνέβαινε σιγὰ-σιγὰ τὴ σκαλίτσα τὴν ξυλένια μὲ κόπο ὅμως πολὺ, κρατώντας τὰ κάγκελλά της. Καθὼς ἀνέβηκε πάνω στὸ πλατύσκαλο, χωρὶς νὰ προσέξῃ σὲ μένα, στάθηκε καὶ κύτταξε τὴν κοκκινισμένη δύση, ἣ τὸ πανὶ ποῦ φαινόταν πάνω στὸ κῦμα . . .

Ἐμπῆκα μέσα. Τὸ σκοτάδι εἶχε ἔλθῃ. Ἡ δύση φαινόταν τώρα κόκκινη, σὰν ματωμένη . . .

\* \*

Ἐκοιμώμουν. Καὶ παρὰδοξα ἔβλεπα πάλι ὅ,τι εἶχα δῆ στὴν ταράτσα, τὴν ἴδια σκηνὴ καὶ εἰκόνα. Τὴν κόκκινη, κόκκινη δύση, τὸ πανὶ νὰ σκύβῃ στὸ κῦμα σὰ νὰ τοῦ ἔδινε φίλημα καὶ τὴ γρηὰ ἐκεῖ θαμπὴ, σκοτεινὴ, κοντὰ στὸ ψηλὸ, ψηλὸ κυπαρίσσι, νὰ στέκεται καὶ νὰ κυττάξῃ . . .

Ἦξερα ὅτι εἶχε ἔλθει ὁ πατέρας της! . . . Αὐτό! Ξαφνικὰ μιὰ φωνή, τὰ ἔσβυσε ὅλα καὶ μ' ἔκανε νὰ πεταχθῶ. Τὸ δωμάτιό μου φωτιζόταν ζωηρὰ ἀπὸ λάμψη κόκκινη φωτιᾶς ποῦ βρισκόταν ἔξω! . . . Ὁ μπάρμπα Μιλοῦνης μὲ φώναζε.

Τὸ σπίτι τῶν τριῶν γρηῶν καίότανε σὰ λαμπάδα πελώρια!

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Σπίθες, πλήθος ἀμέτρητο, πετούσανε μαζί μὲ τὸν μαῦρο, μαῦρο καπνὸ ποῦ ὑψώνετο . . .

Ἄνοιξα τὸ παράθυρο. Κόσμος εἶχε μαζευτῆ, ἀλλὰ κανεῖς δὲν προσπαθοῦσε τίποτα νὰ κάνη, καὶ ὅλοι μένανε θεαταὶ κυττάζοντας τῆς φλόγες ποῦ πετάγονταν κ' ἔβγαιναν ἀπὸ παντοῦ : ἀπ' τὰ παράθυρα, ἀπ' ἐκεῖνο ποῦ εἶχε ἀκόμα τῆς γλάστρες, ἀπ' τῆς πόρτες.

— Πάει, πάει! . . . Πᾶνε! . . . φώναξε ὁ μπάρμπα Μιλούνης.

Ἄλλ' ἄλλο δὲν εἶπε, δὲν μίλησε πιά. Τῆ φωνῆ του θὰ τὴν ἄκουσε κακὰ μέσα στῆ σιωπῆ τοῦ πλήθους, ποῦ εἶχε μαζευτῆ σιωπηλό, καὶ μέσα στῆ σιωπῆ τῆς νύχτας ποῦ μόνο ὁ κρότος τῆς θάλασσας ἀκουγότανε νὰ ἐρχεται, σὰ νὰ συνάδευε τοὺς τριγμοὺς τῶν ξύλων, τοὺς κρότους, τὴν ἄγρια θανατικὴ ἔορτή, ποῦ ἐώρταζε τὸ παλιὸ σπίτι . . .

ΔΗΜΟΣΘ. Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΑΠΟ ΤΑ "ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ,"

### ἜΣ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

ἘΙΧΘΕΡΑ δὲν κρύβω γιὰ τὰ σέ, ὦ Τουρκιά,  
κι' οὔτε κακὸ σοῦ θέλω ποτέ πείσον.  
Μέσα δὲν νοιώθω τῆ ψυχῆ κακιὰ  
γιὰ σένα, πῶχω ζήσει τῆ ζωὴ σου.

Δικὴ μας καὶ δική σου, ἀδελφικιά.  
Σπίτι, Σχολεῖο, Ἐκκλησιά, Μνῆμα στῆ γῆ σου  
κ' ἔχει τιμὴ καὶ δόξα ἱστορικιά  
ἢ χῶρα σου, μιὰ χῶρα παραδείσου.

Σὲ κάποιο παρασιρᾶτημα στιγμῆς  
περαστικοὶ διαβάτες σ' ἔχουν φέροι  
μακρονὰ ἀπ' τῆ παλιὰ στρατά τῆς Ζωῆς.

Μὰ ἡ στρατά ἢ νέα ἀνοίγει φωτερή  
Μπροστὰ κ' οἱ δυό, τὸ χέρι μέσ' σὸ χέρι :  
— Δικοὶ μας καὶ δικοὶ σου οἱ ἴδιοι ὄχθοοί.

ΡΗΓΑΣ ΡΑΓΙΑΣ



ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

## ΝΥΚΤΕΡΙΝΑΙ ΣΚΗΝΑΙ

[<sup>2</sup>Από τὸ σημειωματά-  
ριον ἑνὸς ἐφέδρου...]

**Μ**ΙΑ διαταγή ἦλθε τὸ μεσημέρι αἰφνιδίως στὴ Τσοπάνιστα, καθὼς ἐψήναμε κατὰ βουλγαρικὰς «κοκόσκες» ἄνευ «σόλις» καὶ ἄνευ «λέπ» :



«... Κατὰ βουλγαρικὰς κοκόσκες ...»

ἐπρόφθασαν ἐτρύπωναν σὲ σπίτια, ὅσοι δὲν ἐπρόφθασαν ἄρχισαν νὰ στήνουν τ' ἀντίσκηνά των, στρώνοντες ἄχυρα καὶ βάζοντες καλαμποκιὰς καὶ ξερόκλαδα ἐμπρὸς γιὰ τὸν ἀέρα, μὲ μιὰ ἀφέλεια κ' ἐγκαρτέρησι, ὅπου τοὺς ἔδωκεν ἡ πολύμηνος συνήθεια.

Ἐγὼ, καὶ σὰς λέω τὴν ἁμαρτία μου, μόλις φθάναμε σὲ κἄνα χωριό, τὸ ἔσκαζα ἀπὸ τὸν λόχον καὶ τρύπωναν κοντὰ σὲ δύο ἀνθυπιάτρους φίλους μου. Καὶ τοῦτο, γιὰτὶ δὲν εἶχα κουβέρτα καὶ ἀντίσκηνο. Ἡ μοναδική μου κουβέρτα, ἡ ὅποια ἐγνώρισε ὅλες τῆς λάσπης τῆς Μακεδονίας, ἐκάηκε, ὅταν μιὰ βραδεία, βρογμένη καθὼς ἦτο ἀπὸ τὸ χιονόνερο, ἠθέλησα νὰ τὴν στεγνώσω.

Πῶς κόλλησε ἐνῶ ἦτο μουσκεμιά! Αὐτὸ εἶναι ἐπιστημονικὸν

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.

πρόβλημα, τὸ ὁποῖον μετὰ τὸν πόλεμον ἐπιφυλάσσομαι νὰ ἐξετάσω!

\* \*

Οἱ γιατροὶ εἶχαν βρῆ ἓνα σπιτάκι τούρκικο, εἰς τὴν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ, καὶ ἐχτυποῦσαν τὴν πόρτα γιὰ ν' ἀνοίξῃ.

Οὔτε φωνὴ οὔτε ἀχνα στὴν ἀρχή. Κατόπιν ὅμως ἀκούσαμε θρήνους καὶ ὀδυρμούς καὶ ρεκάσματα μεγάλων ἀπὸ μέσα καὶ μικρῶν.

Ἐπειτα εἶδαμε ν' ἀνοίγῃ ἓνα παράθυρο καὶ ὄχρες καὶ τρομαγμένες μορφές γυναικῶν καὶ παιδιὰ κίτρινα σὰν τὸ θειάφι, νὰ μᾶς λένε τούρκικα, νὰ παρακαλοῦν, νὰ ὑψώνουν τὰ χέρια τους, νὰ μαδοῦνε τὰ μαλλιά τους καὶ νὰ φωνάζουνε :

— Ἀμάν! Ἀμάν!

Καὶ ἐπειδὴ ἡμεῖς δὲν ἐννοοῦσαμε κι' ἐπιμέναμε ν' ἀνοίξουν, ἔξαφνα τὰ συνεσπασμένα ἀπὸ τρόμο χέρια ἐπρόβαλαν ἀπ' τὰ παράθυρα κρατοῦντα κότες, μισὸ ψωμί, πετσετές τραχανᾶ.

— Ἀμάν ἐφέντημ! Ἀμὰ ἀ ἀ ν! Ἀμάν! ἀμάν!



«Μᾶς ἦρθε μιὰ διαταγὴ νὰ φύγουμε . . .»

\* \*

Ἐνας στρατιώτης πήδησε, ἀνοίξε τὴν μεγάλην πόρταν ἀπὸ μέσα καὶ ἐμπήκαμε. Ἄμα εἶδαν ὅτι δὲν τοὺς φερθήκαμε κακὰ, ἀρχίσανε νὰ ἡμερεῖουν. Ὁ καλὸς τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον τοὺς μιλοῦσαμε, τοὺς ἐξέπληξε καὶ ὅλος ὁ φόβος καὶ ἡ τρομάρα των μετεβλήθη εἰς προθυμίαν νὰ μᾶς περιποιηθοῦν. Τὰ παιδιά ποῦ κρυβόντουσαν πίσω ἀπὸ τὴς μαννάδες των, ἐθάρρεψαν, καὶ ἦρθανε κοντὰ μας. Τοὺς μοιράσαμε ἓνα κομμάτι ζάχαρι ποῦ βρέθηκε μέσ' στὰ σακκιδιά μας.

Στὴ κώχη, κοντὰ εἰς τὴν φωτιά ποῦ ἔκαιε ὀλόχαρη μὲ γλωσσές χρυσοκόκκινες, ἓνας ἄρρωστος ἐκεῖτο. Τὸν ἐκῆταξαν οἱ γιατροὶ, τοῦ δῶσανε ὅτι συμβουλὰς ἔπρεπε στὴν ἀρρώστεια του, καὶ τὸν παρηγόρησαν. Ἦξερε καὶ λίγα ἑλληνικά καὶ ἔβαζε τὰ κίτρινά του χέρια εἰς τὸ στήθος :

— Τεσεκιούρ ἰντέραμ!

Στὸ τέλος γενήκαμε καὶ φίλοι. Ἡ γυναῖκες ἄνελεβε νὰ μᾶς μαγειρεύῃ ἓνα γηραλέον κόκκορο, ποῦ ἐκουβαλήσαμε ἀπὸ τὴν Τρουμπάνιστα τωλιμμένον μέσῳ εἰς μιὰ σημαία τούρκικη.



«Τὰ τουρκάνια μέρεψαν»

Ἐγὼ ἔπιασα φιλίες μ' ἕνα μικρὸ παιδάκι, ποῦ τὸ ἔλεγαν Ἄλη. Τόσο μάλιστα εἶχε πάρει θάρρος μαζὶ μου, ποῦ μοῦ ἐπρότεινε νὰ πᾶμε νὰ . . . κλέψουμε τὰ μελίσσια τοῦ γείτονά του Χουσεῖν. Τοὺς χώριζε ἕνας τοῖχος.

Ὁ Χουσεῖν τόσο εἶχε τρομάξει ἅμα εἶδεν ἑλληνικὸ στρατό, ποῦ ἐκουβάλησε τὴν γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιά του — ἕνα σωρὸ κουτσούβελα — στὸ σπίτι ὁποῦ μέναμε καὶ ἄνοιξε μιὰ τρύπα εἰς τὸν τοῖχο γιὰ νὰ βλέπῃ τί γίνεται καὶ στὸ δικό του σπιτικό.

Ἄμα μᾶς εἶδε νὰ μπαίνουμε, ἐτρόπωσε οἰκογενειακῶς εἰς τὸ ταβάνι, καὶ μόλις ἐβεβαιώθη ὅτι δὲν εἴμεθα κακοί, κατέβαινε ἀπὸ πάνω ἕνας-ἕνας σὰν ἀράχνες! . . .



Ἄ Ὁ Χουσεῖν  
ξεθάραψε.

\* \*

Ὅλοι ἦσαν βέβαιοι πῶς θάζουμε μάχη τὴν ἐπομένη καὶ ὅμως κανεὶς στρατιώτης δὲν κοιμήθηκε. Τὴ νύχτα γύριζαν σὲ μερικά σπίτια τούρκικα, ποῦ οἱ κάτοικοί τους τ' ἀφήκαν ἔρημα καὶ φύγαγε, ψαχουλεύοντας γι' ἀλεύρι καὶ γιὰ τραχανᾶ. Ἐξύμωσαν καὶ ἔψηναν ψωμί ὅλη τὴ νύχτα. Χωρὶς ἄλατι ἦταν τὸ ψωμί, μὰ ἦταν τόσο νόστιμο, γιατί εἴχαμε δυὸ ἡμέρες νὰ τὸ δοῦμε! . . . Ὅσοι εὐρήκανε σκαφίδια, ἐξύμωσαν ἐκεῖ καὶ ὅσοι δὲν εὐρήκαν ἀπλώσανε τ' ἀντίσκηνα καὶ ἐξυμῶνανε ἐπάνω ἄλλοι ποῦ βοῆξαν πρόβατα, πεῖο τυχεροί, τὰ ψήνανε, τρώγανε τὰ μεζέδια καὶ τραγουδοῦσαν ὡς τὸ πρωί.

— Βρέ, δὲν κοιμάστε νὰ ἀναπαυθῆτε, τοὺς φώναζαν οἱ ἀξιωματικοί, ἔχουμε μάχη αὔριο!

— Πολεμᾶμε ἄντροι, μὰ νηστικοὶ δὲν πολεμᾶμε!

\* \*

Ἦταν μιὰ καθαρὴ καὶ ἡσυχὴ βραδεῖά μ' ἕνα ἀσημένιο φεγγάρι π' ἀρμένιζε στὸν οὐρανό. Ἐκανε λίγη ψυχρότητα κ' ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ χωριοῦ ἄρχισαν νὰ αἰωροῦνται πέπλοι ὀμίχλης. Τρεῖς Κεφαλῆνες θελήσαντες νὰ σφάζουν ἕνα ἀρνὶ καὶ μὴ γνωρίζοντες πῶς νὰ τὸ γδάρουν, ἐκάλεσαν τὸν εὐζῶνα Χουχτουλᾶν.

— Θὰ μ' δώστε τὴ πατσιά, τὸ κεφαλάκι, τὰ μέσα καὶ τῆς πλαταριές, νὰ σᾶς τὸ γδάρω, τοὺς εἶπε.

— Καὶ σ' ἐμᾶς τί θὰ μείνῃ; ἐρώτησαν οἱ Κεφαλῆνες ἐκπληκτοί;

— Σὲ σᾶς θὰ μείνῃ ἡ τέχνη, τοὺς ἀπῆντησε, ποῦ θὰ σᾶς μάθω γιὰ νὰ γδέρνετε!

\* \*

ποῦφυγε καὶ εἰσέβαλον τὴ νύχτα. Ὁ Χουσεῖν τοὺς εἶδε ἀπὸ τὴν τρύπα κι' ἔστειλε τὸν Ἀλῆ νὰ μὲ παρακαλέσῃ νὰ τοὺς διώξω.

Τοὺς εὗρηκα καθ' ἦν στιγμὴν ἐπιτυχόντες μιὰ στάμνα κλωτσοτύρι, βουτούσανε τὰ χέρια τους μὲ μιὰ ἀντάρα μέσα. Τοὺς ἀποπῆρα μὲ φωνὲς κι' ἐφύγανε γλύφοντας τὰ δάχτυλά τους.

Κατὰ τὰ μεσάνυχτα πάλι μ' ἐξυπνάει ὁ Ἀλῆς:

— Ἐφέντιμ\*... Ἀσκέρ... Τσὸκ ἀσκέρ μπουρντᾶ!

Σηκώθηκα καὶ πάλι θυμωμένος. Τυλίχτηκα εἰς τὸν μαντύα μου, ἐπέρασα ἀπὸ τὴ τρύπα καὶ βρέθηκα σὰν φάντασμα μπροστὰ τους:

— Βρὲ, τί κάνετε ἐδῶ;

Ἦταν ἓνας δεκανέας καὶ δύο-τρεῖς στρατιῶτες ποὺ ἐπαίρναν ἀλεῦρι. Εἶχαν γεμίσει τὰ μαντήλια, τὰ καπέλλα τους, πασπαλισμένοι σὰν μιλωνάδες.

— Δὲν ντρέπεστε, μωρὲ σεῖς, νὰ κλέβετε τὸ ξένο ἀλεῦρι!

— Ἐρημο εἶναι.

Ἐθεώρησα πρέπον νὰ λάβω ὄλον τὸ αὐστηρό μου ὕφος ποῦ ἦ περίστασις καὶ ἡ ἀποστολὴ μου ἐπέβαλλε:

— Σκασμός... Κτήνος!

Αὐτοὶ ἐνόμισαν πὼς κάποιος ἀνώτερος θὰ εἶμαι καὶ ἄρχισαν νὰ μὲ παρακαλοῦν.

— Κύρ *λοχία*, λίγο ἀλεῦρι πήραμε. Ἐχουμε ἄμερες νὰ ἰδοῦμε λίγο ψωμί οἱ μαῦροι!

Ὁ προβιβασιμός μου εἰς *λοχίαν* μ' ἐκολάκευσε. Ἐσκέφθην ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναλάβω ἀμέσως τὰ *λοχιακά* μου καθήκοντα καί, ὡς *λοχίας*, νὰ... τοὺς ἔβρισω περισσότερο:

— Περίδρομος νὰ σᾶς κόψη, κτήνη, μασκαράδες!...

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι μέσα μου ὄχι μόνον τοὺς συγχωροῦσα, ὄχι μόνον ἐννοοῦσα τὸ μεγάλο δίκηο τους, γιὰτὶ ψωμί καιρὸ εἶχαμε νὰ δοῦμε, μὰ καὶ μοῦ ἤρχετο νὰ τοὺς εἰπῶ:

— Βρὲ παιδιά, πηγαίνετε ψήστε «Ὅλη τὴ νύχτα γύριζαν τὰ σπῆτο καὶ... φέρτε μου καὶ μένα τὰ ψάχνοντας γι' ἀλεῦρι...» κᾶνα κομμάτι μεζέ!

Μὰ ἔλα πάλι ποῦ μὲ κάνανε *λοχία* καὶ ὡς *λοχίας* ἔπρεπε νὰ ἔβρισω καὶ τὰ σπῆτα...

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothefirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.



«Μὰς μάδησε ἓνα γηρα-  
λέον κόκορα...»





— "Ὅπως θέλετε, κύρ *ἐπιλοχία*, μού εἶπε καὶ ὁ δεκανεὺς.  
 Ὁ ραγδαῖος αὐτὸς προβιθασμὸς μου μὲ κολάκεψε καὶ ἔμα-  
 λάκωσα λιγάκι.

— Πάρτε το καὶ τσακισθῆτε ἀπὸ δῶ, νὰ μὴ σᾶς βλέπω, εἶπα.  
 Καὶ μόλις ἐκεῖνοι κινήθηκαν γιὰ νὰ φύγουνε, νά! τοὺς ξα-  
 ναεῖπα, ἐκεῖ σὲ 'ζεινή τῆ γωνιά ἔχει καὶ μιὰ λαίνα μ' ἀλάτι.

Τοῦτο ὅμως ἦτανε καὶ ἡ ἀρχὴ νέου γιὰ μένα μαρτυρίου.  
 Αὐτοὶ διέδωσαν ἔξω, ὅτι «τὸ ἔρημο σπίτι εἶναι γεμῆτο ἀλεῦρι  
 καὶ ὅτι ἓνας «ἐπιλοχίας» ἐκεῖ φωνάζει λίγο, ἀλλὰ ἀφήνει καὶ  
 τὸ παίρνουν».

Ἔτρεξαν λοιπὸν ὁμάδες στρατιωτῶν καὶ ὁ Ἄλῆς δὲν πρό-  
 φθαινε νὰ ἔρχεται νὰ μὲ ξυπνήσῃ.

— Κύρ *ἐπιλοχία*, λίγο! Μιὰ χουφτούλα.

— Ὅξω γρήγορα!

Ἀρχισα πειὰ νὰ βλασφημῶ τὴν καλω-  
 σύνη μου, γιατί δὲν θὰ κοιμώμουνα ὅλη  
 τὴν νύχτα. Κατὰ τὴν δευτέραν πρωΐνην  
 ἦλθε καὶ πάλιν ὁ Ἄλῆς νὰ μὲ ξυπνήσῃ.

— Ἐφέντημ! Ἐφέντημ! Γκέλ! Γκέλ!

Κυττάζω ἀπὸ τὴ τρύπα ἓνας... ἐπιλο-  
 χίας τώρα ὀλόκληρος καὶ μουστακαλῆς,  
 ἓνας λοχίας καὶ δύο-τρεις στρατιῶτες ἔψα-  
 χναν γιὰ ἀλεῦρι σὰν τοὺς ποντικούς.

Τί νὰ κάμω!

Νὰ φωνάξω σὲ ἀνώτερο; Θὰ τιμωροῦ-  
 μην! Νὰ κάνω τὸν ἐπιλοχία καὶ ἐγώ; Καὶ  
 ἂν μὲ πιάναν!.. Κατεβαίνω κάτω ποῦ

ροχάλιζαν οἱ γιατροί, φορῶ τὸ πληῆκιο τοῦ ἑνός, τυλίγομαι μὲ  
 τὸν μανδύα καὶ ἀνεβαίνω ἐπάνω.

— Δὲν ντρέτεσαι, ἐπιλοχία!..

Ὁ ἐπιλοχίας τᾶχασε.

— Κύριε ἀνθυπολοχαγέ, μού λέει τρομαγμένος!

— Ντροπή, ἐπιλοχία. Τὸ ὄνομά σου γρήγορα... Ὁρρρρίστε!  
 Ὁρρρρρίστε βαθμοφόρος... Ὁρρρρρίστε ὑπαξιωματικόόόός!  
 Τότε τί θὰ εἰποῦν καὶ οἱ ἀπλοὶ στρατιῶτες!

Ὁ ἐπιλοχίας δὲν εἶδε τὴ σκάλα γιὰ νὰ κατεβῇ.

Τὸ παιχνίδι μού ἄρεσε καὶ μὲ τὸ πληῆκιο τοῦ ἀξιωματικοῦ  
 ὡς ἀνθυπολοχαγός, ὄχι μόνον ἔκανα τοὺς στρατιῶτας νὰ τσακί-  
 ζωνται, ἀλλὰ καὶ... τοὺς ἔψαχνα τῆς τσέπης.

Ὅπως εἶχον τὰ πράγματα, ὅταν εἰς τὰς τρισήμισυ ξανάρχεται  
 ὁ Ἄλῆς νὰ μὲ ξυπνήσῃ. Τρέχω καὶ βλέπω ἓνα ἠλικιωμένον,  
 μισογνυμένον σάν κι' ἐμένα, χωρὶς πληῆκιο, μὲ ἓνα φαντάρον  
 δίπλα του, νὰ ψάχνουν μέσα στὴς κάμαρες τῆς ἔρημης οἰκίας.

— Στρατιῶτη, τοῦ λέγω, δὲν ντρέπεται σὺ, γέρος ἄνθρωπος,  
 νὰ τρέχῃς ὅλη νύχτα γιὰ ἀλεῦρι;

Ἐπίκουσε καὶ σὺ μὲ τὴν ἀσπίδα!

Authorized by the National Library of Greece, 172, Ἐκδόσεις:

— Τί θέλεις, ἀνθυπολοχαγέ;

Τὸ ἱταμόν του ὕφος μὲ ἐθύμωσε.

— Εἶμαι κύριος ἀνθυπολοχαγός, τοῦ εἶπα.

— Τί θέλεις;

— Τί θέλω, κτῆνννος! τοῦ ἐφώνασα. Τώρα θὰ ἰδῆς ζωντόβολο, τί θέλω! Δὲν ντρέπεσαι μωρέ, γέρος ἄνθρωπος, νὰ κλέβῃς ἀλεῦρι ὅλη νύχτα;

— Πρόσεξε, ἀνθυπολοχαγέ, μοῦ λέγει θυμωμένος, εἶμαι ἀνώτερός σου!

Ἡ ἀπάντησις αὐτῆ μ' ἐκρύωσε. Πῶς θὰ τὸν διέκρινα πῶς ἦτανε ἀνώτερός μου! Στολή δὲν φοροῦσε, πηλήκιον δὲν εἶχε. Κυττάξω καὶ τῆς μπότες του, εἶχαν σπιρούνια. Χωρὶς ἄλλο ἦταν ἀξιωματικός! Καὶ τώρα τί νὰ κάμω; Νὰ ὑποχωρήσω, θὰ μὲ ἐπιανε!... Ἄλλος δρόμος δὲν ὑπῆρχε, παρὰ νὰ ἐξακολουθήσω τὴν τακτικὴν τοῦ ἀρχισα.

Ἀγορεύω, τρίζω τὰ δόντια μου, τὰ χάνει ὁ στρατιώτης.

— Βρέ τέρας, ἀντιποιεῖσαι καὶ τὸν ἱερρορροὺν βαθμὸν τοῦ ἀξιωματικοῦ! Τώρα νὰ σοῦ δεῖξω ἐγώ, αὐθάδη!

— Πρόσεξε, ἀνθυπολοχαγέ, εἶμαι λοχαγός!

— Σιωπή, εἶπα! μὴ διατάξω καὶ σὲ δέσουν. Ὁ λοχαγός τὰ ἐχρειάστηξε.

Τότε ἐοκέφθηκα ὅτι ἦταν καιρὸς κατάλληλος νὰ πλέξω ἓνα ἐγκώμιον τοῦ ἑαυτοῦ μου καὶ τῶν... λοχαγῶν.

— Νὰ κἀθωμαι ὅλη νύχτα νὰ σὰς φυλάω, ποῦ τρέχετε νὰ κλέψετε ἀλεῦρι, γιὰ νὰ σώσω τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ... Δὲν λυπᾶσθε τοὺς ἀξιωματικούς σας, ποῦ τόσο ὑπέφρασαν καὶ τόσην ἀνδρορροεῖαν ἔδειξαν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν; Δὲν λυπᾶσθε τοὺς ἀνθυπολοχαγούς, τοὺς ἀνθυπασπιστάς, τοὺς λοχαγούς σας, ποῦ κοντεύουν νὰ χιζιάσουν οἱ ἄνθρωποι μὲ σὰς; Βρέ, ἄθλιοι!

Βρέ, οὔτε ντροπή, οὔτε συνείδησις, βρέ; Βρέ, εἶμαι νησιχὸς δυὸ ἡμέρες, δὲν κοιμήθηκα ὅλη νύχτα, χάριν τοῦ γενναίου ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Γιατί, βρέ, πικραίνετε τοὺς λοχαγούς σας, ποῦ εἶναι ἓνα κομμάτι μάλαμα! τώρα νὰ σὲ δέσω, γιὰ νὰ βάλῃς γνῶσι ἄλλη φορὰ!..

Ὁ λοχαγός μαλάκωσε λίγο, μὰ τὸ φουσοῦσε καὶ δὲν κρύωνε ἀπὸ τὴν προσβολή του. Ἐπρεπε νὰ λάβουμε μέτρα δυνατά.

— Γιὰ κύτταξε τὸν πλιατσικατζῆ, ἀκόμα μὲ κυττάει. Βρέ, φεῦγα, γιὰ νὰ μὴ σὲ πάω δεμένο στὸ συνταγματάρχη!

Εἶδε πῶς ἔπρεπε νὰ ὑποχωρήσῃ, γιατί οὔτε στολή εἶχε, οὔτε κτῆνννος! Ἄλλος δρόμος δὲν ὑπῆρχε, παρὰ νὰ ἐξακολουθήσω τὴν τακτικὴν τοῦ ἀρχισα.



«Τοὺς εἶδε τρέμοντας ἀπὸ τὴν τρύπα...»

Ἐφυγε...

Ἀπὸ τῆ στιγμῆ ἐκεῖνη ὄχι πειὰ ὡς δεκαεὺς ποῦ εἶμαι, μὰ οὔτε ὡς στρατιώτης δὲν σηκώθηκα νὰ διώξω τοὺς ἀλευροφάγους.



«... τὸν πέρασα γιὰ ἔθνοφρουρό...»

βλέπῃ ἀνθυπολοχαγό, τὸν πλησιάζει καὶ τὸν κυττάζει μίπως κ' εὐρῆ τὸν ἀσεβῆ...

Μ' ἀκόμα δὲν τὸν βρῆκε.

Τὸ λάθος του εἶναι, ὅτι περιορίσθη νὰ κυττάξῃ μόνο τοὺς ἀνθυπολοχαγούς καὶ δὲν κυττάζε καὶ τοὺς... δεκαεῖς!

(Ἰούνιος, 1913)

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ



Ἐνδιαφέρουσα συνεδρίασις  
τοῦ «Συλλόγου τῶν Εἰρηνοφίλων»

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.



## Ο ΕΡΗΜΙΤΗΣ — ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐάνταρα τῶν ἀνθρώπων ἐπέρασε καὶ μακρὰ ἀκούγεται τὸ περπάτημά τους. Ἐρημιὰ μου, ξαναβρισκόμαστε σάν διὸ παλαιοὶ χαμένοι φίλοι. Πῶς νὰ μπορέσω ν' ἀπλωθῶ ὡς τῆς κοιλάδες σου πέρα, ποῦ τῆς στρώνει τὸ λουλουδι τοῦ θανάτου καὶ τῆς ὑπομονῆς; Θέλω νὰ σὲ φιλήσω μὲ ἔντασι ὑπεράνθρωπη, ὥστε ποτὲ νὰ μὴ σβυσθῇ τὸ σημάδι. Ψυχὴ μου, βοήθησέ με· γιατί εἶνε ἀλήθεια πὼς γίνεται ὅ,τι θελήσῃ ἡ ψυχὴ.

Μόνος. Τί ὠραία ποῦ ἀντιλαλεῖ μέσα μου καὶ τριγύρω σάν νὰ εἶνε ἄδειος ὁ κόσμος. Ὅσοι μποροῦν νὰ μιλοῦν μὲ τὸν ἑαυτό τους, ἔτσι πιστεύουν, γιατί φτιάχνουν ὅπως τὴν θέλουν τὴν ζωὴ. Ἡ ἀνθρώπινες μικροσκοπιές ποῦ κινοῦνται τριγύρω, δὲν ἔχουν ἄλλη σημασία, παρὰ μὲ τὸν ἐξαφανισμό τους νὰ δείχνουν διαρκέστερη τὴν ὑπαρξί τῶν μεγάλων «ἐγῶ». Τότε πιστεύουμε πὼς δὲν εἶνε γιὰ ὅλους ἴδιος ὁ δρόμος, ποῦ ἀφήσαμε, οὔτε ἐκεῖνος ποῦ μᾶς περιμένει...

Ἐκεῖ κάτω, ποῦ ἡ ἀκτίνα τῆς ἐρημιᾶς φαίνεται νὰ σημάδεύῃ τὴν ἀκρὴ τοῦ κόσμου, θλιβερὰ χλωμαίξει τὸ χρῶμα, σάν νάνθιξη πλῆθος κίτρινων κρίνων. Σὲ σχήματα μοναδικὰ ξεφραγμένων, λὲς καὶ λυπημένα χερᾶκια τὰ ἐπλασαν ἀπὸ ἀγιοδάκρυνα φυλαγμένα σὲ μυστικὲς δακρυδόξες.

Τί ὁμορφιές τριγύρω! — γιατί ἔτσι εἶπα: Τὴ χαρὰ μου, γιὰ μιὰν ὠραία σκηνογραφία. Ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν σταματημένον χορὸ μιᾶς θείας ἀκινήσιας θέλω νὰ ζήσω. Ὅσο κι' ἂν εἶνε ἀέρινες ἢ μορφές, μὲ τῆς ἀσημοκλωστὲς ποῦ σκορπάει τὸ φέγγος τους, ἡ ψυχὴ θὰ ὑφάνῃ τὸ ὑπόλοιπο τῆς ἡμέρας... ὡς ποῦ τελειωτικὰ νὰ βραδυάσῃ.

Αὐτοκράτορας τῆς ζωῆς ποῦ μοῦ δόθηκε, σκηνὴ μὲ σκηνὴ φτιάχνω τὸ μεγάλο παραμῦθι τῆς Ὑπάρξεως ὅπως τὸ θέλω.

Ἀπὸ τῆς κρῆνης τοῦ τόπου μου γύνεται σχέψις καθαρὴ ποῦ τὴν ρουφᾶω καὶ ξαναγεννιέμαι. Κι' ἄπ' τὰ ποτάμια κάθε βράδου βγαίνουν ἡ μελαγχολικὲς συντροφισσες τῆς ψυχῆς μου, ὁμορφες κι' ὀλόγυμες, φορώντας στὸ μέτωπο κορδέλλα ἀπὸ φεγγαρίσιο φῶς.

Τρώω καρπούς ποῦ στάζουν πικρὸ μέλι, — γιατί τέτοια εἶνε ἡ τύχη μου. Καὶ κάθε τι ποῦ αισθανθῶ, μοῦ δίνει στὴν καρδιά γλυκεῖα πίκρα.

Τὰ μαλλιά τῶν ποταμίσαιων κοριτσιῶν εἶνε τὸ στρωμὰ μου, — κι' εἶνε τὸ ἴδιο σὰν νὰ κοιμᾶμαι ἀπάνω στὰ ὄνειρά μου.

Τὰ ξερόφυλλα, ποῦ τινάζει ἡ δροσιά, μὲ σκεπάζουν κι' οἱ κοῖνοι μὲ τῆς βαθιῆς τους ἀναπνοῆς μοῦ σφαλοῦν τὰ μάτια. Κι' ὕστερα γέρονουν στὸ κορμί μου τὴν ζαλισμένη κορφή ἀπ' τὴν μάταια ἀναμονὴ κάποιας πετούμενης ψυχῆς, δίνοντάς μου ὕπνο γεμάτον ἀπελπισμένα ὄνειρα.

Εἶμαι ἐγὼ καὶ κανένας ἄλλος. Μόνος, μὰ δυνατός. Σὰν δὲν μπορῶ νὰ κάνω χωρὶς συντροφιά, συλλογιέμαι, συλλογιέμαι τόσο, ποῦ μεθᾶω ἀπὸ τὴν σκέψι μου. Τότε ὅλα παίρνουν φωνή, καὶ τὰ λουλούδια σὰν ψυχούλες μαζεύονται γύρω μου.

Ἀπ' τὰ βονὰ κατεβαίνουν ἢ ὠραῖες μὲ τὰ καμπυλωτὰ τὰ πόδια ποῦ μπλέγονται μὲς' στὰ μαλλιά τους, κι' ἀπ' τῆς θολῆς κοιλάδες ἐρχονται οἱ ἔφηβοι μὲ τὴν καλόγραμμη κορμοστασιά.

Κάθε ρυάκι καθρεφτίζει κι' ἓνα δικό του φεγγάρι, κι' ὅλος ὁ τόπος λάμπει σὰν χάσουν σκορπιστῆ μαγικοὶ καθρέφτες στὰ νερά.

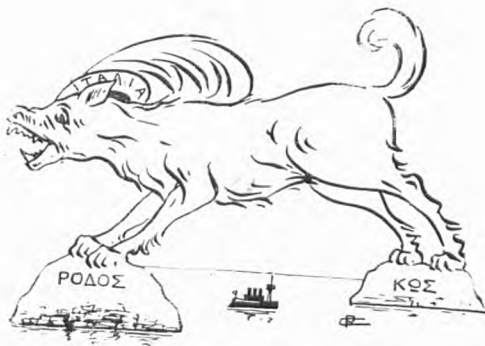
Τότε χαρά μὲ πλημμυρρίζει τόση ποῦ θέλω νὰ πεθάνω...

Τεντώνω τὰ χέρια κι' αισθάνομαι νὰ γγίξω τὰ ροδοσύννεφα...

Τί ὠραία! Σφίγγω στὴν ἀγκαλιά τὰ πλάσματά μου καὶ τέτοιο χαμόγελο ἀφίνουν τὰ χεῖλη μου, ποῦ ὁ Θεὸς τὸ παίρνει καὶ βάφει τὴν αὐγὴ τοὺς οὐρανοῦς.

[1913]

ΕἰΡΗΝΗ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ



Ὁ περίφημος μολοσσὸς τῆς Ρόδου

# ΙΤΑΛΟΚΡΑΤΙΑ

Ἐν Ἀθήναις (τῷ 86 π. Χ.), ἐν Ρόδῳ (τῷ 1912-13 μ. Χ.)

Ἡ ΑΛΩΣΙΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΥΠΟ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ.

[Ἐπί τῷ Ἀμέλιῳ  
καὶ κατὰ τοῦ Σύλλα]

Ζήτω ὁ στρατηγὸς Ἀμέλιος! Ζήτω ὁ σωφρονιστὴς τοῦ Ἑλληνισμοῦ! Ζήτω ἡ ἰταλικὴ Ρόδος! ἐξηττωκράυγαζον ἀρσιμα-  
νίως εἰς τὰς ἀγυῖας τῆς Ρώμης οἱ θερμοῦμοι ἀδελφοὶ ἡμῶν Ἴταλοὶ  
ἐν ἐποχῇ καύσωνος, κατὰ ἰούνιον τοῦ ἔτους 1913, ὅτε ὁ, κατὰ  
τὸν ἰταλικὸν τύπον, famoso generale, θαφνηφόρος καὶ τροπαιοῦ-  
χος, καθ' ἃ τοῦλάχιστον διεσάλπιζον οἱ ἐθνικόφρονες συμπολιτῆαι  
του, ἐπανήλθεν ἐκ τῶν Δωδεκανήσων τῶν Νοτίων Σποράδων τοῦ  
Αἰγαίου Πελάγους.

Νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος! Διὰ τί; Διότι ὁ τρομερὸς ἰταλικὸς  
στόλος καὶ τὰ πολυπληθῆ ἀγγήματα, ἀντιστάσεως μὴ οὖσης, κατέ-  
λαβον ὑπὸ τὰ χειροκροτήματα καὶ τὰς ἐπευφημίας τῶν κατοικῶν  
αὐτῆς Ἑλλήνων τὴν Ρόδον, 9 ἄλλας ἐκ τῶν 12 νήσων καί, κατὰ  
διπλωματικόν, ὡς φαίνεται, λάθος, τὰς νήσους Κάρπαθον καὶ  
Κίσιον, καίτοι αὐταὶ γεωλογικῶς καὶ γεωγραφικῶς ἦσαν καὶ  
εἶναι ἐξαρτήματα τῆς Κρήτης. Διότι αἱ νῆσοι Ἰκαρία καὶ Μεγίστη  
(Καστελόρριζον) ἀνήκον μὲν εἰς τὰ Δωδεκάνησα, μὴ καταληφθεῖ-  
σαι δ' ἐκ παραδρομῆς ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, ἐκήρυξαν τὴν ἐνωσίαν τὴν  
μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ θῆα τῆς ἰταλικῆς ἐκστρατείας, τοιαῦτα ἐπιτυχούσης, δὲν  
ὠμοιοῦσεν ἀράγε, ὡς εἰ τὸ μέγα τοῦ « Ἀδέρωφ » τηλεβόλον ἐτίθετο  
εἰς κίνησιν, ὅπως σκοπεύσῃ κατ' ἄμνου, ἀκάκως βόσκοντος! Καὶ  
ὅμως οἱ ἐν Ἰταλίᾳ ἐθνικόφρονες, μετὰ τὴν εἰς αὐτὴν διαρῆαν τῆς  
Τριπολιτίδος καὶ τῆς Κυρηναϊκῆς ὑπὸ τῶν « εὐεργετιδῶν » Δυνά-  
μεων, μακαρίως ὄνειροπολοῦντες τὴν ἀνάστασιν τῆς ρωμαϊκῆς  
κοσμοκρατορίας, οἷα ὑπῆρχεν ἐπὶ τοῦ εἰδωλολάτρου ὑπάτου Σύλλα,  
ἐπὶ τοῦ χριστιανομάχου Νέρωνος καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρωπομόρφων  
τεράτων, Καισάρων δὲ καλουμένων, θύνανται ἐν συνειδήσει νὰ ὁμώ-  
σωσιν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐνώπιον ἔτι τοῦ ἀλαθήτου  
Πάπα, ὅτι ὁ ἰταλικὸς στρατὸς καὶ ὁ στόλος ἐθριάμβυσεν εἰς τὰ  
Δωδεκάνησα! Καὶ δὲν ἔχουσιν ἄδικον. Αἱ ὑπὸ Ἑλλήνων κατοι-  
κούμεναι νῆσοι ἐδέχθησαν « τοὺς ἐλευθερωτὰς αὐτῶν » μετ' ἀγαλ-  
μίας καὶ μετ' ἀτελευτήτων ζητωκραυγῶν. Ἐκ τῶν θωρηκτῶν

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

δολόχρσοι ἐφερχόμενοι πανηγυρικῶς οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ἐπιδεικτικώτατοι βερσαλλιέροι, ἐπάτουν ἐπὶ πολυτελῶν ἑλληνικῶν ταπήτων καὶ ἐν συγκρινῆσει μετὰ θακρῶν χαρᾶς ἐρραίνοντο δι' ἀνθέων ὑπὸ Ἑλληνίδων...

Ἄλλ' ὅταν ὁ δόλος τῶν ἀγαπητῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἀπεκαλύφθῃ ὅταν ἐξέλιπε μὲν τὸ γλυκὺ μεϊδίωμα τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ, ἐφάνη δέ, ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐλευθερωτῶν ἦτο τυραννικώτερος τοῦ βαλῆ τῆς Ρόδου, εὐλόγως ἤρξατο ἐξ ὧλων τῶν σημείων ἐκδηλουμένη κατακραυγῆ, φυσικῶς διασκορπισθεῖσα εἰς ἀπάσας τὰς ἑλληνικὰς χώρας. Ἐκτοτε ὁ ἀτυχὴς Ἀμέλιος, εἰς ὃν εἶχεν ἀνατεθῆ τὸ δυσχερὲς ἔργον τῆς προπαρασκευῆς πρὸς ἀρπαγὴν μιᾶς τοῦλάχιστον ἐκ τῶν δώδεκα ἑλληνικωτάτων νήσων — εἰ δυνατόν τῆς Ρόδου, πάντως ὁμως τῆς εὐλιμένου Ἀστυπάλαιας — ἐδυσφημίσθη ὡς ὁ θεσμοφύλαξ τῶν Ροδίων.

Στυγερά σοκοφαντία! Ἡ ἰταλικὴ κυβέρνησις, προσαρτήσασα τὰς ἐν Ἀφρικῇ τουρκικὰς χώρας, δὲν διεκῆρυξεν ἐπισήμως ἀνὰ τὰς πέντε Ἠπεῖρους, ὅτι εἶναι ὑπὲρ τῆς ἀκεραιότητος τῆς Τουρκίας; Ἐὰν μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς ἐν Λωζάνῃ συνθήκης ἐρωτύλα ἐρριψε βλέμματα πρὸς τὰς ἡπειρωτικὰς ἀκτὰς ἔάν ὑπὸ τρυφερὰν ἀνέλαβε κηδεμονίαν τὴν θεσποινίδα Ἀλβανίαν, ἵνα μυήσῃ αὐτὴν εἰς τὸν ἰταλοαυστριακὸν πολιτισμόν ἔάν ἐν τέλει περιπαθῶς λατρεῦσῃ τὴν Ρόδον καὶ τὴν Ἀστυπάλαιαν, δὲν ἔχει κακοὺς σκοποὺς ἄλλὰ τὰ τρόπαια τῶν Ἑλλήνων Ἑλλησποντοφυλάκων τῇ ἐπιβάλλουσι νὰ προνοήσῃ ἐγκαίρως περὶ τῆς... ἰσορροπίας ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσσῃ καὶ τοῦτο μόνον χάριν τῆς ἀνθρωπότητος!

Τῆς φιλανθρώπου ταύτης διπλωματικῆς ἐντολῆς ἐκτελεστῆς ὤρισθῆ Ἀμέλιος ὁ Πάνυ ἄλλ' ἔάν περὶ τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ ἐκαλοῦντο νὰ ψηφοφορήσωσιν οἱ ἀπανταχοῦ Ἕλληγες, φοβοῦμαι ὅτι οὐδὲ μίαν λευκὴν ψῆφον θὰ ἐλάμβανεν ὁ γενναϊώτατος στρατηγός. Τὴν τοιαύτην ἀγρίαν καταφορὰν θεωρῶ ἀδικαιολόγητον. Τί ἄραγε ἔπραξεν ἐν Ρόδῳ ὁ ρονεγο Ἀμέλιος ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλους αἰμοδιψεῖς προγόνους του;

Εἶναι ἄρα γε ἔγκλημα ἀντάξιον τοσοῦτου θορύβου τὸ ὅτι ὁ εἰς τὸ ἀλάθητον τοῦ Πάπα πιστὸς στρατηγὸς παρεβίασε καὶ ἐκεῖνας ἔτι τὰς προνομίας τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους, ἃς δὲν εἶχον τολμήσῃ νὰ παραδιάσωσιν οὐδὲ οἱ Ἀγαρηνοί; Ἡ εἰς ἀνθρωποκτόνους εἰρκτὰς φυλάκισις τῶν νησιωτῶν, οἷτινες, μὴ πειθόμενοι νὰ ἐξιταλισθῶσιν, ἐτόλμων νὰ ἐκδηλώσωσι τὰ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν μητρόπολιν πατριωτικὰ των φρονήματα, καὶ ἡ ἀρπαγὴ τῶν ἀρχαίων κειμηλίων δικαιολογοῦσι τοσαύτην κατακραυγὴν; Διπλωματικὸν ψεῦδος κανονικῆς κυκλοφορίας δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ἢ ἀθέτησις τῶν ἐν πανηγύρεσι πανηγυρικῶς δοθεισῶν υποσχέσεών του. Θωπεῖται τῇ ἀληθείᾳ φαίνονται οἱ κατὰ τῶν κατοίκων τῆς Δωδεκανήσου βάρβαροι καταδιωγμοί, παραβαλλόμενοι πρὸς τὰς κακουργίας τοῦ προγόνου του Σύλλα κατὰ τὴν ἐξ Ἀθηῶν διάθεσίν του, πρὸ ἑτῶν γιλιῶν ἐγνεακροσίων ἐνενήκοντα καὶ ἐννέα.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.

Καί ἐάν τήν ἰκανότητα τοῦ Πλουτάρχου εἶχον, ὅπως ἐπιχειρήσω συγγραφὴν παραλλήλων βίων τοῦ Σύλλα καὶ τοῦ Ἀμελίου, θὰ ἐστερούμην χώρου ἐπαρκούς, ἵνα δημοσιεύσω τὸ ἔργόν μου. Τοιμῶ ὁμως νάναλάδω «αὐτεπαγγέλτως» τὴν ἐνώπιον τοῦ κριτηρίου τῆς κοινῆς γνώμης ὑπεράσπισιν τοῦ κατηγορουμένου στρατηγοῦ, καθ' ὅσον ἐξεγείρεται ἡ συνειδησίς μου κατὰ τῆς ἀδικίας. Πρὸς τοῦτο δὲν ἔχω ἀνάγκην νάπαριθμῶ λεπτομερῶς τὰ ἄλλως πασίγνωστα ἄθλα αὐτοῦ· ἔναυλοι γάρ εἰσιν αἱ τῶν Ροθίων καταγγελταί· κατὰ τῆς ὑπερευαισθησίας τοῦ στρατηγοῦ πρὸς πᾶσαν αὐτῶν ὑπὲρ τῶν Πανελληνίων πόθων ἐκδήλωσιν. Ἄλλ' ἄσκοπον δὲν νομίζω νά χαράξω ὀλίγας γραμμὰς διὰ τὰ ἔργα τοῦ ἐν ἔτει 86 π. Χ. ἐπὶ ἐννεάμηνον πολιορκήσαντος τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ. Φοβοῦμαι, ὅτι εὐαριθμότατοι ἐκ τῶν συγχρόνων κατοίκων αὐτῶν εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νά μάθωσιν, ὅτι εἰς οὐδεμίαν ἴσως ἄλλην ἐποχὴν ἔρρευσε τοσοῦτον αἷμα, ὅσον τότε, καὶ ὅτι οὐδέποτε βανδαλικώτεροι ἐγένοντο πράξεις ὅσον κατὰ τὸν μισηδατικὸν πόλεμον ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ αἰμοδιφούς ὑπάτου Σύλλα.

Ἐλληνιστὶ οὗτος συνέγραψε τὰ ἀπομνημονεύματά του, ἅπερ οὐκ ὀλίγον ἐχρησίμωσαν εἰς τε τὸν Πλούταρχον καὶ εἰς τὸν Ἀππιανόν, ἵνα διασώσωσιν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὴν ἐκ κακουργιῶν βρέθουσαν βιογραφίαν του. Ἐμὸν ἔργον δὲν εἶναι ἡ ἱστορικὴ ἀφήγησις τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἁλώσεως τοῦ κλεινοῦ Ἀστειοῦ καὶ τοῦ ἐπιπέλου αὐτοῦ. Ἄλλ' ἰκανοποιῶ, πιστεύω, τὴν περιέργειαν τοῦ ἀναγνώστου, ἐάν, ὅπως μὴ ἐκ τοῦ θέματος ἀπομακρυνθῶ, ἀναφέρω ἀπλῶς, εἰς τὰ κυριώτερα περιοριζόμενος, ὅτι ἱερὰ καὶ ὑγιεινὰ ἄλσῃ ἐκόσμου τὴν παρὰ τὸν Κηφισὸν Ἀκαδημίαν καὶ τὸ παρὰ τὸν Ἰλισσὸν Λύκειον, ἐῖθα καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐδίδασκε, καὶ ὅτι τὰ τῶν Ἀθηνῶν προάστεια ἦσαν δενδροφορώτατα, ἄλλ' ὅτι πάντα τὰ δένδρα ταῦτα, ἐν οἷς ὤραλοι καὶ ὑφικάρηνοι πλάτανοι, σκληρῶς ἐκόπησαν ὑπὸ τῶν προπατόρων τοῦ Ἀμελίου στρατιωτῶν. Χάριν τῆς μεταφορικῆς ὑπηρεσίας τῶν φονικῶν μηχανημάτων κατὰ τῶν πολιορκουμένων στρατῶν τοῦ μὲν ἐν Πειραιεὶ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀρχελάου, τοῦ δ' ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ἀριστίωνος, ἐπετάχθησαν δεκακισχίλια ζεύγη ἡμιόνων. Τὰ ὀλικὰ πρὸς κατασκευὴν τῶν ὄχυρωμάτων τοῦ ρωμαϊκοῦ στρατοῦ ἐλήφθησαν ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ καταστραφέντων μακρῶν τειχῶν.

Ὁ Σύλλας, ἀπολύτως στερούμενος χρημάτων, ἐπορίσθη ταῦτα διὰ ληστεύσεως τῶν ἱερῶν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὑπὸ τύπον δανείου! Τὸ σύστημα τῆς ὑπὸ τύπον δανείου ληστεύσεως φαίνεται, ὅτι καὶ οἱ τέως «φίλοι» ἡμῶν σύμμαχοι Βούλγαροι παρὰ τῶν Ρωμαίων ἐδανείσθησαν κατὰ τὴν ἐν Μακεδονίᾳ τελευταίαν διαμονὴν των, ἐν ἐποχῇ ὀνείρων τῶν ὑπηκόων τοῦ νεαροῦ Τσαύρου, ὅτε οὗτοι ἐμόχθουν, ὅπως ἐκπολιτίσωσι τοὺς Ἑλληνομακεδόνας δι' ὑπονόμων καὶ χειροβομβίδων! Οἱ θησαυροὶ τῆς Ὀλυμπίας, τῶν Δελφῶν, τοῦ Ἀσκληπείου, τῆς Ἐπιδαύρου, ἀρπαζόμενοι ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Σύλλα, προσέδιδοντο εἰς τὸν ταμίαν Λούκουλλον.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.



Οι πολιορκούμενοι Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ καὶ μὴ παραδιδόμενοι, ἐξαντλήσαντες τὰς τροφὰς των καὶ πᾶν χόρτον, κατὰ προτίμησιν δὲ τοῦ παρθενίου τῆς Ἀκροπόλεως, ἠναγκάζοντο νὰ τρώωσι καὶ πτώματα ἀνθρώπων. Οὕτως δὲ κατακτητῆς, ἀφ' οὗ προηγουμένου εἶχε κατασκάψῃ τὸ μεταξὺ τῆς πειραικῆς πύλης καὶ τῆς ἱερᾶς μέρους, κατὰ τὰς μαρτίας καλάνδας, ἣτις ἡμέρα συμπίπτει πρὸς τὴν πρώτην Ἀνθεστηριῶνος μηνός, ἄλλαις λέξεσι τὴν πρώτην μαρτίου τοῦ 86 π. Χ. εἰσώρμησε περὶ μέσας νύκτας εἰς τὴν πόλιν, φρικώδης μετὰ σαλπύγγων πολλῶν καὶ κεράτων, μετ' ἀλαλαγμῶν καὶ κραυγῶν τῶν στρατιωτῶν. Οὗτοι, ἀφεθέντες ὑπ' αὐτοῦ τελείως ἐλεύθεροι εἰς ἀρπαγὰς, εἰς σφαγὰς, εἰς φόνους ἀόπλων καὶ εἰς ἀτιμώσεις παρθένων, περιέτρεχον τὰς ὁδοὺς κρατοῦντες γυμνά τὰ ἔξω τῶν. Ἠλικίη ὁμοιότης Ρωμαίων πρὸς Βουλγάρους, ἦτοι πρὸς τοὺς Πρώσους τῆς Ἀνατολῆς, οἵτινες, κατὰ ἰούνιον τοῦ 1913, ἠττηθέντες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἐφευγον ἐκ τοῦ Δεμίρ Ἰσάρ, Δοξάτου καὶ Σερρών, οἶονε ὡς θύιναι καὶ ἄρκτοι, δραπέτιδες ἐκ τῶν κλωθῶν των!

Δὲν εἶναι γνωστός ὁ ἀριθμὸς τῶν σφαγέντων παντὸς φύλου καὶ πάσης ἡλικίας ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Σύλλα. Ἐπολογισμὸς περὶ αὐτοῦ γίγνεται ἐκ τοῦ ρευσάντος αἵματος. Ὁ Πλούταρχος διηγεῖται, ὅτι, πλὴν τῶν ἄλλων ὅσοι ἐθανατώθησαν κατὰ τὴν λοιπὴν πόλιν, τὸ αἷμα τῶν φονευθέντων περὶ τὴν ἀγορὰν κατεσκάμφε πάντα τὸν ἐντὸς τοῦ Διπύλου Κεραμεικόν. Πολλοὶ δὲ λέγουσιν, ὅτι διὰ τῶν Πυλῶν κατέκλυσε καὶ αὐτὸ τὸ πρῶστασιον. Ἐκτὸς ὁμοῦ τῶν φονευθέντων ἀμύπολλοι ἠτύοκτόνησαν ἐξ οἴκτου καὶ πόθου πρὸς τὴν πατρίδα των, ἣν ἐβλεπον καταστρεφομένην ὑπὸ ἀνθρωπομόρφων θηρίων.

Δὲν ἦτο δύσκολον πλέον μετὰ τοιαύτην αἱματοχυσίαν νὰ κυριεύσῃ ὁ Σύλλας καὶ τὸν Πειραιᾶ, οὕτως τὰ πλεῖστα οἰκοδομημένα κατέκαυσεν. Ἐν οἷς καὶ τὴν ὑπὸ πάντων θαυμαζομένην ὀπλοθήκην τοῦ ἀρχιτέκτονος Φίλωνος, κειμένην ἔνθα νῦν τὸ τελωνεῖον.

Βεβαίως τοιαῦτα δὲν διέπραξεν ὁ Ἀμέλιος. Εἶτε διότι δὲν ἤθελεν ἢ ἀκριδέστερον διότι δὲν ἠδύνατο. Δὲν πιστεύω νὰ τὸν ἀδικῶ, ἐὰν τὸν ὀνομάσω «ἐκφυλον» Ρωμαῖον, ἀφ' οὗ καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἐπέτρεψε τοῖς Ρωθίοις νὰ ἐπιζήσωσιν. Ἄλλ' ἐὰν ὁ σύγχρονος Ἰταλὸς στρατηγὸς δὲν ἠδυνήθη νὰ γίνῃ ἐπίσης αἰμοβόρος ὡς ὁ Σύλλας, ἢ δικαιοσύνη μοι ἐπιβάλλει νὰ παρατηρήσω, ὅτι ὁ πρόγονος αὐτοῦ ἕπατος δὲν ἐδίφα μόνον αἷμα ἀλλόφυλον. Ὅτε ἐνίκησε τὸν Μάριον, πλὴν ἄλλων αἱματοχυσιῶν ἐν Ἰταλίᾳ, διέταξεν ἐν ἔτει 82 π. Χ. τὴν ἐν Πραινεστὸ ἰσχυρὰν δωδεκακισχιλίων Ἰταλῶν, οἵτινες ἦσαν ὀπαδοὶ τοῦ ἠττηθέντος ἀντιπάλου του. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν δέκα τρεῖς στρατηγοί, ἑπτακισχιλιοὶ αἰχμάλωτοι στρατιῶται καὶ πεντακισχιλιοὶ πολῖται, ὧν τὰς περιουσίας ἐδήμεισε πρὸς ὄφελος ἴδιον καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συναυτουργησάντων θολοφάνων.

Ἡ ζωὴ τοῦ Ρωμαίου ὑπάτου ἦτο λίαν ἄτακτος. Ὁ Πλούταρχος

οὐκ ὀλίγα διηγείται ἐν σχέσει πρὸς τὴν Οὐαλερίαν, διάδοχον τῆς Μετέλλης. «Οὐ μὴν — προσθέτει — ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔχων ἐπὶ τῆς οἰκίας συντῆν μίμοις γυναιξὶ καὶ κιθαριστρίαις καὶ θυμελικαῖς ἀνθρώποις ἐπὶ σιβάδων ἀφ' ἡμέρας συμπίνων. Οὗτοι γὰρ οἱ τότε παρ' αὐτῇ δυνάμενοι μέγιστον ἦσαν, Ρώσκιος ὁ κωμωδὸς καὶ Σῶριξ ὁ ἀρχιμῦθος καὶ Μητρόβιος ὁ λυσιπδός, οὗ καίπερ ἐξώρου γενόμενου διετέλει μέχρι παντός ἐρᾶν οὐκ ἀρνούμενος». Ἐν Ἀθήναις διατριβὴν προσεδίβη ὑπὸ ψελλισμοῦ παδάγρας, ἐθεραπεύθη δὲ εἰς τὸν Αἰθιφῶν ἔχων τὸν λουτήρα αὐτοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ ἀπολιθωθέντος μεγαλοσαύρου, ὡς τὰ περὶ τούτου ἀλλαχοῦ ἐγραψα. (Ὁ Σύλλας ἐν Αἰθιφῶν λουόμενος ὑπὸ τὴν κοιλίαν μεγαλοσαύρου τῷ 83 π. X).

Αἱ πολλαὶ καταχρήσεις, προσθέτει ὁ ἐκ Χαιρωνείας βιογράφος, ἐξέθρεψαν εἰς τὸ σῶμά του νόσον, ἣτις ἦρξατο ἐκ μικρᾶς αἰτίας. Ἐπὶ χρόνον πολὺν ἠγνόει, ὅτι ἔμπυος ὑπῆρχεν εἰς τὰ σπλάγχνα του. Ἡ σὰρξ αὐτοῦ διεφθάρη, μεταβληθεῖσα πᾶσα εἰς φθεῖρας ἐνῶ δὲ πολλοὶ ἀφῆρουν αὐτὰς νυχθήμερον, τὸ ἀφαίρουμενον ἦτο μέρος ἐλάχιστον τῶν προστιθεμένων. Στρατιαὶ δὲ τῶν ἀδιφάγων ζωῶφιων ἀναρίθμητοι τροχάδην παρετάσσοντο ἐπὶ τῶν φορεμάτων αὐτοῦ, τοῦ λουτροῦ, καὶ τοῦ νιπτῆρος καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς τροφῆς του. Διὰ τοῦτο πολλάκις τῆς ἡμέρας βυθιζόμενος εἰς ὕδωρ προσεπάθει νὰ ἀποπλύνῃ τὸ σῶμα καὶ νὰ καθαρῖσῃ αὐτό, ἀλλὰ καὶ πάντα ταῦτα ματαίως, διότι ἡ ἐν ταῖς σαρκὶν αὐτοῦ ταχίστη τεκνογονία τῶν σαρκοφάγων φθειρῶν ἐματαίου πάντα καθαρισμόν. Ἡ θεία δίκη ἐτιμῶρει κακοῦργον, αὐτοκληθέντα *Εὐτυχῆ*. Τὸ μοιραῖον τέλος ἐπῆλθεν. Οἱ Χαλθαῖοι ἐπηλήθευσαν προσιπόντες τὸν οἰκτρὸν θάνατον αὐτοῦ ἐν τῇ ἀκμῇ τῶν εὐτυχῶν του. Ἡ Νέμεσις ἀπήλλαξε τὸν κόσμον τοῦ ἄχθους τούτου τῆς ἀρούρης ἐν ἔτει 78 π. X.

Μετὰ πάντα ταῦτα, δὲν ἔχω δίκαιον ὑποστηρίζων, ὅτι ἀδικεῖται ὁ δυστυχῆς Ἀμέλιος καὶ ὅτι οὗτος εἶναι ἔκφυλος Ρωμαῖος; Οἱ νησιῶται εἶναι ἀρκετὰ καλοὶ ἄνθρωποι, ὥστε νὰ μὴ καταρασθῶσι τὸν *famoso generale* δι' ὅσα παρ' αὐτοῦ ἔπαθον, ὅπως ἀποθάνῃ ἐκ φθειριάσεως ὡς Σύλλας ὁ Εὐτυχῆς!

Ἐν Ἠλυσίῳ (Καλλιθέας Ἀθηνῶν)

(Τῇ 8ῃ ἰουλίου 1913.)

Γ. Ν. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ

#### ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Ἐἰς τὴν εἴσοδον ὄλων τῶν σχολιῶν δρόμων τῆς ζωῆς ὑπάρχουν προφυλακτικαὶ ἐπιγραφαὶ μὲ ὁδηγίας πολὺ εὐαναγνώστους. Δυστυχία εἰς ὅσους δὲν ἠξεύρουσι νὰ διαβάζουν.

✱

Δεινότερα ἐκδικεῖται ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος, ἐνῶ ἠμπορεῖ νὰ ἐκδικηθῇ, δὲν τὸ πράττει.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Ist  
Restrictions apply.



## ΕΝΘΟΥΣΙΩΔΕΙΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Τῆς ἀπελευθερωτικῆς δράσεως  
τοῦ Ἀμέλιου εἰς τὰ Δωδεκάνησα

### ΔΟΞΑΣΤΙΚΑ ΚΟΝΤΑΚΙΑ



#### Κοντάκιον Α΄.

Ἄε ψάλωμεν τὸν στρατηγὸν Ἀμέλιον  
μὲ μάρτυρας, σταυρὸν καὶ εὐαγγέλιον,  
ὅπου μὲ βούρδουλαν καὶ μὲ φραγγέλιον,  
εἰς τοὺς Ροδίους ἔχει γίνεи τέλειον  
ἀπὸ καιροῦ σουβλίον καὶ τρυβέλιον!

#### Κοντάκιον Β΄.

Ἄς ψάλωμεν Ἀμέλιον τὸν Ρόδιον  
μὲ κύμβαλα καὶ μὲ ψαλμὸν ἀρμόδιον  
εὐχόμενοι ταχὺ νὰ πάρῃ πόδιον  
λαμβάνων τῆς τραπέζης του ἐφόδιον  
ὥραιαν λεμονόκουπαν καὶ ῥόδιον!

ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothefirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.



Ἑλληνίδες Νοσοκόμοι τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐν Ἐμὶν Ἄγᾶ

## Η ΗΜΙΣΕΛΗΝΟΣ

(ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ)

**Α**ΙΦΑΦΟΡΟΙ ἐπεκράτησαν γινῶμαι περὶ τῆς ἱστορικῆς προσελεύσεως τοῦ συμβόλου τῶν Ὀθωμανῶν. Πλείστοι ἐφρόνου, ὅτι οἱ Τούρκοι καταλαβόντες τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀντικατέστησαν τὸ ἐνδοξόν χριστιανικὸν σύμβολον διὰ τῆς ἡμισελήνου καὶ τοῦ ἀστρου, ἐμβλήματος τοῦ Ἰσλάμ. Εἶνε ὁμως βέβαιον, ὅτι τὰ δύο αὐτὰ ὀθωμανικὰ σημεῖα ἀπὸ ἀρχαιστάτων χρόνων ἦσαν τὰ δημοτικὰ σύμβολα τοῦ Βυζαντίου, τὰ ἕποια ἀργότερον ὁ Μωάμεθ ὁ κατακτητὴς κατέστησεν ἐμβλήματα τῆς μοναρχίας του. Στέφανος, ὁ διάσημος ζωγράφος, δίδει λαμπρὰς πληροφορίας περὶ τῶν σημείων τούτων. Λέγει τὰ ἑξῆς. Φίλιππος ὁ Μακεδῶν, πατὴρ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἀπαυθῆσας ἐκ τῆς μακρᾶς ἀντιστάσεως, τὴν ἧσαν εὖρε κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Βυζαντίου, ἀπεφάσισε νὰ ἀνοίξῃ τὴν νύκτα ὑπονόμους καὶ νὰ προκαταλάβῃ αἰφνιδίως τοὺς ἀνδρείους ὑπερασπιστὰς τῆς πόλεως. Ἀλλὰ τοῦ ἐματαιώσεν ὅλα τὰ σχέδια ἢ σελήνη, ἢ ἡμισελήνη ἀνέτειλεν αἰφνιδίως φωτεινὴ, παρὰ πάντα ἀστερονομικὸν ὑπολογισμόν. Εὐγνώμονες οἱ κάτοικοι

διὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπηρεσίαν καὶ θέλοντες νὰ διαιωνίσουν τὴν ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος, ἔστησαν ἀδριάντα εἰς τὴν Ἑκάτην εἰς τὸ ἄκρον τοῦ λιμένος, πρὸς τὸ στενόν, τὸ ὁποῖον πρότερον ἔκαλεῖτο Βόσπορος, διότι διήλθεν αὐτὸ κολυμβῶν ὁ βόυς, καὶ τὸ ὁποῖον μετωνόμασαν Φώσφορον, ἔνεκεν τῆς φωτεινῆς Ἀρτέμιδος. Ἐπεκράτησεν ὁμως τὸ πρῶτον τοῦ ὄνομα.

\* \*

Ἐπάρχει νομισματικὴ ἀπόδειξις τῆς ἱστορίας ταύτης καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ὄρειον μετάλλιον, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει καὶ ὁ Τουρνεφόρ, μὲ τὴν προτομὴν τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ καὶ ἐκ τῆς ἄλλης πλευρᾶς μὲ ἡμισέληνον καὶ ἄστρον μαζί μὲ ἐπιγραφὴν δηλοῦσαν, ὅτι ἡ πόλις ἐσώθη χάρις εἰς τὴν σελήνην. Οἱ Τούρκοι λοιπόν δὲν ἔκαμαν ἄλλο ἢ νὰ ἰδιοποιηθοῦν αὐτὰ τὰ σύμβολα ὅταν τὴν 28ην Μαΐου 1453 εἰσῆλθον νικηταὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Τὸ ἐμβλημα αὐτὸ τὸ ἐδέχθησαν προθύμως οἱ Τούρκοι, διότι εἰς τὸ Κοράνι ἀναφέρεται πολλάκις ἡ σελήνη, καὶ διότι ἡ χρονολογία των γεννᾶται μὲ τὰς φάσεις τῆς σελήνης, αἱ ὁποῖαι κανονίζουσι τὰς οἰκιακὰς τῶν ἐργασίας, νηστείας, τελετὰς τοῦ Μπαϊραμίου κλπ.



### Θεωρία εἰς τὰ γυμνάσια τῶν ἐθνοφρουρῶν

Ὁ ἀξιωματικὸς. — Ἔτσι μπράβο! Ἀκίνητοι! Πρέπει νὰ ξέρετε ὅτι ἡ ἀκίνησις εἶνε μία ἀπὸ τὰς ὀρειότερας κινήσεις τοῦ στρατιωτοῦ . . .



## ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΝ ΓΙΓΑΝΤΟΜΑΧΙΑΝ

(ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΚΑΙ ΣΚΗΝΑΙ ΗΡΩΪΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΥΤΟΘΥΣΙΑΣ)

Ἡ το ἐπείγουσα στρατηγικὴ ἀνάγκη νὰ καταληφθῆ ἔν δυσπόρ-  
θητον πρὸ τοῦ Κιλκίς ὕψωμα ὑπὸ ἑνὸς ἑλληνικοῦ λόχου,  
τὸ ὁποῖον ὑπερήσπιζε δεκαπλάσιος ἀριθμὸς Βουλγάρων.

— Παιδιά, λέγει ὁ λοχαγὸς εἰς τὰ εὐζωνάκια τοῦ λόχου,  
πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ κυριεύσωμεν ἐκεῖνον ἐκεῖ τὸν λόφον  
σήμερα. Εἶνε διαταγὴ τοῦ Βασιλῆα μας.

— Μὰ ἀφοῦ ἔτσι διατάζει ὁ Κουμπάρος μας, νὰ γίνῃ. Μπο-  
ροῦμε νὰ τοῦ χαλάσωμε τὸ χαιτήρι; Ἐμπρός!

Σημειωτέον ὅτι μὲ τὴν λέξιν Κουμπάρος ἐννοοῦσαν τὸν Βασι-  
λέα, ὅστις κατὰ τὴν βάπτισιν τῆς νεογεννήτου πριγκηπίσσης  
ἐκάλεσεν ἀναδόχους τῆς τὸν Στρατὸν καὶ τὸν Στόλον.

Καὶ οἱ ἄνδρειοι εὐζωνοὶ, ἄδοντες ὠρμησαν μὲ τόσον ἐνθου-  
σιασμόν κατὰ τοῦ ὑψώματος, ὥστε ἐντὸς ἡμισεαίας ὥρας ἐξε-  
δίωξαν τὸν ἐχθρὸν διὰ τῆς λόγχης καὶ τὸ κατέλαβον, ἀφοῦ,  
ἐννοεῖται, ἔπεσαν οἱ περισσότεροι νεκροί.

\* \*

Κατὰ τὴν μάχην τοῦ Κιλκίς ἐπληρώθη θανασίμως ὁ ταγ-  
ματάρχης Κουτήφαρης καὶ μετεφέρθη ἀναίσθητος εἰς Μπάλ-  
τσαν, ὅπου ἦτο τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον. Πάραυτα ἐσπευσεν  
ὁ Βασιλεὺς παρὰ τὸ προσκέφαλον τοῦ ἐκπνέοντος τραυματίου.  
Ἐπὶ τῇ θεᾷ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Βασιλέως ὁ ταγματάρχης  
προσεπάθησε νὰ ἐγερθῆ καὶ μὲ ἡμιεσβεσμένην φωνὴν ἠρώτησε:

— Προχωροῦμεν, Μεγαλειότατε;

— Μὴν ἀνησυχῆς καὶ προχωροῦμεν. Ὑποφέρεις πολὺ;

— Νὰ προχωροῦμε μόνον, Μεγαλειότατε, καὶ ἐγὼ δὲν ὑπο-  
φέρω. Θὰ πάω εὐχαριστημένος στὸν παράδεισον.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.

Καί μετ' ὀλίγην ὥραν, τὴν νύκτα τῆς 19 πρὸς τὴν 20 Ἰουνίου, ἐξέπνευσε μὲ ὑπερτάτης γαλήνης μεϊδιάμα ἐπὶ τῆς μορφῆς του.

\* \*

Ὅταν ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἔφθασε πρὸ τοῦ περιφίμου λόφου τοῦ 605, ὁ Μέραρχος κ. Γεννάδης καλέσας τὸν ἀντισυνταγματάρχην Ἀντώνιον Καμάραν καὶ δεικνύων τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ εἶπε :

— Ἐχομεν διαταγὴν νὰ καταλάβωμεν αὐτὰ τὰ ὑψώματα.

Ὁ Καμάρας ἔρριψε τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ τρομεροῦ λόφου. Καὶ χαιρετῶν στρατιωτικῶς τὸν Μέραρχον :

— Εἰς τὰς διαταγὰς σας, εἶπε. Θὰ τὰ καταλάβωμεν. Καλὴν ἀντάμωσιν ὅμως εἰς τὸν ἄλλον κόσμον . . .

Καὶ θεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ συντάγματός του διέταξε λυσώδη ἔφοδον. Μετ' ὀλίγον ὁ λόφος ἐκυριεύθη, ἀλλ' ὁ ἀνδρεῖος Καμάρας ἔπεσεν ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὸ πεδῖον τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης.

\* \*

Τὴν παραμονὴν τῆς πολυνέκρου μάχης τοῦ Κιλκίς ὁ Ἄρχιστρατήγος Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς τὰ θαυμάσια αὐτά :

— Ἡξεύρω ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κόδρου μέχρι τοῦ Κωνσταντῖνου Παλαιολόγου οὐδεὶς ἑλλήν ἡγεμὼν, ἅμα δὲ καὶ στρατηγός, ἀπέθανεν ἐπὶ τῆς κλίνης του. Ὁ ἀγὼν, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἀποδυσθῶμεν αὐριον, εἶνε ὑψίστης σπουδαιότητος. Μετ' ἄλλους προβλέπω ὅτι δὲν θὰ ἐπανίδω πολλοὺς ἐξ ὑμῶν. Δὲν δύναμαι νὰ σφιξῶ τὴν χεῖρα ἐνὸς ἐκάστου χωριστὰ καὶ Σὰς λέγω τοῦτο μόνον : « Ἀξιωματικοί, τεθῆτε ἐπὶ κεφαλῆς τῶν στρατιωτῶν σας, ἐκκληρώσατε τὸ καθήκόν σας . . .

Στραφεὶς δὲ ὁ Βασιλεὺς πρὸς τὸν παριστάμενον Διάδοχον εἶπε :

— Καὶ σύ, Ὑψηλότατε, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ λόχου σου ».

\* \*

Εἰς τὸ νοσοκομεῖον Λαρίσσης, κάποιος τραυματίας βαρύντατα πληγωμένος, ἐζήτησε τὸν ἱερέα νὰ μεταλάβῃ. Μετὰ τὴν θείαν κοινωνίαν, ἀνεσηκώθη ὅσον ἠμπόρεσε καὶ ἐφώνησε :

— Ζήτω ὁ Διάδοχος ! Καὶ κατέπεσε διὰ νὰ μὴ ἐγερθῇ πλέον.

\* \*

Μετὰ τὴν μεγάλην ἑλληνικὴν νίκην τοῦ Κιλκίς ὁ ἐπίσκοπος Πολιανῆς τῆς Δοϊράνης ἐκλήθη εἰς τὸ Βουλγαρικὸν Διοικητήριον καὶ τοῦ ἀνηγγέληθη ὅτι συλλαμβάνεται ὡς αἰχμάλωτος καὶ θὰ σταλῇ δῆθεν εἰς Σόφειαν.

Ὁ ἑλλήν Ἐπίσκοπος, προβλέπων τὸ μαρτυρικὸν τέλος του, πλήρως σθένους ἀπάντησε :

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.

— Μαντεύω τοὺς σκοπούς σας. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν μὲ φοβίζει. Ἄς καταλάβῃ ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς τὴν Δοϊράνην καὶ ἄς λείψω ἐγὼ. Θὰ εὑρεθοῦν χίλιοι ἄλλοι Ἕλληνες Ἐπίσκοποι νὰ μὲ ἀναπληρώσουν. Μὴ λησμονῆτε ὅτι ἡμεῖς συνεχίζομεν τὸ μέγα ἔργον τοῦ Πατριάρχου μας Γρηγορίου τοῦ Ε'.

Καὶ ὄντως μετ' ὀλίγον κατεκρεουργεῖτο ὑπὸ τῶν ἀνθρωπομόρφων θηρίων μετὰ τῶν ἑκατὸν ἄλλων προκρίτων.

\* \*

ἽΟ ἐν Ἀγρινίῳ ἱατρὸς κ. Κέντρος, ἅμα ἔμαθε τὸν ἔνδοξον θάνατον τοῦ υἱοῦ του εἰς τινὰ πρὸ τοῦ Κιλκίς μάχην κατὰ τῶν Βουλγάρων, ἐτηλεγράφησε πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν τὰ ἑξῆς σπαρτιωτικώτατα: «Ἐπὶ ἀπωλείᾳ ἑνὸς τώρα ἀξιωματικοῦ υἱοῦ μου κράζω:

— Ζήτω ἡ μεγάλη μας Ἑλλάς! Ζήτω ὁ μέγας μας Βασιλεὺς».

\* \*

ἽΗ ἐκ Λαρίσης πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην ἑλληνικὴ προέλασις ὑπῆρξε τόσον ὀραδαία ὥστε τὰ ὑπὸ τὸν Διάδοχον Κωνσταντῖνον στρατεύματα ἐφθασαν εἰς Βέρροϊαν πέντε ἡμέρας ἐνωρίτερα τῶν μεταγωγικῶν καὶ τῶν σιτοπομπῶν. Οὕτως οἱ ἄνδρες ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἔμενον νήστεϊς, ὅταν δὲ ὁ Διάδοχος διέταξε νὰ ἐξακολουθησῇ ἡ προέλασις πρὶν φθάσουν αἱ ζωοτροφίαι, καὶ οἱ ἄνδρες μιᾶς Μεραρχίας ἐξεδήλωσαν δυσφορίαν, ἔσπευσεν ἐπὶ τόπου καὶ τοὺς ἠρώτησε τί συμβαίνει.

— Ψωμί, Ὑψηλότατε! ἀπήνησαν.

Καὶ ὁ Διάδοχος ἐκτείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὸ μέρος τῆς Θεσσαλονίκης, ἐφώνησε:

— Ψωμί ὑπάρχει ἐκεῖ, εἰς τὴν Θεσσαλονίκην! Πᾶμε νὰ πάρωμε! Καὶ ἡ φράσις ἤρκεσε νὰ κατευνάσῃ τὰ πνεύματα.

### ΤΡΕΙΣ ΨΥΧΕΣ

Ἀπ' τῆ λαβωματιά του τὴν ὀρθάνοικτη  
ἀχνίζοντας τὸ αἷμα πλημμυρίζει  
ὁ Χάρος καθρεφτίζεται στὰ μάτια του  
κι' αὐτὸς ψυχομαχῶντας ψιθυρίζει:

— Ἄχ! τ' εἶνε μιὰ ψυχὴ μπρὸς στὴ λαχάρα μου!  
ἤθελα νᾶχω τρεῖς, στὴ μάχην ἐπάνω  
νὰ σοῦ τῆς δώσω καὶ τῆς τρεῖς, Πατρίδα μου,  
καὶ τρεῖς φορές γιὰ σένα νὰ πεθάνω!

[ Ἄπο τὰ «Βάρβαρα» ]

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

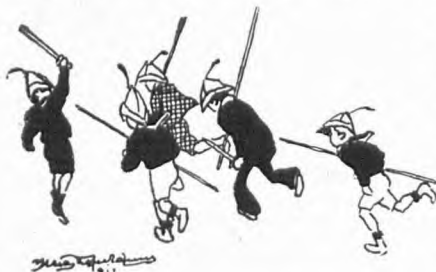




## ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

### Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΦΙΦΙΚΑΣ

Τα παιδιά της γειτονιάς μου, αγοράκια και κοριτσάκια και άλλα πού με ποδιές ακόμα δέν μπορεί κανείς νά ξεχωρίση εις ποιον φύλον ανήκουν, δέν έβαρύνθησαν τό πολεμικόν παιχνίδι.



«Η μάχη γύρω από τό Μπιζάνι είχε φθάσει εις οξύτατον σημειον.»

έπιτίθενται και άναστατώνουν τόν κόσμον με τής μικρές φωνίτσες των, φωνίτσες πουλιών μάλλον παρά παιδιών.

\* \*

Χθές όμως ένας από τούς μικρούς έλειπεν από τό στρατόπεδον. Σκυμμένος από τό παράθυρον, παρηκολούθει τās πολεμικάς έπιχειρήσεις και πότε ένθουσιάζετο με τό άποτέλεσμα, πότε έχειροκροτούσε μίαν ήρωϊκήν έφοδον, πότε έδιδε σοφάς οδηγίας διά μίαν κυκλωτικήν κίνησιν.

Τεῖνονο τοῦ εἶπα: γιατί δέν παίζεις σήμερα; Έβαρέθηκες;

— Όχι. Δὲν μ' ἀφήνουνε. Λένε πῶς εἶμαι ἄρρωστος. Μὰ ἐγὼ δὲν ἔχω τίποτε.

Ἀλλὰ ἐπενέβη ἡ νταντᾶ του, ἡ ὁποία ἐστέκετο ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα τοῦ παραθύρου.

— Μὴν τὸν ἀκούτε, κύριε. Εἶχε ζέστη ὅλη τὴ νύχτα. Σήμερα τοῦ δώσαμε γιατρικό.

Εἰς τὸ μεταξὺ κάτω ἡ μάχη γύρω ἀπὸ τὸ Μπιζάνι εἶχε φθάσει εἰς ὀξὺτατον σημείον.

Ἡ Λιλίκα καὶ ἡ Φιφῆ, ἀνεβασμένες εἰς ἓνα σωρὸ πέτρων, ἀντεπροσώπευαν τὴν ἄμυναν. Δύο μικροὶ εἰς τὰ πλάγια ὑπερήσπιζαν γενναίως τὰ προέχοντα πυροβολεῖα.

\* \* \*

Τρεῖς ἔφοδοι εἶχαν ἀποκρουσθῆ. Οἱ πολιορκηταὶ δὲν κατῴρθωσαν ν' ἀνεβοῦν εἰς τὸν σωρὸν τῶν πετρῶν. Ἐνα αὐτοκίνητον — ὁ μικρὸς Γιαννάκης φρουρῶν καὶ θορυβῶν — ἔτρεχεν ἀπὸ τὸ ἓνα ἄκρον τῆς παρατάξεως εἰς τὸ ἄλλο.

Ὁ Γεῶργος ἀπὸ τὸ παράθυρον ἐφώναξε σιγὰ τὸ αὐτοκίνητον :

— Σωφὲρ! Σωφὲρ! Σωφὲρ! Ἔλα νὰ σοῦ δώσω μιὰ διαταγή.

Τὸ αὐτοκίνητον ἐπλησίασε μὲ θόρυβον καὶ μούγγρισμα.

— Νὰ πᾶς πίσω, ἀπὸ τὴν μάνδραν, σιγὰ-σιγὰ, νὰ ῥίψης κάτω τὴ Φιφίκα. Τότε θὰ πέση τὸ Μπιζάνι.

Ὁ σωφὲρ ἐξετέλεσε τὴν κυκλωτικὴν κίνησιν. Ἀλλὰ ἐλησιμόνησε νὰ παύσῃ τὸ μούγγρισμα τῆς μηχανῆς, καὶ ἡ Φιφίκα, ἀκούσασα ὅτι τὸ αὐτοκίνητον ἔρχεται, ἐγύρισε καὶ τοῦ ἔδωκε στὰ μούτρα ὅλα τὰ φύλλα τοῦ δένδρου τοῦ εἶχε στὴν ποδιά τη:

— Βλάκα! τοῦ ἐφώναξε ὁ Γεῶργος ἀπὸ τὸ παράθυρο.

Ἐν τούτοις, ἡ ὥρα ἐπερνοῦσε, ὁ ἥλιος κατέβαινε, ἡ βραδυνὴ ψύχρα ἐγένετο αἰσθητή, τὸ Μπιζάνι ἀνθίστατο, οἱ αἰφνιδισμοὶ ἀπεκρούοντο, καὶ ὁ Γεῶργος ἔπρεπε νὰ κλείσῃ τὸ παράθυρον.

— Λιγάκι ἀκόμα καὶ θὰ τοὺς πάροουμε, ἔλεγαν οἱ πολιορκηταί.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istos  
Restrictions apply.



« Τὸ αὐτοκίνητον ἐπλησίασε μὲ μούγγρισμα... »



« Ἡ Φιφίκα τοῦ ἔδωσε στὰ μούτρα ὅλα τὰ φύλλα... »

Ἄλλὰ ἡ ἄμυνα ἐξηκολούθει. Κάτι ἔπρεπε λοιπὸν νὰ γίνη. Ἡ νταντᾶ ἐτραβοῦσε πλέον τὸν Γεῶργο ἀπὸ τὸ πόδι.



«Τὸ Μπιζάνι ἔπεσε,  
καὶ οἱ νικηταί...»

— Παραδοθῆτε! ἐφώναζαν οἱ πολιορκηταί.  
— Πῶς νὰ παραδοθοῦμε; εἶπεν ἡ Φιφίκα, ἡ ὁποία δὲν ἤξευρε βέβαια τὴν μονολεκτικὴν ἀπάντησιν ποῦ ἔδωκε κάποτε ὁ Καμπρὼν εἰς τὸ Βατερλώ, διὰ νὰ τὴν ἐκσφενδονίσῃ στὰ μούτρα τῶν μικροσκοπικῶν πολιορκητῶν.

— Πῶς νὰ παραδοθοῦμε ποῦ δὲν μᾶς πῆραν;

Ὁ Γεῶργος εἰς τὸ μεταξὺ ἐπιμένει νὰ στέκῃ στὸ ἀνοικτὸ παράθυρο, νὰ ἐπιβλέπῃ τὴν τύχην τῆς πολιορκίας. Τότε ἐνεφανίσθη καὶ ἡ μαμά, ἡ ὁποία ἐφώναξε:

— Φιφίκα, νὰ παραδοθῆτε! Ὅριστε μας! νὰ κρυώσῃ τὸ παιδί μὲ τὴν ἐπιμονή σου.

Ἡ Φιφίκα παρεδόθη, τὸ Μπιζάνι ἔπεσε, οἱ πολιορκηταί ἠλάλαξαν, ὁ Γεῶργος ἀπεσύρθη, τὸ παράθυρον ἔκλεισε καὶ ἡ γειτονιά τέλος ἠσύχασε.

[Φεβρουάριος 1913.]

Γ. Β. ΤΣ.

## Ἡ ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΙΣ ΤΟΥ «ΧΑΜΗΔΙΕ»,

ἘΥΠΝΩ καὶ μούπαν ἔρχεται  
τὸ «Χαμηδιέ» καὶ πάλι,  
καὶ μόνος μον παραλαλῶ  
καὶ κατεβαίνω στὸ γιαλὸ  
μ' ἓνα μεγάλο κιάλι.

— Ἐγὼ τὸ πρωταπάντησα  
τὸ κακομοιριασμένο,  
στὴ Σύρα, στὸ Σονέξ κι' ἄλλοῦ,  
μοῦ λέει κῦμα τοῦ γιαλοῦ  
βολό, μελανιοσμένο.

Δεύτερο κῦμα ῥώτησα:  
γιατί νὰ ξεμωτίσῃ  
στῆς Μεσογείου τὸν γιαλό;

Περνᾷ τὸ κῦμα τὸ τρελό  
χωρὶς νὰ μ' ἀπαντήσῃ.

Τὸ τρίτο κῦμα ῥώτησα:  
γιατί καὶ πάλι πλέει  
στῆς Μεσογείου τὰ νερά  
μὲ τὸν Ρεούφ τὸν μασκαρά;  
— Ξέρω κι' ἐγὼ; μοῦ λέει.

Τέταρτο κῦμα ῥώτησα:  
γιατί μᾶς φοβερίζει  
τὸ «Χαμηδιέ» τὸ φοβερό;  
— «Γιὰ τὸν κακὸ τον τὸν καιρό»,  
τὸ κῦμα ψιθυρίζει.

Γ. ΣΟΥΡΗΣ



Ἀπὸ τὴν μακεδονικὴν ἐκστρατεϊάν.— Τὸ Σαραντάπορον

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΓΩΔΙΑΝ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΥΣΤΕΡΟ ΦΙΛΙ

Τὸ πυροβολικὸ εἶχε σκάψει τὸν τόπον στὸ Σαραντάπορο. Μέσα ἐκεῖ ἐχώθησαν σάρκες ἀμούστακων παιδιῶν, ἔμειναν κορμιὰ λεβέντικα. Ἡ νύχτα ἐσταμάτησε τὸν ἀνθρωποκτόνο ἀγῶνα. Ὁ ἐχθρὸς κᾶπου-κᾶπου πυροβολοῦσε γιὰ νὰ κρύψη τὴν φυγὴν του.

Ὁ οὐρανὸς συγνεφιασμένος ἀπὸ τὸ ἀπόγευμα, κατάμαυρος τὸ βράδυ ξέσπασε, ὅταν ἡ νύχτα ἀπλώθηκε· νερά ὀρηκτικὰ διάδηκαν ἀπὸ τὴν λαγκαδιὰ, οἱ στρατιῶτες δὲν βρῖσκουν μέρος νὰ σταθοῦν καὶ μένουν ἐκεῖ ἀτάραχοι, περιφρονοῦν τὸ δρόλαπα καὶ τὸ χαλάζι.

Νύχτα τοῦ θρήνου! Οἱ πληγωμένοι κάτω στὴν λαγκαδιὰ, στὰ πουνάρια, σύρριζα στὶς πέτρες φωνάζουν καὶ παρακαλοῦν. Τὸ αἷμα τρέχει ἀδιάκοπα, ἡ ζωὴ των φεύγει λίγη-λίγη.

Καὶ δὲν εἶνε μόνον αὐτοί. Πέρα εἰς τὴν ράχην, ἐκεῖ ποῦ ὁ ἐχθρὸς εἶχε τὰ προχώματά του, ἔχουν μείνει οἱ πληγωμένοι χωρὶς βοήθειαν καὶ μᾶς στέλνουν ἓνα πονετικὸ ἄλλὰ ποῦ ἔσχιζεν τὴν καρδιά.

Ἡ βροχὴ συνεχίσθησε τὴν καταστροφὴν τῶν ὀπίθων καὶ τῶν

Authorized licensed use limited to: 172.217.0.5.

Downloaded from 177.03.2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Iστο  
Restrictions apply.

σφαιρών. Κατά τὰ ἐξημερώματα ἡ βροχή ἐσταμάτησε. Εἰς τὸν τόπον τοῦ θρήνου καὶ τοῦ σπαραγμοῦ φωνὴ δὲν ἤκούετο. Ἡ ἡμέρα μᾶς ἐβεβαίωσε ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἔφυγε. Χωρὶς προφύλαξι ἐτρέξαμεν εἰς τὸν σωρὸν τῶν νεκρῶν. Εἰς τὴν λαγκαδιὰ τὰ πτώματα εἶχαν σταματήσει σὲ μεγάλες πέτρες ἢ σὲ δένδρα παχύκορμα. Μερικοὶ εἶχαν ξερριζώσει τὰ μικρὰ πουρνάρια ἀπὸ τὴν πάλην καὶ τὴν ἀγωνίαν, ἄλλοι ἔσκαφαν τὸ ὑγρὸ ἔδαφος μὲ τὰ νύχια τῶν.

"Ἐνας στρατιώτης ἀπὸ τὸ Αἴγιον, ὁ Κατσιγιαννόπουλος, εἶχε μιά ἀγαλματένια στάσι. Κρατοῦσε τὸ ντουφέκι ξαπλωμένος εἰς τὸ ἀριστερὸ πλευρὸ, τὸ πρόσωπό του γυρισμένο πρὸς τὸν οὐρανὸ καὶ τὸ στόμα του ἀνοιχτό. Γελοῦσε ὁ πολεμιστής.

Παρακάτω ἄλλος εἶχε ἀγκαλιάσει μιά πέτρα. Εἰς τὰ πρῶτα προχώματα τῶν Τούρκων εὐρέθη ἓνας στρατιώτης κρατώντας τὴν μικρὴ ἐπιφολόγη τοῦ μάνλιχερ καὶ δίπλα του ἓνα κορμί Τούρκου κατατρυπημένο.

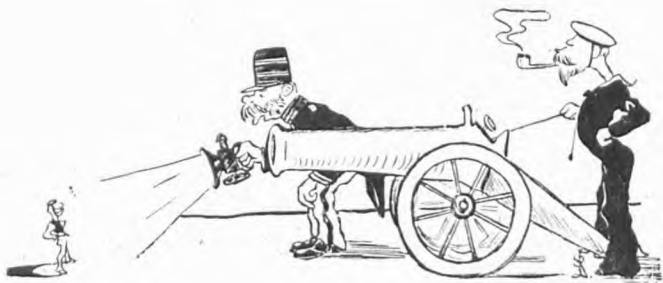
Τ' ἀγάλματα αὐτὰ μαζεύτηκαν καὶ σωριάστηκαν σ' ἓναν τάφο, ἔμειναν ἐκεῖ γιὰ νὰ διαλαλοῦν τὸν θρίαμβό μας.

"Ἐνας νεκρὸς ἥρωας μᾶς κράτησε ἀρκετὴ ὥρα σκεπτικούς. Κανεὶς δὲν τολμοῦσε νὰ τοῦ χαλάσῃ τὴν ἡσυχία, νὰ τὸν ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν χαρὰ του. Κρατοῦσε μὲ τὰ δυὸ χέρια μιά μικρὴ φωτογραφία ἀγγελοπρόσωπης γυναίκα· εἶχε τὰ χεῖλια του κολλήσει ἀπάνω της κι' ἔτσι ξεψύχησε τὴν τρομερὴ νύχτα. Τί λόγια νὰ τῆς εἶπε τὴν ὑστερὴ στιγμὴ....

"Ἔτσι τὸν πιάσαμε καὶ τὸν τοποθετήσαμε στὸν λάκκο. "Ὅλοι ἐπρόσεχαν μὴν τὸν ἐνοχλήσουν, μὴν τοῦ κόψουν τὸ ὑστερο φιλί..."

(Ἀπρίλης, 1913)

ΜΙΧ. Α. ΡΟΔΑΣ



(Ἡ ἀπειλὴ τῆς Ἰταλοαυστριακῆς ναυτικῆς ἐπιδείξεως  
κατὰ τοῦ μικροσκοπικοῦ Μαυροβουνίου)



Ἡ ἀπάντησις τοῦ ἡρωικοῦ Νικήτα:

—« Ἐμπρός!.. κινεῖται! φοβιά!.. κι' ἄς φωνάζουν ὅτι θέλουν»!\*

#### ΣΕΡΒΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

### Ἡ ΘΕΜΕΛΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΣΚΟΔΡΑΣ\*\*

Ⓛ βασιλιᾶς ὁ Βουκασίν,  
ὁ Γόϊκος κι' ὁ Οὐγλιέσσας,  
τὰ δύο του τὰδέρφη,  
τὸ κάστρο θεμελιώνανε  
στὴν ὄχθη τοῦ Βοϊάνα.  
Τοῦ κάκου μάστοροι τρανοὶ  
δουλεύαν τρία χρόνια

ὀλημεροῖς τὸ χιζῖανε,  
μὰ τοῦ Βοϊάνα ἡ βίλα  
τὴ νύχτα τοὺς τὸ γκρέμνιζε,  
ἡ τρομερὴ Νεραΐδα.  
Σὰν ἦρθε ἡ τέταρτη χρονιά,  
μία φωνὴ ἀκούστηκε  
στοῦ ποταμοῦ τὰ βύθη:

\* Ἀπὸ τὰς χαριτωμένας γελοιογραφίας τοῦ ἐν Κων/λει νεαροῦ ἐρασιτέχνου κ. Γ. Γκείβελη. Ἡ Διεύθυνσις τοῦ «Ἡμερολογίου» φρονεῖ ὅτι θὰ ἦτο παράλειψις νὰ μὴ παραθέσῃ μερικὰ ἀπὸ τὰ ἐκφραστικώτατα σκίτσα του μὲ τὸ σπινθηρίζον πνεῦμα τῶν καὶ τὴν ἐντονον παραστατικότητα.

\*\* ΣΗΜ.— Τὸ ἴσμα τοῦτο, ἐν τῶν ὠραιότερων τῆς σερβικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς διεθνοῦς λαϊκῆς Μούσης, ἀνάγεται εἰς τὴν περὶ θεμελιώσεως τῶν φρουρίων τῆς Σκόδρας παραδόσιν (1356—1363) συμβολίζουσιν τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ περιμάχητος πρωτεύουσα ἄλλοτε τοῦ Μαυροβουνίου, τῆς ἀρχαίας Ζέτας, ἐνὸς τῶν δύο σερβικῶν κρατῶν, ἐξηγοράσθη δι' ἀδρόυ αἵματος καὶ θυσιῶν μεγάλων. Ἀποδίδεται δὲ εἰς τὸν Βουκασίν, ἕνα τῶν Σέρβων ἡγεμόνων, ὡς γνωστὸν δὲ Σέρβοι, εἰσι καὶ οἱ Μαυροβούνιοι.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

—Τοῦ κάκου, Βασιλῆᾶ, σκορπῆς  
τὸ βίος σου· ἄν θὲς τοῦ κάστρου  
νὰ χτίσης στέρια θέμελα,  
χτίσε βαθεῖα ἀνάμα  
μιὰ ἀπ' τῆς τρεῖς βασιλισσες,  
τῆ πρώτη τοῦ θά πάη  
φαί γιὰ τοὺς ἀργάτες·.

Τ' ἀκούει καὶ κράζει ὁ βασιλῆᾶς  
τ' ἄλλα του δυὸ ἀδέρφια,  
γιὰ νὰ τοὺς πῆ τὸ μυσικὸ  
τῆ διαταγῆ τῆς βίλας :

—Ἐλάτε, ὄροκο ν' ἀμώσωμε,  
κι' ὁ θεὸς ἄς τὸν ἀκούσῃ,  
τὸ μυσικὸ τὸ πρόσταγμα  
νὰ μὴν τὸ μαρτυρήσῃ  
κανεῖς μας στῆ γυναῖκα του,  
καὶ σ' ὅποια εἶνε γραφτὸ της  
γιὰ νὰ χαθῆ, ἄς πάη.

Τὸν ὄροκο ἀμώσανε κ' οἱ τρεῖς.  
Κ' ἡ νύχτα οὖν ἐπλάκωσε,  
καθένας τοὺς ἐμπῆκε  
στο κάτασπρο παλάτι του  
κοντὰ στὴν ἐδική του.

Μὰ πρῶτα-πρῶτα ὁ βασιλῆᾶς  
τὸν ὄροκο του πατάει  
καὶ λέει τῆς γυναῖκας του :

—Κύττα, πρῶτ' μὴν κατεβῆς  
καθόλου στο ποτάμι,  
καὶ νὰ μὴν πῆς, ἀγάπη μου,  
φαί γιὰ τοὺς μαστόρους,  
γιατί, ἀλλοιμονό σου !

Θέ νὰ σὲ χτίσουν ζωντανῆ  
σιὰ θέμελα τοῦ κάστρου.  
Τὴν ἴδια δείχνει ἀπιστιὰ  
κι' ὁ ἄλλος ὁ Οὐγγιέσσας  
καὶ στὴν ἀγαπημένη του  
τὰ ἴδια λόγια κραίνει.

Καὶ μοναχὰ ὁ πλιὸ μικρὸς  
ὁ Γόϊκος ὁ λεβέντης  
τὸν ὄροκο του ἐκράτησε  
πιστὰ καὶ τιμημένα.

Καὶ οὖν γλυκόμεξε ἡ ἀγγή,  
τὰ τρία ἀδέρφια ἀνάμα  
ξεκίνησαν νὰ πᾶν' μαζὶ —  
πᾶνε καὶ παραστέκονται  
στο χτίσιμο τοῦ κάστρου.

Ἐβγήκε ἡ βασίλισσα  
τοῦ Βουκασίν τὸ ταῖρι  
κι' ἀπλώνει, ἀπὸ μακρονά,  
στο πράσινο χορτάρι  
τ' ἄσπρο πανὶ τοῦ ἔπλυνε  
σιὰ κροῦσταλλα τῆς βρούσης.

Ἐβγήκε καὶ τοῦ Οὐγγιέσσα  
καμαρωτῆ ἡ γυναῖκα,  
καὶ παίροντας λίγο νερό  
ἀπὸ τῆ κράα βρούσι,  
ξαναγρυίζει γελαστῆ  
παράμερα στῆς δούλαις.

Καὶ μοναχὰ τοῦ Γόϊκου  
ἡ ὄμορφη γυναῖκα  
κάθεται ξένοιαστη κοντὰ  
στὴν κούνια τοῦ μικροῦ της.

Σὰν ἦρθε ἡ ὥρα τοῦ φαγιού,  
τοῦ Γόϊκου ἡ μάννα  
κράζει τῆς δούλαις νὰ τὸ πᾶν  
μαζὶ της στοὺς μαστόρους.

—Κάτσε τῆς λέει ἡ βασίλισσα,  
καλή μου μάννα, κάτσε·  
μὴν κάνης κόπο, πάω ἐγώ,  
μόν' κούνα τὸ παιδί μου  
ὡς νὰ ξαναγρυίσω 'δῶ...  
τῆς λέει καὶ παίρνει ξένοιαστη  
τὴν ἄκρη τοῦ Βοῖάννα.

Τὴν ἀγναντεύει ὁ Γόϊκος

καὶ ἡ καρδιά του λιώνει,  
σὴν ἀγκαλιά της οἶχνηται  
καὶ τὴ φιλεῖ καὶ κλαίει.

— Χάθηκες, γυναικοῦλα μου  
καὶ ἀκριβὴ μου ἀγάπη...  
ποιὸς θὰ κονήσῃ τὸ παιδί  
καὶ ποιὸς θὰ τὸ βυζάξῃ;  
Ἡ ἄμοιρη ἢ γυναικα του  
τὰ λόγια του δὲ νοιώθει,  
καὶ οὔτε θέλει ὁ Βουκασίν  
ὠρμήγειες νὰ τῆς δώσουν,  
μὰ στοὺς μαστόρους βιασικὰ  
τὴν παραδίνει, ἄλλοι τῆς!  
Οἱ ἀργάτες πέτρες κουβαλοῦν  
καὶ ξύλα νὰ τὴν χτίσουν,  
καὶ τότες μόνο ἔννοιωσε

ἢ δύστυχη ἢ μάνα  
ποιὰ μοῖρα τὴν ἀκαριτερεῖ  
ποιὰ τύχη τὴν παντέχει.

Μιὰ χάρι τότες τοὺς ζητεῖ,  
ν' ἀφίσουνε μιὰ τρόπα  
ἐκεῖ κοντὰ στὸ στήθος τῆς,  
γιὰ νὰ μπορῇ νὰ δῖνῃ  
τὸ γάλα τῆς στὸ ὄρφανό,  
στὸ ἀκριβὸ παιδί τῆς.

—  
Τὴν χτίσαν, τὴν καρφώσανε,  
καὶ μιὰ σωσιτὴ βδομάδα  
τὸ γάλα τῆς τὸ ἔσταξε  
στὸ στόμα τοῦ μικροῦ τῆς.  
Καὶ ὅστερα ἢ φρονίτσα τῆς  
ἐσβύστηξε γιὰ πάντα...

Ἐπὶ τὴν ἀλβανικὴν κωμωδίαν



Ἀπελπιστικὰ προσπάθειαι πρὸς αὔξησιν τοῦ  
ἀλβανικοῦ... νεοπλάσματος)





## ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

Ὁ Καπετὰν Τζώρτζης καὶ τὰ κατὰ Παπουλάκον



ΥΝΕΧΙΖΩ καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὰς «Ἱστορικάς Σελίδας» προωρισμένας νὰ ἀνασύρουν ἐκ τῆς λήθης μορφὰς ἐνδιαφερούσας καὶ ἐπεισόδια χαρακτηριστικὰ ἐκ τῆς ἐποποιίας τῆς Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Μία τοιαύτη φυσιογνωμία εἶνε καὶ ἡ τοῦ Καπετὰν Τζώρτζη, εἰς τὸ ὀργανωτικὸν τοῦ ὁποῦ πνεῦμα, τὴν σύνεσιν καὶ τὴν μετριοφροσύνην πολλὰ ὀφείλει τὸ ἔργον ἐκεῖνο τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος. Τὰ κατ' αὐτὸν ἐγνώρισα ἐκ τῶν ἰδιοχειρῶν Ἀπομνημονευμάτων του, τὰ ὁποῖα ἐσχάτως ἀνεκάλυψα ἐν Βρατίλα παρὰ τῆς υἱῶς αὐτοῦ Νικολάου.

Ὁ Γεώργιος Ἀθανασιάδης, υἱὸς τοῦ Χατζῆ Ἀθανασίου Ματθαίου, ἐκ χωρίου Λάστα τῆς Γόρτυνος, ἐγεννήθη τὸν Μάρτιον τοῦ 1793 ἐν Σμύρνῃ, ὅπου εἶχον προσφύγει οἱ γονεῖς αὐτοῦ καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἐκεῖ σπουδάζας τὰ πρῶτα γράμματα, κάτοχος δὲ τῆς Τουρκικῆς καὶ Ἰταλικῆς, μετὰ διαφόρους ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις ἐν Τεργέστη, Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, ἐγκατέστη τῆ 1816 εἰς Ζάκυνθον ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ οἴκου Μπογόζη καὶ Καλογιάννη. Μυθεῖς εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας καὶ ὀρκισθεὶς παρὰ τοῦ ἱατροῦ Καλύβα, προαχθεὶς δὲ μετὰ μικρὸν εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ «Ἱερέως Κατηχητοῦ», ἀφιέρωθη ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸν ἅγιον σκοπὸν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος παραμελήσας καὶ ἐμπόριον καὶ ἄλλα ὄλικα συμφέροντα. Ἄμα ἐκτραγείσης τῆς ἐπαναστάσεως μετέβη εἰς Πελοπόννησον μετὰ σώματος Ζακυνθίων καὶ ἐκεῖ ἐκτιμηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀρχιστρατήγου Θ. Κολοκοτρώνη ἐποποθετήθη ὡς ὑπασπιστὴς καὶ γραμματεὺς παρὰ τῆς υἱῶς του Πάνου, ὃν ὁμοῦ μετὰ τινος μῆνας ἐγκατέλειψε χάριν τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Κολοκοτρώνη, τοῦ καπετὰν Νικήτα Σταματελοπούλου, ἀρχηγοῦ ἀσκήμου τότε καὶ πῶς ἐπιρροεῖς εἰς τὸν πότον πλήν ἀνδρείου καὶ τιμίου τὸν χαρακτήρα. Τοῦτου τὰ προτερήματα ἔγνω νὰ καλλιεργήσῃ ὁ Ἀθανασιάδης ἐπ' ἀγαθῆς τῆς Πατρίδος.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetirio Dimosias Istoriol  
Restrictions apply.

Ὄντως δέ, τόσον ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἠθικοῦ τοῦ Νικηταρᾶ, οὐ ἀπέβη ὁ σοφὸς Μέντωρ, ὥστε νὰ ἡμολογῆται παρὰ πάντων τῶν ὀπλαρχηγῶν τοῦ Ἀγῶνος, ὅτι ὁ μὲν Νικηταρᾶς ἦτο ὁ βραχίων οὗτος δὲ ὁ νοῦς καθ' ὅλας τὰς πολεμικὰς ἐκείνου ἐπιχειρήσεις. Ἄνευ τοῦ Ἀθανασιάδου ὁ Νικηταρᾶς, περιωρισμένου ἄλλως τε πνεύματος καὶ βρέπων εἰς τὸ πάθος τοῦ πότου, θὰ ἐσθύνετο, μία τόσον διαπρέφασα κατόπιν φυσιογνωμία. Ἡ διαγωγή αὐτῆ τοῦ Τζώρτζη εἶνε πλέον ἢ χαρακτηριστικὴ τῆς μετριοφροσύνης καὶ τοῦ ἀλτρουϊσμοῦ τοῦ ἀνδρός, διότι, ἐνθ' ἡδύνατο νὰ ἀναδειχθῆ ὁ ἴδιος, ἐπροτίμησε νὰ σκιασθῆ ὑπὸ τῆς αἴγλης τοῦ Νικηταρᾶ, ἣν ἐκείνος ἐδημιούργησε πρὸς τὸ συμφέρον καὶ μόνον τοῦ Ἀγῶνος, συμπληρώσας ἐν αὐτῷ τὰ ἴδια προσόντα τῆς ὀξείας ἀντιλήψεως καὶ συνέσεως καὶ ἀποτελέσας οὕτω μετὰ τοῦ Νικηταρᾶ διουπόστατον προσωπικότητα ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Ἔθνους.

Ἡ πρὸς τὸν Κυβερνήτην ἀφοσίωσις τοῦ Ἀθανασιάδου, μετὰ τὴν δολοφονίαν τούτου, τὸν κατέστησεν ὑποπτον εἰς τὸ κρατοῦν τότε Φαναριωτικὸν κόμμα, οὕτω δὲ μετὰ πολλὰ ἔτη ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Ἑλλάδος εἰς Βασιλείον ἀναγνωρισθειῶν τῶν πολυτίμων αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν, ἐτιμῆθη μὲ τὸ μετάλλιον τοῦ Ἀγῶνος καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ ταγματάρχου, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ Νικηταρᾶ, ὅπως τῷ ἀποδοθῶσι τιμαὶ καὶ ἀξιώματα μεῖζονα. Διορισθεὶς τέλος Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Ἰασιφ καὶ Γαλαζίφ, εἶτα δὲ ἐν Ταϊγανίφ τῷ 1853, ἤρξατο συγγραφῶν αὐτόθι τὰ «Ἀπομνημονεύματά» του, τὰ ὅποια εὐχρῆς ἔργον θὰ ἦτο ἂν ἐδημοσιεῖοντο ὡς ἀρίστη συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐπαναστάσεως, διαφωτιστικὴ πολλῶν πραγμάτων καὶ προσώπων, ἀτινα ἐφθασαν μέχρις ἡμῶν ὀπωσῶν παραμυροφωμένα.

Ἐλθωμεν ἤδη εἰς τὰ κατὰ τὸν Παυσαῦλον ἢ Ἀγιοπατέραν. Ὀλίγοι ἴσως ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «Ἐθνικοῦ Ἡμερολογίου» θὰ ἤκουσαν τὰ κατὰ τὸν ἀγύρτην τοῦτον φευτοκαλόγηρον, ὅστις τοσαύτην γοητείαν ἐξήσκει ἐπὶ τῶν ἀπλοϊκῶν πληθυσμῶν τῆς Πελοποννήσου, ὥστε, ἂν ἐνεφορεῖτο στοιχειώδους καὶ πατριωτισμοῦ, θὰ ἡδύνατο νὰ ἐξεγείρῃ ἀληθῆ σταυροφορίαν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τῆς πατρίδος ἐμψυχῶν καὶ ἐνθουσιάζων εἰς τὸν ἀγῶνα, καθ' ὃν μάλιστα χρόνον ὁ Ἰμβραήμ Πασᾶς προσεπάθει νὰ πνίξῃ εἰς τὸ αἶμα τὴν ἀγωνιώσαν πλῆον Ἑλληνικήν Ἐπανάστασιν. Ἀκριβῶς δὲ τότε εἶχε σταλῆ παρὰ τοῦ Κολοκοτρώνη ὁ Νικηταρᾶς μετὰ τοῦ ἀναποσπάστου τοῦ Καπετάν Τζώρτζη πρὸς στρατολογίαν ἀνὰ τὰ χωρία τῆς Γαστούνης. Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν νὰ ἡμιλήσῃ ὁ ἴδιος Καπετάν Τζώρτζης, ὅπως διηγείται τὰ περίεργα συμβάντα εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του μὲ τὴν ἀπλότητα καὶ διαύγειαν τοῦ συγγραφεύου του ὕψους :

\* . . . . 19 Ἰουλίου 1821. — Φθάνω εἰς Μεσολόγγιον καὶ ἀφ' οὗ τοὺς καθιστόρησα τὰ πάντα, ἐξερχόμεθα μετὰ τοῦ Νικηταρᾶ εἰς Γαστούνην, ὅπου εἶχον φθάσει καὶ ὁ Καπ. Θ. Ζαχαρόπουλος μὲ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiakō Apothetirio Dimōsias Is  
Restrictions apply.

τοὺς ἄλλους στρατιώτας μας, ἀνταμιωθέντες ἀμέσως μετὰ τοῦ Κυρ. Γεωρ. Σισίνη καὶ συνεννοηθέντες μετ' αὐτοῦ, ἀρχίσασμεν τὴν στρατολογίαν μετὰ μεγίστης προθυμίας καὶ ταχύτητος. Περιεργόμενοι δὲ τὰ χωρία καὶ τὰς κωμοπόλεις διὰ τὴν σύναξιν στρατιωτῶν, ἀκούομεν νὰ ψιθυρίζηται μετ' ἐνθουσιασμοῦ παρὰ πάντων τὸ ὄνομα Παπουλάκος καὶ Ἀγιοπατέρας, μᾶς ἐπληροφόρου δέ, ὅτι καὶ πολλοὶ προσκυνηταὶ ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς Πελοποννήσου καὶ Σπάρτης, τρέχουν εἰς τὰ τριπόταμα διὰ νὰ τὸν



Ὁ Καπετὰν Τζώρτζης Ἀθανασιάδης

προσκυνήσουν φέροντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ διάφορα μεγάλης ἀξίας σκεύη ἵνα τοῦ τὰ προσφέρουν.

18 Αὐγ. 1825. »Φθάσαντες δὲ εἰς Δίβρην, χωρίον ἀρκετὰ ἐκτεταμένον καὶ  $\frac{1}{2}$  ὥραν ἢ  $\frac{3}{4}$  ἀπέχουσαν τῶν τριποτάμων, ὅπου ὁ Παπουλάκος ἤθρευεν κτίζων καὶ ἐκκλησίαν, ἐκεῖ πληροφοροῦμεθα βασιμότερον περὶ τῆς μεγάλης του ἐπιρροῆς εἰς τὸν λαὸν ἐν γένει καὶ τῆς ἀπαραβειγματίστου ἀφοσιώσεώς του εἰς αὐτόν. Λέγω λοιπὸν εἰς τὸν Νικηταρᾶν ὅτι: «Ἰδοὺ περιστάσις, στρατηγέ, νὰ κατατροπώσωμεν τὸν Ἰμπρατμην καὶ βέβαια ὁ Θεὸς μᾶς τὸν ἔσταιλε τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, διότι, καθὼς λέγουσιν, εἶναι ἀφωσιωμένος ὁ λαὸς εἰς αὐτόν, ἅμα κουνήσῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν ὁ ἴδιος, οἱ πάντες θὰ τρέξουν ὡσάν στραβοὶ καὶ οὕτως ὁ ἐχθρὸς κατα-

τροπώνεται». Ὁ Νικηταρᾶς μὲ λέγει: «Φθάνει νὰ μᾶς ἀκούσῃ» καὶ οὕτω μετὰ δύο ἡμέρας, ἅμα ἐσυναίχθησαν ἅπαντες οἱ στρατιῶται εἰς Δίβρην, ἐκινήσαμεν πρὸς ἀντάμωσιν τοῦ Παπουλάκου μὲ περίπου 1500 στρατιώτας, τοὺς ὁποίους εἶχομεν συνάξει ἀπὸ Γαστούνην καὶ Πύργον. Πλησιάζοντες εἰς τὸν τόπον, ὅπου ὁ Ἅγιος Πατέρας ἐκτίξε τὴν Ἐκκλησίαν του, εἶχε δὲ καὶ τὰς καλύδας του, θεωροῦμεν μακρόθεν ἕνα μεγαλώτατον Πανηγύρι· λαὸς ὑπὲρ τὰς πέντε ἢ ἕξ χιλιάδας, οἱ μὲν ἱστάμενοι οἱ δὲ καθήμενοι, μὲ μέγαν σέβας καὶ ἀφοσίωσιν ἄκρα σιωπὴ ἐκυρίευσεν εἰς ὅλην ἐκείνην τὴν ἀπέραντον πεδιάδα καὶ πλησιάζοντες τὸν λαὸν ἅπαντες μᾶς ἔλεγον αἰγανῇ τῇ φωνῇ «Ἄσκειεῖς προχωρεῖτε» «Καταβῆτε ἀπὸ τὰ ἄλογα», τὸ ὅποτον καὶ ἀκολουθήσαμεν, φθάσαντες δὲ πλησίον εἰς τὴν κτιζομένην ἐκκλησίαν, ὅπου λαὸς ἄπειρος ἔστεκεν ἀσκητῆς καὶ προσευχόμενος, δὲν ἤκούετο τίποτε ἄλλο, παρὰ κλαυθμοὶ γοεροὶ τῆς Καλογραίας του<sup>1</sup> (ἐθρῖσκομένης ἐντὸς καλύδης) καὶ ἱστάμενοι ἐμπρὸς τῆς μετὰ μεγάλης εὐλαθείας ἀρκετοὶ χωρικοὶ, διηγείτο εἰς αὐτοὺς, τὰ ὅσα ἡ Παναγία τῆς εἶπεν τὰς προλαβοῦσας ἡμέρας καὶ ἐκεῖνο τὸ ἑσπέρας (εἶδωμεν τὴν ἀγυρτεῖαν φανεράν ἀμέσως, ἀλλὰ καὶ τί ἤθυνάμεθα νὰ κάμωμεν ὅπου μία μόνῃ λέξις ἐναντίον αὐτῆς καὶ τοῦ Ἁγιοπατέρα, μᾶς ἔχανε εἰς τὴν στιγμήν, σιωπῶντες λοιπὸν ἐπεριμέναν τὸ ἀποδησόμενον) τέλος ἐρωτῶμεν τοὺς περιεστώτας «ποῦ εἶναι ὁ Ἅγιος;» μᾶς ἀποκρίνονται: «Εἰς αὐτὰ τὰ καλαμπόκια προσεύχεται». Μετ' ὀλίγον δὲ θεωροῦμεν καὶ παρουσιάζεται μιακρὰ ἡμῶν, ἕνα μικρὸν καλογεράκι μὲ τρίγωνον ὑποκάμισον, ξυπόλυτος καὶ μὲ σχοινίον διὰ ζωνάρι καὶ ἀναβάς ἐπὶ ἐνὸς λίθου, ἀρκετὰ ὀγκώθους διὰ νὰ φαίνεται, ἀρχίζει θεωρῶν τὸν Νικηταρᾶν κατὰ πρόσωπον, τὸν ὅποτον ποτὲ δὲν εἶχεν ἰδῆ, οὔτε αὐτὸν εἶχε γνωρίσει ὁ Νικηταρᾶς:

«Εἶσαι ἐσὺ ὁ «Τουρκοφάγος» λεγόμενος ὅπου σκοτῶνεις τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τρώγεις κρέας τὴν Ἁγίαν ταύτην σαρακοστήν τῆς Παναγίας (τοῦ τό εἶχον εἶπει, φαίνεται,) ὕπαγε νὰ ἐνταφιασθῆς ζωντανός, ἐσένα τὰ λέγω αὐτὰ» (ἀτενίζων καὶ βλέπων τὸν Νικηταρᾶν κατὰ πρόσωπον). Ὁ Νικήτας τρέμων ἀπὸ τὸν θυμὸν του, ἐτοιμάζετο νὰ ἀποκριθῆ ἢ καὶ κίνημα νὰ κάμῃ, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ Καπ. Μοσχούλας, ἐθρῖσκομένοι πλησίον του τὸν ἠμποδίσαντες καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς ἀνεχωρήσαμεν καθ' ἣν στιγμήν καὶ ὁ Καλόγηρος ἐκατέβη καὶ ἐμῶθεν εἰς τὴν Καλύδην τῆς Καλογραίας του, μὴν αφήνοντές τον (τὸν Νικηταρᾶν) οὔτε διὰ λόγων νὰ ἐξηγηθῆ (διότι ἅπαντες οἱ στρατιῶται μᾶς οἱ ὑπὸ τὰς ὀδηγίας μᾶς τὴν στιγμήν ἦσαν ἀφοσιωμένοι εἰς τὸν Παπουλάκον ὀνομαζομένους τον Ἅγιον). Ὁ δὲ Νικηταρᾶς ἐξακολουθοῦσε νὰ μᾶς λέγῃ καὶ νὰ μᾶς παρακαλῆ νὰ τὸν ἀφήσωμεν νὰ

1. Ὁ ψευτο-Καλόγηρος θὰ ἠσθάνετο πολὺ μέγα τὸ βάρος τῆς Ἁγιοσύνης καὶ... τῆς μοναξιάς, δι' ἣ ἐφρόντισε φαίνεται νὰ τὰ μοιράσῃ ἄμφοτερά μετὰ καλογραίας τινὸς τοῦ αὐτοῦ, ὡς ὁ ἴδιος, φυχάματος!...

υπάγῃ νά σκοτώσῃ τόν Παληοκαλόγηρον, ἡμεῖς δὲ καί λέγοντές του καί νά μὴν λαλή, τόν ὠδηγήσαμεν μακρὰν τοῦ πλήθους, ὅπου καὶ ἐσκηνώσαμεν, οἱ δὲ στρατιῶταί μας ἅπαντες ἔμειναν ἐκεῖ προσκυνοῦντες τόν Ἁγιοπατέρα. Μᾶς διηγούντο δὲ ὅτι καί ἄλλοι Ἀρχηγοὶ τὰ ἴδια ἔπαθαν ὡς τόν Νικηταρᾶν, ἀλλὰ τόν Ἄνδρ. Λόντον καί τόν Ἄνδρ. Ζαήμην τοὺς ἐτυράνησε πολὺ περισσότερον ἀφῆσας αὐτοὺς νά σταθῶμεν ὑπὲρ τὴν μίαν ὥραν ἀσκεπεῖς εἰς τόν Ἥλιον.

Ἄφ' οὗ δὲ ἑκαταπραῦναμεν τόν Νικηταρᾶν καί τόν ἐκάμαμεν νά ἀποκοιμηθῇ μὲ τὸ νά ἔπασχεν ἡ υγεία του (ὁ Νικηταρᾶς ἀπὸ τὴν μεγάλην κατάχρησιν, τὴν ὅποιαν ἔκαμνεν εἰς τὸ ποτόν, ἤρχισε νά πάσχῃ πολὺ εἰς τὸ στήθος, καί τοῦτο τοῦ ἐσυνέβη πρὶν ἔτι υπάγωμεν εἰς Κάλαμον, καί μολονότι τὸν εἰχομεν εἰς καλὴν διαίταν, πίνων πολὺ ὀλίγον, πάντοτε ὁμῶς ἔπασχε) ἀφ' οὗ ἤσυχάσαμεν λοιπόν, ἐσκεπετόμεθα μετὰ τοῦ Καπ. Μοσχούλα, ἀρχηγοῦ τῆς Ἀγοληνίτζας, τὸ τί νά κάμωμεν μὲ αὐτὸν τόν Καλόγηρον, διότι ἐθεωροῦσαμεν τὸ νά ἐκστρατεύσωμεν μὲ τὴν ὁμιλίαν τὴν ὅποιαν ἔκαμε κατὰ πρόσωπον τοῦ Νικηταρᾶ καί εἰς ἐπήκοον πάντων, ἦτο δύσκολον καί ἀσύμφωρον' ἀπεφασίσαμεν λοιπόν τὸ νά προσπαθήσωμεν νά μάθωμεν εἰς ποῖον ἔχει ὑπόληψιν καί αὐτὸν τότε νά μεταχειρισθῶμεν ὄργανον καί μετὰ τὴν ἀπόφασίν μας αὐτὴν ἀσκηῖται ὁ Καπ. Μοσχούλας νά υπάγῃ νά πληροφορηθῇ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Ἁγιοπατέρα, τοὺς ὁποίους οὗτος εἶχεν ἐνδύσει καί μὲ καλογερικὰς ἐνδυμασίας τοὺς περισσοτέρους. (Ὁ Ἅγιος Πατέρας εἶχε μέγα σωρόν ἀπὸ προσφοράς, τὰς ὁποίας τοῦ ἔφερε πᾶσαν στιγμὴν τὸ πλήθος τῶν προσκυνητῶν. αὐτὰς λοιπόν τὰς προσφοράς εἶχεν ἀνθρώπους καί τὰς ἐπωλοῦσεν εἰς τοὺς ἰθιούς προσκυνητὰς μὲ πολὺ καλὴν τιμὴν, εἶχε σωροὺς διαφόρων ἀρμάτων ἀσημένιων καί μαλαμοκαπνισμένων, καθὼς καί ἄλλους σωροὺς διαφόρων φορεμάτων τουρκικῶν, καί δι' αὐτὰ πάλιν εἶχεν ἄλλους ἀνθρώπους καί τὰ ἐφύλαττον).

Ἐπιστρέφει λοιπόν ὁ Καπ. Μοσχούλας μετὰ μίαν ὥραν καί μὲ λέγει ὅτι καθ' ἃς ἔλαβε πληροφορίας, τὸν μόνον τὸν ὅποιον υπολήπτεται εἶναι ὁ Πνευματικὸς του (Καλόγηρός τις ἐβδομηκοντούτης κατοικῶν εἰς Δίδορην) καί τὸν ὅποιον καί σέβεται καί ἀκούει. Ἀμέσως λοιπόν κάμωμεν μίαν Διαταγὴν εἰς αὐτὸν καί τοῦ στέλλομεν καί ἓνα μουλάρη μὲ τρεῖς στρατιώτας καί τὸν προσκαλοῦμεν διὰ τῆς ἐκεί Δημογεροντίας, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν πολὺ πρῶτ νά εἰρεθῇ ἐν τῇ μέσῳ μας, διότι τὸν θέλει ὁ στρατηγὸς διὰ σπουδαίαν ὑπόθεσιν καί οὕτω μετὰ τοῦ Καπ. Μοσχούλα ἐπλαγιάσαμεν νά ἀναπαυθῶμεν. (Ἰδοὺ εἰς ποῖον βαθμὸν ἀφροσύσεως καί ἐν ταῦτῳ ἀνοησίας ἐκατήντησαν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην).

Τὰ ἐξημερώματα τῆς ἐπιούσης ἔρχονται καί μᾶς ἐξυπνοῦν τρεῖς ἀπὸ τοὺς πλέον ἐμπιστευμένους καί καλοὺς μας σωματοφύλακας καί μὲ λέγουν «Κύρ Γιῶργη, τὴν νύκτα αὐτὴν, ἦλθεν ὁ Ἅγιος καί μᾶς ἐτριγύριζε χωρὶς νά πατῇ εἰς τὴν Γῆν, τὸν εἶδομεν οἱ

ἴδιοι ἡμεῖς, σὲ παρακαλοῦμεν εἰπεῖ τοῦ στρατηγοῦ νὰ μὴ λέγῃ ἐναντίον σου, διότι, καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι δὲν τὸ ὑποφέρομεν». Τοῦς ἠκούσασα μὲ τὴν ὑπόσχεσιν τὸ νὰ λαλήσῃ τοῦ στρατηγοῦ. Τοιαύτην λοιπὸν ἐπίδρασιν εἶχεν ὁ Ἅγιοπατέρας ἐπὶ τῶν ἀπλοϊκῶν πνευμάτων τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν χωρικῶν, ὥστε ἂν ὁ Καλόγηρος αὐτὸς εἶχεν ὁ ἴδιος ὀλίγον πνεῦμα, ὄχι μόνον τὸ ἔθνος ἤθελε βοηθήσει ἀρκετά, ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἤθελε δοῦναι καὶ εὐτυχῆσει, διότι ὄλος ὁ λαὸς Πελοποννήσου τε καὶ Σπάρτης, ἄφ' οὗ τὸν ὑπέλαβεν ὡς καθαυτὸ Ἅγιον, ὄχι μόνον τοῦ ἐπρόσφερον ὄλην σχεδὸν τὴν ἀποκτηθεῖσαν κατὰ τὸν πόλεμον τουρκικὴν περιουσίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τοῦ τὴν ζωὴν ἐθυσίαζεν εἰς τὴν στιγμήν, φθάνει ὁ Παπουλάκος νὰ τοὺς διέταττε. Ἐκτὸς τῶν ὄσων πραγμάτων εἰς σωροὺς εἶχε, τὰ ὅποια μᾶς ἔκαμαν ἐντόπωσιν, εἶχε καὶ τὰς καλύδας του γεμάτας διαφόρων ἀσημένιων καὶ μαλαμοκαπνισμένων εἰκόνων, πλὴν, εἰς μικρὸν διάστημα ἔχασε τὰ πάντα, διότι ἡ Ἄγυρτεία ἠνωμένη μὲ τὴν Ἄνοησίαν, ἔκαμον ὥστε ταῦτα πάντα νὰ γίνωσι λάφυρα τῶν Αἰγυπτίων, σφαγέντων παρά τῶν ἰδίων καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν ὁπαδῶν του.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν πολὺ πρωτῆ, φθάνει ἀπὸ τὴν Δίδραν ὁ καλόγηρος, τὸν ἔπεισαν ἐπεριολήθημεν καὶ τοῦ διηγῆθημεν τὰ διατρέξαντα μὲ τὸν Παπουλάκον, τὸν παρεκαλέσαμεν δὲ νὰ ὑπάγῃ καὶ νὰ μεταχειρισθῇ κάθε τρόπον διὰ νὰ πείσῃ τὸν Παπουλάκον, διὰ νὰ προσκαλέσῃ τὸν Καπετὰν Νικηταρᾶν μὲ ὄλον του τὸν στρατὸν καὶ εἰς ἐπήκοον πάντων νὰ τὸν εὐλογῆσῃ καὶ νὰ τοῦ εἰπῇ νὰ ὑπάγῃ κατὰ τοῦ ἔχθρου. Ὁ Γέρονς Καλόγηρος μὲ λέγει: «Εἶναι πολὺ ἀνόητος, παιδιὰ μου, αὐτὸς ὁ τυχερὸς ἄνθρωπος, πολλὰκις τὸν ἐλάλησα, πλὴν δὲν ἀλλάζει τρόπον, πλὴν ἠσυχάσατε καὶ ἐλπίζω νὰ τὸν κατορθώσω νὰ τὸ κάμῃ αὐτὸ ποῦ μοῦ εἶπατε, διότι καὶ μὲ σέβεται καὶ μὲ ἀκούει» καὶ οὕτως ἀνεχώρησε (καὶ ταῦτα πάντα ἐνηργήθησαν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Νικηταρᾶ). Ὁ Γέρονς Καλόγηρος ὅ,τι μᾶς ὑπεσχέθη καὶ τὸ ἐξέτέλεσε, μετὰ μίαν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεώς του ἔρχεται Καλόγηρός τις καὶ παρουσιασθεὶς εἰς τὸν Νικῆταν τοῦ λέγει: «Ὁ Ἅγιος Πατέρας μὲ ἔστειλε, Καπετὰν Νικηταρᾶ, νὰ Σᾶς εἰπῶ νὰ πάρητε τοὺς στρατιωτικὰς ὄλους μαζὺ σας καὶ νὰ ὄρσητε εἰς τὴν Καλύδην του, ὅπου ἔχει νὰ Σᾶς ὁμιλήσῃ». Τότε μετὰ τοῦ Καπ. Μοσχούλα εἶπομεν εἰς τὸν Νικῆταν τὸ σχέδιον ὅπερ διωργανώσαμεν, παρακαλέσαντες αὐτὸν νὰ φερθῇ μὲ ὄλην τὴν εὐλάβειαν καὶ εὐπειθειαν διὰ νὰ θυνηθῶμεν νὰ ἀναχωρήσωμεν καὶ διότι... οὐκ ἔστιν ἄλλως γενέσθαι».

Τὸ ἐδέχθη πλὴν μὲ μεγάλην του δυσαρέσκειαν. Ἀσκηκώθημεν λοιπὸν ἅπαντες καὶ πλησιασάντες εἰς τὴν Καλύδην του, προηγουμένου τοῦ Καπ. Νικηταρᾶ, θεωροῦμεν τὸν Καλόγηρον ἐξερχόμενον καὶ ἄφ' οὗ ἀνέβη εἰς λίθον ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Νικηταρᾶν καὶ τὸν λέγει:

«Ἀπόψε ὁ Ἅγιος Γεώργιος Καβαλάρης ἦλθε καὶ μὲ διέταξε

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istitou  
Restrictions apply.

ὅτι νὰ κτυπηθοῦν οἱ ἐχθροὶ μας Ὁθωμανοί, διότι ὁ καιρὸς ἔφθασε.  
 Ὑπαγε λοιπὸν Καπ. Νικηταρᾶ νὰ κτυπήσῃς τοὺς Τούρκους μετὰ  
 τοῦ στρατοῦ σου καὶ σὲ εἰσχομαὶ νὰ θριαμβεύσῃς. . . »

Τὴν αὐτὴν στιγμὴν λοιπὸν πρῶτος ὁ Νικηταρᾶς, κατόπιν ἡμεῖς  
 ἀσπασθέντες τὴν ἀγίαν χεῖρα του ἀνεχωρήσαμεν εὐχαριστοῦντες  
 τὸν γέροντα Καλόγηρον πνευματικόν του, οἱ δὲ στρατιῶται μας  
 ἔτρεχον μετ' εὐχαριστήσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ νὰ πολεμήσωσι, διότι  
 μᾶς ἠλόγησεν, ἔλεγον, ὁ Παπουλάκος. . .

Τοιαύτη ἐστάθη ἡ σκηνὴ μας μετὰ τὸν ἀνοητότατον αὐτὸν Ἀγύρτην».

(Ἐν Βραίλα τῆ 23 Ἰουλίου 1912)

ΧΡΗΣΤΟΣ Ι. ΔΑΛΛΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΣ "ΡΟΔΟΔΑΦΝΗΣ",

SONETTO

ΜΟΥ φόρτωσε ἡ Ἐνθύμησι βαρὺν σταυρὸ στὸν ὦμο,  
 καὶ πῆρα πάλι τὸν παληό, τὸν ξεχασμένο δρόμο,  
 καὶ γύρισα στὰ ἔμμορφα τ' ἀγαπημένα μέρη  
 ποῦ ἡ καρδιά μου σοῦσησε χίλιες φορὲς καρτέρι.  
 Μὲ κῦτιαξαν ἀμίλητα τὰ δένδρα καὶ οἱ βράχοι,  
 κ' οἱ λόγγοι ποῦ μᾶς εἶχαν ὀδῆ τόσες φορὲς μονάχοι.  
 Μόνο ἡ λεύκα ἡ ψηλὴ τὸ ὄνομά σου λέει.  
 Ἐνα πορευτικὸ πουλὶ ἐκεῖ στὴν πάνω στράτα  
 με' ρώτησε τί γίνεται ἡ κόρη ἡ μανρομμάτα,  
 καὶ μιὰ βρουσοῦλα ἀρχίνησε σιγὰ-σιγὰ νὰ κλαίῃ . . .

Ο ΚΙΣΣΟΣ ΜΟΥ

Ἀγαπημένε μον κισσέ, ὅπου σφιχταγκαλιάζεις,  
 Τὸ κάθε γέρικον κορμὸ καὶ τοῖχο με' στοργή,  
 κι' ὡς στὴ στερονή τους τὴ στιγμὴ σὰν μάννα τὰ σκεπάζεις,  
 καὶ πέφτεις καὶ σωριάζεσαι μαζί μ' αὐτὰ στὴ γῆ.  
 Κισσέ μου βαθυπρόσινε, ζηλεύω τὴ καρδιά σου,  
 ποῦ δὲν ἀλλάζει ἰδανικά. Ἴδια παντοτεινὴ  
 Δείχνουνε ἀφοσίωσι καὶ πίστι τὰ κλαδιά σου  
 σὲ μιὰν ἀγάπῃ μοναχὰ καὶ πρῶτῃ καὶ στερονή.

(Σ μύρην)

ΣΥΛΒΙΟΣ

ΑΙΣΩΠΕΙΟΙ ΜΥΘΟΙ

ΤΟ ΞΕΣΚΕΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΛΕΟΝΤΑΡΗ

ΔΡΑΜΑ ΚΩΜΙΚΟΤΡΑΓΙΚΟΝ



Σκηνή Α'. — « Όνος, δορὰν λέοντος ἐπενδυθείς, λέων ἐνο-  
μίζετο πᾶσι... »



Σκηνή Β'. — « ... Καὶ φυγὴ μὲν ἦν Ναζήμη, φυγὴ δὲ  
Βενιζέλου, φυγὴ τε Πάσις... »

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.





Σκηηνή Γ'. — «... Ὡς δέ, συμμαχίας διαλυθείσης, ἡ δορὰ περιηρέθη καὶ γυμνὸς ὁ ὄνος ἦν...



Σκηηνή Δ'. — «... Τότε, πάντες ἐπιδοραμόντες, ξύλοις καὶ ὑπάλοις αὐτὸν ἔπαιον».\*

\* ΣΗΜ. — Γελοιογραφία Γ. Γκείβελη ἀπὸ τὸ ἐν Κων/λει ἐγκριτὸν ἔμμετρον σατυρικὸν φύλλον «Ἐμπρός». Τὴν παραθέτομεν, διὰ νὰ τὴν ἀπολαύσουν οἱ ἀπανταχοῦ πολυπληθεῖς ἀναγνώσται μας ὡς τὴν ἐκφραστικωτέραν ἐξέλιξιν τῆς βουλγαρικῆς φαμπαροσύνης.

### ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

\* Ὁ Ἔρωσ εἶνε ὡς ἡ μάχη, εἰς τὴν ὁποίαν κατ' ἀνάγκην χρειάζεται εἷνας νικητῆς καὶ εἷνας ἡττημένος.

\* Ὁ ἀποφασίζων καὶ ἐκτελῶν τι ἐν ὥρᾳ ὀργῆς ὁμοιάζει μὲ ἀνθρωπον, ὅστις ἐπιτιβάζεται πλοῦτου ἐν ὥρᾳ τρικυμίας.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothefio Dimosias Istori  
Restrictions apply.



(Τὸ ἐν Ἐλασσῶνι ἑλληνικὸν σχολεῖον)

## Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ

ἘΙΣ τὴν Ἐλασσῶνα τώρα κυματίζει ἀπὸ χθές ἡ γαλανόλευκη. Χίλια μάτια δακρυσιμένα κυττάζουν τὸ ὠραῖον ὄραμα, ποῦ χύνει φῶς κ' ἐμμορφιά στοὺς γύρω ὀλοπράσινους κάμπους.

Πρῶτ' -πρῶτ' ὄλοι εἰμεθα εἰς κίνησιν: ἰατροί, νοσοκόμοι, στρατιῶται τῆς φρουρᾶς, κυρίαί ποῦ ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα νὰ βαλσαμώσουν πληγές καὶ νὰ γλυκάνουν πόνους, ἰδιῶται, ἄνδρες, γυναῖκες, κορίτσια. Εἶνε ἀνάγκη ν' αὐτοσχεδιάσωμε τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖο σὲ νοσοκομεῖο πρόχειρο. Ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή περιμένομε τοὺς πρώτους πληγωμένους τοῦ Σαρανταπόρου. Ἐκεῖ τώρα δίνεται ἡ μεγάλη, ἡ ἀποφασιστικὴ μάχη. Τὸ Σχολεῖο ἀδειάζει διὰ μιᾶς. Θρανία καὶ πίνακες κουβαλοῦνται ἀλλοῦ. Οἱ τοῖχοι ξεσκονίζονται. Τὰ πατώματα πλένονται. Ἀπὸ σπῖτια ἑλληνικά, ἀπὸ χαρέμια ὀρθάνοικτα, ἀπὸ ἀποθήκας ὑλικοῦ ποῦ οἱ Τοῦρκοι ἀφήσαν τρομαγμένοι κ' ἔφυγαν, φέρνουν κρεβάτια, στρώματα, κουβέρτες, σεντόνια, σκευή, ἐργαλεῖα, φάρμακα — ὅ,τι χρειάζεται διὰ τῆ θλιβερῆ λειτουργία.

Σὲ λίγες ὥρες ὄλα εἶνε ἑτοιμα. Ἰατροί, νοσοκόμοι, κυρίες στῆ θέσι τους. Καὶ εἰς τὸ μέσον, σάν ἱέρεια ἀρχαίου ναοῦ, ἡ ξανθὴ προγκήπισσα, ἄγγελος καλωσύνης καὶ γλυκύτητος.

Ἀλλὰ ἦλθε τὸ μεσημέρι, ἔρχεται τὸ ἀπόγευμα, βραδυνάζει, καὶ κανένα ἀκόμα δὲν φαίνεται. Τί νὰ γίνεταί τάχα πέρα ἐκεῖ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον; Ἐνίσταται ἡ ψυχή μας; Τὰ ἐπέρασαν;





ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΖΑΝΝΕΤΑΚΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΛΙΣ

**Π**ΑΤΡΙΩΤΙΚΑ μνημόσυνα θά ἦτον ἴσως καλλιτέρα ἔκφρασις. Ἀληθῶς κανεῖς Ἕλλην γεννημένος εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ἐπόνεσε, δὲν ἐλάτρευσε, δὲν ἐδούλευσε περισσότερον τὴν ἑλληνικὴν πατρίδα ἀπὸ τὸν ἀπόγονον αὐτὸν τῶν Μανιατῶν, οἱ ὅποιοι πρὸ τριακοσίων χρόνων ἐπέρασαν τὴν θάλασσαν, ἕως τὴν μακρονῆν Κορσικὴν, διὰ νὰ φύγουν τὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων.

Μία παράδοσις, καθιερωμένη ἀπὸ τὸν βασιλεῖα τῆς Γαλλίας Λουδοβίκον τὸν 16ον μὲ ἐπίσημα γράμματα εὐγενείας (lettres patentes), λέγει ὅτι ἀπόγονος τῶν αὐτοκρατόρων Κομνηνῶν ἦτον ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας Στεφανόπολι καὶ ἀρχηγὸς συγχρόνως τῆς μικρᾶς ἀποικίας, μαζὶ μὲ τὴν ὁποίαν ἑλληνικὰ ἔθιμα, ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἑλληνικὴ θρησκεία ἦλθαν εἰς τὸ ξένο νησί μὲ τὰ πράσινα ὑψηλὰ βουνά, τὰ ὅμοια μὲ τὰ βουνὰ τῆς Μάνης. Ἡ παράδοσις ἴσως αὐτὴ ἐμπόδισε τοὺς ξηνητευμένους νὰ λησμονήσῃ τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν τῶν. Τοὺς κά-

μνει νά ὑπερηφανεύονται ἀκόμη διὰ τοὺς δεσμοὺς τῶν μὲ τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην. Καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτοί, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Μεταπολιτεύσεως, ἔφεραν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν Ἀντώνιον Στεφανόπολιν, παιδί μολὶς εἰκοσιδύο ἐτῶν, ὅπου ἐξήτει στάδιον δράσεως. Δὲν ἔφυγε πλέον. Ἡ ἀγάπη τῆς παλαιᾶς πατρίδος τὸν ἐκράτησε καὶ ἀργότερα ἢ ἀγάπη θαυμασιῶς ὀραίας συντρόφου, ἐγγονῆς ἐνὸς ἄλλου Στεφανόπολι, σταλμένου ἀπὸ τὸν στρατηγὸν Ναπολέοντα Βοναπάρτην διὰ νά ἐξεγείρῃ τὴν Μάνην κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε κατορθώσῃ καὶ αὐτὸς νά ὑπερνηκίῃ τὴν νοσταλγίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ πρέσβυς τῆς Γαλλίας Montholon, ἐσυνείθιζε νά παρουσιάξῃ τὸν Στεφανόπολιν μὲ αὐτὸν τὸν τίτλον: «Ὁ ἡμιεπίσημος ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος». Ἄρα γε ποίου ἐπισήμου ὑπουργοῦ ἡμπορεῖ τὸ ἔργον νά συγκριθῇ μὲ τὸ ἔργον τοῦ Στεφανόπολι; Οἱ σαράντα τόμοι τῆς ἐφημερίδος του, τοῦ «Messenger d'Athènes», εἶναι τὸ σημαντικώτερον ἄρχειον διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Εἶναι ἡ εὐγλωττοτέρα ἔκφρασις τῶν ἰδανικῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἢ πειστικώτερα ὑπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων του, ἢ πιστοτέρα εἰκὼν τῶν δοκιμασιῶν του καὶ τῶν νικῶν του. Εἶναι ὁ μόνος δεσμός, ἐπὶ σχεδὸν ἡμίον αἰῶνα, μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἐξω κοινῆς γνώμης. Εἶναι ἐν μνημεῖον καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Καὶ μήπως εἰς τοῦτο μόνον περιορίσθῃ ὁ ἀκούρατος πνευματικὸς πρόμαχος τοῦ Ἑλληνισμοῦ; Ὅλαι αἱ σπουδαῖαι γαλλικαὶ ἐφημερίδες, ἀπὸ τῆς «République française» ὅταν τὴν διητύθηνεν ὁ Γαμβέττας, μέχρι τοῦ «Temps», εἶναι γεῦματα ἀναποκομίσεις του διὰ τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα. Ὅλαι αἱ διαμαρτυρίαι, ὅλα τὰ ψηφίσματα, ὅλα τὰ ἔγγραφα «ἐξωτερικῆς πολιτικῆς» τῶν Κρητῶν καὶ τῶν Ἡπειρωτῶν, τῶν Νησιωτῶν καὶ τῶν Μακεδόνων ἔχουν ἔβγῃ ἀπὸ τὴν πέννα του. Ὅταν τὸν περασμένον Φεβρουάριον ὁ Ἀντώνιος Στεφανόπολις ἐκλείσεν ἔξαφνα τὰ μάτια, ἔφυγε μὲ τὴν χαρὰν τῶν ἑλληνικῶν θριάμβων, μὲ τὴν δικαίαν ὑπερηφάνειαν μετὰ τὸν νικηφόρον πόλεμον τοῦ στρατιώτου, ὅπου ἐπολέμησεν ὅσον ὀλίγοι.

Ἐν μόνον πρᾶγμα δὲν ἐθυσίασεν ὁ Στεφανόπολις εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν ὁποίαν πολλάκις ἐθυσίασε τὰ ὑλικά του συμφέροντα: τὴν γαλλικὴν του ὑπηκοότητα. Ἠρνήθη νά τὴν ἐγκαταλείψῃ, ὅταν τρία ἔτη μετὰ τὴν ἀφίξίν του εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Πέτρος Δηλιγιάννης προσέφερεν εἰς τὸν νεώτατον Γάλλον τὴν θέσιν τμηματάρχου εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἠρνήθη καὶ πάλιν, ὅταν ἐπὶ Κουμουνδούρου τοῦ προσφέρθη ἡ θέσις γενικοῦ γραμματέως εἰς τὸ ἴδιον ὑπουργεῖον. Καὶ μόνον διότι ἦτο πολίτης Γάλλος, δὲν ἐγίνεν ἀπὸ ἡμιεπισήμου ὁ ἐπίσημος ὑπουργός, ὅταν ὁ Βασιλεὺς τὸν ὑπέδειξεν εἰς τὸν Σωτηρόπουλον, τὸν ὁποῖον τὸ «Messenger d'Athènes» ἔκαμε πρωθυπουργόν.

Ἡ γαλλικὴ παρουσία τῶν Ἀθηνῶν - Πειραιῶς ὀφείλει εἰς τὸν Στε-

φανόπολιν, τὸν ἐκ τῶν πρωτεργατῶν τοῦ Συνδέσμου τῆς Ἀλληλοβοηθείας, τὴν ἴδρυσιν τοῦ Γαλλικοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου. Ἄλλ' ὁ ἐλληνικὸς τύπος τοῦ ὀφείλει κατὶ περισσότερον: τὴν σημερινὴν ἀνάπτυξίν του. Ὁ Στεφανόπολις συνέλαβε πρῶτος τὴν ἰδέαν τῆς ἐνώσεως τοῦ ἐλληνικοῦ τύπου, τῆς ἐπαγγελματικῆς καὶ συναδελφικῆς ἐνώσεως, ἔξω ἀπὸ τὰς μικροφιλοτιμίας καὶ μικροαντιζηλίας. Καὶ ἀμέσως ὁ σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων δημοσιογράφων, ὑπὸ τὴν προεδρείαν του, κατώρθωσε πράγματα, τὰ ὅποια ἐθεωροῦντο ἀκατόρθωτα, τὴν ἀτέλειαν τοῦ χάρτου, τὴν ἐλάττωσιν τῶν ταχυδρομικῶν καὶ τηλεγραφικῶν τελῶν. Ἀπὸ τότε ὁ ἐλληνικὸς τύπος, ἐλεύθερος ἀπὸ καταθλιπτικὰ δεσμά, ἤρχισε νὰ προοδεύῃ μὲ ταχέα βήματα.



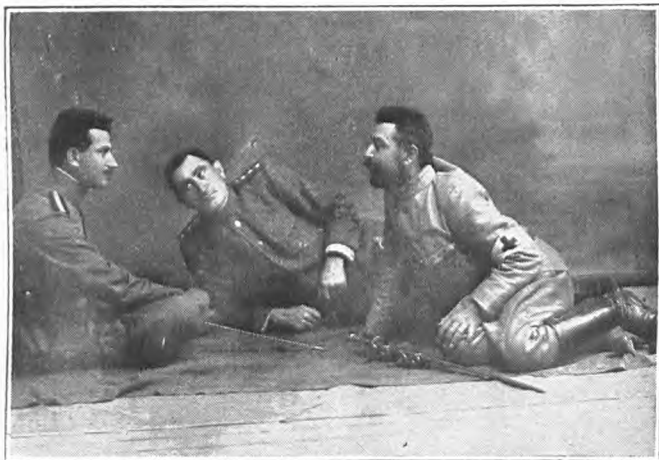
### Μακεδονὶς ὀπλισμένη

ἘΠΑΥΕ ἡ Κορυτσώτισσα τὴν κάλτσα τῆς νὰ πλέκῃ  
καὶ πῆρε τὴν ἀπόφασιν νὰ πιάσῃ τὸ τουφέκι.  
Ποιά ἄλλη εὐτύχησε φυλὴ τέτοιες γυναῖκες νάχη,  
ν' ἀφήνουνε τὸν ἀργαλιὸ καὶ νὰ τραβοῦν στὴ μάχη!

Ο ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.



Ο οφθαλμολόγος κ. Σπήλιος Χαραμής μετά συναδέλφων του εις Δεμίρ-Ισάα

Η ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ  
 ΤΟΥ Τ. ΥΦΗΓΗΤΟΥ ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΟΥ  
**ΣΠΗΛΙΟΥ ΧΑΡΑΜΗ**  
 ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

**Π**ΡΟΣΟΝ είναι μεγάλη ή μεταμορφωτική δύναμις τοῦ πολέμου εἰς ὄλα καὶ καθ' ὄλα! Τὸν ἥρεμον καὶ ἀπαθῆ μεταβάλλει εἰς γοργὸν καὶ ἀεικίνητον. Τὸν παχὺν ἢ δυσκίνητον εἰς εὐκίνητον καὶ λεπτόν καὶ εὐστροφον. Τὸν ὠραῖον καὶ μαλακὸν τὸν χαρακτῆρα καὶ σεμνὸν τὸ ἦθος εἰς ἄγριον καὶ ἔντονον καὶ ἀπότολμον. Τὸν ἄνθρωπον τοῦ εἰρηνικωτέρου ἐπαγγέλματος εἰς ἄνδρα πολεμοχαρῆ καὶ ἀφοβον, ὡς ἐὰν ἀπὸ ἐτῶν ἦσκει τὰ ἔργα τῶν μαχῶν καὶ τῶν πολέμων.

Διὰ νὰ πεισθῆτε περὶ τούτων πάντων δὲν ἔχετε ἢ νὰ ρίψετε ἐν μόνον βλέμμα ἐπὶ τῆς ἐναντι εἰκόνας. Ἀμφιβάλλομεν ἐὰν πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν μας — ὅσοι ἐξ αὐτῶν ὡς γνώριμοι ἢ ὡς φίλοι ἢ ὡς πελάται ἦλθον εἰς οἰανδήποτε σχέσιν ἢ ἐπικοινωνίαν μετ' αὐτοῦ — ἀμφιβάλλομεν ἐὰν ὑπὸ τὴν εἰκόνα ταύτην δύνανται ν' ἀναγνωρίσουν τὸν πανελληνίου φήμης διαπρεπῆ μας ὀφθαλμίατρον κ. Σπήλιον Χαραμῆν.

Καὶ εἴθε εἴητε ἀπόστολοι! Ἄλλὰ μετασχηματισμένους εἰς

στιβαρόν ἐν ἐκστρατείᾳ ἀξιωματικόν. Ἄλλὰ μεταπλασμένος εἰς ἀκαταπόνητον τοῦ μεγάλου πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκοντος ἀπόστολον.

\* \*

Αὐτὸς ὡς ἀξιωματικός, ὁ ἐπιμελητὴς του ἐπίσης, οἱ βοηθοὶ του ὡς ὑπαξιωματικοὶ νοσοκόμοι ἀνηπάγησαν μίαν ὥραιαν πρωίαν,



Ὁ ὀφθαλμολόγος κ. Σπήλιος Χαραμῆς ὡς στρατιωτικὸς Ἴατρός  
κατὰ τὸν ἑλληνοβουλγαρικὸν πόλεμον

ἅμα τῇ ἐκρήξει τοῦ ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου, ἅπαντες πρὸς τὰ ἀπέραντα πεδία τῶν μαχῶν, σκορπίσαντες καὶ ἐκεῖ, ὡς ἐν ταῖς ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ καὶ τοῦ Ζαννεῖου Νοσοκομείου κλινικαῖς του, τὴν αὐτὴν φιλανθρωπικὴν δρᾶσιν, τὴν αὐτὴν ἐπιστημονικὴν ἱκανότητα, τὴν αὐτὴν ἐπιμέλειαν καὶ δραστηριότητα καὶ κίνησιν.

Ἄλλὰ καὶ πρὶν ἢ ἔτι λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἔνδοξον κατὰ τῶν

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.



Βουλγάρων ἐκστρατεῖαν ὁ κ. Χαραμῆς, καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἐλληνοτουρκικοῦ πολέμου, οὐδὲ καθ' ἐλάχιστον ὑπελείφθη τῶν φιλανθρωπικῶν, ἐπιστημονικῶν καὶ ἐλληνοφρόνων ἐκείνων ἀρετῶν, ἐφ' αἷς τόσον εἶναι γνωστὸς κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τοῦ εὐγενεστάτου αὐτοῦ ἐπαγγέλματος.

"Ἄμα τῇ κηρύξει τῆς ἐπιστρατεύσεως, ἐνδυθεὶς ἐκ τῶν πρώτων τὴν στολὴν τοῦ στρατιωτικοῦ ἱατροῦ ὁ κ. Χαραμῆς, μετέβαλε τὰς κλινικὰς αὐτοῦ εἰς αὐτὸ τοῦτο φιλανθρωπικὰ καταστήματα, ἔνθα πάντες, ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου ἀξιωματικοῦ μέχρι τοῦ τελευταίου στρατιώτου, εὗρισκον περίθαλψιν καὶ θεραπείαν δωρεάν.

Οὐδεὶς φορῶν στρατιωτικὰ ἐπλήρωνεν ἢ θεραπεύομενος ἢ ἐγχειριζόμενος. Δωρεάν ἐτρέφετο καὶ δωρεάν ἐνοσηλεύετο καὶ δωρεάν περιεβλάπτο, μετὰ τῶν μητρικωτέρων μάλιστα φροντισθῶν. Ἐπαρηγόρει αὐτούς, συνέτασχε μετ' αὐτῶν, τοῖς ἐχάριζε γυαλιὰ, φάρμακα, εἰς τοὺς πτωχοτέρους μάλιστα παρέχων καὶ χρηματικὰ ἀκόμη βοηθήματα διὰ τὰς κυριωτέρας αὐτῶν ἀνάγκας.

"Ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα Ὀλγα πολλάκις ἐπεμπεν εἰς τὰς κλινικὰς του πάσχοντας ἐξ ὀφθαλμικῶν τραυμάτων. Εἰς ὅλους τοὺς γενομένους ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ πολέμου ἐράνουσ προθύμως ἐπεμπε τὸν ὀβολὸν αὐτοῦ. Καὶ προθύμως, προθυμότερα ἔστειλεν εἰς πτωχὰς οἰκογενεῖας ἐφέδρων βοηθήματα. Οἱ περισσότεροι ἱατροὶ τῶν διαφόρων στρατιωτικῶν σωμάτων τοῦ ἀπέστειλλον καθ' ἑκάστην πάσχοντας ἐξ ὀφθαλμικῶν νοσημάτων. Καθ' ἑκάστην δὲ ἡθύναντο τις νὰ ἴδῃ εἰς τὰς Κλινικὰς του θεραπευομένης δωρεάν οἰκογενεῖας ἐφέδρων, υἱούς, ἀδελφάς, συζύγους, θυγατέρας, μητέρας, πρὸς οὓς πάντας παρεῖχε ἄλλοτε μὲν φάρμακα, ἄλλοτε δ' ἐξεύρισκε πρὸς ἀνακούφισιν αὐτῶν θέσεις, καὶ ἄλλοτε παρεῖχε πατρικώτατα τὰς συμβουλάς αὐτοῦ.

\* \*

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὸ Ζάννειον Νοσοκομεῖον, τοῦ ὀφθαλμολογικοῦ τμήματος τοῦ ὁποῖο τυγχάνει διευθυντῆς ἀπὸ ἐτών, τὰς αὐτάς προσέφερε πρὸς τοὺς τραυματίας καὶ τὰς οἰκογενεῖας τῶν ἐφέδρων ἐκδουλεύσεις. Καὶ ἐκεῖ προθυμότερα πάντοτε πρὸς πάντας καὶ πάσας, σύμβουλος εὐγενῆς, φίλος καλός, ἱατρός φιλάνθρωπος, στρατιώτης πρὸς κάθε ὑπὲρ τῆς Πατρίδος παθόντα προσημέστατος.

Ἀκόμη καὶ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα Ἰδραν δὲν ἐλησμόνησε, σπεύσας ἐκ τῶν πρώτων νὰ γείνη συνιδρυτῆς καὶ μέλος τῆς πρὸς συλλογὴν ἐράνων διὰ τὴν προτομὴν τοῦ ναυάρχου Κουντουριώτου ἐπιτροπῆς, εἰς ἣν καὶ γενναῖον τὸν ὀβολὸν αὐτοῦ προσήνεγκε.

Δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι οὐδεμία τῶν πράξεων τοῦ κ. Χαραμῆ, καὶ ὡς ἐπιστήμονος διαπρεποῦς καὶ ὡς πολίτου ἐξόχου, εἶναι ἀμέτοχος φλογοεὐρῆς τιнос πατριωτικῆς πνοῆς. Τόσον ὡς ὀφθαλμιατρός ὅσον καὶ ὡς πατριώτης εἶναι ἀπείγνωστος παντοῦ. Θὰ παραμείνῃ δὲ παραδειγματικὴ ἡ εὐγενεστάτη αὐτοῦ ἐφεσις τοῦ ν' ἀποστείλῃ ἰδίαις δαπάναις, ἐπιτήδεις, εἰς Ἰδραν τὸν ἐκ τῶν καλλιτέρων λο-

γογράφων και ἡθογράφων μας μακαρίτην Κληρονόμον, ὅπως μελετήσῃ και τὰ τῆς ἱστορικωτάτης μὲν νήσου γενικώτερον, ἀλλ' ἰδίᾳ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἡρωϊκὴν και ἐνδοξοτάτην οἰκογένειαν τῶν Κουντουριωτῶν.

Και τριαυτὴ μὲν ἡ δρᾶσίς του κατὰ τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον.

\* \* \*

Κατὰ δὲ τὸν ἑλληνοβουλγαρικὸν ὁ κ. Χαραμῆς λαμβάνει πλέον ἐνεργὸν μέρος καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν αὐτοῦ, προσκολληθεὶς εἰς τὸ χειρουργεῖον C. 1, και μετὰ τοῦ χειρουργοῦ κ. Σερδάρη παρακολουθεῖ τὸ στράτευμα, πάντοτε πρόθυμος, πάντοτε ἐνθουσιώδης, πάντοτε ἀκατάβλητος ὑφ' οἰουδήποτε μόχθου και κόπου ἡμέρας και νυκτός.

Ἀφοῦ ἐπεριποιήθη τοὺς τραυματίας τῆς μάχης τοῦ Λαχανᾶ μετὰ τῶν ἄλλων στρατιωτικῶν συναδέλφων του, ἀφοῦ μετὰ τοῦ πάντοτε νικῶντος στρατοῦ μας διέρχεται, συνταλαιπωρούμενος και συμμετέχων ὢλων τῶν κινδύνων, ὄρη και βουνά, και φθάνει εἰς Κούλα, ἐγκαθίσταται τέλος εἰς τὸ ἐν Δεμίρ - Ἰσάρ ἐγκαταλειφθὲν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων μέγιστον στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον, ὅπου και ἦτον ὁ σπουδαιότατος και μοναδικὸς σταθμὸς διαμετακομιδῆς τῶν τραυματιῶν ὅλου τοῦ μαχομένου στρατοῦ πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην.

Ἐνταῦθα λοιπὸν, ὁ κ. Χαραμῆς, ἔχων πλέον ἐθρύτατον στάδιον δρασεως, ἐπιδεικνύει ὄλην τὴν δραστηριότητα αὐτοῦ, ὢλον τὸ πρωτόβουλον αὐτοῦ πνεῦμα, ὄλην τὴν εὐστροφίαν και δεξιότητα αὐτοῦ εἰς κάθε περίστασιν ἀπρόσπτον και κάθε ἐμφανιζομένην αἰφνιδίαν ἀνάγκην τοῦ στρατεύματος.

Ἐπειδὴ οἱ ὀφθαλμικοὶ τραυματῖαι ἦσαν ὀλίγοι, ὁ κ. Χαραμῆς ὑπῆρξεν ὁ μοχλὸς ἐνταῦθα τῆς διαμετακομιδῆς τῶν τραυματιῶν, κατορθώσας, ὑπὸ τὸν ἀρχίατρον κ. Χρησιτίδη, τὸν ἀληθῆς δαιμόνιον τοῦτον στρατιωτικὸν ἱατρόν, νὰ σιτίσῃ και διαμετακομίσῃ μετ' αὐτοῦ, ἐν διαστήματι 10 μόνον ἡμερῶν, 7,200 τραυματίας!

\* \* \*

Πρὸ τῶν χιλιάδων αὐτῶν ὁ κ. Χαραμῆς ἀνέπτυξεν εἰς ὄλην τὴν ἔκτασιν αὐτῶν τὰς περικομοῦσας αὐτὸν ἀρετάς, ἐπιστημονικάς και ἀνθρωπιστικάς. Τόση ἦτον ἡ ἐπιμέλεια και χρησιμότης αὐτοῦ, ὥστε, ὅταν ὁ ἱατρός τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως κ. Ἀναστασόπουλος ἠθέλησε νὰ τὸν μεταθέσῃ, θεωρῶν ἄλλοῦ τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ χρήσιμον, ὁ ἀρχίατρος κ. Χρησιτίδης εἶπεν εἰς τὸν ἱατρόν τοῦ Βασιλέως: «*Μοῦ κόβετε τὰ χέρια ἂν μοῦ πάρετε τὸν κ. Χαραμῆν. Διότι δὲν εἶναι μόνον δεινὸς ὀφθαλμολόγος, ἀλλὰ και δεινὸς τοῦ καθήκοντος στρατιώτης*».

Ὁ δὲ στρατηγὸς κ. Σούτσος, βλέπων τὴν μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας ἐκτέλεσιν ταύτην τῶν καθηκόντων του, τὴν ἀναπτυχθεῖσαν δραστηριότητα και ἀντοχὴν και ἐπιμέλειαν και τὴν ἰδιοφυίαν ἐν γένει εἰς τὸ νὰ εἶναι πανταχοῦ και πάντοτε ὁ πρόθυμος εἰς

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.

κάθε ανάγκην και κάθε δυσκολίαν διευκολυντής, ἐξεφράσθη ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνθουσιωδέστατα.

Ἄλλὰ και πρὸς τοὺς χολεριῶντας, ὑπὸ τὸν στρατιωτικὸν ἰατρὸν κ. Πασχάλην, τὴν αὐτὴν ἐπέδειξεν ἐνθουσιώδη δρᾶσιν και ἐργασίαν, ἐπισύρων πάντοτε ὄλων, τραυματιῶν και ἀξιωματικῶν και συναδελφῶν των, τὴν ἀγάπην και τὴν ἐκτίμησιν ἀμέριστον.

Εἰς πᾶσαν δύσκολον περίστασιν ἐλέγετο: «**Ὁ κ. Χαραμῆς θὰ μᾶς τὸ ἀναλάβῃ αὐτό**». Καὶ ἐνταῦθα, καθὼς και καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἐλληνοτουρκικοῦ πολέμου, πολλάκις ἐξώθευεν ἐξ ἰδίων, ὅπου τὸ ἐκάλει ἡ ἀνάγκη. Ἀκόμη και τὰς δυσκολωτέρας τῶν ὑποθέσεων ἔφερε πάντοτε εἰς πέρας, πρὸ οὐδενὸς ἐμποδίου ὀρρωδῶν. Εἰς πλεῖστα ὅσα ζητήματα ἀνελάμβανε πρωτοβουλίαν. Εἰς λεπτομερείας δὲ ἀπειρους, καθ' ἃς πολλάκις αἱ μεγάλοι γραμμαὶ τῆς ὄλης ἐργασίας ἠδύναντο νὰ ζαλίσουν και τὸν δραστηριώτερον, ὁ κ. Χαραμῆς ἦτο διαρκῶς πανταχοῦ παρών, ἐξομαλύνων, συμβουλευῶν, διευθετῶν, ἐξευρίσκων μεθόδους και τρόπους και μέσα τελεσφόρα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος.

Ἐνῶ δὲ οὕτω ἔδρα, διαρκοῦντος τοῦ ἐλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου, δὲν ἐλησμονεῖ νὰ προσφέρῃ ταυτοχρόνως πρὸς τὴν Σεπτὴν Βασιλίσσαν - Μητέρα και τὴν ἐν Ἀθήναις ὀφθαλμολογικὴν Κλινικὴν αὐτοῦ, ἵνα χρησιμοποίησῃ ταύτην ὡς ἤθελε διὰ τοὺς ἐξ ὀφθαλμικῶν νοσημάτων τραυματίας.

\* \*

Τοιαύτη εἶναι ἐν ὀλίγοις ἡ και κατὰ τοὺς δύο πολέμους δρᾶσις τοῦ ὀφθαλμολόγου κ. Χαραμῆ. Τοιαύτη ἡ δρᾶσις και χρησιμότης τῶν κλινικῶν αὐτοῦ. Τοιαύτη δὲ ἡ ἐν γένει πατριωτικὴ αὐτοῦ, μὲχρις αὐταπαρνήσεως, ἐνέργεια και ἰκανότης.

Ὁ κ. Σπήλιος Χαραμῆς παρουσιάζεται οὕτω πραγματικῶς φαινόμενον ἐπιστήμονος και ἀνθρώπου και Ἕλληνος, συνδυάζων τὰ ἱποτικώτερα τῶν χαρακτηρισμάτων, ὅλα εἶναι ἡ ἀφιλοκέρδεια, ἡ ἐπιείκεια, ἡ εὐγένεια, ἡ φιλανθρωπία, πρὸς τὰς ἐπιστημονικωτέρας τῶν ἀρετῶν, ὅσαι εἶναι ἡ ἐγγχειρητικὴ αὐτοῦ ἰκανότης, ἡ ἐπιστημονικὴ αὐτοῦ ἀντίληψις και ἡ ἐκπλήττουσα ἀληθῶς ἐφ' οὐοιδήποτε ὀφθαλμικοῦ νοσήματος διαγνωστικὴ αὐτοῦ ἀκρίβεια και δύναμις.

ΕἰΣ ΤΟΥΣ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟΥΣ ΑΡΡΑΒΩΝΑΣ

ΒΑΣΙΛ. Γ. ΜΩΡΑΪΤΟΥ & ΑΘΗΝΑΣ Π. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΟΥ

εἰς Μυτιλήνην

Μέσ' στήν οὐράνια δροσιά τῆς Δευτεριάς λουσμένα  
τὰ στέφανα τοῦ γάμου Σας καλόινχα θὲ νᾶνε  
κάτου σιτῆς γαλανόλευκης τὸν ἴσκιό ἀνθοσμένα  
θὰ παίρνουν ξέχωρη ἐμμορφιὰ και θὰ μοσχοβολᾶνε.

(Ἀθήναι, 23 Αὐγ. 1913)

Σκ,

## ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

[Οι ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ μακρῆς ἤδη σειρᾶς ἐτῶν ἐγκαταστημέ-  
νοι τρεῖς ἀδελφοὶ Ἀποστολίδη, γνωστοὶ εἰς τε τὸν ἐπιστημονικὸν



καὶ φιλολογικὸν ὁμοεθνῆ κόσμον, εἰσὶν ἐκ τῶν καλλιτέρων αὐτόθι ἀντιπρο-  
σώπων καὶ ἐργατῶν τοῦ Νεοελληνικοῦ  
Πνεύματος. Ὁ πρεσβύτερος, ὁ κ. Γεώρ-  
γιος Ἀποστολίδης, ὁ ἐπιφανὴς νομο-  
μαθὴς, συγγραφεὺς καὶ κομπογράφος,  
ὁ συνδυάζων τὴν εὐνομάθειαν μὲ τὴν  
πρωτοτυπίαν καὶ τὸ ἐπίχαρι τοῦ ἔθους,  
ἐγένετο ἀπὸ πολλῶν γνωρίμος εἰς τοὺς  
ἀναγνώστας τοῦ «Ἡμερολογίου» διὰ τῆς  
τακτικῆς ἐν αὐτῷ συνεργασίας του. Ὁ  
ἕτερος, ὁ κ. Σίμων Ἀποστολίδης, ὁ ἐκ  
τῶν κορυφαίων αὐτόθι λατρῶν, εἶνε ὁ  
γνωστὸς συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων»,  
τοῦ πολυκρότου ἐκείνου συγράμματος,

τοῦ ὁποίου ἦ ἐν Ἀθήναις πρὸ ἐτῶν ἐμφάνισις εἶχε σημεῖωσις ἐπο-  
χὴν. Νῦν παρουσιάζομεν καὶ τὸν νεώτερον τῆς ἀδελφικῆς τριάδος,  
τὸν ἐγκριτὸν δικηγόρον κ. Ἀθαν. Ἀποστολίδην, οὐ παραθέτομεν  
καὶ τὴν εἰκόνα, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς κάτωθι διατριβῆς του.]

## ΙΩΑΚΕΙΜ Ο Γ΄.

ΚΑΙ ζῶν καὶ ἅμα τῷ θανάτῳ του ὁ ἀείμνηστος Οἰκουμενικὸς  
Πατριάρχης εἶχε τοὺς ὑμνητάς του, ἐξ ὧν οἱ μὲν, ἐκ πεποιθή-  
σεως καὶ εἰλικρινοῦς ἀφοσιώσεως, οἱ δ' ἄλλοι, παρασυρόμενοι ὑπὸ  
τοῦ κοινοῦ βεύματος ἄνευ ἀμέσου καὶ ἰδίας ἀντιλήψεως τῶν πραγ-  
μάτων. Ἐν τούτοις καὶ οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἦσαν ἀπαραίτητοι πρὸς  
ὑποστήριξιν μιᾶς θερμουργοῦ ἰδέας, οἷαν εἶχεν ἐνοσαρκωθῆ ὁ ἀοιδι-  
μος Ἰωακείμ ὁ Γ', καὶ ἦτις συνίστατο εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς Ἑλλη-  
νικῆς ψυχῆς εἰς τὸ Ἐθνικὸν Ἰδανικόν. Τὴν ἀντίληψιν ταύτην δὲν  
ἦτο βεβαίως δυνατὸν νὰ ἔχω κατὰ τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν, ὅτε ὁ  
Ἰωακείμ διετέλε: Μητροπολίτης Βάρνης. Ὁ πατὴρ μου, φιλελεύθε-  
ρος τὸν χαρακτήρα, διατελῶν δὲ τότε Πρόεδρος τῆς Δημογεροντίας  
τῆς ἐλληνοκωτάτης ἐκείνης πόλεως, συχνότατα ἐπεσκεπέτετο τὸν  
«Δεσπότην», ὡς παρ' ὄλων ἐκαλεῖτο, διὰ τὰ κοινοτικὰ τότε ζητή-  
ματα καὶ τὰ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Ὁ λαὸς τὸν περιέβαλλε δι' ἀπε-  
ριορίστου ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης, ὧν καὶ ἐγὼ ἀντελαμβανόμεν  
καίτοι παιδίον ἄπειρον ἀκόμη. Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὸν χα-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.

ριέντα τρόπον, μεθ' οὗ μοῦ ὠμίλει ἐκάστοτε περὶ τῶν ἐκ Κων/λεως ἀφικνουμένων εἰς τὴν Μητρόπολιν δῶρων, ἰδίᾳ δὲ τῶν λουκουμῶν τοῦ Χατζῆ-Μπακίρη, τὰ ὅποια μετὰ παιδικῆς λαίμαργίας κατεδρόχθιζον. Ἡ ἰδιαιτέρα αὕτη περιποίησις συντελεῖ νὰ μεταβαίνω τακτικῶς κατὰ Κυριακὴν εἰς τὸν παρὰ τὴν πατρικὴν μας οἰκίαν ναὸν τῆς Μητροπόλεως, καὶ ἐνωρίτατα μάλιστα, διὰ νὰ κρατῶ ἐγὼ προνομιακῶς οὕτως εἰπεῖν τὴν πατερίτσα τοῦ Δεσπότη, ἣν συχνὰ διεφεδίκουν καὶ οἱ συνομηλικοὶ ἐξαδελφοί μου, οἱ Ξάνθοι καὶ οἱ Τρανοί. Ἄλλ' ἔβλεπον τὴν προτίμησιν τοῦ Δεσπότη καὶ ἀπεσύροντο κατηχοιμῆνοι καὶ σφόδρα λυπούμενοι.

Ἐνθυμοῦμαι προσέτι καὶ τοῦτο τὸ δεῖγμα τῆς πρὸς με ἐξαιρητικῆς εὐνοίας, ἧτις μὲ καθίστα εὐτυχῆ καὶ υπερήφανον. Συχνὰ δ' Ἰωακείμ μετὰ τοῦ πατρὸς μου μετέβαινον δις τῆς ἐβδομάδος εἰς τὴν θράϊαν ἐξοχὴν μας Τουλτοῦκι, λεγομένην οὕτω διὰ τὰς πολλὰς τῆς συκαμινέας τῆς. Ἐκεῖ ὑπῆρχεν ἐν ὑπόστεγον καὶ μίᾳ μεγάλῃ ἀποθήκῃ διὰ τοὺς μεταφοσκώληκας, τῶν ὁποίων τὴν καλλιέργειαν πρῶτος ὁ πατήρ μου εἶχε δοκιμάσει εἰς τὴν πατρίδα μας. Ἡ μικρὰ θύρα τῆς ἀποθήκης ἐχρησίμευεν ὡς στόχος σκοποβολῆς, εἰς ἣν ἤσκειτο δι' ὄπλων κυνηγίου ὁ Ἰωακείμ τῆ παροτρύνει καὶ ἐπιβλέψει τοῦ πατρὸς μου, λέγοντας ὅτι θὲν θὰ τῷ ἦτο ἄχρηστος καὶ τῆς τέχνης ταύτης ἠ ἐκμάθησις. Πράγματι δὲ, ὁ Δεσπότης ἐντὸς βραχέος εἶχε διδαχθῆ νὰ σκοπεύῃ εὐθύτατα. Εἰς τὰς παιδιὰς ταύτας ἐπετρέπετο καὶ εἰς ἐμὲ νὰ παρίσταμαι. Κατ' ἀρχὰς οἱ κρατοὶ τοῦ δόλου μοῦ ἐνεποιούον τρόμον. Ἄλλὰ βαθμηδὸν εἶχον συνειθίσει μέχρι τοῦ νὰ εὐρίσκω ἰδιάζουσαν τέρψιν. Ἐνθυμοῦμαι δὲ μὲ πόσῃν υπερηφάνειαν διηγούμην εἰς τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς ἐξαδελφούς μου τὰς συγγνήσεις τῶν συχνῶν τούτων ἐκδρομῶν.

Ἄλλ' ὅτι κατ' ἐξοχὴν μὲ ἀνεβίβαζεν εἰς τὸν ἔσδομον οὐρανόν, ἦτο ὅτι ἡ εὐνοια τοῦ Μητροπολίτου μοῦ ἔδιδε συχνότατα θέσιν ἀπέναντί του ἐντὸς τῆς μεγαλοπρεποῦς ἀμάξης, τῆς συρομένης ὑπὸ δύο λαμπρῶν μαύρων ἵππων, καὶ τὴν ὁποίαν τῷ εἶχε θωρήσει ὁ αἰοίδιμος ἐθνικός εὐεργέτης Γεώργιος Ζαρίφης μικρὸν μετὰ τὴν ἐν Βάρνην ἐγκατάστασιν του. Εἰς τὴν παιδικὴν ἐκείνην ἡλικίαν τῶν ἐννέα-δέκα ἐτῶν μοῦ ἐφαίνετο ὅτι ὄλων τὰ βλέμματα ἐστρέφοντο πρὸς με πλήρη θαυμασμοῦ καὶ φθόνου.

Ἀνεξάλειπτος ἀκόμα παραμένει ἐν τῇ μνήμῃ μου ἡ ἡμέρα τῆς ἐκ Βάρνην ἀναχωρήσεως τοῦ Ἰωακείμ ἐκλεγέντος εἰς τὴν ἐπίζηλον ἔδραν Θεσσαλονίκης. Ἦτο ἡμέρα πικρίας καὶ λύπης δι' ὅλους τοὺς συμπατριώτας μου Βαρναίους. Δὲν ὑπῆρχον δὲ τότε σχεδὸν Βούλγαροι εἰς Βάρναν. Ὅλη ἡ πόλις εἶχεν ἐρημωθῆ, σύσσωμον δὲ τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τῶν Ἑλλήνων κατῆλθεν εἰς τὴν παραλίαν, ὅπως μὲ δάκρυα ἱερᾶς συγγνήσεως ἀποχαιρετήσῃ τὸν λατρευτὸν του Δεσπότην.

\* \*

Παρέρχομαι τὰ τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ ποιμαντορίας του, ἔνθα ἐπίσης κατέλιπε τὰς καλλιτέρας ἀναμνήσεις, ἐφελκύσας τὴν ἀγάπην

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetirio Dimosias Istorik  
Restrictions apply.

καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν πολυπληθῶν αὐτόθι Ἰουδαίων, καὶ φθάνω εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἐν τῷ πατριαρχικῷ Θρόνῳ ἀναρρήσεώς του γενομένης τὴν 4 Σεπτεμβρίου τοῦ 1878, καθ' ὃν χρόνον καὶ ἡ οἰκογένειά μας εἶχεν ἦδη ἐγκατασταθῆ εἰς τὸ Νεοχώριον τοῦ Βοσπόρου. Ἐνθυμοῦμαι, μαθητὴς τότε τῆς ἐν Φαναρίῳ Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς, μὲ ποίαν συγκίνησιν μετέβην μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ ἠπάσθημεν τὴν δεξιάν του. Ἡ φυσικὴ ἀπλότης καὶ μεγαλοπρέπεια, μεθ' ἧς ὑπεδέχετο τοὺς ἀθρόως προσερχομένους, ἐγοήτευσεν καὶ κατέκτα. Μετὰ τινὰ χρόνον ἀπηρχόμην χάριν σπουδῶν εἰς Γαλλίαν, ἐκεῖ δὲ ἠσθάνθημι τὰ δύο καίρια πλῆγματα τοῦ νεανικοῦ μου βίου: τὴν εἰδησιν τοῦ θανάτου τοῦ προσφιλοῦς μου πατρὸς καὶ τὴν τῆς παραιτήσεως τοῦ Ἰωακείμ ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, ἐπισυμβάσαν τὴν 30 Μαρτίου 1884. Τὸ τελευταῖον ἀγγελμα μὲ ἐξέπληξε καὶ μοῦ ἐφάνη ἀκατανόητον, διότι, κατὰ τὴν νεανικὴν ἐκείνην ἡλικίαν, δὲν ἐφαναζόμην μέχρι τίνος βαθμοῦ ἠδύνατο νὰ κορυφωθῶν αἱ ἰδιοτέλειαι, τὰ πάθη καὶ αἱ θολοπλοκίαι τῶν ἀνθρώπων, αἱ συντελέσασαι εἰς τὴν ἐκ τῆς ἀρχηγίας τοῦ Ἐθνους ἀπομάκρυνσιν τοῦ Ἰωακείμ. Ἐπιστρέψας ἐξ Εὐρώπης ἔσπευσεν νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν ἐν Βαφροχωρίῳ ἐφησυχάζοντα Ἰωακείμ καὶ νὰ δεχθῶ συγκεκινημένον τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας του διὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου, εἰς ὃν εὐελπίς ἀπεδυσόμην. Ἐκεῖ τὸν ἐπανεῖδον πολλάκις. Ἐκ δὲ τοῦ ἐν Ἁγίῳ Ὁρει ἐρημητηρίου του ἔλαβον κατόπιν ὀλίγας αὐτοῦ ἐπιστολάς, τὰς ὁποίας ὁ αἰοίδιμος Πατριάρχης εἶχε τὴν ἀδυναμίαν ν' ἀποστέλλῃ ἀφθόως καὶ εἰς πρόσωπα, ἅτινα πολλάκις τὰς προεκάλουν ἐκ φιλαυτίας ἢ ἰδιοτελείας, φρονῶν ἴσως ὅτι οὕτως ἠδύνατο τὴν δημοτικότητά του, ἐνῶ αὐτῇ, καὶ ἄνευ τῶν κολάκων τούτων, ἦτο ἐδραιωμένη ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ λαοῦ κατεξανισταμένου ἐκάστοτε δσάκις δὲν κατωρθοῦτο, ἰδίᾳ ἕνεκα τῆς ἀντιδράσεως τοῦ κλήρου, ἢ εἰς τὴν ἀρχηγίαν τῆς Ἐκκλησίας ἐπ' ἀνοδῶς του.

Τέλος ἦλθεν ἡ δι' ὅλους ποθητὴ ἡμέρα τῆς 25ης Μαΐου 1901, καθ' ἣν παμψηφεί ἐξελέγη ἐκ νέου εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον. Καίτοι δ' ἀρκετὰ πρεσβύτης ἦδη, διετήρει οὐχ ἤττον ἀκμαίας τὰς πνευματικὰς δυνάμεις καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς παραστάσεως κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν τε ξένων καὶ τῶν ἡμετέρων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, μὲ ἰδιαίτερον δὲ εὐμένειαν ἐδεξιοῦτο τοὺς πλουσίους ὁμογενεῖς, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ τοὺς ὀψιπλοῦτους, φρονῶν ὅτι ὑπεξέκαιεν οὕτω τὸν ζῆλον αὐτῶν εἰς δωρεὰς καὶ εὐεργεσίας ἐθνικὰς. Τοῦτο, καίτοι δικαιολογούμενον ἐν μέρει, ἐνεποίει ὅμως οὐχὶ εὐάρεστον ἐντύπωσιν. Φαίνεται ὅμως, ὅτι δὲν ὑπάρχουσι ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἀρετὰ ἀμιγρῆς ἐλαττωμάτων. Οὕτω λ.χ. ἀπεφαίνετο ἐνίοτε ἀπροκαλύπτως περὶ σοβαροῦ τινος ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος ἄνευ προσφυγῆς εἰς τὰ φάτια τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Ἐθνικῶν Συμβούλων, δυσαρεστῶν αὐτοὺς καίπερ κατὰ τὸ πλεῖστον φίλους καὶ προασιπιστάς τῆς πολιτικῆς του, προκαλῶν δὲ διαφωνίας καὶ χάσματα μεταξὺ τῶν. Μόνον δὲ ἡ εἰλικρινὴς ἀφοσίωσις

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.

και ἀγάπη, ἦν ἔτρεφον ἰδίᾳ οἱ Σύμβουλοι πρὸς τὸ σεπτὸν του πρόσωπον, κατώρθωνε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν γαλήνην εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Περὶ τοῦ Σχίσματος ὁ Ἰωακείμ ἐθεώρει τὴν ἄρσιν αὐτοῦ ἐξυπηρετικὴν τῶν ἐλληνικῶν συμφερόντων. Κατὰ πόσον ὅμως ἡ πεποιθῆσις του αὐτῆ ἦτο βásiμος ἢ σφαλερά, ἐναπόκειται εἰς ἄλλους ἀρμοδιωτέρους νὰ ἀποφανθῶσιν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν και τὰ νωπὰ ἐτι ἀποτελέσματα τοῦ βαλκανικοῦ και δῆ τοῦ ἐλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου.



Ὁ ἀποθανὼν Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ'

Δὲν ἐπιχειρῶ τὴν ἀνάλυσιν ὄλων τῶν φάσεων τῆς πατριαρχείας τοῦ Ἰωακείμ, ἀφοῦ ἄλλως τε πλεῖστοι ἄλλοι ἀνέλαβον τὴν ἐξιστόρησιν αὐτῆς και τὰ τῆς ἐθνικῆς του δράσεως. Διατυπῶ ἐνταῦθα μόνον ἀτομικὰς μου ἐντυπώσεις. Ὁ ἀείμνηστος Ἰωακείμ ὁ Γ' ἐν τῇ σφοδρᾷ και ἀκρατῆτι ἐπιθυμίᾳ τοῦ νὰ θέτῃ ἀμέσως εἰς πρᾶξιν πᾶν ὅ,τι ἐθεώρει καλὸν εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας και τοῦ Ἔθνους, ἐσπευθε πολλάκις χωρὶς νὰ συμβουλευθῇ τὰ δύο τῆς Ἐκκλησίας Σώματα τὰ ἐκ τῆς ὀλομελείας τῆς Ἰερᾶς Συνόδου και τοῦ Δ. Ἐθν. Μικτοῦ Συμβουλίου ἀποτελοῦντα τὴν ἀντιπροσωπεῖαν τοῦ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istoriai  
Restrictions apply.

υποδούλου Ἐθνους. Ἡ σπουδὴ αὕτη συνετέλεσεν εἰς τὴν πρώτην ἐκ τῆς Πατριαρχείας πτώσιν του, τῇ παρέσχε δὲ οὐκ ὀλίγας ἀνησυχίας καὶ κατὰ τὴν δευτέραν, καθ' ἣν τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου ἐνεργῶς παρεμβαίνοντα ἀπεσόδουν ἐκάστοτε καὶ νέαν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου παραίτησιν. Ἡ Ἱεραρχία ἐν γένει δὲν ἐνεπνέετο ὑπὸ ἰδιαίτης ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης καταδοκοῦσα ἐκάστοτε τὴν ἐκ τῆς ἀρχηγίας ἀπομάκρυνσίν του, ἥτις θὰ ἐπετυγχάνετο πρὸ καιροῦ, ἂν



Ὁ Νεὸς Πατριάρχης Κων/πόλεως Γερμανὸς ὁ Ε΄

μὴ τὰ λαϊκὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου προσλαμβάνον συγχωροῦντα τὰ γενόμενα σφάλματα, τὰ ἐξ ἀγαθῆς πάντοτε προαιρέσεως προερχόμενα. Εἶνε ἐν τούτοις ἀληθές, ὅτι ἐπιθυμῶν ὁ Ἰωακείμ νὰ φανῇ προσηγής πρὸς τινὰς ἐξ αὐτῶν προσωπικὰ πάθη τρέφοντας, ὑπεχώρει εἰς ἀπαιτήσεις τῶν ἐμπνεομένων ἐξ ἰδιοτελείας. Οὕτω λ.χ. δὲν δύναμαι, μεταξὺ ἄλλων, νὰ λησμονήσω τὴν κακὴν ἐντύπωσιν, ἣν μοὶ ἐπροξένησεν ἡ ὑπὸ τῶν δύο Σωμάτων ληφθεῖσα ἀπόφασις, τῇ συγκαταθέσει καὶ τοῦ Πατριαρχείου, περὶ παύσεως τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἰωαννῆς Βλ. ἰ. α. σ. ἐν ταῦθα Φιλανθρω-



πικῶν Καταστημάτων ἐπὶ τῇ λόγῳ ὅτι ὁ προταθεὶς ἀναδιορισμὸς τοῦ ἤτο ἀντικανονικός! Καὶ σημειωτέον, ὅτι ὁ ἀδελφός μου ἀπουσιάζων τότε ἐν Ἀθήναις, οὔτε ἐπεθύμει, οὔτε ἐπεδίωκεν, ὡς ἄλλοι, ν' ἀναδιορισθῇ εἰς τὰ Καταστήματα, ὅπου παρεῖχε μὲν πολυτίμους ἐκδουλεύσεις, ἀλλ' ἔδαπάνα ἀδιαλείπτως πολυτίμους ὥρας ἐν τῇ ἐπαγγελματικῇ του ἐργασίᾳ καὶ μόχθους ἀτρύτους, ἐπὶ θυσίᾳ καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν πρὸς ἀναψυχὴν χρονικῶν διαλειμμάτων, ἐδέχθη δὲ νὰ ὑπηρετήσῃ ἐκ νέου μόνον κατόπιν τῶν ἐπιμόνων παρακλήσεων, κατὰ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιστροφὴν του, τῶν μελῶν τῆς Ἐφορείας καὶ ἰδία τοῦ τότε προεδρεύοντος αὐτῆς Σεβασμ. Ἀγίου Δέρκων.

\* \*

Ἐπισημαστέον ὅτι ὁ Ἰωακείμ, δέον νὰ τονισθῇ, ὅτι εἶχεν ἐν ἑαυτῷ βαθύτατα ἀνεπτυγμένον τὸ αἰσθημα τοῦ ὄρατου. Εἰς τὴν παροιμιώδη καλαισθησίαν του καὶ τὴν πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν κλίσιν του ὀφείλονται οἱ ἐξωραϊσμοὶ καὶ ἀνακαινίσεις εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ὅπου ἄλλοτε ἐν συνωστισμῷ καὶ ἀκατάστασίᾳ καὶ ἐντὸς ὑγρῶν θωματιῶν διητῶντο οἱ κληρικοί καὶ οἱ λαϊκοὶ ὑπάλληλοι, τοῦθ' ὅπερ ἐνεποίη: ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν καὶ δὴ εἰς τοὺς ξένους καὶ τοὺς ἐπισήμους ἐπισκέπτας. Ὁ Ἰωακείμ, χρησιμοποιοῦσας πρὸς τοῦτο γενναίας δωρεάς, ἀφοῦ ἐπήνεγκε γενικὴν μεταβολὴν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα περὶ τε τὴν ἐσωτερικὴν διακόσμησιν καὶ ἀξιοπρεπῆ ἐπίπλωσιν, ἀνήγειρεν εἰτα τὸ ὄρατον λιθόκτιστον κτίριον, ὅπου εὐπρεπῶς διερρυθμίσθησαν τὰ γραφεῖα καὶ ἡ ἰδιαιτέρα κατοικία τοῦ Πατριάρχου, μὲ τὸ μικρὸν καὶ ὄραιότατον παρεκκλήσιον, τὸ ἀναγερθὲν δαπάνῃ τοῦ κ. Εὐσταθίου Εὐγενίδου. Εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦτο ἐδέχετο συνήθως τοὺς φίλους καὶ ἐλάμβανε τὰς ἰδιαιτέρας ἀκροάσεις. Πολλὰκι τὸν εἶδον ἐκεῖ μελαγχολικὸν καὶ περίφροντιν διὰ τὰ πολλαπλὰ μεγάλα ἐθνικὰ ζητήματα τὰ διαρκῶς ἐκκρεμῆ μεταξὺ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὀθωμ. Κυβερνήσεως, μηδαμῶς ὁμως ἀποβάλλοντα τὴν ἐλπίδα περὶ τῆς εὐνοϊκῆς αὐτῶν λύσεως, ὑπὲρ τῆς ἀνέπτυσσεν ἀδιάπτωτον ὄλον τὸ σθένος καὶ ὅλην τὴν φλόγα τῆς μεγάλης καὶ ἐθνικῆς του ψυχῆς. Ἀκαταγώνιστος ὑπῆρξεν εἰς τὸν ἀγῶνα πρὸς διάσωσιν τῶν ἐθνικῶν ἐν Τουρκίᾳ προνομίων μας, τὰ ὅποια ἢ νέα, ἢ δῆθεν φιλελευθέρα καὶ συνταγματικὴ Κυβερνήσις, ἠθέλησε νὰ καταργήσῃ. Εἰς οὐδὲν ὁμως ἴσχυσαν αἱ προσπάθειαι του κατὰ τοῦ θεσμοῦ τῆς ὑποχρεωτικῆς στρατεύσεως τῶν χριστιανῶν, ὀφειλομένου ἄλλως τε καὶ εἰς Ἑλλήνων βουλευτῶν τὴν σύμπραξιν ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Βουλῇ, παρὰ τὴν γνώμην πολλῶν καὶ ἐξ αὐτῶν ἔτι τῶν μουσουλμάνων, φρονούντων, ὅτι αὕτη ἀντίκειται εἰς τε τὰ ἡμέτερα καὶ τὰ ἰδικὰ των ἦθη καὶ ἔθιμα, ἂν καὶ δὲν εἶχον τὸ θάρρος νὰ τὴν καταψηφίσωσι. Καὶ σήμερον ἔτι πολλοὶ τῶν Τούρκων, ἂν μὴ πάντες, ἀποδίδουν τὰ κατὰ τὸν βαλκανικὸν πόλεμον ἀτυχήματα τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν ἐν αὐτῷ ὑπαρξίν χριστιανῶν, γκαιοῦρηδων κατὰ τὸ λέγειν των.

ἀγώνων του ὁ Ἰωακείμ ἠδρόκησε καὶ ἐπεφύλαξεν εἰς τὸν Ἰωακείμ, κατὰ τὰς τελευταίας του ἡμέρας, τὰς γλυκείας συγκινήσεις ἐπὶ τῇ ἀναγεννήσει τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς. Θὰ εἶξη δὲ ἀναμφιδόλως ἐπὶ τινὰ ἀκόμα ἔτη, ὅπως παρακολουθήσῃ καὶ ἐνισχύσῃ ἅμα τὴν ἐθνικὴν ἀνάπλασιν, εἰάν, πρὸς ἀποσόδησιν τῆς ὑποτροπῆς τῆς νόσου, ἔσπεργε νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν συνιστωμένην αὐτῇ διαίταν ὑπὸ τῶν ἱατρῶν, ὧν τὰς διαφόρους καὶ ἐνίοτε ἀντιθέτους γνώμας κατειρωνεύετο. Ἐν τούτοις, ὅταν ἐν τέλει ἠναγκάσθῃ νὰ ὑποστῇ τὴν χειρουργικὴν ἐπέμβασιν, τὴν τόσον δύσκολον καὶ ἐπικίνδυνον ἄνευ χλωροφορμίου, ἀντέταξε πολλὴν καρτερικότητα, ἀνεβίως δὲ ἐπὶ τινὰ χρόνον καὶ ἐπανελάθε μετὰ θάρρους τὴν ἐπίπονον ἐργασίαν του. Ἀλλὰ τὸ μοῖρατον τέλος δὲν ἐβράδυνε καὶ ὁ θάνατος ἐπῆλθε σχεδὸν αἰφνιδίως, ἀποστερήσας τὸ Ἔθνος τοῦ λατρευτοῦ του Πατριάρχου.

Ἄγαθῇ τύχῃ ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν καὶ εὐκλεῶς νῦν κατέχων τὸν χηρεύσαντα πατριαρχικὸν θρόνον Γερμανὸς ὁ Ε', ὁ ἐπίσης μετὰ παρρησίας καὶ ἀνευδότητος ὑπὲρ τῶν προνομίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἀγωνισθεὶς, καίτοι ἐν πολλοῖς διαφωνῶν πρὸς τὸν αἰοίδιμον Ἰωακείμ, ἀναγνωρίζων οὐχ ἤττον τὴν ἐθνικωτάτην Ἐκείνου δρᾶσιν καὶ τὰ εὐγενῆ αὐτῆς ἐλατήρια, θέλει ἀναμφιδόλως συνεχίσει καὶ ἀποκορυφώσει εἰς περίδλεπτον περιωπὴν τὸ μέγα ἔργον ἐπ' ἀγαθῇ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους.

ἌΘΑΝ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΔΗΣ



Εἰζόντες ἐκ τοῦ φουσιβοῦ — Εἰς τὴν ἀπορογαλιάν

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.

## Η ΕΥΡΩΣΤΙΑ ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ἘΤΙ ἡ Λαϊκὴ Τράπεζα ὑπῆρξεν εὐεργετικὴ διὰ τὰς λαϊκὰς τάξεις, λυτρώσασα ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῆς τοκογλυφίας καὶ ἀπὸ τὴν ἀπληστίαν τῶν προεξοφλητῶν τὸν συνταξιούχον, τὸν ἐργάτην, τὸν ἐνεχυροδότην, τὸν δημοδιδάσκαλον καὶ τοὺς βιοπαλαιστὰς ἐν γένει, διὰ τοῦ μικροῦ τόκου καὶ τῶν μεγάλων εὐκολιῶν, τὰς ὁποίας φιλοστόργως παρέχει — δὲν χωρεῖ δευτέρα γνώμη. Πλὴν τούτου, ἐνέπνευσε προσέτι τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἔξιν τῆς ἀποταμιεύσεως δεχομένη καταθέσεις καὶ μέχρι δραχμῆς ἀκόμα ἐπὶ τόκῳ ἐπωφελεῖ.



Ἄλλ' ὅτι πρέπει νὰ τονισθῇ ἰδιαιτέρως καὶ νὰ ἐξαρθῇ ὡς θρίαμβος τῆς Λαϊκῆς, εἶνε ἡ γενναία δι' *ἑπτὰ ὄλων ἑκατομυριάων* συμμετοχὴ τῆς εἰς τὰ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀναληφθέντα Ἐθνικὰ δάνεια τοῦ πολέμου. Ἡ ἐγγραφὴ δι' ἰδίον τῆς λογαριασμόν καὶ διὰ λογαριασμόν τῶν πελατῶν τῆς ἐνὸς τόσον μεγάλου ποσοῦ, κατόπιν μάλιστα τῶν ἐκ τοῦ πολέμου δημιουργηθειῶν δυσχερειῶν, καθ' ἃς εἶχεν ἀνάγκην σημαντικῶν κεφαλαίων πρὸς ἐπάρκειαν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἀπειροπληθοῦς πελατείας τῆς, ἀποτελεῖ ἀσφαλὲς δεῖγμα τῆς οἰκονομικῆς τῆς εὐρωστίας καὶ τίτλον τιμῆς διὰ τὸ εὐεργετικὸν ἴδρυμα.

Καὶ ἦτο ἐπόμενον, ἀφοῦ ἡ Λαϊκὴ Τράπεζα δρᾷ ὑπὸ τὴν δημιουργικὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Λοβέρδου καὶ ὑπὸ τὴν προστατευτικὴν σκέπην τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ὧν ἀμφοτέρων ὑπῆρξε δημιούργημα καὶ σέμνωμα ἐπίζηλον.



Ἡ νῆσος Ρόδος.—Ἀποψις μερική τῆς πόλεως

## ΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

### ΡΟΔΟΣ

Ἡ νῆσος Ρόδος, πολυάνθρωπος κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα, ἀριθμοῦσα περὶ τὰς 300,000 κατοίκων, ἦτο διάσημος διὰ τὸ ἔμποριον, τὴν ναυτιλίαν, τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας. Ὁ Στράβων τὴν ὀνομάζει θαυμαστὴν διὰ τε τὴν ἔμπορίαν καὶ τὴν εἰς τὰ ναυτικά ἐπίδοσιν, ἐξ ὧν τοσοῦτος εἰσεκομίζετο πλοῦτος καὶ εὐμάρεια, ὥστε διὰ τὰ κατασκευασθῆ ἡ περιλάλητος Κολοσσὸς τῆς Ρόδου τῷ 290 π. Χ. ἐδαπάνησαν οἱ Ρόδιοι τὸ μυθώδες τότε ποσὸν τῶν 300 ταλάντων. Τὸ τεράστιον ἀγάλμα, τὸ ὑπὸ τοῦ Λινδίου τεχνουργηθὲν καὶ ἔχον ὕψος 76 πήχεων, ἦτο ἀφιερωμένον εἰς τὸν πολιούχον θεόν τῆς νήσου — τὸν Φοῖβον Ἀπόλλωνα, ἐχρησίμευε δὲ καὶ ὡς φάρος τηλαυγῆς διὰ τοὺς ναυτιλλομένους. Ἐφημιζέτο διὰ τοὺς λιμένας, τὰς ὁδοὺς, τὰ τείχη καὶ τὰ παντοῖα ἐξωραϊστικά ἔργα. Εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰς λεωφόρους ἀντιμέτωπα ἴσταντο τὰ χρυσοποιικίττα ἀγάλματα τοῦ Λογίου καὶ τοῦ Κερδίου Ἑρμοῦ. Βαθμηδὸν εἰς τοιοῦτον σημεῖον ἐξίκετο ἡ στρατιωτικὴ καὶ ναυτικὴ δύναμις τῆς Ρόδου, ὥστε ἀπέβη ἡ μόνη θαλασσοκράτειρα τῆς Μεσογείου, ἐκμηδενίσασα, αὐτὴ μόνη, τὰς περιφήμους ἐλεπόλεις τοῦ ἐκπολιορκήσαντος αὐτὴν Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ. Ἡ παρακμὴ τῆς ἤρχισε τὴν δευτέραν π. Χ. ἑκατονταετηρίδα. Ἀλλὰ καὶ τότε, τὸσον ἦτο περιβλεπτός ἐπὶ πλούτῳ, ὥστε τριοχίλια ἀγάλματα ἐκόσμουσαν τὰς λεωφόρους καὶ τὰς πλατείας τῆς πόλεως. Τὴν Ρόδον συμμαχήσαν μετὰ τῶν Ῥωμαίων κατὰ τοῦ Πομπηίου κατέλαβεν

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

21

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetirio Dimosias I  
 Restrictions apply.

ὁ Κάσιος. Ἐλεηλάτησε τὴν πόλιν, κατέσφαξε τοὺς ἀρχηγούς καὶ κατεσύλησε τοὺς ναοὺς καὶ τὰ καλλιτεχνικὰ κοσμήματα. Ἀπὸ τοῦ 44 π. Χ. προσηγητῆθη ἑριστικῶς εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν Βασιλεῖον ὑπὸ τοῦ Βεσπεσιανοῦ, ἀλλ' ἐπὶ Κωνσταντίνου προσελήφθη εἰς τὸ Ἑλληνοβυζαντινὸν Κράτος.



Ὁ κολοσσὸς τῆς Ρόδου

Οὕτω ἐπὶ πολλοῦς αἰῶνας ὑπῆρξεν ἡ πόλις τῶν σοφῶν, ὅπως αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Ρώμη. Τῇ 1310 κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Φουλικίου Βιλαρέ, ἀρχηγοῦ τοῦ τάγματος τῶν Ἴπποτῶν, οὗ ἔδραν καὶ ἑρμητῆριον κατέστησε τὴν νῆσον. Ἐπὶ 200 ἔκτοτε ἔτη ἡ Ρόδος διετέλεσεν ὑπὸ τὴν θρησκόληπτον κυριαρχίαν τοῦ τάγματος τούτου, ἀποτελουμένου ἐκ διαφόρων ἐθνοτήτων: Γάλλων, Ἰσπανῶν, Ἀγγλῶν, Ἰταλῶν. Τῇ 1530, μετὰ ἐννεαμῆνον πολιορκίαν καὶ ἀλλεπαλλήλους ἐπιθέσεις 110,000 Τούρκων ὑπὸ τὸν Σουλεϊμάν, καθ' ὧν ἀντέταξε κρατεράν ἄμυναν ἃ ἔκ 4,000 στρατῶν τῶν Ἴπποτῶν μετὰ τῶν ἐν τῇ φρουρίᾳ ἰσαριθμῶν Ἑλλήνων, ἡ πολυπαθὴς νῆσος περιήλθεν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν. Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἡ Ρόδος ἐχρη-

σῆμυεν ὡς σταθμὸς τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου καὶ τῶν στρατιῶν τοῦ Ἰμβραήμ, ὧν ἡ ἐπὶ μῆνας διαμονὴ ἀπέβη ὀλεθρία συμπληρώσασα τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς.

Σήμερον ἀριθμεῖ πληθυσμὸν 45,000 κατοίκων, ἐξ ὧν 4,500 Τούρκοι καὶ 2,500 Ἑβραῖοι κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ τῇ φρουρίᾳ. Εἶνε ἔδρα Μητροπόλεως. Ἀνά τὰ μεγαλειότερα χωρία τῆς νήσου λειτουργοῦν 15 περίπου ἀστυκαὶ σχολαί, εἰς τὰ λοιπὰ δὲ δημοτικαὶ τοιαῦται περιλαμβάνουσαι 2,000 μαθητῶν, οἵτινες μετὰ τῶν κεντρικῶν Σχολῶν τῆς πρωτεύουσας ἀνέρχονται εἰς 2,350 μαθητάς, καὶ περὶ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istorik  
Restrictions apply.

τάς 1000 μαθητριάς. Ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ὑπάρχουσι τὸ *Βενετόκλειον Γυμνάσιον* καὶ τὸ *Καζούλειον Παρθεναγωγεῖον*, ἐν δὲ τῇ συνοικίᾳ *Νεοχωρίου* ἡ τετράτακτος *Ἀμαρύντειος Σχολή* τῶν θηλέων.

Τὴν 22 Ἀπριλίου τοῦ 1912 ἡ Ρόδος κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Ἰταλικοῦ ἐκ 10—12,000 ἀνδρῶν στρατοῦ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ἀμέλιο.

### Χ Α Λ Κ Η

Ἡ μικρά, ὄρεινὴ καὶ βουνώδης νῆσος Χάλκη κεῖται πρὸς τὰ Β. τῆς Ρόδου ἀπέχουσα περὶ τὰ 8 μίλια ἀπὸ τῆς πληρουσιτέρας ἀκτῆς καὶ περὶ τὰ 35 ἀπὸ τῆς πρωτεύουσῆς τῆς Ρόδου. Ἔχει



Ἡ Νῆσος Χάλκη.—Ἀποψὶς τῆς πρωτεύουσῆς

κοιλιάς καταφύτους καὶ εὐφόρους ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων, καί-  
τοι στερουμένη πηγαιῶν ὑδάτων, κλίμα δὲ εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.  
Κέκτιται ὠραῖον καὶ ἀσφαλῆ λιμένα, εἰς τὸ στόμιον τοῦ ὁποίου  
ἡ μικρὰ ἐρημόνησος «Νῆσος» λεγομένη ἀφῆναι ἔνθεν καὶ ἔνθεν δύο  
στενάς εἰσόδους. Κειμένη ἐγγὺς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ βλέπουσα πρὸς  
τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, προφυλάττεται ἀπὸ τοὺς μεγάλους παγετούς  
τὸν χειμῶνα καὶ εἰνε θροσερὰ κατὰ τὸ θέρος. Ὡς πρῶτοι οἰκισταὶ  
κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους μνημονεύονται οἱ Φοίνικες, χρη-  
σιμοποιούντες τὴν αὐτόθι ἀφθονοῦσαν κογχύλην πρὸς παραγωγὴν  
τοῦ περιφήμου πορφυροῦ χρώματος. Ἐντεῦθεν καὶ οἱ σημερινοὶ  
κάτοικοι ὀνομάζουσι «Πορφύραν» τὴν κογχύλην, σώζεται δὲ καὶ  
τοποθεσία οὐχὶ μακρὰν τοῦ λιμένος καλουμένη «Φοινίκη». Μετὰ  
τοὺς Φοίνικας κατόκησαν τὴν νῆσον Δωριεῖς. Ὁ ἀρχαῖος συνοι-  
κισμὸς ἦτο εἰς τὸ νῦν λεγόμενον «Χωρίον», ἔνθα ἀνεκαλύφθη καὶ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

τὸ ἀρχαῖον νεκροταφεῖον, τοῦ ὁποῖου τὰ καλλιτεχνικὰ ἀγγεῖα καὶ κτερίσματα μαρτυροῦν τὸν πολιτισμὸν τῶν ἀρχαίων κατοίκων. Ὑπερθεν τοῦ «Χωρίου» εὑρηται ἔτι ἐνετικὸν φρουρίον κτισθὲν ὑπὸ τῶν καταλαβόντων τὴν νῆσον Ἑνετῶν. Ἐντὸς τοῦ φρουρίου κατέφευγον οἱ κάτοικοι ἀπὸ τὰς ληστοπειρατειᾶς τῶν Ἀλγερίνων. Ἄλλ' ἀπὸ τῆς ἑλλην. ἐπαναστάσεως μετόκησαν παρὰ τὸν λιμένα ἰδρύσαντες τὴν σημερινὴν πόλιν «Ἐμπορεῖον».

Οἱ κάτοικοι, ἀνερχόμενοι εἰς 4,000, εἶλοι Ἕλληνες, ἠσχολοῦντο κυρίως εἰς τὴν σπογγαλίαν. Ἄλλ' ἀπὸ τινων χρόνων ἤρχισαν μεταναστεύοντες εἰς τὸ Tarpon Springs τῆς Φλωρίδος ἐν Ἀμερικῇ



Γενικὴ ἀποφικ τῆς Νήσου Σύμης

ἐλκυσθέντες ἀπὸ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐκεῖ ἀνακαλυφθέντων σπόγγων. Συντηρεῖ σχολεῖον ἀρρένων ἐξ 80 μαθητῶν, μονοτάξιον σχολεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον μὲ 60 μαθητριάς. Εἰς τὴν Χάλκην ὑπάγεται καὶ ἡ ἐγγὺς νησίς Ἀλιμνιά, ἡ ἀρχαία Τευτλοῦσα, κατοικουμένη ὑπὸ ὀλίγων γεωργῶν καὶ ποιμένων. Κατὰ τὰς ἐκάστοτε πολιτικὰς μεταβολὰς ἡ Χάλκη ἠκολούθησε τὴν τύχην τῆς Ρόδου, τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ὁποίας συμμετείχε πάντοτε. Κατελήφθη δὲ ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν εὐθὺς μετὰ τὴν κατάληψιν ἐνεΐνης.

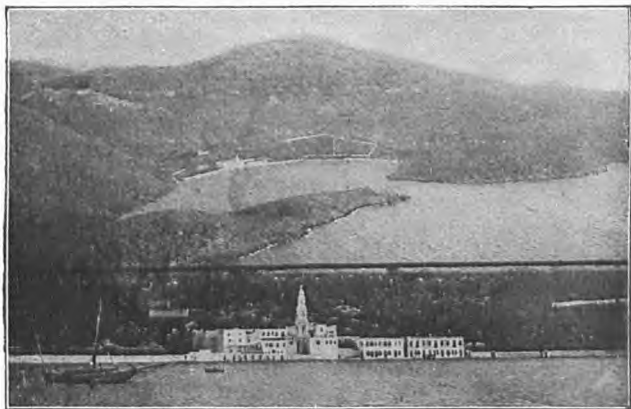
#### Σ Υ Μ Η

Μία τῶν νοτίων Σποράδων, ΒΑ. τῆς Ρόδου, ἡ Σύμη κατὰ κλήθην ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει ὅτι ὁ βασιλεὺς αὐτῆς Νηρεὺς συμμετέσχε τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου διὰ τριῶν νηῶν. Ἔχει περίμετρον 24 ναυτικῶν μιλίων, ἠκολούθησε δὲ καὶ αὐτὴ τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν τύχην τῆς Ρόδου ὑποκύψασα εἰς

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istorik  
Restrictions apply.

τὸν Σουλεϊμάν. Οἱ κάτοικοι συμποσοῦνται, περὶ τὰς 22,000, ὅλοι Ἕλληνες, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐτησίαι πρόσδοδος ἀνέρχεται εἰς 1,500,000 φράγκων. Ἡ Σύμη ἐθεωρεῖτο ἀνέκαθεν καὶ διακρίνεται μέχρι σήμερον ὡς ἡ κυριωτάτη ἀγορὰ τῶν σπόγγων ἐν τῇ Μεσογείῳ, κεκτημένη περὶ τὰ 320 πλοιάρια χωρητικότητος τόνων 1340 καὶ ἔχοντα πληρώματα 2650 ἀνδρῶν. Συντηρεῖ 1 ἡμιγυμνάσιον, δύο παρθεναγωγεία, δύο νηπιαγωγεία καὶ δύο γραμματοδιδασκαλεῖα, ἀπασχολοῦντα ἐν ὅλῳ 23 διδασκάλους, 14 διδασκαλίσσας, μαθητὰς 1012 καὶ μαθητριάς 878. Ἡ πρὸς συντήρησιν αὐτῶν ἐτησίαι δαπάνη ἀνέρχεται εἰς 27.500



Ἡ ἐν Σύμῃ Μονὴ Πανορμίτου

φράγκα. Πλὴν τῆς σπογγαλιείας, οἱ Σωμαῖοι διενεργοῦσι καὶ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον καὶ διαμετακομίσεως, εἰσάγοντες ἐτησίως ἔμπορεύματα ἀξίας 5 — 6,000,000 φρ., ὧν μέρος μὲν καταναλίσκεται ἐπιτοπίως, τὸ δὲ πλεῖστον διαμετακομίζεται εἰς τὰς πέριξ νήσους.

#### Τ Η Λ Ο Σ

Μία καὶ αὐτὴ τῶν Σποράδων κεῖται πρὸς τὸ ΒΔ. τῆς Ρόδου εἰς ἀπόστασιν 65 ναυτικῶν μιλίων, καὶ πρὸς τὸ Ν. τῆς Νισύρου, ἐξ ἧς ἀπέχει περὶ τὰ 12 μίλια. Μεταγενέστερον, ἀπὸ τοῦ Μεσαίωνος καὶ ἐντεῦθεν, λέγεται Ἐπισκοπή. Οἱ πρῶτοι ἄποικοι Ἕλληνες ἦσαν Δωριεῖς. Ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει ὅτι ἡ Τῆλος ἀπέστειλε δύο νῆας εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, κατὰ δὲ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ἠκολούθησε τὴν βασιλίσσαν τῆς Ἀλικαρνασσοῦ Ἀρτεμισίαν. Ἄλλὰ καὶ ἀποικίας ἔκαμε, καὶ δὴ ἐν Σικελίᾳ. Γέλιον δὲ τῶν Σποράδων λέγεται ἄρα ὅτι πρῶτον, ὅτι κατήγετο



Ἴπποκράτους. Ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἀνέρχεται εἰς 7.000 ἀμιγροὺς ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ. Πλὴν τῆς πρωτεύουσας Μανδρακίου, ἐν τῇ νήσῳ ὑπάρχουν καὶ τὰ χωριά Ἐμπορεῖον, Νεικιά καὶ ὁ συνοικισμὸς «Πάλοι». Ἐν Μανδρακίῳ λειτουργεῖ Σχολαρχεῖον καὶ Δημοτικὴ Σχολή, εἰς δὲ τὰ χωριά μόνον δημοτικὴ. Κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ἐπὶ Φραγκοκρατίας, ἡ Νίσυρος ἐχρησίμευσεν ὡς φέουδον πολλῶν εὐγενῶν τοῦ τάγματος τῶν Ἴπποτῶν τῆς



\*Απομυς τῆς πόλεως Κῶ

Ρόδου. Ἐπὶ τουρκοκρατίας διοικητικῶς ὑπῆγετο εἰς τὴν νήσον Κῶ, ἐκκλησιαστικῶς δὲ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ρόδου.

### Κ Ω Σ

Μία τῶν Νοτίων Σποράδων καὶ αὐτή, καιμένη μεταξὺ τοῦ ἀκρωτηρίου Κνίδου (Κάβο - Κριοῦ) καὶ ἀπέναντι τοῦ ὁμωνύμου κόλπου. Κατὰ τὸν Στράβωνα ἔχει περιφέρειαν 500 σταδίων. Πεδινή κατὰ τὸ πλεῖστον, εἶνε εὐφορωτάτη εἰς δημητριακοὺς καρπούς, εὐδοκιμεῖ δὲ ἐν αὐτῇ καὶ ἡ ἀμπελος. Ἐξ οὗ καὶ ἡ ἀρχαία ρήτρα: «Ὅν οὐ θρέψει Κῶς, οὐδ' Αἴγυπτος». Κέντηται πλοῦτον μεταλλικῶν πηγῶν, ἐκ τῶν ὁποίων περιώνυμος ἡ καλουμένη Κοκκινόνερον ἢ Εὐνόνερον. Τὰ περίε τῆς πόλεως, κατάφυτα ἐκ πλατάνων καὶ κυπαρίσσων, μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ κήπων πλουσίων εἰς δένδρα ὀπωροφόρα καὶ μάλιστα ἐσπεριδοειδῆ, παρέχουσι θελκτικῶ-

παρώρμησε τὸν Ἴπποκράτην πρὸς ἴδρυσιν τῆς περιωνύμου ἱατρικῆς σχολῆς. «Φησὶ δ' Ἴπποκράτην μάλιστα ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἀνακειμένων θεραπειῶν γυμνάσασθαι τὰ περὶ τὰς διαίτας. Αὐτὸς τε δὴ ἐστὶ τῶν ἐνδόξων Κῶος ἀνὴρ. Καὶ αὖτις δ' οὐκ ἄσχημος ἢ πόλις». Εὐρύτατα καλλιεργεῖται ἡ ἄμπελος, ἀποφέρουσα κατ' ἔτος περὶ τὰ 8.000.000 ὄκ. σταφυλῶν ἐξαγομένων εἰς Αἴγυπτον. Ἐξ αὐτοῦ καὶ μόνου τοῦ προϊόντος εἰσάγονται εἰς τὴν νῆσον περὶ τὰ 3 ἑκατομ. τουρκικῶν γροσίων. Ἄλλοτε ἡ Κῶς διέτρεφεν ὑπὲρ τὰς 160.000 κατοίκων. Σήμερον ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 17.000, ἐξ ὧν δισχίλιοι Τούρκοι εὐρισκόμενοι ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ἐν τῇ ἡμίσειαν ὥραν ταύτης ἀπέχουσῃ συνοικία Κερμετί. Τὸ πάλαι ἡ Κῶς ἐφημιζετο διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς μελανοὺς οἶνους τῆς καὶ διὰ τὰ περίφημα λευκὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα, «Κῶα» καλούμενα, τὰ ὅποια ἐφόρουσιν αἱ ἀριστοκρατικαὶ τάξεις ἐν Ρώμῃ. Πλὴν τῶν σταφυλῶν καὶ τῆς σταφίδος ἡ νῆσος ἐξάγει ἔλαιον, ἀμύγδαλα, κριθήν, σίτον, σίσαμον, καπνόν, πορτοκάλια, λεμόνια καὶ ἄλλα ἐκλεκτὰ προϊόντα. Ἔχει δὲ καὶ ἀριστὴν κτηνοτροφίαν. Ἐν τῇ πρωτεύουσῃ λειτουργοῦν: Ἀστικὴ Σχολή, Παρθεναγωγεῖον καὶ Νηπιαγωγεῖον, εἰς δὲ τὰ χωρία ἀνά ἕν ἀλληλοδιδασκτικόν.

#### ΚΑΛΥΜΝΟΣ

Ἡ νῆσος Κάλυμνος, ἐκ τῶν ἐν τῇ Αἰγαίῳ ἀνατολικῶν Σποράδων, κεῖται ΒΔ. τῆς Κῶ καὶ ΝΑ. τῆς Λέρου. Κατοικεῖτο κατὰ τοὺς παλαιωτάτους χρόνους ὑπὸ Κερῶν. Ἐπὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ἦτο ἡδὴ ἑλληνικὴ ἐκπέμφασα καὶ αὖτις μετὰ τῶν γειτονικῶν νήσων πλοῖα κατὰ τῆς Τροίας. Ὀρεινὴ καὶ ἀνώμαλος κατὰ τὸ πλεῖστον κατοικεῖται ὑπὸ 20.000 κατοίκων εἰς τὴν πρωτεύουσαν Πόθαιαν, καὶ 3.000 εἰς τὴν ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχουσαν αὐτῆς Χώραν. Ἡ Πόθαια, ἀμφιθεατρικῶς ἀναρριχωμένη ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς νήσου, ἔχει οἰκίας λιθοκτίστους καὶ ὑψηλὰς ἐκ δύο καὶ τριῶν ὀρόφων, πολυπληθεῖς δὲ ναοὺς κεκοσμημένους δι' εἰκότων ἀριστῆς τέχνης. Λειτουργοῦν ἐν αὐτῇ τὰ ἐξῆς Κοιντικὰ Σχολεῖα: Τρεῖς Ἀστικαὶ Σχολαὶ ἐξάτακτοι, δύο πλήρη Παρθεναγωγεῖα, ἕν Γυμνάσιον καὶ δύο Δημοτικὰ Σχολεῖα μὲ προσωπικὸν ἐν ὅλῳ ἐκ 37 καθηγητῶν, διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν. Οἱ Κάλυμνιοι, ἀπὸ δύο περίπου αἰῶνων, ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν σπογγαλιείαν, οὐκ ὀλίγον πλοῦτον εἰσκομίζουσαν εἰς τὴν νῆσον. Ἄν καὶ ἡ νῆσος πετρῶδης καὶ φαλακρά, ἔχει ἐν τούτοις, πλὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Ποθαίας, βριθοντας ἐξ 100 καὶ πλεον κήπων ἐσπεριδοειδῶν καὶ παντοίων ἄλλων κηπουρικῶν εἰδῶν, καὶ καταφύτους κοιλάδας. Περὶ τὰ 2.000.000 μεγάλων καὶ εὐχύμων μνταρινίων ἐξάγονται κατ' ἔτος εἰς Ρωσσίαν. Δυτικῶς πρὸς τὴν νῆσον Λέρον εἶνε ἡ κατάφυτος καὶ θροσόλουστος ὑπὸ τῆς θαλασσίας αἰθρας ἐξοχῆ Ἐμπίρος, ἐν ἣ παραθερίζουσι πλεῖστοι τῶν κατοίκων. Εἰς ἕν ὄροπέδιον δευδρόμιτον εἰς 700 μέτρων ὕψος ὑπὲρ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ὑπάρχει μετόχιον τοῦ ἐν Πάτμῳ Μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκτίσθη κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν ὃ καὶ νῦν καλῶς διατηρούμενος λαμπρὸς βυζαντινὸς ναὸς ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Πλὴν τῶν ἀφθόνων ἐσπεριδοειδῶν, ἄλλα προϊόντα τῆς νήσου,



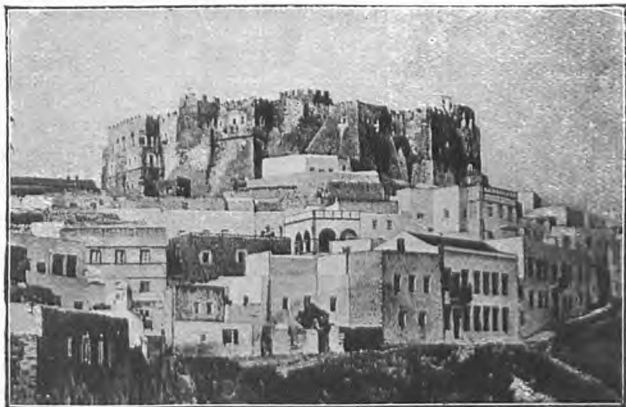
Καλυμνία κόρη νήθουσα

ὀλίγα μὲν ἀλλ' ἐξαιρετοῦ ποιότητος, εἶνε τὰ σῦκα, ὁ οἶνος, τὸ ἔλαιον, ὁ τυρὸς, ἡ κριθή, ὁ σῖτος καὶ μέλι ἄριστον.

#### ΛΕΡΟΣ

Νῆσος τοῦ Αἰγαίου, ΝΑ. τῆς Πάτμου καὶ ΒΔ. τῆς Καλύμνου, ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ πορθμοῦ πλάτους  $1\frac{1}{2}$  μιλίου (Διαπόρι), ἔχει ἐμβαδὸν 64 περίπου  $\square$  χιλιαμέτρων. Ἔχει δύο λιμένας, τὸ «Λακκί» καὶ τὰ «Λέπυρα». Κατὰ τὸ Β. τῆς νήσου ὑπάρχει τὸ μοναστήριον «Παρθένων» ἐντὸς εὐρείας κοιλάδος, ὑφ' ἣν ἄριστος λιμὴν προφυλασσόμενος ὑπὸ τῆς νησιδὸς «Ἀρχαγγέλι». Ἡ Λέρος εἶνε ἐν γένει εὐφορὸς καὶ ἔχει κοιλάδας καλλιεργήσιμους. Κατὰ τὴν

κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν, ἐτρέφοντο αἱ Μελεαγρίδες Ὅρνιας, εἰς ἃς μετεμόρφωσεν ἡ Ἄρτεμις τὰς ἀδελφὰς τοῦ Μελεάγρου, εὐσπλαγχνισθεῖσα αὐτὰς θρηνοῦσας ἀπαύστως ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀδελφοῦ. Ἡ Λέρος ἦτο πατρίς τοῦ ἱστορικοῦ Φερεκύδου, ὑπῆρχε δ' ἐν αὐτῇ ναὸς τῆς Ἄρτέμιδος. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἀνέρχεται εἰς 8000, ἐξ ὧν περὶ τοὺς τρισχιλίους ἀποδημοῦσιν ἰδίᾳ εἰς Αἴγυπτον ἐπιδεδομένοι εἰς διαφόρους ἐργασίας καὶ ἐπαγγέλματα. Πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι εἶνε εὐποροὶ, φιλεργοὶ, φιλόπονοι καὶ οἰκονόμοι. Προϊόντα παράγει ἐλάχιστα, οἱ δὲ δημητριακοὶ καρποὶ μόλις ἐξαρκοῦσι πρὸς χρῆσιν τῶν κατοίκων διὰ δύο τὸ πολὺ μῆ-



Ἡ ἐν Πάτμῳ Ἱστορική Μονὴ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου

νας. Μόνον οἴνου γίνεται ἀρκετὴ ἐξαγωγή. Ἐχει δροσερὰς καὶ καταψύτους ἐξοχὰς, ὧν αἱ κυριώτεραι τοῦ Λακκίου, τῶν Λεπιδῶν, Τεμενίων, Ξηροκάμπου, Κριθωνίου, Γούρνας, Συκιάς, Ἀββᾶ, Ἀρμυῶνος καὶ Βρωμολίθου. Ἄλλοτε διετήρει ἰστιοφόρον ναυτιλίαν ἐν ἀκμῇ. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἀτμήρους, οἱ ἰδιοκτητῆται ἠναγκάσθησαν νὰ ἀγοράσουν ἀτμόπλοια, μετοικίσαντες εἰς Σῆρον καὶ Πειραιᾶ λόγῳ εὐκολίας πρὸς ἀνθράκυσιν καὶ ναύλωσιν. Ἐν τῇ νήσῳ λειτουργοῦν Ἀστικὴ Σχολὴ ἐξατάξιος μετὰ 400 μαθητῶν, Παρθεναγωγεῖον ἐξατάξιον μετὰ 350 μαθητριῶν, δύο Νηπιαγωγεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων καὶ ἓν γραμματοδιδασκαλεῖον.

#### ΠΑΤΜΟΣ

Ἀνήκουσα εἰς τὸ σύμπλεγμα τῶν Ἀνατ. Σποράδων κεῖται ΝΑ. τῆς Σάμου, ΒΑ. τῆς Λέρου καὶ ΝΑ. τῆς Ἰκαρίας, ἔχει δὲ περί-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiakó Apothetirio Dimósias Istitoúton  
Restrictions apply.

μετρον 12 μυλίων και εινε εν γένει ορεινή και πετρώδης. Κατοι-  
κεῖται αποκλειστικῶς ὑπὸ Ἑλλήνων ὀρθοδόξων μὴ ὑπερβαίνον-  
των τὰς 3.700, ἐξ ὧν διαχίλιοι ἐν τῇ πρωτεύουσῃ (Χώρα), χίλιοι  
εἰς τὸν συνοικισμὸν «Κεντρικοῦ λιμένος» (ἢ Σκάλας) καὶ ἑπτα-  
κόσιοι εἰς τὸν «Κάμπον» εἰς τὸ βόρειον τῆς Νήσου. Ἡ βλάστησις  
εἶνε ἀραιά. Καλλιεργεῖται ὁ σίτος, ἡ κριθή, τὰ ὄσπρια καὶ ὀπω-  
ρικὰ εἰς μικρὰν ποσότητα. Ἐκ τῆς καλλιεργείας τῆς ἀμπέλου  
παράγονται σταφυλαὶ 80-100,000 ὄκ. ἀποστελλόμεναι πᾶσαι εἰς  
Αἴγυπτον. Ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων ὑπάρχουν ὀλίγα. Ἡ Πάτ-  
μος ἐγένετο περιώνυμος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ διαμονὴν Ἰωάννου τοῦ



Κασία κόρη μὲ ἐγχώριον κάλυμμα

Θεολόγου γράψαντος αὐτόθι τὴν  
Ἀποκάλυψιν, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν  
περίπυστον Σχολὴν τὴν ἐν ἡμέ-  
ραις δουλείας φωτίσασαν ἐπὶ αἰῶ-  
να καὶ πλεόν τὸ Ἔθνος, καὶ διὰ  
τὴν περιφανῆ Μονὴν Ἰωάννου τοῦ  
Θεολόγου, ἐν ἣ εὐρηται καὶ ἡ  
πλουσιωτάτη βιβλιοθήκη ἣ ἐκ 4.000  
τόμων ἀπαρτιζομένη, ἐξ ὧν οἱ 500  
χειρόγραφοι.

#### Κ Α Σ Ο Σ

Κεῖμένη εἰς τὴν ἐσχατιάν τοῦ  
Αἰγαίου περιδρέχεται πρὸς Β. καὶ  
Α. ὑπὸ τοῦ Καρπαθίου πελάγους,  
πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Λιευκοῦ καὶ πρὸς  
Δ. ὑπὸ τοῦ Κρητικοῦ, ἀπέχει δὲ  
τῆς ἀνατολικῆς ἄκρας τῆς Κρήτης  
28 μίλια. Εἶνε βραχὺῶδης, ἀπόκρη-  
μνος καὶ ἀλίμενος, μόνον δὲ εἰς  
τὸ Β. αὐτῆς μέρος ἔχουσα ὁμα-

λὰς τινὰς καλλιεργησίμους γαίας. Ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ταύτης κείν-  
ται καὶ αἱ ἐξ αὐτῆς κωμοπόλεις εἰς μικρὰν ἀπ' ἀλλήλων καὶ τῆς  
παραλίας ἀπόστασιν. Ἄν καὶ ἄνυδρος, ἔχει κοιλάδας τινὰς κατα-  
φύτους ἐξ ἀμπελώνων καὶ δένδρων καρποφόρων. Ἐχει κλίμα ἐξαι-  
ρετον, ἰδίως κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ θέρος. Ὡς ἐκ τῆς γεω-  
γραφικῆς θέσεως καὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς παραλίας τῆς, οἱ  
κάτοικοι εἶνε ἐπιβεβωμένοι κυρίως εἰς τὴν ναυτιλίαν. Κατὰ τὴν  
ἐπανάστασιν διετήρουν ἀκμαῖον ἐμπορικὸν στόλον. Πρὸ εἰκοσαε-  
τίας ἡ Κάσος ἤρθημει 60 μεγάλα ἰστιοφόρα πλοία, 700-1000 τόν-  
ων ἕκαστον, ναυπηγούμενον ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ. Ἄλλ' ἔνεκα τοῦ  
συναγωνισμοῦ τῶν ἀτμοπλοίων ἡ ἰστιοφόρος ναυτιλία ἐξέλιπε συμ-  
παρασύρασα καὶ τὰ ἐξ λαμπρὰ ναυπηγεῖα τῆς τὰ ἀπασχολοῦντα  
ὑπερτριακοσίους ἐργάτας, ὃ δὲ πληθυσμὸς ἠλαττώθη, διότι οἱ κά-  
τοικοὶ ἠναγκάσθησαν νὰ μεταναστεύσουν εἰς ξένας χώρας, ἰδίως

ἀποτελεσθεῖσαν ἐκ τῶν δύο τρίτων τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς νήσου. Σήμερον οἱ Κάσιοι κέκτηνται περὶ τὰ 20 μεγάλα ἀτιμόπλοια χωρητικότητος 70,000 τόννων. Ὁ ἐν τῇ νήσῳ παραμένων πληθυσμὸς δὲν ὑπερβαίνει τὰς 3,000 κατοίκων. Ἐν τούτοις συντηροῦνται τρεῖς μικταὶ ἀστικά σχολαὶ (ἐν Ἁγίᾳ Μαρίνῃ, ἐν Φρυῦ καὶ ἐν Ἀρβανιτοχωρίῳ) μετὰ μαθητῶν ἐν ὄλῳ 500 ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Ἡ Κάσος παράγει οἶνον, σῦκα, σταφυλάς, ἀμύγδαλα, μέλι, ὀπώρας καὶ βούτυρον ὀνομαστόν, μόλις ὁμως ἐπαρκοῦντα εἰς τὴν ἐπιχώριον κατανάλωσιν. Ὑπάρχουν καὶ περὶ τὰ 16 γυψωρυχεῖα ἀποδίδοντα ἄλλοτε ὑπὲρ τὰς 30,000 τόννων γύψου, ἐξαγομένου τὸ πλεῖστον ἐν Ρωσίᾳ. Ἀλλὰ δι' ἔλλειψιν ἰστιοφόρων μεταφορικῶν πλοίων καὶ ἔνεκεν τοῦ ἐν Ρωσίᾳ βαρυτάτου εἰσαγωγικοῦ δασμοῦ, ἡ σημερινὴ παραγωγή δὲν ὑπερβαίνει τὰς 4—5 χιλ. τόννων.

### Κ Α Ρ Π Α Θ Ο Σ

Ἡ Κάρπαθος, κοινῶς *Σκάροπαθος*, κεῖται μεταξὺ Κρήτης καὶ Ρόδου. Παρ' ἀρχαίους ἐκαλεῖτο *Τετράπολις* διὰ τὰς ἐν αὐτῇ 4 πόλεις. Τὰ παράλια εἶνε πλήρη ἀκρωτηρίων, ἐξ ὧν τὰ γνωστότερα ἡ Μακρὰ Πούντα, τὸ Τραγοπήδημα καὶ ἡ Πάτελλα. Ὁ κυριώτερος λιμὴν τῆς νήσου εἶνε ὁ λεγόμενος Τρίστομος, ὀνομασθεὶς οὕτω ἐκ τῶν τριῶν πρὸ αὐτοῦ στομιῶν. Ἄν καὶ ὄρεινὴ καὶ πετρώδης, στερουμένη ἐντελῶς πεδιάδων, κατοικεῖτο πυκνῶς τὸ πάλαι, ἀριθμοῦσα περὶ τὰς 90,000 κατοίκων. Σήμερον ὁ πληθυσμὸς τῆς μόλις ἀνέρχεται εἰς 11,000 περίπου. Πρωτεύουσα τῆς νήσου εἶνε τὸ Ἀπέρειον, κείμενον εἰς τὸ μέσον καὶ Α. μέρος αὐτῆς, ἔνθα ἐδρεύει ἡ Διοίκησις αὐτῆς καὶ ὁ Μητροπολίτης Κάσου — Καρπάθου. Προϊόντα παράγει ἐλάχιστα, ἀλλ' ἀρίστης ποιότητος. Ἡ νήσος ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1522 ἐπὶ Σουλεϊμάν. Τῷ 1828 οἰκεία θελήσει ἠνώθη μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ὑπήχθη εἰς τὴν διαιτητικὴν ἀκτίνα Θήρας. Ἀλλὰ μετὰ 5 ἔτη ἐπανῆλθεν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν κατὰ τὴν ὑπὸ τῆς Εὐρώπης διευθέτησιν τῶν ὀρίων τῆς Νέας Ἑλλάδος.

### ΣΤΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΙΒ'

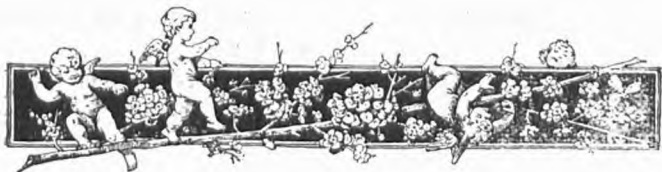
Ἦκ' εἶπε γὰρ Σένα ἡ Μοῖρα: «*Νά, ὁ Δυνατός!*»  
 «*Μ' Ἐκδικητὴ ἄμοφαία εἰς τὰ χέρια,*  
*δικέφαλος γὰρ τὴν Ἑλλάδα Ἀετός,*  
*τὴ Δόξα τῆς θεῆ γὰρ τὴν ἀνεβάσῃ ὡς τ' αἰσῆρια!*»

Κ' ἤροθε ἡ μεγάλη ὥρα. Τὸ αἷμα λοταμὸς!  
 Ἐφτασε τῆς Ἐκδίκησης ὁ χρόνος,  
 καὶ ἀντήχησε τῆς Μοίρας ὁ χρησμός:

— «*Νά, ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Βουλγαροκτόνος!*»

(Σμύρνη, 1913)

ΣΥΛΒΙΟΣ



ΜΙΚΡΟΤΡΑΓΩΔΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

## Λ Α Β Ω Μ Α Τ Ι Α

Ἐ ΜΟΥΣΤΑΚΟ παιδί ἀκόμα ὁ Σπῦρος, δὲν πολυβασάνισε τὴν σκέψι του. Ἐφυγε ἀπὸ τὴν Κρήτη, ἐπῆγε στὰ παραπήματα, ἐφόρεσε τὸ στρατιωτικὸ κοστοῦμι. Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες γυμνασίων ἐζήτησε κι' ἐπῆγε στὴν Ἠπειρο. Σὲ μιὰ ἐφοδο, στὰ Πεστιά, ἓνα βόλι τὸν λαβώνει στὸ ἀριστερὸ χέρι.

Τὸν ἐγνώρισα στὸ νοσοκομεῖο καὶ ἡ τρομερὲς νύχτες τοῦ Δεκέμβρη ἐπέρασαν εὐχάριστα μὲ τὸ γέλιο καὶ τὰ παιδικίσια πειράγματά του. Γιωμαῖτος ζωὴ, ἀθωότητα, ἐνθουσιασμό, πόνο γιὰ κάθε συνάδελφό του.

Οἱ ἄρρωστοι τοῦ θαλάμου περνοῦσαν τὶς ὥρες τῶν μ' αὐτὸν καὶ τὰ τροφερά κορίτσια, ποῦ μᾶς γλύκαιναν τοὺς πόνους, τοῦ ἔδιναν ὅ,τι κι' ἂν εἶχαν στὴ μικρὴ ζαχαροπλαστικὴ ἀποθήκη τους. Σὲ ἓνα μῆνα μέσα ὁ μικρὸς τρολὸς μας ἦταν καλά. Πετοῦσε ἀπ' τὴν χαρὰ του, γιὰ τὴν θά πήγαινε στὴν Κρήτη μὲ τὸ παραῶσημο στὸ χέρι.

Ἦρθε ἡ ἡμέρα ποῦ θᾶφρυγε. Ὁ Σπῦρος δὲν γελᾷει, δὲν τρέχει στοὺς θαλάμους νὰ πειράξῃ ὅπως ἄλλοτε. Κλαίει! Τὰ μάτια του φούσκωσαν καὶ κοκκίνισαν. Τὸν εἶχα ἀγαπήσει καὶ μοῦκανε κακό. Τὸν ἔκαμα χουσό νὰ μοῦ πῆ τί ἔχει ἀδύνατο.

Ἐφυγε μὲ τὸ μυστικὸ στὴν ψυχὴ καὶ τὰ δάκρυα στὰ μάτια. Πέρασαν λίγες ἡμέρες καὶ μοῦστελε ἓνα γράμμα. Μέσα ἐκεῖ μοῦλεγε γιὰτί πόνεσε ἄξαφνα, γιὰτί ἔχασε τὸ γέλιο του, γιὰτί θὰ ξανάρθῃ στὸ νοσοκομεῖο ἢ θὰ πάῃ στὸν τάφο. Τόσον καιρὸ ποῦ ἔμεινε στὸ νοσοκομεῖο, δὲν εἶχε νοιώσει τὸν πόνο. Ὅταν ἦρθε ἡ στιγμή νὰ φύγῃ, τὰ κόκκινα χεῖλια τῆς κοπέλλας, ποῦ τοῦπλενε τὸ χέρι, τὸν εἶχαν λαβώσει καὶ τὰ ἀφρῶτα τῆς δάχτυλα τὸν κρατοῦσαν ἐκεῖ. Ἄξαφνα ἀνοῖξε ἡ πληγὴ καὶ ὁ γελᾶτος ἦρωας ἐπόνεσε καὶ ἔκλαψε.

Ὁ γέρος του πατέρας λίγες ἡμέρες τὸν ἐχάρηκε καὶ τὰ κορίτσια τῆς γειτονίας ἄδικα τὸν ἐκαμάρωσαν. Ὁ Σπῦρος ἔφυγε

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Ist  
Restrictions apply.

βιαστικά για τὸν αἱματηρὸ ἀγῶνα. Στὸ παιδικίσιο του μυαλὸ ἐγεννήθηκε αὐτὴ ἡ σκέψι: Νὰ ξαναγυρίσῃ πληγωμένος στὸ νοσοκομεῖο.

Μόνο ἔτσι θάβλεπε τὴν ροδοκόκκινη εἰρηνικὴ πολεμίστρα, τὸν καλὸν αὐτὸν ἄγγελο, ποῦ τοῦ ἔδωσε δεύτερη λαβωματιά. Στὸν πόλεμο ὅμως δὲν ἔχει ἐξασφαλισμένο κανένας τίποτα. Σὲ μιὰ ἔφοδο, στὸν Προφήτη Ἡλία τῆς Μανωλιάσας, μιὰ σφαῖρα τοῦ πήρε τὸ σαγόνι καὶ τὰ δόντια. Τὸν ἔκανε ἀγνώριστο. Παρακαλάει νάρθη ὁ θάνατος, νὰ μὴν φθάσῃ ἔτσι σ' ἐκείνη π' ἀγάπησε. Οἱ γιατροὶ τοῦ λένε, δὲν ἔχει φόβο ἢ ζωὴ του· θὰ γιάνη γρήγορα· μόνο τὸ πρόσωπό του ποῦ χάλασε κομμάτι.

Ἡ ὑπηρεσία τοῦ χειρουργείου τὸν στέλνει στὸ νοσοκομεῖο. Τὸ βαπόρι σὲ λίγες ὥρες τὸν ἔχει κοντὰ στὴν ἀγαπημένη του.

Προτοῦ φθάσῃ, μὲ μιὰ ξιφολόγη ἀνοιξε τὴν κοιλιά του. Ὁ Σπῦρος ἦταν παλληγάρι στὸν πόλεμο καὶ στὴν ζωὴ.

(1913)

Μ. ΡΟΔΑΣ



### Ἡ ΔΥΟ ΦΙΛΕΝΑΔΕΣ

(Ἰταλοαυστριακὴ εἰλικρινεῖα διὰ τὸ Ἀλβανικόν)

ἈΓΑΠΗΜΕΝΕ ἦτανε ἡ δύο φιλενάδες,  
καὶ σύμφωνες νὰ βάλουνε τοὺς ἄλλους σὲ μελλιάδες·  
ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀσπαχικὴ τῶν Ἀλβανῶν ἀντάρα  
ἢ μιὰ δὲν ἐμπιστεύτηκε τὴν ἄλλη κατηγορα.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiakó Apothetirio Dimósias Is  
Restrictions apply.





Κ' ἔτοι μᾶς ἐφανήζανε σὰν δυὸ γεροντοκόρες  
 τοῦ ἐπερνούσανε γλυκὲς ἀναμειό τους ὄρες,  
 μὰ ὅταν εἶδανε γαμπρό, ἐπέσανε σὲ πάλη,  
 κ' ἢ μία τὸν ἐτράβαε νὰ μὴ τὸν πάρη ἢ ἄλλη!

Το "ΖΙΖΑΝΙΟΝ,,

### ΓΝΩΜΑΙ ΣΟΦΩΝ ΠΕΡΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

«Ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο ὁ μέγιστος τῶν Ἑλλήνων. Εἶνε δυνατόν ἢ Μακεδονία, ἢ κοιτίς του, νὰ μὴ ἦτο ἐλληνική; Ἐκεῖθεν ὁ ἐλληνικὸς πολιτισμὸς εἰσεχώρησεν εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἡ Μακεδονία μόνον εἰς φυλὴν πολιτισμένην δύναται ν' ἀνήκη.

(Μεζιέρο)

«Εἰς τὴν Μακεδονίαν, εἰάν γίνῃ καὶ πάλιν ἐλληνική, θέλουσιν σχηματισθῆ τὰ ρεύματα ἐκεῖνα τῶν Ἰδεῶν, τὰ ὅποια ἐν μεγάλαις ἐποχαῖς προσήγγισαν τὴν Ἀνατολὴν μὲ τὴν Δύσιν.

(Ἰουλιέτα Ἀδάμ)

«Ἡ Ἑλλάς καὶ πάντες οἱ λαοί, οἵτινες ὑπέστησαν τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν τοῦ 15<sup>ου</sup> αἰῶνος, ὁμοιάζουσι τοὺς πρὸς βορρᾶν τῆς Σκανδιναυτῆς λειμῶνας, οἱ ὅποιοι διατηροῦνται ὑπὸ τῆν χιόνα. Ὑπὸ τὸ πένθιμον αὐτὸ κάλυμμα θερμαίνεται ἢ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη».

(Ἐρνέστος Ρενάν)

«Σὺ, Μακεδονία, ὀφιγενὲς θαρραλέον τέκνον Ἑλλήνων, νικήτρια ποτε τῆς Ἀνατολῆς, διαφύλαττε πιστῶς τὴν μητρικὴν γλῶσσαν, ἕως οὗ εἰσέλθῃς εἰς τὸν πάτριον οἶκον».

(Ριχάρδος Μπένκ)

## ΚΑΠΗΛΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΗΣ ΙΑΤΡΕΙΑ

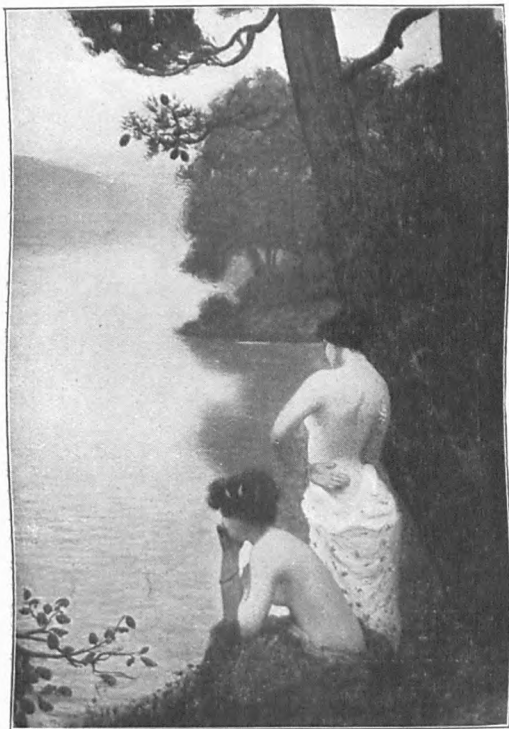
**Ε**Ν εποχῇ, καθ' ἣν ἡ τοῦ οἰνοπνεύματος μᾶστις λυμᾶνεται ἀναιδῶς καὶ ἀγρίως τὴν ὅλην ἀνθρωπότητα, τὰ δὲ πλατωνικὰ ἀναθέματα καὶ αἱ κατὰ ταύτης θεωρίαι ἀποβαίνουνσι σχεδὸν ἀνωφελεῖς, ἴδωμεν ποῖα τινὰ μέτρα συνετέλεσαν ἐν Ρωσσίᾳ εἰς σπουδαίαν ταύτης μείωσιν, ὥστε, ὡς ἐγράφομεν πρό διετίας<sup>1</sup>, ἀπὸ καιροῦ νὰ προβάλλωνται ὡς ὑπόδειγμα ἐν τε τῇ Γαλλίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ, ἐν αἷς ὁ θύρσος τοῦ Βάκχου προτιμᾶται τοῦ τόξου τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ κερανοῦ τοῦ Κρονίδου, τῆς ἀσπίδος καὶ τοῦ κράνου τοῦ Ἄρεως, τοῦ κεστοῦ τῆς Ἀφροδίτης καὶ τῶν πτερωτῶν πεδίλων τοῦ Ἑρμοῦ, διότι ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται πῶς ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ μόνον ἡ ἐκ τοῦ ζύθου κατανάλωσις ἀπέφερε δασμὸν κατὰ 561,000 λίρας Ἀγγλίας μείζονα τοῦ παρελθόντος ἔτους<sup>2</sup>, ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ ὀξύνεται ἐκρήγγονται κραυγαὶ κατ' αὐξήσεως προΐουσης κατ' ἔτος καὶ ἐπαπειλούσης αὐτὸ τὸ μέλλον, αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν τῆς φυλῆς, στοιχιζούσης δὲ κατὰ τὸν στατικὸν M. Rochard ὕπερ τὸ ἐν καὶ ἡμισυ δισεκατομύριον φράγκων εἰς τὸ κράτος<sup>3</sup>. Καὶ ἀληθῶς ἄπορον πῶς κατορθοῦται ἐνιαχοῦ, καὶ ἰδίᾳ ἐν Ρωσσίᾳ, ἡ περιστολὴ δεινοῦ, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν σκέπην καὶ τὴν καταφυγὴν παντός πένητος καὶ ταλαιπωρουμένου διὰ τῆς εὐθύμου ἐκείνης ἐνέσεως τοῦ Διονύσου, τῆς Ἰλαρᾶς καὶ χαροποιῦ, ἣτις προκαλεῖ καταγίδιας ἐμπνεύσεων, πολλαπλασιάζει τὴν φανταστικὴν καὶ αἰσθητικὴν ἡδυσπάθειαν, κρατύνει τὴν πίστιν εἰς πληθὺν ἀνυπάρκτων φανταστικῶν καὶ ἀνεπιτεύκτων ἐπιτυχιῶν, παριστᾷ τὸν βίον φωτεινὸν καὶ θελκτικὸν καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἐκδηλοῦντας διὰ μελαγχολίας τὴν ἑαυτῶν μέθην, διότι ἐν τῇ βάθει τῆς μελαγχολίας ταύτης ὑφίσταται ἡδονὴ καὶ ἄκρα εὐαρέσκεια ἀπουλείουσα τὴν ἀληθῆ ἠλιψιν. Ἡρέμα οἰακίζων ὁ Βάκχος ἀνάγει ἐπὶ τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος

1 Ἡμερολόγιον Σκόκου τοῦ 1912: «Τὸ Κίεβον», σελ. 247-253.— 2. Whitakers Almanack τοῦ 1913, σελ. 503.— 3. Lectures pour tous, ἔτους 1901, σελ. 214 (φρ. 1,555,757,296 διὰ τὴν ἀκρίβειαν).

τῶν διονυσιακῶν τῆς χαρᾶς κυμάτων πάντας τοὺς ἀκολούθους αὐτοῦ, οἵτινες ἐν τῇ κλύδωνι τῶν ἀστεϊσμῶν καὶ σαρκασμῶν, θρήνων καὶ γελώτων, διαβλέπουσι εἰς τὸ *νηπενθές ἄχολόν τε κακῶν ἐπήλυθον ἀπάντων τὸν μόνον καταστροφέα καὶ ἀνατροπέα τῆς σκληρᾶς πραγματικότητος, τὸν μεταβάλλοντα τὴν κλύδην εἰς ἀνάκτορον, τὸ ἀχρυσόστροφω εἰς χρυσὴν κλίνην καὶ πάσας τὰς ἀπογόνους τῆς Ἐῤῥας εἰς ἀληθῆ ἀνθη τῆς Ἡῤῥης. Αἱ ληξιπρόθεσμοι ἡλικιαὶ ἐκπροσωποῦσι τὰς παρὰ Θεοκρίτῳ Ἀμαρυλλίδας, καὶ αὐταὶ αἱ παρήλικες τῶν θρύλων Δρυάδες περικλείου ἐν στήθει τοὺς παλμούς τῶν ὄνειρων. Οἱ γυναικοφιλεῖς εἰς τὰ χεῖλη τῆς κοινοτάτης γυναικῆς ἀνακαλύπτουσι τὸ στόμα τῆς Βεατρίκης, οἱ χρυσοῦ ὄρεγόμενοι βλέπουσι περὶ αὐτοὺς Νιαγάρας νομισμάτων, οἱ μεγαλειομανεῖς εἰς μέτρον ἀπόστασιν τὰ ὄνειρευόμενα μεγαλεῖα, διὰ πάντας δὲ τοὺτους ἢ Ἐλπίς δὲν εἶναι ἀπατηλὸν Φρύνης μεῖδιμα, ἀλλὰ ἐπικριμένη καὶ σχεδὸν ψευδομένη πραγματικότης. Ὅποῖον συναίσθημα αὐταρσεκείας, αὐτοθαυμασμοῦ, καὶ ἀπεράντου αἰσιοδοξίας κατέχει τοὺς ἐνθέρμους τοῦ Βάκχου θιασώτας, ἵνα ἐρῶνται οὐ μόνον τῶν ἄλλων ἀλλὰ καὶ τοῦ ἑαυτῶν κάλλους, ὡς Νάρκισσοι, καὶ τοῦ ὄλου Ἐγώ! Τελειοδίδακτοι τοῦ Ἀλφαβηταρίου φαντάζονται ἑαυτοὺς καὶ Ἀπόλλωνος σαφωτέρους, ἀπλούστατοι καὶ πτωχοὶ μεταπράττει ὑπὸ συγκαταβατικῶτάτους μάλιστα ἄρουρ δουλεύοντες τῇ Κερδῶφι καὶ πάσης παιδείας ἀγευστοὶ βλέπουσι ἑαυτοὺς αἴφνης ὑπὸ τῶν Μουσῶν ἐμπνεομένους, ἰδέας δὲ καὶ γνώσεις, ὧν οὐδὲ κατὰ φαντασίαν ποτὲ ἐπεμελήθησαν, ἀποθρῶσας τῆς ἑαυτῶν κεφαλῆς, πτωχότατοι δὲ τῷ πνεύματι δυσκόλως ἀπαντῶντας εἰς τὴν ἐρώτησιν «τὰ τέκνα τοῦ Ζεβεδαίου ποῖον πατέρα εἶχον», συλλαμβάνοντας ποικίλους, ἀπρόοπτος καὶ εὐφυεῖς συνδυασμούς. Διὸ καὶ φαντάζονται ἑαυτοὺς ψάλτας καὶ ὕμνωθούς τῆς ἡλιθιότητος καὶ βλακειας παντός μὴ ἐν κύλικι ἀδελφοῦ, παντός μὴ ἀναγνωρίζοντος τὴν ἐνεργόν καὶ μάγον τοῦ Βάκχου δύναμιν καὶ τὸ θεϊότατον αὐτοῦ δῶρον τὸ ἐπισκιάσαν τὴν ἀμβροσίαν καὶ τὸ νέκταρ τοῦ Ὀλύμπου. Καὶ δὲν εἶναι μόνον διάγγελος τῶν θυμηδῶν αἰσθημάτων καὶ δημιουργός τῆς ἐπὶ μεγάλῃς ἐλπίδος ἐσπορευμένης εὐψυχίας ὃ τὴν λήθη τῶν δεινῶν προξενῶν διὸ καὶ λαθικηδῆς ἐπικληθεὶς Βάκχος, ἀλλὰ καὶ ἡ δύναμις, ἥτις ἐπέδρασε εὐεργετικῶς ἐν πολλοῖς ἐπὶ τῆς πορείας τῶν ἀνθρωπίνων, ἀκριβῶς διότι εἶναι μικρὰ μανία, «τὰ δὲ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν γίνονται διὰ μανίας θεῖα μέντοι θόσει διδομένης» κατὰ Πλάτωνα. Ἐν τῇ πεδίῳ τῆς ἱστορίας ἰδιὰ γίνονται καταρανεῖς αἱ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Διονύσου ὑπηρεσίαι, ἀκαιροῦσαι τὰ περὶ βλαψιγονίας καὶ κακογονίας κατὰ τούτων ἱστοροῦμενα, διότι ἂν ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου Περικλέους Ἐάνθιππος ἦν μέθυσος, ὁ πατὴρ ἔξ ἄλλου Φριδερίκου τοῦ Μεγάλου τῆς Πρωσίας, ἐκ τῶν μεγαλητέρων καὶ πολυσχιδεστέρων μεγαλοφυῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἦν ἔνθερμος τοῦ Βάκχου θιασώτης. Φίλιππος ὁ πατὴρ τοῦ Μεγάλου*

λης, αὐτὸς δὲ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἀπέβησε, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Πλουτάρχου, ἐκ τρόμου τῶν οἰνοποτῶν, καὶ ὁ Ῥωμαῖος στρατηγὸς Γάιος Μάρκος ὁ ἀντίπαλος τοῦ Σύλλα, ὁ ἐπτάκις ὑπατος διατελέσας, ἔκαμει κατάχρησιν τοῦ οἰνοπνεύματος. Οὐδὲ ἦν ποτε δυνατόν νὰ ἱκανοποιηθῶσι ἐκ τῶν ἀχρόνων ἀπόψευον. τοῦ πραγματικοῦ κόσμου οἱ αἰθεροδάμονες τοῦ Ὀλύμπου ἀστοί, οἱ διάσημοι ποιηταὶ καὶ καλλιτέχναι, οἵτινες ἐγένοντο οὐ μόνον ἐρμηνεῖς ἀλλὰ καὶ ἐργάται τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου. Τὸν ἄκρατον οἶνον τῆς ποιήσεως ἐδώρει τοῖς Ἀθηναίοις ὁ πατήρ καὶ διδάσκαλος τῆς τραγηδίας Αἰσχύλος, ὁ ἀγαπήσας ἔμμανῶς τὸ ἄνθος τοῦ Διονύσου καὶ τὰ ἄνθη τῶν Μουσῶν. Ὁ λυρικότατος Alfred de Musset διετελεῖ πάντοτε ἐν μέθῃ, ὡς δὲ λέγει ὁ βιογράφος τοῦ ποιητοῦ, οὐδέποτε ἤρνεϊτο καὶ αὐτὸν τὸν οἶνον τῶν καπηλείων, ἀποκλεισθεῖς ἕνεκα τοῦ ἐλαττώματος τούτου τῆς Ἀκαδημίας. Οἱ Διόσκουροι τῆς Γερμανικῆς ποιήσεως Γκαϊτε καὶ Σίλλερ εἰς τὸν οἶνον εὗρισκαν τὸν σπουδαιότερον παράγοντα τῆς τέχνης, τοῦ ἀλλοῦ τῶν ἰδεῶν καὶ τοῦ ὕψους τῶν αἰσθημάτων. Ὁ περιώνυμος καὶ φιλέλλην ποιητὴς τοῦ τέκνου τοῦ Ἀρόλδου καὶ τοῦ Δὸν Ζουάν, ὁ ἀστάθμητος πλὴν μεγαλόνοος λόρδος Βύρων ἤντλει τὰς ἐμπνεύσεις αὐτοῦ ἐκ τοῦ τζίν (gin), ὁ Γερμανὸς συγγραφεὺς καὶ μουσικὸς Hofman καὶ ὁ διάσημος τῆς Ἰταλίας μουσουργὸς Ροσσίνης ἐνεπνεύοντο ὑπὸ τοῦ ἀφρέντου οἴνου τῆς Καμπανίας, ἐνῶ ὁ κοινώτατος οἶνος ἱκανοποιεῖ τὸν διάσημον διηγηματογράφον Edgar Poe καὶ τὸν Ἀγγλον λεξικογράφον Johnson. Ὁ ἱστορικὸς Σαλούστιος, κατὰ τὸν γραμματικὸν Ληγαῖον, ἦν ἀκόλαστος καὶ τακτικὸς τῶν κωθονιστηρίων θαμῶν. Ὁ Διογένης παρέδωκε τὰ καπηλεῖα πρὸς τὰ συσσίτια τῶν Σπαρτιατῶν, ἐφώνησε δὲ πρὸς τὸν ἀρνηθέντα νὰ δεχθῇ τὴν πρόσκλησιν πολιτικῶν «Σὺ μὲν αἰσχύνεσαι νὰ εἰσέλθῃς, ἀλλ' ὁ Κύριός σου (ἐννοῶν τὸν κυρίαρχον λαόν) καθ' ἑκάστην φοιτᾷ εἰς τοὺς τόπους τούτους». Ὁ στωϊκὸς φιλόσοφος Χρυσίππος, ὁ ὑπὲρ τὰ ἐπτακόσια ἔργα συγγράφας, ἠγάπα μετ' Ἰσοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ Μούσας καὶ Διόνυσον, ἀπέθανε δὲ πῶς οἶνον ἄκρατον καὶ ἰλιγγιάσας, καὶ οὐδεὶς λαὸς ἐτίμησε τὸν Λύσιον Ναρκαῖον Νυκτόλιον καὶ Ληθικηδῆ Βάκχον πλῆσον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, οἵτινες ἤγον πλειστάς κατ' ἔτος εἰστάς πρὸς τιμὴν του, καθ' ἧς ἀπαξάπαν τὸ δαιμόνιον ἄστυ παρεδίδοτο εἰς μέθην καὶ βακχικὰ ἔργα, ἄσματα καὶ παίγνια. Πᾶσα πόλις, χώρα καὶ κώμη ἀπὸ τῆς Κρήτης μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μέχρι τῆς Αἰτωλίας Μεγάλης Ἑλλάδος καὶ Ἐτρουρίας ἐτίμα δι' ἱερῶν καὶ βωμῶν τὸν σύζυγον τῆς Ἀριάδνης, τῆς Ἀρτέμιδος καὶ Περσεφόνης, τὸν νικητὴν τοῦ βασιλέως τῶν Ἡδωνῶν Δικουῦργον, τὸν φίλον τοῦ Μίθρα καὶ κατακτητὴν τῆς Θράκης, Βοιωτίας, Ἀττικῆς καὶ Πελοποννήσου. Εἰς δὲ τὸ Ἄργος καὶ τὰς Θήβας, ἐνθα ἠρνήθησαν τὴν λατρείαν τοῦ κυπελλοχαροῦς τέκνου τοῦ Διὸς καὶ τῆς Σεμέλης, αἱ γυναῖκες τῶν Ἀργείων καὶ τῶν Θηβαίων ἐνέθουσαν αἰσθῆσιν ἐν τῷ αἵματι τοῦ οἴνου ἐτρε-

χον μαινόμεναι (λυσσαῖδες) ἀνά τὰ ὄρη μανικάς ἐκτελοῦσαι ὀρχήσεις. Οἱ Ἀθηναῖοι, θαυμασταί καὶ θυσῶται τῆς ἐξάφνης τῆς φαντασίας καὶ τῶν ἐκ τῆς μέθης λυρικῶν ἐμπνεύσεων, καλοῦσι πρὸς φύλαξιν τῆς πόλεως αὐτῶν μισθοφόρους ἐκ Σκυθίας τοξότας, ὧν ἡ ἀκόρεστος δίψα παροιμιώδης, καὶ οἵτινες ὑπερτετοῖσι τῇ Βουλῇ καὶ τοῖς Πεντακοσίοις, ἐνθ' νόμοι ἀφ' ἑτέρου περισταλτικοῦ τῆς λυσσαώδους ἐκείνης λατρείας ψηφίζονται ἀπαγορευόντες τὴν πρῶν ἀκράτου οἴνου ἐν Λοκρίδι, τὴν δὲ οἰνοποσίαν ἐν γένει εἰς τὰς γυναῖκας ἐν Μιλήτῳ, Λοκρίδι καὶ Μασσαλίᾳ, καθ' ἃ παρέδωκε ἡμῖν ὁ Ἀθήναιος<sup>1</sup>. Τὸ τῆς οἰνοποσίας πάθος ἐγενικεύθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε οὔτε ἀσθενῶν τις κατάρθου νὰ ἀποφεύγῃ τὴν τοῦ κυπέλλου στέρησιν, ὃ δὲ Αἰλιανὸς ἱστορεῖ, ὅτι ὁ νομοθέτης Ζέλευκος ἠγάγκασθη νὰ θεοπίσῃ νόμον αὐστηρόν καὶ μονοноῦ ἀπάνθρωπον, καθ' ὃν ἀσθενὴς πίνων οἶνον, μὴ τοῦ θεραπεύοντος προστάξαντος, καὶ θεραπευόμενος κατεδικάζετο εἰς θάνατον<sup>2</sup>. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἰσοκράτης ἀναφέρει περὶ τῶν νέων τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, ὅτι οἱ μὲν ἐκραιπάλων ἐν καπηλείοις, κούρειοις καὶ ἱατρῶν παραπήγμασι, ἅτινα ἀνέτιδον τὴν ἀποτρόπαιον τῆς οἰνοποσίας ὁσμὴν, οἱ δὲ συνέρρεον εἰς κυδιστεῖα καὶ σχολὰς ἀλλητριδῶν, ὡς διεγερτικὸν τῆς δίψης καταναλίσκοντες ποσότητα ραφανίδων. Ἄλλ' ἐπιλήψαι ἡμᾶς καὶ χρόνος καὶ χῶρος ἀφηγουμένους οἷα καὶ ὅσα ἐθεσπίσθησαν ἐν ὀνόματι τοῦ Βάχχου καὶ ὁπόσοι μεγάλοι ἄνδρες περιποίησαν ἑαυτοῖς καὶ τῆ, εἰς ὃ ἀνήκον, ἔθνη ἀφθιτον κλέος χάρις εἰς τὸ νεκροσταγῆς ἐκεῖνο ρευστὸν τερψιλαρύγγιον, εἴτε οἶνος, εἴτε ζῦθος, εἴτε ἄφινθος, βότκα ἢ τζιν ὀνομάζεται, ὅπερ οἱ κοινοὶ τῶν θνητῶν ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ καλοῦσι στήριγμα τοῦ βίου (support of life) καὶ ζωοποιόν (revival), ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ ὕδωρ τοῦ βίου (eau de vie), πανταχοῦ δὲ θεωρεῖται ἡ ροδόχρους βελος ἢ μεταβάλλουσα τὴν Κόλασιν εἰς Παράδεισον, καὶ ἡ μόνη δύναμις ἢ αἴρουσα ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων τὸν ἄνθρωπον καὶ μετάγουσα αὐτὸν εἰς χώρας μακαρίου γαλήνης καὶ αὐταπάτης, ἐν αἷς ὁ ὑπὸ ἀργαλέας πενίας μαστιζόμενος φαντάζεται ἑαυτὸν καὶ Κινύρου πλουσιώτερον, ὃ δὲ μονοσάνδαλος βιοπαλαιστῆς καὶ Σαρδαναπάλου τρυφήλοτερον. Τίς δὲ τὸ πιστεῦσι; Γερμανὸς ἱατρός, φιλόσοφος μὲν καὶ εὐπαίδευτος πλὴν ἰδιογνώμων, σύγχρονος τῆ Κοραῆ, ὁ πολὺς Βέικαρδ, τοσοῦτον ἐθαύμαζε τὴν ἀπειρον, ποικίλην καὶ ἐπιρρωστικὴν τοῦ οἴνου δύναμιν, ὥστε θρασυτάτα κατήγγειλε τὸ Ἑλληνικὸν γένος ὡς ἡλίθιον ἕνεκα τῆς παντελοῦς ἀποχῆς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς οἰνοποσίας, συμπεραίνων καὶ εἰκότως ἐντεῦθεν, ὅτι ἡ εὐφυτὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὀφείλεται εἰς τὸν διαρκῆ πότον, ἀφοῦ μάλιστα διατείνεται ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἵνα καταδικάσωσι τοὺς Ἑλληνας εἰς χρονίαν ἡλιθιότητα ἀπέσπασαν πρόρριζα τῶν ἀμπέλων τὰ κλήματα!! Καὶ τί δὲν σοφίζονται οἱ τοῦ νεκταροχόου Βάχχου συνήγοροι! Οἱ ἐν Ρωσίᾳ ἐπάγονται, ὅτι ὁ ἰσαπόστολος Βλαδίμηρος χάρις εἰς τὸ



ΤΟ ΛΥΚΟΦΩΣ. — (Έργον τοῦ Μαυρικίου Σαβᾶ)

ποτόν, ὅπερ παρέχει τὴν ἐπαγγελίαν τῶν παρόντων καὶ οὐχί, ὡς ἡ Ἁγία Γραφή, τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, προτίμησε τὴν Ὁρθοδοξίαν τοῦ Μωαμεθανισμοῦ, τοῦ ἀπαγορευόντος τὴν οἰνοποσίαν καὶ δι' ἀρῶν καὶ ἀναθεμάτων οὐρανίων καὶ ἐπιγείων πνευμάτων κεραυνοῦντος τοὺς διὰ τοῦ οἴνου φαιδρυνομένους καὶ εὐθυμουμένους κατ' οἶκον ἢ ἐν τοῖς καπηλείοις, ἅτινα οἱ μεθόντες θεωροῦσιν Ἁκροπόλεις εὐθυμίας, ἀληθῆ κρήνην καὶ πηγὴν πάσης εὐδαιμονίας, ἡδυστήριον πάσης ἡλικίας καὶ παντός χαρακτήρος, βάρβαρον τῆς λύπης καὶ τῆς ἀνίας καὶ ὄρος θαυῶν, ἐφ' οὗ μεταμορφοῦται εἰς πραγματικότητα πᾶσα χίμαιρα καὶ πᾶσα ἀπάτη.

Κατὰ τῶν ἀπολαυστικῶν τούτων τῆς ἀγελαίας καὶ μεταδοτικῆς χαρᾶς καὶ τῆς ὀργιώσης εὐθυμίας ἐνδιατημάτων, κωθονιστηρίων, καπηλείων καὶ ποτοπωλείων, ἐκλήθησαν οἱ σύνδεσμοι τῆς Ἐγκρατείας νὰ παλαίσωσι κηρύττοντες πόλεμον κατὰ τῆς θεότητος ἐκείνης, ἣτις πανταχοῦ Γῆς ἴσταται κορωνιδῶσα καὶ ἀπαιτοῦσα εἰς τὸν βωμόν αὐτῆς θυσίας, ἃς ἢ ἐν Ἀγγλίᾳ στατιστικῆ ἀναδιβάξει εἰς τὸ ὀκταπλάσιον τῶν δαπανωμένων ὑφ' ὅλων τῶν εὐεργετικῶν, θρησκευτικῶν καὶ διαφόρων προστατευτικῶν ἑταιριῶν<sup>1</sup>, αἵτινες πανταχοῦ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπιδιώκουσαι ἐπέτυχον, ἐν Ρωσίᾳ τοῦλάχιστον, σπουδαίαν μείωσιν καταναλώσεως οἴνου καὶ οἰνοπνεύματος διὰ μέτρων, ἅτινα ἀπὸ τινος ἤρξαντο ἐφαρμοζόμενα ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ.

## B'

Πρακτικώτατα σκεφθέντες οἱ Ρῶσοι διὰ τῆς ὁμοιοπαθητικῆς ἐπεδίωξαν νὰ πατάξωσι τὴν ἐν τοῖς καπηλείοις παρεχομένην ἀναψυχὴν καὶ διασκέδασι, ἰθρύοντες ἀντιδιακδικᾶς ἀκροπόλεις εὐθυμίας, ἐν αἷς νὰ ἐπιτυγχάνεται ἢ συγκέντρωσις τῶν λαϊκῶν τάξεων, τῶν μᾶλλον ἐκδότων εἰς τὸ πάθος τῆς μέθης, καὶ νὰ ικανοποιῆται ἢ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εὐκταία ἐν τῷ βίῳ γνώμη ἡδῆν μετὰ τῶν φίλων. Εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην προέβησαν, ἀφοῦ εἶδον ὅτι οἱ δρακόντεις κυβερνητικοὶ νόμοι εἰς οὐδὲν ὠφέλουν, διότι πᾶς νόμος, μὴ προστατευόμενος ὑπὸ τοῦ κοινοῦ καὶ μὴ ἐνθαρρυνόμενος ὑπὸ τῆς κοινωνίας, μένει χάρις ἄγραφος, ἵνα μὴ λησμονῶμεν τῶν πρό χιλιᾶδων ἐτῶν λεχθέντων παρὰ τοῦ Ἰσοκράτους «οὐ τοῖς ψηφίσμασι ἀλλὰ τοῖς ἤθεσι οἰκεῖσθαι τὰς πόλεις». Ματαίως διὰ νόμου τῷ 1885 ἐζήτησε ἡ Ρωσία τὴν κατάργησιν τῶν καπηλείων διὰ μετατροπῆς τούτων εἰς δύο εἶδη οἰνοπρατηρίων: 1ον Εἰς καπνοπωλεία καὶ παντοπωλεία, ἐν οἷς ἐπωλοῦντο τὰ οἰνοπνευματώδη ἐντὸς ἐσφραγισμένων βαυκαλέων, ὃ δὲ ἀγοραστῆς δὲν ἐδύνατο νὰ πῆ ἐπὶ τόπου οὔτε ὄρθιος ἰστάμενος· καὶ 2ον εἰς ἐστιατόρια μετὰ φαγητοῦ, ἐν οἷς καὶ μόνοις ἐπετρέπετο ἢ ἐπὶ τόπου κατανάλωσις. Ἐπὶ πλέον τῷ 1895 κατιδούσα τὴν ἀποτυχίαν

1. Κατὰ τὴν στατιστικὴν ἐν ἔτει 1911 - 1912 ἐκάστη οἰκογένεια ἐν Ἀγγλίᾳ κατηνάλωσε ποτὰ ἀξίας λιγ. 23 καὶ 91 ἐκατοστὰ ἐναντι λιγ. 22 καὶ 95 τοῦ δεκαετίας (Whitakers Almanack τοῦ 1913, σελ. 761).

ἠθέσπισε τὸ μονοπώλιον καὶ περιώρισε τὰς ὥρας τῆς νυκτερινῆς ἐργασίας τῶν ἐστιατορίων. Πλὴν τούτων πάντων ἀποτέλεσμα ἦ ἀβξήσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν παρὰ πότον καὶ ἐν πότῳ καταδικασθέντων, καὶ ἦ ἐν τῇ καταστρατηγήσει τοῦ νόμου ἐμφάνισις νέου ἐπαγγελματός. Διέτρεχον τὰς ὁδοὺς γυναῖκες καὶ ἄνδρες προσφέροντες τοῖς ἀγορασταῖς ποτήριον καὶ ἐκπωμαστῆρα, ἵνα πῶσι καθ' ὁδὸν ὅ,τι ἀπηγορεύετο τούτοις νὰ κατανωλώσωσι ἐπὶ τόπου, ἐνῶ ἄφ' ἐτέρου τὰ ἐστιατόρια μετατράπησαν εἰς Συβαρητικὰ συμπόσια, ἐν οἷς εἰδεχθῶς παρήλαυε ἡ ἀναισθησία καὶ ἡ ἀρχαία παρεμιοῦδης τῶν Βοιωτῶν λαίμαργία καὶ δίψα, καίτοι δὲν γνωρίζω ἂν εὐρέθησαν καὶ ἐν τοῖς Ρώσοις, ὡς μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Βοιωτῶν, οἱ καταλιπόντες τὴν περιουσίαν αὐτῶν οὐχὶ εἰς τὰ ἴδια τέκνα, ἀλλ' εἰς τοὺς συμπότας ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ δαπανήσωσι ταύτην εἰς πότους καὶ εἰς δεῖπνα. Ἡ ἐν ταῖς ἀποπείραις ταύταις ἀποτυχία ὠδήγησεν εἰς τὴν σκέψιν καὶ τὴν ἀπόφασιν νὰ ὑψώσωσι εἰς ὑπερτέραν τῶν καπηλείων περιωπὴν τὰ τεῖσοπωλεία, εἰσαγόντες καὶ ἐν τούτοις τὸν γέλωτα καὶ τὴν χαρὰν, παρέχοντες πᾶσαν ἀναψυχὴν εἰς τιμὰς συμφορωτέρας, ἐπιβάλλοντες βαρὺν φόρον εἰς τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσραὴλ τοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διευθυντάς καὶ ἰδιοκτητάς τῶν μοχθηρῶν τοῦ ποτοπωλείου οἰκῶν, καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς διεξαγόμενον παρὰ τῶν ἀποθρασμάτων τῶν ζιευθῶν τῆς Εὐρώπης βορδῶρον ἐμπόριον τοῦ χοροῦ, τῆς φωνῆς, καὶ τοῦ οἴστρου τῆς σαρκός, ἀντικαθιστῶντες οὐχὶ διὰ θρησκευτικῶν ἢ ἠθικοπλαστικῶν συλλόγων, ἀλλὰ διὰ κέντρων εὐθύμου ἀναψυχῆς ἐπιτρεπόντων τὰ πάντα πλὴν τῆς οἰνοποιίας. Ἰδρυσαν ὅθεν εὐρέα ἀντιαλκοολικὰ κέντρα, ἀληθῆ ἀντιβακχικὰ τηλεβόλα, ὧν τὰ μᾶλλον ἀπέριττα καὶ πτωχὰ περιλαμβάνουσι δύο τμήματα, τὸ μὲν τῆς τεῖσοποιίας ἢ τεῖσφυαρίας καὶ τοῦ χοροῦ μετὰ μουσικοῦ ὄργάνου, τὸ δὲ τῆς βιβλιοθήκης καὶ τοῦ ἀναγνωστηρίου. Τὰ πλουσιώτερα ἔχουσι πρὸς τούτοις αἴθουσαν σφαιριστηρίου, ταμειυτηρίου, γραφείου ζωασφαλείας καὶ ζατρικίου. Πᾶσα αἱ αἴθουσαι τῶν μεγάλων τεῖσοπωλείων πολυτελῶς ἠνδρπεπισμέναι φέρουσι ἐν τοῖς τοίχοις ἀνηρτημένους ἀνθρωπολογικοὺς πίνακας μετὰ σαφεισάτων ἐπεξηγηματικῶν ὑποσημειώσεων, δι' ὧν καταδεικνύται ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς καὶ ζωηρῶς τὸ ἦπαρ τοῦ ἀλκοολικοῦ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ μὴ πίνοντος καὶ τοῦ κατὰ περιόδους διψῶντος, ὁ πνεύμων, ἡ καρδία, τὰ σπλάγχνα, αἱ φλέβες καὶ αἱ ἀρτηρίαι τῶν πελατῶν τῶν καπηλείων<sup>1</sup> παραπλευρῶς πρὸς τὰ ὄργανα τῶν τεῖσοπῶν, εἰκόνες δὲ ζωηρόταται παριστῶσι τὸ ἀλαμπές βλέμμα, τὰ ἀκίνητα βλέφαρα, τὸ ἀόριστον βάδισμα τοῦ κλονουμένου, πλανωμένου καὶ αἰωνίως ρεμβάζοντος οἰνόφυλλογος ἐκ πικραλλήλου πρὸς τὴν θρῆσσαν καὶ θάλλουσαν ρώμην καὶ εὐρωσίαν τῶν νηφαλίων, καὶ τέλος τὸν θρίαμβον καὶ τὴν χαρὰν τοῦ μὴ πίνοντος πρὸς τὰ ἠθικὰ καὶ ὕλικὰ ναυάγια καὶ συντρίμματα τῶν πινόντων.

1. Kabaks ὁμοσιστί καλοῦνται τὰ καπηλεῖα, ἀλλ' ἡ λέξις σημαίνει κυρίως καταγῶγιον ἀλκοολικοῦ.



Πρὸς μείζονα τῶν κέντρων τούτων εὐδοκίμησιν εἰσήγαγον ἐν πολλοῖς καὶ ἐστιατόριον, οὗτινος ὁ διευθυντής, μερισματοῦχος εἰς τὰ κέρδη τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως φαγητῶν καὶ ἀναψυκτικῶν οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ οἴνου, τιμωρεῖται ἀσθηρότατα διὰ βαρυτάτου προστίμου, ἐν ᾗ ἂν περιπτώσει ἐκδηλωθῇ μεθυστικὸν κροῦσμα· ἐκτὸς τούτου ἔχει συμφέρον νὰ ἐνθαρρύνῃ παρὰ τοῖς πελάταις τὴν καταναλώσιν τῶν μὴ ἀλκοολικῶν. Τὰ ἀγροτικά δὲ τεῖσπολεῖα τὰ μᾶλλον ἀπέριττα, περιλαμβάνουσι αἰθουσαν χοροῦ, καταναλώσεως καὶ βιβλιοθήκης.

Ἄλλ' εἰς τὰς παραλίους πόλεις, ἐν αἷς πλεονάζει τὸ φιλόποτον ναυτικὸν στοιχεῖον, ὡς ἐν Ὀδησσῷ ἐπὶ παραδείγματι, ἡ Κυβέρνησις ἐμερίμνησε καὶ ἄλλως. Πλὴν τῶν τεῖσπολιῶν ἴδρυσε λαϊκὸν κήπον παραπλευρῶς τοῦ δημοτικοῦ θεάτρου, ἐν ᾧ δίδονται παραστάσεις καὶ συναυλίας, οὕτω δὲ πολλοὶ δυστυχεῖς στερούμενοι τῶν κατ' οἶκον ἀναπαύσεων ἀντὶ νὰ λάθωσι τὴν πρὸς τὸ καπηλεῖον, συρρέουσι ἐν αὐτῷ, ἀκροῶνται γηθοσύνων ἀσμάτων, κωμωδιῶν καὶ μελοδραματιῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς εἰσόδου πληρωμῆς, ἐλεύθεροι νὰ πῶσι ἢ νὰ μὴ πῶσι ἀναψυκτικόν τι, νὰ καθήσωσι ἕσον θέλουσι, ἢ νὰ περιέλθωσι ἕως ἂν κουρασθῶσι, οὐδεὶς δὲ νὰ ἐρωτήσῃ αὐτοὺς τίνα ἢ τί ζητοῦσι. Ἄλλ' οἱ κήποι οὗτοι δὲν εἶναι προσιτοὶ ἐν ὄρα χειμῶνος, ὅτε τὰ τεῖσπολεῖα προσέρχονται κρατεροὶ ἐπίκουροι κατὰ τοῦ μεθυστικοῦ ρεύματος, ἀληθῆ σωσίδια ἐν τῷ μαινομένῳ πελάγει, ὅπερ διασχίζει καθ' ἐκάστην τὸν λαόν τῶν μεγαλοπόλεων κατὰ τὰς ἐσπερινὰς καὶ νυκτερινὰς ὥρας, λυμάνεται δὲ τοὺς ἀγροτικούς ἰδίᾳ πληθυσμοὺς τοὺς ἐσπερήμενους παντὸς εἶδους διασκευάσεως. Διὸ καὶ παρ' αὐτοῖς τὸ τεῖσπολεῖον ὑψώθη εἰς περιωπὴν Λέσχης καὶ Χρηματιστηρίου, κατέστη τὸ ἐντευκτῆριον τῆς ἀγροτικῆς νεότητος, ἐν ᾧ συνάπτονται αἱ πλειστάκις εἰς γάμον ἀπολήγουσαι σχέσεις, συζητοῦνται τὰ τοῦ χωρίου, γνωστοποιοῦνται αἱ κυβερνητικαὶ ἀνακοινώσεις καὶ αἱ διατιμήσεις τῆς ἀγορᾶς ἐπὶ τῶν σιτίων, ὀφονίων καὶ πάντων τῶν προϊόντων. Ἐν τούτοις οὐχὶ σπανίως τελοῦνται βαπτίσεις, γάμοι καὶ ἐστιασεις τῶν ἐν τεῖσποσίᾳ ἀδελφῶν.

## Γ'

Διὰ τοιούτων μέτρων, ἅτινα καὶ δικαίως ἐκλήθησαν *Μέθης ἱατροεῖα*, ἐπετεύχθη, ἐν Ρωσσίᾳ τὸ πρῶτον καὶ εἶτα ἐν Νορβηγίᾳ καὶ Σουηδίᾳ, σημαντικὴ μείωσις τοῦ ἀλκοολισμοῦ, ἐνῶ ἐν Γαλλίᾳ, Ἄγγλιᾳ καὶ Γερμανίᾳ τὰ ἀποτελέσματα τῶν Συλλόγων τῆς ἐγκρατείας ὑπῆρξαν λίαν δυσανάλογα πρὸς τὰς ἐξαρτηθείσας προσ-

1. Μέχρι τοῦ 1860, ὅτε ἡ ἄμνηθος ἦν μόλις γνωστή, οἱ Γάλλοι, Ἰσπανοὶ καὶ Ἴταλοὶ ἦσαν οἱ νηφαλιώτεροι λαοὶ ἐν Εὐρώπῃ· ἢ κατ' ἄτομον κατανάλωσις ἦτο 4 λίτραι τὴν ἡμέραν, ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ ἑδαπάνων 4, οἱ δὲ Σουηδοὶ, Ρῶσοι καὶ Νορβηγοὶ 6 καὶ 8. Σήμερον προΐστανται οἱ Γάλλοι μὲ πέντε λίτρας κατ' ἄτομον, ἐνῶ τὰ Σκανδιναυικὰ ἔθνη κατῆλθον μόλις εἰς δύο λίτρας.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istitou  
Restrictions apply.



Η ΑΝΟΙΞΙΣ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.

δοκίας. Τὰ ἐν Ρωσσίᾳ ἰδίᾳ ἀποτελέσματα εἶναι τοσοῦτον μᾶλλον καταπληκτικά, καθ' ὅσον εἰς ταῦτα ἀντεστρατεύοντο τὸ εὐνον τῆς μέθης καὶ τὸ μανιωδῶς φιλέορτον τῶν κατοίκων. Ὁ ἐργάτης δύναται νὰ μεθύσῃ διὰ θαπάνης ἕξ καπικίων, ἤτοι τριάκοντα πέντε λεπτῶν τοῦ φράγκου. Πίνων οὐχί μετρίως, πίνει σπανίως. Πολλάκις παρέρχονται ἑβδομάδες, μῆνες, καθ' οὓς ἀπέχουσι πάσης πόσεως ὁ ἐργάτης καὶ ἰδίᾳ ὁ χωρικός, ὅστις δέον νὰ διανύσῃ, ἵνα πῆγ, μακρὰν ἐδὸν ἀφοπλιζούσαν καὶ παραλύουσαν πᾶσαν δρεξίν πότου. Εἰς τὰ κυβερνεῖα Πετροπούλεως, Ἱεροσολαίου καὶ Βίλνας ἐν καπηλείῳ ἀπαντᾷ ἀνά ἑπτὰ χωρία, εἰς ἀντάλλαγμα δὲ ἀγροτικά ἰσόχαι, ἤτοι τεῖλοποιεῖα μεθ' ἐστιατορίων, ἐν οἷς κατὰ τὰς ἑορτὰς προσέρχονται ἐργάται, ἀγρόται ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καθαρῶς ἐνδεδυμένοι, πάντες φέρουσι πηλοβατίδας (galoches), διαλέγονται δὲ καὶ ἐρωτιῶσι, τρώγουσι σπόρους καὶ παντοσεῖδη τραγήματα, πολλάκις δὲ οἱ ἐργάται προσφέρουσι πρὸς τὰς γυναῖκας ἐν ἡ δύο ποτηράκια βότκας ἐσφραγισμένης εἰς βαύκαλιν, ἤτοι θαπανηρᾶς, ἐάν δὲ τις, ἐξερχόμενος τῶν ἑρίων τοῦ πρέποντος πῆγ μέχρι μέθης, ἀποβάλλεται ἐπὶ καιρὸν τῆς λέσχης, ὁ δὲ διευθυντῆς ὑφίσταται πρόστιμον ἐκ τριῶν κατὰ πάντα μεθύνοντα ρουβλίων, διατιθεμένων ὑπὲρ τῆς βιβλιοθήκης τῆς λέσχης. Καὶ τοῦτο, ἐνῶ παρὰ Ρώσσις ἐκ τῶν μᾶλλον χαρακτηριστικῶν ἢ ἐν πτόφ ἀγαθότης. Μέθῃ ἡμερος καὶ μελαγχολικὴ εὐδηλουμένη δι' ἀσμάτων καὶ κατανοκτικῶν διαχύσεων, σπάνια δὲ αἱ ἐριδες, αἱ ῥήξεις, αἱ στρηγιῶσαι φωναί, τὰ σχίσματα ἐνδυμάτων, αἱ ὑβρεις, αἱ βλασφημίαι καὶ οἱ ραβδιμοί. Διαφωνοῦντες, σιγανῇ τῇ φωνῇ, ὡς ἔθος παρὰ Ρώσσοις, διεξάγουσι τὰς ἐμιλίαις καὶ συζητήσεις. Διὰ θακρῶν καὶ ἀγκαλισμάτων ἐξωτερικεύοντες πολλάκις τὴν ἔνδον διάθεσιν ἀπονέμουσι ἀλλήλοις ὀνόματα πτηνῶν καὶ ἀνθέων καὶ ἀλληλοσπαζῶνται εἰς τὸ στόμα, χωρὶς νὰ αἰσθάνωνται τὴν τῶν ἀρχαίων Κορινθίων ἡδυπάθειαν. Εἰς τὸν φύσει ἀγαθόν, ἡρεμον, ἀφελῆ καὶ μισοθόρυβον χαρακτήρα τῶν Ρώσσων πολλοὶ ἀποδίδουσι τὴν ἐπιτυχίαν τῶν τεῖλοπωλείων, ἅτινα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ρωσσίᾳ ἐν ἀρχῇ ἐνομήθη ὅτι θά προσέκρουον εἰς τε τὸ φιλέορτον τῶν Ρώσσων καὶ εἰς τὸ τραχὺ τοῦ κλίματος. Καὶ δικαίως. Οὐδεὶς δύναται νὰ φαντασθῇ τὸ ποσὸν τῶν ἑορτασίμων ἡμερῶν ἐν Ρωσσίᾳ, καθ' ὅς παύει πᾶσα ἐργασία. Ὅφειλε δὲ τις νὰ ἀνατρέξῃ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἵνα εἴρῃ ἡμερολόγιον, ὡς τὸ Ρωσικόν, ἀτελεύτητον, ἤτοι σειρὰν θρησκευτικῶν ἑορτῶν, ἃς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίῳ ἐχαρακτήριζε οὐ μόνον ἡ ἀπὸ πάσης ἀδικίας καὶ πάσης ἐργασίας ἀποχή<sup>1</sup>, διότι καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς δούλους ἀπηγορεύετο ἡ ἐργασία, ἀλλὰ καὶ ἡ ὑποχρέωσις τῶν εὐθυμιῶν δι' ὕμνων καὶ δημοσίων ἀγώνων. Αἱ ἑορταὶ αὗται, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Οἰκονομικοῖς (I. 5), «ἐποιοῦντο μᾶλλον τῶν δούλων ἕνεκα ἢ τῶν ἐλευθέρων», διὸ καὶ ἄξιον σημειώσεως, ὅτι ἡ

έορτή και ὁ Βάκχος κοινόν ἔφερον ἐπώνυμον, *Λαθικηδής*, καταφαίνον τήν ἄμεσον σχέσιν και συνάφειαν ἀμφοτέρων. Ὅπου ὄθεν πολλὰ ἔορται, ἔκει και πολλή μέθη. Ἀλλά τό ἀξίωμα τοῦτο διέφευσε τό ἐν Ρωσσία τεῖσπολειτον πρός ἔκπληξιν και θαυμασιόν τῆς ἄλλης Εὐρώπης.

Τά δέ λεγόμενα περί κλίματος, ὡς ὑποβοηθητικοῦ τῆς μέθης, εἶναι ἔωλα και ἀνυπόστατα, διότι ὁ μὲν Γάλλος πίνει τριπλασίως τοῦ Νορβηγοῦ<sup>1</sup>, ὁ δὲ Ἴταλός και Ἰσπανός μεθύσκονται πολλῶ πλέον τοῦ Σουηδοῦ, Ρώσσοῦ και Νορβηγοῦ<sup>2</sup>. Ὁ τοῦς Τροπικοῦς οἰκῶν κάτοικος τοῦ Ταϊτή εἶναι ἔκδοτος εἰς τήν μέθην, ἐνῶ ὁ τῶν Ἀρκτιῶν χωρῶν Ἑσκιμῶς εἰς ἄκρον νηφάλιος<sup>3</sup>. Ἐκ τῶν ἡττον πεπολιτισμένων λαῶν ὁ Νεοκαληδόνιος οὐδεμιᾶς ἐγένετο, μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον, μεθυστικῆς οὐσίας ὑποχείριος<sup>4</sup>, ἐνῶ ὁ Ἀραφ τῆς Ἀλγερίας παρά πᾶσαν τήν ἀπαγόρευσιν τῆς θρησκείας ἐνωφθαλμίσθη τό ἐλάττωμα τῆς μέθης παρά τῶν Γάλλων στρατιωτῶν<sup>5</sup>. Τοῦτ' αὐτό ἐπαθον και οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀννάμ<sup>6</sup> οἱ εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ἀλκοολικῶν τῶν Γάλλων ὑπηρεσιῶν δωρήσαντες αὐτοῖς τήν χρῆσιν τῆς Ἰνδικῆς καννάβεως (χασοῖς) και τοῦ ὀπίου, ὅπερ κατέκλυσε ἐπ' ἐσχάτων ἰδίᾳ τοῦς λιμένας τῆς Νοτίου Γαλλίας.

Τό Ρωσσικόν ὄθεν τεῖσπολειτον, τό μή θριαμβεύσαν μὲν κατά τοῦ κλίματος, πλὴν κατισχύσαν τῶν ἔορτῶν, τό ἀσφαλῶς προφυλάττον και περιστέλλον πολλάκις δὲ και θεραπεῶν τήν φιλοποσίαν, δικαίως προβάλλεται πρός ἀπομίμησιν ἐν Γαλλία, Ἀγγλία και Γερμανία, ἐνθα ἡ ἀντιαλκοολική κατήχησις διεξάγεται δι' ἐγχειριδίων ἠθικῆς και θρησκευτικῶν διδασκαλιῶν περί μέθης, καθ' ἧς πᾶς ἑαυτὸν σεβόμενος οἰκογενειάρχης ὀφείλει νά καταλίπη ἄρᾶν και ἀνάθεμα τοῖς ἐκγόνοις, διότι δὲν εἶναι ἐλάττωμα, ἀλλά πηγὴ πολυφθῶρων ἐλάττωμάτων και πολυσπέρμων κακῶν και ὄζουσα φαγέδαινα τοῦ κοινωνικοῦ, πολιτικοῦ και ἐθνικοῦ σώματος.

1. Ἦτοι 4,90 λίτρας κατ' ἄτομον ἐναντι 1,68.— 2. Ἐν Σουηδία ἐντός δεκαπενταετίας ἠλαττώθη κατά τό ἡμισυ ἡ κατανάλωσις τοῦ ἀλκόλ, ἐν δὲ τῇ Νορβηγία ἔτι μᾶλλον.— 3. Clapperton - Second voyage 179.— 4. We Rochas, Nouvelle Calédonie 128.— 5. Ethnographie Criminelle par le Dr. A. Corré σελ. 13.— 6. Ethnographie Criminelle par le Dr. A. Corré σελ. 273.

(Barrage)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΞΕΝΟΣ

## ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΑΣ

ἩΛΛΑΣ, τοῦ γιγαντώθηκες σὲ ὄλων μας τὰ στήθια,  
 κ' εἶν' ὁ δαφνένιος θρόνος σου ἠγλὸς οὖν τὴν Ἀλήθεια,  
 ποῦ σοῦ ἔχουν μὲ τό αἷμα τους οἱ ἦρωες βαμμένη  
 τραγὴ πορφύρα, ἠλιόκαλη, πανόρηθα, ζῆλεμένη,  
 σοῦ πλέκ' ἡ Δόξα αἰλικό τριανταφυλλένο Στέμμα  
 ἀπ' τῶν μαννάδων, τῶν βρεφῶν και τῶν μαρτύρων τό αἷμα.

(Σμύρνη, 1913)

ΣΥΛΒΙΟΣ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
 Restrictions apply.



# Ο ΜΟΥΣΑΦΙΡΗΣ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΚΩΜΙΚΟΣΠΑΡΑΚΤΙΚΗ

*Εἰς ἑξ σκηνάς καὶ μίαν κλωτσοπατινάδα*

## ΠΡΟΣΩΠΑ

Ο ΝΟΙΚΟΚΥΡΗΣ, Ο ΜΟΥΣΑΦΙΡΗΣ ΚΑΙ Ο ΦΥΛΑΚΑΣ

*(Ἡ σκηνὴ ἐν Θεσσαλονίκῃ τῷ 1912-1913)*



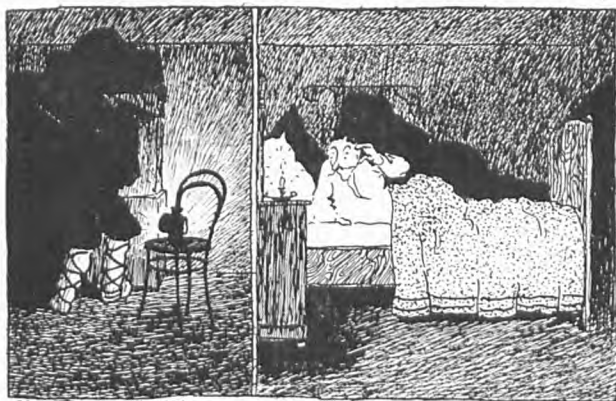
*Ὁ νοικοκύρης.* — Οὐρέ, καλῶς τὸν ἀρκαντάς' τὸν ἀδρεφουποϊτό!  
πῶς ἦταν τοῦτο καὶ μᾶς καλωσοῦρισις ἔτσι ἀναπάντεχα;

*Ὁ μουσαφίρης.* — Ξεκίνησα ἀπὸ μακρὰ, βλάμη, κ' ἦρθα νὰ μὲ φι-  
λέψῃς. Τὴ μὲ φέτα, γὰρ ἔμπορῆσαις καὶ αὔριο... ἔχει ὁ θεός...  
Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.  
Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istito  
Restrictions apply.

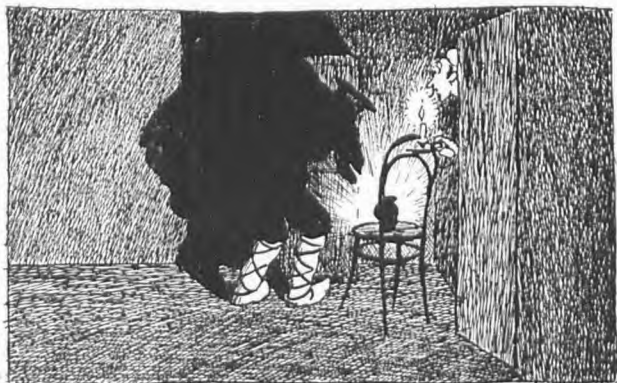


Ὁ μουσαφίρης. — Ὁραῖο εἶνε τὸ καινούριο σπιτικό σου, βλάμη. Δὲν τοῦ κάνει κανενὸς καρδιά νὰ τὸ κουνήσῃ ἀπὸ ᾽δῶ...

Ὁ νοικοκύρης. — Οὐραῖο, γιὰ! Τώρα φαί, πιέ, κόνεψι, καὶ ταχειὰ πααίν'ς καλιά σου, νὰ μὴ σε καρτεροῦνε κ' οἱ δ'κοί σ' κείθε πέρα...

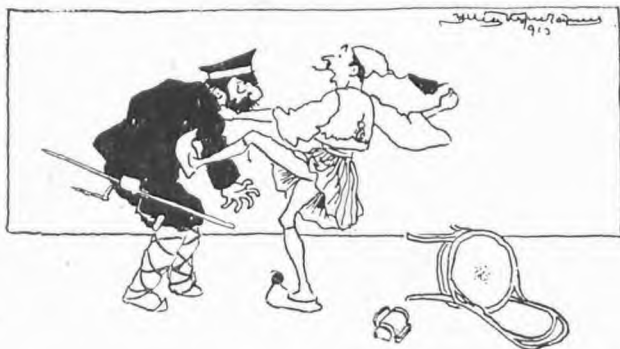


Ὁ νοικοκύρης. — Οὐρέ, σὰν ν' ἀκούω κρότου ἀπὸ σιδ'ρικά... Γιὰ τ' αὐτιά μ' ἔχ'νε ψύλλ'ς κὶ βουτ'ζ'νι, γιὰ κουργιούς ἔχει τὸ γιατὰν' τοῦ μουσαφίρη μ' καὶ τοῦ κόβ'νε τὸν ὕπνου... Γιὰ ἄς φέξου νὰ πάου  
 Authorized licensed use limited to: Boston University on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
 Restrictions apply.



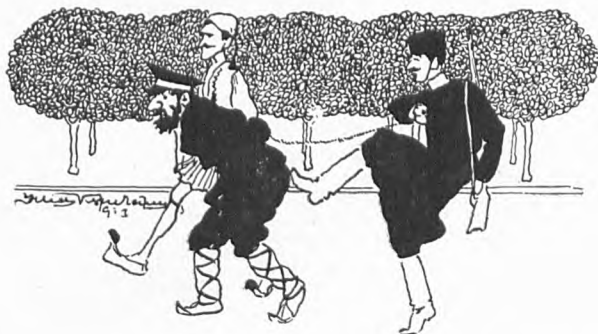
'Ο νοικοκύρης. — Ούρέ, σ' είσι του σταυραδρέφ'; Ούρέ τί χαλέβ'ς ικει σκοτεινά, στο ξένο βίος, χαντακουμένοι :

'Ο μουσαφίρης. — Μὲ σ' μπαθᾶς, βλάμη, τὰ πήρα για δ'κά μ'... Θάρρεψα πῶς ἦταν τ' παππούλη μ', κατὰ π' λένε κί τὰ κιτάπια μ'...



'Ο νοικοκύρης. — Δ'κά σ', λιέει; πατρογονικά σ', αἱ; Βέβηος, τοῦ λιέει κί ὁ παπούλ' σ' οὐ Ἡρόδουτους. Γι' αὐτὸ ξεκίνησ'ς ἀπ' τοῦ διαόλ' τῆ μάννα νὰ κουνέψ'ς ἰδοῦ; Στάσου, ρὲ ζαγάρ', νὰ σ' κάνω τὰ μου-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.



*Ο νοικοκύρης.* — Πάμε τώρα τ' αδρέφι νά σ' νοικουκωρέψου στοῦ χτήμα τοῦ παπούλη σ' τοῦ Στράβωνα, νά σ' μετρήσου καί τή κληρουνομιά σ'...

*Ὁ φύλακας.* — Ἐπαρε κι' ἀπό μένα τ' ἀποδέλοιπα, διά'λε τσ' ἀποθαμμένους σου, σκύλε ἀγαρηνέ!...

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ

ΣΤΗ ΞΕΝΗΤΕΜΕΝΗ

ΚΑΡΑΒΙ διαβατάριχο μὲ φτερωτὸ πανί,  
 Ποῦ φέρονεῖς ἀλ' τὴ ξενητεῖά σιά ξάοτια σου ζουμμένη,  
 Κάποια γλυκεῖα παρηγοριά γιὰ κείνον ποῦ ποιεῖ,  
 Ἐλπίδα καὶ ὑπομονή σ' ἐκείνον ποῦ προσμένει  
 Σταμάτησε τὸ δρόμο σου καὶ σὸ ταξίδι αὐτό,  
 Πάρε γιὰ τὴν ἀγάπη μου χίλια φιλιὰ κ' ἐλπίδες,  
 Καὶ πὲς της πῶς τὴν καρτερῶ, καράβι φτερωτό,  
 Μὰ μὴ τῆς πῆς πόσο χλωμό, πόσο θλιμμένο μ' εἶδες.

(Σύμφωνη, 1913)

ΣΥΛΒΙΟΣ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istitou  
 Restrictions apply.



## ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΠΟΛΕΜΙΚΟΝ ΛΑΦΥΡΟΝ

[Τὴν ἑσπέραν τῆς 5ης Ὀκτωβρίου 1912, ἦτοί τῆς ἐνάρξεως τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου, ἐκυκλοφόρει ἐν παράρτημα ἑφημερίδος, ἀγγέλλον, ὁμοῦ μὲ τὴν διάβασιν τῶν συνόρων ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, καὶ τὴν ἀπροσδόκητον καὶ περιέργον λεπτομέρειαν περὶ τῆς αὐθημερῶν ἐνεργηθείσης ἐκείθεν εἰς Λάρισσαν μεταφορᾶς τῶν πρώτων λαφύρων : σημαίας τουρκικῆς, φρεσίων, κορανίου καὶ ἐνόδου πολυτελοῦς . . . καναπέ ! Τὸ γεγονός διεπιστώθη καὶ διὰ δευτέρου παραρτήματος, ἀγγέλλοντος ὅτι κομισταὶ τῶν πρώτων τούτων λαφύρων δὲν ἦσαν στρατιωτικοί, ἀλλὰ τέσσαρες ἄοπλοι πολῖται καὶ δὴ ἄνθρωποι τοῦ γραφείου καὶ τοῦ καλάμου, ἐν οἷς καὶ εἰς ἀνώτερος δικαστικός, καὶ ὀνομαστὶ ὁ ἐφέτης κ. Τιμ. Ἀμπελᾶς, παλαιὸς συνεργάτης τοῦ «Ἡμερολογίου». Οἱ γνωρίζοντες τὸν ἥμισυ πολεμοχαρῆ ἄνθρωπον τῆς σκέψεως καὶ τῆς μελέτης, ἐξεπλάγησαν διὰ τὴν τόλμην του, παρευρεθέντος εἰς τὰ σύνορα τὴν ἡμέραν ἐκείνην, κομίσαντος δὲ αὐθημερόν, ὁμοῦ μὲ τὴν χαρμόσυνον εἰδήσιν τῆς ἑλληνικῆς προελάσεως, ὡς ὁ ἄγγελος τῆς Μαραθωνείου νίκης, καὶ τὸ πρῶτον τουρκικὸν λάφυρον. Διότι, ἂν καὶ ἡ ἀπὸ τῶν συνόρων εἰς Λάρισσαν ἀπόστασις εἶνε μικροτέρα τῆς ἀπὸ Μαραθῶνος εἰς Ἀθήνας, δυσχερεστάτη οὐχ ἦιτον καὶ μονοῦ ἀδύνατος ἀπέβαινε ἡ διάβασις διὰ τῆς Λαρισσαϊκῆς πεδιάδος, μυκητικῆς κατὰ τὰς ὥρας ἐκεῖνας ὑπὸ πληθῶν στρατιῶν, ἱππικῶν, μεταγωγικῶν καὶ ἐφοδιοπομπῶν. Τινὲς τῶν φίλων τοῦ κ. Ἀμπελᾶ, συγγαίροντες αὐτῷ, ἀφήκαν μεταξὺ γραμμῶν νὰ ὑπονοηθῇ καὶ τις δυσπιστία περὶ τῆς ἀληθείας τῆς εἰδήσεως. Ἐντεῦθεν λαβὼν ἀφορμὴν ὁ κ. Ἀμπελᾶς ἀπηύθυνεν ἡμῖν τὴν κατωθι ἐπιστολήν, ἣν, καίτοι ἰδιωτικῆς φύσεως, παραδίδομεν εἰς τὴν δημοσιότητα, ὡς λιαν ἐνδιαφέρουσαν καὶ ἀξιανάγνωστον διὰ τὸ πρῶτον εἰσκομισθὲν τουρκικὸν λάφυρον ἐκ τοῦ ἐνδόξου πολέμου μας.]

## Ο ΚΑΝΑΠΕΣ

Φίλιπτε κύριε Σκόκε,

Λάρισα, Ὀκτώβριος 1913

ΔΙΣΤΑΣΕΣ, ὡς εἰκάζω ἀναγινώσκων μεταξὺ τῶν γραμμῶν τοῦ συγχαρητηρίου σου, νὰ πιστεύσῃς ὅτι τέσσαρες ἄοπλοι, ἄνθρωποι γραφείων, ὧν δύο ὑπερμεσόκοποι, εἶχον τὴν τόλμην νὰ παρακολουθήσωσι τὸν εἰσβαλόντα εἰς τὰς τῆως τουρκικὰς χώρας ἑλληνικὸν στρατόν, νὰ μείνουν ὀλόκληρον σχεδὸν ἡμέραν ὑπὸ τὸ ἀπειλητικὸν Σιδεροπάλουκον τοῦ Μπουγαζίου, καὶ νὰ μεταφέρουν ἐκείθεν τὰ πρῶτα εὐρεθέντα ἢ ἐγκαταλειφθέντα λάφυρα, καὶ μάλιστα σημαίας τουρκικῶν σταθμῶν. Ἐν τούτοις, ὡς θὰ πεισθῇς

χθέντων πιστοποιητικῶν τῆς ταυτότητος τῶν τουρκικῶν τούτων ἀντικειμένων ἐνώπιον τῶν συνοπογραψάντων ἐν αὐτοῖς ἀξιωματικῶν τμήματος ἐφοδιοπομπῶν, τὸ γεγονός συνέβη, ὡς ἀνεγράφη εἰς τὰ πρῶτα παραρτήματα. Δύνασαι μάλιστα, ὡς ὁ Θωμᾶς, νὰ θέσῃς τὰ δάκτυλα ἐπὶ τοῦ τύπου τῶν ἡλῶν, ἤτοι νὰ φαύσῃς αὐτὴν τὴν ἰδίαν τουρκικὴν σημαίαν, ἂν ἀνέλθῃς εἰς τὸ μουσεῖον τῆς Ἱστορικῆς Ἑταιρείας, ὅπου ἀνηρτήθη μετὰ τοῦ πρωτοτύπου τοῦ σχετικοῦ πιστοποιητικοῦ τῆς ταυτότητός της. Ἐπὶ πλέον δέ, ἂν διέλθῃς ἐντεῦθεν καὶ ἀναβῆς εἰς τὴν Νομαρχίαν Λαρίσης, δύνασαι καὶ νὰ καθήσῃς ἐπὶ τοῦ ἰδίου τουρκικοῦ καναπέ, κοσμοῦντος ἤδη τὴν αἴθουσαν τοῦ νομαρχιακοῦ καταστήματος.

Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον ἕάν, ὡς εἶχον ὑποδείξει, ἐτοποιεθεῖτο καὶ αὐτός εἰς τὸ Ἐθνολογικὸν Μουσεῖον, διὰ νὰ ὑπεθυμίσῃ τὸν πανικόν, ὅφ' οὗ εἶχον καταληφθῆ ὁ φρουροὶ τῶν τουρκικῶν συνόρων ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ προσελώντος ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Πράγματι δέ, ἡ θέσις, ἐνθα εὐρέθη πρὸ τῆς θύρας τοῦ τουρκικοῦ ἐκείνου σταθμοῦ ἀνεστραμμένος ὁ καναπές, μεταξύ τεθραυσμένων πινακίων καὶ τηγανίων, στρατιωτικῶν κλινῶν καὶ ἐσοχισμένων ἐντύπων κορανίων, γαλλικῶν καὶ τουρκικῶν ποιημάτων, φεσίων, κενῶν κιδωτίων πετραλαίου καὶ πυρομαχικῶν, τουρκικῶν ἐπισκοπετηρίων καὶ ἀπλύτων ἐσωροούχων, παρέχει ἀμυδρὰν εἰκόνα τοῦ πανικοῦ, ἣ τῆς κατεσπευμένης φυγῆς τῶν τούρκων φρουρῶν τοῦ Μπουγαζίου.

Θὰ ἔχῃς ἴσως τὴν περιέργειαν νὰ μάθῃς τὴν περιπέτειαν τοῦ καναπέ, ὅν, τόσφ κομψόν καὶ πολυτελῆ, εἶχε προμηθευθῆ ὁ τούρκος σταθμάρχης τῶν συνόρων, μὲ τὴν πεποθησιν βέβαια, ὅτι ἐπὶ μακρὸν θ' ἀνεπαύετο ἐπ' αὐτοῦ, ἀφοῦ ἄλλως τε εἶχε φροντίσει νὰ ταπητοστρώσῃ καὶ τὴν μικρὰν αἴθουσαν, ἐν ἣ ἐδέχετο τοὺς ἐπισκοπετομένους τὰ σύνορα τούρκους ἀξιωματικούς, πολυαριθμούς, ὡς εἰκάζεται ἐκ τῶν χαμαὶ διεσκορπισμένων ἐπισκεπτηρίων.

Ἡ κατὰ τὴν πρῶταν τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου ἐκστρατεία μου μετὰ τῶν τριῶν ἀθηναίων φίλων ἀπεφασίσθη μετὰ τὸ μεσονύκτιον, καθ' ἃς ὥρας οἱ ἐν Λαρίσῃ, πολῖται καὶ στρατιῶται, ἤμεθα ἐπὶ ποδὸς καὶ ἐν νευρικῇ συγκινήσει. Ἐβλέπομεν ἀπὸ τὰ ὑψώματα τοῦ Φρουρίου τὰς μέχρι τῶν συνόρων πεδιάδας πλήρεις συνωσιζομένων ταγματῶν, πεζῶν, ἵππικοῦ, πυροβολαρχικῶν, πυρομαχικῶν, ἐφοδιοπομπῶν, αἱ ὅποιαι ἐκινούντο ὡς μυρμηκία πρὸς τὰ σύνορα, διασταυρούμεναι μὲ τὰ ἀντιθέτως ἐρχόμενα καρδάνια φυγάδων οἰκογενειῶν τοῦ Τυρνάβου καὶ τῶν παραμεθορίων χωρίων, ἐρχομένων εἰς Λάρισσαν «διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον».

Πρὸ τοῦ θεάματος τούτου μᾶς ἐκεντήθη ἡ φιλοπόλεμος ὄρεξις νὰ πλησιάσωμεν ἐγγύτερον εἰς τὰ πεδία τοῦ πολέμου, πεζῇ ἢ ἐφ' ἀμάξει — ἀδιάφορον. Ἄλλ' αἱ ἀμαξαὶ πᾶσαι μετὰ τῶν ἵππων εἶχον ἐπιταχθῆ, καὶ μόνον πρὸς τὰ ἐξημερώματα ἀνεκαλύψαμεν μίαν λησμονηθεῖσαν ἢ μᾶλλον περιφρονηθεῖσαν ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴν ἐπιταξιν καὶ δικαίως, διότι ἦτο ἐρείπιον ἀμάξης συρόμενον ἀπὸ δύο ψωραλέους κατεσκληγῶτας ἀχαμνώνοντας. Ἐν τού-

τοῖς τὴν κατελάβομεν μετὰ τοῦ ἀμαξηλάτου, ἂν καὶ ἐκινδυνεύομεν νὰ ἐκληφθῶμεν ὡς οἱ ἥρωες τοῦ περιφήμου ἱππότητος οὐχὶ ἱππεύοντες ἀλλὰ συρόμενοι ὑπὸ ἀχαμνοῦντων. Ὡς μόνον ὄπλα μας ἦσαν δύο δίοπτρα. Ἐφοδιοπομπάς εἶχομεν ὀλίγας πλάκας σοκολάτας καὶ κάμποσα σάντουιτς παρασκευασθέντα προχειρῶς εἰς τὸ «Πανελληνιον». Εἶχομεν καὶ πυρομαχικά: ὀλίγα κουτιά σπέρτων διὰ τὰ σιγαρέττα μας ἐπέχοντα τόπον φυσιογγίων!

Μὲ τοιαῦτα ἐφόδια καὶ τοιοῦτον ἐξαρτισμὸν ἐσταυροκοπήθημεν καὶ ἐξεκινήσαμεν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐδέησε νὰ κατέλθωμεν τῆς καρκινωδατοῦσης ἀμάξης, διότι προσέκοπτε κατὰ τῶν κινουμένων συμπαγῶν ὄγκων τῶν μεταγωγικῶν. Ἐπὶ τέλους μετὰ πολλὰ ἀμοιβαία λαχανιάσματα ἐπιδατῶν, ἀγωγέως καὶ ἀχαμνοῦντων, ἐφθάσαμεν αἰσίως καὶ ἐν ἀριτότητι εἰς Τύρναβον, καθ' ἣν ὥραν προῦχῶρει πρὸς τὰ στενὰ τοῦ Μπουγαζίου μοῖρα πεδινῶν πυροβολικοῦ, πρὸς τὰς κορυφάς δὲ τῆς Μελοῦνας πυκνὴ στρατιὰ πεζικοῦ, ἡτοιμάζετο δὲ πρὸς ἐκκίνησιν ὁ τόσον δοξασθεὶς ἀριστράτηγος Διάδοχος μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του. Ἡ ἐξ ἀπίνης ἐμφάνισίς μας κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐξένισε πολλοὺς τῶν φίλων ἀξιωματικῶν. Ἐν τούτοις παρηκολουθήσαμεν ἀνενοχλήτως τὴν μοῖραν τοῦ πυροβολικοῦ ἐξ ἀποστάσεως, καὶ βαίνοντες ὀπισθεν μεγάλῃ ἐφοδιοπομπῇ εὐρέθημεν εἰς τὰ στενὰ τοῦ Μπουγαζίου πρὸ τῆς θέσεως τοῦ Ἥλια. Ἀγνοοῦντες δὲ τί συνέβαινε πέραν τῶν στενῶν καὶ μὴ ἀκούοντες ἐπὶ ὥραν πυροβολισμοὺς, ἐκρίναμεν φρονιμώτερον νὰ κατέλθωμεν τῆς ἀμάξης, ἣ ὁποία, ἀπομονωθεῖσα ἐν τῇ ὁδῷ, ἡδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς στόχος εἰς τυχὸν ἐνεδρευόντας Τούρκους, πρᾶγμα ὄχι καὶ πολὺ εὐχάριστον. Οὕτω δὲ πεζοὶ καὶ οἱ τέσσαρες, μετὰ πορείαν μιᾶς ὥρας ἐφθάσαμεν πρὸ τοῦ τουρκικοῦ σταθμοῦ Μπουγαζίου, μὲ κάποιαν, ἐννοεῖται, συγκλίνησιν ἂν ἡμεῖθα ἐν πλήρει ἀσφαλείᾳ. Εὐτυχῶς οἱ παλμοὶ τῆς πατριωτικῆς μας καρδίας ἐγένοντο κανονικώτεροι, μόλις ἀντελήφθημεν τὴν ἐκεῖ παρυσίαν ἀποσπάσματος στρατονόμων καὶ ἐφοδιοπομπῆς ὑπὸ τὸν φίλον δικηγόρον καὶ ἐφεδρον ἀνθυπολοχαγὸν κ. Τσακμάκην. Ἐκεῖ συνηγήσαμεν καὶ ἄλλους γνωρίμους ἀξιωματικούς, καὶ ἐμάθομεν ἔξαλλοι ἐκ χαρᾶς τὴν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων κατάληψιν τῶν συνόρων καὶ τὴν προέλασιν τοῦ στρατοῦ εἰς Ἐλασσῶνα. Ἀνεπαύθημεν ὀλίγον, καθήσαντες μάλιστα ἐπὶ τοῦ ἴδιου καναπέ, περὶ τοῦ ὁποίου ἐτέθη τὸ ἐρώτημα τίνι τρόπῳ θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ μεταφορὰ του εἰς Λάρισσαν, ἀφοῦ ὁ σταθμὸς θὰ ἔμενεν ἐρημος καὶ ἀφρούρητος, τὸ δὲ κομψὸν τουρκικὸν ἐπιπλὸν πιθανὸν νὰ ἀνηρπάζετο ὑπὸ τοῦ πρώτου τυχόντος. Χωρὶς πολλὰς συζητήσεις ἀνέλαβον ἐγὼ τὸν ἡρωϊκὸν ἄθλον, ἂν καὶ οἱ δύο σκελετώδεις ἀχαμνόωντες, οἱ μόλις δυνατοὶ νὰ σύρουν τὴν ἀμάξαν, ἐὼδῶως μὲ ἐνεθάρρουν. Ἐν τούτοις ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν του καὶ ἐπηρεαζόμενοι ἐπιστρέψωμεν εἰς Λάρισσαν. Ἐτοποθετήσαμεν τὸν καναπὲν εἰς τὸ κάθισμα τοῦ ἀμαξηλάτου, ὅστις ἐδέχθη νὰ μείνῃ ὄρθιος, προσδέσας δὲ μίαν τῶν τουρκικῶν σημαϊῶν, ἃς εὐρομεν μετὰ τῶν ἄλ-

λων διεσκορπισμένων ἀντικειμένων, εἰς τὸ μαστίγιόν του ἔλαβε στάσιν καὶ ὕψος θριαμβευτοῦ. Ἀπεχαιρετήσαμεν τοὺς ἀξιωματικούς, ἐστρημώθημεν ἐν τῇ ἀμάξῃ καὶ ἡ πομπὴ ἐξεκίνησε.

Ἡ ἐκ τῶν συνόρων εἰς Λάρισσαν, κατὰ τὰς κρίσιμους ἐκείνας ὥρας, καὶ κατὰ τοιοῦτον θεατρικὸν τρόπον μετακόμισις ἐπίπλου τοιοῦτου μὲ τὸ κτυπητὸν βυσσινόχρουν ὕφασμα καὶ τοὺς ὁμοιοχρούς κροσούς του, ἡ ὀρθία στάσις τοῦ ἀμαξηλάτου κρατοῦντος τὸ μαστίγιον μὲ τὴν τουρκικὴν σημαίαν, ἐπροκάλεσαν ἐκπλήξεις εἰς τοὺς ἐκ Λαρίσσης πρὸς τὰ σύνορα διευθυνομένους ἄνδρας τῶν μεταγωγικῶν σωμάτων. Ὅταν δὲ ἡ ἀμαξα ἐπλησίασε πρὸ τῆς Λαρισαϊκῆς γεφύρας, ὅπου πλήθη πολιτῶν καὶ στρατιωτῶν συνω-



«... Ἐστρημώθημεν ἐν τῇ ἀμάξῃ καὶ ἡ πομπὴ ἐξεκίνησε...»

στίζοντο ἀσφυκτικῶς ἀναμένοντα ἐναγωνίως παρὰ τῶν ἐκ τῆς μεθορίου ἀφικνουμένων εἰδήσεις περὶ τῆς ἐλληνικῆς προελάσεως, ἡ ἀμαξά μας ἐσταμάτησεν ὡσεὶ ἀπόπληκτος. Ἦτο ἀδύνατον νὰ προχωρήσῃ. Παρ' ὀλίγον δὲ καὶ νὰ θρυμματισθῇ ἀδόξως ὁ περίφημος αὐτὸς καναπές ἐκ παρεξηγήσεως προκληθείσης ἐκ τῆς θέας τῆς τουρκικῆς σημαίας. Ἄλλ' εὐθὺς ἐλέχθησαν τὰ δέοντα ἐξ ἀμάξης, ὅταν δὲ ἐγνώσθη ἡ προέλευσις τῆς σημαίας καὶ τοῦ καναπέ, ἀληθῆς φρενίτις κατέλαθε τὰ πλήθη, τὰ ὅποια ἐν ζητωκραυγαῖς καὶ ἀλλαγμοῖς μᾶς συνώδευσαν, νικητὰς καὶ τροπαιούχους (!), μέχρι τοῦ νομαρχιακοῦ καταστήματος, ὅπου καὶ παρεδόθη διὰ πιστοποιητικῶν συνταχθέντος προχείρως διὰ μολυβδοκονδύλου. Τὸ πλῆθος μᾶς περιεκύκλωσε κατελθόντας τῆς ἀμάξης ζητοῦν εἰδήσεις περὶ τῆς προελάσεως τοῦ στρατοῦ μας. Ἡμεῖς δὲ πρὸς βεβαίωσιν τοῦ γεγονότος ἐσκορπίσαμεν πλῆθὺν τουρκικῶν ἐπισκεπητῆρων, τὰ ὅποια εἴχονμεν παραλάβει ἐκ τοῦ καταληφθέντος σταθμοῦ.

Τοιαύτη, φίλτατε κ. Σκόκε, ἐν ὀλίγοις ἡ περιπέτεια τοῦ τουρκικοῦ τούτου ἐπίπλου, τοῦ ὁποῦ ἡ παρουσία εἰς τὰ στενά τοῦ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.

Μπουγαζίου, όπου και τὸ Σιδεροπάλουκον, μαρτυρεῖ ὅποιαν ἀκλόνητον πεποιθήσιν εἶχον οἱ τοῦρκοι φρουροὶ τῶν συνόρων περὶ τῆς μακρᾶς καὶ ἐν ἀναπαύσει ἐπὶ καναπέδων μαλθακῶν παραμονῆς τῶν εἰς τὰ δυσπρόρητα θεωρούμενα στενὰ καὶ σύνορα τῆς τέως Ἑλλάδος. Ἐπὶ τοῦ καναπέ δὲ τούτου, ἐφ' οὗ καθήμενοι ἕως χθὲς οἱ φρουροὶ τῶν συνόρων ὠνειροπόλουσαν εἰσβολὴν εἰς τὴν Λάρισσαν καὶ πλουσίαν λαφυραγωγίαν, σήμερον κἀθηνται οἱ διοικητικοὶ ὑπάλληλοι οἱ διευθύνοντες τὴν ἐπαρχίαν ἐν τῇ διπλασιασθέντι νομῇ τῆς σημερινῆς Μείζονος Ἑλλάδος.

ΤΙΜ. ΑΜΠΕΛΑΣ

## Ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Εἰς τὴν Κων/λιν, ὅπου ἀναμέσον τοῦ μωσαϊκοῦ τῶν διαφόρων φύλων σφύζει ἀκμαία πάντοτε ἡ ἑλληνικὴ ζωὴ, ἀνθίζει ἀπὸ τινος ἢ

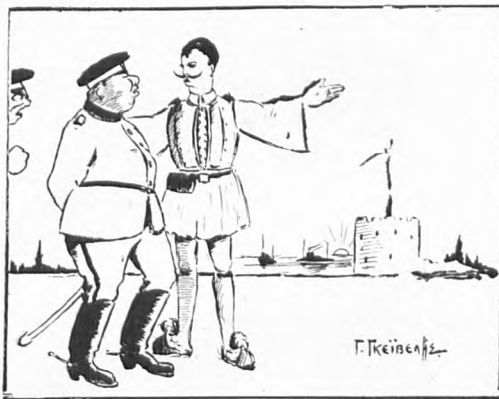


Σάτυρα καὶ ἡ Γελοιογραφία, ὡς μία τῶν ὥραιων ἐκδηλώσεων τοῦ Νεοελληνικοῦ Πνεύματος. Ἡ Γελοιογραφία μάλιστα ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ζηλευτοὺς ἀντιπροσώπους καὶ καλλιτέχνας δεξιούς: τὸν Κεσανλῆν, τὸν Κελαϊσόκην, τὸν Ρηγόπουλον — τιμήσαντας ἤδη καὶ τὸ ἡμέτερον *Ἡμερολόγιον* διὰ τῆς συνεργασίας τῶν — τὸν Θεοδορίδην, τὸν Ἀντωνιάδην, τὸν Γκειβέλην καὶ ἄλλους, κατακοσμοῦντας ἐκάστοτε τὰ αὐτόθι εὐθυμογραφικὰ φύλλα δι' εὐφροσύναν καὶ σκίτσων ἐπὶ τῶν φλεγόντων κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας. Εἰλικρινῶς χαίρομεν,

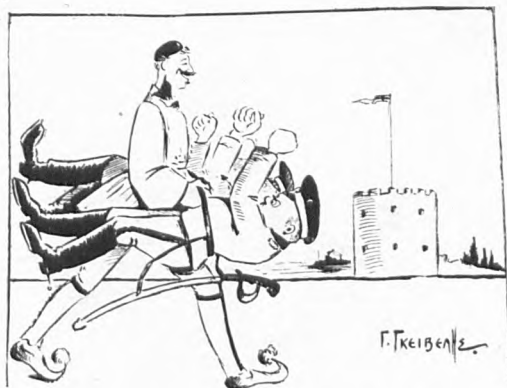
ὅτι μᾶς δίδεται νῦν ἡ εὐκαιρία νὰ παρουσιάσωμεν, συγκαταλέγοντες μεταξὺ τῶν συνεργατῶν τοῦ *Ἡμερολογίου*, καὶ τὸν νεαρὸν γελοιογράφον κ. Γ. Γκειβέλην, ὅστις καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ βαλκανικοῦ πολέμου ἔσχε τόσας ἐπιτυχεῖς ἐμπνεύσεις καὶ διὰ σειρᾶς ἐπικαιρῶν γελοιογραφιῶν, καυστικῶν ἰδίως κατὰ τῆς λυκοφιλίας καὶ τοῦ φαμφαρονισμοῦ τῶν βουλγάρων, ἐφαίδρυνε καὶ ἔθελλε τόσον τὸ ἑλληνικὸν ὅσον καὶ τὸ διεθνὲς αὐτόθι δημόσιον. Τὸ γελοιογραφικόν του δαιμόνιον ἐφάνη ἐμπνευσμένον καὶ ἀμείλικτον. Δὲν ἀφῆκε καμμίαν περίπτωσιν καὶ καμμίαν ἀσχημίαν βουλγαρικὴν νὰ μὴ τὴν μαστιγῶσῃ. Εἰς τὴν σχετικὴν σειρὰν τῶν σκίτσων του συνοψίζεται ὅλη ἡ οἰκτρὰ πολιτικὴ τῆς οἴσσεως, τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπιστίας. Ἐξ αὐτῶν ἐκρίναμεν οὐχὶ ἄσκοπον νὰ ἀποθησαυρίσωμεν τινὰ χάριν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν. Ἄλλὰ πλὴν τούτων, ὁ κ. Γκειβέλης εὐηρεσθήθη νὰ φιλοτεχνήσῃ ἀποκλειστικῶς διὰ τὸ *Ἡμερολόγιον* πολλὰ ἄλλα, εἰς τὰ ὅποια θὰ ἐντυφῆσιν οἱ ἀναγνώσται αὐτοῦ.]

## ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

(Ἡ ἀλησμόνητος 17ῆ Ἰουνίου τῆς Θεσσαλονίκης)



— Ἐγὼ σᾶς λέω νὰ μᾶς ἀδειάζετε τὴ γωνιά μὲ τὸ καλό...



— ... Μὰ ἀφοῦ δὲν τὸ καταλαβαίνετε, σᾶς βγάζω μὲ τὸ στανειό.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetirio Dimosias I.  
 Restrictions apply.



ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΧΩΡΙΑΤΙΚΕΣ

ΟΙ “ΛΩΒΙΩΝΤΕΣ,,

**Π**ΡΩΤΑ νὰ σὰς τοὺς συστήσω:  
— Ἀπ' ἐδῶ, τοῦ λόγου του, εἶνε ὁ κύριος Νικήτας Δικαιοπόουλος, συνταξιοῦχος εἰρηνοδίκης. Ἡ ἀφεντεία του, ἀπὸ 'κεῖ, ὁ κύριος Ἀθανάσιος Σούφρας. Καὶ ἀπὸ 'δῶ, ὁ κύριος Ἀνανίας Σχολαστικίδης, γραμματεὺς τῆς Δημαρχίας. Γιὰ νὰ γνωρισθῆτε ὅμως καλλίτερα, πρέπει νὰ σὰς ξεχωρίσω τῆς χάρες τοῦ καθενός.

Ὁ κύριος Δικαιοπόουλος, ὅταν ἦτο μικρός, εἶχε κλίσι νὰ γίνῃ μπαλωματής. Ἐπειδὴ ὅμως ἤξευρε κάμποσα κολλυβογράμματα, τοῦ κάπνισε κ' ἐγίνε δικαστικός κλητήρας. Ὅταν ἦλθε τὸ κόμμα του στὰ πράγματα, ἐγίνε ἐπαρχος. Ἐπειτα, ὅταν ἔπεσε τὸ κόμμα του, τοῦδωσαν τὴ παῦσι του καὶ τὰ παπούτσια στὸ χέρι. Σὰν ξαναἦλθε στὰ πράγματα, ἐπροτίμησε νὰ γίνῃ εἰρηνοδίκης. Θέσι ἰσόβια, σοῦ λέει. Θέλουν νὰ ποῦν, ὅτι τὴν δικαιοσύνη τὴν ἐμοίραζε σύμφωνα μὲ τὸ στομάχι του περισσότερο παρὰ μὲ τὴν συνειδησίην του. Ἐγὼ ὅμως δὲν τὰ πιστεύω τέτοια πράγματα. Εἶνε ἀλήθεια, πῶς ἂν τοῦ ἐπῆγαιναν κανένα ἀρνάκι ἢ γουρουνόπουλο ἢ κοτόπουλο ἢ λίγο κρασί παληὸ ἢ λάδι ἢ γυαοῦρτι ἢ καὶ μετρητά, γιὰ νὰ κἀνῃ στραβὰ μάτια, δὲν τὰ ἐδιωχνε. Ἀλλὰ τί μὲ τοῦτο; ψυχικὸ ἔκανε, νὰ ἀθωῶνῃ ἀντὶ νὰ ζημιῶνῃ μὲ πρόστιμα φτωχοὺς ἀνθρώπους.

Διηγοῦνται εἰς βάρος του κάποια ἱστορία γιὰ ἓνα γουρουνί, ἀλλὰ δὲν ἔχουν δίκην. Τί ἔφταιγε αὐτός, ἂν ἓνας παληάνθρωπος δὲν ἔδεσε καλὰ τὸ γουρουνί καὶ τὸ ἀφῆκε νὰ φύγῃ;

Ἰδοὺ πῶς ἔχει ἡ ἱστορία:

Ἐπηρετοῦσε κάποτε σὲ μιὰ κωμόπολι τῆς Βοιωτίας. Ἐκεῖ ἦταν κ' ἓνας τσομπάνος φοβερός καὶ τρομερός. Δὲν ἄφηνε χωράφι ἀζημίωτο μὲ τὰ πρόβατά του. Γι' αὐτὸ εἶχε καὶ συχνὰ

νταραβέρια μὲ τὴ δικαιοσύνη. Ὁ εἰρηνοδίκης, σὰν ἔμαθε τὶ εἶδους ὑποκείμενο ἦταν ὁ τσομπάνος αὐτός, ἐτρίξε τὰ δόντια του καὶ ὑποσχέθηκε στοὺς χωρικοὺς πῶς θὰ τοὺς τὸν συγυρίσῃ γιὰ καλὰ, ἅμα πῆσῃ στὰ χέρια του. Καὶ δὲν ἄργησε νὰ πῆσῃ στὰ νύχια τῆς δικαιοσύνης. Μιὰ πέμπτη, ποῦ ἦταν **Ποινικά**, πρῶτος κατηγορούμενος ἦταν ὁ τσομπάνος γιὰ μιὰ φοβερὴ ἀγροζημία. «Τώρα θὰ σοῦ δεῖξω ἴγώ», ἐσκέφθηκε μέσα του ὁ εἰρηνοδίκης. Ὁ τσομπάνος ὅμως, τετραπέρατος κατεργάρης, ἤξευρε νὰ βάζῃ, λέει, καλοὺς δικηγόρους... Πάει λοιπὸν πρωτὶ-πρωτὶ τὴν ἡμέρα ἐκείνη στὸ σπῆτι τοῦ εἰρηνοδίκου κρατῶντας στὴ μασχάλη του κᾶτι τι, σὰν δέμα, μέσα σ' ἓνα σακκί. Μόλις τὸν ἀντίκρουσε ὁ εἰρηνοδίκης, ἄρχισε νὰ τοῦ ψέλλῃ τὸν ἐξάψαλμο. Τὸν ἐκεραυνοβόλησε μὲ ἀγριεὺς φοβέρες. Ὁ τσομπάνος δὲ μιλοῦσε. Τὸν ἄφησε νὰ ξεθυμάνῃ λίγο, ἐσφίξε μὲ τὸν ἀγκῶνα του τὸ σακκί καὶ κᾶτι γρυλίσματα γουρουνούσια ἀκούστηκαν. Ὁ εἰρηνοδίκης εἰς τὸ ἀκουσμα αὐτὸ ἐχαμίλωσε τὸν τόνο τῆς φωνῆς του. Ξανάσφίξε πλιὸ δυνατὰ ὁ τσομπάνος τὸ σακκί καὶ ὁ δικηγόρος... — τὸ γουροῦνι θέλω νὰ πῶ — ἔσκουξε πλιὸ ἐκφραστικά. Ὁ εἰρηνοδίκης ἔξυσε τὸ κεφάλι του τὴν ἴδια στιγμή ὁ τσομπάνος τοῦ λέει:

— Τὸ λοιπός, κύρ γουρνοδίκ', θὰ δέσω τὸ γροῦν' κάτω στὴν αὐλή...

— Κῦτταξε, καῦμένε, — τὸν φοβέρισε αὐστηρὰ ὁ εἰρηνοδίκης — νὰ διορθωθῆς, γιατί σ' ἐπῆρε καὶ σὲ σήκωσε!

Ἄλλὰ ὁ ἀδιόρθωτος τσομπάνος φαίνεται πῶς δὲν τὸ ἔδεσε σφικτὰ τὸ γουροῦνι, καὶ αὐτό, ἅμα ὁ ἀφεντικός του ἀπολύθηκε πανηγυρικῶς ἀπὸ τὴν κατηγορία, ξαπολύθηκε κι' αὐτὸ ἀπ' τὸ σχοινὶ καὶ πῆγε νὰ τὸν εὔρη.

Αὐτὴ εἶνε ὅλη-ὅλη ἡ ἱστορία. Πῆτε μου, σᾶς παρακαλῶ, τί φταίει ὁ κύριος εἰρηνοδίκης, ἂν ἔφυγε τὸ γουροῦνι;

Τώρα, γιὰ τὸν κύριον Σούφραν. Ὁ κύριος Σούφρας στὴν ἀρχὴ ἦταν χασάτης. Ἡ δουλειὴς του ὅμως δὲν πῆγαιναν καλὰ, καὶ ἄρχισε νὰ δουλεύῃ τὸ κόμμα. Καὶ τὸ κόμμα τὸν ἐβόηθησε κι' ἔγινε δήμαρχος.

Ὁ κύριος Σχολαστικίδης ἦταν ἄλλοτε γραμματοδιδάσκαλος καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ κόμματος ἔγινε γραμματεὺς τῆς δημαρχίας. Ἐκρατοῦσε πάντα στὸν κόρφο του μιὰ κιτρινομένη ἀπὸ τὴν πολυκαιρία γραμματικὴ τοῦ Γενναδίου, τὴν ὁποίαν συνεβουλεύετο εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις καὶ εἰς ὅλα τὰ ζητήματα. Μ' ὅλα ταῦτα ὅμως δὲν εἶχε κατορθώσῃ ἀκόμη νὰ διακρίνῃ πότε τὸ «ἡμεῖς» γράφεται μὲ η καὶ πότε μὲ ν. Καὶ μιὰ φορὰ ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ κάμῃ εἰς τὸν δήμαρχον αὐστηρὰ παρατηρήσεις ὁ νομάρχης, διότι ὁ κ. γραμματεὺς, ἀντὶ νὰ γράψῃ εἰς μίαν ἀναφορὰν πρὸς τὸν νομάρχην «ὅτι ὁ παρὰ πόδας μηνυτῆς κατηγγεῖλεν εἰς ἡμᾶς ζῶα τετράποδα ἀδήλωτα...» ἔγραψε «ὁ παρὰ πόδας μηνυτῆς κατηγγεῖλεν εἰς ὑμᾶς ζῶα τετρά-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.



ποδα ἀδήλωτα... » Εὐτυχῶς ὁ κ. δήμαρχος δὲν πολυκατάλαβε τὸ λάθος· ἀλλέως, θὰ τὸν πετοῦσε μὲ τῆς κλωτσιῆς ἔξω ἀπὸ τὴν δημορχίαν.

Οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἀχώριστοι ἀπετέλουν τὴν ἀριστοκρατία τοῦ χωριοῦ καὶ τὸν μὲν χειμῶνα περνοῦσαν τὴν ἡμέραν τους μέσα εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ Στεφάνου, τὸ δὲ καλοκαίρι ἀπὸ κάτω στὸν πλάτανο, ποῦ ἦταν ἀτέξω ἀπὸ τὸ καφενεῖον. Περισσότερος ὅμως ἦταν ὁ μελεᾶς τους παρὰ τὸ κέρδος τους, διότι καὶ οἱ τρεῖς μαζί ἄφηναν εἴκοσι λεπτά τὴν ἡμέραν στὸ καφενεῖο, ὁ μὲν κ. εἰρηνοδίκης μία δεκάρα δι' ἓνα ναργιλὲ πεντάρικο — τὸ τουμπεκι ἦτον ἀπὸ λαθρεμπόριο γι' αὐτὸ ἦτο τόσον φθηνός — καὶ γιὰ μιὰ μαστίχα· καὶ οἱ ἄλλοι δύο, ἀπὸ μιὰ πεντάρα ὁ καθένας γιὰ τὴ μαστίχα. Ὁ κ. εἰρηνοδίκης, ἐπειδὴ ἐπλήρωνε περισσότερα, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ βασανίξῃ καὶ περισσότερον τὸν δυστυχημένον τὸ Στέφανο μὲ τῆς φωτιῆς τοῦ ναργιλέ. Διαρκῶς δὲ παρεπονεῖτο ὅτι οἱ ναργιλέδες του δὲν καπνίζουσι, ὅπως ἐκάπνιζαν οἱ ναργιλέδες, ποῦ ἔπινε μιὰ φορὰ στὴ Στυλίδα. Καὶ λοιπὸν ὁ Στέφανος, διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ, ἀνεκάτευε μὲ τὸ τουμπεκι καὶ φύλλα ξερά ἀπὸ τὸν πλάτανο λέγοντας, ὅτι ἐπέτυχεν ἓνα τουμπεκι θαυμάσιον. Καὶ ἔτσι ὁ κ. εἰρηνοδίκης ἔμενεν ἐνθουσιασμένος, διότι ὁ ναργιλές του ἐκάπνιζεν ὅπως εἰς τὴν Στυλίδα.

Καὶ οἱ τρεῖς τους ἀπὸ τὸ πρωῖ ἕως τὸ βράδυ δὲν ἔκαναν ἄλλη δουλειὰ παρὰ νὰ συζητοῦν. Ἄρχιζαν ἀπὸ τὴν ἔξωτερικὴν πολιτικὴν τοῦ Γλάδστωνος καὶ ἐτελείωναν εἰς τὸν δραγάτη τοῦ χωριοῦ των. Τοὺς ἐτροφοδοτεῖ δὲ εἰς τὰς συζητήσεις των ἡ «Παλιγγενεσία», εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο συνδρομητὴς ὁ κ. εἰρηνοδίκης. Πολλὰς φορὰς ὁ κ. δήμαρχος καὶ ὁ κ. εἰρηνοδίκης εἰς μερικὰ διπλωματικὰ ζητήματα ἔφθαναν μεχρὶ ῥήξεως, ἀλλ' ἡ ῥῆξις αὕτη μόνον λίγες ὥρες διαρκοῦσεν. Ὁ κ. γραμματεὺς ἦτο πάντα μὲ τὸ μέρος τοῦ κ. δημάρχου διὰ τὸν φόβον τῆς ἐξώσεως ἀπὸ τοῦ δημορχείου.

Καὶ λοιπὸν τὴν ἡσυχίαν αὕτη παρέα συνετάραξεν ἓν ἀπόγευμα μιὰ ἐγκύκλιος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν πρὸς ὅλους τοὺς δημάρχους τοῦ Κράτους, ἡ ὁποία ἔγραφε τὰ ἑξῆς: «Ἐντέλεισθε νὰ ἀναφέρητε ἡμῖν τάχιστα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν τῷ ὑμετέρῳ δήμῳ λωβιῶντων».

— «Λωβιῶντες, λωβιῶντες!! Τί νὰ εἶναι ἀρὰ γε αὐτοὶ οἱ λωβιῶντες!» ἐσκέπτετο ἕκαστος καθ' ἑαυτὸν καὶ προσέβλεπε τοὺς ἄλλους μὲ ἐρωτηματικὰ βλέμματα.

Ἐπηκολούθησαν στιγμαί τιγες σκέψεως καὶ τέλος ὁ δήμαρχος ἔλυσεν τὴν σιωπὴν καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν κ. γραμματέα εἶπεν:

— «Ἐλα, κύρ δάσκαλε, πές μας τί πρᾶγμα εἶναι αὐτοὶ οἱ λωβιῶντες;»

Ὁ κ. γραμματεὺς ἄνοιξε τὴν γραμματικὴν τοῦ Γενναδίου εἰς

τὸ μέρος τῶν συνηρημένων ῥημάτων, ἔξυσε κατ' ἐπανάληψιν τὸ κεφάλι του, ἔβηξε δυὸ τρεῖς φορὲς καὶ εἰς τὸ τέλος δὲν εἶπε τίποτε.

Ἡ διπλωματία, τὰ κόμματα, ὁ δραγάτης, ὅλα ὑπεχώρησαν πρὸ τῶν *λωβιῶντων* καὶ μακρὰ βασανιστικὴ σκέψις ἐβασάνιζε τοὺς τρεῖς μας φίλους. Τέλος ὁ κ. εἰρηνοδύτης μὲ χαρὰν, τὴν ὁποίαν οὐδὲ ὁ Ἀρχιμήδης θὰ ἐδοκίμασεν, ἐφώναξεν «εὐρηκα, εὐρηκα» καὶ κτυποῦσε σὰν παιδί τὰ παλαμάκια. «Λωβιῶντες, φίλοι μου, πάει νὰ πῆ λωβοί, δηλ. κοντοί. Οἱ λωβοὶ ἑλληνικά λέγονται καλλίτερα λωβιῶντες. Λοιπὸν θὰ κάμουμε ἓνα κατάλογον ὄλων τῶν κοντῶν τοῦ δήμου καὶ θὰ τὸν στείλωμεν εἰς τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον. Εὐτυχῶς κανεὶς ἀπὸ μᾶς τοὺς τρεῖς δὲν θὰ εἶναι μέσα, διότι καὶ οἱ τρεῖς εἴμεθα ὑψηλοί».

Πραγματικῶς τὴν ἄλλην ἡμέραν κατηρτίσθη κατάλογος τῶν κοντῶν τοῦ δήμου ἀρκετὰ μακρὸς, ὁ ὁποῖος ἐστάλη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας 15 περίοι ἐφιπποὶ χωροφύλακες, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς ἓνα ὑπομοίραρχον καὶ ἓνα ἀνθυπίατρον, ἔφθασαν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ δήμου πρὸς μεγάλην ἐκπληξιν τῶν φιλησύχων κατοίκων καὶ διηυθύνθησαν εἰς τὸ δημαρχεῖον. Ἐκεῖ ἐκλήθη ἐσπευσμένως καὶ ὁ κ. δήμαρχος, ὁ ὁποῖος προσῆλθε φοβισμένος μετὰ τοῦ κ. γραμματέως.

— «Τί κατάστασις εἶναι αὐτή, κύριε δήμαρχε — εἶπε μὲ θυμὸν ὁ κ. ὑπομοίραρχος — ἀφήσατε τὸν δημόν σας νὰ γεμίση ἀπὸ λωβιῶντας;»

— «Τί νὰ κάμουμε Μεγαλειό... κύριε ἀξιωματικὲ — ἀπήντησε τρέμων ὁ κ. δήμαρχος — ὁ Θεὸς τοὺς ἔκαμεν ἔτσι!»

— «Ὁ Θεὸς ἔκαμεν ἓνα, τὸ πολὺ δύο· σεῖς τοὺς ἀφήσατε ἐλευθέρους νὰ γυρίζουν μέσα τὰ χωριά καὶ οἱ δύο ἔγιναν 47, ὅπως τοὺς γράφετε ἐδῶ».

— «Καὶ τί ἔπρεπε νὰ τοὺς κάμωμεν;» ἐτόλμησε νὰ ἐρωτήσῃ ὁ κ. δήμαρχος.

— «Τί νὰ τοὺς κάμετε! Νὰ τοὺς ἀφήσετε εἰς ἓνα μέρος χωριστό, νὰ φοβήσουν ἀπὸ τὴν πείνα καὶ ἔπειτα νὰ τοὺς κάψετε καὶ τὴ στάχτη τους νὰ σκορπίσετε στὸν ἀέρα. Νά, αὐτὸ ἔπρεπε νὰ κάμετε».

Ὁ κ. δήμαρχος ἀφῆκεν ἓνα βαθὺν στεναγμὸν ἀπὸ τὸ στήθος του καὶ ἐπιθύρτισεν εἰς τὸν ὀπίσω του ἱστάμενον γραμματέα: «Γιατί τοὺς καὶμένους νὰ τοὺς κάμουν ἔτσι;»

— «Γιὰ νὰ ξεμαγαρίσῃ ἡ Πλάση» τοῦ ἀπάντησεν εἰς τὸν ἴδιον τόνον ὁ κ. γραμματέας.

— «Νὰ στείλετε ἀνθρώπους εἰς ὅλα τὰ χωριά, νὰ φωνάξουν ὅλους τοὺς λωβιῶντας καὶ νὰ τοὺς κλείσετε εἰς μίαν μάνδραν ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸν» εἶπεν ἠπιώτερον ὁ κ. ἀνθυπίατρος.

Μετ' ὀλίγας ὥρας πράγματι ὅλοι οἱ λωβοὶ τοῦ δήμου ἦσαν κλεισμένοι σὲ μιὰ μάνδρα σὰν πρόβατα, χωρὶς καὶ αὐτοὶ νὰ γνωρίζουν τὸ διατί.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Restrictions apply.

Ὅταν εἰδοποιηθέντες κατέφθασαν ὁ κ. ὑπομείραρχος καὶ ὁ κ. ἀνθυπίατρος μετὰ τῶν χωροφυλάκων συνοδευόμενοι καὶ ἀπὸ τὸν κ. δήμαρχον, τὸν κ. εἰρηνοδίκην καὶ τὸν κ. γραμματέα, μετ' ἐκπλήξεως παρετήρησαν ὑγιεστάτους ἀνθρώπους.

— «Μὰ αὐτοὶ εἶναι ὑγιεστάτοι, τί τοὺς ἐμαζεύσατε ἐδῶ;» ἐρώτησεν ὁ κ. ἀνθυπίατρος.

— «Μά, κύριε ἀξιωματικέ, ὅλοι τους εἶναι λωβοί, μαθὲς κοντοί, καὶ τοὺς ἐφέραμε κατὰ ποῦ ἐδιατάξατε».

Τότε ὅλοι κατάλαβαν ὅτι ἐγινε λάθος στὴν ἐξήγησιν τῆς λέξεως «λωβιῶντας» καὶ ὅτι ἀδικος ὁ κόπος τῶν στρατιωτῶν καὶ ὁ φόβος τοῦ δημάρχου καὶ τῶν λωβῶν τοῦ δήμου. Κρίμα στὴν γραμματικὴν τοῦ Γενναδίου!

Π. Δ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ



Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΤΗΣ ΟΠΕΡΕΤΤΑΣ

(Ἐναμνήσεις ἐκ Θεσσαλονίκης)

Ἐμπήκε σὰν Λεονταῆς —

τρομάρα τὰ μουντάκια

τὰ βαμμένα του!

[Ἐπεται συνέχεια]



κ' ἔβγῃ κε.... Χεσαχάμμεφ —  
 φοροτούνα σὰ μαπατζάκια  
 τὰ βροεμμένα του!

(17 Ἰουνίου 1913)

ΣΑΤΑΝΑΣ

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

ΗΘΕΛΑ....

ἩΘΕΛΑ νᾶχα δύναμι  
 νὰ πῶ γιὰ σὲ τραγοῦδι,  
 π' ὅμοιο νὰ μὴν ἀκούστηχε  
 ποτὲ μέσα στὴ γῆ·  
 καὶ νὰ πιθῶσω ὀλόδροσο  
 σὶὸ σιῆθος σου λουλοῦδι,  
 ποῦ νὰ εὐωδιάζῃ αἰῶνια  
 χωρὶς νὰ μαραθῇ.

ἩΘελα ἢ Ἀγάπη μου  
 ψηλὰ νὰ μ' ἀσηκώση  
 σὲ χώρες ἀστροφώτιστες,  
 π' ἄλλη νὰ βροῶ ζωή·

Κι' ἀπὸ ψηλὰ τὸ βλέμμα μου  
 κάτω στὴ γῆ νὰ σώση,  
 νὰ σ' ἀντικρύση ὀλόφλογο  
 χωρὶς νὰ ντροπιασθῇ.

ἩΘελα νᾶχα δύναμι  
 κόσμο γιὰ σὲ νὰ πλάσω  
 μὲ ποταμούς, μὲ θάλασσεσ,  
 μὲ δένδρα, μὲ πουλιά·  
 Κι' ἀφοῦ σὲ ἰδῶ Βασίλισσα  
 καὶ τέτοια σ' ὀνομάσω,  
 νὰ πέσω ἔμπρὸς στὰ πόδια σου  
 νὰ μὴ ξεπνήσω πλιά.

† ΔΙΟΝ. ΜΑΡΓΑΡΗΣ



Ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς τῶν Ἰωαννίνων

## ΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΑ

Ὅπως τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλῆ πασᾶ Τεπελενλῆ, οὕτω καὶ οἱ θησαυροὶ αὐτοῦ κατέστησαν διαβόητοι καὶ μυθώδεις, μάλιστα κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς 19ῆς αἰωνοετηρίδος. Ὁ θηριώδης καὶ αἰμοβόρος σατράπης τῆς Ἠπείρου ἀπὸ τοῦ 1788, ὅτε κατέλαβε τὰ Ἰωάννινα, ἐδέσποσε ταχέως, οὐ μόνον αὐτῶν καὶ τῆς Ἠπείρου ὅλης, ἀλλὰ καὶ τῆς Θεσσαλίας, τῆς Ἀχαρνανίας καὶ ἄλλων μερῶν καὶ κατέστη διαβόητος εἰς ὅλον τὸν κόσμον διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὰ πλούτη του. Περὶ τὸ ἔτος 1819 ἀνήλθεν εἰς τὸ κατακόρυφον αὐτῶν. Εἶχε καταστήσει τὰ Ἰωάννινα πολυάριθμον στρατόπεδον Ἀλβανῶν, λύκων αὐτόχρημα καὶ τυφλῶς ἀφωσιωμένων εἰς πᾶσαν διαταγὴν του. Καὶ ἐκυβέρνηα οὐ μόνον τὰς 40,000 κατοίκων τῶν Ἰωαννίνων, ἀλλὰ καὶ ὅλους ἐν γένει τοὺς ὑπηκόους του, ὡς ἀπόλυτος κύριος, ἔχων ἐπ' αὐτῶν καὶ δικαίωμα ζωῆς καὶ θανάτου, καὶ στέλλων μόνον πρὸς τὸν Σουλτάνον ἐτήσιον φόρον τυπικῆς ὑποτελείας.

Ἦτο εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν φιλοχρήματος καὶ πλεονέκτης, ὅσον ἦτο καὶ θηριώδης καὶ φιλόδοξος. Ἐπασχε τὸ παράδοξον πάθος, ὅπερ ὅσον περισσότερον τρέφεται τόσο μᾶλλον πεινᾷ!

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias  
Restrictions apply.

Κατὰ τὸν Πουκεβίλλ, ἐδίψα χυσοῦν, ὡς ὁ ἐξ ὕδρωπος πάσχων διψᾷ ἀνάως ὕδωρ. Καὶ συνεκέντρωσεν ἀμέτρητα καὶ μυθώδη πλοῦτη, ἑκατομμύρια ἐπὶ ἑκατομμυρίων εἰς τὰ θησαυροφυλάκιά του, ὅσα καὶ ἀπεράντους ἀκινήτους κτήσεις εἰς τὴν περιουσίαν του. Οἱ θησαυροὶ του δὲ αὐτοὶ ὠφέλησαν καὶ τὸν Ἰερὸν ἡμῶν Ἀγῶνα.

Εἶνε εἰς ἄκρον περιέργοι οἱ τρόποι καὶ τὰ μηχανεῦματα, δι' ὧν ἐπλούτησε τεραστίως ὁ Ἀλῆ πασᾶς. Ἡδύναντο δὲ νὰ θεωρηθῶσι μῦθοι, ἂν μὴ ἐβεβαιουῖντο ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν. Πᾶν εἶδος πιέσεως, ἀρπαγῆς καὶ ἀδικίας ἐξυπηρέτησε τὸ ἀνόσιον ἔργον του. Ὅλος ὁ βίος του ἦτο κατάχρησις καὶ καταπίεσις. Κατήντησε νὰ νομιζῆ, ὅτι δὲν ἔζησε τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν δὲν διέπραξε μίαν ἀρπαγὴν. Εἶχεν ἀποτρόπαιον σύστημα, δι' οὗ ἀπεγύμνου τοὺς ὑπηκόους του καὶ κατέστησεν αὐτοὺς δουλοπαροίκους. Ὑπὸ μορφήν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων φόρων ἐφορολόγει ἀπληρῶς πάντα ἀνεξαιρέτως καὶ αὐτὸν τὸν ἱερὸν κληρὸν, τοὺς ναοὺς καὶ τὰ μοναστήρια τῶν χριστιανῶν. Οὐδεὶς τῶν ὑπηκόων του ἦτο βέβαιος περὶ τῆς ἰδιοκτησίας του, τρέμων νυχθημερόν διὰ τὴν ζωὴν αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του. Οὕτω καὶ τοῦ πλουσίου τὸ τάλαντον καὶ ὁ ὀβολὸς τοῦ πτωχοῦ εἰσέρρεον εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ἀδηφάγου σατράπου.

Εἰς πᾶσαν ἀπαλοτριώσιον ἀκινήτων κτημάτων ὁ Ἀλῆ πασᾶς ἐλάμβανε τὸ  $\frac{1}{10}$  τοῦ τιμήματος αὐτῶν. Ἐκτός δὲ τοῦ διὰ τὸν Σουλτάνον φόρου τῆς δεκάτης εἰσέπραττε καὶ ἄλλον ἴσον φόρον ὑπὲρ ἑαυτοῦ. Συνεπλήρου δὲ τὴν ἐπὶ τῶν ἀκινήτων φιλοκτημοσύνην του, ἐπιβάλλον εἰς τὰ χωρία πολλὰ καὶ ἀτελειώτα βάρη φόρων, ἀμίσθων ἐργασιῶν, ἐκτάκτων εἰσφορῶν κ.λ.π. Οὕτως ὁμως οἱ κύριοι αὐτῶν ἐξηναγκάζοντο νὰ τὰ πωλῶσιν εἰς εὐτελεῖς τιμὰς πρὸς αὐτόν, ὅστις καθίστα αὐτὰ τοιφλίγια του.

Ἠγόρασε τὴν δυστυχῆ Πάργαν παρὰ τῶν Ἀγγλῶν τῷ 1819 ἀντὶ 150,000 λιρῶν. Ἡ ἀγορὰ δὲ αὐτῆ, ἦν ὁ Βαρθόλδης χαρακτηριστικῶς ὡς βδελυρὰν ἐμπορίαν, ὑπῆρξε δι' αὐτὸν ἐπικερδεστάτη ἐπιχείρησις. Βεβαιοῦται ἱστορικῶς, ὅτι ὁ Ἀλῆ πασᾶς εἰσέπραξε πενταπλάσια ὅσον ἔδωκε δι' ἐκτάκτων φόρων, ἀναγκαστικῶν εἰσφορῶν καὶ μεταπωλήσεως εἰς ὅσην ἤθελε τιμὴν τμηματικῶς, τῆς ἀκινήτου τῶν Παργίων περιουσίας.

Ὁ Ἀλῆ πασᾶς μόνος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ δίδῃ ἀδείας γάμου εἰς ὅλους τοὺς ὑπηκόους του καὶ οὐδεὶς γάμος ἦτο ἐγκυρος ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν πολλοὺς ἐξηναγκάζεν ἄκοντας νὰ νυμφευθῶσι καὶ ἔδιδε τὴν χεῖρα πλουσίων νυμφῶν εἰς φαύλους καὶ κακούργους ἀνθρώπους του πρὸς ἀμοιβὴν σοκτίων ἐγκλημάτων ἢ διανομὴν τῶν μεγάλων προικῶν.

Εἶχε θεσπίσει νόμον, δυνάμει τοῦ ὁποίου κατέστησεν ἑαυτὸν μόνον κληρονόμον τῶν ὑπηκόων του, ὅσοι ἀπέθνησκον χωρὶς ν' ἀφήσωσιν ἄρρενα τέκνα. Δηγοῦνται δὲ ὅτι, ὅταν τις ἐξ αὐτῶν πλούσιος εἶχεν υἱόν, ὁ αἰμοβόρος πασᾶς, ὅπως τὸν κλη-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

ρονομήση, πολλάκις ἐδολοφόνει διὰ τῶν Ἀλβανῶν του πρώτον τὸν υἱὸν καὶ εἶτα τὸν πατέρα.

Οὗαι εἰς ἐκεῖνους, οἵτινες προσέφευγον πρὸς αὐτὸν ζητοῦντες δικαιοσύνην. Αὐτός, ὡς δικαστής, ἐλάμβανε τὴν μερίδα τοῦ λέοντος ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῆς δίκης. Ἀδελφοὶ δέ, ἐρίζοντες περὶ διανομῆς κληρονομίας, εἶδον κατάπληκτοι τὸν πασᾶν σφετεριζόμενον ἀμφοτέρων τὰ μερίδια.

Τραπεζίτης, τοκογλύφος, ἔμπορος, ἦσκει πᾶν εἶδος χρηματισμοῦ, δι' οὗ ἐκέρδαινε χρήματα. Εἶχε πάντοτε εἰς τὸ ταμεῖον του κίβδηλα νομίσματα, ἅτινα συνέλεγεν ἐξ ὅλης τῆς Τουρκίας καὶ ἐχρησιμοποιοῖ εἰς τὰς συναλλαγὰς του. Ἐπὶ προφάσει, ὅτι ἤκουεν, ὅτι πλούσιοι ἔμποροι εὐρίσκοντο δῆθεν εἰς οἰκονομικὰς στενωχορίας, προσέφερον αὐτοῖς δάνεια μετὰ βαρέως τόκου 20 καὶ 30 τοῖς 100, ἅτινα ἐκεῖνοι ἐδέχοντο πρὸς ἀποφυγὴν τελείας τῶν καταστροφῆς. Συνέλεγε τὰ ὑπὸ διαμαρτύρησιν χρεωστικὰ γραμμάτια πτωχουσάντων ἐμπόρων, καὶ ἐξεβίαζε τὴν ἐξόφλησίν των δι' ἀπειλῆς θανάτου τῶν ὀφειλετῶν. Μεγαλέμποροι προσέφερον αὐτῷ ὅλην τὴν περιουσίαν των καὶ ἐγένοντο καλόγηροι. Ἐφορολόγιε δὲ καὶ αὐτοὺς εἰς τοὺς μισθοὺς τῶν ὑπαλλήλων του πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν.

Πολύκροτα εἶνε τὰ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπηκόων του διαμειβόμενα δῶρα. Οὐδεὶς παρουσιάζετο αὐτῷ μὲ κενὰς τὰς χειρὰς. Πάντως ὄφειλε νὰ τῷ προσφέρῃ δῶρον τι διὰ ν' ἀξιωθῇ τῆς ὑψηλῆς τιμῆς νὰ προσκυνῆσιν τοὺς πόδας του.

Προεκάλεε γένηματα, διὰ τὰ ὁποῖα ἐφορολόγει τοὺς ἐστιάτορας διὰ τὴν τιμὴν αὐτήν, ἣν κατεδέχετο νὰ κάμῃ πρὸς αὐτοὺς. Ὅσάκις δὲ ἐγευμάτιζε παρὰ τῷ ἀρχιερεῖ τῶν χριστιανῶν, ὃν ἐν τούτοις ἐκράτει ὄρθιον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος, ἐλάμβανε σημαντικὰ δῶρα παρὰ τῶν ναῶν αὐτῶν καὶ τῶν μοναστηρίων. Τοῦτο ὑπενθυμίζει παρόμοιον παράδοξον φόρον τῶν πασάδων Τούρκων, ὃν ἱστορεῖ ὁ Φιλῆμων. Ὁ διοριζόμενος πασᾶς, ἀφ' ἧς εἰσῆρχετο εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς σατραπείας του μέχρις οὗ ἔφθανεν εἰς τὴν καθέδραν αὐτῆς, διετρέφετο δαψιλῶς μετὰ τῆς ἀκολουθίας του ἀπὸ τὰς καθ' ὁδὸν κοινότητας. Διὰ τὸν κόπον δέ, ὃν ἐλάμβανε νὰ τρώγῃ τὰ παρατιθέμενα εἰς αὐτὸν γένηματα, ἐφιλοδορεῖτο καὶ διὰ χρηματικοῦ τινος ποσοῦ, ὅπερ ἐλέγετο *ντὶς κερασὶ* (ἐνοίκιον ὀδόντων!)

Διηγείται πον ὁ Στέφανος Ξένος, ὅτι ὁ Ἀλῆ πασᾶς κατὰ τὰς ἀπόκρεω ἔστειλε δῶρα πρὸς τοὺς ὑπηκόους του. Οὕτως ἀπέστειλεν ὠραῖον ἵππον πρὸς πλούσιον Ἀλβανόν, σάκκους καφέ πρὸς μεγαλέμπορον, ὥρολόγιον πρὸς τὸν Ἀρχιερέα, χρυσὴν ταμβακοθήκην πρὸς τὸν δημογέροντα, βιβλίον χρυσοδέτον πρὸς καθηγητὴν, ζευγος πιστολίων πρὸς ὄπλαρχγὸν καὶ πρὸς ἄλλους ἄλλα καὶ παρ' ὅλων αὐτῶν ἐλάμβανεν ἀντίδωρα εἰς μετρητὰ, ἅτινα αὐτὸς προσδιώριζε τριπλάσια καὶ πολλάκις πενταπλάσια τῆς ἀξίας τῶν δώρων του.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Restrictions apply.

Διὰ τῶν τρόπων αὐτῶν καὶ πλείστων ἄλλων κατέστη μυριό-  
πλουτος. Ἐγένετο κύριος τῶν  $\frac{9}{10}$  τῶν ἀκινήτων τῶν ὑπηρεσίων  
τοῦ καὶ ἀπεθησαύρισε, κατὰ τὸν ἱστορικὸν Παπαρρηγόπουλον,  
500 περίπου ἑκατομμύρια φράγκων εἰς χρήματα, τιμαλφῆ καὶ  
ἄλλα κινήτά. Τὰ ἐτήσια εἰσοδήματά του ἀπὸ τοῦ 1804 ἀνῆρ-  
χοντο εἰς 10-12 ἑκατομμύρια φράγκων.

Ἰδιαιτέρας ἐν τούτοις μνείας ἀξία εἶνε ἡ ἐξῆς εἰς ἄκρον περι-  
εργος σημείωσις περὶ τῆς χρηματικῆς καὶ εἰς κινήτᾳ περιουσίας  
τοῦ ζαπλοῦτου σατράπου, ἣν ἡ φήμη μυθωδῶς καὶ διαφορο-  
τρόπως διέπλασε. Τὴν σημείωσιν αὐτὴν κατήρτισε καὶ διέσω-  
σεν ὁ Θανασοῦλας Βαλτινός, εὐνοούμενος αὐλικός καὶ ταμίας  
τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη του, καὶ ὡς ἐκ τῆς θέ-  
σεώς του ἔχων εἰς χεῖρας του τὰ κατάστιχα καὶ τοὺς θησαυ-  
ροὺς αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν σημείωσιν αὐτὴν ὁ διαβόητος σατράπης εἶχεν εἰς  
χρήματα :

1,000,000	φλωρία Ἐνετικά	πρὸς 13	γρόσια	16,000,000
800,000	» Μαντσάρικα	» 14	»	11,200,000
800,000	» Πολίτικα	» 10	»	8,000,000
300,000	» Μεσίρικα	» 7	»	3,500,000
500,000	» Τουνεζίνικα	» 12	»	6,000,000
400,000	» Μαχμουδιέδες	» 25 - 28	γρόσια	11,200,000
500,000	Ρουμπιέδες	» 3	»	1,500,000
1,000,000	τάλληρα κολωνάτα	» 6	»	6,000,000
400,000	τάλλ. Μαρίας Τερέζας	» 5 $\frac{1}{2}$	»	2,200,000
1,000,000	μπεσιλίκια ἀργυρᾶ	» 5	»	5,000,000
200,000	ἐξηγτάρια ἑκατοστάρικα	» 2 $\frac{1}{2}$ - 3	γρόσια	600,000
16,000	δούπια ἰσπανικά	» 15	κολωνάτα	
			ἤτοι 90 γρόσια	1,440,000
			ὄλικόν μετρητῶν γροσίων	<u>72,640,000</u>

Πλὴν δὲ αὐτῶν εἶχεν εἰς τιμαλφῆ, σὺν ἄλλοις, ἐκτὸς τῶν πο-  
λυαρίθμων κατωτέρας σχετικῶς ἀξίας πολυτίμων στολισμῶν, ἐν  
τῷ θησαυροφυλακίῳ αὐτοῦ καὶ τὰ ἐξῆς βαρῦτιμα.

Μίαν σπάθην ἀδαμαντοκόλλητον, φέρουσαν πρότυπον τῆς  
Θεομήτορος καὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀξίας εἰς γρόσια τῆς ἐπο-  
χῆς ἐκεῖνης 55,000.

Ἐν μερλάντι, ὅπερ ἀνῆκεν εἰς τὸν βασιλεῆ τῆς Σουηδίας,  
ἀγορασθὲν ἀντὶ 36,000 Ὀλλανδικῶν φλωρίων, ὧν ἕκαστον τῆ  
ἐποχῆ ἐκεῖνη ἐτιμᾶτο γρόσια 14 καὶ τοῦ ὁποίου συνεπῶς ἡ ὄλικὴ  
ἀξία ἀνέβαινε εἰς γρόσια 504,000. Τὸ μερλάντι τοῦτο ἀπέστει-  
λεν ὁ Ἀλῆς εἰς Πρέβεξαν πρὸς Ἰουδαῖον τινὰ ἀδαμαντοκόλλη-  
τὴν καὶ τὸ συνέδεσε μὲ ἕτερα 12 μικρότερα μερλάντια, ὧν  
ἕκαστον ἀξίας 1,000 κολωνάτων, ἤτοι ἅπαντα 72,000 γροσίων.

Ἄτερος στολισμὸς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ ἦτο ἐκ 5 μερλαντίων, ὧν  
ἕκαστον ἀξίας 150,000 γροσίων. Τὸ ὄλικόν γροσ. 750,000. Τὸ

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.



σύνολον τῶν λοιπῶν ἀδαμάντων αὐτοῦ ἀπετέλει ἀξίαν γροσίων 50,000,000. Τὸ σύνολον τῆς εἰς μετρητά, ἀδάμαντας καὶ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκευή, ὧν ἡ καταγραφή καὶ ἐκτίμησις ἐγένετο δις τοῦ ἔτους ἀπὸ σαράφηδες, ἐξέτιμᾶτο εἰς 250,000,000 γροσίων, ὧν ἡ τιμὴ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὴν τῆς δραχμῆς, ὑπολογιζομένου τότε τοῦ ταλλήρου εἰς 6 γρόσια. Τοιαύτη ἡ κολοσσιαία κινητὴ περιουσία τοῦ σατράπου τῶν Ἰωαννίνων, χωρὶς νὰ προσθέσωμεν τοὺς διαφόρους πολυτίμους ἱματισμούς κλπ.

Υ. Γ. Παρατηρήσαμεν ἀνωτέρω, ὅτι οἱ θησαυροὶ αὐτοὶ ὠφέλησαν καὶ τὸν Ἱερὸν ἡμῶν Ἀγῶνα. Ἰδού δὲ πῶς.

Κατὰ τὸ 1820 ὁ Ἀλῆ πασᾶς ἀπεστάτησεν ἀπὸ τοῦ Σουλτάνου, ὅστις ἐκήρυξε κατ' αὐτοῦ πόλεμον, διαρκέσαντα μέχρις 24 Ἰανουαρίου 1822, ὅτε κατεστράφη ὁ ἀποστάτης. Ἐδάμασε δὲ αὐτὸν ὁ Χουρσίτ πασᾶς, διάσημος στρατάρχης τῆς τουρκικῆς αὐτοκρατορίας καὶ πανθομολογούμενος ὡς ἀήττητος. Ἐνῶ δὲ διωρίσθη καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς ἐπαναστατησάσης Πελοποννήσου, ὡς ἀρχιστράτηγος μεγάλης στρατιᾶς, ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ Μαχμουτ πασᾶ Δράμαλη, διότι σὺν ἄλλοις ἐχαρκτηρίσθη, ὡς ὑπόλογος καὶ καταχραστὴς δημοσίων χρημάτων, ἐπὶ λόγῳ, ὅτι εἰκοσάκις εἶχε διαταχθῆ ὑπὸ τῆς Πύλης, καὶ ἠρνεῖτο νὰ ὑποβάλῃ λογοδοσίαν περὶ τῶν ἐν Ἰωαννίνοις θησαυρῶν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ ἐθεωρήθη, ὡς νοσηφισθεὶς αὐτοῦς μετὰ τῶν ἄλλων πασάδων τοῦ ἐπιτελείου του. Πάντες οἱ ἱστορικοὶ βεβαιοῦσιν, ὅτι ὁ Ἱερὸς ἡμῶν Ἀγὼν θὰ κατεπνίγεται ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ Χουρσίτ πασᾶ καὶ ὅτι συνεπῶς οἱ θησαυροὶ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, γενόμενοι ἀφορμὴ τῆς ἀντικαταστάσεως αὐτοῦ, ὠφέλησαν οὕτως ὀπωσδήποτε τὸν Ἀγῶνα μας.

(Ἄργος, Ἰούλιος 1913)

ΔΗΜ. Κ ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ

## Κ Α Μ Α Ρ Ι

Ⓜι λαβωμένοι! Σκύψετε τὸ μέτωπο,  
κροτήσετε ἀλαλάζοντες τὰ χέρια!  
Οἱ σκοτωμένοι! — Στήσετε εἰκονίσματα  
κι' ἀνάψετε μπροστὰ τοὺς ἁγιοκέρια!

Τὸ ροιῶθω τὸ καμάρι σου, Πατρίδα μου,  
στὸ ξέπνημα τῶν λαιρεντῶν σου ὄνειρων.  
Πόσες πατρίδες σὲ ζηλεύουν σήμερα,  
μητέρα τῶν ἡρώων καὶ τῶν μαρτύρων!

(Ἀπὸ τὰ «Βάρβαρα».)

ΙΩ. ΠΟΛΕΜΗΣ



ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

## ΑΙ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΛΑΝΔΩΝ\*



**ΕΚΑΠΕΝΤΕ** ἡμέρας πρὸ τῶν Χριστουγέννων ἤρχισεν ἡ εἰσπραξίς ἡ δὲ Μανωλάκης τὸ τουμπάκι του, τὸ ὁποῖον, βροντερόν καὶ εὐθυμόν, θὰ ἐχρησίμευεν ὡς ὑπόκρουσις τῶν καλάνδων τῶν Χριστουγέννων, τῆς Πρωτοχρονιάς καὶ τῶν Φώτων.

Πολὺ προτιήτερα, εἰς τὰς ἀρχὰς ἀκόμη τοῦ Σαραντάμερου, εἶχε παρουσιασθῆ ἡ Μανωλάκης δειλά-δειλά εἰς τὸ μαγαζὶ τοῦ Κομνηνοῦ, πίσω ἀπὸ τὸν Ἅγιον Μηνᾶ, εἰς τὸ ὁποῖον, μαζί με πανικά, ὑφάσματα, βιβλία, εἶδη χαρτοπωλείου, ἡμποροῦσες νὰ εὕρῃς μέσα κινίνο, σαρδέλλες, δυὸ ἀδελφῶν αἷμα, ρέγγες, θεριακὴ, ποῦ ἀποκοιμίζουεν ἢ μάννες τὰ μωρὰ των, ποῦ δὲν ἔχουν μερωμό, καρφιά καὶ σίδερα καὶ ψάθες καὶ χαλθᾶ καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα.

Ἐφερναν τότε τὸν χαλθᾶ ἀπὸ τὸ Κουσαντάσι (Νέαν Ἐφεσον), χαλθᾶ μελένιον, κορδατόν, μέσα στὰ κουτιά τὰ ξύλινα βάρους 10-12 ὀκάδων. Ἦτον πολὺ νόστιμος ὁ χαλθᾶς ἐκεῖνος, ἀν δὲν ἦτον λυωμένος ἀπὸ τῆ ζέστη ἢ νοτισμένος ἀπὸ τὴν ὑγρασία, ὅτε καθίστατο ἕνας σπακτερός πολτός, ποῦ σοῦ ἔκαμνε ἀγθία νὰ τὸν βλέπῃς. Ἦσαν ὁμῶς πολλὰ παιδιὰ, ποῦ τοὺς ἄρεγε ὁ χυλὸς αὐτός, καὶ ὁ ἐργαστηριάρχης, διὰ νὰ τὰ εὐχαριστήσῃ, ἔξοδσε τὸ κουτί μετὰ τὸ μαχαίρι, ὅτε, ἐννοεῖται, οἱ ὄρεγοίμονοι τὸν λυωμένον χαλθᾶν τὸν ἔτρωγαν ἐξ ἡμισείας μετὰ τὰ ξυσίματα τοῦ κουτιοῦ.

Παρουσιάσθη λοιπόν, καθὼς εἶπα, ὁ Μανωλάκης εἰς τὸ μαγαζὶ τοῦ Κομνηνοῦ κ' ἐστάθη δειλά-δειλά εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας καὶ ἔβλεπε τὸ κουτί μετὰ τὸν χαλθᾶν, ποῦ μόλις εἶχε ἀνοιχθῆ.

— Μανωλάκη, δὲν ἔκαμα σεφτὴ ἀκόμα— τοῦ εἶπε μετὰ ἀγαθότητα ὁ Κομνηνός, ἔλα πιὸ βστερα νὰ σὲ φιλέψω ἕνα κομμάτι.

\* Τὰς ἐν τῷ κειμένῳ εἰκόνας ἐφιλοτέχνησεν ὁ ἐν Βελγίῳ σπουδάζων τῆν μηχανικὴν υἱὸς τοῦ συγγραφέως κ. Γεώργ. Ἁγ. Κωνσταντινίδης.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiko Apothetirio Dimosias I

Restrictions apply.

— Ἐγώ, δὲν θέλω χαλῶ, εὐχαριστῶ, ἀπήντησεν ὁ Μανωλάκης.  
— Μπᾶ! Πῶς; δὲν τόνε τρῶς τὸ χαλῶ; ἐρώτησεν ἐκπληκτικὸς ὁ καταστηματάρχης.

— Τὸ χαλῶ τὸν τρώγω καὶ τὸν καλοτρώγω, ἀλλὰ τώρα δὲ θέλω χαλῶ, θέλω κἄτι ἄλλο. Θέλω νὰ μοῦ δώσης τὸ κουτί τοῦ χαλῶ, ὅταν ἀδειάσῃ.

— Θὰ τὸ θὲς βέβαια γιὰ τουμπάκι. Καλὰ, θὰ σοῦ τὸ δώσω, ἀλλὰ μὲ μιὰ συμφωνία: νὰ προσπαθήσης, καὶ αὐτὸ εἶνε στὸ χέρι σου, ὥστε σὲ μιὰ βδομάδα μέσα νὰ πουληθῇ ὁ χαλῶς ποῦ ἔχει μέσα τὸ κουτί. Ἄν δὲν ἀδειάσῃ σὲ μιὰ βδομάδα, τὸ κουτί θὰ τὸ πάρῃ ἄλλος.

Ὁ Μανωλάκης εἰς τὸν προταθέντα ὄρον, ἐσήκωσε τὸ χεράκι του κ' ἔξυσε τὸ ἰνίον μορφάζων. Ἔσσης χαλῶς νὰ φάγωθῃ σὲ μιὰ βδομάδα! ἐσυλλογίσθη.

Ἦτον ἔξυπνος κατεργάρης ὁ Μανωλάκης, καὶ ἕστερον ἀπὸ ὀλίγην σκέψιν, κατέστρωσε ἀμέσως τὸ σχέδιον, διὰ τοῦ ὁποίου ἤλπιζεν ἐγκαίρως νὰ λάβῃ εἰς τὴν κατοχὴν του τὸ κουτί.

— Νὰ σοῦ κάμω ἐγὼ σεφετὴ; ἐρώτησεν ἐμπνευσθεὶς — ἔχω μιὰ πεντάρα, δόσε μου μιὰς πεντάρας χαλῶ.

Χαμογελῶ, ὁ γέρω-Κομνηνός, ἔκοψε ἓνα κομμάτι χαλῶ τοῦ παιδιοῦ, τὸν ἐτύλιξε μέσα εἰς ἓνα κίτρινο στρατσόχαρτο καὶ τοῦ τὸν ἔδωσε.

— Ἄ, νὰ σὲ ἰδῶ, τοῦ εἶπε — μαντεύσας δὲ τὴν σκέψιν τοῦ παιδιοῦ: στάσου νὰ σοῦ βάλω ἀκόμη λιγάκι, προσέθεσε.

Ὁ Μανωλάκης ἐπῆρε τὸν χαλῶ καὶ μιὰ καὶ δυὸ στὸ σχολεῖον.

Τὸ σχολεῖον δὲν εἶχεν ἀνοίξει ἀκόμη καὶ οἱ μαθηταὶ καθ' ὄμιλου ἐφυλάρουν, ἀναμένοντες τὴν ἀφίξιν τοῦ διδασκάλου.

Ὁ Μανωλάκης εἶχεν ἤδη καταστρωμένον τὸ σχέδιόν του καὶ τὸ ἔθεσεν εἰς ἐφαρμογὴν. Πρὶν ἀκόμη πλησιάσῃ τοὺς

συμμαθητὰς του, ἐξεδίπλωσε τὸ στρατσόχαρτον καὶ ἄρχισε νὰ δοκιμάζῃ τὸ περιεχόμενον, κροτῶν τὰ χεῖλη καὶ κινῶν ἐνθουσιωδῶς δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ τὴν κεφαλὴν.

— Ἕνας χαλῶς, βρὲ παιδιὰ, ἕκτακτος! Αὐτὴ τῆ στιγμή τὸν ἀνοίξε ὁ Κομνηνός. Δοκιμάστε νὰ ἰθῆτε!..

Μὲ κραυγὰς καὶ ἐπιφωνήσεις οἱ μαθηταὶ περιεκύκλωσαν τὸν Μανωλάκη, ὁ ὅποιος ἐμοίρασε τὸν χαλῶ εἰς τοὺς πλέον λειχοῦ-



Ὁ Μανωλάκης

δηδες, οί ὁποιοί ἐξέφρασαν τόν θαυμασμόν των διά τήν ἐξαιρετον ποιότητά του.

Μέ μεγάλην του χαράν ἐδλεπεν ὁ Μανωλάκης τὸ περιεχόμενον τοῦ κουτιοῦ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν νά κατέρχεται εἰς τόν πυθμένα, οὕτως ὥστε τήν Παρασκευὴν ποῦ ἔλγηγεν ἡ προθεσμία τοῦ στοιχήματος, ὁ Κομνηνός μέ πονηρόν μαιδιάμα παρέδωκε τὸ κενόν κουτί εἰς τόν θριαμβεύοντα Μανωλάκην.

Τὸ κουτί ἐπλύθη μέ ποτάσσαν, ἐκαθαρίσθη, ἐστεγνώθη εἰς τόν



« — Καλά, θά σοῦ τὸ δώσω, ἀλλά μέ μία συμφωνία »

ἦλιον καί ἦτον ἔτοιμον νά καλυφθῆ καί ἀπὸ τὰ δύο στόμια μέ τὸ τομάρι πτωχοῦ σκύλου, τὸ ὁποῖον ἐν τῇ μεταξύ κατώρθωσε νά προμηθευθῆ ὁ Μανωλάκης ἀπὸ τόν Ἄνεστη τόν ταμπάκη.

Τὸ δέρμα ἐτεντώθη καί ἀπὸ τὰ δύο μέρη τοῦ κουτιοῦ καί δύο χορδαί ἐπὶ ἐκατέρας τῶν πλευρῶν ἐτεντώθησαν ὡσαύτως, διὰ νά διδουν ἡχηρότερον κρότον εἰς τὸ τύμπανον. Ἠτοιμάσθησαν καί ἐφιλοτεχνήθησαν καί τὰ τυμπανόξυλα καί προσεδέθη καί ὁ ἰμάς, ἀπὸ τόν ὁποῖον θά ἐκρεμάτο τὸ τύμπανον ἐκ τοῦ ὄμου τοῦ Μανωλάκη.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Restrictions apply.

Ἐμαθαν τὰ παιδιὰ τὸ μέγα κατόρθωμα τοῦ Μανωλάκη καὶ καθένα ἀπ' αὐτὰ προσεπάθει νὰ συμπεριληφθῆ εἰς τὸν ὄμιλον, τὸν ὁποῖον θὰ κατήρτιζεν αὐτός, ὡς κάτοχος τοῦ τουμπάνου.

Τέλος, ὁ ὄμιλος κατηρτίσθη μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας ἀπὸ τέσσαρας συνομηλικούς του, τοὺς καλλιφωνοτέρους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀλιγώτερον ἀπαιτητικούς, διότι, νὰ ἔχωμεν καὶ τὸν νοῦν μας, τὰ κάλανδα, προσβλέπετο, ὅτι θὰ ἔφερναν ἀρκετὰ κέρδη, μόνον δὲ εἰς τὸ ἥμισυ τῶν εἰσπράξεων θὰ εἶχαν δικαίωμα οἱ σύντροφοι· τὸ



«... Ἐγύρισαν ὅλους τοὺς μαχαλάδες»

ἄλλο ἥμισυ θ' ἀπέμενε πρὸς ὄφελος τοῦ θιασάρχου τοῦ καὶ κατόχου τοῦ τουμπάνου.

Ἡ πολυπόθητος καὶ μετ' ἀνυπομονησίας ἀναμενομένη παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων ἔφθασε. Ἀπὸ ἐνωρίς ἡ ὄμας τῶν καλανδιστῶν συνεκεντρώθη εἰς τὸ σπίτι τοῦ Μανωλάκη, καὶ ἅμα ἀναψαν τὰ φῶτα, ἐξεκίνησε. Ἐγύρισαν ὅλους τοὺς μαχαλάδες. Ὁ κρότος τοῦ τουμπανιοῦ ἀντηχοῦσε βαθεῖα, ἀκατάπυστα, καὶ ἡ δεκάρες ἔπεφταν βροχηδόν εἰς τὴν τσέπη τοῦ Μανωλάκη, ὁ ὅποιος, ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὴν θαυσιπείρην, ἐκτύπα λυσσῶδως τὸ τουμπάνι τόσο, ὥστε εἰς ἓνα δυνατώτερον κτύπον τὸ σκυλοτόμαρον δὲν ἠμπόρσεν ν' ἀνθέξῃ καὶ ἔσκασε. Εὐτυχῶς τὰ κάλανδα εἶχαν τελειώσει πλέον καὶ ἡ ὥρα ἦτο προχωρημένη.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias I  
Restrictions apply.

Μέσα εις τὸν νάρθηκα τῆς « Ἐλεημονητρίας », φωτιζόμενον ἀπὸ κανδήλαν κρεμασμένην ἔμπρὸς εἰς μίαν εἰκόνα, συνήλθον οἱ κανδισταὶ νὰ μοιράσουν τὴν εἰσπραξίν, τὸ ποσὸν τῆς ὁποίας ἀνήλθεν εἰς ἕξ δραχμάς καὶ 35 λεπτά. Ἐκράτησεν ὁ Μανωλάκης κατὰ τὴν γενομένην συμφωνίαν τὰς τρεῖς δραχμάς καὶ τὸ ὑπόλοιπον τὸ διένειμεν εἰς τοὺς τέσσαρας συντρόφους του.

11. Ἐπιστρέφων εἰς τὸ σπίτι του ὁ Μανωλάκης, ἐσταμάτησε ἔμπρὸς εἰς τὴν αὐλὴν τῆς γειτόνισσάς του, τῆς Κώσταινας. Ἦτον ἡ θύρα τῆς οἰκίας ἀνοικτὴ καὶ ὁ Μανωλάκης παρετήρησε μέσα εἰς τὸ σπίτι κάποιαν ταραχῆ. Ἐλαβε τὴν περιέργειαν νὰ ἐρωτήσῃ καὶ ἔμαθε



— « ... Νά, τοῦ εἶπε, δός τα τῆς μάννας σου ... »

πῶς ὁ γερω-Κώστας, ποῦ ἦτον μῆνες κατάνοικτος, ἀπέθανε καὶ ἡ γυναῖκα του ἔκλαιε καὶ ἔδερνότανε ποῦ δὲν εἶχε λεπτά νὰ τὸνε θάψῃ.

Ἐστάθη ὁ Μανωλάκης συλλογισμένος καὶ οὔτε νὰ προχωρήσῃ μπορούσε οὔτε τὴ δύναμι εἶχε νὰ φύγῃ.

Τὶ θὰ ἔκαμνε ἡ κακομοῖρα ἡ Κώσταινα χωρὶς χρήματα; πῶς θὰ θάψῃ αὐριο τὸν ἄνδρα τῆς; Ἐγύρισεν καὶ ἐκύτταξε μέσα στὸ σπίτι, εἶδε τὸ νεκρὸ ξαπλωμένο καὶ κοντὰ του τὸν Σταμάτη τὸν συμβαθητὴ του νὰ κλαίῃ τὸν πατέρα του.

Ἐπλησίασε κοντὰ του ἄφωνος καὶ χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ κανεὶς ἄδειασε τὴν τσέπη του μὲ τίς μπακιρέες εἰς τὴ φούγκα τοῦ Σταμάτη.

— Νά, τοῦ εἶπε, δός τα τῆς μάννας σου! καὶ ἀνεχώρησε.

Εἰς τὰς δύο μετὰ τὰ μεσάνυχτα ὁ ἐφημέριος τῆς « Ἐλεημονη-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

τριάς» Παπαντώνης, μεταβαίνων εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ νὰ σημάνη τὸν ὄρθρον, ἐστάθη εἰς τὸ φωτισμένον σπίτι τῆς Κώσταινας καὶ ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς. Μετ' ὀλίγον ἢ ἀργυρόρηχος καμπανοῦλα τῆς «Ἐλεημονητρίας» ἐκτυποῦσε χαρωπά, προσκαλοῦσα τοὺς πιστοὺς εἰς τὸν ὄρθρον. Ὁ Μανωλάκης, βοηθῶν τὸν ἱερέα πάντοτε, ἐξύπνησεν ἀμέσως καὶ ἐνεφανίσθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκ τῶν πρώτων.

Συνειθίζεται εἰς τὸ νησί μας, οἱ ἐνορῖται νὰ φιλοδωροῦν τὸ παιδί, ποῦ λέγει τὸν Ἀπόστολον κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων. Ὁ Παπαντώνης, καίτοι εἶχεν ὑποσχεθῆ τὸν Ἀπόστολον εἰς ἓνα ἄλλο παιδί, ἐν τούτοις σὰν νὰ μετέβαλε γνώμην τὴν τελευταίαν στιγμὴν, καὶ ἀνέθεσεν εἰς τὸν Μανωλάκη τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἀποστόλου.

Καὶ μόλις ὁ Μανωλάκης, λαβὼν πανηγυρικὴν στάσιν, ἤρχισεν: «Ἀδελφοί, ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ...», ὅλοι οἱ ἐνορῖται ἔτρεξαν νὰ ρίψουν εἰς τὸν Ἀπόστολον γενναῖα τὰ φιλοδωρήματά των.

ΑΓΑΘ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ



Ἡλίας Κωνσταντίνου  
1913

### Συζυγικαὶ ἀβροότητες

- Ὁ σύζυγος.— Δὲν ἔμπορῶ νὰ ὑποφέρω πλιά τῆς φωνῆς τοῦ παιδιοῦ.  
Θὰ μοῦλῃ τρέλα...  
Ἡ σύζυγος.— Στάσου νὰ τοῦ τραγουδήσω γιὰ ν' ἀποκοιμηθῇ...  
Ὁ σύζυγος.— Νὰ τοῦ τραγουδήσῃς; Ὁχι, γιὰ τὸ Θεό! ἀψήσε το καλλίτερα νὰ κλαίη...

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5-

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias  
Restrictions apply.



Ἡπειρωτικὴ ἐκστρατεία.—Ὑπαίθριον Νοσοκομεῖον ἐν Ἐμῖν Ἀγῶ

## ΑΙ ΑΚΤΙΝΕΣ ΡΑΙΝΤΓΚΕΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

Ἡ ἑλληνοτουρκικὸς πόλεμος, πλὴν τοῦ μαχητικοῦ καὶ στρατηγικοῦ ἐν γένει μέρους, εἶχε δι' ἡμᾶς καὶ τὸ ἐπιστημονικόν του ἐνδιαφέρον, διότι κατ' αὐτόν ἐφηρμόσθησαν διὰ πρώτην φοράν πολλαὶ ἀνακαλύψεις, ἐξ ὧν ἡ σπουδαιότερα, ἢ καὶ ἀποδώσασα θαυμασία ἀποτελέσματα, ὑπῆρξεν ἡ τοῦ αὐτοκινήτου τῶν Ἀκτίνων Ραίντγκεν. Χιλιάδες τραυματιῶν, καὶ κατὰ τὸν μακεδονικὸν καὶ κατὰ τὸν ἡπειρωτικὸν πόλεμον, ὀφείλουσιν εἰς τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ ἄλλοι μὲν τὴν σωτηρίαν τῆς ζωῆς των, ἄλλοι δὲ τὴν πρὸς ἐργασίαν σωματικὴν των ἰκανότητα. Ἡ εὐτυχὴς ἐμπνευσις τῆς ἀγορᾶς καὶ χρησιμοποίησως τοιοῦτου αὐτοκινήτου ὀφείλεται εἰς τὴν χήραν κυρίαν Πανά τοῦ τόσοσ λαμπρύναντος τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα ἀειμνήστου καθηγητοῦ τοῦ ἐν Παρισίοις Πανεπιστημίου. Ὅταν ἡ ἐρίτιμος κυρία ἀπεφάσισε μετ' ἄλλων αὐτόθι κυριῶν νὰ κατέλθωσιν εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα πρὸς ἴδρυσιν πολεμικοῦ νοσοκομείου, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ὑπηρετήσουσιν καὶ αἱ ἴδιαι προσωπικῶς ὡς νοσοκόμοι, ὑπέδειξεν εἰς τὴν δεσποινίδα Σκυλίτση, διατεθειμένην νὰ προσφέρῃ χρηματικὸν ποσὸν διὰ τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας, τὴν ἀγορὰν τοιοῦτου αὐτοκινήτου τῶν ἀκτίνων X. Ἡ ἰδέα ὡς καὶ ἡ ἐμπρακτος ἐκτέλεσις αὐτῆς ἐστέφθησαν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας, καθόσον ἄλλως τε ἡ λειτουργία τοῦ μηχανήματος ἀνετέθη εἰς τὸν παρ' ἡμῖν διαπρεπῆ ἠλεκτρολόγον ἱατρόν κ. Βασιλεῖδην.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias  
Restrictions apply.



Ἡ συσκευὴ αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓν εὐμέγεθες αὐτοκίνητον καὶ ἓν μηχανήμα ἀκτίνων Ραϊντγκεν ἀποθηκευόμενον εἰς τὸ ὄπισθεν αὐτοῦ μέρος. Ὅταν πρόκειται νὰ λειτουργήσῃ τὸ μηχανήμα, μεταφέρεται εἰς ἓν διαμέρισμα τοῦ νοσοκομείου, μετατρέπόμενον εἰς σκοτεινὸν θάλαμον τῆ βοήθειά μαύρων παραπεταμάτων, στήνεται καταλλήλως καὶ συνδέεται διὰ σύρματος μετὴν ἠλεκτροπαραγωγὸν μηχανὴν τοῦ αὐτοκινήτου, ἣτις στρεφομένη ὑπὸ τοῦ κινητήρος τοῦ αὐτοκινήτου παράγει τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα καὶ τροφοδοτεῖ τὸ μηχανήμα. Διὰ τοῦ ἀπλουστάτου ὅσον καὶ σοφοῦ τούτου μηχανισμοῦ ὁ χειριστὴς ἰατρός διακρίνει ποῦ ἔχει σφηνωθῆ ἢ σφαῖρα ἢ ποῖα ὀστᾶ τοῦ σώματος εἶνε τετραυσιμένα, διὰ νὰ ἐφαρμοσθῆ ἐπικαίρως ἢ ἀναγκαῖα χειρουργικὴ θεραπεία.

Τὸ ἓν λόγῳ αὐτοκίνητον τῶν ἀκτίνων Ραϊντγκεν ἐλειτούργησεν ἀποτελεσματικῶς ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ μέχρι τέλους καὶ τοῦ ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου εἰς τὰ νοσοκομεία Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Ἡπείρου καὶ Μακεδονίας, ὑπὸ τὸν δεξιότατον πάντοτε χειρισμὸν τοῦ κ. Βασιλείδου, τοῦ ὁποῦ ὁ ζῆλος, ἡ ἀφοσίωσις, ἡ φιλόανθρωπος ἄμα καὶ ἐπιστημονικὴ ἐργατικότης, ἐκίνησαν τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν θαυμασμὸν ὧσων παρηκολούθησαν ἐκ τοῦ ἐγγύς τὴν ἐργασίαν του. Διότι, φαντασθῆτε πόσον ἀνιαρὰ καὶ ἐκνευριστικὴ εἶνε ἡ ζωὴ μέσα εἰς τὸ σκότος, ὃ δὲ κ. Βασιλείδης ἔπρεπε νὰ μένῃ ἐπὶ ὀλοκλήρους καθ' ἑκάστην ὥραν ἐντὸς τοῦ σκοτεινοῦ θαλάμου τῶν Ἀκτίνων ἐκκληρῶν τὸ καθήκον του. Ἀλλὰ καὶ ποῖα ἠθικὴ καὶ ψυχικὴ ἀποζημίωσις, ὅταν κατῴρθωνε νὰ σώζῃ τοὺς τραυματίας, νὰ παρακολουθῆ δὲ ἐπιστημονικῶς τὰς παιγνιώδεις καὶ περιέργους διαδρομὰς τῆς σφαίρας ἐντὸς τοῦ σώματος διὰ μέσου τῶν σπλάγχων, τὰ ὅποια ἄφηνεν ἀθλαστῆ, τὰς κυκλικὰς συστροφὰς τῆς, χωρὶς νὰ καταστρέψῃ νεῦρα ἢ ὀστᾶ, τὰ μακρὰν τῆς διόδου τῆς σφαίρας προξενούμενα περιεργα κατὰγματα, καὶ ἄλλας παραδόξους περιπτώσεις, ἀντιληπτὰς μόνον διὰ τῶν Ἀκτίνων.

## ΕΝΑ ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΟΝ

[Εἰς τῶν ποιητικωτέρων καὶ αἰσθηματικωτέρων συγχαρητηρίων τηλεγραφημάτων, τὰ ὅποια ἐπὶ τῆ καταλήξει τῶν Ἰωαννίνων διεβιάσθησαν ἐκ περάτων τοῦ ἑλληνισμοῦ πρὸς τὸν Ἀρχιστράτηγον — Διάδοχον, εἶνε καὶ τὸ κάτωθι, ὅπερ ἀπηύθυνεν ὁ ἐγκριτος δικηγόρος καὶ νομομαθὴς κ. Διον. Σωμερίτης ὡς ἐπίτιμος Πρόεδρος τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου τῶν Ζακυνθίων. Πρωτότυπον εἰς ὕψος, περιεκτικὸν εἰς ἔννοιαν, καὶ οἰονεὶ προφητικὸν τὴν ἔμπνευσιν, ἀξίζει νὰ τὸ παραθέσωμεν ὅδε.]

«*Α. Υ. Τῷ Τρισευδὲξω Διαδόχῳ Κωνσταντίνῳ*

“Ὅσα ἄνθη ἀναφύει ἢ μυροβόλος πατρίς μου τὸ ἔαρ, τόσα εὐχομαι νὰ ζήσετε ἔτη, καὶ τόσα ἔθνικα τρόπαια νὰ λαμπρῶσι τὴν μέλλουσαν Βασιλείαν Σου. *Δ. Σωμερίτης*»

## Ο Α Λ Η Σ

**Α**ΙΣΙΖΕΙ νά τόν παραδώσωμεν εἰς τὴν ἀθανασίαν. Δικαιοῦ-  
ται νά καταλάβῃ μίαν σελίδα, ἔστω καὶ γελοιογραφικὴν!



Καθὼς τὸν βλέπετε, ἔχει ὅλα τὰ προσόντα. Εἶνε τύπος. Ξεχωρίζει ἀπὸ τὰς χιλιάδας τῶν τούρκων αἰχμαλώτων, ποῦ μᾶς ἐφιλοδώρησεν ὁ πόλεμος. Ἀράτης βέρος, μὲ μοῦτρα ὀλοστρόγγυλα καὶ μαῦρα σάν κάρβουνο, μὲ δόντια μαργαριτάρια, μὲ χεῖ-  
λια σάν κερᾶσια κηφισσιώ-  
τικα, μὲ μάτια ἔξυπνα ποῦ σπιθοβολοῦν, γελαστός, εὐ-  
κίνητος, ἀστεῖος, διαχυτι-  
κὸς καὶ τρομερὸς φιλέλληνα!  
Ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν ποῦ ἐξεφύτρωσε στὸν Πει-  
ραιᾶ, ἀνθῖσε καὶ λουλού-  
δισε. Τὸν ἐσήκωσε τὸ κλίμα εὐθύς. Ἐμπῆξε στὴν ἔννοια. Σκλάβος αὐτός, αἰχμάλω-  
τος, νικημένος, ἔννοιωσε ἀμέσως τί θὰ πῆ ἑλληνικὴ ἔλευθερία καὶ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς.

— Γιασσασὶν τὸ Ἑλλάντα!

— Γιασσασὶν τὸ Πατισᾶχ Κωσταντῆ!

Δὲν ἀναγνωρίζει οὔτε Σουλτᾶνον, οὔτε Πατισᾶχ, οὔτε τίποτε, παρὰ μόνον τὸ «βασιληᾶ Κωσταντῆ». Ὁρκίζεται ἑλληνιστὶ, τουρκιστὶ καὶ ἀραβιστὶ, ὅτι δὲν ἔννοεῖ νὰ ξαναγυρίσῃ πλιά «στὸ Τουρκία». Καὶ νὰ τὸν δέρνουν ἀκόμα. Ἄς φύγουν ὅλοι οἱ ἄλλοι. Ἄς πᾶνε στὸν ἄνεμο. Αὐτὸς δὲν τὸ κουνάει ἀπὸ τὸ «Ἑλλάντα»! Τὸ ἀγκαπᾶει! Ἐτελείωσε!

Γιὰ τοὺς Βουλγάρους τρέφει μῖσος ἄσποndon. Θὰ μπορούσε  
Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

νά τούς ξεσχίσῃ ὅλους μὲ τὰ δόντια του, ἂν τὸν ἄφηναν. Καὶ ἐπειδὴ αὐτὸ δὲν εἶνε καὶ εὐκόλον, ἡ λύσσα του ἐξέσπασε στὴν κοροϊδία. Ὅταν ἤρχοντο καραβιῆς Βουλγάρων αἰχμαλώτων στὸν Πειραιᾶ, ὁ Ἄλῆς, πρῶτος καὶ καλλίτερος, ἔβγαξε τὸ ἄχτι του :

— Γιούχα τὸ ἀρκούντα! — Γιούχα τὸ Μπούργαρο!

— Γιασσασὶν τὸ Ἑλλάντα! Γιασσασὶν καὶ τσόκ γιασᾶ!

Ἄλλὰ ὁ ἐνθουσιασμός του γιὰ τὸ Ἑλλάντα καὶ ἡ μανία του γιὰ τὸ Ἀρκούντα, ἐξέσπασε φρενιασμένη, ὅταν ἔγινε ἡ πομπή — μὰ τί *πομπή*, ἀλήθεια! — τῆς μεταφορᾶς τῶν βουλγαρικῶν λαφύρων ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰ ὁποῖα συνώδευαν καὶ τοῦρκοι αἰχμάλωτοι. Ὁ Ἄλῆς δὲν ἔχασε καιρόν. Ἐκαβαλλίκευσε ἕνα κανόνι βουλγάρικο καὶ μὲ τὸ φεσάκι ἀνεμισμένο στὸν ἀέρα ἐξελαυνγίζετο μέχρι τρίτου οὐρανοῦ καὶ ἠλέκτριζε τὰ πλήθη ποῦ ἀκολουθοῦσαν ἀσφυκτικὰ τὸ θέαμα.

Ὁ Ἄλῆς, ἀνεβασμένος ἐπάνω στὸ κανόνι τὸ βουλγάρικο, μαῦρος σάν τὴ πίσσα, μὲ φωτιῆς τὰ μάτια του, μὲ τὸ γέλιο τὸ μεφιστοφελικό, ἦταν ἕνα εἶδος σατανικὸν σύμβολον: ἡ Νέμεσις προσωποποιημένη!

Ὁ Ἄλῆς ἀπὸ τότε ἔγινε καὶ θὰ μείνῃ τύπος πανελλήνιος. Θὰ λησμονηθοῦν πολλὰ ἀπὸ τὸν πόλεμον. Ἄλλὰ ὁ Ἄλῆς θὰ μείνῃ ἀξέχαστος. Θὰ ζήσῃ στὴ φαντασία καὶ στὴν παράδοσι τοῦ λαοῦ. Εἶνε ἡ δικὴ μας. Σκλάβος μας αὐτός, μᾶς ἐσκλάβωσε μὲ τὸ αἰσθημά του. Καὶ γιατί ὄχι; Αὐτός, ἕνας ἀβάφτιστος σκυλάραπας, ἐνοιωσε βαθεῖα καὶ ἐκλείσε μέσα του τὴν ἑλληνικὴν ἰδέαν, ἐνῶ ὁ βαφτισμένος ξανθὸς Μπάουτσερ ἐκλείσε ὅλη τὴ βουλγαρικὴ ψυχὴ μέσα... στὴν τσέπη του!.. — Γιασσασὶν τοῦ Ἄλῆ!

(Ἰούλιος, 1913)

ΣΑΤΑΝΑΣ



### Βουλγαρικὴ ἀπληστία

Ἡ γυναίκα. — Αὐτὸ ποῦ σοῦ λέω! Θέλω παπούτσια, καπέλλο, φόρεμα, ὄλα τὰ θέλω, κατάλαβες;

Ὁ ἀνδρας. — Τὰ θέλεις ὄλα; Μὰ ἐοῦ, χριστιανή, δὲν εἶσαι γυναίκα, εἶσαι... ἡ Βουλγαρία!

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias I  
Restrictions apply.



## Ο ΡΩΣΣΟΣ ΚΟΜΗΣ ΡΟΣΤΟΠΣΙΝ

**Θ**εόδωρος Ροστόπσιν, ανήκων εις μίαν τῶν ἀρχαιοτέρων οικογενειῶν τῆς Ῥωσσίας, εὐρέθη ὑπηρετῶν λήγοντος τοῦ 1790 αἰῶνος ὡς ἀνώτερος ἀξιωματικὸς τῆς ἰδιαιτέρας φρουρᾶς τοῦ διαδεχθέντος τὴν Μεγάλην Αἰκατερίνην Αὐτοκράτορας Πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν Παύλου τοῦ Α', ὅστις δὲν ἐβράβυε νὰ περιβάλλῃ αὐτὸν δι' ἐξαιρετικῆς εὐνοίας καὶ ἐμπιστοσύνης· προήγαγεν αὐτὸν, νεώτατον ἔτι, εἰς Στρατηγόν, διώρισεν αὐτὸν Ἀυλάρχην καὶ ἐνεπιστεῦθη αὐτῷ ἐν τοῖς κρίσιμοις ἐκείνοις καιροῖς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ὀνομάσας ἅμα αὐτὸν Κόμητα. Πλὴν πάντα τὰ ἀξιώματα ταῦτα συλλήβθην καὶ ταχέως ἐπέπρωτο νὰ ἀποβάλλῃ ὁ Ῥώσσος Εὐπατριθῆς εὐθὺς ὡς ἐτόλμησε νὰ ἀποκρούσῃ ἐρρωμένως τὴν μετὰ τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος συνομολογηθεῖσαν Ῥωσσο-Γαλλικὴν συμμαχίαν. Καὶ ὅτε τὴν ἀτυχῆ ταύτην συμμαχίαν, μεσοῦντος τοῦ Μαρτίου τοῦ ἔτους 1801, ἐπηκολούθησεν ὁ τραγικὸς θάνατος τοῦ Αὐτοκράτορος Παύλου ἐν αὐταῖς ταῖς αἰθούσαις τῶν Ἀνακτόρων αὐτοῦ, ὁ πρεσβύτερος υἱὸς καὶ διάδοχος αὐτοῦ Ἀλέξανδρος Α', ἀναγνωρίσας τὸ δίκαιον τῶν δισταγμῶν τοῦ Στρατηγοῦ Ροστόπσιν, ἔσπευσε νὰ ἀνακαλέσῃ αὐτὸν ἐκ τῆς διαθεσιμότητος, ἐμπιστευθεὶς αὐτῷ τὴν Στρατ. Διοίκησιν τῆς Μόσχας, ἣν εὐρέθῃ κατέχων κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1812 εἰσβολὴν τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος εἰς Ῥωσσίαν.

Εἶναι γνωστὰί αἱ περιπέτειαι τοῦ Γαλλο-Ῥωσσοῦ πολέμου τοῦ ἔτους 1812. Κατ' αὐτὸν οἱ Ῥώσσοι ἀδυνατοῦντες νὰ ἀντιστώσιν εἰς τὸν ὀρμητικὸν χεῖμαρρον τοῦ Μεγάλου Κατακτητοῦ, ἀγοντος μεθ' ἑαυτοῦ δλόκληρον σχεδὸν τὴν Ἠπειρωτικὴν Εὐρώπην, ἔφευγον προτροπάδην πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν Γαλλικῶν Ἀετῶν, καταστρέφοντες καὶ παραδίδοντες εἰς τὸ πῦρ, κατ' ἀξιοθάύμαστον πατριωτικὴν ἔμπνευσιν, πᾶν ὅ,τι ἤθύνατο νὰ παρασχη τροφήν καὶ στέγην εἰς τὸν νικηφόρως προελαύνοντα Γαλλικὸν στρατόν. Μόνον πρὸ τῆς ἱερᾶς πόλεως τῶν Μοσχοβιτῶν, παρὰ τὸ Βασθίνον, ὁ Στρατηγὸς Κουτούζωφ, ἡγούμενος ἰσχυρᾶς

Authorized licensed use limited to: 172.213.0.5.

Ῥωσικῆς στρατιᾶς ἀπεφάσισε νὰ ἀντιταχθῆ ἡ πλὴν καὶ ἐνταῦθα οἰκτρὰν ὑπέστη ἀποτυχίαν, τῇ 26ῃ Σεπτεμβρίου 1812, καταλιπὼν ἐπὶ τοῦ πεδίου ὑπερβεδομηκοντακισχιλίου νεκροῦς.

Μετὰ τὴν οἰκτρὰν ταύτην ἦτταν καὶ τὴν ἄτακτον ὑποχώρησιν τοῦ στρατοῦ τοῦ Κουτούζωφ ὁ Μέγας Ναπολέων προσέβη ἄνευ ἄλλου τινὸς κωλύματος καὶ κατέλαβεν ἀμαχητὶ τὴν ἐγκαταλειφθεῖσαν ἐρημον κατοίκων Μόσχαν, ἀρχαίαν τῆς Ῥωσσίας πρωτεύουσαν, ὑπὸ τὴν στέγην τῆς ὁποίας ἀπεφάσισε νὰ διέλθῃ τὸν ἐνσκήψαντα βαρύτερον χειμῶνα, ὅπως κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔαρ ἐξακολούθησεν ἀνέτως τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ ἀχανοῦς Ῥωσικοῦ Κράτους. Πλὴν ὁποία ὑπῆρξεν ἡ κατάπληξις τοῦ τέως πανθοσίου καὶ ἀηττήτου Στρατηλάτου, ὅτε τὴν ἐπιούσαν πρῶταν ἀντελήφθη τὴν ἱερὰν πόλιν τῆς Μόσχας παραδεδομένην εἰς τὸ πῦρ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον! Φλόγες οὐρανομήκεις, ἐξ ὄλων τῶν σημείων ὑψούμεναι, μετέβαλλον εἰς τέφραν ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ πάσας τὰς κατὰ τὸ πλεῖστον ξυλίνας οἰκοδομὰς τῆς Ῥωσικῆς μεγαλοπόλεως, δημοσίας καὶ ἰδιωτικὰς, μὴ φεισθεῖσαι μὴδ' αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ Κρεμλίνου, τῶν ἀρχαίων Ἀνακτόρων τῶν Τσαρῶν τῆς Ῥωσσίας, ὑπὸ τὰς χρυσιζούσας τῶν ὁποίων θόλους κατέλυσε μετὰ τοῦ Ἐπιτελείου αὐτοῦ ὁ τολμηρὸς Κόρσοσ Κατακτητῆς.

Ἡ φοβερὰ αὕτη ἀπόφασις, ἄνευ οὐδεμιᾶς γνώσεως τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου ἐκτελεσθεῖσα, ἦτις τὴν μὲν Ῥωσσίαν ἀπῆλλαξεν ἐπικειμένης πανωλεθρίας εἰς δὲ τὴν μεγάλην στρατιάν τοῦ θαυμονίου Ἀνδρὸς ἐπέβαλε τὴν καταστρεπτικὴν ἐκείνην υποχώρησιν καὶ τὴν συνεπέα ταύτης ἀνατροπὴν ὀλοκλήρου τοῦ οἰκοδομήματος τῆς κοσμοκρατορίας τοῦ νεωτέρου Δορυκτῆτορος, ἀπεδόθη δημοφώνως ὑπὸ τῶν συγχρόνων Ἱστοριοδιφῶν εἰς τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ τῆς Μόσχας Κόμητος Ῥοστόπσιν οὗτος μάλιστα, πρὶν διατάξῃ τὸν ἐμπρησμόν τῆς πόλεως, ἔσχε τὴν πρόνοιαν ἰδίᾳ χειρὶ νὰ θέσῃ τὸ πῦρ εἰς τὴν ἐγγύς τῆς Μόσχας, ἐν Βορονόβω, μεγαλοπρεπῆ αὐτοῦ ἔπαυλιν.

Μετὰ τὴν ἐπακολούθησασαν οἰκτρὰν ἀποχώρησιν τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ ὁ Κόμης Ῥοστόπσιν ἐπεμελήθη δραστηρίως τῆς ἐκ τῶν ἐνότων ἀποκαταστάσεως τῆς καταστραφείσης πόλεως καὶ τῆς περιθάψεως τῶν παλινοστούντων κατοίκων αὐτῆς ἡ πλὴν οὗτοι, ἀμνημονώοντες ὅτι εἰς τὸν ἐμπρησμόν τῶν οἰκιῶν αὐτῶν ὠφείλετο ἡ σωτηρία τῆς Ῥωσσίας, οὐδέποτε συνεχώρησαν τὸν ἐμπρηστὴν. Ὁ Κόμης Ῥοστόπσιν βαρυθυμῶν ἐπὶ τούτῳ δὲν ἐβράδυνε νὰ καταλίπῃ τὴν Διοίκησιν τῆς Μόσχας βραδύτερον δὲ, ἐν ἔτει 1814, μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος κληθεὶς ἠκολούθησε τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλεξάνδρον, μετασχόντα τοῦ ἐν Βιέννῃ συγκροτηθέντος Εὐρωπαϊκοῦ Συνεδρίου. Μετὰ τοῦτο, ἀποχωρήσας ὀριστικῶς παντὸς δημοσίου ἀξιώματος, ἐπισκέφθη διάφορους πόλεις τῆς Εὐρώπης καὶ τέλος τοὺς Παρισίους, ἐνθα εὐαρέστως διήλθεν ὀλόκληρον δεκαετίαν, πολλῆς ἀπολαύων ὑπολήψεως καὶ σεβασμοῦ παρὰ τῇ ἀνωτάτῃ κοινωνίᾳ τῆς Γαλλικῆς

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Μητροπόλεως' επανελθὼν δ' οἶκαθε, τῷ 1825, ἀπεβίωσε τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐν Ρωσσίᾳ παρὰ τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ ἡρέμα.

Ὁ Κόμης Ῥοστόπσιν, κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις διαμονὴν αὐτοῦ, ὑπῆρξε τὸ χάριμα τῶν ἀριστοκρατικωτέρων αἰθουσῶν τῆς συνοικίας τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ, εἰς τὰς ὁποίας κατὰ πάσαν ἐσπέραν ἐκλεκτὸν συνεκέντρον περὶ ἑαυτὸν ἀκροατήριον, μετὰ περισσῆς προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέροντος ἐνωτιζόμενον τὰ ποικίλα ἐπεισόδια τοῦ πολυταράχου βίου αὐτοῦ. Κατὰ τινὰ τῶν ἐσπερίδων τούτων θελκτικῆ τις Δέσποινα διετύπωσε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀναγνώσῃ τὴν βιογραφίαν τοῦ ἐπιφανοῦς Ῥώσσου Στρατηγοῦ, ὅστις τὴν ἐπιούσαν ἐσπέραν ἐσπευσε νὰ ἐγχειρίσῃ αὐτῇ ἐν ἀπλῶ φύλλῳ χάρτου τὰ Ἀπομνημονεύματα αὐτοῦ εἰς δεκαπέντε βραχυτάτα Κεφάλαια, ἅτινα ἔγραψεν ἐντὸς δέκα πρώτων λεπτῶν τῆς ὥρας.

Ὁ Κόμης Ῥοστόπσιν ἦν καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν πολυκύμαντον βίον φυσιογνωμία ἰδιόρρυθμος καὶ εἰς ἄκρον ἐκκεντρικὴ ὡς δ' ὁμολόγοι ἐν τοῖς ὡς εἴρηται Ἀπομνημονεύμασιν, ὑπῆρξε κατ' οἰκείαν βούλησιν πείσμων ὡς ἡμίονος, ἰδιότροπος ὡς γυνὴ φιλάρεσκος, εὐθυμὸς ὡς παιδίον, ζωηρὸς ὡς ζέον ὕδωρ καὶ δραστήριος ὡς ὁ Βονοπόιτης· μὴ δυνηθεὶς δὲ πώποτε νὰ συγκρατήσῃ ἑαυτὸν ἔσχε τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀγαλίνωτον καὶ ἀπέκτησε τὴν ἔξιν τοῦ σκέπτεσθαι γεγονυῖα τῇ φωνῇ, τοῦθ' ὅπερ προσεπέορισε μὲν αὐτῷ στιγμιαίας εὐχαριστήσεις, πλὴν καὶ περισσεῖαν ἀχθρῶν.

Ἐν κατακλιθεὶ τῶν Ἀπομνημονευμάτων αὐτοῦ, ὁ Κόμης Ῥοστόπσιν, ἔχων ἀφορμὰς νὰ μυσάττηται τὸ δημόσιον φρόνημα ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὸ τὴν ἐπομένην ἀποστροφὴν:

«Βρωμοδημόσιον!!! Παράχορδον ὄργανον τῶν ἀνθρωπίνων πα-  
 »θῶν, ὅπερ ὑψοῖς ἄχρῃς οὐρανοῦ καὶ καταβυθίζεις μέχρι βορβό-  
 »ρου, ὅπερ ἐγκωμιάζεις καὶ συκοφαντεῖς χωρὶς νὰ γινώσκῃς τὸν  
 »λόγον! εἰκὼν τῆς κακοδαιμονίας, ἡγῶ σεαυτοῦ, παράλογε ὑψαυτε,  
 »δραπέτα τοῦ φρενοκομείου, ἀπόσταγμα τῶν θανασιμωτέρων δηλη-  
 »τηρίων καὶ τῶν λεπιοτέρων ἅμα ἀρωμάτων, ἀντιπρόσωπε τοῦ Σα-  
 »τανᾶ ἐπὶ τῆς γῆς, Ἐρινὺς φέροῦσα τὸ προσωπεῖον τῆς Χρι-  
 »σιανικῆς ἀγάπης!!! Δημόσιον, ὅπερ νέος ἐφοβήθη, ὄριμος ἀνὴρ  
 »ἐσεβάσθη καὶ γέρον περιεφρόνησα, πρὸς Σὲ ἀφιερωτὰ τὰ Ἀπο-  
 »μνημονεύματα μου ταῦτα...»

ΜΙΧ. Γ. ΛΑΛΠΡΥΝΙΔΗΣ

## ΣΤΟ ΓΥΡΙΣΜΟ

ΑΛΛΕΙ τὸ καλύβι, γκρέμισε! Γύρω ξερὰ τὰ δέντρα,  
 χέρσα τ' ἀμπελοχώραφα, σπασμένη κ' ἡ βουκέντρα,  
 τοὺς τάφους ἀσυμπλόνετα τοὺς ἐπνίξαν τὰ βᾶτια.

—Γονιοί μου, ποιὸς σᾶς τᾶκλεισε πονόψυχος τὰ μάτια;

ΖΗΣ. ΣΙΑΒΡΗΣ



Φοῦρνοι τῆς ἐκστρατείας καὶ διανομὴ ἄρτου

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

Η Μ Α Ν Ν Α

Ἀπο τὸ πρῶτὸ ὅλη ἡ Ἀθήνα εἶνε στὸ πόδι σὰν σὲ μεγάλη ἑορτὴ χαρᾶς. Ἐτοιμάζεται νὰ πανηγυρίσῃ προσμένοντας μὲ λαχτάρα τὸν ἐρχομὸ τοῦ Μεγάλου Βασιλεῖα, ποῦ γυρίζει Ἡρώας καὶ Νικητὴς ἀπὸ τὸν πόλεμο.

Πέρα ἐκεῖ, στὴν ἀπόμακρη συνοικία, μέσα στὴ μεγάλη μάντρα μὲ τὴν ἀπλόχωρη αὐλὴ καὶ τὰ φτωχικὰ χαμόσπιτα τριγύρω, χαμηλά σὰν φωλοῦλες περιστεριῶν — σὲ κάθε καμαρούλα καὶ μιὰ φτωχοφαμίλια — ὅλες ἢ νοικοκυροῦλες, κορίτσια, ἄνδρες, παιδιὰ βρίσκονται σὲ κίνησι ἀδιάκοπη. Ἡ κυρὰ Κώσταινα παράτησε τὸ κοφίνι τῆς μπουγάδας καὶ βάζει τὸ φακιόλι τῆς. Ἡ κυρὰ Δημήτρανα ἀφῆκε τὸ σιδέρωμα, ἔσβυσε τὴ φουφουῦ, δῖπλωσε τὰ ἀπόρρουγα καὶ ἔτοιμάζεται νὰ ξεκινήσῃ μὲ τὰ δύο τῆς τ' ἀγόρια. Ἡ κυρὰ Λενιώ, ἔλαψε κι' αὐτὴ τὸ ράφιμό τῆς. Οἱ ἄντρες, ὅλοι ἐργατικοί, μεροκαματιάρηδες, σχόλασαν ἀπὸ τὸ μεσημέρι. Εἶνε κι' αὐτοὶ γιὰ τὸ μεγάλο πανηγύρι. Τρία-τέσσαρα τρελόπαιδα, τὸ καθένα μὲ μιὰ μικρὴ σημαία στὸ χέρι, τρέχουν, πηδοῦν, χαλοῦν τὸν κόσμον μὲ ξεφωνητὰ καὶ ἀλαλαγμούς: Ζήτω

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias I  
Restrictions apply.

τοῦ Βασιλῆα μας! Ἡ Νίτσα, ἡ πεταχτή μοδιτροῦλα, ἔφθασε λαχανιασμένη μεσημεριάτικα, ἐτίμηψε καὶ τι βιαστικὰ καὶ ἄρχισε νὰ συγροῖζεται. Ἡ Φώφη, ἡ διπλανή της γειτόνισσα, ἔμπρὸς ἔς ἓνα ξεγδαρμένο ἀκορνίζωτο καθρέφτη, καρφώνει καὶ ξανακαρφώνει τὸ κόκκινο φιογγάκι στὰ κατάμαυρα μαλλιά της. Ἀπὸ τὴν ἀντικρυνή καμαροῦλα της στὴν ἄλλη μεριά της μάντρας, ἡ Δεσποινιά, ἡ φιλενάδα της, τὴν ξανοίγει, προβαίνει στὸ κατῶφλι καὶ τῆς φωνάζει πειραχτικά:

— Ἀλήθεια, Φώφη, πὼς μαζί με τὸ Βασιλῆα ἔρχεται καὶ ἡ μεραρχία τοῦ Γιάννη;... Ποιὸς τῆ χάρι σου, αἱ;...

Ἡ Φώφη χαμογελά, κοκκινίζει καὶ πνίγει ἓνα γλυκὸ ἀναστεναγμὸ μέσα της...

Ἡ κυρὰ Σιδερὴ ἡ Βαγγέλαινα, πρώτη καὶ καλλίτερη. Ντύθηκε τὸ λαδί της τοῖτινο φόρεμα καὶ τὸ κίτρινο τσεμπέρι, καὶ ξεκινάει. Ὁ γέρω - Λουκᾶς τὴ βλέπει πρόσχαρα:

— Καὶ τοῦ λόγου σου, κυρὰ Σιδερὴ, θὰ ἰδῆς τὸ γυιὸ σου λεβέντη νὰ περνᾷ μετὸ στράτευμα τοῦ Βασιλῆα.

— Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ, νὰ τὸν καμαρώσω ζωντανὸ ποῦ τὸν λαχταρῶ καὶ τὸν τρέμω δέκα μῆνες τώρα, ἡ κακομοῖρα.

Καὶ δυὸ δάκρυα χαρᾶς λάμπουν σὰν διαμάντια στὰ γλωμὰ μάγουλα τῆς Σιδερῆς.

Ἀπὸ τὴν εἰκόνα αὐτῆς τῆς εὐτυχίας, ποῦ φέγγει στὰ πρόσωπα τῶν νοικαρέων τῆς μάντρας, μιὰ γρηοῦλα μονάχα φαίνεται σὰν ξένη καὶ σὰν ξεχασμένη. Κάθεται στὸ πεζοῦλι τοῦ καλυβιοῦ της, ἔχει ζωμένο τὸ πρόσωπο μέσα στὰ στεγνά της χέρια καὶ μένει ἀκίνητη, ἀμίλητη, βουβή. Συλλογίζεται καὶ κλαίει τὸ γυιὸ της τὸ μονάκριβο, ποῦ τὸν ἔφαγε τὸ βουλγάρικο βόλι. Ἄχ! τόσες ἄλλες μαννάδες θ' ἀγκαλιάσουν τὰ παιδιὰ τους, τώρα ποῦ θὰ γυριστῶν ἀπὸ τὴ δόξα καὶ τὴ νίκη. Μονάχα τὸ ἴδικό της δὲν θὰ ξαναγυρίσῃ πλιά...

Κοντὰ της, ἓνα ἀγοράκι τριῶν - τεσσάρων χρόνων, ξυπόλυτο, μισόγυμνο, μετ' ἓνα πουκαμισάκι λερωμένο — ὅλη ἡ φορεσιά του — καὶ μετ' τὰ ποδαράκια του λασπωμένα κυλιέται στὰ χώματα καὶ παίζει χαϊδεύοντας τὴ ψιφίνα, ποῦ κάθεται κουλουριασμένη, νυσταγμένη, μετ' κλειστὰ τὰ μάτια καὶ ρουρουνίζει.

Περνάει τ' ἀπομεσήμερο. Σιγά - σιγά ὅλος ὁ μικρόκοσμος τῆς μάντρας ξεκινάει. Ἐφτάσε καὶ ἡ ὥρα. Νά, τώρα ἀκούονται καὶ οἱ κανονιοβολισμοὶ ἀπὸ τὸ Φάληρο, ποῦ διαλαλοῦν τὸ χαρμόσυνο φθάσιμο τοῦ Βασιλῆα.

Ἡ γρηοῦλα, σὰν νὰ ξαφνιαίνεται ἀκούοντας τῆς κανονιές, σηκώνεται, μπαίνει μέσα, πηγαίνει ἔμπρὸς στὸ εἰκονοστάσι, ποῦ καίει λυπητερά τὸ κανδηλάκι, ἀνάβει λίγα στυριά λιβάνι στὸ ζωματένιο θυμιατό, λιβανίζει, κάνει τὸ σταυρὸ της, καὶ κατ', σὰν προσευχὴ καὶ σὰν παράτονο, ἀναδεύουν τὰ τρεμάμενα χεῖλη της. Ὑστερα βγαίνει μετ' βουρκομένα μάτια καὶ ξανακάθεται στὴν ἴδια θέσι, βουβή, ἀμίλητη, σκοτεινιασμένη.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Restrictions apply.



Ἡ νοικοκυροῦλες, μιὰ-μιὰ, κλειδώνουν τὸ σπιτάκι τους καὶ ξεπορτίζουν γελαστές, χαρούμενες, εὐτυχισμένες.

Ξεκινάει καὶ ὁ γέρω-Λουκᾶς μὲ ἀργοκίνητο βῆμα, καὶ προσπερνώντας ἀπὸ τὴ γρηοῦλα, στέκεται πονετικά καὶ τὴν παρηγοράει:

— Κουράγιο, κερὰ Καλή. Κάμε τὴ καρδιά σου σίδερο!... Ἔτσι τῶθελε ὁ Παντοδύναμος... νὰ πάη γιὰ τὴν Πατρίδα...

Ἡ γρηοῦλα δὲν κουνιέται. Δὲν μιλεῖ. Δὲν γυρίζει νὰ ἰδῆ. Σκύβει τὸ κεφάλι της, χωμένο στὰ στεγνά της χέρια.

Ἐφυγε καὶ ὁ γέρω-Λουκᾶς κλείνοντας πίσω του τὸ ξεφτυσμένο φύλλο τῆς αὐλόπορτας.

Ὁ μικρὸς, σὰν κάτι νὰ κατάλαβε, ἀφήνει τὴ ψιψίνα, πάει κοντά της, ῥίχνεται στὸ λαιμὸ της καὶ τῆς λέει παρακαλετά:

— Γιατί δὲν πᾶμε κ' ἐμεῖς, γιαγιά, νὰ δοῦμε τὸν πατέρα μὲ τὸ Βασιλῆ;...

Ἡ γρηοῦλα ἀνατινάζεται, σὰν νὰ ξυπνήη ἀπὸ κακὸ ὄνειρο, ἀνοίγει τὴν ἀγκαλιά της, φιλεῖ καὶ ξαναφιλεῖ τὸ πεντάρφανο ἔγγονάκι της καὶ ξεσπάει σὲ λυγμούς.

Ὁ μικρὸς τὴν κυττάζει μὲ ἀπορία. Γιὰ μιὰ στιγμή δακρῶζουν τὰ ματάκια του. Μὰ σὲ λίγο ξαναγυρίζει μὲ γέλια καὶ πηδημάτα στὴν ἀποκοιμισμένη γατίτσα του.

Στὴ μάνδρα τώρα βασιλεύει νεκρική σιωπή. Καὶ μόνο τὰ ἀναφυλλητὰ τῆς γρηοῦλας ἀκούονται στὴν ἐρημιὰ τῆς μεγάλης αὐλῆς.

[Αὔγουστος, 1913]

Κ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ



[Οἱ βραβευθέντες μικροὶ μαθηταὶ τῆς μοναδικῆς μας «Ἑλληνογαλλικῆς Σχολῆς» κατὰ τὴν ἀποκρηάτικην παιδικὴν ἑορτὴν τοῦ 1912.]



ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ

Ἦν πνευματικῆς Ἠπείρου, τῆς Ἠπείρου τῶν γραμμάτων καὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἰδανικῶν, τῆς χώρας τῶν θρύλων καὶ τῶν παραδόσεων, ἥτις ἐν τῇ κατακλισμῷ τῆς δουλείας ἀπέβη ἢ κίβωτος τῆς γλώσσης καὶ τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως — ἐν τῶν εὐκλεεστέρων τέκνων ὑπῆρξεν ὁ ἀείμνηστος Παναγιώτης Ἀραβαντινός, ὁ σοφὸς ἱστοριοδίφης καὶ πολυμαθέστατος συγγραφεύς.

Ἐγεννήθη τῷ 1811 ἐν τῇ ἡρωϊκῇ Πάργᾳ τῆς Ἠπείρου ὑπὸ πατρὸς ναυτικοῦ, ὅστις πολυτίμους προσήνεγκεν ὑπηρεσίας κατὰ τὸν Ἱερὸν Ἀγῶνα ἐκδιάσας πολλάκις τὸν ἀποκλεισμόν τοῦ Μεσολογίου πρὸς ἐπισιτισμὸν τῶν πολιορκουμένων. Μετὰ τὴν ἐπονείδιστον πώλησιν τῆς Πάργας ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν εἰς τὸν Ἀλῆ πασᾶν τῷ 1819 ἡ οἰκογένειά του ἐξεπατρίσθη καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν ἄλλων καταφυγοῦσα εἰς Παξοὺς καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κέρκυραν, ὅπου ὁ μικρὸς τότε Παναγιώτης ἐξεπαιδεύθη εἰς τὸ «Ἑλληνικὸν Φροντιστήριον» τοῦ πολλοῦ Ἀνδρέου τοῦ Ἰδρωμένου, διακούσας μαθήματα καὶ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Γκίλφορντ. Διδάξας κατ' ἀρχὰς εἰς Παξοὺς καὶ βραδύτερον εἰς Πάργαν, ἐκλήθη τῷ 1836 εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἑλλην. Σχολείου τῶν Ἰωαννίνων. Φιλόμουσος καὶ φιλίστωρ

κ. σ. Ἐκδόσιν ἡμερολογίου τοῦ 1914. 172.21.0.5.

25

πρὸ παντός, καὶ μελετητῆς φιλοπονώτατος, ἐπεδόθη δλοφύχως εἰς τὴν ἔρευναν τῆς τόσον σκοτεινῆς ἱστορίας καὶ λαογραφίας τῆς Ἑπείρου καταστάς ὁ εἰδικώτερος Ἑπειρογράφος καθὸ περιεβῆθον καὶ μελετήσας τὴν Ἑπειρον ἔθνολογικῶς, ἱστορικῶς, κοινωνικῶς. Πλείστας σχετικὰς πραγματείας ἔγραψε ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «Θεσπρωτὸς» εἰς τὴν τότε περισπούδαστον «Πανδῶραν», αἵτινες καὶ ὑπὸ ξένων σοφῶν ἐκρίθησαν ἰδίας προσοχῆς ἀξίαι. Ἐξέδωκε τὴν μοναδικὴν δίτομον «Χρονογραφίαν τῆς Ἑπείρου» τὸ 1856, ἣτις ἐφώτισε πράγματι καὶ φωτίζει πάντας τοὺς ξένους περὶ αὐτῆς ἱστοριογράφους, τὸ «Μαντεῖον τῆς Δωδώνης» τῷ 1861, τὸ «Παραιμαστήριον τῆς Ἑπείρου» καὶ πλείστας μονογραφίας, οἷαι αἱ «Περὶ Κουτσοβλάχων» — «Περὶ Ἀλβανῶν» — «Περὶ Κορυτζᾶς» — «Περὶ Ἀχρίδος» — «Περὶ Ἀμβρακίας» — «Περὶ ὁσίου Νεΐλου τοῦ Ἐριχώτου» κλπ. κλπ. Ἀλλὰ τὸ πλείστον καὶ κράτιστον μέρος τῶν πολυτίμων συγγραφῶν του ἔμεινεν ἀνεκδότον ἀποτελοῦν δλόκληρον βιβλιοθήκην, εὐλαδῶς δὲ διατηρούμενον ὑπὸ τῶν ἐπίσης ἀξίων αὐτοῦ τέκνων. Ἐξ αὐτῶν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἐξεδόθησαν, ἐπεξεργασμένα καὶ συμπληρωμένα ὑπὸ τῶν προῶρων αὐτοῦ θανόντων υἱῶν του Σπυρίδωνος καὶ Κωνσταντίνου, τὰ «Δημοτικά Ἄσματα» τῆς Ἑπείρου, θαυμασία συλλογὴ ἕκ τῆς πλουσιωτάτης λαϊκῆς ἡπειρωτικῆς μουσικῆς, ἡ «Ἱστορία τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ», ἔργον πλήρες ἱστορικῶν καιμηλίων, μετὰ προλόγου ἐμβριθοῦς τοῦ ἐκδότος υἱοῦ του Σπυρίδωνος περὶ τοῦ καὶ νῦν φλέγοντος Ἑπειροαλβανικοῦ ζητήματος καὶ τὸ «Ἑπειρωτικὸν Γλωσσάριον», περὶ οὗ ἐνθουσιωδῶς ἀπεφάνθη ἡ Γλωσσικὴ Ἑταιρεία ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Δ' Διαγωνισμοῦ τῆς διὰ τοῦ σοφοῦ αὐτῆς κριτοῦ κ. Γ. Χατζιδάκη.

Μεταξὺ τῶν ἀνεκδότων του μνημονεύομεν τὴν μεγάλην τρίτομον «Περιγραφὴν τῆς Ἑπείρου» — τὴν «Ἐθιμογραφίαν τῆς Ἑπείρου» — «Πλήρη Βιογραφίαν» 400 περίπου λογίων Ἑπειρωτῶν ἐπὶ τῆς τουρκικῆς κατακτῆσεως καὶ ἐντεῦθεν — «Περὶ τῆς φυλῆς τοῦ Σκεπετάρ, ἦτοι τῶν Ἀλβανῶν» καὶ ἄλλα, τῶν ὁσίων ἡ ἐκδοσις θὰ ἦτο πολύτιμος συμβολὴ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν.

Τοιοῦτος ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὁ εὐρυμαθὴς καὶ χαλκέντερος σοφὸς ἱστοριογράφος, ὁ τιμήσας τὴν Ἑπειρον καὶ ἀφιερῶσας ὑπὲρ αὐτῆς δλόκληρον ζωὴν πλήρη θράσεως καὶ ἔθνωφελους δημιουργίας.

### Ἀλβανικὰ Κουλουβάχια

Δύο Κυβερνήσεις ἔγιναν ἐκεῖ ἐστὴν Ἀλβανία  
 κ' ἡ μία τώρα πολεμᾷ τὴν ἄλλη μὲ μανία.  
 Γι' αὐτὸ καὶ στή σημαία τους δικέφαλο εἶχαν βάλει:  
 τὸ ἓνα τὸ κεφάλι του νὰ τρώῃ τ' ἄλλο κεφάλι!

(Ὁκτώβριος, 1913)

Ο ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ



## ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΔΙ' ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ἡ ἀπὸ τοῦ 1904 ἄριστα ἐν Πειραιεὶ λειτουργοῦσα Ἐμπορικὴ καὶ Λογιστικὴ Σχολὴ Παναγιωτοπούλου διωργάνωσε μαθήματα δι' ἀλληλογραφίας Ἐμποριολογίας, Ἐμπορικῆς Ἀλληλογραφίας, Ἐμπορικῆς Ἀριθμητικῆς, Πρακτικοῦ Γραφείου καὶ Λογιστικῆς Ἐμπορικῆς, Βιομηχανικῆς καὶ Τραπεζιτικῆς, κατὰ τὸ ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ κρατοῦν σύστημα.

Τοιουτοτρόπως, οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ παρακολουθήσωσι τὰ μαθήματα ταῦτα ἐν τῇ Σχολῇ ἔχουσι τὸ μέγα πλεονέκτημα νὰ σπουδάζωσι τὰ αὐτὰ πράγματα καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς μεθοδικῆς τάξεως, ἐνῶ συγχρόνως θὰ ἐργάζωνται εἰς τὰς οἰκογενείας των, εἰς τὸ γραφεῖον των, εἰς τὸ κατάστημά των, εἰς τὸ σχολεῖον κλπ. Ἀρσακειάδες, διδασκάλισσαι, διδάσκαλοι, φοιτηταί, γυμνασιό-παιδες, τραπεζικοὶ ὑπάλληλοι, ἐμποροῦπάλληλοι, ὑποψήφιοι διὰ διαγωνισμοὺς Τραπεζῶν, Ἐταιρειῶν, νέοι σπουδάζοντες εἰς ξέ-νας Ἐμπορικὰς Σχολὰς, ἔμποροι ἀκόμη θέλοντες νὰ ἀποκτήσωσι τὰς ἀπαραιτήτους διὰ τὸ ἐμπόριόν των γνώσεις κλπ. δύνανται κάλλιστα νὰ ἐπωφεληθῶσι τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ἥτις διὰ πρώ-την φορὰν παρουσιάζεται ἐν Ἑλλάδι καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ.

Ἴδου κατ' ἀρχὴν πῶς γίνεται ἡ διδασκαλία αὕτη :

Ἡ Σχολὴ δίδει ταχυδρομικῶς τὰς δεούσας ὁδηγίας, συμφώ-νως πρὸς τὰς ὁποίας ἐργάζεται ὁ σπουδαστὴς ἀνευ οὐδεμιᾶς δυσχερείας, διότι ἡ ἐν χρησεί διδακτικὴ μέθοδος εἶνε σαφεστάτη καὶ λίαν ἀναλυτικὴ. Ἄπαντα δὲ τὰ γυμνάσματα ὡς καὶ οἰαδή-ποτε ἄλλη ἐργασία τοῦ σπουδαστοῦ ἀποστέλλονται πρὸς διόρθω-σιν εἰς τὴν Σχολήν, ὁπόθεν ἐπιστρέφονται διωρθωμένα, μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων παρατηρήσεων καὶ ὁδηγιῶν.

Τὰ διδάκτρα ὀρίζονται κατ' ἀποκοπὴν Δραχμαὶ 225 δι' ἑκα-στον κύκλον (Α' καὶ Β') προπληρωτέαι εἰς τρεῖς δόσεις ἕκ Δρ. 75. Οἱ τελειώνοντες τὴν ὕλην τοῦ Α' καὶ Β' κύκλου ἐντὸς ἐνὸς ἔτους καταβάλλουσι μόνον Δρ. 400. Δὲν ὑποχρεοῦται δὲ νὰ παρα-κολουθήσῃ τις καὶ τοὺς δύο κύκλους.

Τὰ Ἐμπορικὰ καὶ Λογιστικὰ συγγράμματα Παναγιωτοπού-

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifitiko Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.

λου, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων γίνεται ἡ διδασκαλία (Α΄. καὶ Β΄. Βαθμίς. Τόμοι 4). Οἱ διδασκτικοὶ ὀδηγοί, τὰ λογιστικὰ βιβλία καὶ τὰ ἔντυπα ἔγγραφα ἐπιβαρύνουσι τὸν σπουδαστὴν. Τὰ ταχυδρομικὰ ἐπιβαρύνουσι τὸν στέλλοντα.

Οἱ ἐγγεγραμμένοι εἰς τὰ δι' ἀλληλογραφίας Ἐμπορικὰ μαθήματα δύνανται νὰ ὑποστῶσιν, ἂν θέλωσι, ἐξέτασιν συμφώνως πρὸς τὸν Κανονισμόν τῆς Σχολῆς, εἰς ἅπαντα τὰ μαθήματα τοῦ Α΄. καὶ Β΄. κύκλου καὶ νὰ ἀξιωθῶσι μετ' εὐδόκιμον ἐξέτασιν, Διπλώματος «Λογιστοῦ».

Ἐγγραφαὶ γίνονται εἰς οἰανδήποτε ἐποχὴν τοῦ ἔτους. Ἐκαστὸς δὲ προχωρεῖ ὅσον δύναται καὶ θέλει. Ὁ χρόνος τῶν ἐξετάσεων δὲν ὀρίζεται ἐκ τῶν προτέρων, ἀλλ' ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐργασίας ἐνὸς ἐκάστου.

Διὰ περισσοτέρας πληροφορίας δύναται πᾶς τις νὰ ζητήσῃ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῶν μαθημάτων παρὰ τῆς Διευθύνσεως τῆς Σχολῆς. Ὅδος Νοταρᾶ, 68 — ἐν Πειραιεῖ.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΞΕΣΚΑΒΩΜΕΝΗ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΤΑΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΟΥ

ΣΑΝ ἔσθυσε ἡ Πατρίδα μας σὲ μαύρη ἀπελπισιὰ —  
 μαύρης σκλαβιάς σκοτάδι,  
 σὲ κάθε ἑλληνικὴ καρδιά σὰν σὲ κροφὴ ἐκκλησιὰ  
 ἀτόμεινε — σημάδι  
 ὥραθ' ἀπὸ τῆ δόξα μας ἐκείνη τὴν παλιὰ  
 ποῦ ὁ Τοῦρκος δὲν ἐμπόρειε μὲ τᾶλλα νὰ μᾶς πάρῃ —  
 —δάφνης χλωρὸ κλωνάρι.

Μὲ δάκρυα τὸ ποτίζαμε κροφὰ μέσ' στὴν καρδιά  
 πέντε αἰῶνες τώρα  
 ἀμάραντο, ὡς πού πέταξε δροσόλουστα κλαδιὰ  
 ὡς πούρθε ἡ ἅγια ὥρα  
 νὰ γίνῃ δάφνη φροντιστὴ, νὰ χύσῃ εὐωδιὰ  
 καὶ κάθε ἐλεύθερος ῥαγιαῖς νὰ κόψῃ καὶ νὰ κἀνῃ  
 ἀτίμητο στεφάνι.

Τέτοια στεφάνια ἀμάραντα σᾶς πλέξαμε ἱερά,  
 τέτοιας δάφνης κλωνάρια  
 σὰ μέτωπά Σας βάζουμε μ' εὐγνώμονη χαρά,  
 ὧ ἀνδρεία παλληκάρια,  
 σὲ σᾶς ποῦ ζωντανέψατε τὴ δόξα τῆ παλιὰ,  
 σὲ σᾶς ποῦ ἀναστήσατε τὴ πεθαμμένη Ἑλλάδα!  
 (Μυτιλήνη, Δεκέμβριος τοῦ 1912)

ἌΡΙΣΤ. ΓΡ ΜΑΝΔΡΑΣ



Νοσοκομείον εις Ἐλευθεροχώρι

## ΜΙΑ ΖΩΗ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ\*

ΑΙΜΑΤΩΜΕΝΑ ΠΡΟΧΩΜΑΤΑ

Να μας ἐπάνω στό βουνό τῶν Πεστών, πλάι στά τουρκικά πυροβολεῖα, ποῦ χθές ἀκόμη τὴν νύκτα μᾶς ἀναζητοῦσαν πρὸς τὸ Σκλήβανι μὲ τῆς ὀβίδες των, σὰν μὲ ἄπειρα φλογισμένα φίδια. Ὁ ἥλιος εἶχεν ἤδη χυθῆ στῆς βουνοκορφές μας ἀπὸ μιὰ ράχη τῶν Τζουμέρκων καὶ παρουσίαζε τὸ χιονισμένο ἐκεῖνο βουνό ὡς τεράστιον ὄγκον ἀσημοῦ, ἄλλου στίλβοντος καὶ ἄλλου σκουριασμένου. Ἀπὸ τὸν καταιωνισμόν τῆς ἴριδος τῆς ἀνατολῆς ἐχρωματίζετο γύρω ἓνας πανοραματικὸς ὄριζον. Βουνὰ μὲ ἔλατα, κοιλάδες πολύχρωμοι μὲ ἀσημένια ἀραβουργήματα χειμάρρων, γλῶσσες βαθυπρασίνων δασῶν πριναριῶν εἰς σταχτοκόκκινους τάπητας γῆς, πηγαὶ τεράστια ποῦ ἐλαμπύριζαν κάτω βαθεῖα στὴν ἀχνή πεδιάδα σάν τεράστια διαμάντια.

\* ΣΗΜ. — Ἀπὸ τὸ ὑπὸ ἐκτύπωσιν πολεμικὸν βιβλίον τοῦ δημοσιογράφου κ. Διονυσίου Α. Κοκκίνου «ΜΙΑ ΖΩΗ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ». Ὁ συγγραφεὺς παρηκολούθησεν ὡς πολεμιστῆς καὶ τοὺς δύο πολέμους καὶ ἔδωκεν ἤδη εἰς τὴν ἐφημερίδα «Πατρίς», τῆς ὁποίας εἶνε χρονογράφος ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Μακκαβαῖος, σειρὰν ἐντυπώσεων πολεμικῶν περιλαμβανομένων.

Καὶ τώρα θυμοῦμαι ὅτι ὅλον αὐτὸ τὸ κάλλος δὲν μᾶς ἀπερρόφησε. Γιατὶ ἐρέθιζε ἀκόμη τὸ ἐνστικτὸ μας ὁ κίνδυνος τοῦ ξεπαιγιάσματος τῆς νύκτας ποῦ ἐπέρασε. Γιατὶ γύρω μας ὑπῆρχε τὸ θέαμα τῶν ἐντόνων ἰχνῶν ποῦ ἄφησε πρὸ ὀλίγων μόλις ὥρων ὁ πόλεμος καὶ μᾶς τραβοῦσε πιά ἢ γνωριμία μὲ τὸν θριαμβικὸν καὶ τὸ αἶμα καὶ τὴν τραγωδίαν, ἐκεῖνο ποῦ ὑπῆρξε καταπληκτικώτερον καὶ ἰσχυρότερον ἀπὸ τὸ κάλλος.

Ὁ καταυλισμὸς μας εἶχε γίνεαι ἀκριβῶς εἰς τὸ μέρος, ὅπου μόλις πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἐδόθη τὸ δράμα τῆς ἐπιθέσεως τῶν εὐζώνων κατὰ τῶν Τούρκων — μιὰ πολεμικὴ ὀρμὴ μὲ ἐφ' ὄπλου λόγην ἀπὸ ἐκείνας, ποῦ διηγοῦνται αἱ παλαιαὶ ἐποποῖαι. Καὶ πρὶν ἀκόμη σηκωθῶ ἀπὸ τὸν βράχον, ὅπου εἶχα ἐξαπλωθῆ ὑπτίως γιὰ νὰ δεχθῶ τὸ ἀγκάλιασμα τοῦ ἡλίου — τὸ ἡδονικώτερον τῆς ζωῆς — εἶδα εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων μέτρων ἄλλο σῶμα, ὑπτίον ἐπίσης, ἀλλὰ ποῦ δὲν ἐκύτταζε τὸν ἡλιο, γιατί ἀντὶ κεφαλῆς εἶχεν ἓνα ὄγκον αἱματωμένον, μισσοσκεπασμένον μ' ἓνα κούρέλι. Ἦταν τὸ πτώμα Τούρκου, μιὰ φρικαλέα γειτονιά. Ἀλλὰ τὸ θέαμά του μὲ ἄφησε σχεδὸν ἀδιάφορον. Μὲ κυριαρχοῦσε τὸ ἐνστικτὸ τῆς σωτηρίας ἀπὸ τὸ ξεπαιγιάσμα ποῦ μοῦ τρυποῦσε ἀκόμη σάρκας καὶ ὀστᾶ σὰν μὲ ἄπειρες βελόνες ἐπειτα ἀπὸ τὴν παγωμένην ἐκείνην νύκτα, ποῦ ἐπεράσαμεν χωρὶς ἀντίσκηνα καὶ φωτιά εἰς μίαν ἔκτασιν σκεπασμένην ἀπὸ συμπαγῆ πάχην. Καὶ ἀντὶ νὰ τιναχθῶ ἐπάνω, ἐστρηφογύρισα στὴ θέσιν μου καὶ ἀκουμβῶν τὸ κεφάλι εἰς τοὺς βραχίονας ἔπεσα πρηγῆς ὄχι γιατί ἐβαρεθῆκα νὰ βλέπω τὸν ὠραῖον ὀρίζοντα, ἢ γιατί μ' ἐτρόμαξε τὸ θέαμα τοῦ παμαορφωμένου πτώματος, ἀλλὰ γιὰ νὰ πυρῶσω καὶ τὴ ράχι μου. Ὅλη μου ἡ σκέψις ἦταν συγκεντρωμένη στὴν εὐεργεσίαν τοῦ ἡλίου. Εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην, ποῦ δὲν ἔβλεπα τίποτε, διεπέρασε τ' αὐτιά μου ἓνα ζήτη ἀπὸ παντοῦ. Εἶχεν ἀναβῆ τὸ οὐνταγμα πρὸς τὸ φρούδι τοῦ ὑπερκειμένου τοῦ ὄροπεδίου βουνοῦ τῆς Ἀετορράχης καὶ ἀνελίσσεται ἐπὶ τὰς κυρτώσεις του σὰν πελώριον ἐρπετόν. Κατεδίωκε τὸν ἐχθρὸν πρὸς τὸ Μπιζάνι. Μιά χαρὰ μεθοῦσε ὅλα τὰ στήθη, καὶ δονοῦσε ὅλους τοὺς λάρυγγας εἰς θριαμβευτικὰς κραυγὰς.

Εἰς τὴν συγκίνησιν ἐκείνην τῆς νίκης μὲ κατέλαβεν ἡ περιέργεια διὰ τὴν εἰκόνα τοῦ αἱματωμένου πεδίου τῆς μάχης, διὰ τὴν τραγικὴν ζωγραφίαν, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἀτετελοῦσαμεν κι' ἐμεῖς μίαν γραμμὴν. Καὶ τότε ἤλθεν ἡ φρίκη. Εἰς ὅλα τὰ τουρκικὰ χαρακώματα λιθόκτιστα καὶ ὑψηλά, καὶ εἰς τὴν γραμμὴν ποῦ ἠκολούθησαν φεύγοντες οἱ νιζάμηδες, ὑπῆρχαν πτώματα παραμορφωμένα, οἰκτρά. Μέλη στρεβλωμένα, κορμοὶ ἀνοιγμένοι, ἐγκέφαλοι σκορπισμένοι. Ἦσαν ἐκεῖνοι ποῦ τοὺς εἶχαν κτυπήσει τὰ ὀρειβατικά μας ἀπὸ τὰ ὑπὲρ τὸ Σκλήβανι ὑψώματα. Πλαῖ στὰ πτώματα ὑπῆρχαν σωροὶ καλόνων, κομμάτια ψομὶ δαγκωμένο, ἀραποσίτι, μπουτίλιες σπασμένες, παντοειδῆ κουρέ-

Θορίαμβος καὶ φρίκη. Ἐνα πτώμα κατέκειτο μετὰ τὰ γόνατα συνεσπασμένα καὶ τὰ μαυρισμένα δάκτυλα τῶν πελιδνῶν χειρῶν συνεσφιγμένα στὸ γυμνὸ στήθος, ὅσῳ νὰ ἤθελαν νὰ ξεκολλήσουν τὰς ἰδίας τῶν σάρκας. Τὸ κεφάλι του — μία πηγὴ αἵματος — ἦταν κομμένο ὀριζοντίως μετὰ τὸ κάτω σαγόνι κρεμασμένο. Ὅμοιο μετὰ περιεργὸ τεράστιο ποτήρι, ποῦ μέσα του ἐκεράσθη αἷμα. Ἡ φρίκη τοῦ ἔφερεν τρέλα. Μετὰ κατεδίωκε ἐπιμόνως ἢ φαντασιοπληξία, ὅτι ἀπὸ τὸν αἱματομένον ἐκείνον κρατήρα κάποιον τέρας μετὰ ἀνθρωποειδῆ χεῖλη ἔπινεν αἷμα καὶ δὲν μποροῦσε νὰ χορτάσῃ. Ἐκάθησα σὲ μιὰ ἄκρη μετὰ τῆς παλάμης στὸ πρόσωπο. Στὰ κλεισμένα μου μάτια ραβδώσεις κόκκινες περιπυσιωμένα πλατεῖα κεφάλια καὶ τὰ σφιγμένα δόντια καὶ τὰ συνεσπασμένα φρυδιὰ ζωντάνευαν καὶ ἀλλάζαν φρυσιογνωμίες μετὰ ἄλλες τερατώδεις ἐπίσης, μετὰ μορφασμούς τρομάζοντας.

Θορίαμβος καὶ φρίκη.

Μέσα εἰς ἓνα χαράκιμα ὑπῆρχε τὸ πτώμα ἐνὸς εὐζώνου μετὰ μιὰ σφαῖρα εἰς τὸν κρόταφον. Εἶχε πέσει στὸ πλευρὸν καὶ ἦτο ὡς νὰ ἐκοιμᾶτο.

— Βρῆ παιδιὰ νὰ μὴ τὸν ἀφήσουμε ἄταφο· σὲ λίγο φεύγουμε· εἶνε κακό· ἐφώνησε ἓνας λοχίας καὶ ἔσκυψε καὶ τὸν ἐφίλησε.

Πιστεύω πῶς ἐρηγίσασαν ὅλοι ὅσοι εὐθέθησαν ἐκεῖ.

Κοράκια διέγραφαν μαῦρα τόξα ἐπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας.

Κάποιος ἐπρότεινε νὰ τὸν θάψουμε σὲ καμμιὰ ἐκκλησιά. Θὰ ὑπῆρχε ἐκεῖ κοντὰ κανένα ρημοκκλησί.

— Εἶσαι φρέσκος, φαίνεται, ἀκόμη, τοῦ ἀπῆντησαν. Ἐδῶ ὅπου γῆ καὶ τάφος.

Στρατιῶται ἔτρεξαν, εὐρήξαν τσαπιά εἰς τὸν ἐγκαταλειφθέντα μετὰ ὅλα του τὰ ὑλικά καταυλισμὸν τῶν Τούρκων καὶ ἔσπευσαν νὰ ἀνοίξουν ἓνα λάκκον.

Μετὰ ὀλίγον, ὅταν ἐφεύγαμεν πρὸς τὴν Ἀετορράχην, ἠκούσαμεν μίαν ὀμβροντίαν ὀλίγων ὄπλων ὀπίσω μας. Τί ἔτρεχε; Ἦταν ἢ χωρὶς διαταγῆν ἀπόδοσις τῶν τιμῶν εἰς τὸ ἀνώνυμον παληκάρι, ποῦ εἶχεν ἐνταφιασθῆ πρὸ ὀλίγου. Στρατιῶται, ποῦ ἐφρόντισαν διὰ τὴν ταφήν του, μᾶς εἶπαν ὅτι ὅλα ἐγιναν καθὼς πρέπει. Κάποιος τοῦ ἔψαλε τὸ « Ἄνωμοι ἐν ὁδῷ... » καὶ τὸ κεφάλι του τὸ ἔβαλαν ἀνατολικά.

ΔΙΟΝ Α. ΚΟΚΚΙΝΟΣ

#### ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

\* Ἐγώ! Τὸ πᾶν διὰ τοὺς μαρξοὺς. Ὅσον εἶνε τις μαρξότερος, τόσον μεγαλειότερον τὸ ἐγὼ του.

\* Ὁ ἔρωσ εἶνε καρπός, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ δρέπῃ κανεὶς, χωρὶς νὰ θραύσῃ τὸν κλώνον.





## ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

ΕΙΝΕ γνωστή καθ' ὅλον τὸ ἑλληνικὸν στράτευμα ἡ ὠραία, ἡ μέγρις ἀλτρουϊσμοῦ καὶ αὐτοθυσίας ἐξικνουμένη ψύχως τοῦ κ. Ν. Κουτσουκοπούλου ὑπὲρ τῆς ἐν Κερκύρα Σχολῆς τῶν Ἐφέδρων ἀξιωματικῶν, μετ' ὃνειρον τῆς ὁποίας ἔζησεν, εἰργάσθη, ἐκοπίασε, ἐταλαιπωρήθη, ἠγγρύπνησε, ἔγραψε μελέτας, ὑπέβαλε ὑπομνήματα, κατέστρωσε ἀριθμοὺς καὶ στατιστικάς, ἐβροντοφώνησε ἐπὶ εἰκοσαετίαν καὶ πλέον, ἀγωνιζόμενος νὰ πείσῃ, νὰ μεταδώσῃ τὴν ἐνδόμυχον πίστιν του εἰς τοὺς κυβερνῶντας, ὅτι τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῆς εἶναι ἀναποσπάστως συνδεδεμένα μετ' ὃ προσεχές στρατιωτικὸν μέλλον τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία μόνον διὰ τῶν ἰδίων τῆς ὅπλων θὰ ἀπελύτρωνεν μίαν ἡμέραν τοὺς σκλάβους ἀδελφοὺς μας τῆς Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας. Καὶ ὑπῆρξε ὁ ἐμπνευσμένος προφήτης δι' ὅσα ἐπίστευσε καὶ ἐκήρυξε καὶ ἐνεσαρκώθη.

Οἱ δύο ἐνδοξοὶ πόλεμοι διεπίστωσαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἐθνικοῦ του κηρύγματος. Ἡ Σχολή, τὴν ἧσαν αἱ κατὰ καιροὺς ἀρμόδιοι.

παρέβλεψαν ἢ ἐπολέμησαν ἐκ πλάνης ἢ προκαταλήψεως, προσέφερον ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας. Καὶ ἂν εἰσηκούετο ὁ μέγας αὐτῆς ἠθικὸς ὑποστηρικτής, καὶ ἐφημῶζοντο ὅσα οὗτος ὑπεδείκνυε, ἡ Σχολὴ θὰ ἠδύνατο νὰ παράσχω ἐπαρκέστερα καὶ ἰσχυρότερα νεῦρα καὶ ὄργανα εἰς τὰ ἀναιμικὰ στελέχη τοῦ στρατεύματος.

Δὲν εἶνε ὑπερβολὴ ἂν εἶπῃ τις, ὅτι ὀλίγα φύλλα ἐκ τῶν ἀμαράντων θαφνῶν, αἱ ὁποῖαι ἔστεψαν τὰ ἑλληνικὰ ὄπλα, ἀνήκουν αὐτοδικαίως καὶ εἰς τὸν εὐγενῆ ἐργάτην καὶ ἀπόστολον τῆς Σχολῆς. Καὶ δικαιοῦται νὰ ὑπερηφανεύεται, διότι τὰ θετὰ τέκνα του, οἱ ἐφεδρῶν ἀξιωματικοί, οὓς ἠγάπησε καὶ ἐνεψύχωσε καὶ μετουσίασε τὴν πρὸς αὐτὴν πίστιν του καὶ τὴν φλόγα τῆς ἐθνικῆς ἰδέας, ἐπολέμησαν καὶ ἐθυσίασθησαν γενναίως ὑπὲρ τῆς τιμῆς τῆς Πατρίδος.

Ἄλλὰ, μαζὶ μὲ τὸ αἶσθημα τῆς ὑπερηφανείας καὶ τῆς χαρᾶς διὰ τὴν κατὰ τὸν πόλεμον θαυμασθεῖσαν δράσιν τῶν ἐφεδρῶν ἀξιωματικῶν, πόσους σπαραγμοὺς ἠσθάνθη καὶ πόσα δάκρυα ἔχυσε δι' ὅσους ἐξ αὐτῶν εὖρον ὠραῖον θάνατον εἰς τὰ πεδία τοῦ πολέμου! Κάθε ἀπώλεια ἐσχιζε καὶ τὰ ἰδικά του πατρικὰ του στήθη, διότι ὅλους τοὺς ἠγάπα, δι' ὅλους ἐφρόντιζε, ἠγγρύνει, ἠσθάνετο παλμοὺς ἁγίας καὶ τρυφερᾶς στοργῆς.

Ἡ ἄνωτέρω εἰκὼν παριστάνει τὸν κ. Κουτσουκόπουλον ἐν μέσῳ ἐξάδους ἐφεδρῶν ἀξιωματικῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπέπρωτο νὰ ἐπιζήσῃ ἄθικτος εἰς καὶ μόνον, διότι ἐκ τῶν ἄλλων εἰς μὲν ἐτραυματίσθη σοβαρῶς, τοὺς δὲ λοιποὺς τέσσαρας θρηνεῖ ἀλλὰ καὶ μακαρίζει πεσόντας εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος. Ὁ ἐκ δεξιῶν καθήμενος Ἄν. Δουκέρης ἐκ Κεφαλληνίας, λαβὼν μέρος εἰς ὄλας τὰς μάχας κατὰ τῶν Τούρκων, ἀπέδωσε προσβληθεὶς ἐκ τυφοειδοῦς πυρετοῦ. Ὁ ἔπισθεν ἔρθιος Σ. Νίτσας ἐκ Κερκύρας ἐτραυματίσθη εἰς τὰς τελευταίας μάχας κατὰ τῶν Βουλγάρων. Ἐκ τῶν τριῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ ὁ ἐγγύς του καθήμενος Γ. Τσερούτης ἐκ Κερκύρας μετὰ τὰς πρώτας μάχας ἀπέδωκεν ἀσθενήσας ὁ ἐν τῷ μέσῳ ἐπίσης καθήμενος Σπυρ. Καλλάρης, ὁ υἱὸς τοῦ ἥρωος στρατηγοῦ, ἔπεσον ἡρωϊκῶς εἰς τὴν μάχην τῆς Μανωλιάσας. Ὁ ἔπισθεν τοῦ Καλλάρη ἔρθιος Χαρ. Μπάκας μετὰ τὰς πρώτας μάχας ἐν Μακεδονίᾳ ἀσθενήσας ἀπέδωκε. Καὶ μόνος ὁ ἀκριβῶς ἔπισθεν ἰστάμενος Σ. Ἁγιοδλασίτης, συμματασχὼν ὄλων τῶν μακεδονικῶν μαχῶν, ἐπέζησεν ἄτρωτος.

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

Νεώτεροι

Ἀρχαῖαι

- |   |  |
|---|--|
| * Ποῖός ἔχει γείτονα κουτὸν<br>θὰ μάθῃ νὰ κουτσαίη. | Σκάζοντι ὀμιλῶν,<br>κ' αὐτὸς σκάζειν μαθήσῃ. |
| * Ὅταν πεινᾷ ἢ ἀλεποῦ,<br>φαίνεται πῶς κοιμᾶται.    | Πεινώσαν ἀλώπεκα,<br>ὑπνος ἐπέρχεται.        |



ὑπῆρχον. Ἄλλὰ οἱ Ἕλληνες τὸ ἐδιάβαζαν εἰς τὰς στυγνάς καὶ ἐξηγγριωμένας μορφάς των. Καὶ ἀνέμενον ἐγκαρτεροῦντες τὸ χαρμόσουν ἀγγελμα.

Ὅσῳ ὀλιγόστευαν αἱ ἐλπίδες τῶν Τούρκων, τόσῳ ἀγριότεροι ἐφέροντο πρὸς τοὺς κατοίκους. Αἱ τουρκικαὶ ἀρχαὶ συνελάμβανον πάντα ἀθῶον πολίτην, τὸν ἐκακοποιοῦσαν καὶ τὸν ἐνέκλειον εἰς τὰς φυλακάς. Τὰς τελευταίας ἡμέρας ὁ ἀστυνόμος Φουάτ προέγραψε καὶ τὸν πρόεδρον τοῦ ἑλλην. ἐμπορικοῦ συλλόγου. Βιάσας τὴν κατοικίαν του εἰσέβαλεν ἄγριος :

— Ἔβγα ἔξω ! τὸν διέταξε ἀφρίζων ἐκ λύσσης.

— Μὰ τί ἔκανα ;

— Εἶσαι προδότης.

Καὶ διὰ λακτισμάτων καὶ ραβδισμῶν τὸν ὤδηγεῖ εἰς τὸ μαρτύριον. Δύο ἡμέρας πρὶν δώδεκα ὁμογενεῖς δικασθέντες ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου ὡς ὑποπτοὶ, ἀπηγγονίζοντο οἰκτρῶς εἰς τὴν πλατεῖαν ἀπὸ τῶν δένδρων. Καὶ τὰ πτώματά των ἐταλαντεύοντο καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὸν βρόχον τῆς ἀγχόνης.

Οἱ Τούρκοι ἐν τῷ μεταξῷ εἶχον καταδικάσει καὶ ἄλλους ἀνυπόπτους ὁμογενεῖς εἰς θάνατον. Ἡ ποινὴ των ἔμελλε νὰ ἐκτελεσθῇ τὸ πρωὶ τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης Πέμπτης. Θρήνοι καὶ ὄδυρμοὶ αὐτὰ κατάραι ἐξήρχοντο ἀπὸ τὰ στήθη τῶν Ἑλλήνων :

— Ἀνάθεμα εἰς τοὺς δολοφόνους !

Ἐπλησίαζε ἡ αὐγὴ, ὅταν ποδοβολητὸν ἄγριον Τούρκων ἰσπέων ἐτάραξε τὴν νεκρικὴν ἡρεμίαν τῆς πόλεως. Ποιοὶ ἦσαν αὐτοὶ ; Διὰ τί ἦλθαν ἀπὸ τὸ στρατόπεδον ; Καὶ τί ἐζήτουν ἀρὰ γε ; Τὸ τουρκικὸν Ἄρχηγεῖον εἶχε μεταφερθῆ πρὸ πολλοῦ εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην.

Νέα ἀγωνία καὶ τρόμος συνέσφιγγε τὰ στήθη τῶν δυστυχισμένων βραχιάδων. Τίς οἶδε τί προμήνυμα σφαγῆς καὶ χαλασμοῦ ἦταν ἡ νυκτερινὴ ἐκείνη ἐπιδρομὴ . . .

Οἱ ἰσπεῖς καλπάζοντες ἐσταμάτησαν πρὸ τῆς Μητροπόλεως καὶ ἐκρουσαν παταγωδῶς τὴν θύραν. Ὁ Γερβάσιος προέβαλεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου καὶ ἠρώτησε :

— Τί τρέχει ; Τί θέλετε ;

— Ἐχοῦμε διαταγὴν ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸ νάρθητε στὸ στρατόπεδο . . . εἶναι ἀνάγκη . . .

— Τί νὰ κάμω στὸ στρατόπεδο ; ἠρώτησεν ὁ ἰσάρχης.

— Τὰ Γιάννενα παραδίδονται καὶ πρέπει νὰ λάβετε μέρος εἰς τὰς διαπραγματεύσεις.

Παραδίδονται τὰ Γιάννενα ; Ἀδύνατον. Ἔως χθὲς ἀκόμη οἱ Τούρκοι ἐπίστευαν ὅτι τὸ Μπιζάνι δὲν θὰ πέσῃ ποτέ.

Ὁ Μητροπολίτης ὑπωπτεύθη δόλον.

— Πρέπει νὰ μοῦ φέρετε ἐγγράφον τὴν διαταγὴν τοῦ ἀρχηγοῦ.

Δύο ἰσπεῖς ἐκάλπασαν θρομαίως καὶ μετὰ τινα ὥραν ἐκόμισαν τὸ ἐγγράφον.

Ἡ ἀμαξα ἠτοιμάσθη καὶ ὁ Σεβασμιώτατος ἀπῆρχετο μετὰ τῶν φαρμακῶν εἰς τὸ στρατόπεδον.

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.

— Πάει!... Μᾶς τὸν ἔφαγαν καὶ τὸν Δεσπότη, τὰ σκυλιά!

Αὐτὴ ἦτον ἡ πρώτη ἀκέφις ὄλων τῶν ὁμογενῶν, ὅταν ἀντελήφθησαν ἡ ἐπληροφόρηθησαν τὰ παράδοξα γεγονότα τῆς νυκτὸς ἐκείνης.

Καὶ ὅμως τὴν ἐπομένην ἡ παράδοσις ὑπεγράφετο. Τὰ Ἰωάννινα ἦσαν πλέον ἐλεύθερα, ἦσαν ἐλληνικά. Τὸ ἐλληνικὸν ἱππικὸν ὑπὸ τὸν Σούτσον εἰσῆρχετο καὶ κατελάμβανε τὴν πόλιν ἐν μέσῳ φρενιτιδῶς ἐνθουσιασμοῦ.

Ἄλλ' εἰς τὰ ἀνήλια βάθη τῆς εἰρκτῆς, ὅπου τὸ πρῶτ' ἐκεῖνο ἀνέμεναν τὴν μοιραίαν ἀγχόνην τὰ ἄλλα θύματα, δὲν εἶχε φθάσει ἀκόμα τὸ χαρμῶσον ἀγγελμα. Οἱ Ἄλθανοὶ ὅμως δεσμοφύλακες τὸ εἶχαν μάθει ἀφ' ἐσπέρας καὶ ἔσπευσαν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὴν εὐκαιρίαν. Εἰσῆλθον εἰς τὰς τρώγλας τῶν καταδίκων ζητοῦντες ἀπὸ ἑνα ἑκαστον τὸ μαξιῶν.

— Ἐλα, Κώστα, Γιώργο, Παῦλο, δόστε μπαξίσι, φέρνουμε καλὰ μαντάτα. Σήμερα θὰ σᾶς ἀπολύσουμε... Εἰστε ἐλεύθεροι...

— Ἀφῆσε τὰ χωρατά, καϋμένε Σουλεϊμάν.

— Στὴ τιμὴ μου σᾶς λέω.

Ἄλλὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐπεφάνησαν Κρήτες χωροφύλακες, οἱ ὅποιοι ἦνοιξαν τὰς φυλακὰς ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας.

Δάκρυα, καὶ λυγμοὶ χαρᾶς, ἀλαλαγμοὶ, ζητωκραυγαί, σταυροκοπήματα, φιλιὰ, ἐναγκαλισμοὶ, σκιρτήματα, τρέλα ἐνθουσιασμοῦ, συνεπλήρωσαν τὴν δραματικὴν ἐκείνην σκηνήν.

Τινὲς ἐκ τῶν καταδίκων, ὅσοι μάλιστα ἔμελλον ν' ἀπαγχονισθοῦν τὸ πρῶτ' ἐκεῖνο, δὲν ἐπερίμεναν οὔτε τίς «βαρεῖς» των, τὰς σιδεράς των χειροπέδας, νὰ τοὺς λύσουν οἱ δεσμοφύλακες. Ἐτρέψαν ἔξαλλοι νὰ εἴδουν τοὺς ἀγαπημένους των.

— Ἡ πόλις πανηγυρίζει. Ὀλων τὰ πρόσωπα λάμπουν ἀπὸ ἀγαλλίαςιν.

Ἄλλ' ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους τοῦ εὐορτάζοντος τὸ πάσα τῆς ἐλληνικῆς ἀναστάσεως, ἡμπορεῖ νὰ διακρίνη τις καὶ μορφάς, ὅπου τὴν αἰγλήν τῆς ἐθνικῆς χαρᾶς σκιαῖζει ἡ ὀδύνη καὶ ὁ σπαραγμὸς. Εἶνε ἐκεῖνοι ποῦ ἡ τουρκικὴ θηριωδία προχθὲς ἀκόμη ἀδικοσκότωσε τοὺς προσφιλεῖς των:

— Ἀχ! αὐτοὺς τοὺς ἄμοιρους ποιὸς θὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ;...

(Ἄρτα, 1913)

ΜΕΝ. Χ. ΤΕΝΤΕΟΥΡΑΣ

#### ΑΠΟ ΤΑ "ΘΡΥΨΑΛΑ,,

\* Ἐὰν φύγη ἡ θρησκεία ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, βεβαίως θὰ φύγη μετ' ἀγγλικὸν διαβατήριον.

\* Παρευρέθη ἐν μίαν ἀγόρευσιν, ἀλλ' ἐφώνησε τόσον πολὺ ὁ ῥήτωρ, ὥστε δὲν ἄφηνε ν' ἀκούσω τί ἔλεγε.

Ἄλλος ὁ κόσμος φανάζει ὅταν πονῇ, καὶ μόνον ὁ γαίδαρος φανάζει ἀπὸ... ἔρωτα.

Π Ι Ν Α Ξ  
Τ Ω Ν Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

	Σελ.
Ἑορτολόγιον, Μηνολόγιον . . . . .	1—10
Αἱ δύο ναυμαχίαι . . . . .	13
Ὁ ἑλληνοτουρκ. πόλεμος: Α'.—Ἐπὶ ἐχθρικοῦ ἐδάφους.	17
Ἡ θεωρία εἰς τοὺς στρατῶνας, γελιογρ. . . . .	19
Β'.—Ἡ μάχη τῆς Ἐλασσῶνος . . . . .	20
Χαρά, ποίημα Ω. ΠΟΛΕΜΗ . . . . .	22
Γ'.—Σεῦτάν-Μπογάζ . . . . .	23
Στρατιώτης, ποίημα ὑπὸ ΣΥΛΒΙΟΥ . . . . .	25
Δ'.—Ἡ σφαγὴ τῶν Σερβίων . . . . .	26
Οἱ τραυματῆται τῆς εἰρήνης, γελιογρ. . . . .	28
Ε'.—Φλώρινα . . . . .	29
Συγκλητικαὶ προσταθῆναι ὑπὲρ τῆς Ἀλβανίας, γελιογρ.	31
ΣΤ'.—Ἡ μάχη τῶν Γιαντισῶν . . . . .	32
Σκλαβιά, ποίημα ὑπὸ ΖΗΣ. ΣΙΔΕΡΗ . . . . .	34
Ζ'.—Θεσσαλονίκη . . . . .	35
Μὲ τὸ τραγοῦδι, ποίημα ΙΩ. ΠΟΛΕΜΗ . . . . .	37
Ἡ ἀνατίναξις τοῦ «Φετιχ Μπουλέν» . . . . .	38
Πρόγονοι καὶ ἀπόγονοι, ποίημα Γ. ΣΤΡΑΤΗΓΗ . . . . .	39
Τὸ πρῶτον ναυτικὸν κατόρθωμα . . . . .	40
Τὸ μυστικὸν τῆς νίκης . . . . .	41
Τὰ ἀεροπλάνα εἰς τὸν πόλεμον . . . . .	42
Οἱ Γαριβαλδῖνοί . . . . .	45
Ὁ βουλγαρικὸς στόλος, γελιογραφία . . . . .	48
Ἡπειρωτικὴ ἐκστρατεία. Α'.—Ἡ ἄλωσις τῆς Πρεβέξης.	49
Ὁχυρὰ φρούρια, σημεῖωμα . . . . .	51
Β'.—Τὸ Μπιζάνι . . . . .	52
Γ'.—Ἰωάννινα . . . . .	58
Τὸ ἄλβανικὸν νεογνὸν ὑπὸ προστασίαν, γελιογρ. εἰκῶν.	60
Δ'.—Ἡ ἄλλη Ἡπειρος . . . . .	61
Αἱ νῆσοι . . . . .	65
Πατρίδα, ποίημα Ζ. ΣΙΔΕΡΗ . . . . .	67
Ὁ ἑλληνοβουλγαρικὸς πόλεμος—Α'. Θεσσαλονίκη . . . . .	68
Β'.—Τὸ Κιλκίς . . . . .	70
Εἰς τὸν στρατηγὸν τῆς ὀπερέττας, ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ . . . . .	72

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is  
Restrictions apply.

	Σελ.
Γ. — Δοϊράνη . . . . .	73
Δ'. — Σέρραι - Δεμίρ 'Ισάρ . . . . .	75
Εἰς τοὺς ἥρωας τῆς φευγάλας, ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ . . . . .	78
Ε'. — Τὰ στενὰ τῆς Κρέσνας . . . . .	79
ΣΤ'. — Ἡ μάχη τῆς Τζουμαγιᾶς . . . . .	81
Ζ'. — Αἱ τελευταῖαι μάχαι . . . . .	83
Ἡ ἑλληνοβουλγαρικὴ συμμαχία, γελιοιογρ. ΗΛ. ΚΟΥΜΕΤΑΚΗ . . . . .	84
Τὰ βάρβαρα, ποίημα ὑπὸ ἸΩ. ΠΟΛΕΜΗ . . . . .	85
Φωτογραφίαι ἀπὸ τὴν Ἡπειρον, ὑπὸ Κ. ΑΝΝΙΝΟΥ . . . . .	86
Τρικυμιά, ὑπὸ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΣΤΑΜΠΟΛΤΖΗ . . . . .	97
Ἄθαρφοι νεκροί, ποίημα ΖΗΣ. ΣΙΔΕΡΗ . . . . .	102
Ὁ Διάδοχος εἰς τὰ Ἰωάννινα, ποίημα ΝΑΘ. ΔΟΜΕΝΕΓΙΝΗ . . . . .	104
Νεκρολούλουδα εἰς Δ. Ζαφειρίδην, ὑπὸ ΜΑΡΙΚΑΣ ΚΑΡΑΚΑΣΗ . . . . .	105
«Νῦν ἀπολοῦσις» — ἐπεισόδιον τῆς ἐκστρατείας, ὑπὸ Μ. ΡΟΔΑ . . . . .	107
Κουβέντες δουλικῶν, ἀνέκδ. μετὰ γελιοιογρ. . . . .	108
Ἡ «Τρίτη ἐκδοσις», πολεμ. σκαλάθρυμα ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ . . . . .	109
Στὴν ὄχθη, ποίημα ὑπὸ Α. Ε. ΔΙΑΦΑ . . . . .	112
Ἡμέρα ἐορτῆς, δραμᾶτιον Gabriel Faure, Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ . . . . .	114
Εἰς χήραν παρηγορημένην, ἐπίγραμμα ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ . . . . .	127
Γάμος στὸ Κρεμάσσοβο, μακεδονικὸν διήγ. ὑπὸ Κ. Ν. ΡΑΔΟΥ . . . . .	129
Ὁ καβαλλάρης, ποίημα ἸΩ. ΠΟΛΕΜΗ . . . . .	136
Τὸ ἄλογο, ὑπὸ ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ . . . . .	137
Τὸ ἀστέρι τοῦ ὄνειρου, ποίημα ὑπὸ ΜΑΡΙΝΟΥ ΣΙΓΟΥΡΟΥ . . . . .	138
Ὁ ἐμπρησμός τῆς Πέτρας, ὑπὸ ΕΠΙΣΤΡΑΤΟΥ . . . . .	139
Ὁ γάμος τῆς Ἀγνῆς, διήγημα ὑπὸ Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ . . . . .	145
Σχέσεις πολὺπλοκοι, ποιημάτιον ἐκ τῶν τοῦ ΔΙΟΝ. ΣΟΛΩΜΟΥ . . . . .	154
Ἱστορικαὶ ἀπαντήσεις . . . . .	155
Ρόδον μοσκοβόλημα, ποίημα ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ . . . . .	156
Ἡ Σημαία, πολεμικὸν διήγημα ὑπὸ Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ . . . . .	157
Εἰδύλλιον ἀνδρογόνου, σατυρικὸν ποίημα ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ . . . . .	162
Ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου, διήγημα ὑπὸ Κ. ΠΑΡΟΡΙΤΗ . . . . .	163
Εἰς εὐμορφον νοσοκόμον, ἐπίγραμμα ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ . . . . .	169
Μπιζάνι — Ἀφήγησις πολεμιστοῦ, ὑπὸ Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ . . . . .	170
Γιάννινα, ποίημα ἸΩ. ΠΟΛΕΜΗ . . . . .	172
Εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, διήγημα Ἀντ. Τσέχωφ κατὰ μετάφρα- σιν Κ. Σ. ΚΟΚΟΛΗ . . . . .	173
Τὸ πνεῦμα τοῦ πολέμου, ποίημα ὑπὸ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΗ . . . . .	176
Τὸ Ἅγιον Ὄρος, σκιαγραφία μετ' εἰκόνων . . . . .	177
Ἐνα γράμμα, ποίημα ἸΩ. ΠΟΛΕΜΗ . . . . .	182
Ὁ πληθυσμός τῆς νέας Ἑλλάδος, σημείωμα . . . . .	183
Νησιωτικὰ διηγήματα — Πατρίδα, διήγ. ὑπὸ ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ . . . . .	184
Φιλολογικὰ σημειώματα . . . . .	192
Παληῆς ἀγάπες, δραμᾶτιον ὑπὸ Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΥ . . . . .	197
Βυζαντινὸν ἐπίγραμμα . . . . .	208
Στρατιωτικαὶ σιλουέτες — Ὁ Ζακυνθινός, ΣΠ. ΜΕΛΑ . . . . .	209

	Σελ.
Εἰς κάποιον κομπάζοντα ἐπὶ πατραγαθία, ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ . . .	210
Ὁ μέγας πρωτοψάλτης Νικόλαος, ὑπὸ ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ	211
Τοῦ παλληκαριοῦ ὁ χαμός, ποίημα ΚΛΕΑΡΕΤΗΣ ΔΙΠΛΑ . . .	218
Μεγάλα χρόνια — Ὁ κλέφτης, διήγ. ὑπὸ ΓΙΑΝΝΗ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ	219
Συμμαχία τῆς μόδας, ἀνέκδ. μετὰ γελιογορ.	222
Ἡ Σουζάννα τοῦ παπᾶ, διήγημα ὑπὸ ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ . . .	223
Χριστιανικὴ συνεννόησις, γελιογογραφία . . . . .	233
Στοὺς εὐζώνους, ποίημα Γ. ΣΤΡΑΤΗΓΗ . . . . .	234
Φιλοξενία, μετὰ γελιογογραφῶν ὑπὸ Α. ΜΑΥΡΟΥΔΗ . . . . .	235
Ὁ πόλεμος, ποίημα ὑπὸ ΖΗΣ. ΣΙΔΕΡΗ . . . . .	237
Φαναριστικαὶ εἰκόνες — Ὁ τσαμπάσης Κανάρης, ὑπὸ Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ . . . . .	238
Κατάρτα, ποίημα ἸΩ. ΠΟΛΕΜΗ . . . . .	239
Ἀβησσυνιακὴ ζωὴ, ὑπὸ ΑΛΕΞ. ΣΑΡΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ . . . . .	241
Ὁ ἀρχικο-μυτατζῆς, γελιογογραφία . . . . .	245
Ὁ θάνατος τοῦ ὀλυμπιονίκου . . . . .	246
Ὁ ὀλυμπιονίκης, ποίημα Γ. ΣΤΡΑΤΗΓΗ . . . . .	247
Κάτω ἀπ' τὸ μελισσόδετρο, εὐθυμογραφικὸν διήγημα μετὰ γελιογορ. ὑπὸ ΔΗΜ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΛΟΥ . . . . .	248
Στὴν ἑλληνικὴ σημαία, ποίημα ὑπὸ ΑΓΓΕΛΟΥ ΜΑΚΡΗ . . . . .	255
Ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην, σημείωμα . . . . .	256
Ἱστορικαὶ φράσεις . . . . .	257
Τραγικὸν καπέλλο, ἀνέκδ. μετὰ γελιογορ. . . . .	258
Ἡ τρεῖς γοητές, διήγημα ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ . . . . .	259
Στὴν Τουρκία, ποίημα ὑπὸ ΡΗΓΑ ΡΑΓΙΑ . . . . .	265
Ἱστορίες τοῦ πολέμου, μετὰ γελιογορ., ὑπὸ ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ	266
Συνεδρίασις τῶν εἰρηνοφίλων, γελιογορ. . . . .	272
Ὁ ἔρημίτης ποιητῆς, ὑπὸ ΕἰΡΗΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ . . . . .	273
Ὁ μολοσσὸς τῆς Ρόδου, γελιογορ. . . . .	274
Ἱταλοκρατία, ὑπὸ Γ. Ν. ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ . . . . .	275
Σκέψεις καὶ γινῶμαι . . . . .	279
Δοξαστικὰ κοντάκια, ὑπὸ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ . . . . .	280
Ἡ ἡμισέληνος, ἱστορικὸν σημείωμα . . . . .	281
Γυμνάσια ἐθνοφρονῶν, γελιογορ. . . . .	282
Ἀπὸ τὴν γιγαντομαχίαν — Ἐπεισόδια καὶ σκηναί . . . . .	283
Τρεῖς ψυχαί, ποίημα ἸΩ. ΠΟΛΕΜΗ . . . . .	285
Πολεμικὰ παιχνίδια — Ἡ παράδοσις τῆς Φιφίκας, μετὰ γελιογορ. ὑπὸ Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΥ . . . . .	286
Ἡ περιπλάνησις τοῦ «Χαμηδιέ», ὑπὸ Γ. ΣΟΥΡΗ . . . . .	288
Τραγωδίαι τοῦ πολέμου — Ὑστερο φιλί, ὑπὸ ΜΙΧ. ΡΟΔΑ . . . . .	289
Ἐπίδειξις κατὰ τοῦ Μαυροβουνίου, γελιογογραφία . . . . .	290
Σερβικὰ τραγούδια — Ἡ θεμελίωσις τῆς Σκόδρας . . . . .	291
Ἡ αὔξησις τοῦ ἀλβανικοῦ νεοπλάσματος, γελιογορ. . . . .	293
Ὁ καπετὰν Τζώρτζης, ὑπὸ ΧΡ. ΔΑΛΛΑ . . . . .	294
Σοπνέτο, ποίημα ὑπὸ ΣΥΛΒΙΟΥ . . . . .	300



	Σελ.
Τὸ ξεσκέπασμα τοῦ Λεονταρῆ, γελοιογραφία . . . . .	301
Σκέψεις καὶ γνώμαι . . . . .	302
Ὁ ἄγγελος τῆς νίκης, ἐπεισόδιον τοῦ πολέμου ὑπὸ ΕΠΙΣΤΡΑΤΟΥ	303
Σοφὰ λόγια . . . . .	304
Ἀντώνιος Ζαννετάκης Στεφανόπολις, σκιαγραφία . . . . .	305
Ἡ ὀφθαλμολ. κλινικὴ Σπήλιον Χαραμῆ εἰς τὸν πόλεμον	308
Συγχαρητήριον εἰς ἀρραβῶνας . . . . .	312
Ἰωακείμ ὁ Γ', ἀναμνήσεις ὑπὸ ΑΘ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ . . . . .	313
Τὰ Δωδεκάνησα, μετ' εἰκόνων . . . . .	321
Στὸν Κωνσταντῖνον ΙΒ', ποίημα ὑπὸ ΣΥΛΒΙΟΥ . . . . .	333
Ἀπὸ τὸν πόλεμο — Λαβωματιά, ὑπὸ ΜΙΧ. ΡΟΔΑ . . . . .	334
Ἡ δυὸ φιλενάδες, ποίημα μετὰ δύο γελοιογρ. . . . .	335
Γνώμαι σοφῶν περὶ Μακεδονίας . . . . .	336
Καπηλεῖα καὶ μέθης ἰατρεῖα, ὑπὸ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΞΕΝΟΥ . . . . .	337
Στὴν Ἑλλάδα μας, ποίημα ὑπὸ ΣΥΛΒΙΟΥ . . . . .	347
Ὁ μουσαφίρης, γελοιογραφία εἰς ἔξ οκνηάς . . . . .	348
Στὴ ξενητεμένῃ, ποίημα ὑπὸ ΣΥΛΒΙΟΥ . . . . .	351
Τὸ πρῶτον λάφυρον — Ὁ καναπές, ὑπὸ ΤΙΜ. ΑΜΠΕΛΑ . . . . .	352
Ἡ ἑλλην. γελοιογραφία ἐν Κων/πόλει — Γ. Γκειβέλης . . . . .	356
Σύντομος διαδικασία, εἰς δύο γελοιογρ. εἰκόνας . . . . .	357
Οἱ «Λωβιῶντες», ὑπὸ ΠΑΝΑΓ. Δ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ . . . . .	358
Ὁ στρατηγὸς τῆς ὀπερέτας, ποίημα ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ . . . . .	362
Ἡθέλα, ποίημα ΔΙΟΝ. ΜΑΡΓΑΡΗ . . . . .	363
Οἱ θησαυροὶ τοῦ Ἀλῆ πασαῖ, ὑπὸ ΔΗΜ. Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΟΥ	364
Καμάρι, ποίημα ΙΩ. ΠΟΛΕΜΗ . . . . .	368
Αἱ εἰσπράξεις τῶν Καλάνδων, ἐπαρχιακὸν διήγημα, μετὰ γελοιογρ. ὑπὸ ΑΓΑΘ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ . . . . .	369
Συζυγικαὶ ἀβρόττητες, ἀνέκδ. μετὰ γελοιογρ. . . . .	374
Αἱ ἀκτῖνες Χ εἰς τὸν πόλεμον . . . . .	375
Ἐνα συγχαρητήριον . . . . .	376
Σιλουέτες ἀπὸ τὸν πόλεμον — Ὁ Ἀλῆς . . . . .	377
Βουλγαρικὴ ἀπληστία, ἀνέκδ. μετὰ γελοιογρ. . . . .	378
Ὁ Ρῶσσος κόμης Ροστόπσιν, ὑπὸ ΜΙΧ. ΛΑΜΠΡΥΝΙΔΟΥ . . . . .	379
Στὸ γυρισμό, ποίημα ΖΗΣ. ΣΙΔΕΡΗ . . . . .	381
Μετὰ τὸν πόλεμον — Ἡ μάννα, ὑπὸ ΚΩΝ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ . . . . .	382
Ἡπειρωτικαὶ Φυσιογνωμίαι — Παναγ. Ἀραβαντινός . . . . .	385
Ἀλβανικὰ Κουλουβάχατα, ὑπὸ ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΥ . . . . .	386
Εἰς τοὺς ἐλευθερωτὰς τῆς πατρίδος μου, ὑπὸ ΑΡ. ΜΑΝΔΡΑ . . . . .	388
Ματωμένα προχώματα, ἐντυπώσεις ὑπὸ Δ. ΚΟΚΚΙΝΟΥ . . . . .	389
Πόλεμικὰ μνημόσυνα . . . . .	392
Μετὰ τὴν ἄλωσιν, ὑπὸ ΜΕΝ. Χ. ΤΣΕΤΣΟΥΡΑ . . . . .	394

Authorized licensed use limited to: 172.21.0.5.

Downloaded on 17/05/2024 16:25:59 UTC from Psifiako Apothetrio Dimosias  
Επιτροπή Επιστημονική Βιβλιοθήκη Ζαγώρας

Restrictions apply.





Андрей Торопов в Санкт-Петербурге